

ROBERT GRAVES

HERKULES Z MOJEJ ZAŁOGI

Z reguły jednak starożytne mity nie stanowią całości jasnych i zwartych, nikt więc nie powinien się dziwić, jeżeli szczegóły mojej wersji nie będą zgodne z tymi, które podaje każdy poeta i historyk.

DIODOR SYCYLIJCZYK
księga IV, 44; w. 5, 6

INWOKACJA

Ankajosie, Mały Ankajosie, wieszczu bohaterze, któryś (jak powiadają) odszedł ostatni spośród wszystkich Argonautów, co płynęli z Jazonem do Kolchidy na poszukiwanie Złotego Runa - przemów do nas, pątników, przemów wyraźnie ze swego kamiennego grobowca opodal fontanny Bogini u chłodnej hesperydzkiej Dei. Opowiedz najpierw, jakżeś się tu znalazł, tak daleko od domu, od kwietnego Samos; a potem, jeśli łaska, przypomnij nam dzieje tej słynnej podróży, od samiutkiego początku. Pójdź, złożymy ci obiatę z wody z miodem, aby pomaścić twe gardło. Tylko pamiętaj, żadnych łgarstw! Umarli winni mówić wyłącznie prawdę, nawet jeśli im ujmę przynosi.

Prolog ANKAJOS W GAJU

POMARAŃCZOWYM

Pewnego letniego wieczora fale wyrzuciły Ankajosa Lilajczyka, rodem z kwietnego Samos, na piaszczysty brzeg Majorki, największej z archipelagu Hesperyd lub -jak je niektórzy zowią - Wysp Procarzy czy Wysp Nagich Ludzi, skupionych na zachodnim krańcu morza a odległych od Hiszpanii nie więcej niż o dzień żeglugi przy sprzyjającym wietrze. Zdumieni jego pojawieniem się wyspiarze nie zabili go na razie, tylko zaprowadzili (nie ukrywając pogardy dla jego greckich sandałów, kusego, poplamionego w podróży chitonu i ciężkiej żeglarskiej opończy) do najwyższej kapłanki, pani na Majorce, zamieszkałej w jaskini Drache, tym najodleglejszym od Grecji wejściu do Świata Podziemi.

Ponieważ najwyższa kapłanka była właśnie zajęta jakimiś wróżbami, odesłała Ankajosa na drugi koniec wyspy, aby tam został osądzony i zgładzony przez jej córkę, nimfę świętego pomarańczowego gaju w Dei. Gromada nagich kozłarzy powiodła go równiną a potem przez urwiste góry, ale z rozkazu najwyższej kapłanki nie wszczynali z nim rozmowy po drodze. Ani na chwilę nie przystanęli w pospiesznej wędrówce, raz tylko uderzyli czołem przed masywnym kromlechem*, stojącym wpobok dróżki, gdzie jako chłopcy zostali wtajemniczeni w obrzędy bractwa Kozłów. Trzykrotnie mijali miej-

* K r o m l e c h - prehistoryczny, naturalny układ: płaski kamień spoczywający na dwóch pionowych (przyp. tłum.).

sca, gdzie spotykały się trzy ścieżki, i za każdym razem z daleka obchodzili trójkątną gęstwinę ogrodzoną kamieniami. Ankajos rad był widząc, że tyle czci okazują Trójbogini, której są poświęcone takie uroczyska.

Gdy dotarli do Dei, Ankajos, bardzo znużony i z poranionymi stopami, zastał Pomarańczową Nimfę siedzącą w dumnej postawie na kamieniu obok obfitego źródła, co tryskało z granitowej skały zraszając lasek. Góry, kosmate od dzikich oliwek i dębów kolącolistnych, tutaj spadały urwiście ku morzu o pięćset stóp niżej, upstrzonemu teraz aż po horyzont kłakami mgły na kształt pasących się owiec.

Na pytania nimfy Ankajos odpowiadał z szacunkiem, w języku Pelazgów, ze wzrokiem utkwionym w ziemię. Każda kapłanka Trójbogini ma bowiem, jak wiedział Ankajos, trzecie oko, którym może obrócić duszę człowieka w wodę, ciało w kamień i unicestwić wszelkie zwierzę, co jej stanie na drodze. Wyroczone węże, hodowane przez te kapłanki, rozporządzają taką samą straszliwą władzą nad ptakami, myszami i królikami. Ankajos wiedział też, że bez pytania nie wolno mu odzywać się do nimfy a odpowiadać winien krótko i jak najpokorniej.

Nimfa odprawiła Kozłów, którzy odeszli na bok i przykucnęli rzędem na krawędzi skały, gotowi na każde zawołanie. Byli to spokojni, prości ludzie o niebieskich oczach i krótkich muskularnych nogach. Zamiast chronić ciała odzieżą, namaszczeni je mastyksem zmieszany z świńskim sadłem. Każdy miał u boku sakwę z koziej skóry pełną gładkich kamyków, w rękę jedną procę, drugą owiązaną wokół głowy, a trzecią jako pasek na biodrach. Przypuszczali, że nimfa pewno za chwilę każe zgładzić obcego, i już się po przyjacielsku naradzali pomiędzy sobą, komu przypadnie pierwszy strzał, komu drugi i czy w tych łowach na człowieka powinni mu dać jakieś fory na zboczu górskim, czy raczej już gdy

będzie się do nich zbliżał, rozbić go na miazgę, mierząc każdy w inną część ciała.

Gaj pomarańczowy złożony z pięćdziesięciu drzew otaczał kamienny przybytek zamieszany przez ogromnych rozmiarów węża, którego inne nimfy, pięćdziesiąt Hesperyd, karmiły co dzień mąką jęczmienną roztartą z kozim mlekiem w rzadką papkę. Przybytek został wzniesiony ku czci starożytnego herosa, co przyniósł był pomarańcze na Majorkę z jakiegoś kraju na odległych wybrzeżach Oceanu. Zapomniano jego imienia i mówiło się o nim tylko jako o „Dobroczyńcy”; wąż - zrodzony z rdzenia pacierzowego herosa i ożywiony jego duchem - odziedziczył to samo miano. Pomarańcza to okrągły wonny owoc nie znany nigdzie poza tym w cywilizowanym świecie, dojrzewa zaś wprzódzie zielona, potem złota, o gorącej skórce i chłodnym, słodkim, orzeźwiającym miąższu. Rodzi ją łagodne drzewo o połyskliwych liściach i kolczastych gałęziach, które owocuje w środku zimy, inaczej niż wszystkie rośliny. Na Majorce nie jada się pomarańczę ot tak sobie, a tylko raz do roku, podczas zimowego przesilenia dnia z nocą, przedtem zaś rytuał każe żuć sakłak i różne oczyszczające zioła. Tak spożyte pomarańcze zapewniają długowieczność. O innej porze najmniejszy kąsek powoduje natychmiastową śmierć - tak święty to owoc, chyba, że sama Nimfa Pomarańczowa udzieli zezwolenia.

Dzięki przymiotom pomarańczy zarówno mężczyźni jak kobiety na wyspach żyją, dopóki chcą: na ogół dopiero gdy uświadomią sobie, że stali się dla przyjaciół ciężarem z racji powolności ruchów i nudnej mowy, postanawiają umrzeć. Ze względów grzeczności jednak nie żegnają swoich najbliższych ani nie robią w jaskini żadnego zamieszania (mieszka się tu bowiem w jaskiniach), tylko wymykają się chyłkiem i zrucają ze skały - co mile jest Bogini, która nie znosi zbyt wielu żalów i skarg, wynagradza przeto takich samobój-

ców hucznym i wesołym pogrzebem.

Pomarańczowa Nimfa byia rosła i piękna. Miaia na sobie falbaniastą dzwonowatą spódnicę kreteńskiego kroju, z płótna farbowanego wrzosem na pomarańczowo, od góry zaś tylko zielony kaftanik z krótkimi rękawami, który nie zapinał się z przodu odsłaniając chwałę bujnych piersi. Odznaki jej urzędu stanowiły: pas z niezliczonych bryłek złota spojonych na kształt węża o ślepiach z drogich kamieni, naszyjnik z suszonych zielonych pomarańczy i wysoki czepiec haftowany perłami a na czubku ozdobiony złotym kręgiem księżycyca w pełni. Była już matką czterech dorosłych córek, z których najmłodsza miała pewnego dnia objąć jej urząd, gdy ona sama - także najmłodsza z siostr - zastąpi swoją matkę, najwyższą kapłankę w Jaskini Drache. Te cztery córki, za małe jeszcze na nimfy, teraz jako dziewicze łowczynie i nader biegle procarki wyruszyły z mężczyznami, by im przynosić szczęście w polowaniu: Dziewica, Nimfa i Matka - to wiekusta królewska Trójca wyspy; Bogini tedy, czczona tu w tych wszystkich postaciach jako Nowy Księżyc, Pełny Księżyc i Stary Księżyc, jest panującym bóstwem. Ona to zsyła urodzaj na drzewa i uprawy, od których zawisło życie ludzkie. Któż nie wie, że cała zieleń kielkuje, gdy księżyc rośnie, i obumiera, gdy go ubywa; że tylko buntownicza cebula nie jest posłuszna fazom miesięcznym? Atoli Słońce, męski potomek Bogini, co rokrocznie się rodzi i rokrocznie kona, pomaga jej swoją ciepłą emanacją. Z tego właśnie powodu jedynego synka Pomarańczowej Nimfy, jako wcielenie słońca, złożono według zwyczaju Bogini w ofierze, a jego poszarpane szczątki zmieszano potem z ziarnem jęczmiennym, aby zapewnić obfite plony.

Nimfa zdziwiła się słysząc, że język Pelazgów, jakiego używał Ankajos, bardzo przypomina mowę tutejszych wyspiarzy. Choć była rada, że może go wypytywać bez kłopotliwej ge-

stykulacji i rysowania patykiem na ziemi obrazków, zaniepokoiła ją nieco myśl, że miał już przecie okazję rozmawiać z Kozłami o sprawach, które zarówno ona, jak jej matka wolały utrzymywać w tajemnicy. Przede wszystkim zapytała:

-Jesteś Kreteńczykiem?

-Nie, świątobliwa - odparł. - Jestem Pelazgiem z wyspy Samos na Morzu Egejskim, a zatem co najwyżej krewnym Kreteńczyków. Ale nam panują Grecy.

-Jesteś biedny, stary i brzydki - rzekła.

-Wybacz mi, świątobliwa - odpowiedział. - Wiodłem ciężkie życie.

Gdy spytała, czemu wylądował na Majorce, wyjaśnił, że wygnano go z Samos za uparte obstawanie przy starodawnym obrządku Bogini - jego rodacy wprowadzili ostatnio nową religię olimpijską, która razila jego pobożną duszę -i przekonany, iż na Majorce Bogini jest ciągle *czczona* z pierwotną niewinnością, poprosił szypra stateczku, by go tutaj wysadził na brzeg.

- Istotnie - zauważyła nimfa. - Twoja opowieść przypomniała mi o siłaczu imieniem Herkules, co odwiedził naszą wyspę wiele lat temu, gdy moja matka była nimfą tego gaju. Nie potrafię ci powtórzyć szczegółów tej historii, ponieważ matka dochowała sekretu, ja zaś byłam wtedy dzieckiem, ale wiem tyle: Herkules został wysłany w podróż naokoło świata przez swego pana Eurysteusa z Myken (gdziekolwiek leżą te Mykeny) celem wykonania pewnej ilości pozornie nie wykonalnych Prac, a wszystko, jak twierdził, z tej racji, że uporczywie się trzymał odwiecznego rytuału Bogini. Przy płynął na naszą wyspę łódką i oznajmił z zadziwiającą odwagą, że przybywa w imię Bogini, by narwać koszyk pomarańcz z tego gaju. Jako Lew bardzo rzucił się w oczy na Majorce, bo nie mamy tu bractwa ani siostrzanego związku Lwów, a ponadto był obdarzony nadzwyczajną siłą i zdumiewającym

apetytem zarówno na jadło oraz napitek, jak i uciechy miłosne. Matka powzięła do niego pewną słabość, więc dobrowolnie dała mu pomarańcze, a oprócz tego zaszczyciła go swoim towarzystwem podczas wiosennych siewów. Czyś kiedy słyszał o tym Herkulesie?

- Byliśmy wioślarzami z tej samej załogi, jeśli masz na myśli Herkulesa z Tyryntu - odrzekł Ankajos. - Wówczas gdy płynąłem do Stajen Słońca na pokładzie słynnej Argo. Z przykrością muszę ci oznajmić, że ten stary obwieś najpewniej oszukał twoją matkę. Nie miał prawa żądać owoców w imię Bogini, której obmierzył doszczętnie.

Jego zapal rozbawił nimfę. Zapewniła, że już ją do siebie przekonał: wolno mu teraz podnieść wzrok na jej oblicze i gawędzić nieco poufałej, jeśli sobie tego życzy. Była jednak na tyle przewidująca, by go formalnie nie powierzać opiece Bogini. Zapytała, do jakiej wspólnoty należy; oświadczył, że do Delfinów.

-Ach! - rzekła. - Gdy po raz pierwszy jako nimfa poznałam towarzystwo mężczyzn w bruzdzie zasianego pola, zdarzyło mi się to właśnie z dziewięcioma Delfinami. Pierwszy mój wybraniec został Zapaśnikiem Słońca, czyli wodzem wojennym na następny rok, jak każe tutejszy obyczaj. Nasze Delfiny to bractwo małe i starożytne, biegłością w muzyce przewyższają nawet Foki.

-Delfin jest nadzwyczaj muzykalny - zgodził się Ankajos.

-Gdy jednak urodziłam dziecko - ciągnęła nimfa - nie była to dziewczynka, którą by można zachować przy życiu, tylko chłopak. I wrócił, jak był powinien, rozdarty na sztuki w bruzdę, co go wydała. Bogini darowała mi go i Bogini wzięła. Odtąd nie miałam już serca do Delfinów, w przekonaniu, że ich towarzystwo nie przynosi mi szczęścia. Żadnemu męskiemu potomkowi naszej rodziny nie dano dożyć następnych siewów.

Ankajos miał dość odwagi, by zapytać: - Czy ani jedna nimfa lub inna kapłanka (skoro kapłanki są na tej wyspie tak potężne) nigdy potajemnie nie oddała malca przybranej matce biorąc w zamian jej córeczkę, aby oboje ocalić?

-Może na twojej wyspie uprawia się sztuczki tego rodzaju - odparła surowo - ale nie tutaj. Tu żadna kobieta nie zwoździ Trójbogini.

-Istotnie, świątobliwa, nikt nie zdoła jej naprawdę oszukać - przystał Ankajos, ale pytał dalej: - Pewnie więc nie macie w zwyczaju, jeśli panująca nimfa żywi nadmierny afekt do swego męskiego potomka, składać zamiast niego w ofierze jagnięcia lub koziołka spowitego w niemowlęce szatki i z sandałami na kopytkach? Na mojej wyspie sądzą, że Bogini przymyka oko na zastępstwo i plony nie ponoszą na tym uszczerbku. Tylko jeśli się zdarzy zły rok, gdy zboże zmarnieje lub śnieć je zniszczy, przy następnych siewach składamy chłopca na ofiarę. I nawet wówczas jest to dziecko ubogich rodziców, a nie domu panującego.

-Nie na naszej wyspie - powtórzyła nimfa surowym tonem. Tu żadna kobieta nie żartuje sobie z Trójbogini. Właśnie dlatego dobrze się nam powodzi. To wyspa niewinności i pokoju.

Ankajos potwierdził, że znajduje ją najmiłszą spośród setek wysp, jakie zwiedził w swoich podróżach, nie wyłączając jego rodzinnego Samos zwanego kwietnym.

Wówczas nimfa rzekła: - Chętnie teraz posłucham opowieści, o ile się nie okaże nudna. Dlaczego twoi krewni Kreteńscy przestali odwiedzać ten archipeląg, jak czynili dawniej, za czasów mojej prababki, rozmawiając z nami uprzejmie, językiem, który (choć nie całkiem jednaki) rozumieliśmy z ła-twością? Kim są ci twoi panowie Grecy, co przybywają na takich samych okrętach, jakich używali Kreteńscy, i te same towary mają na sprzedaż: naczynia, oliwę, barwniki, klejno-

ty, płótno, toczydła, znakomity oręż z brązu - ale Byka na dziobach okrętów zastąpili podobizną Barana, mówią niezrozumiałym językiem, targują się niegrzecznie i grubiańsko, bezwstydnie łypią na kobiety i ściągają wszystkie drobiazgi, jakie im się nawiną pod rękę? Niezbyt chętnie handlujemy z nimi i często odprawiamy ich z pustymi rękami, bez zębów - powybijanych z procy, w hełmach z brązu pogiętych od ciosów.

Ankajos wyjaśnił, że ląd stały na północ od Krety, niegdyś znany jako Pelazgia, nazwano teraz Grecją od imienia nowych władców. Zamieszkuje go ludność wybitnie mieszana. Najdawniej tu osiedli Pelazgowie zrodzeni z ziemi, o których powiadają, że wyrosli z zębów węża Ofiona wybitych, gdy Trójbogini rozszarpała go na strzępy. Doszli do nich najpierw kreteńscy osiedleńcy z Knossos; potem przybysze z Azji Mniejszej: Eneci skrzyżowani z egipskimi Etiopami, których możny król, Pelops, dał miano Peloponezu południowej części kraju oraz wybudował miasta otoczone potężnymi kamiennymi murami a ponadto grobowce z białego marmuru o ulowatym kształcie chat afrykańskich; wreszcie Grecy, barbarzyńscy pasterze z północy, zza rzeki Danuby, którzy przywędrowali tu przez Tesalię w trzech zwycięskich najazdach i na koniec opanowali wszystkie warowne miasta Pelop-sa. Ci Grecy zarządzili innymi ludami w sposób zuchwały i arbitralny. - I niestety, świątobliwa - dodał Ankajos - nasi władcy czczą Boga Ojca jako bóstwo najwyższe, urągają zaś skrycie Trójbogini.

Nimfa, niepewna, czy się nie przesłyszała, okazała zaciekawienie:

- Któż to taki Bóg Ojciec? Jak może jakiegokolwiek plemię czcić ojca? Czymże są ojcowie, jeśli nie chwilowym narzędziem, którego kobieta używa dla przyjemności i z potrzeby macierzyństwa? - Roześmiała się wzgardliwie i wy-

krzyknęła: - Na Dobroczyńcę! Przysięgam, że to najgłupsza historia, jaką w życiu słyszałam. Ojcowie, rzeczywiście! Pewnie ci greccy ojcowie karmią dzieci piersią i sieją jęczmień, i szczepią drzewa figowe, i ustanawiają prawa, krótko mówiąc podejmują się wszystkich odpowiedzialnych zadań przynależnych kobietom? - Niecierpliwie tupnęła nogą i twarz jej pociemniała od napływu gorącej krwi.

Dostrzegłszy to Kozły w milczeniu dobyli kamyki z trzosiów i umieścili je w skórzanych pętlach proc. Ale Ankajos odpowiedział łagodnie i uprzejmie, znowu spuszczać oczy. Zauważył, że na tym świecie istnieje wiele dziwnych obyczajów i wiele plemion, które się sobie wzajem wydają niespełna rozumu.

-Chciałbym ci pokazać, świątobliwa, Mosynojków z wybrzeży Morza Czarnego - rzekł - ich drewniane twierdze i potwornie tłustych tatuowanych chłopców, których tuczą ciastkami kokosowymi. Ich ziemie graniczą z krajem Amazonek, równie dziwacznych jak oni... Grecy zaś rozumują tak: skoro macierzyństwo zależy od mężczyzn (bo przecież sam wiatr nie zdoła wydać brzucha kobiecie, jak to bywa z kłaczami iberyjskimi), mężczyźni siłą rzeczy są od nich ważniejsi.

-Ależ to wariacki argument! - wykrzyknęła. - Równie dobrze mógłbyś dowodzić, że ta drzazga sosnowa jest ważniejsza niż ja, bo jej używam do dłubania w zębach. Kobieta, a nie mężczyzna, jest zawsze najważniejsza: ona jest ręką, on tylko narzędziem. Ona rozkazuje, on słucha. Któż jak nie kobieta wybiera mężczyznę i podbija go słodyczą swej wonnej urody, i każe mu w polnej bruździe leć na grzbiecie, by dosiadając go, jak dzikiego rumaka posłusznego jej woli, brać zeń rozkosz, a gdy rzecz się dokona, zostawia leżącego bezsilnie? Któż jak nie kobieta rządzi w jaskini i jeśli którykolwiek z kochanków dokuczy jej zbyt zuchwałym lub leniwym zachowaniem, daje mu trzykrotne ostrzeżenie, po czym musi on zbie-

rać manatki i wynosić się z powrotem do swego bractwa?

- U Greków - rzeki Ankajos cicho i pospiesznie - panują wcale odmienne zwyczaje. Mężczyzna wybiera kobietę, którą chce uczynić matką swoich dzieci (jak oni to nazywają), i podbija ją mocą swoich pragnień, i każe jej kłaść się na wznak, gdzie tylko zechce, i wtedy, górując, czerpie z niej rozkosz. W domu on jest panem, a jeśli kobieta znuży go gderliwym lub rozpustnym usposobieniem, bije ją; jeśli się mimo to nie poprawi, odsyła ją do domu ojca z całym dobytkiem, jaki wniosła, dzieci zaś oddaje na wychowanie niewolnicy. Ale nie gniewaj się, świętobliwa, zaklinam cię na Boginię! Jestem Pelazgiem i obrzydli mi Grecy a także ich obyczaje, zaś odpowiadając na te pytania spełniam tylko posłuszeństwo twoją wolę.

Nimfa poprzestała na uwadze, że Grecy to z pewnością najbardziej bezbożny i obmierzły naród na świecie, gorszy od małych afrykańskich jeśli oczywiście Ankajos jej nie zwodzi. Zapytała go powtórnie o zasiewy jęczmienia i kapryfikację fig: skąd mężczyźni greccy biorą chleb i figi bez pomocy Bogini?

- Świętobliwa - odrzekł - kiedy Grecy po raz pierwszy przybyli do Pelazgii, było to plemię pasterskie żywiące się tylko pieczenia, serem, mlekiem, miodem i dziko rosnącymi warzywami. Nic przeto nie wiedzieli o rytualnej uprawie jęczmienia ani o sadownictwie.

Przerwała mu pytaniem: - Przypuszczam, że ci szaleni Grecy przywędrowali z północy bez własnych kobiet, jak niekiedy trutnie, próżniaczy ojcowie rodu pszczół, porzucają ul, z dala od królowej zakładają kolonię i żywią się odpadkami zamiast miodu?

- Nie - odparł Ankajos. - Przywiedli z sobą własne kobiety, ale kobiety te nawykły do życia, jakie tobie się wydaje nie dorzeczne i nieprzyzwoite. Mężczyźni kupowali je i sprzedawa-

wali niczym bydło, które im obrządzały.

- Wierzyć mi się nie chce, aby mężczyzna mógł kupić lub sprzedać kobietę! - zawołała nimfa. - Najwidoczniej jesteś co do tego mylnie poinformowany. Ale czy ci nieczyści Grecy nadal żyli w ten sposób osiedliwszy się już w Pelazgii?

Ankajos wyjaśnił: - Dwa pierwsze plemiona najeźdźców, Jonowie i Ajolowie, uzbrojone w oręż z brązu, wkrótce uznały potęgę Bogini, skoro zgodziła się usynowić ich bogów. Ci w dużej mierze porzucili barbarzyńskie obyczaje. A kiedy Pelazgowie namówili ich do skosztowania swego chleba, zagustowali w jego miłym smaku oraz świętych przymiotach, jeden zaś z nich, imieniem Tryptolemos, poprosił Boginię, by mu pozwoliła samodzielnie uprawiać jęczmień, przeświadczony, że mężczyzna może to robić z równym powodzeniem jak kobiety. Oświadczył, że pragnie w miarę możliwości oszczędzić kobietom zbędnego trudu i troski, a Bogini przystała na to pobłaźliwie.

Nimfa roześmiała się, aż zbocza góry zawtórowały echem, a Kozły przyłączyli się do niej na swoim urwisku tarzając się z uciechy, choć nie mieli pojęcia, czemu ona się śmieje. Wreszcie rzekła do Ankajosa: Piękne doprawdy żniwo musiał zebrać ten Tryptolemos: czysty mak, blekot i oset!

Ankajos miał dość rozsądku, żeby jej nie zaprzeczać. Zaczął teraz opowieść o trzecim plemieniu greckim, zbrojnych w żelazo Achajach, o ich zuchwalstwie wobec Bogini i o tym, jak powołałi do życia Boską Rodzinę na Olimpie; zauważył jednak, że nie słucha, i urwał. Zapytała drwiąco:

- Czekaj no, Ankajosie, powiedz, jak się u Greków rozróżnia rody? Przecie nie będziesz twierdził, że oni mają rody męskie, a nie żeńskie, licząc pokolenia po ojcach zamiast po matkach?

Ankajos wolno pokiwał głową, jakby przebiegłość krzyżowych pytań nimfy zmuszała go do przyznania, że to niedorzeczne.

-Tak - odparł. - Od nadejścia zbrojnych w żelazo Achajów, a było to wiele lat temu, w przeważnej części Grecji męskie rody zajęły miejsce kobiecych. Już Jonowie i Ajolowie wprowadzili poważne zmiany; przybycie Achajów wywróciło wszystko do góry nogami. Jonowie i Ajolowie nauczyli się już wówczas wywodzić pochodzenie od matki, ale dla Achajów ojcostwo było i jest jedynym czynnikiem brany pod uwagę przy ustalaniu genealogii. Stopniowo zdołali o tym przekonać większość Ajolów i po części Jonów.

-Nie, nie! - zawołała nimfa. - Oczywiście bzdury! Choć to jasne i niezbite na przykład, że mała Korę jest moją córką, skoro położna dożyła ją z mego ciała, skądże można na pewno wiedzieć, kto był jej ojcem? Przecież nie musi mnie koniecznie zapłodnić pierwszy mężczyzna, z którym się zabawię podczas świętej orgii. Można począć z pierwszym, a można i z dziewiątym.

-Grecy postarali się uniknąć tej niepewności - tłumaczył Ankajos - dzięki temu, że każdy mężczyzna wybiera sobie tak zwaną żonę: kobietę, której nie wolno się zadawać z nikim oprócz niego. Jeśli więc zajdzie w ciążę, ojcostwo nie ulega wątpliwości.

Nimfa przyjrzała się Ankajosowi z powagą i rzekła: - Masz na wszystko odpowiedź. Ale czy doprawdy chcesz mnie przekonać, że da się tak ujarzmić, opanować i upilnować kobietę, aby ją ustrzec od obcowania z tym, którego sobie upodoba? Przypuśćmy, że młoda dziewczyna zostaje żoną starego, szpetnego, zużytego mężczyzny jak ty. Czyż się wtedy w ogóle pozwoli skłonić do współżycia?

Ankajos wytrzymał jej wzrok. - Grecy głoszą, że są w stanie upilnować swoje żony. Ale, muszę przyznać, często się to nie udaje i kobieta sekretnie się wiąże z mężczyzną, któremu nie jest żoną. Wtedy zazdrosny mąż usiłuje zabić oboje: żonę i kochankę, jeśli zaś ci mężczyźni przypadkiem są kró-

lami, wciągają w wojnę poddanych i wynika z tego wielki rozlew krwi.

-Wyobrażam sobie! - powiedziała nimfa. - Przede wszystkim nie powinni kłamać, a po drugie podejmować się zadań nad siły, co stwarza okazję do zazdrości. Już nieraz zauważyłam, że mężczyźni są absurdalnie zazdrośni: doprawdy, okazuje się, że obok gadatliwości i nieuczciwości to stanowi ich trzecią cechę charakterystyczną. Ale opowiedz mi, co się przytrafiło Kreteńczykom?

-Zostali podbici przez Greka Tezeusza, który zwyciężył dzięki niejakiemu Dedalowi, a był to sławny rzemieślnik i wynalazca.

-Cóż on wynalazł? - spytała.

-Między innymi - odparł Ankajos - zmajstrował byki z brązu, które sztucznie ryczały, kiedy im pod brzuchem rozpalono ogień; a także drewniany posąg Bogini jak żywy, z łączonymi członkami, które dały się zginać we wszystkie strony, co wyglądało na cud, zwłaszcza że można było otwierać i zamykać oczy pociągając za ukryty sznurek.

-Czy ten Dedal jeszcze żyje? - spytała nimfa. - Chętnie bym go poznała.

-Niestety nie - wyjaśnił Ankajos. - Wszystko to wydarzyło się na długo przed moim urodzeniem.

-Ale może mógłbyś mi opowiedzieć - nalegała - w jaki sposób skonstruowano stawy posągu, aby mógł poruszać członkami we wszystkie strony?

-Zapewne obracały się w przegubach kulistych - odparł obracając zaciśniętą pięścią w zagłębieniu drugiej dłoni, tak że z łatwością pojęła, co miał na myśli. - Ponieważ Dedal wynalazł przeguby kuliste. W każdym razie właśnie dzięki pomysłowości Dedala flota Kreteńczyków uległa zniszczeniu i nie odwiedzali już więcej naszej wyspy. Czynili to tylko Grecy i parokrotnie Pelazgowie, Tracy czy Frygijczycy.

- Słyszałam od babki mojej babki - rzekła nimfa - że choć Kreteńczycy czcili Boginię niemal tak wiernie jak my, ich obżątek w wielu punktach różnił się od naszego. Na przykład, najwyższa kapłanka nie wyznaczała Zapaśnika Słońca na jeden tylko rok. Jej wybraniec panował niekiedy dziewięć lat i więcej, odmawiając ustąpienia z tronu pod pozorem, że doświadczenie przydaje roztropności. Zwano go kapłanem Mi-nosa albo Królem-Bykiem. Ponieważ bractwo Byków zdobyło na wyspie przewagę, Jelenie, Konie, Barany i inni nigdy nawet nie usiłowali sięgnąć po dowództwo wojskowe, a najwyższa kapłanka obcowała tylko z Bykami. Tutaj moja matka i ja darzymy względami wszystkie wspólnoty na równi. Nie jest rozsądnie pozwalać, aby jedna z nich zyskała przywileje ani by król rządził dłużej niż dwa lub najwyżej trzy lata: jeśli mężczyzn się nie trzyma krótko, mają wyraźną skłonność do zuchwalstwa i mniemania, że niemal dorównują kobietom. Zuchwalstwem gubią się sami i w dodatku nam przyczyniają utrapień. Nie wątpię, że to właśnie zdarzyło się na Krecie.

Gawędząc jeszcze, ukradkiem dała znak Kozłom, aby odprowadzili Ankajosa sprzed jej oblicza i zaszcuzili go na śmierć. Zadecydowała bowiem, że ktoś, kto potrafi opowiadać tak niepokojące i nieprzyzwoite historie, nie powinien ani chwili dłużej żywy pozostawać na wyspie, zwłaszcza że już jej wyjaśnił, co chciała wiedzieć o zasadach konstrukcji drewnianych posągów. Obawiała się szkód, jakie mógłby wyrządzić podburzając umysły tutejszych mężczyzn. Poza tym był to człek zgarbiony, łysy, brzydki i stary, wygnaniec, a w dodatku członek bractwa Delfinów, który by jej na pewno nie przyniósł szczęścia.

Kozły kornie uderzyli czołem przed Pomarańczową Nimfą i zerwali się, by z radością wykonać jej rozkaz. Łowy nie trwały długo.

Rozdział I

WYSUSZONY JĘCZMIENÍ

Kiedy pierwsza fala greckich najeźdźców, plemię jońskie, posuwając się od pierwotnych siedzib w górnym biegu Danuby przez Istrię i Ilirię dotarta na koniec do Tesalii, wszyscy tubylcy: Satyrowie, Lapici, Etolowie, Flegowie i Centaurowie, wycofali się do górskich kryjówek. Przybysze, bardzo silni liczebnie, przynieśli z sobą własnych bogów i wszystkie święte przedmioty kultu. Centaurowie, pierwotni mieszkańcy góry Pelion, śledzili ich powolny pochód z trzodami i stadami ku nizinie Pagazy daleko na zachód, gdzie stanęli obozem na parę dni; wkrótce jednak, znęceni wieścią o jeszcze bogatszych pastwiskach dalej na południe, Jonowie podjęli wędrówkę w kierunku warownej Ftyi i zniknęli Centaustom z oczu. W Jolkos u stóp Pelionu znajdowało się starodawne kolegium nimf-Ryb, których najwyższa kapłanka ferowała wyroki w sprawach religijnych na użytek całej Ftiotis. Nimfy nie uciekły w chwili nadejścia Jonów, tylko robiły do nich przeraźliwe miny, pokazując języki i syzcząc; rozważni Jonowie ominęli je i poszli do Beocji.

W Pelazgii, jak wówczas zwano Grecję, zastali lud gościny: rodowitych Pelazgów skrzyżowanych z Enetami oraz kreteńskimi i egipskimi osiedleńcami. Wszyscy oni pod takim czy innym mianem czcili Trójboginię Księżycy. W czciogodnym przybytku Bogini w Olimpii polecono posłom z My-

ken, Argos, Tyryntu i innych miast powitać Jonów uprzejmie pod warunkiem, że będą ściśle przestrzegali obyczajów religijnych panujących w jej włościach. Na Jonach wywarła wielkie wrażenie ogląda i stanowczość emisariuszy oraz potężne mury miast, które ich wysłały. Nieradzi wracać do Tesalii, a już bez nadziei na dalsze podboje, roztropnie pozwolili swym bogom poddać się Bogini i zostać jej synami przez adopcję. Pierwszy przywódca joński, który namawiał do poddania, nazywał się Minias i jego to odtąd Bogini wyróżniała ponad innych; ojciec przywódcy, Chryzes, założył osadę Ajają na wyspie tejże nazwy naprzeciw Poli na północy Adriatyku. Gdy Minias umarł, Bogini nadała mu tytuł herosa i pięćdziesięciu nimfom poleciła dbać o jego wielką białą świątynię w beockim mieście Orchomenos nad Jeziorem Kopajskim oraz w kwestiach obrzędowych sprawować sądy na użytek całej okolicy. Nimfy te nie wychodziły za mąż, tylko w dni świąteczne brały sobie kochanków na wzór pelazgijski. Egipcjanin Kekrops wprowadził już był do Attyki instytucję małżeństwa, a Bogini wybaczała te nowinki tylko o tyle, o ile dało się je praktykować bez ujmy dla niej ani obrazy dla jej pelazgijskiego ludu. Jonowie także znali małżeństwo, znajdując jednak, że najczcigodniejszej nacje uważają ten obyczaj za nieprzyzwoity, w większości zaniechali go ze wstydu.

Teraz nastąpiła druga inwazja grecka; tym razem dokonało jej plemię Ajolów, znacznie bardziej krewkie niż Jonowie i przybyłe z Tracji. Ominęli Jolkos jak ich poprzednicy, ale zawładnęli beockim miastem Orchomenos, które zastali nie strzeżone podczas festynu. Ich dowódcy zdobyli prawo do tytułu wojskowych strażników kraju skłoniwszy nimfy z przybytku Miniasa, żeby ich wzięły za mężów, a potem mianowali się Minijczykami. Stanowili arystokrację tej części Grecji wschodniej, nie zdołali jednak wywrzeć wpływu

na Attykę czy Peloponez, ponieważ zagradzało im drogę warowne miasto: Teby kadmejskie. Ajolos, ich wielki przodek, również uzyskał tytuł herosa i z trackiej jaskini czy raczej rozpadliny w ziemi, gdzie pochowano jego kości, na prośbę pątników dobrotliwie rozsyłał wiatry o węzowych ogonach. Tę władzę nad wiatrami nadała mu Trójbogini.

Kiedy Tezeusz, król jońskich Aten, potajemnie zbudował flotę i złupił Knossos na Krecie, Minijczycy także zainteresowali się morzem. Wyekwipowali chyba ze sto okrętów, sporządzonych koło Aulidy na bezpiecznych brzegach Zatoki Eubejskiej. Tezeusz chcąc uniknąć wojny morskiej zawarł z nimi układ, na podstawie którego oba państwa zgodnie prowadziły handel wydarty z rąk Kreteńczykom i społeczeństwu piratów. Ateńczycy handlowali z południem i wschodem: z miastami Egiptu, Afryki, Fenicji, Azji Mniejszej i z frygijską Troją, najlepszym rynkiem Dalekiego Wschodu; Minijczycy - z Tesalią i Tracją na północy, a Sycylią, Korkyrą, Italią i Galią na zachodzie. Dla ułatwienia kontaktów z zachodem Minijczycy trzymali część floty w piaszczystym Pylos, swoim porcie na zachodnim wybrzeżu Peloponezu, unikając w ten sposób trudnego kursu naokoło przylądka Malea. Wiatry zsyłane przez Ajolosa (a nimfy strzegące jego przybytku potrafiły je więzić w świńskich pęcherzach) oddawały wielkie usługi szyprom okrętów minijskich.

Minijczycy się bogacili i z początku nikt nie zakłócał im uciech panowania, głównie dlatego, że czynili wszystko, by zadowolić Boginię. Ich bóg nieba Dionizos, którego na górze Lafistion czcili pod postacią barana, został publicznie uznany za syna Bogini Matki. Zmieniła mu z tej racji imię na Dzagreus lub Dzeus, po dziecku, które, jak powiadano, w dowód swej płodności rodziła co rok w Grocie Diktyjskiej na Krecie, które jednak niezwłocznie składano w ofierze dla

dobra kraju. Zwyczaj ten został zniesiony i Dzeus korzystał z przywilejów boskiej dojrzałości. Choć w pewnych materiach przysługiwało mu pierwszeństwo przed Boginią Nimfą i Boginią Dziewicą, jej córkami, Bogini Matka pozostała bóstwem panującym.

Następnym wydarzeniem w historii Minińczyków, o ile dotyczy ona opowieści o Argonautach, było to, że rozszerzyli swoje włości aż do Zatoki Pagazyjskiej i daleko na północ do Larysy w Tesalu. Pyszny król miniński imieniem Atamas zaproponował Ino, najwyższej kapłance kolegium w Jołkos, aby wyszła za niego, nimfy zaś wydała za jego dowódców. Ino nie bardzo mogła odmówić Atamasowi, wysokiemu, urodziwemu, jasnowłosemu mężczyźnie, ponieważ przyniósł bogate dary dla niej oraz pozostałych kobiet, a ponadto Minińczycy byli liczniejsi i lepiej uzbrojeni niż jej własny lud z Ftiotis. Jeśliby atoli przystała na małżeństwo, uszczupliłoby to prawa Centaurów z Pelionu: Centaurowie ze wspólnoty Koni zawsze byli wybrańcami nimf-Ryb z Jołkos, podobnie jak centauryjskie kolegium ptaka Krętogłowa -nimf, które miały pieczę nad świątynią herosa Iksjona - brało kochanków wyłącznie spośród magnezyjskiego bractwa Lampartów. Ino zasięgnęła rady Bogini pytając, czy ona i jej nimfy mają zgładzić mężów w noc poślubną, jak w podobnej sytuacji uczyniły niegdyś Danaidy z Argos, czy też mają same się zabić skacząc w morze wzorem Pallantyd z Aten. A może Bogini wskaże inne wyjście? Bogini odpowiedziała jej we śnie.

- Uracz Centaurów czystym winem, resztę mnie pozostaw. Zaślubiny obchodzono z wielkim przepychem, a pod wpływem nalegań Ino bractwo Koni zostało zaproszone ze swoich górskich jaskiń do wzięcia udziału w uroczystości. Kiedy przybyli, podano im nalane po brzegi puchary lemnijskiego wina. Centaurowie czczą tesalskiego herosa

imieniem Sabazjos, jako wynalazcę jęczmiennego piwa, ich rytualnego napoju, który z początku wywołuje wielką wesołość, a potem morzy wyznawców twardym snem. Teraz wzięli ten nie znany trunek za rodzaj piwa widząc, że ma barwę bladzieloną, choć zapach ostrzejszy i nie trzeba do niego słomki, jak zwykli pić piwo, ponieważ go nie okrywa gruba warstwa piany. Prostodusznie wychylili wino z okrzykiem: „Io, Sabazjos! Io! Io!” - stwierdzili, że jest słodkie w smaku, i poprosili o jeszcze. Zamiast jednak usnąć, wino ich teraz rozpałiło, tak że miotali się nieopanowanie, wywracając oczyma i rżąc z pożądliwości. Nimfy w porywie współczucia porzuciły nagle trzeźwych Minińczyków, co dolewali do wina cztery razy tyle wody, i pognały w las, by miłośnie obcować z Centaurami.

To kapryśne zachowanie rozzłościło Minińczyków, dopędzili więc żony i mieczami z brązu zarabali z tuzin Centaurów. Na drugi dzień Atamas poprowadził natarcie na ich górską twierdzę. Bronili się, jak umieli, sosnowymi włóczniami i głazami spychanymi po zboczu, ale pobił i przegonił ich precz na północ. Aby odebrać im chęć do powrotu, usunął ze świątyni kobylogłowy posąg Białej Bogini i zabrawszy go do kolegium Ryb w Jolkos, zuchwale przekazał świątynię peliońską Dzeusowi-Baranowi, czyli Dzeusowi Dawcy Deszczu. Na pewien czas Centaury upadli na duchu, ale Ino (za pośrednictwem jednej z nimf) potajemnie przeniosła kobylogłowy posąg do jaskini w lesistej dolinie na polowie drogi do góry Ossa, gdzie znów gromadzili się Centaury śląc modły o pomstę.

Król Atamas nieświadom był, że Ino zwróciła posąg Centaury; inaczej przemówiłby do niej pewno jeszcze zuchwałiej, niż to uczynił.

- Żono - rzekł - przegnałem tych waszych kochliwych komuchów z Pelionu, ponieważ zbeczcęcili naszą noc poślub-

ną. Jeśliby który z nich w poszukiwaniu posągu Bogini ośmielił się pojawić na równinach Jolkos, zostanie ubity bez litości. Pelion ma być odtąd mieszkaniem boga Ajolów -Dzeusa; bardziej się dlań nadaje niż znacznie niższa góra Lafistion.

-Bacz, co mówisz, mężu - odrzekła Ino - skoro już muszę cię tak nazywać. Jakże Bogini przyjmie to, żeś ją usunął z Pelionu? I jak twoim zdaniem obrodzi jęczmień, jeśli bractwo Koni nie przybędzie na uroczystości siewne, aby obcować ze mną i moimi Rybami pod okiem Białej Bogini?

-Bogini nie pożałuje Pelionu synowi - odparł Atamas ze śmiechem. - A teraz, gdy wszystkie twoje kobiety dostały mężów spośród mojej świty, ty zaś masz mnie, czego możesz jeszcze pragnąć? Wysokie mocne chłopy, jesteśmy pod każdym względem nieporównanie lepsi od tych zwiariowanych gołych Centaurów. I będziemy z całym ukontentowaniem zabawiali się z wami na polu, jeśli o tej porze roku zwykle was bierze chęćka.

-Czy jesteś dostatecznie głupi, by uważać, że Bogini nam pozwoli przyjąć uściski twoich Baranów w tak świętej chwili? Na pewno nie pobłogosławi zbiorów, jeśli to zrobimy. Nie, nie! Chętnie będziemy wam żonami przez większość dni w roku, ale jeśli rzeczy mają przybrać obrót pomyślny, musimy zadawać się nie tylko z Centaurami w porze siewów, lecz także z wędrownymi Kozłami Satyrami podczas uroczystej kapryfikacji, kiedy się przyspiesza dojrzewanie fig ukłuciami gąsienic galasówki; oraz z kochankami z innych bractw przy stosownych okazjach, jakie od czasu do czasu może mi wskazać Bogini.

-Czy jesteś aż tak głupia, by uważać, że choć jeden zdrowy na umyśle Grek pozwoli swojej żonie zażywać uścisków innego mężczyzny, czy to podczas festynów siewnych, czy jakich bądź innych? Bzdury pleciesz. Figi dojrzewają same

bez sztucznych zabiegów, o czym możesz się przekonać w opuszczonych sadach, gdzie odbywa się to bez obrzędu. A nawet przy zasiewach jęczmienia po cóż nam, Minijczykom, potrzebne kobiety? Bohater Tryptolemos dowiódł, że mężczyźni mogą siać jęczmień z równym jak baby powodzeniem.

-Dokonał tego za specjalnym pozwoleniem Bogini - powiedziała Ino - której latarnia, Księżyc, jest źródłem siły, co każe kielkować nasionom i dojrzewać owocom.

-Wcale Bogini nie było trzeba prosić o pozwolenie - odrzekł Atamas. - Ona nie ma istotnej władzy nad zbożem ani owocami. Wystarczy troskliwie zasiać ziarno jęczmienia, kiedy moc słońca omdlewa, w bruzdy należycie zoranego pola, a potem zabronować broną z tarniny i już tylko zraszać deszczem w odpowiedniej porze. Dzeus za moim wstawiennictwem dostarczy deszczu, a odrodzone Słońce wspaniale rozwinie kłosa. Księżyc jest zimny i martwy. W ogóle nie ma mocy twórczej.

-A co ze świętą rosą? - spytała Ino. - Pewnie rosa jest także darem Słońca?

-W każdym razie nie darem Księżyca - odparł - który, bywa, nie wzeszedł jeszcze, gdy trawa jest już siwa od rosy.

-Dziwię się - rzekła Ino - że śmiesz w ten sposób mówić o Bogini. Równie się dziwię, że nie pytając mnie o zdanie usunąłeś jej czcigodny posąg ze świątyni i zastąpiłeś go podobizną jej przybranego syna. Straszliwy los czeka cię, Ata-masie, o ile się nie poprawisz, nim dzień minie, i nie zwrócisz ze skrucą do Bogini. Jeśli nawet siew Tryptolemosa wydal dobre żniwo, bądź pewien: to dlatego, że on zjednął sobie przedtem łaskę Bogini pokorą i nic zaniechał żadnego ze zwykłych obrzędów miłosnych podczas siewu. Poza tym to nieprawda, że w opuszczonych sadach figi dojrzewają bez kapryfikacji. Istnieje pełny wykaz drzew figowych w tym

kraju i każde drzewo pielęgnuje jedna z moich nimf, choćby rosło najbardziej samotnie i daleko.

- Nie przywykłem, żeby mną rządziły kobiety - odparł za palczywie Atamas. - Moją beocką żonę Nefele, co wygląda mnie w Orchomenos, doświadczenie nauczyło unikać moje go gniewu i zajmować się własnymi sprawami, mnie zosta wiając moje. Byłbym doprawdy głupcem, gdybym przyszedł do świątyni, gdzie jesteś najwyższą kapłanką, i właśnie cie bie prosił o wstawiennictwo u Bogini.

Ino udała, że ją napełnia lękiem męska gwałtowność Atamasa. Pieszcząc jego głowę i gładząc go po brodzie zawołała:

- Przebacz, mężu, że zwierzyłam ci się ze swych religij nych skrupułów! Będę posłuszna we wszystkim. Ale zgódź się w zamian, aby twoi poddani wzorem Tryptolemosa sami siali zboże, bez pomocy moich kobiet. Boimy się gniewu na szej Bogini, gdybyśmy uprawiały jęczmień z pominięciem zwykłych obrzędów użyźniających, do jakich miłosne obco wanie z Centaurami wydaje się nam niezbędne.

W ten sposób ułagodziła Atamasa. Nie bardzo poważał Boginię, ufny raczej w moc Dzeusa, który pod dawnym mianem Dios był najwyższym bóstwem jego rodaków, gdy po raz pierwszy przybyli do Tesalii. Do nowo poświęconego przybytku Dzeusa Dawcy Deszczu na Pelionie przeniósł z góry Lafistion obiekt szczególnie święty. Był to posąg Boga Barana wyrzeźbiony z korzenia dębu i obciągnięty wielkim owczym runem barwionym morską purpurą na podobieństwo obłoków deszczowych. Potrafiło ono magicznie wywołać ulewę nawet u szczytu lata. Z racji przysłowia: „Deszcz jest złotem” - a także z przyczyny złocistego pyłku, co barwi żywe stada na zboczach Idy, gdzie, jak powiada ją, pastusi wychowywali Dzeusa, brzegi runa obszyto cenną frędzlą z cieniutkiego złotego drutu wijącego się kędzierza-

wo niby węża; stąd powstała nazwa „Złote Runo”. Potężne zakręcone złote rogi umocowano do łba okrywającego drewniany kikut rzeźbionej głowy. To Złote Runo wyglądało wspaniale i bez ochyby sprowadzało deszcz, ilekroć złożyło się bogu należyta ofiarę. Kapłani twierdzili, że Dzeus w takich chwilach unosił posąg: ulatywał on - mówili - w dymie ofiarnym przez otwór w dachu świątyni, a potem zstępował znowu ociekając wilgocią pierwszych kropli deszczu.

W Jolkos zakończono żniwa i zbliżał się okres siewów jesiennych. Ino czekała na znak Białej Bogini, która rzeczywiście znowu pojawiła jej się we śnie i rzekła:

- Dobrze uczyniłaś, Ino, ale uczynisz jeszcze lepiej. Wydobądź całe ziarno siewne z dzbanów trzymanyh w moim świętym przybytku i potajemnie rozdaj kobietom Ftiotis. Każ im wysuszyć je przy domowych ogniskach, każda po dwa lub trzy pełne kosze, ale tak, by żaden z mężczyzn nie dowiedział się, co zrobiły, pod grozą mojej śmiertelnej nienajski.

Ino zadrżała przez sen i zapytała: - Matko, jak możesz prosić mnie o to? Czyż ogień nie wypali życia w świętym ziarnie?

Bogini odparła: - Uczyn to jednak. A równocześnie bedłkiem i płamistą cykutą zatruj wodę w minijskich poidłach dla owiec. Mój syn Dzeus zagarnął mój dom na Pelionie i ukarzę go niszcząc mu stada.

Ino ściśle wysłuchała polecenia, choć z odrobiną niepokoju w sercu. Kobiety wykonały przeznaczone sobie zadania, i to bez niechęci, bo nienawidziły minijskich zdobywców. Gdy owce padły, Minijczycy nie podejrzewali w tym ręki kobiet, tylko narzekali pomiędzy sobą na Atamasa. Ponieważ prawo zabraniało w ogóle spożywania martwych zwierząt spoza rytualnego uboju, byli zmuszeni jeść więcej chleba, niż przywykli, i wszelką dziczyznę, jaką zdołali upolować

w lesie; ale nie celowali w Iowach.

Ino oświadczyła Atamasowi: -Mam nadzieję, mężu, że się wam powiodą siewy. Tu masz ziarno jęczmienia, przechowywane w dzbanach. Spójrz i powąchaj, jakie suche: spleśniałe zboże, jak pewnie wiesz, nie daje pełnych kłosów.

Księżycyca ubywało. Jednak Minińczycy z Atamanem na czele zasiali ziarno w bruzdy zoranej ziemi. Zrobili to bez żadnych obrzędów ani modłów, a nimfy Ino obserwowały ich z daleka i śmiały się cicho. Szczególnym trafem nastąpiła niezwykła susza i skoro jęczmień w przewidzianym czasie nie wyrzał zielenią nad glebę, Atamas z paroma towarzyszami wspiął się na górę, gdzie wzywali Dzeusa Dawcę Deszczu.

Czynili to za pomocą deszczowych grzechotek i kołatek oraz ofiary z czarnego tryka, paląc święte kości udowe owinięte w słoninę i ochoczo zjadając mięso do ostatniego kęsa.

Tegoż wieczoru spadła przyjazna ulewa.

- To ożywi jęczmień, żono, nie ma strachu - powiedział Atamas do Ino.

Minęło dziesięć dni i wciąż na polach nie było ani żdźbła zieleni. Ino powiedziała Atamasowi:

- Ulewa, którą zesłał Dzeus, nie wystarczyła. Nie nasyciła gleby. Obawiam się, że zasiałeś ziarno zbyt głęboko. Musisz znowu wezwać Dzeusa; a może by posłać do trackiej świątyni twego przodka Ajolosa po parę podmuchów niosących deszcz wiatru północno-wschodniego?

Atamas, coraz bardziej zaniepokojony, powtórnie się wdrapał na Pelion. Tym razem przejednał boga ofiarą z sześćdziesięciu białych i jednego czarnego barana paląc je na popiół na ognisku z kłód sosnowych i nie kosztując ani odrobiny, by okazać pokorę serca. Wymachiwał grzechotką i kołatał tykwą deszczową, aż go ramiona rozboleły. Tej no-

cy punktualny Dzeus grzmiał i błyskał, i spuścił istny potop, tak że Atamasa i jego ludzi omal nie zmyło w powrotnej drodze do Jolkos. Potok Anauros wezbrał nagłą powodzią i zerwał kładkę, przez którą przechodzili, musieli więc czekać, aż wody opadną, by móc dotrzeć do miasta.

W tydzień później na polach, choć gęsto zarosłych zielkiem, jakie wyhodował deszcz, nie było widać ani kielka jęczmienia. Ino powiedziała Atamasowi:

- Ponieważ wytłumaczyłeś mi, że zaniechanie obrzędów użyźniających, o których mówiłam, nie mogło spowodować nieurodzaju, dochodzę do wniosku, że Dzeus zesłał niedobry deszcz. Jeśli do następnego nowiu jęczmień nie wykiełkuje, część z nas musi zginąć z głodu. Już za późno, żeby siać nowe ziarno, większość waszych stad padła, a twój ludzie spustoszyli spichrze ze zbożem. Co do ryb, wszystkie opuściły zatokę od czasu przybycia twoich Minijczyków, czego zresztą należało się spodziewać: uważają, że nasze kolegium zostało sprofanowane.

Za podszeptem Ino jej nimfy, udając wciąż najwyższy szacunek dla mężów, skłoniły ich, aby zażądali od Atamasa złożenia trzeciej i ostatecznej ofiary. Minijczycy wierzyli bowiem, że jeśli Dzeus nie zechciał spuścić deszczu, gdy mu się dało tryka, a nawet gdy ich otrzymał sześćdziesiąt, to znak, że łakomie żąda czegoś jeszcze lepszego - własnych dzieci kapłana. Mężowie przyznali kobietom, że trzeba teraz dokonać tej ofiary, i pewnego dnia tłumnie przyszedli do Atamasa, kiedy stał właśnie ponuro grzebiąc łaską w jałowej glebie jęczmiennego pola. Najstarszy z gromady rzekł:

- Współczujemy ci, Atamasie, ale wzywamy do bezwłocznego spełnienia obowiązku. Ofiaruj swego syna Fryksosa i swoją córkę Helle Ojcu Dzeusowi, a święty deszcz, który wówczas na pewno spadnie, obudzi ziarno jęczmienia i ocali nam życie.

Z początku Atamas nie chciał ich słuchać. Gdy zagrozili mu przemocą, zgodził się złożyć dzieci w ofierze, jednak pod warunkiem, że tak rozkaże Wyrocznia w Delfach. Delfy stanowiły wówczas dla Greków najwyższy sąd odwoławczy w sprawach religijnych. Wyrocznię sprawowała kapłanka Białej Bogini. Początkowo wieszczce natchnienie zsyłał na nią święty pyton, duch zmarłego bohatera Dionizosa, który posiadał szczególne zaufanie Bogini i którego pępowina oraz szczęką leżały w świątyni na stole za ogrodzeniem z włóczni. Ale ten pyton, kiedy Grecy po raz pierwszy przybyli z Tesalii, robił podobno jakieś lekceważące uwagi o ich nowym bogu, Apollinie Łuczniku. Apolla, dawniej demona Myszy z wyspy Delos, co był mocen budzić i uśmierzać zarazę, heneccy koloniści zanieśli jako boga do Tempe w Tesalii, gdzie ocalił Ajolów od moru. Gdy łucznicy Apollina usłyszeli, że Dionizos odmawia ich bogu boskości, a w dodatku zapewnia: „Połknę tę myszkę” wściekli pomaszerowali do Delf ze swej rodzinnej doliny w Tesalii, wkroczyli do przybytku Dionizosa i trzykroć zapukali w drzwi krąglego białego grobowca. Pyton rzucił się na nich z furją, a łucznicy przeszli go strzałami. Potem spalili pępowinę i szczękę herosa na ognisku z drzewców świętych włóczni i pędem wrócili do Tempe. Aby dać zadośćuczynienie za zbrodnię, Apollo zgodził się (acz niechętnie) iść w służbę Białej Bogini i wprowadziwszy się do pustego grobowca w Delfach podjął pracę wykonywaną dawniej przez Dionizosa; na cześć pytona zaś wprowadził Igrzyska Pytyjskie. Dlatego to kapłanka, choć nadal nazywana Pytią, nie odczytywała i nie odkrywała już więcej przeszłości czy przyszłości ze znaczących skrętów węża. Zamiast tego żuła liście lauru, drzewa poświęconego Apollinowi, które wprowadzały ją w proroczy trans. Przywieziono do Delf pełen okręt młodych szczepów laurowych z Tempe i zasadzono je wokół

świątyni, tak że teraz ich gałęzie zetknęły się tworząc ciemny dach. Miejsce to wciąż zwano Pyto lub Sanktuarium Pępka, ale kapłani Apollina tłumaczyli, że zawdzięcza ono imię swemu położeniu w środku Grecji. Pamięć o Dionizosie zagięła i przez długi czas jej nie wskrzeszano.

Atamas oczekiwał od Pytii łaskawej odpowiedzi, ponieważ jak mówił: „Apollo będzie mi współczuł w kłopotcie. Zrozumie, że Bogini spowodowała moje strapienie - ona to uparcie zabrania ziarnu kielkować. Mimo udanej lojalności wobec niej, znajdzie chyba sposób uwolnienia mnie od tych okrutnych zobowiązań; nam, Ajolom, wiele zawdzięcza. Dlaczego miałbym poświęcać dzieci Dzeusowi tylko z tej racji, że jego Matka zachowuje się ze zwykłą babską przewrotnością?”

Ino równocześnie posłała do Delf beockiego pasterza, *co* znał najkrótsze przejścia przez niedostępne góry i ciemnym zarosłe doliny, i uprzedziła Pytię, że Atamas nie tylko odniósł się niegrzecznie do Bogini, której zarówno Apollo jak ona winni są posłuszeństwo, ale nie chce przystojnie ułagodzić Dzeusa i ten jego upór grozi zupełną nędzą całemu plemieniu a w dodatku także Centaurom. Dlatego kiedy przybył Atamas i próbował przebłagać Apollina ofiarując mu złoty trójnóg, Pytia nie przyjęła podarku, poleciła mu natomiast na górze Pelion złożyć w ofierze Dzeusowi Dawcy Deszczu własnych dwoje dzieci, i to bez zwłoki.

Przez tego samego pasterza, swego emisariusza, Ino dostała w porę wiadomość o odpowiedzi Apollina, na cztery czy pięć dni przed powrotem męża.

Rozdział 2

RUNO UTRACONE

Ino posłała po Helle i ostrzegła ją, że Atamas zamierza odebrać jej życie.

- Córko - spytała - i cóż ty na to? Czy twój ojciec ma po barbarzyńsku złożyć na ofiarę ciebie i twego drogiego brata Fryksosa, w rozkwicie młodości, tylko dlatego, że tak rozkazał Apollo? Apollo to intruz na Parnasie, przybłąda delijski, którego w złą godzinę wywyższył jego lud, już dawno po śmierci twego wielkiego przodka Ajolosa. Ani jedna godina zaufania przepowiednia nie wyszła ze Świątyni Pępka, odkąd pyton Dionizosa został przezeń zuchwale zabity. Apollo nie cieszy się zaufaniem Bogini, choć tak utrzymuje, i zamiast prawdy daje zagadki albo dwuznaczniki.

Helle, cała drżąca i we łzach, odparła: - Apollo lęka się Dzeusa, tak samo jak mój brat Fryksos i ja. Przyszło nam umrzeć, Świątobliwa.

A na to Ino: - Jeśli ofiara jest potrzebna, czemu sam Dzeus jej nie nakazał? Zważ, córko, co twego ojca doprowadziło do tej okrutnej decyzji. Najpierw znieważył Białą Boginię, która jest Bóstwem Panującym, zarówno we Ftiotis jak i w Magnezji, usiłując pozbawić moje nimfy-Ryby w Jolkos uświęconych jesiennych spotkań z Centaurami z bractwa Koni. Oczywiście poczuła się dotknięta i podszeptnęła Centauirom, aby przeszkodzili w zaślubinach, do jakich nas zmusił wraz ze swymi Miniwczykami. W odwet twój ojciec

brutalnie wygnał ją ze świątyni, którą przekazał jej chciwemu synowi Dzeusowi. To było wtrącanie się do spraw boskich, do czego żaden śmiertelnik nie ma prawa. Bogini przeto rozgniewała się jeszcze bardziej i wytruła mu stada; a gdy pominięto obrzędy miłosne przy zasiewach jęczmienia, nie raczyła zapłodnić ziarna, tak że żadna ilość deszczu, jaką by Dzeus zdołał zesłać, nie mogła pobudzić go do kiełkowania. Dzeus wcale nie żądał, aby ciebie i Fryksosa poświęcono tak okrutnie, bo to nie jego gniew wyjąłowił pola, tylko gniew jego Matki.

-Ale Apollo tak rozkazał - rzekła Helle łkając.

-Apollo zawsze tylko narobi kłopotu. Zaleca ofiarę w nadziei, że wystawi Dzeusa na pośmiewisko mojego i twojego plemienia: wie, że choćby całą hekatombę dziewcząt i chłopców złożono w ofierze na urwistych zboczach Pelio-nu, nie zakiełkuje ani jedno źdźbło jęczmienia, dopóki twój ojciec nie ukorzy się przed Boginią i nie przywróci odwiecznej czystości jej obrządkowi. -1 zakończyła starodawną formułą: - To nie moje słowa, a słowa Matki.

Mimo że Helle poszłaby na stos pogrzebowy bez cienia myśli o nieposłuszeństwie, skoro Dzeus tak rozkazał, wyjaśnienia Ino napełniły ją nadzieją, że da się może jakoś uniknąć złego losu. Odszukała Fryksosa, który; - ogłuszony wieścią o grożącej ofierze - popadł w żalną apatię. Nigdy w najdrobniejszej sprawie nie okazał ojcu samowoli, a dla Dzeusa żywił najgłębszą cześć: ilekroć nad wzgórzami przetoczył się grzmot czy zalśniła błyskawica, zatykał sobie uszy woskiem, zawiązywał oczy lnianą przepaską, wpelzał pod stertę kołder i tak siedział, dopóki go słudzy nie upewnili, że niebo jest znowu czyste. Lecz Helle spytała go poufnie: - Bracie, dlaczego mamy dobrowolnie oddawać życie w ten nedorzeczny sposób? Albo dlaczego, skoro nasz ojciec Atamas popełnił świętokradztwo, mielibyśmy posłużyć

jako narzędzie zaostrzania już istniejących pomiędzy nieśmiertelnymi bogami niesnasek?

Fryksos, blady i wychudły od postu, odparł: - Kimże jesteśmy, aby kwestionować nasz los? Możemy się tylko podporządkować, nic więcej.

Helle z uśmiechem poklepała go po policzku i rzekła:

- Post osłabił twoją odwagę. Nasza kochająca macocha Ino obmyśli dla nas odpowiednie środki ocalenia. - Póty Helle nalegała, aż wreszcie Fryksos pozwolił jej sobą kierować, i dzięki temu uratował życie.

Ino nadal przekonywała ich oboje, że ani Dzeus nie zalecił ofiary, ani Atamas nie pragnie jej składać.

-Do tej pory - mówiła - ojciec nie uprzedził żadnego z was o swych zamiarach. Nic go bardziej nie zdoła uradować, gdy powróci z Delf podróżując możliwie najpowniej, niż stwierdzenie, żeście oboje uciekli: mimo bowiem wszystkich swoich błędów jest najczulszym ojcem, to mu trzeba przyznać.

-Ale gdzie mamy uciec? - spytał Fryksosa - Nasz ojciec cieszy się w Grecji wielką powagą i, dokądkolwiek się udamy, z pewnością sprowadzi nas z powrotem. Musi słuchać Wyroczni w Delfach, chce czy nie chce; i jeśli poszukamy schronienia w Atenach, Tebach lub Argos, wielkorządcy tych miast skwapliwie odeślą nas do Jolkos, skoro usłyszą, że Apollo domaga się naszej śmierci.

-Świat się nie kończy na Grecji - rzekła Ino. - Zarówno władza Apollina jak Dzeusa nie sięga poza Grecję i jej kolonie. Tylko Trójbogini rządzi wszechświatem. Jeśli zechcecie oddać się pod jej opiekę, znajdzie wam za morzami dom bezpieczny i miły. Ale, dzieci, pospieszcie się z decyzją, ponieważ ojciec, choćby podróżował najpowniej, musi się już znajdować niedaleko.

Traf chciał, że Nefele, beocka żona Atamasa, właśnie tego

dnia przyjechała do Jolkos odwiedzić Fryksosa i Helle. Ino przyjęła ją wyjątkowo uprzejmie i udając przesadny niepokój o los dzieci przekonała, że powinny zdać się na miłosierdzie Bogini i słuchać bez zastrzeżeń jej boskich nakazów, jakiegokolwiek by były. Nefełe nie wierzyła w prawdomówność Wyroczni Delfickiej i zgadzała się, że Bogini, choć Atamas ją znieważył, może okazać litość jego dzieciom, jeśli uciekną się do niej z całym nabożeństwem. Ino ją namówiła do uczestnictwa wraz z nimfami-Rybami w najbliższej orgii w noc księżycową koło Pelionu. Nefełe uwieńczyła głowę girlandą z liści bluszczu, wzięła w dłoń gałązkę z szyszką jodłową i, okryta jedynie sarnią skórą, z całą gromadą jak szalona pomknęła po zboczach dokonując niebywałych wyczynów. Zdawało się, że ma skrzydła u stóp, a nigdy do tej pory nie doznała takiej świętej ekstazy. Atamas zlekceważył ją zeniąc się z Ino i to była jej zemsta; znalazła bowiem wśród Centaurów paru kochanków gorliwszych od niego.

Wszystkie razem, Ino, Nefełe i Helle, rozwiąły religijne skrupuły Fryksosa. Mężczyzna w pojedynkę nie zdołał się długo opierać ponawianym namowom trzech kobiet, chyba żeby użył przemocy. Tego wieczora oboje z Helle oczyścili się, a Ino dała im odwaru ze świętych ziół, który ich uspił; we śnie głos, a wzięli go za głos samej Bogini, przyobiecał im życie pod warunkiem, że usłuchają pewnych poleceń. Gdy się zbudzili, powtórzyli sobie nawzajem, co głos powiedział, i oba nakazy zgadzały się co do słowa. Brzmiały zaś tak:

- Dzieci Atamasa, czemuż macie umierać za grzech waszego ojca? To ja i tylko ja przekleństwem wyjałowiliam pola jęczmienia. Ani deszcz, ani słońce, ani rosa nie są w stanie powołać ich do życia.

Obraziło mnie wtargnięcie mego syna Dzeusa do starożytnej świątyni na Pelionie i usunięcie stamtąd mojej koby-

loglowej podobizny. Jam jest Trojaka Matka Życia, pani wszystkich Żywiółów, pierwotny Byt, Władczyni Światła i Ciemności, Królowa Umarłych, której podlega każdy bóg bez wyjątku. Rządę na gwiazdzistym niebie, na burzliwych zielonych morzach, na różnobarwnej ziemi z wszystkimi jej mieszkańcami, rządę w ciemnych grotach podziemnych. Noszę niepoliczone imiona. We Frygii zwą mnie Kybele; w Fenicji - Astarte; w Egipcie - Izydą; na Cyprze - Królową Cypryjską; na Sycylii - Prozerpiną; na Krecie - Reą; w Atenach - Palladą i Ateną; dla pobożnych Hiperborejczyków - jestem Samoteą; Anu - dla ich nieoświeconych wyrobników. Wobec innych nazywam się Diana, Agdistis, Mariana, Dindymene, Hera, Juno, Muza, Hekate. A w Stajniach Słońca w Kolchidzie, na najdalszym krańcu Morza Czarne-go, w cieniu wyniosłego Kaukazu, gdzie zamierzam was wysiać, noszę imię Ptasiogłowej Matki albo Brimo, albo Nie-wypowiedzianej. To ja właśnie natchnęłam Wyrocznię w Delfach. Wasza matka niesłusznie wątpi w prawdziwość wyroku; ale wydano go, aby przywieść do zguby raczej waszego ojca niż was.

Dziś wieczór w blasku księżycy musicie oboje wspiąć się stromą ścieżką, która wije się po zboczach Pelionu aż do mego świętego przybytku. Fryksos wejdzie pierwszy, w rytualnej masce konia, a zastawszy strażników świątyni uspio-nych, zawoła bez lęku: „W imię Matki!” Następnie odczepi święte Runo z posągu Barana, owinie je ciemną derką i wyjdzie. Potem wkroczy Helle, w podobnej masce, znajdzie derkę i nie odwijając jej wyniesie toból ze świątyni. Później wrócicie tam oboje, razem wywleciecie strażników za nogi, pomazecie im włosy końskim łajnem i zostawicie ich na ziemi poza obrębem przybytku. Wrócicie ponownie, zabierzecie sam obnażony posąg i położycie go do góry brzuchem, z kopytami w powietrzu, wśród uspio-nych strażników. Na-

stępnie wylejecie na posąg cały bukłak wina i okryjecie go opończą. Potem z ukrycia będziecie śledzić powrót kobylogłowej figury do świątyni, w uroczystej procesji moich Centaurów wymachujących pochodniami, przy dźwiękach piszczałek i kobzy. Skoro drzwi przybytku zamkną się za nimi, śpiesznie powrócicie do Jolkos, po kolei dźwigając Runo.

Przed bramą miasta spotkacie posłańca z białą pałeczką, któremu należy tylko powiedzieć: „W imię Matki!” Zaprowadzi was oboje na piaszczysty brzeg Pagazy, gdzie znajduje się stocznia, i wsadzi na pokład korynckiej galery, która ma płynąć do miasta Kyzikos nad Propontydą. Musicie zachować nabożne milczenie przez cały czas podróży, a gdy się już znajdziecie o dzień drogi od mojej świętej wyspy Samotraki, Fryksos rozwiesi błyszczące Runo na dziobie okrętu. Z Kyzikos udacie się drogą lądową do królestwa Mariandyków na południowym brzegu Morza Czarnego i zażądacie w moim imieniu przewiezienia morzem do Kolchidy. Gdy wysiądziecie na koniec w kolchidzkiej Ai, macie ofiarować Runo Ajetesowi, królowi Kolchów, i oświadczyć: „To dar od Matki, Niewypowiedzianej. Strzeż go pilnie”. Od tej chwili wolno wam żyć swobodnie i szczęśliwie, o ile tylko nadal będziecie mi służyć. Gdyby przypadkiem Ajetes w obawie przed klątwą Dzeusa zapytał: „Czyście ukradli Runo ze świątyni?” - ty, Fryksosie, odpowiedz: „Na potęgę Bogini przysięgam, że nie wykradłem Runa z obrębu świątyni ani nikogo nie skłoniłem, aby to dla mnie uczyni!” ty zaś, Helle, dodaj: „Na potęgę Bogini przysięgam, że wcale nawet nie widziałam Runa, dopókiśmy się nie znaleźli o dzień drogi od Samotraki”. W ten sposób oszukacie go mówiąc najczystszą prawdę.

Fryksos i Helle usłuchali tych wskazówek co do joty, choć nie bez lęku i niepokoju w sercu. To właśnie Chejron, mądry Centaur, syn Fibry, kapłanki wyrocznego przybytku

Iksjona, wiódł triumfalną procesję powracającej Bogini. Po-tem ukryty wśród skal czekał, aż się zbudzą oszołomieni strażnicy, i śledził ich pełne zgrozy twarze, gdy zastali pomiędzy sobą Boga Barana nagiego i pijanego na kamiennej ławie poza obrębem świątyni. Zerwali się spiesźnie, przynieśli wody i obmyli posąg. Wytarli go do sucha własnym ubraniem i już mieli wnieść z powrotem do środka; tam jednak, na swym dawnym miejscu, zasiadła Kobyłogłowa Bogini, a z jej ust dobył się głos podobny do rżenia:

- Strażnicy - rzekła - zabierzcie stąd mego pijanego syna i niechaj nie wraca, dopóki nie będzie odziany i trzeźwy.

Kapłani pełni zgrozy ukorzyli się przed nią, wybiegli z lamentem i ponieśli posąg na dół do Jolkos, na prostych noszach z sosnowych gałęzi okrytych opończą. Tam wytłumaczyli minijskim dowódcem, że Bóg ich zaprosił na wino, że z początku odmówili, zwykle bowiem pijał wodę, co najwyżej z miodem; ale póty nalegał, aż ich przymusił. Więcej nie pamiętają - do momentu gdy się ocknęli na jednym z nim barłogu, z bólem głowy i odzieżą poplamioną winem.

Wszczął się zgiełk z powodu Runa, jeszcze nim Atamas wrócił. Gdy się okazało, że Fryksos i Helle zniknęli mniej więcej równocześnie, rozgłoszono, iż poszli w góry oddawać cześć Bogu (ponieważ jakiś pasterz widział, jak się wspinali ścieżyną), natknęli się na Runo leżące na ziemi, gdzie je Bóg porzucił w pijackim zamroczeniu, i zamierzali je oddać do przybytku; tam jednak Bogini poleciła im załatwić to inaczej.

Późniejsze pogłoski, że ich widziano w drodze na północ, w stronę Ossy, rozpuściła Ino, aby skierować pościg na fałszywy trop. Naprawdę Fryksos i Helle zeszli z góry zaraz po zachodzie księżyca i przez nikogo nie zaczepieni spotkali męża z białą pałeczką. Zaprowadził ich do Pagazy i umieścił na korynckim okręcie, co odpływał o brzasku. Szyper

przyjął ich w imię Bogini, a oni zachowali święte milczenie; zaś trzeciego dnia, kiedy ze sprzyjającym wiatrem mijali górę Atos na półwyspie Akte, Fryksos wydobyl Złote Runo z ciemnej derki, jaką było owinięte, i rozwiesił na dziobie ku osłupieniu szypra i załogi.

Żeglowali dalej i niebawem wpłynęli w wąski przesmyk, zwany niegdyś Cieśniną Dardańską, co wiedzie z Morza Egejskiego na Propontydę. Dzień był bezwietrzny i z całej siły wiosłowali przeciw bystremu prądowi, który mimo wszystko znosił okręt z kursu. I tutaj Helle, usadowiona na dziobie, zapomniała o danych wskazówkach. Zerwała się i przerywając ciszę wykrzyknęła: - O, Fryksosie, braciszku, jesteście zgubieni! - Ujrzała bowiem, że kierują się wprost na Skały Dardańskie. Nagły podmuch wiatru uderzył w okręt, odwrócił go i wydał żagiel; odsunęło ich od skal -byli ocaleni. Lecz gwałtowny wstrząs zrzucił Helle z pokładu, przyplływ ją uniósł bez ratunku i utonąła. Do dziś Grecy zwą ten przesmyk Hellespontem czyli Wodami Helle.

Fryksos, dzięki ściślejszemu stosowaniu się do życzeń Bogini, dotarł cało do Kolchidy, wręczył Runo królowi Ajetesowi i w zalecony sposób odpowiedział na pytania. Ajetes zawiesił Runo na cyprysie w świętym przybytku, mieszkaniu olbrzymiego wyrocznego pytona. W pytonie tym przebywał duch starożytnego herosa kreteńskiego, Prometeusza, który, powiadają, pierwszy odkrył i pokazał rodzajowi ludzkiemu, jak się roznieca ogień krzesiwem obrotowym lub świdrowym, a co za tym idzie zapoczątkował rzemiosło garncarskie, metalurgię i inne, pominałszy już, że był pierwszym kucharzem oraz pierwszym piekarzem. W Attyce i Fokidzie cieszył się wielkim szacunkiem; ale jego pępowina, szczęka i pozostałe, cuda działające relikwie przez wiele lat spoczywały w korynckiej Efirze, skąd uchodząc do Kolchidy zabrał je jego potomek Ajetes. Pomiędzy

czcicielami Dzeusa i wyznawcami Prometeusza *rozgorzał* kiedyś długotrwały spór; Grecy bowiem uważali błyskawicę Dzeusa za pierwotne źródło ognia i kapłani w Dodonie oskarżyli Prometeusza, że ukraść jedną iskrę w jakimś sanktuarium Dzeusa i kazał jej się tlić niewidocznie w wydrążonej łodydze kopru. I rzeczywiście istnieje olbrzymia, wysokości człowieka odmiana kopru, w którego wysuszonej łodydze dziesięć stadiów z górą można nieść zarzewie, aby potem rozdmuchać je w płomień. Jakkolwiek prawda wyglądała, przekazanie Złotego Runa Dzeusa pod opiekę kreteńskiego Prometeusza stanowiło następny dowód nieubłaganej postawy Białej Bogini. Lecz Ajetes przyjął Fryksosa gościnnie, pozwolił swej córce Chalkiopie wyjść za niego za mąż i wcale nie żądał wiana. Długie i pomyślne lata spędził Fryksos w Kolchidzie.

Kiedy Atamas wrócił do Jolkos i dowiedział się, co się stało podczas jego nieobecności, uznał, że najwidoczniej zniechęceni go wszyscy bogowie. Leżał na sofie, zakrył głowę skrajem szaty i jęczał. Ino przyszła go pocieszać.

- Mężu - rzekła - jeden z Centaurów, którzy nadal żartobliwie okupują Pelion na znak buntu przeciw twoim rozkazom, doniósł, że wczesnym rankiem tego fatalnego dnia widział twego syna i córkę, jak wspinali się z wolna ku świątyni Boga Barana, skąd rozlegał się hałas pijackich awantur. Pozdrowił ich i odbiegł. Któż wie, co się mogło wydarzyć" kiedy dotarli do przybytku i znaleźli hulaszczego Syna leżącego nago wśród strażników, podczas gdy trzeźwa Matka obejmowała w posiadanie świątynię? Być może zmieniła ich w skały lub drzewa za karę za jakieś nieprzemyślane słowa, jakie wymówili? Albo może dotknęli Runa, co leżało na ziemi, i Syn obrócił ich w nietoperze czy łasice? Może w ogóle oszaleli i za podszeptem Matki porwali Runo, zbiegli po przeciwnym zboczu Pelionu i wpadli z nim do morza? To

zagadka, jak dotąd nie rozwiązana.

Atamas się nie odezwał, tylko lamentował dalej.

- Najdroższy - ciągnęła Ino - oto moja rada. Przed wszystkim pojednaj się z Białą Boginią korząc się przed nią w świątyni na Pelionie i składając możliwie najbogatsze dary w nadziei uchylenia klątwy; a potem wróć do tej komnaty i zachowuj się jak umarły. O ile tego nie zrobisz, twoi ludzie, którzy są przekonani, żeś przemycił dzieci gdzieś daleko, zbuntowany przeciw wyroczni Apollina, zażądają, aby ciebie złożyć na ofiarę. Pozostań martwy aż do następnych siewów, kiedy wraz ze swoimi kobietami zasieję ocalałe resztki jęczmienia wśród przepisowych obrzędów i wszystko będzie w porządku. Tymczasem niech twój brat Kreteus decyduje za ciebie w sprawach wojskowych i morskich, podczas gdy ja zajmę się znowu, jak poprzednio, całym krajem. Choć możemy cierpieć niedostatek, Bogini niewątpliwie ustrzeże nas od śmierci głodowej.

Atamas był zbyt przygnębiony, by się spierać. Kiedy się udał na Pelion i w pokorze zanosił modły do Bogini, Ino zwołała dowódców minijskich na naradę i zapoznała ich z jego decyzjami. Nielaska, jaka spadła na ich Boga Barana, tak bardzo ciążyła im na sercu, że cokolwiek Ino mówiła w imię Bogini, zdawało się bezsporne. Przysięgli słuchać Kreteusa jako swego wodza oraz kapłana Dzeusa, na okres tymczasowej śmierci Atamasa - oraz Ino jako prawodawczyni i wielko-rządczyni. Ten Kreteus był słabowity i niczym się nie przejmował, Ino więc miała nad nim znakomitą przewagę.

Następnie zaproszono znowu Centaurów na Pelion i obiecano im odszkodowanie za wymordowanych krewniaków, a ponadto przywrócenie wszystkich odwiecznych przywilejów. Biała Bogini uśmiechnęła się do nich szczerząc końskie zęby; ale goły posąg Boga Barana został okryty zwykłym czarnym runem i po cichu odniesiony z powrotem do daw-

nej świątyni na górze Lafistion. Kreteus nie ukarał strażników za niedbalstwo, ponieważ przysięgali, że po prostu byli posłuszni Bogu, gdy ich zaprosił na wino, nie mogą tedy odpowiadać za jego wybryki.

Co do Atamasa, to kiedy już pod osłoną nocy powrócił do pałacu królewskiego, umarł i pozostał martwy przez cały rok, jedząc tylko czerwoną strawę umarłych, której żywym nie wolno tykać prócz pewnych uroczystych okazji, a to: homary, raki, krwawą kiszkę, gotowany boczek i szynkę, owoce granatu oraz jęczmienne placuszki maczane w soku jagodowym. Gdy znów powrócił do życia, już po siewach jesiennych dokonanych przez Ino z pełnym ceremoniałem, okazało się, że jest upośledzony na umyśle. W trzy lata później zabił Learchosa, jednego ze swych małych synków spółzonych z Ino, strzelając doń z łuku z okna, które wychodziło na podwórze. Wtedy Minijczycy postanowili go zdetronizować, a panowanie i urząd najwyższego kapłana ofiarować Iareteusowi.

Ino wszakże już nie żyła. Szaleństwo Atamasa wstąpiło w nią, gdy ujrzała Learchosa konającego na dziedzińcu: porwała drugiego synka, Melikertesa, z kosza który mu służył za kołyskę, i cała w bieli z triumfalnym krzykiem pomknęła po zboczach Pelionu. Tam u stóp przybytku Bogini rozszarpała dziecko na sztuki i spiesznie pięła się dalej, z białą pianą na ustach, aż przebyła grań szczytową i zbiegła po przeciwnym stoku. Wreszcie dotarła do nadmorskiego urwiska i rzuciła się do wody. Załoga korynckiego okrętu znalazła obydwa ciała unoszone przez fale i zabrała je na Korynt, by tam pochować, zaś król Syzyf dla upamiętnienia Melikertesa ustanowił Igrzyska Istmijskie. Ino poprzez samobójstwo oraz zamordowanie własnego syna zjednoczyła się z Boginią, której służyła, i czczono ją zarówno w Koryncie jak w Megarze jako Białą Boginię Ino - dodając w ten sposób

jeszcze jedno do niezliczonych imion, jakimi się nazywa Matkę Wszelkiego Stworzenia. Ale Atamasowi Bogini kazała wędrować ku zachodzącemu słońcu i osiąść tam, gdzie go podejmą gościnnie dzikie zwierzęta. Dotarłszy do pasma górskiego za Halos natknął się na stado wilków rozszarpujących kilka owiec. Pierzchły na jego widok i zostawiły mu mięso, aby jadł. Tu się więc osiedlił i nazwał to miejsce Atamancja, i założył nową rodzinę; zmarł jednak na długo przedtem, nim Argo wyruszyła do Kolchidy.

Na ziemi ftiotyjskiej przez parę lat panował pokój, zaś Minijcy i Centaury zawarli trwałą przyjaźń, gdy bowiem Kreteus zwrócił Centaustom ich górskie jaskinie, wspomogli oni głodnych Minijczyków zbożem oraz jadalnymi zołędziami ze swych ukrytych spichrzy, a ponadto dostarczali im dziczyznę. Tedy jeśli czasami nimfy-Ryby z Jolkos wykradały się nocą z chat, by towarzyszyć bractwu Koni w zwyczajowych orgiach miłosnych na Pelionie, ich minijscy mężowie nie śmieli okazać niezadowolenia; zaś w okresie uroczystości siewnych oraz obrzędu kapryfikacji Minijcy udawali się nad morze na wypoczynek i wracali, gdy już było po wszystkim.

Kreteus zmarł, a po nim objął władzę Ajzon, którego żona Alkimedea była teraz kapłanką w miejsce Ino. Co prawda, podczas igrzysk pogrzebowych wydanych ku czci Kreteusa pijany Centaur usiłował zabić Ajzona ogromnym glinianym kraterem na wino; Ajzon broniąc się złotym dzbanem roztrzaskał Centaurovi czaszkę. Mimo to jednak następne parę lat upłynęło pogodnie i bez zakłóceń, aż nagle nastąpił całkowity przewrót, bo przybyli zbrojni w żelazo Achaje pod wodzą Peliasa, syna Posejdona. Pewnego dnia wczesnym rankiem Centaur Chejron dostrzegł ze swej jaskini na Pelionie wysoki słup dymu wznoszący się z miasta Jolkos, a jeden z dworzan przykuśtykał górską ścieżką, by

ostrzec Centaurów przed niebezpieczeństwem. W imię Bogini powierzył pieczy Chejrona dwuletniego jasnowłosego chłopczyka, w chitonie z purpurowej tkaniny, którego przydzwigał na barkach: był to Diomedes, jedyny ocalały syn Ajzona i Alkimedya.

Chejron, choć sam w strachu, nie mógł jednak dziecku odmówić opieki. Oświadczył swoim ludziom, że mały Diomedes to Magnezyjczyk przysłany doń w celu wtajemniczenia w obrzędy bractwa Koni; tego rodzaju wymiana uprzejmości była bowiem w zwyczaju pomiędzy wspólnotami Lampartów i Koni. Nadał dziecku imię Jazon, co znaczy „Dawca Pokoju”, w nadziei, acz niezbyt o tym przekonany, że pewnego dnia malec przyczyni się do przywrócenia pokoju na Ftiotis.

Tak przynajmniej głosi opowieść o tych wypadkach przekazana nam z pokolenia w pokolenie przez godnych zaufania poetów, którzy spierają się tylko co do nieistotnych szczegółów. Niektórzy zaś powiadają, że podczas pobytu na Pelionie Jazon pracował przy wyrobie pochodni dla Bogini: za jej zgodą kaleczył sosnę tuż nad korzeniem, a po upływie trzydnastu miesięcy odrąbywał, poczynając od dawnej szczyrby, kawałki drewna nasyczonego żywicą, po czym strugał z nich pochodnie w kształcie fallusa. Czynił tak przez okrągłe trzy lata, aż w końcu ścinał całe drzewo, aby z niego zrobić ten sam użytek.

Rozdział 3

NARODZINY OLIMPIJCZYKÓW

Kiedy w swej powolnej wędrówce na południe spoza rzeki Danuby - ostatni raz popasując w epijskiej Dodonie - krzepcy Achaje dotarli wreszcie do gęściej zamieszkałych okolic Grecji, zastali tam zarówno wiele rzeczy, które napęłniały odrazą ich dzikie serca, jak i rzeczy, które ich zachwycały. Piękne i wygodnie urządzone domy, warowne miasta, chyże i pojemne okręty rozbudziły w nich podziw a bodaj nawet szacunek; radzi też urozmaicili swoje posiłki, złożone dotąd z pieczonego i gotowanego mięsa, mleka, sera, jagód oraz dziko rosnących warzyw suszonymi figami, chlebem jęczmiennym, rybami i skorupiakami morskimi, wreszcie oliwą. Ale byli zdumieni i oburzeni, gdy się przekonali, że ich krewniacy, Grecy jońscy i ajolscy, co wkroczyli przed nimi na te tereny, zniewieścili pod wpływem drugiego obcowania z tubylcami. Nie tylko nosili niemal babskie stroje oraz klejnoty, lecz ponadto zdawali się uważać kobiety za płeć bardziej uświęconą i wyższą. One zagarnęły wszystkie prawie urzędy kapłańskie i nawet greccy plemienni bogowie uznali się za synów i poddanych Trójbogini. Zgorszeni tym odkryciem Achajowie poprzysięgli sobie, że nie popełnią tego błędu, co ich kuzyni, nad którymi dawały im w boju przewagę rydwany i żelazna broń. Do tej pory w Grecji znano jedynie oręż z brązu, a koń, zwierzę święte, rzadko służył do celów wojennych. Kolumny achajskich

rydwanów nacierały z takim rozmachem, że udawało im się przez zaskoczenie zajmować warowne miasta jedno po drugim, zanim sąsiedzi zdążyli sobie uświadomić niebezpieczeństwo.

Król Stenelos, nowy achajski władca Peloponezu, aby uzasadnić zagarnięcie mykeńskiego tronu, zaprzeczył, jakoby poprzedni władca miał w ogóle do niego prawo; poślubił Nikipkę, w linii żeńskiej prawnuczkę Andromedy, siostry Perseusza Kreteńczyka, założyciela miasta, i rządził w jej imieniu.

Otóż Trójbogini, która jako Matka Rea adoptowała greckiego boga Niebios, Diosa, i nadała mu imię Dzagreus lub Dzeus, utrzymała go pod nadzorem podporządkowując Kronosowi, swemu leniwemu kreteńskiemu kochankowi, oraz zaopatrując w paru starszych braci, po większej części dawnych pelazgijskich herosów, co sprawowali wyrocznie po świątyniach. Teraz Stenelos i jego Achaje odrzucili zwierchnictwo Kronosa nad Dzeusem, a ze starszych bogów, jego niebiańskich braci, uznali jedynie Posejdon i Hadesa, odwiecznych, jak i sam Dzeus, bogów greckiego plemienia. Zaprzeczyli też, jakoby Dzeus był Dzagreusem, synem Trójbogini: nawiązując do starożytnego greckiego podania, które głosi, że zwał się Dios i zstąpił z Nieba na nieczułą Ziemię pod postacią piorunu, oświadczyli, iż Ziemia nie była jego matką w tym sensie, aby kiedykolwiek jej podlegał, a przeciwnie, on jest Najwyższym i Pierwotnym Panem Wszelkiego Stworzenia. Pogląd ten wszakże nie został przyjęty przychylnie ani przez Jonów, ani przez Ajolów czy Pelazgów: upierali się, że doprawdy to tylko Dzagreus Kreteński, najmłodsze z dzieci Bogini, jakie miała urodzić w Grocie Diktyjskiej.

Najwyższa kapłanka Bogini Matki Rei, sprzymierzona z najwyższą kapłanką Dziewiczej bogini Ateny, cicha-

czem skierowała posłów do najwyższych kapłanów Posejdona i Apollina domagając się, aby bez zwłoki odebrali Dzeusowi władzę, zanim obrzydły kult monoteistyczny (na wzór zaprowadzonego ostatnio przez faraona Akhenatona w Egipcie) zdoła zniszczyć bogate i złożone życie religijne Grecji: ręczyła, że gdy się usunie Dzeusa nagłym najazdem na Dodonę, jego najświętszą siedzibę, Bogini Matka ustanowi republikę niebiańską dla bogów i bogiń, zrównanych ze sobą pod jej dobrotliwym przewodnictwem. Posejdon i Apollo przyjęli tę propozycję, ale wieść o spisku doszła na czas do Stenelosa i uwięziwszy najwyższych kapłanów oraz kapłanki przywiózł ich w kajdanach do Myken. Nie ośmielił się jednak skazać ich na śmierć, tylko posłał do Wyrocni Dodońskiej po wskazówki. Wyrocznia orzekła, że Posejdon i Apollina należy na cały rok wygnąć z Grecji, aby pracowali u obcych jako najemni słudzy; na ten czas zaniecha się wszelkich obrzędów na ich cześć. Wykonano ten wyrok na osobach obu najwyższych kapłanów: Stenelos wysłał ich do swego sprzymierzeńca króla Troi Laomedonta, który ich zatrudnił jako murarzy przy budowie swego pałacu, ale trojańskim obyczajem okpił potem przy wypłacie. Z rozkazu Wyrocni Reę i Atenę ukarano w inny sposób: ich najwyższe kapłanki zostały publicznie powieszane na dębie za włosy, każda z kowadłem uwiązany do nóg, i wisały tak, dopóki nie przysięgły, że się poprawią. Nie zaniedbano jednak ich kultu ze względu na żniwa.

Achaje przekonali się, że Trójbogini jest dla nich zbyt potężna, zarówno aby się jej wyprzeć, jak ją pognać, co pierwotnie zamierzali, i przez pewien czas nie, mieli pojęcia, co począć. Postanowili wreszcie, w interesie Dzeusa, pozbyć się jego pierwszej żony, Dione, i zmusić Boginię, by go poślubiła, tak że miał teraz zostać Wielkim Ojcem, ona zaś po prostu matką jego dzieci, zamiast Wielką Macierzą. Z de-

cyją tą powszechnie zgodzili się inni Grecy zastraszeni odwetem wziętym na Apollinie, Posejdonie, Rei i Atenie. Była to decyzja zasadniczej wagi, ponieważ upoważniała ojców do objęcia kierownictwa rodów oraz pozostawiała im ostatecznie słowo we wszystkich materiach, które dotąd zależały całkowicie od uznania ich żon.

Trackiemu bogu wojny Aresowi i nowemu bogu Kowalowi Hefajstosowi z Lemnos kazano powtórnie się narodzić z tego wymuszonego związku Dzeusa z Trójboginią. Potem ktoś doszedł do wniosku, że i bóg Apollo powinien się odrodzić w tym stadle, ale kapłani-Łucznicy Apollina sprzeciwili się -zamierzając uniezależnić Wyrocnię w Delfach od Bogini -i oświadczyli, że to syn Dzeusa z innej matki, członkini związku siostrzanego Przepiórek z Kios, imieniem Latona. Podobnie odmówili wyznawcy Hermesa, niegdyś herosa pelazgijskiego, co sprawował władzę nad duchami zmarłych, obecnie jednak awansował na olimpijskiego boga Herolda; głosili, że Hermes jest synem Dzeusa i córki Tytanów z Arkadii, zwanej Mają. Achajowie uznali oba te roszczenia, nie uwzględnili jednak pretensji Aresa (który nienawdził Dzeusa), jakoby Hera go urodziła partenogenetycznie; bo, upierali się, każdy bóg oprócz Dzeusa musi mieć ojca. Trójbogini roztaczała jednak opiekę nad świątyniami wielu innych herosów w całej Grecji i ponieważ okazało się, że się nie uda ich wszystkich zamknąć z przyczyny pobożności pelazgijskiego chłopstwa, ona teraz, w roli małżonki Dzeusa, znana wyłącznie jako Hera, została protektorką herosów. Aby ograniczyć jej władzę, wyznawcy Dzeusa utrzymywali, że właśnie on, z innymi matkami, spłodził wielu spośród tych herosów. Sprzeczne pretensje wywołały w Grecji mnóstwo religijnych nieporozumień i poszły słuchy, że poniektórzy herosi, nadto pyszniący się ojcostwem Dzeusa, wypadli z łask Hery. Grecy narzekali, że to zazdrosna żona i okrutna macocha.

Teraz Stenelos pchnął posłów do wszystkich państweczek Grecji z zawiadomieniem, iż zamierza zwołać wielką naradę religijną w nadziei, że da się pogodzić sprzeczne opinie czcicieli rozmaitych bóstw tego kraju. Wyzначzył miejsce nieopodal Pisy na zachodnim Peloponezie, zwane Olimpią z powodu sąsiedniego pagórka, Niższego Olimpu; znajdowała się tam świątynia Matki Rei, czyli Ge, najbardziej czczonej w Grecji. Na konferencję przybyli zgodnie greccy i pelazgijscy przywódcy religijni; ucztowali razem dużo przyjaźniej, niż można się było spodziewać, i dyskutowali zagadnienia teogonii i teologii. Przede wszystkim debatowano, które bóstwa zasługują na to, aby należeć do Boskiej Rodziny umieszczanej teraz na Górnym Olimpie pod berłem Ojca Dzeusa. Do bóstw najwyższych zaliczono także pełnego skrucy Posejdon. Pierwotnie był bogiem lasów, ale w zamieszkałych okolicach Grecji lasy stopniowo rzedły, równie dobrze więc mogły przypaść mu rządy nad jakąś inną dziedziną. Został bogiem morza (co było oczywiste, skoro okręty robi się z drzewa i porusza drewnianymi wiosłami), a jego suwerenność utwierdzono żeniąc go z Amfitrytą, Trójboginią w jej morskiej postaci; stała się więc matką wszystkich trytonów i nereid. Jednak zabrano mu piorun, w który niegdyś był uzbrojony, i dano trójząb, by nadziewał ryby; piorun, zastrzegł sobie Dzeus do wyłącznego użytku.

Bóg Apollo, choć się nie znalazł w liczbie kierownictwa, umocnił swoją pozycję zagarniając prawie całą chwałę, jaką do tej pory cieszył się heros Prometeusz: przejął patronat nad prometejskimi szkołami muzyki; astrologii i sztuki, które zostały założone w sąsiedztwie Delf na długo przed jego przybyciem, a krzesiwo Prometeusza uznał za jeden z własnych atrybutów.

Trójbogini pod wdzięczną postacią Nimfy nie wypadła wykluczyć z rodziny olimpijskiej; lecz straciła odwieczne

imię Maruny i zmuszono ją do poniżającego małżeństwa z Hefajstosem, kulawym, karłowatym, o twarzy uczernionej sadzą, bogiem Kowalem, którego dotychczas uważano po prostu za lemnijskiego herosa. Przewzano ją Afrodytą, czyli Zrodzoną z Morskiej Piany. Wielu twierdziło, że Trój-bogini powinna zasiadać na Olimpie także i w swojej trzeciej najważniejszej osobie, jako Dziewica, po pewnej dyskusji więc uznano ją za Dziewiczą Łowczynię i nadano imię Artemidy Nowego Miesiąca, bo imię Artemis było najbardziej znanym wśród Pelazgów mianem Trójbogini; teraz jednak Artemida narodziła się na nowo w roli siostry Apollina z matki Latony. Ale to ustępstwo nie zadowoliło Beotów ani Ateńczyków, w których sercach Dziewicza Bogini zajmowała tak poczesne miejsce pod postacią Ateny, że trzeba było i dla niej postawić na Olimpie osobny tron. Po znacznie dłuższym sporze zostawiono jej imię Ateny, lecz tylko pod warunkiem, że również się podda powtórnym narodzinom i zaprzeczy, jakoby była córką Bogini Matki, przyzna zaś, że w pełnej zbroi wyskoczyła z głowy Dzeusa: miało to dowodzić, że sam Dzeus potrafi począć dziecię, nawet płci żeńskiej, nie uciekając się do pomocy kobiecego łona, wyłącznie aktem wolnej woli. Atena, pełna skruchy za swą próbę obalenia Dzeusa, została najposłuszniejszą i najpracowitszą z jego córek, a ponadto gorliwą bojowniczką przeciw wszelkiemu bezprawiu.

Gdy wyłynęła kwestia Świata Podziemi, w imieniu Trójbogini jako Matki Hekate podjęto próbę przyznania go jej na własność wieczystą i niezbywalną; lecz wyznawcy Dzeusa odrzucili te roszczenia w obawie, że mogłaby uczynić swoje włości bazą wypadową przeciwko Olimpowi. Przysądzili je więc posepnemu Hadesowi, bratu Dzeusa. Jednak, ponieważ niepodobna było całkowicie usunąć stamtąd Bogini, dopuszczono ją do Piekieł jako Dziewicę Persefonę, mu-

siała wszakże przyjąć surowe zwierchnictwo swego stryja Hadesa i miała nader niewiele do powiedzenia w rządach nad własną ongi dziedziną. Matkę Hekate potraktowano jeszcze sromotniej. Jako że według zwyczaju składało się jej w ofierze psy, zmieniła się w trzygłowego brytana, co zamieszkał w budzie u bram Hadesu i otrzymała nowe imię: Cerber. Przyznanie świata Podziemi Hadesowi wywołało w Grecji większe rozdwojenie niż wszystkie pozostałe decyzje, a Pelazgowie lamentowali nad jego związkiem z Persefona, był to bowiem raczej gwałt niż małżeństwo.

Kiedy Jonowie po raz pierwszy zetknęli się z potęgą Trójbogini, wielu z nich pozwoliło swoim synom wstąpić do tajnych bractw pelazgijskich, jakie uczestniczyły w jej kulcie. Tak samo zrobili Ajolowie. Każde bractwo miało swego demona, wcielonego w jakieś zwierzę czy ptaka, którego nie wolno było jeść pod grozą śmierci, chyba przy szczególnie uroczystych okazjach; a członkowie regularnie zbierali się na uroczyste tańce ku czci demona, naśladując w nich chód i nawyki świętego zwierza lub ptaka, w przebraniu z jego skóry, futra albo piór. Przywódca uosabiał demona i zyskiwał odeń natchnienie. Wyboru bractwa niekiedy dokonywała dla dziecka matka jeszcze przed jego narodzeniem, jeśli dane zwierzę we śnie lub na jawie narzuciło się jej uwadze; na ogół jednak wspólnota obejmowała wszystkich mężczyzn plemienia. Tak to Satyrowie z Tesalii i Sylenowie z Fokidy byli Kozłami; Centaurowie z Pelionu należeli do bractwa Koni; część Magnezyczyków - do bractwa Lampartów; Kreuzyczycy z Fokidy - do bractwa Fok; a w Atenach działało bractwo Sów. Kobiety miały podobne stowarzyszenia, tak zwane związki siostrzane, i żadnej kobiecie Bogini nie pozwalała wziąć kochanka ze wspólnoty, która odpowiadała by jej własnej - w ten sposób Lew mógł obcować z Lamparcą i Lwica z Lampartem, ale nigdy Lew z Lwicą ani Lam-

part z Lamparcicą - taką zasadę ustanowiono niewątpliwie po to, by rozproszone plemiona połączyły się w harmonijną całość dzięki czułym rozstaniom i miłym powrotom, jakich wymagało prawo. Na dowód jednak, że demony wszystkich wspólnot podlegają Trójbogini, rokrocznie ku jej czci składało całopalne ofiary: każde bractwo przysyłało spętanego samca swego świętego gatunku do najbliższej z jej górskich świątyń, gdzie wszystkie razem palono żywcem na ogromnym ognisku.

Achajowie przejawiali oczywistą nieufność wobec tych demonów, z racji ich posłuszeństwa wobec Trójbogini i z racji wolnej miłości, jaką nakazywały wyznawcom. Zgodnie ze swoją polityką Stenelos zniósł, ile się dało, owych stowarzyszeń, a demony tych, co przetrwały, podporządkował poszczególным członkom rodziny olimpijskiej. Ogłosił na przykład, że Dzeus, nie tylko wcielił się w Barana, na użytek kultu dla pasterzy, lecz można także oddawać mu cześć jako Bykowi, Orłu, Łabędziowi, Gołębicy oraz Wielkiemu Wężowi. Herze pozwolono zachować władzę nad Lwem, Kukułką i Krętogłowem. Apollo, dawny demon Myszy, otrzymał dodatkowo postać Wilka, Pszczoły, Delfina i Jastrzębia. Atenie przypadły Kruk, Czapla i Sowa, później zaś odebrała Herze Kukułkę; Artemidzie przydzielono Rybę, Sarnę, Psa i Niedźwiedzia; Posejdonowi - Konia i Tuńczyka; Hermesowi - Jaszczurkę oraz Małego Węża; Aresowi - Dzika; i tak dalej. Pelazgowie wpadli w furję, kiedy Posejdon się kreował na Boga Konia, i w jednym z ich miast na znak protestu wzniesiono posąg Kobylogłowej Matki zwanej Wściekłą Kobylą; konie bowiem jawnie świadczą na rzecz Trójbogini sierpowatym niby księżyc od-ciskiem podków.

Te i inne kłopotliwe zmiany w religii greckiej, w tym także nowy kalendarz, wyłożono zebrany w Olimpii gościom

w formie uroczystego widowiska urządzonego przez heroldów boga Hermesa na zamknięcie obrad. Przedstawiono za pomocą pantomimy, jak Dzeus okasztrował swego domnianego ojca Kronosa - po czym sam został ukoronowany wieńcem z dzikiej oliwki i obsypany liśćmi jabłoni w dowód uznania - później odbyło się wesele Hery z Dzeusem, Posejdona z Amfitrytą, Hefajstosa z Afrodytą; powtórne narodziny Aresa, Hefajstosa i Ateny; demony ptasie i zwierzęce kolejno się poddawały swoim nowym panom i paniom - krótko mówiąc delegaci obejrzeni wszystkie najświeższe ewenementy mitologiczne, które właśnie uzgodniono. Występy zakończyły się żywym obrazem: oto dwanaścioro Olimpijczyków zasiadło razem przy obiedzie, w strojach odpowiednich do swego charakteru, a także z nowymi atrybutami. Wszystkie bóstwa przedstawiali królowie, kapłani lub kapłanki, rolę Dzeusa odgrywał Stenelos z Myken, dzierżąc w jednym ręku Perseuszowe złote berło z psią głową, w drugim zaś tarczę z ohydą twarzą Gorgony.

Biesiada olimpijska dała asumpt do wspnianych zawodów lekkoatletycznych pomiędzy młodzieńcami z poszczególnych miast i kolonii greckich: miały to być igrzyska pogrzebowe ku czci Kronosa. Zawody, znane odtąd jako Igrzyska Olimpijskie, zorganizował młody Alkajos z Tyryntu, główny wśród mężczyzn obrońca Trójbogini, potomek Andromedy po kądzieli. On to zwyciężył w zapasach, zarówno regularnych jak dowolnych. Alkajos, człowiek nieprzeciętnego wzrostu i siły, przywódca bractwa Byków z Tyryntu, przybył do Olimpu miotając groźby przeciwko wrogom Bogini; ale jak wielu krzepkich i porywczych mężów łatwo został wyprowadzony w pole. Stronnicy Dzeusa częstowali go jadłem i napitkiem pozwalając mniemać, że ich zmusił do wielu poważnych ustępstw co do nowej pozycji Bogini - doprawdy zresztą uczynił dla niej więcej niż ktokolwiek inny. Groził,

że rozwali salę obrad swoją spizem okutą maczugą, dopóki się wszyscy nie zgodzili, że bogowie na Olimpie nie powinni górować liczebnie nad boginiami. Gdy przeto Achajowie wprowadzili do rodziny olimpijskiej Aresa, Hefajstosa i Hermesa, Alkajos intronizował Trójboginię w dwóch jeszcze postaciach: jako Demeter, Matkę Zbóż, rodzicielkę Persefony, oraz jako Hestię, Boginię Domowego Ogniska. W ten sposób w nowym Panteonie zasiadło sześciu bogów i sześć bogiń *. Było jednak jasne dla każdego, że Alkajos dał się wystrychnąć na dudka przyjmując w imieniu Bogini dużo mniej, niż jej się naprawdę należało: ponieważ zarówno na Niebie jak w Morzu, w Piekło i na Ziemi znalazła się pod męską kuratelą; a kiedy kapłanka Trójbogini w Olimpu, siedząc z kukulczym berłem w dłoni na miejscu Hery podczas niebiańskiej uczty, spytała, czy kierowała nim zdrada, czy głupota, przeszył na wylot strzałą jej obie piersi - niecny czyn, który nań ściągnął okropnego pecha. Później Alkajos zasłynął pod nowym imieniem Herkulesa lub Heraklesa (co znaczy „Chwała Hery”), jakie przybrał porzucając bractwo Byków i wstępując do wspólnoty Lwów w nadziei, że prześląga obrażoną Boginię.

Powszechnie szemrano przeciw tej generalnej reformie religii, ale Achajowie postrachem stłumili narzekania i Wyrocznie jednogłośnie zatwierdziły zmiany. Najbardziej zaważyły wypowiedzi Delfickiej Wyroczeni Apollina, władza nad którą przestała go upokarzać, a przeobraziła się w źródło

Bóstwa olimpijskie:

Dzeus (Jowisz)	Hera (Junona)
Posejdon (Neptun)	Atena (Minerwa)
Apollon (Apollo)	Demeter (Ceres)
Ares (Mars)	Hestia (Westa)
Hermes (Merkury)	Afrodyta (Wenus)
Hefajstos (Wulkan)	Artemis (Diana)

Bóstwa podziemne:

Hades (Pluton)
Persefona (Prozerpina)

(przypis autora)

dło potęgi i chwały; oraz wyroczni samego Dzeusa w epijskiej Dodonie, gdzie odpowiedzi na pytania udzielało szelazczące listowie świętego gaju dębowego, a także wróżby z czarnych gołębi. Nie wybuchło w Grecji żadne orężne powstanie - jak wówczas, gdy, parę pokoleń wstecz, gromada kobiet pelazgijskich, uważanych odtąd mylnie za Amazonki, dokonała nagłego napadu z bronią w rękę na Ateny, ponieważ nie spodobały im się reformy religijne poczynione przez jońskiego króla Tezeusza; albo kiedy, za czasów eneckiego władcy Pelopsa, nimfy rzeczne Danaidy, zmuszone do małżeństwa z jego egipskimi murarzami, wymordowały ich wszystkich, oprócz jednego, w noc poślubną. Tylko czterech monarchów odmówiło uznania nowego olimpijskiego porządku: Salmoneus z Elidy, brat króla Atamasa; Tantal, syn jońskiego herosa Tmolosa, który niedawno osiadł był za morzem w Lidii; Ajetes, król Kolchidy, przedtem zaś korynckiej Efiry, pochodzący z linii kreteńskiej; oraz Syzyf z Azopii, bratanek Ajetesa.

Wszystkich czterech Wyrocznia obłożyła klątwą. Tantalowi, co kpił z biesiady bogów, na całym świecie odmówiono ognia i wody, tak że umarł z głodu; Salmoneus, który na znak pogardy dla Dzeusa Dawcy Deszczu urządził własną ulewę za pomocą sztucznych piorunów, waląc w kotły z brązu, został ukamienowany. Syzyfa zmuszono, by pracował jako robotnik w kamieniołomach Efiry, gdzie spędził długie lata, aż pewnego dnia zniaździł go spadający głaz. On zgrzeszył tym, że złamał przysięgę tajemnicy, jakiej wymagano od wszystkich uczestników konferencji: wysłał na czas ostrzeżenie do kolegium nimf-Ryb w Azopii, że mają być porwane przez Achajów i uroczyście skurwione na wyspie Ajginie. Zakuł ponadto w kajdany kapłana Hadesa, co przyszedł odbierać świątynię piekielną kapłance Hekate; a gdy Stenelos, jego zwierzchnik, przysłał herolda, by uwolnił ka-

piana i przypomniał Syzyfowi, że teraz Hades jest wyłącznym władcą Świata Podziemi, mężny Syzyf zabroni! krewniakom pochować się po śmierci, wybierając, jak oświadczył, wolność wędrowania duchem po brzegach Azopu. Co do Ajetesa w Kolchidzie, mieszkał dostatecznie daleko, aby kpić sobie z Wyroczeni.

Niektórzy poeci utrzymują, że odbyło się kilka zjazdów, w Olimpie i gdzie indziej, a nie tylko ten jeden, zanim zdolano przeprowadzić reformę; oraz że wiele wydarzeń przedstawionych w końcowej pantomimie weszło już do religii narodowej za czasów Ajolów i Jonów. Inni przeczą, jakoby w ogóle odbyła się jakakolwiek konferencja, przekonani, że wszelkie decyzje w sprawach Boskiej Rodziny na Olimpie podejmował sam Dzeus osobiście bez żadnej ludzkiej porady. Któż zdoła dociec, gdzie leży prawda? W każdym razie władza Dzeusa umocniła się ostatecznie w całej Grecji i nie ceniono zbyt wiele przysięg publicznych, o ile nie były składane na jego imię.

Rządy nad prowincją Ftiotis, od Jolkos na północy do Halos na południu, przypadły Achajowi imieniem Pelias, który podczas biesiady niebian w Olimpii wystąpił w roli Posejdo-na, a w Igrzyskach sędziował na wyścigach konnych. Wobec tutejszych Minijczyków zachowywał się lekceważąco, odkąd zabił kilku najniebezpieczniejszych; nie skazał jednak na śmierć Ajzona syna Kreteusa, ich króla, poprzestając na ożenku z córką Atamasa i Nefele i na pozycji regenta. Ponieważ Ajzon nie miał żyjącego potomstwa (tak przynajmniej sądzono), Pelias został jego następcą i spodziewał się, że kiedyś jego własne dzieci obejmą po nim tron jako bezsporni władcy kraju.

Traf chciał, że Pelias osobiście mógł pretendować do tytułu Minijczyka i był istotnie przyrodnim bratem Ajzona. Tyro, ich matka, żona króla Kreteusa, wiele lat temu odwie-

działa kolegium tesalskich nimf-Czapli nad Enipeusem, gdy porwała ją zbójcka banda Achajów. Zrobili z niej prostytutkę w świątyni Posejdona, a kiedy się okazało, że jest w ciąży, odesłali piechotą do domu do męża. Po drodze urodziła bliźniaki, ale wstydząc się przynieść Kreteusowi, porzuciła je; chłopców znalazł koniuch przejeżdżający tamtędy na swojej kobyle, zabrał z sobą, oddał żonie i nazwał Pelia-sem i Neleusem - Pelias znaczy „brudny”, bo kobyła pry-snęła moczem na buzię dziecka; Neleus znaczy „bezlitosny”, z przyczyny nieruchomego wzroku. Sidero, żona komucha, przypadkiem straciła właśnie dziecko i zgodziła się przygarnąć bliźnięta; nie miała jednak dosyć pokarmu dla dwojga. Fakt, że kolejno ssali pierś suki wilczyicy należącej do pasterza, poczytywano później za powód ich okrucieństwa.

W dwa dni potem Tyro wróciła, aby pochować synków i uniknąć w ten sposób ich mściwych dusz. Zastawszy żywych w domu koniucha, uradowała się, gorzko już bowiem pożałowała swego uczynku, i poprosiła, by jej zwrócono malców. Sidero jednak odrzuciła wielkie wynagrodzenie ofiarowane przez Tyro, zabiła ją i przegnała. Kiedy Pelias i Neleus dorosli do wieku rozumu i wysłuchali tej całej historii, zabili przybraną matkę w odwet za jej okrucieństwo wobec Tyro. Potem uciekli do Achajów, którym się przedstawili jako rzekomi synowie Posejdona zrodzeni z prostytutki świątynnej, i nadano im wysokie stanowiska. Kiedy Achajowie napadli Helladę, Pelias dzięki minijskiemu pochodzeniu pomyślnie zagarnął królestwo Ftiotis; a Neleus inne minijskie królestwo - Pylos. Lecz Bogini Matka nienawidziła Peliasa, ponieważ pogwałcił był jedno z jej sanktuariów: zabił Sidero, choć się w ucieczce wdrapała na sam wierzchołek księżycowego ołtarza.

Rozdział 4

JAZON PRETENDUJE DO TRONU

Centaustom z góry Pelion znowu zabroniono obcować z żonami Minijczyków, bo Pelias uważał te praktyki za nieprzyzwoite i za nic by do nich nie dopuścił. Ale ponieważ, jak powiedział, „nawet tak żalosne dzikusy nie mogą żyć bez towarzystwa kobiet choćby od czasu do czasu”, zachęcał ich, by wykradali sobie oblubienice z plemienia swych odwiecznych nieprzyjaciół, Lapitów z Tesalu, którymi teraz rządziła minijska arystokracja. Pelias znalazł w Lapitach niespokojnych i zuchwałych sąsiadów i rad był poprzeć najazdy Centaurów.

Pewnego dnia złożył Centaustom oficjalną wizytę, spotykając się z Chejronem, ich przywódcą, w obrębie przybytku Kobyłogłowej Białej Bogini na Pelionie. Chejron namówił Peliasa, by wszedł do wnętrza i zasięgnął rady Wyroczni. Peliasowi wydało się zabawne spytać, jaką śmiercią ma umrzeć; pobudką była mu, wyjaśnił kompanom, nie tyle żądza oświecenia, lecz to, że pragnął wypróbować prawdziwość Bogini. Otrzymał już dokładne informacje na temat swojej śmierci z ust Wyroczni Ojca Dzeusa w Dodonie; a któż by się odważył zaprzeczyć wszechmocnemu, wszechwiedzącemu Dzeusowi?

Odpowiedź, której udzieliła Bogini, brzmiała: „Jakże mam ci powtarzać, Peliastie, coś, co rzekomo usłyszałeś już od mego Syna? Jednakże pozwól się ostrzec przed męż-

czyzną w jednym sandale: będzie cię nienawidził, a zanim zemsty dokona, posieka cię na drobne kawałki".

Pelias nie zwrócił specjalnej uwagi na bredzenie tej „starowiny o trzech duszach", tak ją bowiem bluźnierczo nazywał, której religia, jego zdaniem, była teraz powszechnie w pogardzie; zwłaszcza że nie mógł pogodzić jej przepowiedni z uroczystym zapewnieniem Dzeusa, że nigdy żaden mąż nie podniesie nań ręki w przemocy, a na starość dane mu będzie dokonać wyboru godziny i sposobu własnej śmierci. Niemniej jednak z ostrożności wydał rozkaz, aby w żadnym razie i pod żadnym pretekstem nie pozwolono żadnemu Etolowi przekroczyć granic Ftiotis; bo Etolowie, dla pomyślności w marszu czy w tańcu, chodzą tylko z lewą nogą obutą.

W parę dni później Pelias otrzymał dziwne przypomnienie o potędze Dzeusa. Najwyższy kapłan Apollina wędrował pieszo przez Jolkos, raz jeszcze w stroju najemnego sługi, i odmówił przyjęcia tusciejszej porcji pieczeni i lepszego trunku - należnych jego dostojnemu stanowisku jakimi Pelias go częstował; usiadł kolo paleniska ze służbą i upokorzył się. Znajdował się w drodze do warownej Fery w Tesalii, gdzie mieszkał Admetos Minijczyk, zięć Peliasa; a dźwigał na własnych barkach brzemień drugiej kary nałożonej na jego boskiego pana przez Wyrocznię Dzeusa. Było to tak:

Kapłani Hadesa poskarżyli się w Dodonie, że zrodzony z prostytutki świątynnej jeden z synów Apollina, nazwany Eskulapem, założył w Delfach nową szkołę medyczną. Zarzucali Apollinowi, że zachęca do studiów nad medycyną i chirurgią, aby zmniejszyć liczbę umarłych, zwłaszcza dzieci, i w ten sposób pozbawić sługi Piekła datków i dochodów. Zdaje się, że Eskulap na prośbę ubogiej wdowy uczestniczył w pogrzebie jej syna jedynaka, który był utonął. Kapłani Hadesu podnieśli już rozzwierający lament; aliście Eskulap nie

zgodził się uznać chłopca za nieboszczyka i wylewając zeń wodę oraz wymachując jego ramionami, jak by żył wciąż jeszcze, przywrócił mu oddech. Chłopak usiadł i kichnął, zaś Eskulap oddał go odtąd w służbę Apollina.

Wyrocznia Dodońska udzieliła odpowiedzi przychylniej dla oskarżycieli, polecając zamknąć szkołę, lecz Eskulap odmówił uznania tej decyzji za prawdziwie wyroczną. Upierał się, że Hades i tak w końcu porzywa, każdą duszę, im więcej zaś żywotów dziecięcych Apollo ocali, tym więcej dzieci się urodzi zwykłą koleją rzeczy: wszystkie i tak w końcu staną się łupem Hadesu. Ten argument rozwścieczył Dzeusa, bo można było nań odpowiedzieć chyba tylko gwałtem. Bez zwłoki wysłano oddział strażników świątynnych z Dodony do Delf, gdzie zabili zarówno Eskulapa jak chłopca, którego zachował przy życiu. W odwet napadli na Dodonę łucznicy Apollina i wystrzelali wszystkich potomków Cyklopa, dodońskich kowali, którzy wyrabiali sprzęty sakralne do świątyń Dzeusa, Posejdona i Hadesu; znani byli jako Jednoocy, bo przy robocie zwykli zasłaniać jedno oko przed iskrami lejącymi z kowadła.

Wtedy Wyrocznia Dzeusa zagroziła Apollinowi unicestwieniem, jeśli się nie zechce ukorzyć i ponownie iść w służbę na cały rok: tym razem miał pracować w najbliższej prowincji greckiej - za jaką najwyższy kapłan uznał minijskie królestwo Fery; podczas tego roku zamilkłaby Wyrocznia i wszelkie ofiary, śluby oraz modły do Apollina zostałyby zaniechane. Najwyższemu kapłanowi pozostawało tylko się poddać. Możliwe, że na miejsce zesłania obrał sobie Ferę, ponieważ Admetos, tamtejszy król, miał wobec niego długi wdzięczności; kiedyś mianowicie nie chcący obrazić siostrę Apollina, Dziewiczą Boginię Artemis, zapomniał bowiem złożyć jej przebłagalną ofiar, gdy się żenił z Alkestis, starszą córką króla Peliasa. Bogini ukarała

Admeta w ten sposób, że gdy wkroczył do lożnicy małżeńskiej, znalazł na pustym posłaniu tylko kosz pełen węży; i z początku w ogóle odmówiła zwrotu Alkestis. Wtedy Admetos udał się z bogatymi darami do Delf i błagał Apollina o wstawiennictwo u jego boskiej siostry, co ten w istocie uczynił. Teraz więc, w podzięcie, Admetos dawał najwyższemu kapłanowi możliwie miłą robotę, czym zasłużył na jego nieprzemijającą wdzięczność.

Było to na długo przedtem, zanim jakiegokolwiek inne bóstwo (oprócz Trójbogini, która pozostała nieprzejednana) ośmieliło się wątpić w autorytet Dzeusa; lecz Apollo nigdy nie zapomniał zniewagi, jaką kazano mu przelknąć, i wśród barbarzyńców krążyła przepowiednia, że pewnego dnia sprzymierzy się z Trójboginią i okastruje swego ojca Dzeusa równie bezlitośnie, jak niegdyś Dzeus okastrował własnego ojca, Kronosa. Apollo, prorokowano, użyje przeciw niemu złotego sierpa przechowywanego w świątyni Dzeusa w Hylos na Korkyrze, a jest to podobno to samo narzędzie, które posłużyło przeciw Kronosowi. Lecz Apollo nauczył się ostrożności i czeka na właściwy moment. U wejścia do Świątyni Pępka widnieją słowa: „Bez przesady”. Póki co, poświęcił się nauce.

Podczas następnego zimowego przesilenia dnia z nocą, kiedy Pelion był pokryty śniegiem, podobnie jak góra Otrys daleko na południozachodzie, po drugiej stronie zatoki, Pelias obchodził tradycyjne uroczystości na cześć bóstw miejscowych. Szczególny szacunek okazywał swemu ojcu Posejdonowi, a pierwszeństwo przed innymi dał Dziewiczej Bogini Artemis. Ponieważ Rybę poświęcono teraz Artemidzie, przekazał jej kolegium nimf-Ryb w Jolkos, powierzając je kierownictwu starej Ifias, swojej ciotki, córki króla Argos. Pelias czuł się zobowiązany dokonać trzech osobliwych skreśleń na liście nieśmiertelnych gości, których zapraszał

do wzięcia udziału we wspianym poczęstunku złożonym z pieczonej wołowiny, baraniny i dziczyzny. Pierwsze skreślenie dotyczyło samego Dzeusa. A to dlatego, że parę lat przedtem, za czasów króla Atamasa, niefortunnie (jak ujmował to Pelias) przydybała go na Pelionie Kobyłogłowa Matka, odsypiającego skutki miłej hulanki; zakłopotany swoją nagością - bo zrzucił Złote Runo, by ochłodzić zgrzane ciało - zwrócił jej świątynię i oddalił się, w nowym skromnym okryciu z czarnej wełny, na górę Lafiston. - Dopóki Ojciec Dzeus nie powróci oficjalnie na Pelion i nie każe Kobyłogłowej pakować tobołków - oświadczył Pelias - uważam, że rozsądniej będzie składać mu jedynie domowe ofiary. - Ponieważ jednak nie pragnął uchodzić za sprzymierzeńca Matki w jej sporze z Dzeusem, jako drugie i trzecie skreślił ze swej listy imiona Bogini pod postacią Hery i Demeter. Poczynił te skreślenia - które były dziwniejsze nawet niż pominięcie Dzeusa, ponieważ święta zimowe pierwotnie obchodzono wyłącznie ku czci Bogini - nie ofiarowując jej nic na przebłaganie. Pragnął pokazać, że ani się nie lęka odpowiedni, ani nie zamierza zabiegać o łaskę. Przejednał wszakże Dzeusa domową ofiarą złożoną w swojej sali jadalnej, przy czym spalił całą tuszę dorodnego wołu i sam nie zjadł ani kęsa.

Potem ufny, że uniknął niezadowolenia Ojca, Pelias poszedł na rynek, gdzie już buzowały potężne ogniska z wyschłych kłód sosnowych, gotowe do pieczenia dorodnych bydląt, jakie wybrał na ofiarę dla pozostałych Olimpijczyków. Pośród świętującego tłumu rzucił mu się w oczy cudzoziemiec - młody, wysoki i przystojny, o rysach, które ni by przez sen Pelias sobie przypominał, uzbrojony w dwie włócznie o ostrzach z brązu. Sądząc po obcisłym chitonie z jeleniej skóry, skórzanych spodniach oraz kołpaku z futra lamparta, był to Magnezyczyk z bractwa Lampartów, przy-

były z gór nad jeziorem Bojbeis; jednak długa grzywa jasnych włosów dowodziła, że należał do centauryjskiej wspólnoty Koni. „Dziwne - pomyślał Pelias. - Mógłbym go wziąć za Greka z tymi jasnymi włosami, pięknym prostym nosem i krzepką budową”. Obcy przyglądał mu się uważnie i wyzywająco, lecz Pelias nie raczył go pozdrowić.

Kazał teraz prowadzić uwiecznione ofiary do ołtarza, na którym uformował parę jednakowych kupek palonego jęczmienia i jedną dwa razy większą od reszty. Posypał solą łby zwierząt wzywając kolejno imienia każdego boga czy bogini; potem jego pomocnik powalił je rzeźniczym toporem; następnie król osobiście podrzynał im gardziele zakrzywionym kamiennym nożem. Czyniąc to unosił im łby do góry, była to bowiem ofiara dla Olimpijczyków, nie dla żadnego herosa ani bóstwa Piekieł. Wreszcie dokonał całopalnej ofiary z kości udowych owiniętych słoniną oraz części flaków; lecz każdy kąsek mięsowa miał przysiąc w udziale wyznawcom. Posypywanie zwierząt ofiarnych solą wprowadzili Achaje; zanim nastali, żadne bóstwo nie żądało tego, a Trójbogini i teraz odrzuca wszelkie posolone ofiary.

Gdy tylko zakończono te obrzędy, obcy śmiało zaczął Peliasa pytać:

-Królu Peliasie, dlaczego składasz ofiary wszystkim bóstwom oprócz Wielkiej Bogini, skoro Pelazgowie oddają jej cześć?

-Chyba nie masz oczu - odparł tamten - czyś nie zauważył, że również Ojcu Dzeusowi nic nie ofiarowano? Czyżby wypadało zapraszać na ucztę jego żonę (bo wiesz zapewne, że Wielka Bogini jest teraz małżonką Dzeusa), a męża pomijać? To ofiara dla mego ojca Posejdona i pomniejszych bogów olimpijskich, których imion wzywałem, jakieś słyszał.

-Masz zapewne rację - rzekł obcy - nie składając ofiar Dzeusowi, jeśli prawdą jest, co słyszałem: że on nie ma

ochoty pokazywać się w tych stronach, odkąd raz po pijanemu obnażył się wobec matki.

Pelias zmierzył cudzoziemca od głów do stóp, bo te słowa były tak śmiałe, że niemal bezczelne, aż nagle utkwiał wzrok w jego nogach: zobaczył tylko jeden sandał.

Natychmiast spytał obcego o imię, ten zaś odrzekł:

- Pytaj mnie o wszystko prócz tego, Siwobrody, a z miłą chęcią ci odpowiem.

Peliasa zatknęło ze zdumienia, po chwili dopiero wykrztusił: - Cudzoziemcze, co byś uczynił będąc na moim miejscu?

- Nigdy w życiu nie czul się jeszcze tak spostponowany.

Obcy roześmiał się zuchwale; podrzucił swoje włócznie o drzewcach z jesionu, obie na raz, złapał je i odparł:

-Wysłałbym wyprawę po wełnę, rozkazując jej wodzowi, aby nie wracał, dopóki nie znajdzie złotej wełny, gdyby nawet miał po nią żeglować na koniec świata do Kolchidy, gdzie są stajnie zaprzęgu Słońca, czy zstąpić w najdalsze czeluście Ziemi, gdzie zgodnie z naszą nową teologią Trzynaste Bóstwo ma swe ciemne i straszliwe włości.

-Mądra rada - powiedział Pelias pełen nadziei, że cudzoziemiec sam się zgubi niebaczną odpowiedzią na następne pytanie. -I pewnie byś powierzył dowództwo wyprawy najodważniejszemu mężowi w twoim państwie?

-Według mnie musiałby być najodważniejszym mężem w całej Grecji - odparł obcy tak samo zuchwale - aby się podjąć tego zadania.

-Tyś jest owym mężem! - wykrzyknął Pelias.

-Ja? - spytał tamten zaskoczony.

-Ty - wyjaśnił Pelias. - Przyjść zbrojno i samotnie, jakeś ty zrobił, na festyn, gdzie nikomu nie wolno nosić oręża, zwrócić się do władcy miasta per „Siwobrody" i odmówić mu podania swego imienia, urągać Ojcu Dzeusowi, Królowi Niebios i najwyższemu bogu Grecji... to dowodzi, że jesteś

najodważniejszym mężem na świecie, a nie tylko w moim państwie Ftiotis.

-Nigdy w życiu nie wzdragałem się przed przygodą - odrzekł tamten zapalczywie. - Nie wyruszę jednak na poszukiwanie Złotego Runa, o ile nie przysięgniesz, że po powrocie (bo nie wrócę z pustymi rękami, możesz być pewien) oddasz mi rządy nad tym królestwem.

-Głupcze! - powiedział Pelias. - Nie mogę podejmować tak niedorzecznych zobowiązań. To królestwo z prawa może przypaść jedynie Minijczykowi, członkowi rodziny królewskiej. Kiedy umrze mój brat Ajzon, odziedziczę po nim zarówno tytuł jak władzę monarszą, jestem bowiem teraz jego najbliższym spadkobiercą z krwi minijskiej: moi towarzysze zabili jego obu synów i dwóch braci, co stali bliżej tronu niż ja: a gdy ja umrę, królestwo, jak wypada, przejdzie na Akastosa, mego najstarszego syna.

Cudzoziemiec z wolna pokręcił głową. - Myślę, że nie.

Pelias zapytał: - Dlaczego kręcisz głową mówiąc, że nie? Nawet bóg nie może uchylić praw dziedziczenia.

Obcy wyjaśnił: - Kiedy miałem dwa latka, dworzaniń ocalił mnie potajemnie podczas podboju miasta i oddał pod opiekę Centaurów, którzy się mną troskliwie zajęli. Przez szesnaście lat byłem wychowankiem Chejrona syna Filiry. Dziś przyszedłem do Jolkos na festyn, bom się spodziewał uczestniczyć w ofierze ku czci Bogini. Wybacz mi, proszę, nieodpowiedni strój: w spiesznym marszu krzewy akantu poszarpały mój chiton z jeleniej skóry i zgubiłem sandał - zapewne przebywając w bród wezbraną mulistą Anauros. Jestem Diomedes, jedyny ocalały syn twego brata Ajzona; lecz Chejron mi nadał nowe imię: Jazon. Ja, a nie ty, jestem najbliższym dziedzicem minijskiego tronu.

- Nie obrażaj bogów tymi bredniami! - zawołał Pelias ostro. Dobrze wiadomo, że Diomedes zginął podczas poza-

ru pałacu, został należycie oplakany i pochowany.

- To nie Diomedes zginął - powiedział Jazon - tylko synek niewolnicy, a tu w sakwie mam dziecinne szatki z purpurowej wełny, nie tknięte przez ogień, aby udowodnić prawdziwość mojego opowiadania.

W Peliasie serce upadło, ale bał się okazać gniew czy zrobić Jazonowi jakąkolwiek krzywdę w dzień tak święty. Zadowolił się suchym stwierdzeniem, że Jazon musi chyba nisko cenić jego odwagę, skoro się spodziewa dobrowolnej rezygnacji ze wszystkich bogactw w złocie, klejnotach, bydło i zbożu.

- Ano, stryju - odparł Jazon - nic nie mówiłem o zabieraniu ci bogactw. Zatrzymaj je, możesz z nimi robić, co ci się podoba. Proszę tylko, byś uznał we mnie następcę mojego ojca. A ponieważ ojciec nie uważał za słuszne mścić na tobie śmierci swych braci i synów, nie wypada i mnie kusić się o to. - Powiedział to z całą niewinnością, bo surowe życie w górach nie pouczyło go, że król bez majątku przypomni na włócznię bez drzewca. Król musi mieć dochody, z których opłaca żołnierzy i długi, podejmuje gościnnie odwiedzających go książąt, składa ofiary bogom i pokrywa tysiące innych wydatków.

Pelias nie wiedział, czy Jazon jest taki prostoduszny, czy taki cwany, więc milczał chwilę. Potem roześmiał się głośno i uściskał go nader przyjaźnie, z fałszywym wylaniem witając znów w rodzinnym mieście. Lecz gdy go ujął pod ramię i prowadził do domu, w którym leżał zniedołężniały Ajzon, zaczął ciężko wzdychać.

- Ech, Jazonie, Jazonie, czemuś mi się od razu nie zwierzył, czym jesteś synem? Nigdy bym wówczas nie zadawał ci pytań, na jakie, wyraźnie natchniony przez boga (zapewne przez samego Posejdona, mego ojca, najważniejszego gościa na naszej biesiadzie), udzieliłeś przy świadkach odpo-

wiedzi nie do cofnięcia. Nie pozostaje ci nic innego, jak ruszać na poszukiwanie przepadłego Runa, a skoro powrócisz, wiedziony nadzieją i modłami całego tego ludu, dobrowolnie zrzeknę się na twoją rzecz regencji Ftiotis i zostanę twoim wiernym i oddanym towarzyszem.

Wyraz trwogi zagości! na twarzy Jazona, gdy pojął, jaką cenę mu przyjdzie zapłacić za nieopatrzne słowa, a Pelias właśnie dowodził, jak dalece beznadziejne wydaje się całe przedsięwzięcie, opowiadając o królu Ajetesie i jego wrogości wobec Greków.

W dwa lata po ucieczce Fryksosa i Helle z Jolkos do regenta Kreteusa doszły wieści, że Helle utonęła w Cieśninie Trojańskiej, lecz Fryksos ofiarował Runo Ajetesowi, synowi Heliosa, królowi Kolchidy, który je oddał pod opiekę herosa Prometeusza. Na podstawie tych nowin Kreteus debatował ze swymi dowódcami, czy należy żądać od Ajetesa zwrotu Runa, czy nie, istniał bowiem powszechny pogląd, że pomysłność Minińczyków od niego zawisła; postanowili wszakże nie narażać się na gniew Białej Bogini, nic przeto nie zrobiono. Jednak w parę lat później Ajetes się dowiedział, że jego bratanek Syzyf, z którym go wiązały najuroczystsze zaklęcia przyjaźni, został zdetronizowany i oddany w niewolę, bo nie chciał uznać obecnego podporządkowania Trójbogini jej dawnym synom: Dzeusowi, Posejdonowi i Hadesowi. Te nowiny wprawiły go w niesłychany gniew, ponieważ Syzyf władał Azopią, zachodnią częścią podwójnego królestwa Koryntu, podczas gdy wschodnia połowa, czyli międzymorze oraz miasto Efira, należała do Ajetesu; zostawił swe ziemie pod zarządem przyjaciela, Bunosa, ale wobec ludności Syzyf występował jako regent. Ajetes przysiągł tedy wyróżnić do rogi pierwszą załogę greckich żeglarzy, co się ośmieli wybrać do Kolchidy, chyba że przywiozą mu wieści o uwolnieniu i przywróceniu do władzy jego bratanka Syzyfa.

Ale nieskory do uwalniania Syzyfa czy przywracania na Koryncie dawnej religii nowy wielkorządca achajski w publicznej proklamacji zaprzeczył, jakoby miasto miało, jak powszechnie sądzono, założyć kapłanka Dziewiczej Bogini Efiry. Upewniał natomiast, że założył je wojownik imieniem Koryntos, czciciel Dzeusa, którego Efira ograbiła z chwały, więc pierwotną nazwę Korynt, dotąd nadawaną całemu królestwu, należy teraz przywrócić miastu. Zagarnął ziemie Ajetesa na tej podstawie, że jego tytuł własności, wywodzący się od Efiry, nie ma mocy prawnej; Azopia zaś przeszła w posiadanie przyjaciela Kreteusa, Kreona, który poślubił był wbrew jej woli Glaukę, córkę Syzyfa.

Od tej pory urwały się bezpośrednie kontakty pomiędzy Kolchidą a Grecją; w handlu pośredniczyli Trojanie. Okazało się to dla Greków wielce niedogodne, bo jeśli myto ściągane dawniej przez Trojan wynosiło jedną piątą stwierdzonej wartości ładunku, teraz sprzedawali greckim kapitanom towary kolchidzkie po cenie dwu lub trzykrotnie wyższej od tej, jaką za nie zapłacili. Troja była potężną twierdzą, zbudowaną przez egipskich murarzy z wielkich bloków kamienia, podobnie do Myken i innych miast greckich, i dobrze strzeżoną. Grecy grozili, że wyślą ekspedycję, by zburzyła fortecę, jeśli Trojanie nie złączą postępować rozsądniej; lecz nie czuli się jeszcze na siłach spełnić tej pogroźki. Król Ajetes, powiadano, podpisał z Trojanami ugodę obiecując nie handlować z żadnym państwem zachodu oprócz nich pod warunkiem, że dadzą mu uczciwe ceny za towar i upilnują cieśniny przed wszelkimi ekspedycjami karnymi, które by Grecy mogli wysłać do Kolchidy.

Pelias wyjaśnił Jazonowi wszystkie te szczegóły wzdychając głęboko podczas opowieści. Miał nadzieję, że Jazon, odstraszonej trudnościami zadania, zemknie cichaczem na Pelion do swoich druhów Centaurów; co by go w oczach Minij-

czyków okryło taką niesławą, że nigdy by już nie mógł się pokazać na placu targowym w Jolkos. Albo, jeszcze lepiej, wstyd go zmusi do wyprawy w celu odzyskania Runa, wyprawy, która, uznał Pelias, może się skończyć jedynie zgubą. Nawet gdyby się wymknął czujnym Trojanom płynąc w tamtą stronę, czyż Ajetes da się namówić do oddania Runa, skoro wciąż ma potężną armię i potężną flotę? Jeśliby zaś, co było prawie nie do wiary, Jazon zdołał nagłym śmiałym wypadem pomyślnie wykraść Runo, jakże zdoła powtórnie przebyć Hellespont? Trojanie będą już czekać i po kontroli ładunku zatrzymają go, dopóki nie nadpłynie ścigająca flota kolchidzka; a wówczas zostanie zabity. Nie ma bowiem innej znanej drogi z Morza Czarnego oprócz tej przez Bosfor i Hellespont.

„Wcale ładnie go przydybałem” - osądził Pelias. Jednak Jazon nadrabiając miną oświadczył:

- Drogi stryju, porzućmy posępne myśli i chodźmy razem do domu moich rodziców, których nie widziałem od czasu, gdym był dwuletnim dzieckiem. Pragnę ich uściskać i otrzymać ich błogosławieństwo.

Tak więc, gdy na rynku mięsiwa ofiarne z wolna obracane na rożnach wśród miłej woni i syku tłuszczu piekły się nadal nad ogniskami, Pelias powiódł Jazona do skromnego domostwa rodziców, których ten ze czcią pozdrowił. Alkimedą uradowała się widząc znowu swego jedynaka i gorączkowo przytuliła go do piersi; lecz Ajzon, uniósłszy się do pozycji siedzącej z sofę, gdzie leżał w drzemce pod stertą kołder, zbłądł, cofnął się i odwrócił twarzą do ściany. Gdy Jazon przebywał daleko, wśród Centaurów, Ajzon myślał o nim z rodzicielską czułością i nadzieją; teraz jednak, kiedy śmiało zstąpił z gór i dał się poznać Peliasowi, Ajzonom oładnęła lęk, zwątpienie i niemal nienawiść. Spodziewał się, że Pelias porachuje się z nim za to, że nigdy mu nie zdradził

oszustwa ze sfalszowanym pogrzebem; i bał się, że skorzysta z pierwszego lepszego pretekstu, by ich obu z Jazonem skazać na śmierć. No i Ajzon mamrotał coś niewyraźnie przez ramię nie zwracając w ogóle uwagi na kwieciste zapewnienia lojalności, jakie wygłaszał Pelias, ani na jego gratulacje z okazji powrotu Jazona, jak by to było zmartwychwstanie. Gdy Pelias w oczy chwalił siłę i urodę, i odwagę Jazona, Alkimedea cieszyła się zapominając, że takie zachwyty przynoszą nieszczęście, zapominając, że demony nieustannie kręcą się wokoło, pod postacią much albo moli czy komarów, i lecą z nowinami do zawistnych bogów na Olimpie lub tam, w Świecie Podziemi; ale Ajzon nie przestawał jęczeć.

Pelias zostawił Jazona z rodzicami i wrócił na rynek. Tam, gdy przywódca jego heroldów po trzykroć zadał w konchę żądając ciszy, donośnie rozkazał ludowi radować się wraz z nim, albowiem Jazon, następca tronu minijskiej Ftiotis, nieoczekiwanie powrócił. -I okazał się nader mężnym i pełnym szacunku młodzieńcem - mówił Pelias dzięki naukom pobieranym w jaskini zacnego Centaura Chejrona, który ukrywał go przez te wszystkie lata (nie wiem dlaczego) pod fałszywym imieniem i rodowodem. Doprawdy, tak mężny i pełen szacunku jest ten Jazon, że nie chce na razie osiedlać się potulnie wśród nas. Musi najpierw dokonać wielkich czynów, jak oświadczył, i okazać głęboką cześć Ojcu Dzeusowi, władcy bogów, zwracając zaginione Runo posągowi Barana z góry Lafistion. Niechaj wszyscy bogowie i boginie - ciągnął - sprzyjają jego iście książęcym zamiarom! I niech żaden minijski książę równy Jazonowi odwagą nie uchyla się od tak chwalebego przedsięwzięcia! - Bo Pelias miał nadzieję do zguby tego parweniusza, swego bratanka, dołożyć dwudziestu czy trzydziestu minijskich nobiłów, przyrodzonych wrogów Achajów.

Ludziska, już podochoceni miodem i piwem, powitali mo-

wę Peliasa przeciągłym rykiem, a gdy ujrzeli Jazona wchodzącego na rynek, by też skosztować pieczeni, pobiegli witać go okrzykami zachwytu. Ci, co nosili wieńce z zimowych kwiatów i jagód, wkładali mu je na głowę, inni pijacko całowali go po rękach lub klepali po ramieniu.

Jazon nic tu nie miał do gadania. I oto szedł niczym ogłupiałe, strojne w girlandy zwierzę ofiarne, które wiodą ku ołtarzowi, podczas gdy łakomi wyznawcy oblizują się i wykrzykują z uciechą: „Ach, jaki dorodny okaz! Cóż za smakowity kąsek dla bogów i dla nas!”

Pelias był w tak świetnym humorze, że wydał na cześć Jazona przyjęcie, które trwało pięć dni i pięć nocy.

Rozdział 5

BIAŁA BOGINI APROBUJE WYPRAWĘ

Jazon wrócił na Pelion, by zasięgnąć rady Chejrona. Chejron się zdumiał widząc go jeszcze przy życiu. Znał krewkość Jazona i błagał go, żeby nie podejmował podróży, z której na pewno nie wyniknie nic dobrego. Smutno potrząsnął głową, gdy Jazon opowiedział, co się zdarzyło na placu targowym w Jolkos, i rzeki:

- Dziecko, nowiny, jakie przynosisz, nie mogły chyba być gorsze. Albo wyprawa ci się nie powiedzie i zginiesz z rąk Kolchów czy ich trojańskich sprzymierzeńców, albo w przeciwnym razie (co jest jednakże daleko mniej prawdopodobne) odzyskasz Runo i Dzeus Baran wróci do świątyni, skąd powtórnie wygna naszą ukochaną Matkę. Och, ten twój język! Ileż razy ci mówiłem, że człowiek, który w pojedynkę wybiera się pomiędzy nieprzyjaciół, musi mieć usta zamknięte, a otwarte uszy? Zhańbiłeś moją jaskinię.

Skruszony Jazon ubłagał Chejrona, żeby przynajmniej w jego imieniu poradził się Bogini, jaką drogę powinien obrać. Obiecał, że jeśli Bogini każe mu zaniechać przedsięwzięcia i ośmieszyć się w ten sposób wobec minijskich pobratymców, usłucha jej mimo wszystko i zrzeknie się wszelkich pretensji do tronu Ftiotis.

Tej nocy Chejron oczyścił się, wkroczył do przybytku Bogini i złożył głowę na poduszce wypchanej koniczyną, która z powodu trzech w jedno zrosniętych listków jest poświęco-

na Trójbogini i sprowadza wróżebne sny. O pomocy Bogini, jak mu się zdawało, zstąpiła z tronu i rzekła, co następuje:

- Chejronie, tobie, jako memu zaufanemu słudze, mogę odsłonić więcej prawdy, niż uważam za dogodne wobec niewtajemniczonych. Przede wszystkim musisz zrozumieć, że władzę Bogini warunkuje położenie jej czcicieli. Zbrojni w żelazo Achaje oddali na usługi mego buntowniczego syna Dzeusa taką potęgę, że nie jestem już zdolna osiągnąć swych celów prostą drogą. Nawet w sporze z Ajolem Atamasem, przeciwnikiem daleko mniej groźnym niż ten suczy wychowanek, Achaj Pelias, musiałam zadzierzgnąć zawiłą intrygę i udawać uległość wobec jego religijnych nowinek. Jednakże Peliasowi zguba pisana, równie niezawodnie jak niegdyś Atamasowi, i zamierzam kolejno wziąć odwet na wszystkich pozostałych moich wrogach pośród ludzi; a także na moim mężu Dzeusie. Jestem bardzo długowieczną, cierpliwą Boginią i chętnie powściągam gniew czekając na właściwą chwilę. Wiesz, jaka byłam nieubłagana w wypadku Tezeusza Ateńczyka. Miałam mało powodów do narzekania z początku, gdy podbił dla mnie Knossos i ukarał Minosa, bo traktował mnie i moje kapłanki z należnym respektem. Lecz gdy później, w Attyce, zaczął zdradzać buntownicze zapędy i potajemnie usunął ze świątyni dwa moje wizerunki jako Dziewiczej Bogini, jeden czczony pod imieniem Heleny, drugi - Persefony, podmówiłam jego ludzi, żeby go wygnali. Uciekł na wyspę Skiros, gdzie miał dziedziczną posiadłość; ale skłoniłam króla Skiros, by go zaprowadził na najwyższe urwisko na całej wyspie, rzekomo chcąc mu pokazać rozmiary owych włości, i zepchnął stamtąd na złamanie karku. A Pejritoos, zaufany towarzysz Tezeusza, otrzymał jeszcze lepszą zapłatę z moich rąk.

Teraz dogadzało mi raczej wejść do rodziny olimpijskiej w roli żony Dzeusa niż trzymać się na uboczu jako jego nie-

przyjaciółka; mogę mu do szczętu obrzydzić życie gderaniem, szpiegowaniem i intrygami, ściśle tak, jak on postępował, stale mi przysparzając utrapień jako grubiański syn poddany mojej władzy. A to, że mnie rozmnożono w niebiańskie siostry i córki Dzeusa, tylko zwiększa jego kłopoty.

Nie powinieneś sądzić, że Jazon z własnego popędu zaczął stryja na rynku w Jolkos. Jazon, jak wiesz, jest młodzieńcem dzikim i nierozumnym, mimo twego troskliwego wychowania, podatnym na moje nie przeczuwane podszepty. Czyś słyszał, w jaki sposób zgubił sandał? Podczas wędrówki z Pelionu, gdy przebywał po kolei lasy sosnowe, zarośla głogu i akantu i szedł przez łąki porośnięte macierzanką, ukazała mi się pod postacią zwiędłej Ifias, kapłanki Artemidy, którą darzę zaufaniem. Obiecałam mu pomyślność, jeżeli mnie przeniesie przez wezbraną Anauros. Z początku odmówił, lecz opamiętał się potem i wziął mnie na barki. Od razu wprawiłam go w trans i nauczyłam tych właśnie słów, jakie potem powtórzył Peliasowi. Skoro mnie zszadził na drugim brzegu, przerwałam czar i wykrzywiłam się do niego okropnie, wywracając oczami i pokazując język. Natychmiast ściągnął sandał i cisnął nim we mnie, żeby uniknąć uroku, Uchyliłam się, sandał wpadł do potoku i odpłynął.

Temu porywczemu w mowie Jazonowi, choćby jego imię znaczyło Dawca Pokoju, przeznaczono być trucizną w trzewiach Grecji i zarzewiem niezliczonych wojen, podobnym jak mój szalony sługa Herkules; ale niech się tym trapi Dzeus, skoro zagarnął moją władzę. Wysyłam Jazona do Kolchidy tylko w jednym bezpośrednim celu: ma powierzyć ziemi ducha mego sługi, Fryksosa, który wciąż szamocze się niepokieszony między szczękami jego nie pochowanej czaszki, aby mógł nareszcie zaznać wiekuistego spoczynku, jaki mu przyrzekłam. Jeśli Jazon pragnie zarazem odzyskać Runo, nie dbam o to. Runo jest niczym samo w so-

bie - zrzucony przyodziewek - jego zwrot pozwoli przypomnieć Dzeusowi upokorzenie, jakie musiał niegdyś przyjąć z moich rąk. Strzeż dobrze tajemnic, które ci objawiłam. Jazonowi należy oświadczyć po prostu: może jechać do Kolchidy za moją zgodą, lecz pod jednym warunkiem: że zanim pokusi się o Runo, ma zażądać od Ajetesza kości swego krewniaka Fryksosa i pochować je przyzwoicie, gdziekolwiek mu raczę polecić.

Jazon dowiedział się z ulgą, że nie wypadł z łask Bogini. Mimo niepowściągliwości w mowie był dosyć bojaźliwy, gdy w grę wchodziły fawory bogów czy bogiń. Uważał się teraz za wyjątkowego szczęściarza: mógł polegać na Bogini, że nie będzie mu stawiała przeszkód w podróży, mimo że podejmował ją przede wszystkim w imieniu Dzeusa. Teraz trzeba tylko skrupulatnie unikać wszelkich posunięć, które by mogły wzbudzić niechęć lub zawiść innego bóstwa. Ponieważ wypadnie mu zapewne powiadomić młodzieńców minijskich (co ułatwi namowy, by się doń przyłączyli), że Bogini we śnie obiecała mu łaskę, roztropność nakazuje poradzić się także Wyroczeni Dzeusa; w przeciwnym razie jego kapłani mogliby podejrzewać, że podróż została podjęta na mocy tajnych poleceń Bogini, w jakichś złośliwych zamiarach.

Kiedy Jazon oznajmił stryjowi Peliasowi, że Bogini zaaprobowwała wyprawę, ten zapytał zdumiony:

-Doprawdy? A cóż za cel w tym miała?

-Ano, tylko tyle - odparł Jazon - że duchowi mego krewniaka Fryksosa trzeba zapewnić spoczynek.

To stropiło Peliasa, który nie miał pojęcia, że Fryksos po śmierci nie zasnął spoczynku ani nawet, że w ogóle umarł. Lecz odpowiedział przebiegle:

- Tak, niestety. Bogini słusznie ci przypomina o pobożnym obowiązku, jaki winienesz swemu nieszczęsnemu kuzy-

nowi. Parę lat temu ten łotr Ajetes dodał jeszcze jedną do swych licznych zbrodni, struł bowiem podczas uczty Fryksosa i bez ceregieli wyrzucił trupa w krzaki opodal królewskiej sali jadalnej. Czerwone maki wychylają się teraz z oczodołów czaszki naszego krewnego, a głogi opłotły jego kości. Duch będzie nadal nękał wszystkich członków jego rodu, dopóki go się nie pochowa z należnym rytuałem pogrzebowym. Już parokrotnie zakłócał mi sen.

Potem Jazon powiedział Peliasowi, że zamierza zasięgnąć rady Wyroczeni Ojca Dzeusa w Dodonie. Pelias pochwalił jego pobożność i spytał, którą z trzech możliwych dróg z Tesalii do Epiru chciałby obrać. Pierwsza idzie cały czas lądem, przez wysokie góry i głębokie doliny; druga jest po części lądowa, po części morska - trzeba wyruszyć traktem delfickim, następnie płynąć przez Zatokę Korynecką i w górę zachodniego wybrzeża Adriatyku aż do ujścia rzeki Tiamis w Epirze, skąd wygodny gościniec prowadzi na równinę Dodony; trzecia wiedzie prawie wyłącznie przez morze - należy opłynąć Grecję aż do ujścia Tiamis, a później skierować się szlakiem dodońskim. Pelias zalecał właśnie tę trzecią możliwość, obiecując bezpłatnie zaopatrzyć Jazona w okręt i załogę.

Jazon nigdy dotąd nie płynął okrętem, wołał przeto trasę lądową niż obie tamte; lecz Pelias ostrzegał, że musiałby przebyć terytorium Lapidów i niegościnne pasmo gór Pindu zamieszkałe przez Dolopijczyków, Etolów i innych przeklętych dzikusów. Nakłonił go do zaniechania zamiaru, zaznaczył jednak, że druga trasa także nie jest zanadto zachęcająca, bo mało prawdopodobne, aby o tej porze roku znaleźli w Zatoce Koryneckiej okręt gotów do podróży do Dodony. Lato dobiegało już końca i zaczął się okres burz. - Ale - mówił Pelias - jeśli obierzesz trzecią drogę i odważysz się opłynąć Grecję, mogę ci przyrzec dobry okręt i doświadczonego kapitana.

Jazon odpari, że skoro sezon jest niepomysłny, uważa za rozsądniejsze pominąć także i trzecią drogę, nawet gdyby miał żeglować na jednym z własnych okrętów Peliasa; słyszał bowiem straszne opowieści o zmiennych wiatrach koło skalistego wschodniego wybrzeża Peloponezu i o gwałtownych sztormach, jakie czyhają na statki opływające przylądek Malea i Tajnaron. Przypomniawszy Peliasowi przysłowie, że najkrótsza droga do Świata Podziemi prowadzi w jesieńną pogodę naokoło półwyspu Tajnaron, i oświadczył, że zamierza wybrać drugą możliwość, przez Zatokę Korynecką - bez wątpienia jakiś bóg poszuka mu okrętu.

Pelias obiecał odprowadzić go łądem aż pod Delfy do Zatoki Kryzajskiej, w Zatoce Koryneckiej, i tam, jeśli się uda, nająć dlań okręt na dalszą podróż do Epiru.

Wyruszyli obaj z Peliasem o tej porze roku, kiedy dojrzewają oliwki; Jazon u boku Peliasa na lśniącym wozie zaprzężonym w woły, w asyście zbrojnych Achajów jadących przed nimi na kucach. Zdążali wzdłuż rzeki Kefizos, obok Daulis i przebyli wąwóz, gdzie w wiele lat później tebańczyk Edyp zamordował przez omyłkę swego ojca, króla Lajosa. Niebawem musieli wysiąść z wozu i podróżować dalej na mulach, bo kamienna lawina zagroziła gościniec. Delfy leżą półkolem, wysoko na porośłym oliwkami południowym stoku Parnasu: góruje nad nimi błyszczące urwisko, skalna ściana olbrzymiej wysokości, a z przodu, po przeciwnej stronie doliny Plejstos, kosmaty od jodeł czub góry Kirfis zasłania widok na Zatokę Korynecką, latem zaś chroni miasto od przykrych wiatrów. Niedawno lunął rześisty deszcz i w pobliskim wąwozie waliła z sykiem zawrotna, biała od piany kaskada, mieszając się z nurtem, który brał początek z Kastalskiego Źródła daleko w dole - źródła, gdzie myją włosy kapłani Apollina - a połączone wody następnym olbrzymim skokiem spadały w dolinę Plejstos.

W Delfach, mieścinie malej obszarem, lecz wielkiej swoim rozgłosem, kapłani ze Świątyni Pępka wygłaszali uprzejme uwagi na temat urody Jazona i szlachetności Peliasa, który go uznał za prawego następcę tronu Ftiotis. Jazon okazywał Apollinowi pokorny szacunek, chcąc zjednać sobie możliwie najwięcej bóstw. Zapytał Pytii, skoro już ofiarował jej w przepisowym podarku trójnog z brązu (dostarczony przez jego ojca Ajetesa), jakiej rady może mu udzielić Apollo; a Pytia popadłszy w wyroczny trans pod wpływem żucia liści laurowych - wobec pospolitszych pątników pomijała ten przykry zabieg i poprzestawała na udzielaniu nie natchnionych wprawdzie, ale rozsądnych rad opartych na jej własnym rozumie i doświadczeniu - zaczęła wrzeszczeć i mamrotać niezrozumiale słowa siedząc na podarowanym trójnogu we wnęce okrągłego białego grobowca.

Po chwili Jazon zrozumiał, co mówiła - że podróż, jaką musi podjąć, zasłynie w pieśni po wszystkie wieki, jeśli będzie dość przezorny, aby w dzień wodowania okrętu złożyć ofiarę Apollinowi, Władcy Korabi; zaś Apollinowi, Bogu Powrotów - w noc swego powrotu. Potem płoła coś, co wydawało się zupełnie bez sensu. Jedynym powtarzającym się zdaniem, jakie zdołał uchwycić, było, że powinien „wziąć ze sobą prawdziwego Jazona”. Lecz Pytia po wytrzeźwieniu nie potrafiła mu powiedzieć, kto by to mógł być taki.

Delfy słynęły z leczniczej gry na lirze, ale Jazon, kształcony tylko na żwawej muzyce piszczalki i kobzy, nie docenił łagodnego brzdąkania na lirze z żółwiowej skorupy. Z trudem zachował przepisową ciszę, kiedy mu grali kapłani z kolegium muzycznego; a zasmucił się ujrawszy skórę zdartą z Pelazga Marsjasza, którą kapłani Apollina wyprawili i przybili na pośmiewisko na drzwiach kolegium. Marsjasz był Sylenem, przywódcą bractwa Kozłów, co grają na piszczalkach ku czci swego herosa Dionizosa; lecz łucznicy

Apollina wygnali Kozłów, a tych, co uniknęli ich strzał, rzucili w przepaść. Kapłani głosili, że lira to najnowszy wynalazek boga Hermesa, podarowany przezeń Apollinowi. Jednak lirę, jaką oni mieli, różniło od liry używanej od niepamiętnych czasów przez kapłanki Trójbogini tylko to, że zaopatrzyli ją w cztery struny zamiast trzech i dodali parę rzeźbionych rogów sterczących z właściwej żółwiowej skorupy i połączonych u wierzchołków drewnianym jarzmem, do którego struny były uwiązane.

Inną specjalność Delf stanowiła astronomia, a kapłani dzielili już gwiazdy na konstelacje ustalając pory ich pojawiania się nad horyzontem oraz późniejsze odchylenia. Szkoła rzeźbiarzy i malarzy waz, założona przez Prometeusza, także przeszła pod patronat Apollina, ale Ifitos Fokijczyk, słynny artysta, u którego wtedy zatrzymał się Jazon i który potem został Argonautą, powiedział mu, że w Delfach nie czci się już teraz imienia Prometeusza, tak samo jak Dionizosa.

Co do medycznej szkoły Eskulapa, doszło do kompromisu pomiędzy roszczeniami Apollina i Hadesa. Skoro już raz nad chorym wszczęto żałobny lament, lekarzom Apollina nie było wolno kusić się o jego uzdrowienie; ogółem biorąc zresztą sztuka medyczna miała raczej koić niżli kurować. Ale doktorzy Apollina nie zawsze dotrzymywali warunków ugody, zwłaszcza ci, co zamieszkiwali wyspę Kos.

Rozdział 6

DZEUS APROBUJE WYPRAWĘ

Z Delf była już droga niedaleka do błękitnych wód Zatoki Kryzajskiej, gdzie Pelias z Jazonem zastali na kotwicy korynckiej okręt handlowy; wiózł ładunek tokijskiej ceramiki i malowanych ozdób dla króla Alkinoosa na Korkyrze, wyspie, która leży na wprost ujścia rzeki Tiamis, w odległości kilkudziesięciu stadiów. Pelias ugodził się z szyprem o bezpieczny przejazd Jazona do Tiamin i przebiegle mu powiedział, rzekomo w zaufaniu:

- Ten mój bratanek, Jazon syn Ajzona, pragnie wiosną popłynąć do Kolchidy w śmiałym zamiarze wydarcia Złotego Runa Dzeusa podłemu królowi Ajetesowi, który nie chciał go zwrócić achajskim władcom Grecji. Jazon poradzi się teraz Wyrocni Dzeusa w Dodonie i ma nadzieję zyskać aprobatę Boga dla tego przedsięwzięcia. Byłaby wielka szkoda, gdyby wypadł za burtę, nim dotrze do brzegów Epiru; nie będąc bowiem jeszcze pod opieką Dzeusa, niechybnie by utonął pozostawiając w ten sposób Runo w rękach Ajetesa.

- Potem Pelias zapłacił szyprowi więcej, niż ten zażądał, a także dał mu cenny złoty pierścień ze słowami: - Dbaj o mego bratanka, jak gdyby już wiózł Runo do domu.

Szyper koryncki, zgodnie z przewidywaniami Peliasa, darzył swego rodaka Ajetesa szacunkiem jako szermierza starej religii przeciw nowej i czczył pamięć byłego patrona, szlachetnego króla Azopii Syzyfa, któremu Zeus i Achaje zgo-

towali tak okrutny koniec. Słowa Peliasa: „Byłaby wielka szkoda, gdyby wypadł za burtę”, snuły mu się po głowie, a wartość pierścienia dowodziła, że Pelias ufał, iż Jazon zdolny jest odzyskać Runo, i odpowiednio do tego go cenił, koryntczyk przeto postanowił zamordować Jazona; czyli postąpić dokładnie tak, jak sobie Pelias życzył, choć tamten był dość ostrożny, by nie ponosić tu bezpośredniej winy.

Morze w Zatoce zastali dosyć spokojne i wiatr przychylny, ale trzeciego dnia, gdy koryncki okręt minął brzegi Leukady i przyjął na siebie całą furię Morza Jońskiego, Jazon zaczął chorować i leżał pod daszkiem na dziobie owinięty wełnianą opończą zwlekając się od czasu do czasu, żeby wymiotować za burtę. W takiej chwili szyper (który uprzedził o swych zamiarach brata, sternika) złapał Jazona za nogi i wrzucił do morza. Nikt prócz sternika nie zauważył ani usłyszał, co się stało, bo odwróceniem tyłem wiosłarze pracowali ciężko, zaś szyper zagłuszył słaby okrzyk Jazona ochoczą piosenką, podczas gdy sternik ze swego końca okrętu zaczął wymyślać jednemu z majtków, że wypada z rytmu.

Byłoby krucho z Jazonem, bo osłabł od częstych torsji, a uniósł go potężny nurt, gdyby nie nadprzyrodzona interwencja. Dzika oliwka, wyrwana z korzeniami przez silny prąd lub powódź ze zbocza pobliskiej góry i unoszona przez fale, przepływała obok niego. Jazon, który całe życie spędził w górach, więc nigdy nie uczył się pływać, uczepił się gałęzi i z wielkim wysiłkiem wdrapał na pień. Trzymał się tego pnia aż do wieczora, kiedy wreszcie od północy zobaczył żagiel i niebawem ateński okręt halsując pod wiatr przepłynął mimo niego o dwa strzały z łuku. Sternik zauważywszy sygnały Jazona skierował okręt ku niemu, a załoga wciągnęła go na pokład. Gdy usłyszeli, kim jest i jakim sposobem znalazł się w wodzie, poczuli trwogę; nie dalej bowiem jak gozdzinę temu widzieli, jak okręt koryncki rozbił się bez ratun-

ku z całą załogą na skałach wybrzeża po podwietrznej. Szyper przekonany, że Jazon, którego zastali wśród stada wielkich drapieżnych ryb, musi się niechybnie znajdować pod opieką bogów, zgodził się zawrócić, bez żadnej zapłaty, i odstawić go bezpiecznie do miejsca przeznaczenia. Ten kapitan ateński miał na imię Nestor.

Jazon z serca podziękował Nestorowi i uklękłszy u stóp masztu modlił się głośno do patronki statku, bogini Ateny. Zobowiązał się, z wdzięczności za ocalenie z rybich paszczek, wznieść dla niej ołtarz w Jolkos i spalić na nim w ofierze najwyborniejszą jałówkę. Było oczywiste, że nad ocaleeniem od początku do końca czuwała Atena, bo jej właśnie jest poświęcona oliwka.

W parę dni później Jazon bezpiecznie osiągnął Dodonę w towarzystwie Argona, najstarszego syna Nestora. Zdziwił się - słyszał bowiem mnóstwo przechwałek na temat tej miejscowości od Achajów, których ojcowie przebywali tu parę lat - znajdując lichą, walącą się wioszczynę nad jeziorem pełnym wrzaskliwego wodnego ptactwa. Brakło tu budynków pokaznej wysokości czy składnej budowy, nawet sala obrad mieściła się w wielkiej zrujnowanej chałupie z torfowym dachem i klepiskiem zamiast podłogi. Jednakże Chejron go pouczał, a Jazon zaczął wreszcie cenić jego rady, aby podczas swoich podróży udawał podziw choćby dla najnędrniejszych budowli, strojów, oręża, bydła i innych rzeczy prezentowanych mu z dumą przez właścicieli, równocześnie zaś potępiał wszystko, co zostawił w domu, oprócz prostoty i zacności współobywateli. Za pomocą tych sztuczek pozyskał względy dodończyków i choć kapłani przybytku czuli się zawiedzeni, ponieważ dary, jakie zamierzał złożyć Bogu - wielki miedziany kocioł i sierp ofiarny z rękojeścią z kości słoniowej - przypadły wraz z rozbitym korynckim okrętem, zadowolili się obietnicą przysłania innych podar-

ków równej wartości, skoro tylko Jazon powróci do Jolkos. W zakład dobrej wiary obciął sobie dwa długie pasma jasnych włosów i złożył je przed ołtarzem; dawało to kapłanom władzę nad nim do czasu spełnienia przysięgi.

Najwyższy kapłan, krewniak króla Peliasa, z zachwytem przyjął decyzję Jazona, żeby odzyskać Runo z rąk cudzoziemców. Wy tłumaczył mu, że król Ajetes dzięki długoletniemu obcowaniu z kędzierzawymi kolchidzkimi dzikusami oraz małżeństwu z dziką księżniczką tauryjską z Krymu sam stał się zwykłym dzikusiem i we własnej rodzinie toleruje obyczaje, o których wstyd nawet napomykać w miejscu tak świętym jak Dodona.

-Czyż to nie okropna myśl - pytał - że Runo Dzeusa, jedną z najświętszych relikwii greckich, od której zawisły urodzaje całego Ftiotis, plugawe ręce tego łajdaka umieściły właśnie w świątyni Prometeusza, złodzieja ognia, zaprzysiężonego wroga Dzeusa, utożsamianego obecnie przez Kolchów z ich narodowym bogiem wojny? Posłuchaj, opowiem ci więcej o tym Ajetesie. On pochodzi z linii kreteńskiej i ma się za królewskiego potomka tych kapłanek Pazyfae, co to chełpiły się, że „wszystkie są pępkiem”, czyli nienasycone w żądach miłosnych, i, powiadają, parzyły się ze świętymi bykami. Ajetes mieszkając w Koryncie uprawiał czary szczególnie bezbożne, wtajemniczony w tę sztukę przez swoją jasnowłosą siostrę Kirke. Dlaczego się nagle pożegnali i Kirke popłynęła na samotną wyspę opodal brzegów Istrii, Ajetes zaś na wschodnie wybrzeża Morza Czarnego, to zagadka; można atoli podejrzewać, że Trójbogini za karę nakazała im rozstanie za kazirodztwo lub inną jakąś zbrodnię, której się społem dopuścili.

-Świątobliwy - rzeki Jazon - twoja opowieść budzi w mej duszy sprawiedliwy gniew. Zapytaj w moim imieniu Boga o radę, jeśli łaska, i pozwól mi być pewnym jego przychylności.

- Oczyszczyć się zuciem sakłaku - odparł kapłan - obmyj się w wodach jeziora, powstrzymaj od wszelkiego jadła, zrzuć całą wełnianą odzież, a jutro o zmroku spotkamy się w dą browie.

Jazon zrobił, jak kazano. Ubrany tylko w obcisłą skórzaną tunikę i rzemieńne sandały przybył o wyznaczonej porze i stanął w cieniu dębów. Kapłan był już na miejscu w uroczystej szacie z baraniej wełny, z parą złożonych zakrzywionych rogów uwiązanych nad czołem i z żółtą gałęzią w dłoni. Ujął Jazona za ramię i przykazał nie lękać się niczego. Następnie zaczął pogwizdywać parę tonów melodii i machać gałęzią, dopóki nie zerwał się wietrzyk szeleszcząc w listowiu dębu i zmuszając opadłe na ziemię liście do krążenia, jak gdyby w rytualnym tańcu na cześć Boga.

Kapłan nadal wymachiwał gałęzią i gwizdał coraz głośniej. Niebawem w gałęziach drzew zawyła wichura i Jazonowi się wydało, że liście społem śpiewają: „Spiesz, spiesz, spiesz z błogosławieństwem Ojca Dzeusa”. Gdy kapłan przerwał inwokację, nastąpiła nagle cisza, po niej zaś jeszcze jeden gwałtowny podmuch wiatru i daleki grzmot. Potem nad ich głowami rozległ się trzask i na ziemię spadła liściasta gałąź, z wielkości i kształtu podobna do ludzkiej nogi, prosto do stóp Jazona.

Rzadko który pątnik w tym gaju zostaje wyróżniony tak pomyślnym znakiem, zapewniał Jazona najwyższy kapłan. Po oskrobaniu gałęzi sierpem, gdy już usunął wszystkie liście i pędy, dobrotliwie ją wręczył Jazonowi. - Tu masz -oświadczył - świętość, abyś ją wbudował w dziób okrętu, na którym popłyniesz do Kolchidy.

-Czy Bóg będzie dostatecznie łaskawy - spytał Jazon
-by mnie wyposażyć w okręt?

-Nie, nie - odrzekł najwyższy kapłan. - Skoro bogini Atena zadała sobie trud ocalenia cię z morza, niechaj ona się

zajmie także budową okrętu. Ojciec Dzeus ma inne troski. Powiedz jej to w modlitwie.

Kiedy Jazon z dumą wrócił do chałupy, gdzie go zakwaterowano, jego towarzysz Argos spytał, czy zamierza zimować w Dodonie, skoro ich okręt popłynął już do domu i nie mogą liczyć, że znajdą inny; czy też spróbowałby raczej dotrzeć do Jolkos przez góry.

Jazon oświadczył, że nie może sobie pozwolić na próżnowanie przez całą zimę, a święta gałąź Dzeusa będzie dostateczną ochroną podczas każdej podróży. Argos ofiarował mu przeto swoje towarzystwo. Dwa dni później, dźwigając sakwy wypchane suszonym mięsem, pieczonymi żołądziami i innym prostym jadem, ruszyli w drogę wzdłuż doliny rwącej rzeki Arachtos, aż dotarli do skalistego przesmyku u podnóża góry Lakmus. Na tej wysokości panował kąśliwy chłód i śnieg już bielił szczyty; nocą kolejno czuwali u ogniska. Gdy zahukały sowy, Jazon nie uznał ich okrzyku za złą wróżbę, tylko za pokrzepiające nawoływanie ptaka samej bogini Ateny; będąc zaś członkiem bractwa Lampartów nie przejmował się także głosami lampartów, których wiele w paśmie Pindu. Lecz ryk lwów nappełniał go lękiem.

Za przesmykiem spieszyli dalej na wschód, aż do źródeł Penejosu. Penejos, choć to z początku mały strumyk, gromadzi dopływy w swym biegu ku żyznym równinom Tesalii, aż w końcu jako dostojna rzeka wpada do Morza Egejskiego opodal Tempe, pomiędzy Górnym Olimpem a Ossą. Zwierzyna w tym opustoszałym kraju stanowiła rzadkość, Jazon zaś, choć słynął jako myśliwy na stokach Pelionu, nie był obeznany z kryjówkami i obyczajami mieszkańców Pindu. Obaj z Argonem zacisnęli pasa i uznali się za szczęściarzy, skoro ósmego dnia udało im się celnymi kamieniami okuliwić zająca oraz ubić kuropatwę. Lecz podtrzymawała ich świadomość, że są pod opieką aż tylu bóstw; wreszcie ujrze-

li z dala szałas pasterski, owce pasące się opodal, i popędzili tam gorączkowo.

Wtem rozległo się wściekle ujadanie: niezwyklej rozmiarów pies moloski wybiegł im naprzeciw szczerząc żółte kły, by bez namysłu rzucić się Jazonowi do gardła. Argos w skoku wbił włócznię w trzewia bestii, więc padła skomląc. Pasterz, który całe lata przemieszkiał samotnie na tym pustkowiu, wybiegłszy z szałas ujrzał, jak Argos przesywa zwierzę włócznią. Chwycił za oszczep i bez wahania runął na Argosa żądny zemsty za śmierć psa, swego jedynego przyjaciela. Argos nie uwolnił jeszcze włóczni, utkwionej między żebrami zwierzęcia, i byłby on z kolei zginął, gdyby Jazon, co dźwigał świętą gałąź, nie palnął nią z trzaskiem w czerep tamtego i nie zwałił go na ziemię.

Przenieśli oszołomionego pasterza do szałas, po czym próbowali cucić pryskając mu w twarz zimną wodę oraz paląc pierze pod nosem. Lecz gdy jego oddech przeszedł w charczenie, poznali, że już prawie kona. Wielce zakłopotani zaczęli sobie wzajem czynić nieme wyrzuty, tylko wargami i wzrokiem, bo się bali, że duch zmarłego, skoro nie padł on w otwartym boju, mógłby ich ścigać uparcie, dopóki krewniacy go nie pomszczą; ale wina Jazona była cięższa. Natarli twarze sadzami z paleniska w nadziei, że duch ich potem nie rozpozna, biorąc za Etiopów; Argos zaś zmył w bieżącej wodzie krew psa, która mu trysnęła na ręce.

Gdy pasterz wreszcie wyzionął ducha, wykopali grób w miejscu, gdzie padł, i pochowali go tak, jak był, z psem u boku, przez cały czas odwracając twarze, żeby duch nie mógł im się przyjrzeć nawet przez sadze; rozmawiali przy tym piskliwym głosem. Ułożyli na grobie stos kamieni i lali obiady z mleka i miodu (znaleźli je w szałasie), by ułagodzić ducha. Nie śmieli tknąć nic z pozostałego dobytku pasterza, żeby zaś okazać swoje przyjazne intencje, dla bez-

pieczeństwa zagnali jego stada do zagrody i poszli.

Wędrowali w milczeniu kilkanaście stajañ, aż nagle Jazona olśniła nowa myśl. Odwrócił się do Argona i rzekł:

- Dziękuję ci, drogi przyjacielu, żeś ocalił moje gardło od kłów tego wściekłego psa.

Argos się zdumiał, że zabójca ośmiela się mówić tak niedługo po fakcie.

-A ja ci dziękuję, szlachetny książe - odparł - żeś się rozprawił z tym wściekłym pasterzem.

-Nic mi nie zawdzięczasz, synu Nestora - odrzekł potulnie Jazon. - Ani ty, ani ja nie zabiliśmy pasterza. To święta gałąź dębowa zadała cios. Niechże cała odpowiedzialność spada na Ojca Dzeusa. Ma on barki dość szerokie, by podźwignąć brzemień każdej winy.

Ten pomysł pocieszył Argusa. Uściskał Jazona i po obmyciu twarzy z sadzy w przydrożnym strumieniu ruszyli w drogę do najbliższego osiedla, złożonego z pięciu chałup i zamieszkanego przez zbójckie plemię Etolów. Na tubylcach - a zastali głównie kobiety - wywarła wielkie wrażenie dziarska postawa Jazona i Argusa oraz ich zacieplej roboty broń, więc poczęstowały ich czarką mleka. Po chwili Jazon oznajmił, że byli świadkami śmierci pasterza, którą, jak twierdził, spowodowała gałąź zrzucona z drzewa przez wiatr. Etolowie uwierzyli w tę historię (do pewnego stopnia prawdziwą), ponieważ wiedzieli, że opodal szalasu rośnie parę dębów, uznali zaś, że gdyby ci cudzoziemcy zamordowali pasterza, ukrywaliby to wydarzenie, jak długo się da. Gdy zapytali, co się stało z owcami nieboszczyka, Jazon odparł:

- Dobrzy ludzie, nie jesteśmy złodziejami. Stada są bezpieczne w zagrodzie. Rudy moloski pies pasterza wziął nas za nieprzyjaciół i zaatakował, więc mój towarzysz musiał za bić go włócznią. Ale pomyślałem, że to niedobrze zostawiać

owce na pastwę dzikich zwierząt, i bezpiecznie zapędziłem je do zagrody.

Etolowie przyklasnęli rozsądkowi Jazona i posłali chłopaka, aby sprowadził stado do wsi, co też uczynił. Ponieważ tak się składało, że pasterz był wygnańcem z odległego rodu, pozbawionym tutaj krewnych, owce rozdzielono równo pomiędzy wszystkie gospodarstwa; dwie pozostałe, gdy już mieszkańcy każdej chaty otrzymali równą ilość, złożono w ofierze bogu wojny Aresowi, którego Etolowie czczą najbardziej. Tego wieczoru wszyscy jedli do syta baranią pieczeń, pili piwo przez słomkę, tańczyli na cześć Aresa, mężczyźni razem z kobietami i chwalili zmarłego pasterza. Jazon i Argos spodziewali się nad ranem zdradzieckiego napadu, bo Etolowie uchodzą za ludzi wyzutych z zasad moralnych. Kosztowali tedy piwa oględnie i po kolei, jak zwykle, zbrojno trzymali straż. Nic jednak nie nastąpiło, a rankiem jeden z gospodarzy odprowadził ich do domu swego krewniaka ze strony matki, zamieszkałego o sto osiemdziesiąt stadiów w dół biegu Penejosu; tam zaś podejmowano ich równie gościnnie.

Z kraju Etolów dalsza droga wiodła przez ziemie Lapidów, odwiecznych nieprzyjaciół Centaurów. Lecz Argos podjął się przeprowadzić Jazona bezpiecznie, jeśli upnie włosy w inny sposób, niż noszą Centaurowie, i będzie udawał służącego; na co się Jazon zgodził. Po przybyciu na terytorium Lapidów, gdzie ujrzeli pyszne stada bydła i koni pasące się na podmokłych łąkach, Argos natychmiast dał się poznać. Oznajmił, że jest spokrewniony w linii żeńskiej z Tezeuszem z Aten, którego sławią pieśniarze Lapidów dzięki przyjaźni z poprzednim ich królem, Pejritoosem; obaj ci bohaterowie byli sprzymierzeńcami w zwycięskiej wojnie przeciw Centaustom, co wynikła, jak zwykle, z kłótni o kobiety.

Lapicy przyjęli Argosa gościnnie i wszystko by dobrze po-

szło, gdyby się Jazon nie znecierpliwiał, że go traktują jak sługę: butnie oświadczył gospodarzom, iż oczekiwał lepszego jada niż otręby i ochłapy. Wódz Lapitów był zgorszony i kazał Jazona oćwiczyć za zuchwalstwo; wdał się w to Argos i wyjawiał, kim jest w istocie ten sługa, ostrzegając jednak, że znajduje się on pod opieką nie tylko Białej Bogini, lecz także Olimpijczyków: Apollina, Ateny, Posej-dona i Dzeusa. Wódz, którego imię brzmiało Mopsos Minij-czyk, pojął, że Jazon żywy przedstawia dlań większą wartość niż umarły. Myślał z początku zażądać od Peliasa ogromnego okupu w złocie i bydłe, ale Argos mu otwarcie powiedział, że nie ma co na Peliasa liczyć, bo on nie da nawet kościanego guzika. Podczas gdy Mopsos nadal z towarzyszami rozważał kwestię, Jazon się zobowiązał, że jeśli go puszcza wolno, bez żadnych warunków, namówi Centaurów, na których ma wpływ, do zawarcia pokoju z Lapitami. Mopsos wziął Jazona za słowo i uwolnił; tak się zaczęła ich przyjaźń.

Gdy Jazon bezpiecznie powrócił do Jolkos, szlakiem przez Ferę, i chełpił się przygodą na Morzu Jońskim, Peliasa zło-ściło nad wszelkie pojęcie to, że sam się przechytrył. Gdy-by nie podsunął korynckiemu szyprowi pomysłu zbrodni, Jazon by z pewnością zginął podczas rozbicia okrętu. Lecz Pelias dobrze wiedział, jak ukrywać wzburzone serce pod opończą pochlebstwa czy zachwytyw i podejmował Jazona nie mniej godnie niż przedtem.

Niebawem Jazon odwiedził Chejrona i przedłożył mu pro-pozycje Mopsosa, w których powiedziano, że niesnaski po-między Lapitami oraz Centaurami winny ustać bezzwłocz-nie; że Centaurowie mają powstrzymać Peliasa od prowa-dzenia na własną rękę wojny z Lapitami; i że Centaurom na-leży się swobodne przejście przez ziemie Lapitów, ilekroć zapragną udać się w zaloty do etolskich kobiet w górach Pindu. Chejron przyjął te propozycje; a wkrótce, za pomocą

darów ze skór i budulca, skłonił Peliasa do zawarcia podobnej ugody. Tak to Jazon się przyłożył do zaleczenia odwiecznej niechęci między Centaurami a Lapitami i uzasadnił imię, jakie mu nadał Chejron.

Rozdział 7

BUDOWA ARGO

Złożywszy już parę białych jałówek bogini Atenie, aby dopełnić obietnicy, Jazon rozesłał odzianych po królewsku heraldów do wszystkich ważniejszych miast Grecji. Każdy herald niósł w prawej dłoni cztery gałązki rozmaitych drzew i miniaturowy topór o dwu ostrzach, owiązane razem długim pasmem żółtej wełny; a w sakwie chował szyszkę jodłową. Wkraczając na podwórzec jakiegokolwiek możliwego dworu, którego właściciel pochodził z krwi minijskiej, miał klaskać w dłonie prosząc o uwagę i następnie pokazywać toporek oraz pęk gałązek. Mówił przy tym:

- Niechaj błogosławieństwo Olimpu spłynie na ten dom! Przybywam w imieniu Bóstw Nieśmiertelnych. Popatrzcie na tę gałązkę jesionu: jesion jest świętym drzewem Posejdon, którego włócznie i wiosła wykonano z tego nieustępliwego drewna. Spójrzcie na gałązkę wawrzynu; to wyroczone drzewo stanowi własność Apollina. Ta różdżka oliwna należy do Ateny; nie potrzebuję wam przypominać o zaletach oliwki, co zapładnia krowy pasące się między drzewami. Obejrzyjcie na koniec gałązkę dębu, poświęconego samemu Dzeusowi, którego królewski topór włączono do pęczka. A cóż, moi panowie, oznacza to pasmo żółtej wełny? Oznacza ono wspólne zamiary czterech bóstw greckich wobec Złotego Runa, stanowiącego odwieczną własność Dzesy i wydartego mu bezprawnie a zuchwale przez Koryntczyka Ajetesa, obecnie króla Kolchidy, co panuje w kaukaskiej Ai, gdzie mieszkają chyże rumaki Słońca, na najdalszych krań-

cach Morza Czarnego. Ten bezcenny przedmiot trzeba wydrzeć z rąk Ajetesasa, czy to namową, czy podstępem, czy siłą, i zwrócić świętemu dębowemu posągowi Ojca na górze Lafiston.

Jam jest herold Jazona Minijczyka, syna króla Ajzona, władcy Jolkos we Ftiotis czyli (jak ją teraz niektórzy zowią) w Hajmonii. Niech jesion zaświadczy: na rynku w Jolkos, podczas tłumnych uroczystości ofiarnych ku czci boga Posejdona, ów Jazon w natchnieniu wpadł na myśl wyprawy do Kolchidy. Niechaj zaświadczy wawrzyn: bóg Apollo publicznie utwierdził potem Jazona w tym postanowieniu. Niech świadczy oliwka: bogini Atena widząc, jak Jazon walczy ze wzburzonym morzem opodal wyspy Leukady, ocaliła go w nadprzyrodzony sposób i bezpiecznie wywiodła na ląd u bram swego Ojca. Wreszcie niech świadczy dąb: Wszemmocny Dzeus przyjął ofiarowane sobie usługi Jazona i na znak łaski zrzucił mu gałąź dębową z własnego świętego drzewa. Czyż to nie cudowne?

Jakże więc, mój panie, i ty, i ty, nie przyłączyć się wam do Jazona w tej świętej wyprawie, aby w ten sposób zyskać chwałę - chwałę, co nie tylko promiennym wieńcem ozdobi was za życia, jakkolwiek długo by trwało, lecz kiedy po mrzecie, przysporzy dostojęństwa waszemu domowi i miastu, i najdalszemu potomstwu. Po śmierci, moi panowie, wszyscy na pewno zostaniecie herosami, a waszym duchom lud będzie znosił dary i lał obiady, tak że nigdy wam nie przyjdzie głodnym i niepocieszonym błądzić po mrocznych pieczarach świata Podziemi, jak wypadło czynić pospółstwu. Wy będziecie pijać z największych pucharów i dosiadać białych mar koni, i doglądać ziarna, które wasze dzieci zasieją w odziedziczonej po was roli, aby kiełkowało i niosło bogaty, obfity plon. Wszyscy błogosławieni Olimpijczycy sprzyjają tej wyprawie, nie może się więc ona skończyć inaczej niż

zwycięstwem, choćby się zdawała nader hazardowa. Dzeus już polecił swej posłusznej córce Atenie zbudować okręt i nakazał uległemu bratu Posejdonowi uciszyć fale morza; Apollo zaś, jego syn, niejasno przepowiedział inne znakomite rzeczy.

I na jakiegoż godniejszego niż Jazon wodza moglibyście liczyć, skoro Herkules z Tyryntu zajęty jest swymi Pracami i nie zdoła przybyć? Powiadają - a bez wątplenia to prawda, któż bowiem śmiałby wymyślić tak nieprawdopodobną historię - że Jazon, nim go ocaliła Dziewica Atena, siedem dni i siedem nocy przebywał w wodzie, walcząc w pojedynkę z rojem ostrożeńbich morskich potworów, z których największy runął nań z otwartą paszczą i połknął go; tak wszakże mężny jest ów Jazon, że swoim ostrym magnezyskim nożem myśliwskim wykroił sobie wyjście przez zwałisty bok stwora.

Śłuchajcie dalej: w Kolchidzie można zdobyć nie tylko nieprzemijającą chwałę, lecz także skarby. Czyż właśnie przez góry Kaukazu nie wiedzie szlak kupiecki strzeżony przez bezbożnego Ajetesa, który ściąga myto w wysokości jednej piątej lub więcej towaru od każdego kupca, co na wyładowanym koleśnym wozie przybywa z Persji, Chaldei, Baktrii, Sogdiany, Indii czy najdalszych krańców Azji? Czyż komnaty i piwnice jego pałacu nie pękają od nadmiaru bogactw? Gdy Ajetes zostanie pobity, a Runo odzyskane, cóż każdego z was powstrzyma od uniesienia takich ilości złotego piasku i tyłu sztab złota, sztab srebra, zwojów dywanów, buklaków z balsamem i szkatuł z klejnotami, na ile będzie miał ochotę?

I cóż, moi panowie, na to powiecie? Pozwólcie się wszakże ostrzec, że nikt prócz krzepkich młodych nobilów o niewątpliwie minijskim pochodzeniu nie zostanie dopuszczony do tej wyprawy, a i to tylko tyłu, ilu trzeba do załogi okrętu. Wielu z konieczności wróci do domu z niczym. Spieszcie

do Jolkos, moi panowie.

Przemówienie to rzadko chybiało celu, rozgrzewając serca Minijczyków, co go słuchali, szczególnie tych, którym dojadły pokojowe prace i urąganie achajskich władców: Achaje bowiem byli o nich kiepskiego zdania twierdząc, że zgnusznili wskutek jedwabnego życia, jakie wiodą w Grecji, i nie nadają się już do żadnych niebezpiecznych przedsięwzięć. Niektórzy spośród tych Minijczyków od razu zgłaszali swój udział w wyprawie, inni jednak - oględniejsi - pytali:

- Nieprawda li to, miły heroldzie, że Runo, o którym mówisz, zostało dawno temu ukradzione Trykowi z góry Lafistion przez Kobyłogłową Matkę w odwet za to, że przywłaszczył sobie jej świątynię na Pelionie? Czyżbyś nas zachęcał do wzięcia w tym sporze strony Boga Barana, zwanego dziś Ojcem Dzeusem, przeciwko Wielkiej Trójbogini, zmuszonej przezeń tymczasem, by pod imieniem Hery została jego żoną? Jesteśmy Minijczykami, potomkami Miniasa, którego Matka ukochała i wywyższyła ponad wszystkich Greków, on to bowiem pierwszy orzekł, że Bóg Baran ma jej podlegać. Czy nie znieważymy pamięci pradziada, do którego pełnego chwały grobowca o kształcie ula w Orchomenos nadal ślemy doroczne dary, próbując zniweczyć dzieło Bogini? Czyż to nie z jej właśnie rozkazu skradzione Runo trafiło do rąk króla Ajetesa?

Na to herold odpowiedział: - Pochwalam wasze niezmiennne oddanie wobec Bogini. Zważcie jednak na inne świadectwa prawdy, które przynoszę w sakwie. Jest to szyszka jodłowa z Pelionu; zawarta, jak widzicie, w białej siatce utkanej z włosia grzywy świętej klaczy Bogini.

Ten znak odpowiada na wszystkie wasze pytania: możecie jasno z niego odczytać, że Bogini godzi się na wyprawę. Choć bowiem odzyskanie Runa niezbyt ją pewno obchodzi, obiecuje swoje błogosławieństwo każdemu Minijczykowi,

co popłynie z Jazonem do Kolchidy i tam zapewni odpoczynek duchowi jej sługi Fryksosa, który wciąż kołaczę się nie-pocieszenie wśród nie pochowanych kości. Pozwólcie się ostrzec, szlachetni Minijczycy, że nie należy w zamierchłym sporze Trójbogini z tym, co był niegdyś jej synem, szukać powodu do rezygnacji z podróży do Kolchidy na poszukiwanie Runa. Czynić tak - znaczy zapominać, jakie plagi spadły na wasz ród, odkąd Runo zostało skradzione. Atamas Minijczyk był strażnikiem cennej relikwii, a że ją stracił, Ojciec Dzeus pokarał go utratą rozumu, Erynie zaś przywiodły do takiego szaleństwa, iż przeszył strzałą własnego syna Learchosa biorąc go za zwierzynę łowną pośrodku dziedzińca swojego pałacu. Odkąd Atamasa złożono z urzędu, podupadła potęga minijska. Najpierw siedmiu wojowników, co ruszyli przeciw Tebom, zginęło pod ich murami z ręki Herkulesa z Tyryntu. Później schorowany Ajzon nie był w stanie utrzymać północnowschodnich rubieży Grecji przeciw nacierającym Achajom; a niedługo potem jego wujowie, królowie minijscy Perieres z Meseny i Salmones z Elidy, nędznie dokonali żywota. Lecz syn Ajzona, Jazon, powrocony ostatnio z ciemnej grotty Centaura, jakoby z martwych, jest mężem niezwyklej odwagi i mądrości: jego właśnie zdaniem, dopóki nie odzyska się Runa, Minijczycy nigdy nie wrócą do łask Dzeusa i będą musieli w milczeniu, z usługnym uśmiechem, znosić docinki dumnych władców na temat swej nieudolności i tchórzostwa.

To przemówienie przekonało paru wahających, na pewno jednak nie wszystkich.

Tymczasem Jazon odwiedził znamienity gród ateński, przepłynąwszy przy wspaniałej pogodzie zaciszną Zatokę Eubejską. Tam złożył uszanowanie bogini Atenie i kornie przekazał jej rozkazy Ojca Dzeusa. Król archontów i królowa, co spolem zarządzili religijnym życiem Attyki, powitali go

życzliwie i okazali najwyższe zainteresowanie dla jego projektu. Po krótkiej naradzie ofiarowali mu wszelką pomoc, jaką rozporządzali; w zamian jednak wymusili na nim przyrzeczenie, że nie dopuści do żadnej zniewagi ani gwałtu wobec mieszkańców Troi, z którymi Ateńczycy byli w zażyłych stosunkach, usłucha natomiast każdej rozsądnej prośby trojańskiego króla. Gdy Jazon potwierdził obietnicę przysięgami o takiej wadze, że tylko szaleniec ośmieliłby się je złamać, dowiedział się z przyjemnością, iż Atena akceptuje polecenie swego Ojca i że budowa okrętu zostanie powierzona Argonowi, synowi Nestora, który nie tylko był potomkiem wynalazcy Dedala, lecz ponadto niemal mu dorównywał w sztuce szkutniczej.

Jazon powrócił do Jolkos i opowiedział królowi Peliasowi o pomyślnych rezultatach rozmowy z archontami. Pelias, udając zadowolenie, ofiarował mu ociosane drzewo, ćwieki, liny i wszelkie zasoby swoich stoczni. Jazon podziękował ceremonialnie, ale odesłał go z tym do Argosa, w którego rękach spoczywała całość budowy; a potem, po cichu, przypomniał Argosowi, że skoro Pelias jest w istocie nieżyczliwy wyprawie, żaden jego dar nie przyniesie im szczęścia - i użycie bodaj paru splotów liny z Jolkos obarczyłoby okręt przekleństwem. Argos przeto odrzucił ofertę Peliasa, acz z udaną wdzięcznością, pod pozorem, że bogini Atena zastrzegła sobie, aby każda najdrobniejsza linka użyta na okręcie była skręcona przez powroźników ateńskich, zaś każda belka zrąbana w imię bogini.

Argos wyruszył na poszukiwanie sosnowego budulca i znalazł, czego potrzebował, u podnóża Pelionu, gdzie sztorm obalił szereg wysokich drzew; część ich korzeni mocno tkwiła w glebie, schły więc powoli i drewno miały jędrne. Było tu dość budulca na poszycie jednomasztowca, a smukły trzydziestowiosłowy okręt wojenny był jego zda-

niem najodpowiedniejszym rodzajem statku na podróż do Kolchidy. Jego ludzie toporami ociosali sosny z gałęzi, a następnie obdarli je z resztek kory; pnie, z których żaden nie był ani trochę spróchniały, zwieziono na wybrzeże drewnianymi wozami zaprzężonymi w woły, potem zbito z nich tratwę i spławiono przez zatokę na drugi brzeg, na rozległą plażę Pagazy.

Nie opodal, w Metonie, Argos znalazł dębinę zdatną na żebra kadłuba, wybierając zakrzywione konary wielkich drzew i jeden prosty, wysoki dąb na kil. Kiedy je również przeprowadził wodą do Pagazy, można było zaczynać budowę. Paru jego cieśli toporkami ociosywało belki sosnowe na poszycie, inni pilami i siekierami cięli dębowe wręgi, potem je fugowali wzdłuż stępki i wiercili otwory na sworznie, aby je przymocować kolkami z oliwnego drzewa do masywnej dębowej burty. Niebawem szkielet okrętu zyskał właściwy kształt, a w chwili gdy dopasowano dziób i rufę, poszycie można już było przybijać do wręgów ćwiekami z brązu; wpraw jednak każdej desce przydawano giętkości trzymając w parze nad kotłem pełnym wrzącej morskiej wody. Okręt mierzył sześćdziesiąt kroków wzdłuż na linii zanurzenia, a szeroki był na pięć kroków; niektórzy wytrawni marynarze sądzili, że powinien mieć większą szerokość do żeglugi przez Morze Czarne, znane z tego, że olbrzymie fale wała tam jednocześnie ze wszystkich stron; Argos jednak uparcie twierdził, że szybkość zasługuje na baczniejszą uwagę iż wygoda załogi.

Maszt spoczywał jeszcze na widelkach, ale z łatwością go z nich ściągnięto i umocowano w gnieździe za pomocą masywnych klinów dębowych. Żagiel stanowił kwadrat grubego białego płótna sprowadzonego z Egiptu, olinowanie zaś sporządzono z plecionego końskiego włosia w koszulce z konopi. Jesionowe wiosła, każde dwakroć wyższe od czło-

wieka, pióra miały wąskie; lecz dwóm rudlom sterowym, jednemu po prawej, drugiemu po lewej stronie miejsca sternika, dano pióra szerokie. Ławy sporządzono z dębu, ze szczelnymi skrytkami pod spodem, dulki zaś wyścielała bawola skóra.

Dziób, w który cieśle wbudowali świętą gałąź dębową z Dodony, był wygięty wdzięcznie na kształt szyi łabędzia, lecz kończył się rzeźbioną głową barana; rufa miała podobną linię, tak by sternik ze swego wysokiego siedziska mógł swobodnie spoglądać ponad głowami wioślarzy. Krzepka wiklinowa osłona, obita na zewnątrz skórą, została umocowana wzdłuż burty, by chronić załogę przed deszczem i wzbudzonymi falami; żeby zaś użyć do budowy statku świętego drzewa każdego spośród bóstw, które poparły wyprawę, słupki do tej osłony wykonano z gałęzi lauru ściętych w gaju Apollina w Delfach.

Okręt był gotów w dziewięćdziesiąt dni i zanim ukończono robotę na rufie, zaczęło się już uszczelnianie i zdobienie dziobu oraz burty. Po zalaniu szpar gorącym woskiem, pociągnięto boki wewnątrz i na zewnątrz smolą wytapianą z peliońskich sosen, a policzki dziobu cieśle ubarwili cynobrem kupionym na letnich targach w Troi. Z obu stron dziobu, wysoko, wymalowali białą i zieloną gliną wielkie oczy dodając pędzlem umaczanym w smole podwinięte czarne rzęsy. Wyszukali też płaskie kamienie kotwiczne, przewiercili w nich otwory na liny i ociosali je na okrągło, żeby się dały bez trudu wtoczyć po desce i wywindować na pokład; wystrugali drągi, by móc odbić od skal lub zepchnąć okręt z mielizny, jeśli utknie; zrobili też dwie drabiny dla łatwiejszego wchodzenia na pokład i wysiadania. Rzemienie przytwierdzały wiosła do burt, tak że nie mogły się wysliznąć z dulek i wypaść.

Wszyscy, którzy oglądali okręt - a setki osób wędrowały

z daleka i z bliska, by nań popatrzeć - stwierdzili, że nigdy w życiu nie widzieli czegoś tak pięknego. Dano mu nazwę Argo na cześć Argosa, a ten był tak dumny ze swego dzieła, że oświadczył, iż nie zdołałby znieść rozstania i popłynie wszędzie, dokądkolwiek okręt się uda.

Tej zimy pałac w Jolkos pełen był żwawej młodzieży, co się zbiegła na zaproszenie heroldów. Znalazło się tam wielu Minijczków, ale nie tylko; sądzono bowiem, że Jazon zgodzi się zapewne przyjąć również mężów, w których żyłach nie płynie krew minijska, jeśli zechcą zostać Minijczykami przez adopcję. Pelias nie mógł przybyszom odmówić gościny, lecz skarżył się Jazonowi, że obzerają go jak szarańcza i im prędzej podróż się rozpocznie, tym bardziej on będzie rad; jako dostojne osoby, trzeba ich było karmić odpowiednio do ich stanu, a wielu miało ze sobą liczną świtę. Ajzon, ojciec Jazona, choć niby piastował godność króla Ftiotis, żył w takim ubóstwie, że nie mógł gościć więcej niż sześciu ludzi, co uderzyło poszukiwaczy przygód jako fakt tak szczególny, że połowa zdecydowała się jednakże nie uczestniczyć w wyprawie. Doszli do wniosku, że Pelias, nie zaś Ajzon, jest prawdziwym władcą królestwa i że to on, a nie żaden bóg, skusił Jazona do podróży w nadziei pozbycia się rywala. Mimo to nie zawrócili od razu do domu, bo czas im w Jolkos upływał mile na łowach, ciskaniu krążków, boksie, zapasach, grze w kości i wyścigach, zaś Pelias dla honoru domu nie skąpił jadła ani napitku.

Co energiczniejsi nagabywali Argosa, jak się powinni przygotowywać do podróży. Wyjaśniał, że nie ma potrzeby zadawać mu pytań, na które bez namysłu mogą odpowiedzieć sobie sami: muszą się zająć gorliwie nauką wiosłowania, chyba że sztukę tę już posiadli w stopniu doskonałym, w co wątpi. O ile bowiem wiatry nie okażą się łaskawsze, niż wolno im oczekiwać, jedynie usilnym wiosłowaniem

zdołają pokonać bystre prądy Hellespontu i Bosforu lub uniknąć pościgu floty kolchidzkiej, skoro już dotrą do celu i porwą Runo. Przypadkiem paru kandydatów było już biegłymi wiosłarzami, podróżowało na Sycylię lub do Italii i zgłębiło prawie wszystkie tajniki obchodzenia się z okrętem; większość jednak znała się lepiej na hodowli koni i wojacze niż na morskich podróżach i z rzadka lub wcale nie wstępowała na pokład okrętu, chyba dla przejażdżki w pogodny dzień letni. Jazon pożyczył więc od Peliasa dwie dwudziestowiosłowe galery wojenne, wyciągnięte zimą na brzeg, i na zacisznych wodach zatoki i on, i jego nowi znajomi urządzali wyścigi o zakład, pod kierunkiem dwóch znanych sterników, Ankajosa z Tegei i Tyfisa z Tyzbe. Uczyli się obracać wiosłami w dulkach niby kluczem w zamku i trzymać rytm do wtóru pieśni sternika. Ich dłonie twardniały, ramiona nabierały mięśni, a z tych ćwiczeń, co dzień społem podejmowanych, rodziły się więzi przyjaźni, które nocą, nad kubkiem wina i kośćmi, powstrzymały ich od orężnych sporów.

Jednego wieczora Jazon przyszedł do Peliasa i powiedział mu na stronie:

-Stryju, pewna sprawa ciąży mi na sercu, wstyd mi się przyznać co.

-Niechże usłyszę najgorsze, mój chłopcze - odparł Pelias dobrotliwie.

Jazon wahał się chwilę, nim zaczął: - Po pałacu krążą kłamliwe wieści. Twoi goście mówią, że mnie nienawidzisz, boisz się i wysyłasz w tę podróż tylko po to, aby się mnie pozbyć; niektórzy nawet napomykają, że zamierzasz zatopić nasz okręt za pomocą jakiegoś mechanicznego czy magicznego urządzenia, skoro tylko wypłyniemy z Zatoki Pagazyjskiej. Jakże bezwstydnie lżą te łajdaki! Obawiam się jednak, że o ile ich nie zapewnisz o swojej życzliwości dla mnie oraz

dla Argo, czego w głębi serca jestem pewien, nie znajdziemy ochotników na wyprawę ani dostatecznej ilości załogi. Poniesiesz wtedy na darmo wszystkie koszty, Argo zaś stanie się przysłowiowa w całej Grecji. Co gorsza, kiedy królowie czy kapłani w pogawędce zapytają jeden drugiego: „Ale wytłumacz mi, czemu Argo w końcu nie wyruszyła? Tyle było przedtem przechwałek i tak rozrzutne przygotowania?” - odpowiedź będzie brzmiała: „Wiadomo, że Pelias zamysła zdradę; to jest prawdziwy powód, dla którego Argo w ogóle nie popłynęła, nie zaś niepomysłne prognostyki, jakie rzekomo odkryto podczas składania ofiar”. A zważ, stryju, czy bogowie będą radzi, gdy ta plotka dotrze na wysoki Olimp.

Zaniepokojony Pelias zwołał wszystkich śmiałków i oświadczył im: - Jakiś pomylenieć, panowie, szarga moje dobre imię. Oby Ojciec Dzeus poraził go gromem z jasnego nieba, a harpie rozniosły wijące się szczątki! Któryż z was, szanowni goście, ośmieli się powtórzyć mi w oczy niktzemne łgarstwa, jakie szepcze za moimi plecami? Ja coś majstruję w kadłubie Argo lub knuję zamach na życie załogi? Jak możecie przypuszczać, że tak nisko cenię bogów i własnych współobywateli. Och, bywają hultaje, co we wszystko uwierzą. Pozwólcie mi jednak teraz udowodnić szczerłość moich zamiarów wobec was. Tam siedzi mój syn jedynak, książę Akastos, którego kocham gorąco. Choć potrzebuję go tutaj, by wiódł moje wojska do boju (dla mnie bowiem minęły już lata wojaczki, nawet na rydwanie), niniejszym ochoczo oddaję go na świętą wyprawę po Runo. Pojedzie z wami, będzie waszym towarzyszem i jakikolwiek kłopot czy klęska porazi Argo, porazi zarazem mego syna Akastosa, przez niego zaś uderzy we mnie.

Przemawiał podstępnie, zamierzając w ostatniej chwili pod takim czy innym pozorem zatrzymać Akastosa; jego

słowa jednak przekonały wielu wątpiących. Akastos, który właśnie po pijanemu narzekał, że niedobry ojciec wzbrania mu przygody, od jakiej żadnemu minijskiemu księciu nie przystoi się uchylać, wrzasnął z radości. Chwiejnie ruszył przez salę, by paść Peliasowi do nóg i prosić o błogosławieństwo. Pelias musiał go udzielić i ukryć niezadowolenie.

Wśród wodzów plemion we Ftiotis był sobie młody szlachcic z linii korynckiej, który uciekł do Jolkos z rodzinnej wyspy Ajginy, zabiwszy krążkiem przyrodniego brata; nie było wszakże jasne, czy to morderstwo, czy wypadek. Poślubił następnie córkę krewnego Peliasa, głowy rodu Myrmidonów, i we Ftyi poddał się rytualnemu oczyszczeniu, aby ująć duchowi przyrodniego brata. Po tej ceremonii przybrał imię Peleus - jego poprzednie imię uległo już dziś zapomnieniu - i wstąpił do bractwa Mrówek. A potem udał się z teściem do Arkadii, by wziąć udział w słynnych Iowach na kalidońskiego dzika. Gdy odyniec nagle przedarł się przez nagonkę, Peleus cisnął w niego oszczepem; oszczep jednak ześliznął się po barku zwierza i przeszył teścia. Młodzian powędrował do Jolkos na następne oczyszczenie, którego dokonał Akastos, zatrzymał jednak imię Peleusa; później zaś wrócił do Ftyi, by objąć dziedzictwo po teściu oraz władzę nad rodem Myrmidonów. Kiedy jeszcze przebywał w Jolkos, zakochała się w nim żona Akastosa, tak przynajmniej on potem twierdził, i czyniła mu liczne awanse. Skoro nimi wzgardził, oskarżyła go sekretnie przed Akastosem, że to on się do niej zalecał, ale ona nim wzgardziła. Akastos był z Peleusem w przyjaźni, lecz Achajowie przywiązywali taką wagę do cnoty żon, że czuł się zobowiązany pomścić swój honor. Wzdrażał się jednakże przed otwartym zabójstwem, bo, jak wiedział, obrzęd oczyszczenia jest kłopotliwy i nie zawsze skuteczny. Zamiast tego więc wziął Peleusa na Iowy na Pelion, w okolice zastrzeżony dla Centaurów

na mocy układu, i niebawem uspił go częstując paroma łykami piwa na pusty żołądek. Następnie zabrał mu miecz i opuścił go w nadziei, że go uśmiercą albo dzikie zwierzęta, albo Centaurowie.

Centaurowie pierwsi znaleźli Peleusa, ale na szczęście stary Chejron nadszedł w porę, by powstrzymać krewkich współplemieńców przypominając im, że za życie jednego Achają zapłaci głową dwudziestu Centaurów. Peleus odgadł, kto i dlaczego pozbawił go miecza, i namówił Chejrona, aby przekazał do Jolkos wiadomość, jakoby znaleziono jego ciało poszarpane przez dzikie bestie. Wtedy żona Akastosa zaczęła się publicznie pysznić, że mąż pomścił jej honor; Akastos zaś, mocno zaniepokojony, zamknął się w komnacie, odmówił wszelkiej strawy, umazał twarz gnojem i poszarpał na sobie szaty, żeby się nie dać poznać gniewnemu duchowi przyjaciela. Gdy Peleus w parę dni później powrócił zdrowy i cały i przedstawił własną wersję tej przygody, wszyscy kpili z Akastosa; lecz Akastos mógł przynajmniej śmiać się z własnej żony. Zawarli obaj z Peleusem braterstwo krwi i przysięgli sobie wieczystą przyjaźń. Skoro więc teraz Akastosowi pozwolono popłynąć na Argo, Peleus także się postanowił wybrać.

Nadchodziło wiosenne zrównanie dnia z nocą, a był to najwcześniejszy możliwy termin bezpiecznego podjęcia podróży, i na koniec Jazon, który posyłał na górę Lafistion do świątyni Dzeusa Barana, by zapytać o dzień pomyślny dla żeglugi, mógł oznajmić, że wyprawa się rozpocznie czwarte-go dnia po następnym nowiu.

Radosna wrzawa wybuchła na to w sali, zauważono jednak, że kilku najgorliwszych uczestników biesiad, gry w krążki i wyścigów milczało: niebawem zaczęli się tłumaczyć, dlaczego nie mogą pojechać. Niektórzy udawali, że nadwierzężyli sobie mięśnie przy wiosłowaniu, inni poszli

do łóżka, jakoby z wysoką gorączką, paru wymknęło się w nocy bez żadnego pożegnania ani uprzejmej wymówki. Nie wydawało się prawdopodobne, aby mimo wszystko można było skompletować potrzebną załogę; a Jazon snuł się po kątach z ponurą miną, co do reszty odbierało ducha jego towarzyszom.

Rozdział 8

PRZYBYCIE HERKULESA

Właśnie wzeszedł księżyc na młodziku, gdy wpadł do pałacu posłaniec i oznajmił królowi Peliasowi:

- Odwieczny wróg Minijczyków nadchodzi traktem z Halos. Łatwo zgadniesz, o kim mowa, gdy ci wymienię spiżem okutą maczugę z oliwnego drzewa, którą niesie na ramieniu, olbrzymi łuk przytroczony na plecach, chiton z lwiej skóry i długą, rozczochraną, lwią nieomal grzywę. Jednakże oświadczył podróżnym spotkanym po drodze, że przybywa w celach pokojowych, a rzadko się zniża do kłamstwa.

W sali zawrzało. Erginos z Miletu (niegdyś z Orchomenos) położył dłoń na rękojeści miecza i byłby ruszył do boju, ale go powściągnęli towarzysze. Posepnolicy Melampus, syn Posejdona z Pylos, rzekł:

- Rozumiemy, Erginosie, że masz powody przeklinać imię Herkulesa z Tyryntu, odkąd walczył przeciw tobie pod Tebami, obciążwszy wpierw uszy i nosy twoim poborcem danin z Orchomenos. Ano cóż, haracz nie był bezpodstawny: wszyscy wiemy, żeś go ściągał jako zadośćuczynienie za śmierć twego ojca z rąk Tebańczyków. Jeśli jednak, a tak mi się zdaje, Herkules usłyszał o zamierzonej przez nas wyprawie i pragnie wziąć w niej udział, zyskasz chyba na koniec powód, by błogosławić jego imię. Nie ma na świecie wojownika mężniejszego i doświadczonejszego niż Herkules. Chodźcie, Minijczycy, wybiegnijmy z tej sali, nie z miecza-

mi: zagrozić mu drogę - lecz z wieńcami i czarami wina, żeby go pozdrowić. Wiele lat temu broniąc Teb udaremni! nam podbój Beocji, ale powinniśmy zapomnieć o tej starej krzywdzie teraz, gdy Achajowie są panami całej Grecji, a sam Herkules poszedł w służbę króla Eurysteusa z Myken. Wszyscy znacie powiedzenie: „Nic bez Herkulesa”, i zaprawdę nie brakło go w żadnym wielkim zbrojnym wy-czynie ubiegłego trzydziestolecia. Uważam jego przybycie za jak najlepszy znak. Załagodźmy dawny zatarg obwołując go naszym wodzem.

Przyklasnęli tym słowom wszyscy obecni prócz Jazona, który mimo kompletnej ignorancji w dziedzinie żeglarstwa i nawigacji liczył na zaszczyt kierowania wyprawą. Tylko on i Argos, co skaleczył się był w nogę siekierą, pozostali w pałacu, gdy reszta śmiałków pobiegła witać Herkulesa.

Zauważywszy to Pelias zapytał Jazona kpiąco:

- Czemu tu siedzisz nadęty w swojej skórze lamparta, bratanku? Czy nie wiesz, że Lew jest królem zwierząt? - A widząc, że Jazon milczy, dorzucił: - Radzę ci szybko po biec za towarzyszymi, przegonić ich i pierwszemu pozdro-wić Herkulesa. Jeśli tego nie zrobisz, oburzą się i popłyną bez ciebie, a wtedy zostaniesz pośmiewiskiem całej Grecji.

Pelias miał nadzieję, że Herkules zgodzi się objąć do-wództwo wyprawy: Jazon by w ten sposób stracił swoją sła-wę. Poza tym Herkules, który ulegał napadom szału, miał opinię równie strasznego dla przyjaciół jak dla wrogów. Z powodu wyimaginowanej obrazy czy krzywdy był zdolny nagle wywinąć swoją masywną, spiżem okutą maczugą kła-dąc trupem pięciu czy sześciu towarzyszy; a potem chciał-by wyc ze skruchy i walić o ścianę potężną głową.

Jazon usłuchał rady stryja i wybiegł. Po jego wyjściu Pe-lias nie mógł się wstrzymać, by nie powiedzieć Argosowi:

- Wątpię, czy wasz okręt, choćby o najmocniejszej więź-

bie, długo poniesie siłacza tej wagi, co Herkules.

Jazon, który był szybki w nogach, wkrótce wyprzedził innych Minijczyków. W godzinę później, zdyszany i samotny, dotarł do Pagazy, gdzie odnalazł Herkulesa z młodym giermkiem Hylasem pijących z cieślami i malarzami okrętowymi w chacie nie opodal świetnej Argo.

- Najszlachetniejszy książę Herkulesie - wykrztusił. - Jestem Jazon z Jolkos, dokąd już doszły radosne wieści o twoim przybyciu w te strony. Przybiegłem przed wszystkimi towarzyszami, aby cię pierwszy pozdrowić. Z miłą ochotą składam dowództwo naszej wyprawy w twoje znakomite ręce.

Herkules - nadzwyczaj muskularny i wysoki (miał prawie siedem stóp wzrostu) drab o świńskich oczkach i byczym karku - siedział ogryzając łopatkę barania. Zamruczał coś w odpowiedzi, oderwał jeszcze kawałek pieczeni wielką brudną ręką i wepchnął do ust. Potem nagle cisnął kość przez otwarte drzwi, w których stał Jazon, w nurkującą kaczkę co się pluskała w wodzie parę kroków od brzegu. Łopatka świsnęła Jazonowi koło ucha, przeleciała nad całą plażą i palnęła ptaka w łebek zabijając go na miejscu.

- Zawsze trafiam! - zachichotał do siebie. Wytrzeł tłuste palce w bure sterzące kudły, czknął donośnie i wreszcie zażył: - He? Co to za wyprawa, chłopysiu? Mówisz tak, jakby cały świat znał plotki z twojego tesalskiego zaścianka. Czy wilki z góry Hajmon pokradły wam chude owce? A może Centaurowie z Pelionu znów się wyroili i zaczęli całować wasze kościste baby?

To był jego ulubiony żarcik. Wiedział aż nadto dobrze, jaką wyprawę Jazon miał na myśli. Sam ukończył właśnie szóstą ze słynnych Dwunastu Prac, narzuconych mu przez króla Eurysteusa z Myken (syna i następcę króla Stenelosa), która polegała na schwyтaniu żywcem dzika, co pustoszył zbocza Erymantu. Wieści o zamierzonej podróży Jazona do-

sięgły go na rynku w Mykenach, gdzie akurat wyładowywał odyńca, spętanego bezpiecznie, z ręcznego wózka, na jakim go wiozł całą drogę z posepnej, ocienionej cyprysami arka-dyjskiej doliny opodal Psofis. Obywatele wykrzykiwali z podziwu nad straszlivymi szablami bestii, równymi bez mała kiom afrykańskiego słonia, i jej rozjarzonymi krwawymi ślepiami. Młody Hylas wyjaśniał gapiom:

- Mój pan Herkules szybko się ze zwierzem uporał: zago nił go w głęboką zaspę i brodzącego złapał w sieć konopną.

Zdarzyło się właśnie, że jeden z heroldów Jazona przy-szedł na plac targowy i zaczął wygłaszać mowę na temat różdżki, wełny i topora symbolów urzędu herolda - do gru-py napotkanych tam Minijczyków. Herkules wrzasnął:

- Ludzie dobrzy, zanieście do króla Eurysteusa tego dzika oraz pozdrowienia ode mnie i powiedzcie mu, że się stawię po dalsze rozkazy po przejażdżce do Kolchidy i załatwieniu tej drobnostki z utraconym Runem. Chodź, Hylasie, moje dziecko, podaj mi sakwę z wózka i ruszajmy swoją drogą.

Herkules przewlekał Prace wykonując wiele zadań dobro-wolnych, często znacznie niezwyklejszych od tych, które mu narzuczał Eurysteus. Czynił tak, aby okazać swemu pa-nu lekceważenie. Może się wydać zadziwiające, że Eury-steus miał w ogóle jakąś władzę nad Herkulesem; ale to osobna historia. Po zwycięstwie nad Minijczykami w Orcho-menos Herkules (znany wówczas pod imieniem Alkajosa) w nagrodę otrzymał od króla Teb rękę jego najstarszej cór-ki Megary. Jednak cztery lata później w jednym z pijackich napadów zabił dzieci, jakie z nią miał, i za jednym zamachem dwoje siostrzeńców biorąc ich za węże czy jaszczurki. Du-chy ich zaczęły go ścigać. Zwykłe obrzędy oczyszczalne nie dały rezultatów, bo nie łatwo człowiekowi zwieść dusze wła-snych dzieci; powędrował tedy do Delf prosić Apollina o ra-dę skarżąc się na nagłe szarpnięcia za nogi i chiton oraz gło-

sy dziecinne dźwięczące mu w głowie. Najwyższy kapłan nie zapomniał, ile wrogości Herkules okazał nowej religii, i polecił mu na przeciąg Wielkiego Roku iść na służbę do króla Eurysteusa, którego ojciec Stenelos zginął był z ręki Hyllosa, syna Herkulesa. Miał robić wszystko, w granicach rozsądku a także poza nimi, czego zażąda Eurysteus; i obiecano, że po upływie roku te szarpnięcia oraz głosy mają ustąpić zupełnie. Na razie świątobliwi lekarze przepisali paliatywy. Wielki Rok trwa bez mała osiem lat i po jego upływie słońce, księżyc i gwiazdy wracają wszystkie tam, gdzie znajdowały się poprzednio.

Eurysteusa z początku ucieszył ten układ, bo schlebiał jego pragnieniu władzy i łudził go nadzieją pomsty na Herkulesie za sprowokowaną przezeń śmierć ojca; wkrótce jednak król uświadomił sobie liczne niewygodności posiadania tak niezwykłego sługi. Wykonawszy pomyślnie pierwsze zadanie - udusił mianowicie nemejskiego lwa - Herkules przeraził Eurysteusa prawie na śmierć, dla żartu kładąc mu ścierwo na kolana. Nierad go już więcej oglądać, Eurysteus wybudował sobie pod tronem grobowiec-schron ze spiżu, gdzie mógł się wśliznąć zatrzasnąwszy kłapę nad sobą i udawać umarłego, gdyby Herkules znowu wdarł się kiedyś do pałacu. Następnie wymyślił serię zgoła niewykonalnych zadań, które jego herold Taltybios przekazywał Herkulesowi, a które miały na celu możliwie najdłużej utrzymać go z dala od Myken. Herkules zwykł witać Taltybiosa słowami: „Hej, Gnojku, jakie nowe gówno przynosisz od swego pana?” Ale respekt wobec heroldów zawsze go powstrzymywał od dania mu w skórę lub wybicia zębów.

Chejron, wychowawca Jazona, dał mu kiedyś przestrożę, że zawsze mądrzej pić z Herkulesem niż się z nim sprzeczać. Potulnie tedy przyjął jego żarcik.

- Doprawdy? - rzekł. - Czyżbyś rzeczywiście nie słyszał

jeszcze o tym, o czym szumi cała Grecja? Bez wątpienia przez ostatnie parę miesięcy byłeś za granicą albo w jakiejś niedostępnej części kraju. Ale na cętki mego Lamparta przysięgam, że ci cieśle i malarze okazali cudowną dyskrecję. Zastanawiam się, jakie skrupuły nie pozwoliły im opowiedzieć ci, co za okręt szykują i do jakich celów go przeznaczono.

Herkules mruknął: - Eh! Zaczęli jakąś niedorzeczną historię o bandzie młodych Miniwczyków, którzy się chępią, że popłyną do Scytii... a może to miały być Indie?... na poszukiwanie skarbu strzeżonego przez gryfy. Jeśli mam być szczery, przestałem słuchać dowiedziawszy się, że to przedsięwzięcie minijskie. Nigdy mnie w najmniejszym stopniu nie ciekawiło, co mogą porabiać Miniwczycy, od czasu jak parę lat temu sprawiłem im to lanie pod Tebami.

Jazon powściągnął gniew. - Obawiam się - powiedział -najszlachetniejszy Herkulesie, żeś nie poznał wówczas moich druhów Miniwczyków od najlepszej strony.

- Ja też się obawiam, chłopcze - potwierdził Herkules. -Doprawdy żałośnie się przedstawili. Jestem przekonany, że mój Hylas mógłby ich rozpędzić swoją małą procą i sztylecikiem. Prawda, złotko?

Hylas się zaczerwienił, a Jazon rzekł: - Błagam, wybac moją admirację na widok twego młodego towarzysza. Czuję się w obowiązku oświadczyć, że jest on najpiękniejszym dzieckiem, jakie dotąd widziałem.

Herkules przyciągnął do siebie Hylasa i cmoknął go w szyję i twarz trzy czy cztery razy. - On to cały mój świat! - zawołał. - A jak się dzielnie sprawia w marszu! Zamierzam za rok lub dwa, jako że już osiąga dojrzałość, wprowadzić go do bractwa Lwów. Niewielu nas jest, ale, na Święte Węże, świat odczuwa naszą obecność!

Herkules pierwotnie był Bykiem, lecz porzucił wspóln-

tę, gdy ogłoszono, że Dzeus odebrał ją Bogini Matce. „Jeśli Baran może się zmienić w Byka - oświadczył - Byk może zostać Lwem”. Następnie, by przebłagać Boginię za krzywdę, jaką wyrządził jej najwyższej kapłance w Olimpii, a także za śmierć uduszonego przezeń jej nemejskiego lwa, odwiedził na Ajai królową Kirke, która załatwiała tego rodzaju sprawy, i wstąpił do bractwa Lwów. Ona mu kazała odgryźć własny palec dla ułagodzenia ducha lwa, co uczynił bez lęku, ponadto zaś ustanowił ku jego czci Igrzyska Nemejskie.

Jazon rad był znaleźć słabą stronę szorstkiej natury Herkulesa. - Jestem pewien, że twój Hylas okaże się wart ciębie - rzekł. -Już teraz nosi głowę po królewsku. W jaki sposób dostał się w służbę u ciebie? Nie jest chyba jednym z twoich niezliczonych bękartów?

Herkules westchnął gwałtownie: - Biedny dzieciak jest sierotą. Sam zabiłem mu ojca. Oto, jak się to stało. Wędrowałem przez wschodnią Tesalię podczas jakiejś tam wyprawy i zdarzyło się pewnego dnia, że poczułem głód. Natknąłem się na driopickiego rolnika orzącego ugór w zacisznej dolinie i wykrzykującego zwykle sprośności na szczęście. Pozdrowiłem go słowami: „Udały oraczu, jestem taki głodny, że zjadłbym wołu!” Odpowiedział z uśmiechem, ale nie przestając złorzeczyć, że w żadnym razie nie powinienem zjadać jego wołu, dopóki pole nie zostanie zorane oraz zbrojowane. „Święte Węże! - wykrzyknąłem tracąc cierpliwość. - Zrobię to, jeśli zechcę”. „Powstrzymaj się rzekł. -Jestem Teodamas Driopita. Muszę cię prosić, żebyś nie zwracał się do mnie tak stanowczo”. Odparłem: „Ja jestem Herkules z Tyryntu i zawsze mówię, robię i dostaję, co mi się podoba. Pewnego dnia powiedziałem Pytii w Delfach to właśnie, co teraz tobie; ale nie chciała mi uwierzyć. Wyrwałem spod niej poświęcony trójnóg i zabrałem go z przybytku. »Teraz - rzekłem -jeśli zajdzie potrzeba, będę miał wła-

sną wyrocznie.« Ho, ho! To wkrótce przywróciło jej rozum". Jednak Teodamas albo o mnie dotąd nie słyszał, albo może nie uwierzył, że ja to ja. Groził mi ościeniem do poganiania wołu, więc dałem mu przyjacielskiego kuksańca maczugą i roztrzaskałem czaszkę jak skorupkę jajka. Nieszczęsny! Wcale nie zamierzałem go zabijać. Stale zapominam o własnej sile, w tym moje przekleństwo. To samo mi się przydarzyło, gdy jako chłopiec brałem lekcje gry na lirze i mój nauczyciel, nadęty głupiec imieniem Linos, dał mi po Japach, że niby nieprawidłowo robię palcówki. Palnąłem go dla żartu lirą i mózg się rozprysnął. Czysty przypadek, przysięgam! Udowodniłem samoobronę i sprawa przycichła, ale nigdy odtąd nie tknąłem liry.

No więc, jak mówię, byłem tego dnia dziwnie głodny. Zabiłem wołu, obdarłem ze skóry, roznieciłem ogień z drewnianego pługa i ościenia zasilając go paroma suchymi kłodami znalezionymi opodal niedalekiej stodoły. Gdy mięso się piekło, pobożnie ofiarowałem zwłoki Teodamasa Matce Zbóż i rozrzuciłem go w kawałkach wzdłuż bruzd, by polepszyć plony; co było, jak sądziłem, sprytnym sposobem uniknięcia względów jego duszy. Już miałem siadać do obiadu, gdym usłyszał piskliwy głosik spod stodoły: uee, uee, uaa! Siedziało tam ładne dwuletnie dziecko, które spało przedtem w ciepłe słońca na ojcowskim płaszczu. Musiało je zbudzić moje głośnie chrupanie. Tak, dobrze zgadłeś: to właśnie Hylas. Od razu powziąłem do niego słabość. Dałem mu kość szpikową do ssania i przypieklełem na ognisku smaczny kąsek wołowego ozora. Wkrótce takeśmy się zaprzyjaźnili, że wsadziłem go do sakwy i wziąłem ze sobą. Od tej pory uczestniczył we wszystkich moich przygodach.

Powiadali, że jego matka umarła z żalu po podwójnej stracie. Jeśli tak, musiała być bardzo głupia: Teodamas się okazał uparty niczym muł, a powinna mieć dość rozsądku, by

nie skąpić Hylasowi edukacji, bo większość matek nie wiem co by dała, by zapewnić taką swoim synom. Nie przejmuj się, najdroższy Hylasie. Herkules jest ci teraz ojcem i matką. Herkules będzie się zawsze tobą opiekował.

Jazon zapytał: - Czy mógłbym się dowiedzieć, co robisz we Ftiotis, najszlachetniejszy Herkulesie? Zapewne jesteś zajęty którąś ze swych Prac, słynących na całym świecie?

-Nie, nie. Właśnie ukończyłem szóstą z rzędu (czy może siódmą?... nieważne), kiedy mi przyszło do głowy zrobić sobie małe wakacje w Tesalii, pokazać Hylasowi jego kraj ojczysty i po drodze odwiedzić mego starego przyjaciela Centaura Chejrona. Któregoś dnia posadzę Hylasa na driopic-kim tronie, jeśli będzie miał ochotę. Co, kochaneczku? -Znowu złapał Hylasa i zaczął go ścisnąć. Kiedy chłopiec wrzasnął z bólu, Herkules natychmiast się uspokoił. - Ano widzisz - powiedział - stale zapominam o własnej sile. Złamałem mu parę żeber kilka miesięcy temu i musiał to odleżeć. Naprawdę nie chciałem go skrzywdzić, po prostu, rozumiesz, mam gorącą naturę.

-Ponieważ jesteś teraz cokolwiek swobodniejszy - rzekł Jazon my, Minijczycy, których zgoła niesłusznie bierzesz za degeneratów, uważalibyśmy sobie za najwyższy zaszczyt, gdybyś nam towarzyszył do Kolchidy jako kapitan tego okrętu. Zamierzamy bowiem odzyskać Złote Runo Dzeusa!

Herkules zastanowił się chwilę. - Kolchida, mówisz, Kolchida? Wiem, gdzie to jest. Najpierw płynie się do Troi, gdzie oczywiście czeka cię spór z nadętymi Trojanami i przyjdzie rozłupać parę łbów. Potem należy się trzymać południowego wybrzeża Morza Czarnego, do znudzenia wędrować przez pagórki (parę plemion po drodze ma nader szczególne obyczaje), aż się dotrze do krainy Amazonek na północ od Armenii. Byłem tam nie tak dawno, z racji jednej z Prac, aby zdobyć pas królowej Hipolity; to nie było

wcale łatwe zadanie, bo Amazonki walczą jak dzikie koty i musiałem im sprostać. Jednakże zyskałem, po com przybył. Za Amazonią, jeszcze osiemset czy coś koło tego stadiów dalej, widać wreszcie na horyzoncie góry Kaukazu i Morze Czarne się kończy. To Kolchida. Pamiętam szeroką zamuloną rzekę i festony dzikiego wina w lasach, i żabki drzewne szmaragdowej barwy, i paru kędzierzawych krajowców w porcie, i drzewa indyjskie o cudacznym wyglądzie. Wyruszyłem czółnem w górę rzeki, bo miałem coś do załatwienia w świątyni Prometeusza, nieco powyżej ujścia, ale oczywiście musiałem zawrócić, skoro dziecinne głosiki znowu mi zabręczały w głowie. Chętnie bym raz jeszcze spróbował. Chętnie bym odwiedził krainę wiecznych śniegów na szczytach Kaukazu, gdzie jedzący czosnek Swanowie zjeżdżają z zaśnieżonych stoków na skórzanych saniach szybciej niż szybująca jaskółka i wspinają się na śliskie lodowe stromizny w podkutych ćwiekami butach z niewyprawnej skóry. Słyszałem, że śnieg tam pada w postaci płaskich tafelek, ostrych niby nożyki, a nie w formie gwiazdek i kwiatów jak u nas; ciekaw jestem, czy to możliwe? Dobrze, pojedę z wami do Kolchidy. Nasze wakacje w Tesalii mogą poczekać, co, Hylasie?

- Cóż za wielkoduszność, książę Herkulesie! - zawołał Jazon pragnąc go raczej widzieć martwym i pogrzebionym bezpiecznie pod zwalistym kopcem z ziemi i kamienia.

Herkules go uciszył: - Słuchaj, chłopcze, jestem bardzo ostrożny w doborze załogi. Jeśli obejmę kierownictwo wyprawy, zażądam swobody decyzji co do tego, kto ze mną ma jechać, a kto zostanie.

-To mi zaoszczędzi mnóstwa kłopotów - rzekł Jazon -byłeś się zgodził zaliczyć mnie do tych, co jadą.

-Nie mogę powiedzieć, żebyś mi się na oko podobał - odparł Herkules surowo. - Mienisz się Minińczykiem, klniesz

się na cętki Lamparta niby Magnezyjczyk i nosisz grzywę, jak byś był Centaurem. Przypominasz mi Chimere, lwiogłową kozicę z Karii o węzowym ogonie. Nigdy jej osobiście nie spotkałem. Ani na to nie liczę. Jestem przekonany, że połowa historyjek, jakie się jej przypisuje, to błaga. Kim jesteś?

Jazon krótko opowiedział o sobie. Gdy Herkules usłyszał, że to jeden z uczniów Chejrona, zawołał: - Dobra, dobra! -i zaczął go traktować daleko uprzejmiej. - Chejron jest ostatnim spośród moich starych przyjaciół - rzekł. - On i jego mądra matka Filira wyleczyli mnie raz z paskudnej rany. Nigdy im tego nie zapomnę. Obawiałem się, że stracę rękę.

Nie rozmawiali więcej o wyprawie, tylko popijali sobie do brodusznie, a wkrótce pędem wpadli do chaty pozostali Minijcy i pozdrowili Herkulesa dzikimi okrzykami. Huknął, żeby wynosili się precz, twierdząc, że jest zajęty swoim winem, i zatrzaskał im drzwi przed nosem tak gwałtownie, że dach częściowo się zapadł. Rozżaleni poczapali z powrotem do Jolkos.

Jazon schlebiał Herkulesowi i raczył go winem, którego świeży dzban przydźwigał z chłopskiej chaty opodał, aż w końcu poprosił nieopatrznie, by mu pozwolono wycisnąć niewinny pocałunek na policzku Hylasa.

Herkules ryknął gniewnym śmiechem i pogroził Jazonowi sękatym paluchem.

- Żadne takie! - warknął. - Ten chłopak jest mój, nie twój! W kącie chaty wśród narzędzi ciesielskich leżał żelazny łom. Herkules wyciągnął go i zaczął zawiązywać w obrozę na szyi Jazona, ale Hylas wybłaga mu przebaczenie. Zamiast tego więc Herkules skrzył łom w kształt sprężonego węża z uniesionym do ataku łbem i położył go przed Jazonem na ziemi sycząc w przerażający sposób. Wskutek wysiłku twarz mu ogniście poczerwieniała, bo już dobiegał pięćdziesiątki i jego krzepa malała po trosze. Wyglądał strasznie.

Rozdział 9

WERBUNEK ARGONAUTÓW

Następnego rana Herkules odsypiał pijaństwo. Zbudził się koło południa w kiepskim humorze, ale Hylas naszykował już dla niego wielki puchar wina oraz parę befsztyków przyrządzonych przez Jazona, więc niebawem zgodził się przeprawić do Jolkos. Byli w połowie drogi, gdy minęły ich dwie ścigające się galery i wzniesiona przez nie fala zakolysała łodzią. Herkules zaklął głośno, złapał za łuk i zrywając się tupnął wściekle. Byłby posłał za galerami całą zawartość kołczanu, lecz wybił nogą wielką dziurę w dnie łódki, która nabrała wody i zatонуła. Hylas pływał jak ryba, więc ruszył do jolkańskiego brzegu i dobił tam bez trudu, Jazon jednak pożałował gorzko, że już po swojej poprzedniej przygodzie nie zabrał się do nauki pływania i wiosłarstwa. Starał się za pomocą wiosła utrzymać usta nad wodą wołając Herkulesa na ratunek. Przez dłuższy czas potem nic więcej nie wiedział. Herkules, jako że nie miał ochoty dać się wciągnąć w głąb wskutek szamotania z Jazonem, przezornie ogłuszył go pięścią. Szczęśliwie się złożyło, że cienką czaszkę Jazona ochraniał zwinięty warkocz i skórzany hełm.

Kiedy wreszcie przyszedł do siebie, z okropnym bólem głowy, usłyszał obok ciężkie kroki i uchylając powiek dostrzegł Herkulesa, który stał nad nim i patrzył nań z zakłopotaniem.

- Nie umarłeś, co? - spytał.

Jazon rozejrzał się z trudem i spostrzegł, że znajduje się znowu w pałacu Peliasa, a nie w Świecie Podziemi, jak się był spodziewał.

- Nie, jeszcze żyję - odparł. - Co mnie uderzyło?

Hylas zachichotał, Herkules zarechotał i cała sala zatrzęsła się od potężnego śmiechu. - *Co go uderzyło?* Ha, ha! *Co go uderzyło?* Bo Herkules już zdążył dać im pokaz siły, gdy wyzwiał w zapasy Augiasza, młodego króla Elidy, posiadacza słynnych stajni, a potem chwyciwszy go pod kolana cisnął aż pod powałę; król zahaczył się pasem na sęku u krokwi i zawisł tam jak polec suszonego koziego mięsa. Herkules ponadto zostawił swój znak, jak wszędzie zwykł był czynić, walnąwszy kułakiem w wielki miedziany kocioł, aż kostki jego palców zrobiły głęboki wklęsły ślad. - *Co go uderzyło?* Ha, ha! *Co go uderzyło?* - król Augiasz z Elidy wtórował spod krokwi winszując sobie, że jest żywy i cały. Nie spieszyło mu się schodzić.

Wieczorem po kolacji Jazon, wciąż słaby, ale zdolny się poruszać o lasce, zapytał Herkulesa, czy już wybrał załogę Argo. Cała sprawa uciekła Herkulesowi z pamięci, lecz teraz wziął się do tego bez zwłoki. Kłasnieniem w dłonie uciszył salę i nawet król Pelias, który wydawał właśnie szczegółowe polecenia podczaszemu, uznał za stosowne zamilknąć. To Herkules był królem, gdziekolwiek się znalazł.

- Przede wszystkim - zaczął swym tubalnym głosem - żądam, aby wszyscy goście króla Peliasa, którzy pragną po płynąć ze mną do Kolchidy na tej tam łódce, stanęli po mojej prawej ręce, a ci, co nie chcą płynąć, po lewej.

Po chwili wahania pięćdziesięciu mężów stanęło po prawej, w tym paru Minińczyków, trzydziestu zaś po lewej - prawie wyłącznie Minińczycy.

- Teraz - rzekł Herkules - rozkazuj, by tych trzydziestu tchórzy, co się uchylają od wyprawy, i to wiedząc, że będzie

tam Herkules, złożyło broń i zdjęło cały przyodziewek. Macie to tu zostawić z uprzejmym podziękowaniem dla króla Peliasa za gościnność, jaką wam okazał, i natychmiast wynosić się do domu nie zabierając z sobą nawet przepaski na biodra.

Pięćdziesiątka ryknęła śmiechem, tych trzydziestu podniosło krzyk oburzenia, potrząsnęło orężem i odmówiło spełnienia rozkazu Herkulesa. Gdy jednak sięgnął po okutą spizem pałę i popuł w garście, buntownicy zastanowili się chwilę, po czym zaczęli rzucać miecze, włócznie, oszczepy i rozpinąć guziki. Córki i kobiety goszczące u króla Peliasa uciekły splecione bocznymi drzwiami; sam król był poruszony, w strachu, że ten incydent może pociągnąć za sobą z tuzin wojen. Ale Herkules nie chciał zmięknąć i młodzieńcy wyszli z sali w zimną noc zupełnie nago, zostawiwszy odzież, broń i klejnoty. Pięćdziesięciu zuchów wykrzykiwało za nimi.

Wówczas Herkules zwrócił się przyjaźnie do Jazona: -Nie mam szczęścia, zawsze taki byłem. Powiadają, że źle sędzę ludzi, i chyba nie bez racji. Niech mój Hylas wybierze mi załogę. On wie lepiej niż ja, jakiego rodzaju towarzyszy mi potrzeba; to mądry chłopak, ten Hylas. Ale wprzód niech wszyscy ochotnicy z krwi minijskiej staną osobno, bo herold obiecał im pierwszeństwo na okręcie.

Śmiałowie, co nie byli Minijczykami, poczuli się urażeni, że wyboru ma dokonać taki smarkacz, ale nikt nie śmiał się przeciwstawić życzeniu Herkulesa.

Czternastu Minijczyków (tylko tylu ich zostało) odeszło na bok. Wyróżniał się między nimi Mopsos Lapita, któremu stara bocianica niedawno przepowiedziała, że zginie na pustyni Libijskiej, był więc głęboko przekonany, że wyjdzie cało z podróży skierowanej w zupełnie inne strony. Mopsos bowiem głosił, że rozumie język ptasi, acz dodawał, że nie-

kiedy plotą one takie same głupstwa jak ludzie. Nosił szpaczki czubek i koniuszek języka miał rozcięty nożem. Obok niego stał sprawiedliwy Koronos Lapita z bractwa Kruków; krewniak Jazona, posepny Melampus z Argos, co głowę przyozdobił piórami sroki; oraz popędliwy Erginos z Miletu, w opończy pasiastej jak skóra tuńczyka na cześć swego ojca Posejdona i w pasie z plecionego końskiego włosia. Za Erginosem stał inny syn Posejdona, czarownik Peryklimenos z piaszczystego Pylos; miał taki sam pas jak Erginos, ale urodził się w czasie zaćmienia słońca i z tej racji wolno mu było nosić odznaki, na jakie tylko miał ochotę - mógł nawet jeść strawę umarłych. Jego matka Chloris była teraz żoną Neleusa, okrutnego brata Peliasa. Obok Peryklimenosa stał małowówny Askalafos, syn boga Aresa i Astiochy, o ramionach tatuowanych w jaszczurki. Tym trzem młodzieńcom przypadły boskie parantele, bo wysokie urodzenie ich matek przeznaczało je do roli prostytutek świątynnych. Pozostali Minijscy to: Jazon syn Ajzona; Akastos syn Peliasa; Eurydamas Dolopijczyk znad jeziora Ksynias w Tesalii, krzepki hodowca koni; sternik Tyfis z Tyzbe w Beocji; dwu mężów z Halos, których imiona uległy już zapomnieniu; oraz dwaj bracia, wnuki Perieresa, byłego króla Mesenii, Idas i Linkeus. Ci ostatni mieli kołpaki z rysiej skóry, których nigdy nie zdejmowali z głowy; byli roslymi chłopakami w wiośnie życia i nie liczyli się z nikim.

Hylas przeszedł się parokrotnie wzdłuż szeregu ochotników nie należących do minijskiego szczepu. Najpierw zwróciło jego uwagę dwu niezwykle wysokich zuchów o węzlastych mięśniach, bliźniaków z wyglądu, ubranych w czapki z piór łabędzich i płaszcze obszyte łabędzim puchem. Klepnął ich po ramieniu.

- Powiedzcie, jak wam na imię, jeśli laska - spytał Herkules.

-Kastor i Polideukes - odparli jednym głosem. - Jesteśmy synami Ledy z ojca Dzeusa i księżętami Sparty.

-Zdawało mi się, że was poznaję - rzekł Herkules - choć, na mą duszę, nigdy was nie mogę rozróżnić. Jeden ujeżdża konie i jest zapaśnikiem... i przerzuciłem go poza liny, daleko w tłum, w Olimpii, a potem próbował mnie uczyć szermierki...

Kastor uśmiechnął się. - To ja, Kastor. Byłem szalony stając do walki z tobą. Jednakże nikt przedtem mnie nie powalił i nie powalił już nikt potem. Doskonale pamiętam te lekcje szermierki. Na zakończenie poradziłem ci, żebyś pozostał przy swojej maczudze.

-Ja jestem Polideukes - odezwał się drugi. - Zwyciężyłem w boksie podczas Igrzysk. Miałem szczęście, żeś w tych rozgrywkach nie brał udziału.

-Byłem zanadto pijany - rzekł Herkules - co się dobrze złożyło dla nas obu; kiedy stanę na ringu, nie jestem w stanie pamiętać, że walczy się tu dla zabawy... prawda, Hylasie, moje dziecko?

Kastor i Polideukes, choć nie Minijszycy, byli spokrewnieni z Idasem i Linkeusem i od dzieciństwa wychowywali się razem; między obu parami braci istniała zaciekle rywalizacja.

Potem Hylas wybrał dwu przedstawicieli Północy o dziwnym wyglądzie, następnych bliźniaków, w puszystych czapkach z piór kani barwionych morską purpurą. Twarze mieli tatuowane w cienkie błękitne poszczepiane kółka.

-Podajcie swoje imiona - rzekł Herkules.

-Kalais i Dzetes - odparł Kalais. - Nasza matka, Orejtyja z Aten, w młodości została porwana przez piratów tracich, gdy tańczyła ku czci Artemidy na brzegach Illissos. Zrobili z niej prostytutkę przy wyroczni Wichru Północnego nad rzeką Erginos i tam nas urodziła. Potem ślepy król

Fineus z Tynii wziął Orejtyję za żonę i spłodził z nią jeszcze dwu synów; stąd uchodzimy także za potomków Fineusa. W istocie jednak jesteśmy dziećmi Wichru Północnego.

Z kolei Hylas wyznaczył Eufemosa, syna Europy z Tajnaron, które leży na najdalej wysuniętym na południe przyłądku Peloponezu. Był to najlepszy pływak w całej Grecji. W porównaniu z innymi zdawał się zaledwie muskać powierzchnię wody niczym jaskółka; zresztą przypadkowo ona właśnie była jego totemem. Z tej racji poeci mienili go synem Posejdona; jego ojcem był wszakże Fokijczyk Ktymenos.

Prawdę rzekłszy Hylas miał po prostu słabość do czapek z piór i wyznaczał wszystkich mężów należących do wspólnot ptasich. Jego wybór padł jeszcze na Idmona z Argos, który nosił złocistą kitę z piór dudka. Idmon był następcą tronu Argos, ale jego matka Kaliopa poczęła go dzięki, miłym odwiedzinom u Wyroczeni w Delfach, uchodził tedy za syna Apollina. Ubrał się teraz w szkarłatne obuwie i chiton oraz białą oponczę haftowaną w liście laurowe ku czci swego boskiego ojca. Jak Mopsos należał do adeptów sztuki wróżbiarskiej.

Kolejnym wybrańcem został Echion, syn boga Hermesa i Antianejry z Alope; nosił odznakę w kształcie węża ku czci swego ojca oraz barwną szatę haftowaną w gałązki mirtu. Był jednym z heroldów zatrudnionych przez Jazona i potęgą własnej elokwencji sam siebie skłonił do udziału w podróży.

Właśnie gdy Hylas wybierał Echiona, wkroczył Tesalczyk o wspaniałym wyglądzie, odziany w płaszcz i chiton ze skór rek nienarodzonych jagniąt. Był to jeden z najdzielniejszych ochotników, ale właśnie udał się na pewien czas w odwiedzinny do domu. Gdy tylko dostrzegł Herkulesa, krzyknął z radości i podbiegł, by go chwycić w objęcia. Okazało się, że to Admetos z Fery, król Tesalii, do którego z wyroku Dzeusa

poszedł kiedyś na służbę Apollo. Pewnego dnia, jakieś dwa-
naście lat temu, król przypadkowo pogwałcił uroczysko
świeżo poświęcone bogu Hadesowi, gdzie ścigany przezeń
rogacz szukał schronienia. Kapłan Hadesa ostrzegł Admeta,
że w ciągu siedmiu dni on lub ktoś spośród jego krewnych
ma dobrowolnie zostać złożony w ofierze obrażonemu bogu;
w przeciwnym razie klątwa spadnie na cały kraj. Jego żo-
na Alkestis, jedna z córek Peliasa, natychmiast pospieszyła
do świątyni i ofiarowała się zamiast Admeta, była bowiem
najlepszą z żon. Jednakże Herkules, wędrujący przez Tesa-
lię z małym Hylasem na barkach, przypadkowo się o tym
dowiedział. Urągając, że Hades nie ma cienia praw do świą-
tyni, która została dopiero co zrabowana bogini Persefonie,
wpadł tam z maczugą, przeraził kapłanów Piekła i w ostat-
niej chwili uwolnił Alkestis. Herkules żywił dla niej głęboką
cześć i zwykł był mawiać z żalem, że nigdy żadna kobieta
nie kochała go tak mocno, by oddać za niego życie. Teraz
klepnął przyjaźnie Admeta, aż ten się zatoczył na drugi ko-
niec sali, i powiedział: - Weź go też. - Bo Admitos był Mi-
nijczykiem, synem Feresa, brata Ajzona.

Hylas wybierał dalej spośród pozostałych ochotników i
kiedy do kompletu brakowało już tylko trzech ludzi, Her-
kules podniósł dłoń i rzekł:

- Dosyć! Teraz niech reszta rozbiera się do naga i dla na-
szej rozrywki walczy ze sobą na pięści lub w zapasach, bez
ograniczeń. Ci trzej, co się najdłużej utrzymają na nogach,
pojadą z nami.

I rozgorzała bitka, zarazem bardzo dzika i bardzo łagodna,
bo nie wszyscy spośród dwudziestu współzawodników ca-
łym sercem pragnęli brać udział w podróży; część zgłosiła
się ze wstydu i niczego sobie nie życzyła więcej jak odmow-
y. Niektórzy upadli i leżeli jak kłody po pierwszym słabym
kuksańcu, jaki ich dosięgnął; inni walczyli ze strasliwym

wigorem, bijąc, kopiąc, dusząc i gryząc. Widzowie zachęcali okrzykami swoich krewniaków, paru zaś nie zdołało się powstrzymać i sami ruszyli do boju. Hylas aż zakwiczał, a Herkules ryknął śmiechem na widok dwu olbrzymów, co sobie nawzajem podbili oczy, przerwali walkę za obopólną zgodą i rozeszli się w poszukiwaniu łatwiejszego przeciwnika; a także obserwując wyczyny Małego Ankajosa z kwietnego Samos, strojnego w skórzany hełm (nie Długiego Ankajosa z Tegei, sternika, który miał na głowie szerokoskrzydły arkadyjski kapelusz). Mały Ankajos udawał, że walczy z najwyższą wściekłością, ale w gruncie rzeczy krążył wokół biatyki unikając ciosów i nie zadając ich, aby oszczędzić siły na rozstrzygającą utarczkę.

Sala stopniowo pustoszała. Już tylko siedmiu współzawodników trzymało się na nogach; czterech w walczącym kłębie; dwu razem - byli to Faleros i Bootes - obaj przezornie na uboczu; i Mały Ankajos. Ten ostatni podbiegł teraz do Falerosa i Bootesa.

- Dalej na nich, Ateńczycy! - wrzasnął. - Wy tak samo jak ja jesteście wciąż rześcy i silni. Uderzmy we trzech na tych głupców z rozkrwawionymi nosami i zmiećmy ich niby rwący górski potok!

Faleros-lucznik i Bootes-pszczelarz byli istotnie szczwani, jak należy oczekiwać po Ateńczykach: wiedzieli, że najlepszym sposobem znalezienia się wśród wybranych jest prowadzić pozorowaną walkę, wymieniać hałaśliwie a nieskutecznie ciosy i ufać, że ich ustalona reputacja pięściarska utrzyma z daleka innych wojaków. Pewien młody Arkadyjczyk, który miał z Atenami na pieńku, rzeczywiście próbował wtrącić się na trzeciego, ale Faleros wyrzwał go kolaniem w pachwinę i Arkadyjczyk upadł z jękiem.

Na zaproszenie Ankajosa Ateńczycy zacisnęli pięści i połączyli razem w przeciwny koniec sali, gdzie trzech bohate-

rów usiłowało powalić czwartego. Ankajos przykucnął za jednym z nich, Mykeńczykiem, którego Bootes chwycił za włosy i szarpnął do tyłu. Kiedy Mykeńczyk zachwiał się i padał, Faleros zadał mu potężny cios w dołek. Powtórzyli tę samą sztuczkę z jeszcze jednym z pozostałych, obu Kadmejczyków z Teb; ostatniego zaś złapali wszyscy naraz i wyrzucili przez otwarte drzwi na błotnistą drogę. Tak więc Bootes, Faleros i Mały Ankajos pozostali na placu boju.

Jednakże imiona trzydziestu wioślarzy, sternika i rezerwowych, co ostatecznie popłynęli na Argo, nie odpowiadają ściśle liście załogi ustalonej przez Hylasa i Herkulesa. Dwu bowiem Minijszyków, tych z Halos, wymknęło się cichaczem ostatniej nocy przed wyjazdem i dwoje przybyszów z Etolii, mężczyzna i kobieta, nieoczekiwanie zajęło ich miejsca. Ponieważ tedy rzekomi Argonauci, którzy nawet nigdy nie oglądali Argo kołyszącej się na kotwicy w bezpiecznym porcie, wprowadzili tyle zamętu, podamy niebawem pełny i prawdziwy skład załogi. Ale jeszcze nie teraz.

Rozdział 10

SPUSZCZENIE ARGO NA WODĘ

Dzień wyznaczony przez wyrocznię na wodowanie okrętu był już za progiem i wybrana załoga ćwiczyła się wiosłując zgodnie na jednej galerze - wszyscy oprócz Herkulesa, który poszedł z Hylasem odwiedzić swych przyjaciół Centaurów i spędził następne trzy dni oraz dwie noce na niesłychanej pijatyce z Chejronem. Ci spośród załogi, co nie byli Minijczykami z urodzenia, poddali się dla porządku ceremonii adopcji. Każdy po kolei wypełzał spomiędzy kolan matki Jazona, Alkimedy, a potem kwilił jak noworodek, póki go nie uciszyła smoczką z gaiganka umaczanego w owczym mleku. Następnie uroczysto nadawano każdemu z powrotem jego własne imię i dorastał lat męskich w przeciągu godziny.

Jazon doglądał zaopatrzenia okrętu, ale wielu Argonautów było zamożnymi ludźmi skorymi zapłacić swój udział, a nawet więcej niż udział w kosztach. Za srebrne i złote ozdoby, klejnoty i haftowane szaty, które złożyli do wspólnego użytku, Jazon mógł zakupić od Peliasa worki ziarna, półcie marynowanej wołowiny, stożkowate bochny figowego chleba, suszone na słońcu winogrona, palone słone orzechy laskowe, dzbanki miodu, pierniki przyprawione tymiankiem i posypane nasionkami z szyszek sosnowych oraz wielki wybór innych słodczy w ogromnych ilościach. Doszedł do wniosku, że nie potrzeba obciążać statku kamieniami i piaskiem:

zamiast tego ułożono w specjalnych kolebkach z obu stron nadstępki olbrzymie gliniane konwie, wysokości dorosłego człowieka albo i większe, pełne słodkiego wina i mocno zakorkowane. Każdy Argonauta sam sobie sprawiał broń i posłanie, ale zapasowe olinowanie i żagle stanowiły dar archontów ateńskich.

Wreszcie zaświtał brzemienny losem poranek. Niebo było bezchmurne i Wiatr Północny dał chłodem od Tesalii, lecz ustał po wschodzie słońca. W Jolkos rozległ się wielki lament. Po trosze wywołał go szczery żal wobec odjazdu tylu wspaniałych młodzieńców w podróż tak niezwykle hazardowną; w większości jednak podniosły krzyk płaczki najemne, które Argonauci opłacili, by zmylić wszelkie zazdrosne bóstwa czy demony, być może niechętnie usposobione do okrętu - podobnie jak się sadzi ziarno wśród złorzeczeń, aby odstraszyć duchy, co ogryzają młode kielki. Pelias z uprzejmości płakał najgłośniejszemu ze wszystkich i w kółko powtarzał:

- Gdybyż ciemna fala, która uniosła Helle w śmierć, zalała była także Fryksosa! Albowiem wówczas Runo nigdy by się nie znalazło w Kolchidzie i mój najdroższy bratanek Jazon w ogóle by nie musiał przedsięwziąć tej podróży. Lękam się, iż okaże się ona zgubna dla wielu (jeśli nie wszystkich) dzielnych mężów, jacy z nim żeglują.

Ajzon, gdy Jazon wczesnym rankiem przyszedł się pożegnać, zachowywał się dostojnie i dał mu swoje błogosławieństwo. Podjął się także wysłać do Dodony obiecany kociołek oraz sierp ofiarny z rękojeścią z kości słoniowej, choć z trudem mógł pokryć taki wydatek. Alkimedea zawisła na szyi Jazona płacząc bez opamiętania. Wreszcie spróbował się uwolnić mówiąc:

- Wstydz się, matko! Myślałby kto, że jesteś dręczoną okrutnie przez macochę sierotką, która lka na ramieniu sta-

rej niańki, jedynej osoby w domu, co jeszcze się o nią troszczy. Królowej nie przystoją te krzyki.

Skulona na ziemi jęknęła: - Kiedy odjedziesz, cóż się stanie z twoim drogim ojcem i ze mną? Możesz być pewien, że nie zastaniesz nas przy życiu po powrocie... jeśli powrócisz kiedykolwiek. Pelias będzie naszym zabójcą. I któż się wtedy odważy nas pochować? Nasze zwłoki porzucą pod gołym niebem, gdzie rozdziobią je kanie i psy rozszarpią. Nie lękam się śmierci, która jest wspólnym losem człowieczego rodu, ale wzdrygam się na obrzydłą myśl o nędznej egzystencji ducha związanego z ziemią, skazanego na wieczną bezdomną wędrówkę, piszczącego niby nietoperz na chłodzie i deszczu.

Jazon poradził jej krótko i węzłowato, by była dobrej myśli, i poszedł zamasyścić na plac targowy. Zebrany tłum powitał go okrzykami podziwu zmieszanymi z pełnym żalem zawodzeniem. Ustali mu drogę szkarłatnym kwieciem zawilca, który symbolizuje młodość skazaną na śmierć. Cioteczna babka Ifias, najwyższa kapłanka, czekała na niego. Kochała się w nim, co się zdarza podstarzałym dziewicom wobec przystojnych młodzieńców. Chwyliła jego prawą rękę i ucałowała ją, lecz - choć tak bardzo pragnęła *coś* mu powiedzieć - nie mogła wykrztusić słowa, tak głośno jej serce waliło o żebra. Jazon przeszedł ścigany wrzaskiem tłumu, a ona pozostała na uboczu mamrocząc gniewnie:

- Młodzik bez serca, bez szacunku dla wieku i cnoty! Może przypomni mi sobie pewnego dnia, gdy włosy mu posiwieją i zrzedną, i zacznie go łamać w kościach; gdy świetny okręt, ku któremu kroczy teraz tak dumnie, obróci się w zbutwiały szkielet na piasku i kiedy zabraknie tłumów pozdrawiających go i klepiących po ramieniu! W kurzu pod stopami nakreśliła tajemny znak.

Jazon spieszył dalej krętą drogą wzdłuż wybrzeża i w Pa-

gazie zastał większość zgromadzonych już towarzyszy. Siedzieli na buchtach lin, belach żagli i innym sprzęcie zbranym na plaży. Argos w wysokim kołpaku z bawolej skóry, obróconej czarnym włosiem na wierzch, stał czekając niecierpliwie na sygnał do wodowania okrętu. Herkules nie zjawił się jeszcze, ale Jazon był zdania, że powinni zaczynać bez niego. Jazon ślubował ofiarę Apollinowi Władcy Korabi, a jego ojciec Ajzon, który dostarczył po parze wołów na trzy następane dni - na kolejne ofiary dla Dzeusa, Posejdona i Ateny - obiecał mu dodatkowo jedną parę z małego stada, jakie mu jeszcze zostało; tak że kompania mogła ucztować do woli, z chwilą gdy tylko okręt spłynie na wodę. Kiedy im Jazon o tym powiedział, wszyscy zerwali się na równe nogi i zaczęli zbierać duże płaskie kamienie układając je jeden na drugim w ołtarz obok zaś zgromadzili suche kłody wyrzucone przez fale.

Kiedy z tym skończyli, Jazon rozebrał się do naga pozostając jedynie w skórzanym przepasce na biodrach i położył przyrodziewek na wielkiej skale poza zasięgiem najwyższych fal, inni poszli za jego przykładem. Potem na życzenie Argosa owiązali okręt wzdłuż, od dzioba do steru, poczwórną grubą liną, poprzednio namoczoną, i napięli ją mocno przy pomocy kołowrotu. Gdy już wszystkie liny były należycie przewleczone i przytwierdzone, Jazon wezwał kolejno czworo bóstw olimpijskich, które poparły ich przedsięwzięcie, by strzegły całości tych lin.

Argos miał naszykowane motyki i zagonił teraz towarzyszy do kopania rowu, trochę szerszego niż Argo, przez całą plażę ku morzu, począwszy od dzioba okrętu. W tym miejscu woda przy brzegu była głębsza niż gdziekolwiek indziej w promieniu czterech stajni. Za kopiącymi służba uzbrojona w ciężkie belki ubijała piasek w rowie, żeby wygładzić dno. Argo spoczywała na wałkach, które tam umieszczono,

zanim jeszcze jej kil został umocowany. Pozostawało teraz kłaść przed nią w rowie następne, z krzepkich kłód sosnowych odartych z kory, i spychać ją po nich naprzód. Na zaostrojonej rufie było miejsce najwyżej dla dwóch lub trzech ludzi; lecz Argos wetknął na odwrót wiosła w dulki, tak że ich rękojeści sterczały parę stóp ponad okrężnicą, a pióra opierały się na wręgach kadłuba po przeciwnej stronie. Po tem postawił człowieka u każdego wiosła, wspiął się na dziób i krzyknął: - Raz, dwa, trzy: pchać!

Argonauci napięli ramiona i barki, zaparli się stopami, tłum zachował święte milczenie. Argo drgnęła, zaskrzypiała i z wolna zaczęła sunąć naprzód. Ludzie u wiosła i ci przy sterze wyteżali wszystkie siły, a Tyfis utrzymywał ją na kursie komenderując:

- Gracko, wy z prawej burty! Nie żałujcie mięśni, na lewej burcie!

Okragłaki zgrzytały i leciutki dymek wywołany tarcieciem unosił się spod statku. Tyfis wołał:

- Hooop, hooop! Dostyc pchania! Przytrzymać trochę! Ładnie, ładnie, razem!

Wreszcie dziób z pluskiem uderzył o wodę, za nim cały kadłub. Tyfis, który trzymał w pogotowiu dzban oliwy, wylał ją w fale prysnąwszy wpierw na dziób - jako obiatę dla Posejdona i prośbę o spokojne morze.

Argo wdzięcznie kołysała się na fali, a tłum trzykrotnie wzniósł okrzyk na szczęście. Załoga przycumowała okręt na płyciźnie i po odwróceniu wiosła z powrotem oraz zamocowaniu ich w dulkach rzemiennymi pętlami zaczęła ładować sprzęt na pokład. Argos sprawdzał gniazdo masztu, poprawiał ucha i bloki unoszące reję oraz umocowanie osprzętu; nie postawił jednak żagla, bo nie było wiatru.

Robota już była na ukończeniu, gdy z brzegu rozległ się niespodziany krzyk trwogi. Od strony Jolkos nadchodził Hy-

las obok zaprzęzonej w woły furki, na której leżak rozwalony Herkules, a za nimi ciągnął tłum płaczków.

- Nie żyje, nie żyje nasz wódz Herkules! - zawołali przez rażeni Agronauci, zaś paru dodało: - Nic bez Herkulesa! Herkules umarł: nie możemy płynąć!

Okazało się jednak, że leży tylko w pijackim odurzeniu, a najemne płaczkę, odwilżywszy nieco gardła po drodze, przyszły do Pagazy, by życzyć Argo szczęśliwej podróży.

Kiedy Hylas ocucił Herkulesa wylewając mu na głowę pełen morskiej wody hełm, ten usiadł wściekły, złapał maczugę i wyskoczył z fury, która się potoczyła aż pod nowo wybudowany ołtarz. Tłum rozprysnął się na wszystkie strony, Argonauci zaś wdrapali się po burtach okrętu i przycupnęli na dnie. Herkules raptownie wymierzył dwa złośliwe ciosy jeden po drugim w łby białych wołów, co ciągnęły wóz. Runęły martwe ryjąc rogami ziemię. Jazon z miejsca sternika zerknął sponad rudła i krzyknął:

- Zaczny cios, najszlachetniejszy Herkulesie! Rozłożyłeś ofiary w sposób nader dobrotliwy!

Herkules przetaił oczy i jakby ocknął się z transu. A potem zaczął się śmiać. Tłum wypełził z kryjówek, Argonauci przez burty powyskakiwali do wody i wszyscy mu zawtórowali, nawet płaczkę najemne. Potem Jazon zawołał Długiego Ankajosa i dwu czy trzech innych, żeby mu pomogli wyprząc leżące woły i zawlec je pod ołtarz. Były to właśnie bydłeta, które Ajzon obiecał na ofiarę; Hylas zobaczył przypadkiem, jak je pędzono drogą do Pagazy, i pożyczył jako zaprzęg do przewozu Herkulesa.

Stojąc przed ołtarzem Jazon zawołał wielkim głosem:

- Słońcu podobny Bracie Miesięcznej Artemis, delficki Apollinie, Wilczy, laurem wieńczony Apollinie Władco Korabi, któremu ślubowałem tę ofiarę pół roku temu, gdym odwiedził twój święty przybytek i miasto - wysłuchaj

mnie! Za twoim podszeptem nie ja, a Herkules z Tyryntu na twoją cześć powalił te woły, i to nadspodziewanie szybko, albowiem nie polałem jeszcze rąk kryniczną wodą ani nie wsypałem należnej miary świętego jęczmienia we wgłębienie na ołtarzu. Ty wiesz, Władco Myszy, jak nagły jest Herkules w każdym przedsięwzięciu: spojrz miłościwie, zaklinam twój muzyczny majestat, na to odwrócenie porządku w ustalonym rytuale. Teraz, obmywając do czysta dłonie z wszelkiej zmazy, uroczycie ofiaruję ci te dorodne nieskażone zwierzęta, o Mówco Prawdy, dla przyprawy posypując ich łby solą. Błagam: doprowadź nasz okręt bezpiecznie i zdrowo znów do wybrzeża Pagazy, skoro dokonamy już dzieła; i strzeż wszystkich, co na nim popłyną. Po powrocie każdy, kto cało uniesie głowę, złoży na tym ołtarzu nowe znakomite ofiary z wołowego mięsawa; powieziemy także inne niezliczone i bezcenne dary do twych rojnych świątyń w Delfach, Tempe czy na Ortygii. Idmon, co niegdyś gościł u ciebie w Delfach, żegluj z nami; to samo dotyczy pobożnego Admeta, króla Fery, który okazał ci tyle szacunku, gdyś byt mu sługą zmuszonym do wykonania najdrobniejszego bodaj rozkazu. Dbaj o własne dobro, Niebiański Łuczniku o niestrzyżonych włosach, i ześlij nam pomyślny znak, gdy już cumy zostaną oddane; wstaw się za nami do swego srogięgo stryja Posejdona, by jego konie morskie, fale, nie przebiegały głębin y zbyt niespokojnie.

Sypał przy tym czerpakiem kaszę jęczmienną na ołtarz, rad z siebie, bo zdołał wymienić w przemówieniu większość świętych atrybutów boga.

Następnie Idmon jako kapłan Apollina poderznął gardziele wołów nożem ofiarnym z ciemnozielonego obsydianu. Krew trysnęła w rowek naokoło ołtarza: ciepła strawa na użytek czających się duchów.

Linkeus, który miał wzrok tak bystry, że mógł dojrzeć siedem Plejad na nocnym niebie, gdzie inni widzieli tylko sześć, i zawsze pierwszy wykrywał obecność boga, ducha czy demona, teraz się zaczął uśmiechać. Przyciszonym głosem zwrócił się do Małego Ankajosa:

- Jak chciwie piją te duchy! Jest wśród nich okrutnooki pasterz, sądząc po ubiorze Etol Driopita, który przepchał się łokciami przez tłum do najgłębszego końca rowka i pije dużo więcej, niż mu się należy. Ma z sobą wielkiego wilczurę i obaj chłepcą razem, głowa przy głowie, smakowitą krew, nim wsiąknie w piasek.

Jazon nie dosłyszał tych słów, lecz Mały Ankajos zachował je w pamięci.

Ankajosowi, jako członkowi bractwa Byków, wolno było jeść wołowinę tylko raz do roku w dzień święta. Wybudował więc drugi ołtarz i ofiarował na nim piękną owcę bogini Ate-nie - jej tylko i sobie na strawę. Linkeus znów trącił Małego Ankajosa i rzekł:

- Na nietoperze i sowy! Cóż za apetyt mają ten etolski pasterz i jego pies! Teraz dorwali się do krwi owczej, która zdaje im się bardziej przypadać do gustu. Jeśli jeszcze trochę wypiją, zabarwi ich dostatecznie mocno, abyś nawet ty ich dostrzegł. Zastanawia mnie, z czym tu przybyli? Kosma ty rudy wilczur szczyrzy kły na Jazona: patrz, o dziwo, z grzbietu mu sterczy cień ostrza spiżowej włóczni!

Ale Jazon i tych słów nie dosłyszał. Był zajęty zdzieraniem białej skóry z jednego z bawołów. Obecni przy tym nobile z pogardą śledzili jego biegłość, bo skórowanie było robotą, którą ludzie dostojnie urodzeni pozostawiają służbie. Tu naciąć, tam szarpnąć, ówdzie jeszcze raz naciąć - i wkrótce Jazon ściągnął całą skórę z kadłuba, przy czym ani jedna kropla krwi nie splamiła białej sierści.

Gdy Jazon się tym parał, duch pasterza z wolna podpełzł

ku niemu, a w oczach jego czaił się mord. Linkeus szperając pospiesznie w sakwie wydobył trzy ziarenka, włożył je do ust i wypluł na ducha. - Sczeźnij! Sczeźnij! Sczeźnij! - szepnął. Duch przepadł z bezgłośnym piskiem gniewu i bólu.

Pomału obracane na dębowych rożnach wielkie półcie mięsa piekły się nad ogniskiem, podczas gdy święte kości udowe owinięte płatami tłuszczu płonęły pachnąc smakowicie. Idmon obserwował dym wznoszący się z wyschłego drewna w ciemnych spiralach, na dobrą wróżbę, podczas gdy Jazon spełniał obiadę dla Apollina z mleka i wody z miodem; a kiedy tak patrzył, spłynęło na niego apollinowe wieszczce natchnienie i zawołał:

- Idmonie, Idmonie, co widzisz w płomieniach? - Po czym odpowiada sam sobie: - Widzę maleńki żółty kwiatek toja du. Śmierć widzę dla ciebie, Idmonie, śmierć na kwicistej łące, z dala od twego domu w lubych Delfach, podczas gdy okręt żegluje na wschód bez ciebie, w rytmie skrzypiących wiosel, zaś twarze jego załogi opromienia chwała.

Towarzysze Idmona współczuli mu głęboko, choć z pewną ulgą, że nie dostrzega w płomieniach zguby dla nich wszystkich. Próbowali odradzić mu podróż, Idmon wszakże odparł:

- Lęk przed przyszłością ujmę przynosi kapłanowi.

Do Mopsosa zbliżyły się dwie pliszki drepczące po plaży i stały chwilę ćwierkając do niego nerwowo, po czym odfrunęły. Jazon wziął Mopsosa na stronę i spytał, co powiedziały. Mopsos wyjaśnia:

- Pliszki to roztropne stworzenia. Przypomniały mi, że należy wziąć na okręt balsamy, driakiew na rany, środki przeciwgorączkowe oraz inne medykamenty. Ale ja już za pakowałem w płócienną torbę wszystko, czego możemy potrzebować.

Uczta była gotowa, nim słońce stanęło w zenicie, a równocześnie pod kierunkiem Argosa ukończono ostatnie przy-

gotowania do podróży. Całe bractwo zasiadło kręgiem wokół ołtarza i zaczęło żarłocznie zajadać wyśmienitą pieczeń, której syczące płaty odkrawali nożami, ile kto miał ochotę. Hylas mieszał dla nich wonne wino we wzorzystych pucharach z minijskiej glinki i roznosił je każdemu po kolei z uprzejmymi słowami zachęty. Było zaprawione dziką miętą.

Gdy już syci odpoczywali, Argos wstał i uniósł rękę prosząc o ciszę. A oto, co powiedział:

- Moi panowie, stosownie do poleceń, jakie wydali mi król i królowa archontów w Atenach, a jakie sami z kolei otrzymali od bogini Ateny o kukułczym berle, miałem wybudować okręt dla Jazona Minińczyka, następcy tronu Ftiotis, aby on i jego wybrani towarzysze mogli popłynąć do Kolchidy, na najdalszych krańcach Morza Czarnego, i tam odzyskać utracone Złote Runo Iafistiańskiego Tryka. Zastosowałem się do tych poleceń, Jazon bowiem chwali moją robotę i ceni ją. Ale moje zainteresowanie okrętem nie kończy się z chwilą, gdy jest gotów. Chciałbym sam popłynąć na Argo, tak z niej jestem dumny. Nie przypuszczam, by którykolwiek z was poskąpił mi miejsca na pokładzie, choć nie byłem obecny przy wyborze; jeśli bowiem kiedykolwiek osiądzie rozbita na jakim skalistym wybrzeżu, któż lepiej ode mnie będzie wiedział, jak ją załatać i znów ściągnąć na głębię? Powiedzcie mi tylko, moi panowie, kto wśród was jest kapitanem, któremu mam złożyć wymaganą przysięgę na wierność? Czy to Jazon Minińczyk, co - gdy wola bogów (jak niektórzy powiadają) wyznaczyła go dowódcą wyprawy - rozesłał heroldów, by was tu zwołali? Czy to może Herkules, książę Tyryntu, który sławą i przymiotami nieskończenie przewyższa wszystkich żyjących mężów? Słyszałem, jak paru z was mówiło, że Jazon lub ktokolwiek inny byłby zarozumiałym szaleńcem kusząc się o dowództwo teraz, skoro Herkules (choć nie Minińczyk, bodaj przez obrzęd po-

wtórnych narodzin) postanowił jechać z wami. Aczkolwiek nikt nie lubi słuchać, gdy może rozkazywać, musimy zgodnie wybrać przywódcę, który będzie prowadził pertraktacje w naszym imieniu na każdym zagranicznym dworze, na jakim się znajdziemy, oraz będzie miał rozstrzygający głos w radzie wojennej. Co do mnie, jestem gotów słuchać zarówno Jazona jak Herkulesa, jak kogokolwiek, kogo zechcecie wybrać, z tym tylko zastrzeżeniem, że właśnie Jazonowi Ojciec Dzeus powierzył świętą gałąź; i że król Pelias, zapewne natchniony przez swego ojca Posejdon, wyraził wątpliwość, czy mój okręt, choćby o najmocniejszej więźbie, długo poniesie potężnej wagi Herkulesa.

Admetos, Peleus i Akastos wrzasnęli na to: - Chcemy Herkulesa! - a wszyscy Argonauci podjęli okrzyk: - Herkules, Herkules! Dowiódłby nie lada odwagi ten, kto by wołał inne imię, bo nie było jeszcze wiadomo, czy Herkules najada się dosyć, by odzyskać zwykłą dobroduszość po pijatyce na górze Pelion. Herkules podniósł baranią łopatkę, którą dal mu Argos dla uzupełnienia wielkiego szpondra wołowego przydzielonego przez Jazona, odarł ją z resztek mięsa, wpakował to do ust, wytarł utluszczone palce w grzywę i zaczął sobie czyścić zęby sztyletem. Po chwili - dojrawszy złowróbnego ptaka wodnego szybującego nad morzem z ostrym kwileniem, nagle cisnął weń ogryzioną łopatką i zabił w locie. - Zawsze trafiam! - mruknął, gdy wokoło rozległ się ryk podziwu.

Znów rozbrzmiały okrzyki: - Herkules, Herkules! - On jednak uniósł dłoń i rzekł:

- Nie, towarzysze, na nic się nie zda mnie wybierać. Zbyt często pijaństwo odbiera mi rozum. Poza tym w każdej chwili może podkraść się do mnie przekłety cichostopy herold Taltybios, którego nazywam Gnojkiem, i oznajmić: „Ukłony od króla Eurysteusa, najszlachetniejszy książę

Herkulesie! Masz mu przynieść trójząb Posejdona, jeśli łaśka. „I wtedy będę musiał was opuścić i ruszać do nowej Pracy: bo jeśli okażę nieposłuszeństwo, dziecięce glosy rozdźwięczą mi się w głowie coraz głośniej i głośniej, rozsadzając prawie bębenki w uszach, a niewidoczne ręce zaczną szczypać mnie w nos i szarpać za krótkie włoski na skroiniach, gdzie skóra jest najdelikatniejsza. Wybierzcie kogo innego.

Po krótkim milczeniu ktoś krzyknął: - Admetos! - ktoś inny: Długi Ankajos! - jeszcze inny: - Kastor i Polideukes razem! Nikt jednak nie wołał: Jazon.

Po chwili Herkules uciszył zgiełk machnięciem ręki i oświadczył:

- Mój nieszczęsny przyjaciel Centaur Chejron ostatniej nocy wyraził przekonanie, że Jazon zdolny jest poprowadzić wyprawę, czy więc ja nie powiniennem z tego zrezygnować? „Och - rzekłem - czy doprawdy masz na myśli Jazona syna Ajzona?” „Tak - odparł. - Olimpijczycy okazali mu niezwykłą przychylność, a co do mnie, jestem mu wdzięczny za niedawną pomoc w zażegnanju moich sporów z Lapitami. Poza tym to człowiek szczególnego rodzaju: większość mężczyzn zazdrości mu lub nim pogardza, ale większość kobiet zakochuje się w nim od pierwszego wejrzenia. Ponieważ kobiety wszędzie, zarówno wśród barbarzyńców jak ludów bardziej cywilizowanych, dzierżą sekretnie cugle władzy i zawsze w końcu swego dopną, dar udzielony Jazonowi przez Boginię Nimfę nie jest bez znaczenia. On będzie lepszym wodzem nawet od ciebie, Herkulesie, którego wszyscy mężczyźni uwielbiają i żaden mu nie zawiści, a na którego widok każda kobieta przy zdrowych zmysłach zadziera kieckę i ucieka z wrzaskiem”. Chejron nie darmo słynie z mądrości, chociaż przesadził z tym łąkiem kobiet przede mną; dlatego też, odrzucając

osobiście kierownictwo wyprawy, gotów jestem walczyć ze wszystkimi, pojedynczo lub w gromadzie, co by chcieli się sprzeciwić wyborowi Chejrona. Niech tylko nikt bezczelnie nie próbuje badać, czy sam pogardzam Jazonem, czy mu zazdrozczę.

Rozdział 11

ARGO ŻEGLUJE

Jazon wstał, by z całego serca podziękować Herkulesowi, zapewniając pokornie, że będzie pytał go o zdanie, jeśli tylko powstaną jakieś trudności czy niepokoje, i zawsze rady usłucha.

- Bardzo pięknie - rzekł Herkules. - Ale gdybym przy padkiem spał lub był pijany, poradź się Hylasa. Jego inteligencja dorównuje lub nawet (jeśli to w ogóle możliwe) przewyższa jego urodę, a ma on dwakroć większe doświadczenie w zagranicznych podróżach niż każdy z tu obecnych z wyjątkiem mnie.

Jazon raz jeszcze podziękował Herkulesowi tym samym pokornym tonem, po czym przemówił rażno:

- Moi panowie - oświadczył - teraz ciągnijmy losy o miejsca. Niech każdy z laski swojej wręczy mi kamyk, który dałby się potem łatwo rozpoznać. Pomieszam wszystkie w hełmie i Hylas będzie je wyjmował na chybił trafił, po dwa na raz. W ten sposób obsadzimy kolejno ławy, poczynając od najbliższej steru, kończąc na dziobowej. Oczywiście wykluczam Herkulesa: on musi próżnować, gdy reszta będzie wiosłowała.

Wkrótce Jazon zebrał już kamyki od wszystkich oprócz Herkulesa, Hylasa i Tyfisa-sternika, potrząśnięciem wymieszał je należycie, a Hylas nie patrząc wyjmował po dwa z hełmu. Za każdym razem podnosił je do góry pytając:

- Czyje te kamyki? - Ale wywoławszy trzynastą parę stwierdził, że hełm jest pusty, czyli brakuje czterech ludzi. Okazało się, że dwaj to Minijczycy z Halos; opuścili pałac poprzedniego wieczora chcąc rzekomo złożyć ofiary Artemidzie w trzecią noc miesięczną i już ich więcej nie widzieli. Przepuszczalnie rozważyli dokładniej ryzyko i uciekli do domu porzucając wszystkie manatki. Drugą brakującą parę stanowili Akastos, syn króla Peliasa, i jego przyjaciel Peleus, książę Myrmidonów. Obaj brali udział w wodowaniu okrętu, ale wkrótce potem król przysłał Akastosowi polecenie (a ten nie mógł nie usłuchać), aby wracał do Jolkos i od powiadał przed sędzią królewskim pozwany przez jakąś niewolnicę, która się skarży na złe traktowanie. Akastos do siadł muła i pojechał. Nieco później podążył za nim Peleus.

Zaczęła się debata, czy można odwlekać odjazd, dopóki tamci dwaj nie wrócą. Hylas oświadczył zebranym, że gdy zmierzali tą furą do Pagazy, zatrzymała ich kompania straży pałacowej rozstawiona o dziesięć stadiów od miasta; odchyliła płachtę z twarzy Herkulesa i poznawszy go szybko zakryli z powrotem tłumacząc, że mają wyraźny rozkaz nie dopuścić do wyprawy księcia Akastosa na Argo. Wówczas Argonauci pojęli, że historia z niewolnicą i sędzią królewskim stanowiła tylko pretekst wymyślony przez Peliasa, by ustrzec syna przed podróżą.

Idas, brat bystrookiego Linkeusa, rzekł:

- Akastos może być równie winien jak jego ojciec. W moim przekonaniu w głębi serca jest tchórzem. Nie sądzę jednak, żeby Peleus Myrmidon opuścił nas tak haniebnie; choć doprawdy to najbardziej niezdarny oszczepnik, jakiego w życiu widziałem, i we wszystkich swoich poczynaniach jest śliski jak węgorz.

Stary Nauplios odparł życzliwie:

- A jednak chyba lepiej mieć okręt bodaj tylko do połowy

obsadzony przez gorliwych wiosłarzy niż okręt pełen niechętnych.

Część kompanów mrukliwie i niepewnie wyraziła zgodę.

Popołudnie upływało. Młodzieńcy zaczęli żartować i opowiadać dowcipne lub sprośne anegdoty, na jakie zwykle przychodzi kolej pod koniec uczty. Tylko Jazon zachował milczenie, otulony w płaszcz, nawet uśmiechem nie wyrażał zainteresowania dla ogólnej wesołości. Idas sięgnął za plecami Hylasa, napełnił puchar czystym winem, wychylił go do dna i powtórzył to samo jeszcze dwukrotnie. Teraz zaczął na plaży pijački taniec wojenny. Przybierając pozę Jazona i wskazując go z boku kciukiem, zaczął deklamować kulawe wiersze, które brzmiały jak następuje:

Powiedz, Jazonie, synu Ajzona,
Czemu twa mina taka skwaszona?
Co to cię nagle dzisiaj opadło?
Jak nie chcesz szeptem, to powiedz na głos!

Może ci wstyd, że pod twą komendą
Najlepsi w świecie zapaśnicy będą, A
wśród nich Idas, syn Afareusa, Co dzidę
ceni wyżej niż Dzeusa.

(Tu groźnie potrząsnął włócznią.)

Weźże się w kupę! Czy to ze strachu Swą
głowę trwożnie kryjesz pod pachą?

(Tu zaczął przedrzeźniać Jazona.)

Sam Idas z tobą płynie - Idas, młodzieńców szczyt!
Najlepszy to artysta w sztuce ciskania dzid.

Idas z Arenę, który nie przegrał żadnej z walk. Co gardzi mocą bogów, kiedy nadstawia kark, Co o Apolla nie dba, którego ty tak czcisz! Apollo raz Marpesę, Marpesę chciał skraść mi I w prostytutkę zmienić w świątyni swej ją mógł -Lecz nigdy nic mojego nie zabrał żaden bóg! Natarłem więc na sługi Apolla dzidą mą...

W tym miejscu wtrącili się Mopsos i Idmon; ten ostatni chwycił poetę za nogi i obalił, podczas gdy Mopsos wyrwał mu z garści włócznię. Reszta gromady trzymała go, a Idmon pouczał:

- Zuchwały pyszałku, sam się dopraszasz kłopotu. Widzę po twoim kubku, żeś pił czyste wino, ale nawet to nie po winno cię aż tak oglupić, żebyś ubliżał Jasnemu Bogu, którego jesteś druhem i gościem. Przypomnij sobie tylko, co się pewnego razu zdarzyło dwóm wodzom Aloadów. Nie chcieli uznać jurysdykcji Apollina nad muzykalnymi nimfami-Klaczami z góry Helikon upierając się, że te nimfy za mieszkały na Helikonie jako służki Potrójnej Muzy na długo przedtem, nim nastał Apollo. Grozili wojną przeciw wszystkim Olimpijczykom na raz, gdyby Apollo próbował przywłaszczyć sobie Helikon; pletli banialuki, że spiętrzą Pelion na Osse, jeśli zajdzie potrzeba, by móc sięgnąć wierzchołka Olimpu i zepchnąć z tronu Ojca Dzeusa. Ja jednak przepowiedziałem im niepowodzenie; i jeszcze zanim mój ojciec Apollo zdążył wysłać łuczników, obaj samochwalcy już nie żyli. Posprzeczali się o jelenia, na którego polowali, i potem każdy utrzymywał, że to on go ubił, i rozsiekali się nawzajem mieczami.

Idas roześmiał się, choć z wysiłkiem, bo bokser Polideukes siedział mu na piersi.

- Chodź, żabo argiwska - powiedział. - Wywróż mi coś

ziego, jeśli się ośmielisz, jak to zrobiłeś z Aloadami, a zobaczysz, co nastąpi.

Okaze się, że jesteś fałszywym prorokiem, ty hultaju na koturnach, bo zapewniam cię, że twoje zwioki będą leżeć i gnić tutaj, na wybrzeżu Pagazy, a nie na żadnej dalekiej kwiecistej łące (jak ci się zachciewa), podczas gdy okręt odpłynie bez ciebie.

Kłótnia doprowadziłaby niechybnie do przelewu krwi, bo Linkeus z mieczem w dłoni już spieszył na pomoc bratu; ale ją przerwał nagły brzęk i dzwonienie za ołtarzem - nad podziw pięknie grała czterostrunna lira. Na ten dźwięk ci, co zmagali się z Idasem, zwolnili chwyt. Zerwali się i zaczęli tańczyć w takt muzyki. Idas też wstał i przyłączył się do nich nie okazując żadnej urazy, jako że pijani mają krótką pamięć; a Linkeus rad był, że może schować miecz do pochwy i zrobić to samo. Po nim Jazon wyrwał się z ponurej zadumy i zawirował chwacko, unosząc ramiona i trzaskając w palce, bo Chejron był surowym i biegłym nauczycielem. Wreszcie łomot stóp poruszył i Herkulesa. Podźwignął się i wskoczył na furę (już bez wołów), gdzie przytupywał w kółko w rytm muzyki, dopóki nie wydało się pewne, że oś nie wytrzyma. Obok niego korowód tańczących związał się i rozwijał na kształt świętej cyfry osiem.

Nagłym grzmotnięciem w lirę muzyka urwała się równie raptownie, jak się zaczęła. Mopsos, Idmon i jeszcze paru skoczyło ścisnąć wychudłego dzikookiego Traka z tatuowaną twarzą, w białej lnianej szacie, którego interwencja w ostatniej chwili zapobiegła rozlewowi krwi.

-Orfeusz! - wołali: - Orfeuszu, więc wracasz do nas znowu ze swoich wędrówek po Egipcie i dobrowolnego wygnania wśród okrutnych Kikonów?

-We śnie polecono mi, abym popłynął z wami - odrzekł

Orfeusz. - Wsiadajmy na pokład.

Przybycie Orfeusza przeciągnęło ucztę do wieczora, kiedy już było za późno wyruszać. Jazon więc kazał nakosić trawy i ułożyć z niej na plaży legowisko, po czym wraz z towarzyszami jadł i pił, póki księżyc nie stanął wysoko na niebie, Orfeusz zaś radował ich muzyką. Śpiewał balladę po balladzie o dawnych dobrych czasach Tezeusza i Pejritoosa, a oni wciąż wołali o jeszcze. Około północy wreszcie posnęli jeden po drugim; ale ich świta trzymała straż w obawie, że Pelias może zamyślać zdradę. Noc przeszła spokojnie i niebawem rano wstał pogodny i jasny.

Kiedy zjedli śniadanie złożone z zimnej pieczeni i odrobiny wina, Jazon radośnie powiódł ich ku Argo i załoga wspięła się na pokład zajmując wylosowane miejsca. Świta nadciągnęła tłumnie ze sprzętem pozbieranym z plaży, zaś ich panowie spieszenie wpychali wszystko do skrytek pod lawami. Pilno im było do odjazdu, teraz gdy Orfeusz grał uroczystą powolną pieśń wioślarską: „Wyruszaj na morze, pobożny korabiu...” - odtąd sławną, w tej chwili pierwszy raz słyszaną. Gdy Herkules wielkodusznie ofiarował się wziąć do wiosła z prawej burty na miejscu najbliższym sternika, Jazon rozkazał cięższemu z każdej pary wioślarzy z tyłu za masztami usiąść po lewej stronie, by zrównoważyć siłę straszliwego uderzenia; uczynił to z porady Argosa. Kapryśny wiatr podmuchiwał z południa.

Tyfis zajął wysokie miejsce za sterem i Jazon krzyknął do zebranych na brzegu, żeby zdjęli cumy z przedziurawionych kamieni kotwicznych. Zrobili to i rzucili końce lin Jazonowi na pokład. Lecz Argos skarcił Jazona, że chce zostawić kamienie, które murarze z takim mozołem ociosali i przewiercili. Mimo niecierpliwego szemrania załogi kamienie zabrano z plaży i po długiej desce wtoczono na okręt.

Wreszcie Jazon dał znak do odjazdu. Herkules zanurzył

wiosła w wodę i pchnął. Pozostali uczynili to samo i po raptownym zrywie piękny okręt zaczął sunąć w dół cieśniny, a wiosła opadały i wznosiły się w doskonałym rytmie. Tak się spełniła przepowiednia Apollina, że prawdziwy Jazon jeszcze się pojawi. Albowiem na pokładzie Argo nie Jazon był tym, co godzi zwaśnionych, mimo swego imienia. To Orfeusz został powołany do łagodzenia ustawicznych kłótni zawistnej i niesfornej załogi.

Jazon dostrzegłszy od Metony trzykrotny odbłyśk słońca w polerowanym spiżu - oczekiwany sygnał - powiedział do Tyfisa:

- Steruj do Metony, jeśli łaska. Spodziewam się tam uzupełnić obsadę.

Tyfis usłuchał i wkrótce lamenty z wybrzeża Pagazy przycichły uniesione przez wiatr.

Kiedy już Jolkos pozostało daleko za nimi, Linkeus obejmując się przez lewe ramię przerwał muzykę.

-Widzę coś, towarzysze! - zawołał. - Dwóch mężczyzn i kobieta zbiega po stoku Pelionu w stronę Metony, dębowy zagajnik na wpół ich przesłania. Mężczyzn wszyscy znacie: to Akastos syn Peliasa i Peleus Myrmidon, jego przyjaciel. Wielu z was zna także kobietę: pędzi i przesadza zarośla posuwistymi skokami sarny; po warkoczach, krótkiej tunice i łuku każdy z łatwością rozpozna dziewiczą łowczynię bogini Artemis.

-Och, Linkeusie, Linkeusie, powiedz mi, jakiego koloru jest jej tunika? - spytał skwapliwie Meleager. - Czy czasem nie szafranowa?

-Szafranowa - odrzekł Linkeus. - A poza tym nosi naszyjnik z niedźwiedzich pazurów. Nie będę cię dłużej trzymał w niepewności, Meleagrze. To jest kobieta, którą kochasz nad życie: to Atalanta z Kalidonu.

Długi Ankajos wykrzyknął ze złością: - Niech lepiej nie

próbuję stawić stopy na pokład! Żadnemu okrętowi nie będzie się wiodło z babą w załodze.

- Pomału - rzekł Meleager. - To samo mówiłeś przed łożem w Kalidonie, a gdzie byś teraz był bez Atalanty? Może nie ona uratowała ci życie?

Długi Ankajos warknął coś niewyraźnie.

Gdy Argo mijiała wielką skalę w Metonie służącą jako przystań, Atalanta zeskoczyła na pokład, nim ktokolwiek zdołał ją powstrzymać, z iglastą gałązką w dłoni.

- W imię Dziewiczej Bogini! - zawołała.

Jazon nie miał innego wyjścia jak uznać ją za członkinię załogi. Srebrny świerk jest poświęcony Artemidzie, która -choć wyparła się wszelkich związków z Trójboginią i ogłosiła córką Dzeusa - zachowała nadal większość dawnych atrybutów. Niebezpieczniej ją obrazić niż jakiegokolwiek bądź inne bóstwo i Jazon odetchnął widząc, że też jest przychylna wyprawie; obawiał się, czy nie dotknął jej może zeszłego rana opryskliwością wobec jej kapłanki Ifias.

Ale Meleager, zakochany w Atalancie, był gorzko rozczarowany, że przybywa w imię bogini, jest przeto nietykalna. Niedawno zaproponował, że odeśle swoją młodą żonę Kleopatrze, córkę Idasa i Marpessy, i poślubi zamiast niej Atalantę, gdy tylko ta wystąpi ze służby Artemidy. Mogła to śmiało zrobić pod warunkiem złożenia pewnych nienazwanych ofiar w przybytku bogini; wyrocznia jednak ostrzegła, że małżeństwo nie przyniesie jej szczęścia, a poza tym nie miała ochoty prowokować Idasa, ojca rywalki, ani krzywdzić samej Kleopatry, swej towarzyszkę łowów. Odrzuciła więc oświadczenia kędzierzawego Meleagra, on zaś poprzysiągł, że przynajmniej nie zdoła go zmusić do pozostania przy żonie: wyruszy do Jolkos, zgłosi się na wyprawę do Kolchidy i zapomni o nich obu.

Wydawało się teraz, że Atalanta w żadnym razie sobie nie

życzy, aby Meleager o niej zapominał. Przyszła usiąść z nim na jednej ławie, zaś Linkeus ustąpił jej wiosła. Zauważono, że u paska Atalanty wiszą trzy zakrwawione skalpy, które wprawiły jej sąsiadów w przykry niepokój.

Niebawem Akastos i Peleus dobiegli do przystani i ze śmiechem skoczyli na pokład. Razem siedli na ławie dziobowej i umocowali wiosła w dulkach, podczas gdy Jazon i Linkeus drągami odpychali okręt od skały. Gdy wiosła poszły w ruch, Akastos opowiedział towarzyszom, co się zdarzyło. Zdaje się, że gdy dotarł do Jolkos, Pelias od razu mu oznajmił, iż żaden pozew przeciwko niemu nie istnieje, a strażę rozstawiono, by zapobiec jego powrotowi do Pagazy. Akastos odpowiadał niechętnie i nawet nie udawał, że zamierza podporządkować się ojcowskiej woli, dopóki nie przybył Peleus. Peleus mianowicie wkroczył do sali i oświadczył, że pokłócił się z Jazonem o dowództwo wyprawy i poprzysiągł, że on przynajmniej na pewno nie myśli wyruszać inaczej jak pod wodzą Herkulesa.

- Mądrześ postąpił - rzekł mu Pelias - bardzo mądrze, po nieważ (jeśli mam być z tobą szczery, nie spodziewam się już więcej ujrzeć okrętu, teraz gdy ci awanturnicy oddali władzę w ręce mego zarozumiałego bratanka.

Na to Akastos udając, że zmienił zdanie, powiedział:

- Skoro także wróciłeś, Peleusie, nie dbam już, czy pojedę, czy zostanę. Chodź, zasiądziemy teraz do uczyty, a jutro wczesnym rankiem wybierzemy się na Pelion pozdrowić Chejrona i namówić go, żeby z nami zapolował.

Co do tego Pelias nie miał zastrzeżeń. Następnego więc dnia wstali wcześniej i poszli kawałek w góry, a potem skręcili w stronę Metony; Peleus bowiem uprzedził Jazona o swym zamiarze i spodziewał się zastać tam Argo. Niebawem spotkali Atalantę, która właśnie zabiła dwu Centaurów i zajmowała się zdzieraniem skalpów.

- Centaurowie nie uznają olimpijskiej Artemis - wyjaśniła teraz. - Nienawidzą jej, odkąd objęła rządy w kolegium nimf-Ryb w Jolkos pozbawiając ich należnych przyjemności. Trzej czekali na mnie w zasadzce, gdy szłam z Ossy przez góry, i bez wątpienia próbowaliby mnie zgwałcić, gdybym nie spłoszyła czatujących strzałą. Uciekłam natychmiast i sama się schowałam ujrawszy, że mnie gonią: Ze swojej kryjówki zastrzeliłam pozostałych dwóch, jak już powie dzieli, Peleus i Akastos. Aby uniknąć pościgu ich lubieżnych duchów, oskalpowałam ich (te końskie ogony, w jakie Centaurowie się czeszą, są nader poręczne): w ten sposób stali się wobec mnie bezsilni. Cała ich moc bierze się z włosów. Nie, nie, krople krwi kapiące ze skalpów przyniosą okręto wi szczęście, nie zaś niepowodzenie.

Opowieść Atalanty przejęła Jazona zgrozą. Cokolwiek by mówiła, duchy Centaurów, jego krewnych, zawsze będą wołać doń o pomstę. A jednak nie mógł ryzykować obrazy Artemis. Wreszcie rzekł:

-Póki nie zabiłaś mego przybranego ojca Chejrona, mogę ci przebaczyć. Kiepsko by było z tobą, gdybyś zabiła mego przybranego ojca Chejrona.

-Ach, czyżbym zapomniał ci powiedzieć - przerwał Herkules że mój stary przyjaciel Centaur nie żyje? Od wczoraj. On, Hylas i ja cudownieśmy się bawili uczując i opowiadając historyjki, gdy nagle... Nie przypominam sobie dokładnie, skąd się wziął cały kłopot, wiem tylko, że paru innych Centaurów zaczęło się niecierpliwic i robić do mnie miny. Trzepnąłem jednego, a musiałem to zrobić odrobinę za mocno, bo już się więcej nie odezwał. Pozostali, coraz bardziej podnieceni, postanowili pomścić towarzysza.

-Herkules zabił ze sześciu Centaurów - dodał Hylas. -To znów były te dziecięce głosy w jego głowie. Tamten mąż próbował go powstrzymać od wytępienia całego szczepu,

ale stanął na drodze jednej z jego strzał. Herkules nie posiadał się z żalu, jak sobie łącno możecie wyobrazić, i musiałem go ukoić dodatkowym dzbanem wina. To dlategośmy się spóźnili na wybrzeże. - Mówił o Chejronie: „tamten mąż”, żeby przypadkiem nie wywołać jego ducha.

- Centaurowie to istna plaga - odezwał się Koronos Lapita. Napadli mego ojca, nie sprowokowani, i zatłukli go na śmierć sosnowymi kijami. Serce we mnie skacze, gdy słyszę, że ktoś zabił Centaura.

Wtem Orfeusz zaczął grać łagodną melodię i zaśpiewał:

Nie czas pamiętać wyrządzonych krzywd,
Żal nam nie zaćmi wzroku,
Nie wstrzyma kroków
Przed nami w mroku Nadziei błysk...

-Powtórz te wiersze, Traku - powiedział Herkules.

-Masz rację. Nie czas pamiętać o tych nieszczęsnych Centaurach. Nie żywisz do mnie niechęci, Jazonie?

Jazon nic nie odrzekł, aż gdy Herkules powtórzył z groźbą swoje pytanie, przemówił drżącym głosem, ze łzami w oczach:

- Tamten mąż był najszlachetniejszym człowiekiem, ja kiego znałem, i nisko bym się cenił, gdybym nie przelewał łez na tę wieść; widzę przecież, że nawet dzielny Peleus ma oczy wilgotne, a barki mu drżą od łkań. Jednakże wolę już, że mój drogi przybrany ojciec i przyjaciele Centaurowie padli z twojej ręki, najszlachetniejszy Herkulesie, niż z czyjejkolwiek innej. Ponieważ wiem, że po powrocie do Grecji ułagodzisz ducha tamtego męża o wiele wspanialszymi darami, niżby mógł oczekiwać po kimkolwiek innym, a nie za pomnisz i o pozostałych duchach. Tamten mąż zresztą też nie był bez winy: nie należało publicznie odszpuntowywać

baryłki; wino jest przekleństwem Centaurów, jak sam często mawiał. Tak to Jazon uciszył rosnący gniew Herkulesa.

-Towarzysze - rzekł Argos - proponuję, abyśmy wykorzystali należycie to popołudnie i wydostali się na dobre z Zatoki Pagazyjskiej, zanim Pelias wyśle galerę w pościg.

-Zaśpiewaj jeszcze tę piosenkę, Orfeuszu - powtórzył Herkules. - Nawiasem mówiąc, Linos, nauczyciel muzyki, któremu niegdyś w samoobronie rozwaliłem czaszkę własną jego lirą... męczący nudziarz..., czy to nie był twój brat?

-Nie czas pamiętać wyrządzonych krzywd, Herkulesie - powiedział Orfeusz ze smutkiem i znów uderzył w struny.

Jednak to nie Metona była ostatnim miejscem na brzegach Zatoki Pagazyjskiej, skąd Argo ruszyła już z całym rozędem: Jazon raz jeszcze musiał dobić do brzegu w najdalszym zakątku zatoki, zwanym odtąd Afetaj (czyli Wybrzeże Rozstania), i tam złożyć w ofierze bogini Artemis kozłą, które kupił od pasterzy za parę bochenków figowego chleba. Atoli nie mitrężyli długo, a wszystkim kamień spadł z serca, bo Meleager skłonił Atalantę, by złożyła na tym samym ołtarzu skalpy Centaurów.

Oto dzieje Atalanty. Jazjos Arkadyjczyk, jeden z dowódców tego króla Ojneusa z Kalidonu, co to zasadził pierwszą winnicę w Etolii, pragnął mieć syna. Kiedy więc ukochna żona zmarła przy porodzie zostawiając dziewczynkę, którą nazwała Atalantą, rozkazał swemu sędziemu wynieść matkę w góry, aby odpokutowała za śmierć matki. Nikt się jednak nie kwapił przyłożyć ręki do zguby dzieciaka, bo takiego ducha daleko trudniej się potem pozbyć niż ducha dorosłej osoby. Sędzia powierzył to zadanie podsędkowi, ten ostatni świniarzowi, ów swojej żonie, a żona położyła Atalantę na progu górskiej świątyni Artemidy-Niedźwiedzicy

i zawiadomiła świniarza, że rozkazy Jazjosa zostały spełnione. Powiadają, że prawdziwa niedźwiedzica co dzień schodziła z gór na poczęstunek z miodu w świątyni, gdzie jej wizyty były mile widziane, i zechciała poić Atalantę własnym mlekiem. Dziewczynkę wychowano w służbie bogini i została słynną lowczynią. Gdy dorosła, potrafiła biec przez las lub nierówny teren szybciej niż jakakolwiek kobieta czy mężczyzna w Grecji, tak pewny miała krok.

Niebawem wielki dzik zaczął pustoszyć pola i sady Kalidonu za karę, jak sądzono, za zuchwalstwo króla wobec Artemis, Pani Dzikich Stworzeń. Ojneus celowo pominął boginię przy składaniu ofiary wszystkim na raz Olimpijczykom, bo jej lisy wyrządzały mu szkody w winnicy. Początkowo nikt nie śmiał zaczepić dzika; wreszcie jednak Meleager, syn króla, zebrał gromadę młodych zuchów ze wszystkich stron Grecji i ruszył jego tropem. Ale wahał się zaatakować bestię bez uprzedniej zgody Artemis, więc udał się do Niedźwiedziej świątyni z darem przebłagalnym. Najwyższa kapłanka pochwaliła jego męstwo i pobożność i nie tylko zezwoliła na łowy, lecz wysłała Atalantę, by wzięła w nich udział. Rozeźliło to kompanów Meleagra, wśród których się znaleźli: Idas, Linkeus, Kastor, Polideukes, Admetos, Długi Ankajos i Peleus. Zrazu wszyscy odmówili polowania w towarzystwie kobiety, oświadczając, że to by im przyniosło nieszczęście. Meleager odparł, że jeśli teraz opuszczą łowy, Artemida niewątpliwie ukarze ich równie surowo, jak ukarała jego ojca Ojneusa. Poszli więc na wyprawę z ciężkim sercem, ustalwszy, że ktokolwiek bestię ubije, zatrzyma skórę.

Atalanta zawstydyła ich, bo pierwsza wytropiła dzika w ostępie, gdzie się zaszły. Aby okazać lekceważenie, nie słuchali jej rozkazów, a poleciła cichaczem otoczyć gęstwiny i zasadzić się z łukami i oszczepami, podczas gdy ona ruszy

zwierza. Zamiast tego pognali na łeb na szyję, wrzeszcząc głośno, żeby go wypłoszyć. Dzik spotkał ich stłoczonych w gromadę, dwóch zabił, dwóch innych okaleczył, wśród nich Długiego Ankajosa. Atalanta porwała Ankajosa na plecy i zawlokła w bezpieczne miejsce, podczas gdy dzik pastwił się nad zwłokami tamtych. Pozostawiła Peleusowi zaszczyt uśmiercenia bestii osobiście, choć jednak dzik był wciąż zaprzątnięty swym ohydnyim zajęciem Peleus zdołał zabić tylko własnego teścia. Dzik uszedł cało.

Gdy Atalanta przewiązała ranę Długiego Ankajosa, podjęła pościg za dzikiem i powtórnie odkryła jego legowisko. Tym razem myśliwi byli powolni jej wskazówkom i pozostali w ukryciu. Ona podkrađła się z tyłu blisko do dzika i przeszła strzałą jego zad. Ze straszliwym kwikiem wykuła! na polanę, gdzie go deszczem strzał przywitali łucznicy, których gęsto rozstawiła Atalanta. Jedna trafiła go prosto w lewe oko i zaczął okręcać się z wolna tocząc pianę z pyska. Meleager odważył się podejść go od oślepionej strony i wbił mu oszczep w serce.

Dzik padł i wówczas paru myśliwych, co schodzili mu z drogi, póki jeszcze był niebezpieczny, rzuciło się na niego zadając mu ciosy. Jak należało oczekiwać, wybuchła hałaśliwa dysputa, kto zabił zwierza, a tym samym zdobył skórę. Meleager rozstrzygnął ją oświadczając, że choć to on zadał oszczepem cios śmiertelny, zrzeka się praw do skóry i przyśądza ją Atalancie. Ona bowiem po pierwsze tak okaleczyła dzika, że byłby z całą pewnością zdechł w ciągu paru dni, po drugie zaś wciągnęła go w zasadzkę, którą sama przygotowała.

Potem służy Meleagra zdjęli z dzika skórę i oddali ją Atalancie. Przyjęła z wdzięcznością i powoli wracała do świątyni Artemis, gdy wujowie Meleagra (jeden z nich twierdził, że to on wypuścił strzałę, co oślepiła zwierza) spróbowali

nie tylko wydrzeć jej skórę, lecz także ją zgwałcić. Meleager usłyszał krzyk i pobiegł na ratunek wzywając Artemis, by ustrzegła go od grzechu. Zabił obu wujów tym samym oszczepem, którym położył dzika. Dzięki temu przesąd, że nie należy polować z kobietą, potwierdził się, bowiem pięciu mężów zginęło tego dnia; a jednak z równą słuszością można powiedzieć, że właśnie ten przesąd ich zabił.

Jazjos słysząc, że Atalanta zdobyła skórę, uczuł dumę w sercu i wreszcie uznał ją za córkę. Uczynił ją swoją następczynią i pobożnie wyposażył świątynię Artemidy w drzwi z brązu oraz żelazny obrotowy rożen do pieczenia. Atalanta jednak nie powróciła do domowego zacisza, jak przystoi córce wodza, ani w najmniejszym stopniu nie poddała się jego władzy; chodziła na polowanie, kiedy tylko miała ochotę, zwłaszcza w księżycowe noce.

A oto lista Argonautów, którzy wyruszyli z Zatoki Paga-
zyjskiej. Bez wątpienia nie wszyscy ukończyli podróż, część
zaś zdobyła miano Argo nautów wciągając się na Argo, gdy
ta już przebyła Symplegady i wypłynęła na Morze Czarne.

Akastos, syn króla Peliasa, z Jolkos, Miniwczyk Admetos,
król Fery, Miniwczyk Długi Ankajos z Tegei, syn boga
Posejdona Mały Ankajos Lilajczyk z kwietnego Samos
Argos z Aten, z urodzenia Tespijczyk, budowniczy Argo
Askalafos z Orchomenos, syn boga Aresa, Miniwczyk
Atalanta z Kalidonu

Augiasz, syn Forbasa, król Elidy i kapłan Słońca Bootes z
Aten, kapłan bogini Ateny, najslawniejszy bartnik w
Grecji Dzetes Trak, syn Wichru Północnego, z Tynii
Trackiej Echion z góry Kylene, syn boga Hermesa,
herold

Erginos z Miletu, syn boga Posejdona, Minijczyk
Eufemos z Tajnaron, pływak fokijski
Eurydamas Dolopijczyk znad jeziora Ksynias z Tesalii,
Minijczyk
Faleros łucznik, z królewskiego domu ateńskiego
Herkules z Tyryntu
Hylas Driopita, giermek Herkulesa
Idas, syn Afareusa z Arenę, Minijczyk
Idmon z Argos, syn boga Apollina
Ifitos z Fokidy, malarz i rzeźbiarz
Jazon, kapitan Argo, syn króla Ajzona z Jolkos, Minijczyk
Kalais, brat Dzetesa
Kastor ze Sparty, syn Ojca Dzeusa, zapaśnik i jeździec
Koronos Lapita z Gyrtou w Tesalii, Minijczyk
Linkeus wypatrywacz, brat Idasa, Minijczyk
Meleager, syn króla Ojneusa z Kalidonu
Melampus z Pylos, syn boga Posejdona, Minijczyk
Mopsos Lapita, wróżbiarz minijski
Nauplios z Argos, syn boga Posejdona, głośny nawigator
Orfeusz, muzyk tracki
Peleus z Ftyi, książę Myrmidonów
Peryklimenos z piaszczystego Pylos, minijski czarownik,
syn boga Posejdona
Polideukes ze Sparty, znany bokser, brat Kastora
Tyfis z beockiej Tyzbe, Minijczyk, sternik Argo
Doszli do nich później: Polifem Lapita, Minijczyk z tesal-
skiej Larusy; oraz trzech bracia Minijczycy, Flegowie z tesal-
skiej Trykki, zwani Deilejon, Flogios i Autolikos; a także
czterej synowie Fryksosa Minijczyka, który zawiózł był Ru-
no do Kolchidy, zwani Frontis, Melanion, Kityssoros i Ar-
gios. W ten sposób wszystkiego dwudziestu jeden Minijczy-
ków ma prawo do tytułu Argonautów, oprócz tych, co zosta-
li Minijczykami przez adopcję. Co do Mariandyna Daskilosa,

który pilotował Argo przez jeden czy dwa etapy w tamtą stronę, i Telamona z Ajginy, i Kantosa, brata Polifema, i innych, co (jak dwaj ostatni) byli pasażerami przez etap lub dwa w drodze powrotnej - ci nie mają nic wspólnego z wyprawą po Złote Runo, przeto godni zaufania poeci ani heroldowie nie zaliczają ich do Argonautów. Ale właśnie wskutek późniejszego dopisania ich imion lista wzrosła do pięćdziesięciu osób i to zrodziło fałszywą pogłoskę, jakoby Argo była okrętem pięćdziesięciowiosłowym.

Rozdział 12

OGNISKA W KASTANAI

Argo chyżo sunęła naprzód: na południe - na wiosłach przez wąską gardziel Zatoki Pagazyjskiej, a w miarę jak dzień upływał - na północno-wschód o wiosłach i żaglu przez głęboką cieśninę, która oddzielała czoło wyspy Eubei od wygiętej jak stopa Magnezji. Gdy po raz pierwszy postawiono żagiel i wyduła go bryza, Argonauci wykrzyknęli z zachwytu. Stary Nauplios zawołał:

-Ze wszystkich kryp, jakie kiedykolwiek pływały po słonej wodzie, twoja, Argosie, jest najładniejsza!

-Dosiada fali z lekkością i gracją młodego łabędzia - dorzucił Kastor.

-Przypomina raczej bystrego delfina, co przeskakuje z fali na falę - rzeki Mały Ankajos.

A Idmon dodał: - Widzieć ją, gdy wspina się na toczący się grzywacz i przecina wysoką pianę spryskując swe dzieci morską wodą spod dziobu jak wodą źródlaną strząsnietą z zielonego laurowego konaru... o, drodzy towarzysze, na ten widok dusza drga w człowieku.

I tak Argonauci kolejno wychwalali Argo w porównaniach odpowiadających najbardziej urodzeniu i kondycji każdego. Potem znów wzięli się do wiosł, by przyspieszyć jej pęd; odetchnęli z ulgą dopiero znalazłszy się w Cieśninie Skiatyjskiej pomiędzy piętą Magnezji a gęsto zalesioną skalistą wyspą Skiatos na zachodnim krańcu Sporad. Rozwalili się

na lawach opatrując pokryte pęcherzami dłonie.

Teraz wiatr dął prosto z rufy. Tyfis dobrze znał te strony i utrzymywał Argo w odległości paru strzałów z łuku od brzegu w obawie przed podwodnymi skalami. Późnym popołudniem wskazał ciemne urwisko sterczące przed nimi.

- To przylądek Sepiada - rzeki. - Pomyślny drogowskaz, kiedy się wraca z Tracji. Łatwo go rozpoznać po wyniosłym czerwonym urwisku. Ale my musimy zostawić go za sobą, tak samo jak przylądek Iponj, nim pod wieczór przybijemy do brzegu. Póki ten wiatr się utrzymuje, spróbujemy raz jeszcze dzisiejszego dnia zobaczyć Pelion przez lewe ramię.

Płynęli więc dalej i dalej, choć zmrok gęstniał, wzeszedł miesiąc i jasno zabłyśły gwiazdy. Orfeusz śpiewał hymn do Artemidy, która miała w pobliżu parę świątyń, ostrzegając Argonautów na podstawie mnóstwa świeżych przykładów przed niebezpieczeństwem grożącym temu, kto zaniedba czci należnej bogini. Pomiędzy każde dwie zwrotki hymnu, co wiódł ich przez dobre czterdzieści pięć stajń, wtrącał się Idas ochrypłym głosem usiłując podchwytwać melodię i wrzeszczał:

Meleagrze, synu Ojneja, O,
Meleagrze, synu Ojneja, Oto
dla ciebie przestroga: Unikaj
warg Atalanty

A reszta Argonautów wtórowała z rubasznym śmiechem:

Oto dla ciebie przestroga:
Unikaj warg Atalanty.

Meleager się nie przejmował, bo Atalanta siedziała z nim na jednej ławie i leciutko przyciskała mu stopę, aby okazać

współczucie. Wreszcie wzięła instrument od Orfeusza i pokazała, że jest dość biegłą lirniczką, śpiewając na tę samą melodię balladę o niebezpieczeństwach, na jakie naraża się dziewicza łowczyni, co zapomniała o ślubach czystości. Opowiadała, jak Kallisto, arkadyjska łowczyni, której dziecięcia ojcem był sam Dzeus, nie zdołała ujść zawiści gniewnej Artemis: z jej rozkazu przeszyto Kallisto tysiącem strzał, nie zabijając jej jednak, i kaleką porzucono w boru na śmierć. Gwiazdozbiór Niedźwiedzicy wziął po niej imię -by przypominać, że Artemida nie zna litości.

Pelion widziany z morza w księżycowym blasku zdawał się dziwnie odmienny od Pelionu, który Jazon znał przez całe życie; w pewnej chwili wyglądał jak płaskowyż. Zakłopotany Jazon spytał Herkulesa:

-Czyśmy już nie powinni rychło przybijać do brzegu, najszlachetniejszy Herkulesie? Wydaje mi się, że minęliśmy Pelion.

-Czemu mnie pytasz? Spytaj Tyfisa albo Argosa czy kogo tam chcesz - odparł Herkules - a nie naprzykrzaj mi się głupimi pytaniami, jak byś był dzieckiem.

Powszechny śmiech stropił Jazona, ale Tyfis powiedział:

-Ja przynajmniej byłbym rad, gdybyśmy dzisiaj osiągnęli Kastanaję, gdzie brzeg jest bezpieczny i dobra woda.

-Znam dobrze pasterzy z Kastanai - rzekł Jazon. - W zamian za trochę wina kupimy od nich tyle baraniny, że nam starczy na dwa dni.

Mknęli zatem dalej w czarnym cieniu Pelionu i unikając skał zostawili za sobą przyładek Ipnoj; potem bryza osłabła i znowu wzięli się do wiosł. Dopiero nad ranem zdołali dotrzeć do Kastanai, zziązani jak psy i skłonni do głośnych utyskiwań na Jazona, że ich włókł, powiadali, prawie pół drogi do Kolchidy za jednym zamachem. Znaleźli bezpieczną przystań i wyszli na brzeg na nogach sztywnych jak wiosła.

Magnezyjscy pasterze wzięli ich za piratów i porwawszy dzieci uciekli w popłochu przesmykiem pomiędzy wzgórzami. Jazon wykrzykiwał za nimi uspokajająco, ale nie zważali na niego.

Argonauci zbierali suche drwa i szykowali ognisko; a Herkules ruszył na poszukiwanie baraniny. Wrócił niebawem niosąc na ramieniu dwa żałośliwie beczące skopy.

- Mam zamiar złożyć te beksy w ofierze Hestii, bogini domowego ogniska - oświadczył. - To miejsce niesłychanie mi odpowiada. Pewnego dnia, gdy już wykonam swoje Prace, osiadę tu z Hylasem i zbuduję sobie dom. Będę siadywał słuchając łagodnego szumu fal i spoglądając na pызaty księżyc poprzez pierzaste gałęzie drzew; a jeśli Eurysteus przyśle do mnie Taltybiosą z jakim zleceniem, rozwałę go patelnią w drobny mak. Święte Węże, aleś głodny! Szybko, durnie, ulóżcie mi ołtarz i pożyczcie ofiarnego krzesiwa.

Eurydamas Dolopijczyk poprosił go o złożenie zamiast tego ofiary u grobu jego przodka Dolopsa, co leżał nie opodal; Herkules przystał wspaniałomyślnie. Wiedział w głębi serca, że nigdy nigdzie nie osiadzie, choćby żył nie wiedzieć jak długo.

Wkrótce zwierzęta poświęcono, odarto ze skóry i poświęciowano, a ich krew wytoczono dla spragnionego ducha Dolopsa. Argonauci zasiedli dokoła dwu wielkich ognisk otuleni w derki lub opończe i każdy przypiekał nad płomieniem swoją porcję baraniny pokrajaną w plastry i nadzianą na cienkie patyczki. Herkules wytaszczył na brzeg dzban wina, Hylas z brązową konwią poszedł po wodę. Argo solidnie zacumowano do dwóch skal, z żaglem spuszczonego i zwiniętego, dziobem prosto na wiatr. Melampus z Pylos, krewniak Jazona a zarazem najbardziej: melancholijny i małomówny z Argonautów, pełnił wachtę na pokładzie; jego przyjaciel, czarownik Peryklimenos, zaniósł mu porządną

porcję mięsa i napitku.

Przy mniejszym ognisku Koronos Lapita zwrócił się do Admeta z Fery:

-Ta baranina z całą pewnością nie jest zła. Choć pastwiska tu nie tak bogate jak u nas w Tesalii, owce, jak mi się zdaje, chodzą na brzeg lizać słone kamienie dla zaostrenia apetytu, dzięki czemu nabierają wagi.

-Regularnie daję moim stadom sól do lizania - rzekł Admetos i choć drobnej rasy, jest się czym pochwalić, zwłaszcza teraz gdy uwolniłeś je od kleszczy. To była sąsiedzka przysługa, Koronosie.

-Nic takiego - odparł Koronos. - Odkąd Atena adoptowała bractwo Kruków, posiadliśmy cudowną władzę nad naszym świętym i długowiecznym ptakiem. Przylatuje na żądanie do wszelkiej trzody, jaka może potrzebować jego usług. Tak, istotnie, twoje owce powinny być w tym roku w najlepszym porządku.

Bootes z Aten odezwał się z uśmiechem: - Moje wełniste stada nie są tak białe jak twoje, Admetosie; jednakże choć z ledwością pewnie uwierzysz, posiadam ich pięćset razy więcej niż ty. Są tak rozumne, że nie trzeba mi do ich pilnowania psa ani pasterza; a zaopatrują mój stół w potrawę nieskończenie słodsza od twojej.

-Doprawdy? - odrzekł uprzejmie Admetos. - Baranina fe-ryjska jest powszechnie uznana za najśłodsza w Tesalii, sądziłem zaś, że i w Attyce żadna jej nie dorówna. Nasza trawa jest smakowita niczym chleb jęczmienny, prawda, Koronosie? A runa moich owiec (jeśli wypada się tak chęłpić) nie ustępują miękkością żadnym, jakie w życiu widziałem: pomacaj tylko tę derkę.

-Moje owce są brązowo-żółte i znacznie mniejsze od twoich powiedział Bootes uśmiechając się teraz całą gębą. - Co rano chmarą wyruszają ze swych zagród na pastwiska góry

Hymetos i przed zmrokiem wracają do dom bezpieczne. Gardzą trawą i solą, kochają tylko kwiaty. Mają na łebkach maleńkie różki i brzuchy kosmate.

Mówił żartobliwie o swoich pszczołach, ale dopiero po dłuższej chwili Admetos rozwiązał zagadkę. Wreszcie Bootes wydobył spod płaszcza dzbanek hymetańskiego miodu i zaprosił kompanów, by umoczyli w nim palce i polizali.

Gdy wykrzyknęli z podziwu nad smakiem, zrobił im wykład o pszczelarstwie i obiecał, że skoro tylko podróż się skończy, każdy z nich otrzyma pasiekę i nie będzie więcej zdany na przypadkowe odkrycia dzikiego miodu w dziuplach drzew lub skalnych pieczarach.

- Nie zrozumcie mnie jednak źle - dodał. - Nie żywię pogardy dla dzikiego miodu i wiele miłych poranków spędzam na poszukiwaniach w okolicy Hymetos. Czekam na skraju kwiecistej łąki, aż pszczoła obciążona miodem skieruje się ku barci. Podążam za nią znacząc drogę patyczkami, bo wracające pszczoły lecą zupełnie prosto. Niebawem inna wyruszy do domu z drugiego krańca polany. Jej drogę także zaznaczam. W pobliżu punktu przecięcia spotykam pszczoły zlatujące się ze wszystkich stron. Tam jest barć, już łatwa do odkrycia.

Bootes był miłym człowiekiem, lecz w jakiegokolwiek uczestniczył rozmowie, zawsze sprowadzał ją na temat pszczół. Dziwne, że był kapłanem Ateny zamiast Apollina, patrona rojów pszczelich. Starannie golił głowę i nosił wyłącznie białe szaty, bo miało to na pszczoły kojący wpływ; przynajmniej on tak uważał.

Przy innych ogniskach jakieś niewidzialne chochliki skuściły gromadę do paru burzliwych dysput: o istocie ognia, o właściwej porze na siew sezamu, o niedźwiedziach - czy niedźwiedzie arkadyjskie są dziksze od tych z góry Parnes w Atyce i czy białe niedźwiedzie trackie są groźniejsze niż

tamte oba. Słyszac gniwne wrzaski, ktorými Faleros i Argos dowodzili wyzszosci attyckiego niedzwiedzia wbrew Arkadyjczykom: Echionowi i Dlugiemu Ankajosowi, oraz ochryple warknięcia Traków, Kalaisa i Dzetesa, można było ich samych wziąć za niedzwiedzie. Uciszył wszystkich dopiero Orfeusz mówiac, że żaden niedzwiedź nie jest zazarty z natury, choć każdego coś może przywieść do wściekłości: niedzwiedzięc - niebezpieczeństwo grożące małym, niedzwiedzia - zazdrość o samicę, oboje - przerwanie snu zimowego szczękiem oręża i ujadaniem sfory.

- Niedzwiedzie są ze wszystkich zwierząt najbardziej podobne człowiekowi. Walczą o swoją własność; lubią poczuć się powtórnie młode w igraszkach z małymi; a żadna przyjemność nie jest im równie słodka jak sen, może oprócz plastra miodu do schrupania. Dosyć, towarzysze, przemęczenie skłania do sprzeczek. Spijcie smacznie, gdzieście usiedli, i nie myślcie o niebezpieczeństwie: będę czuwał, bo nie spracowałem się tak ciężko jak wy.

Pelias dowiedział się wkrótce, że Argos zawinęła do Metony, ale się tym nie turbował. Przypuszczał, że Argos chciał zabrać na pokład cały kram, jaki tam zostawił, gdy ścinał drzewo w okolicy. Potem przybył posłaniec z Pelionu donosząc o śmierci Chejrona i Pelias nagle zaczął się trapić o syna, pełen obaw, czy Centaurowie nie pomścili na nim rzezi, jaką urządził Herkules. Rozesłał zwiadowców, z których jeden przyniósł od świniopasa w Metonie nowinę, że Peleus i Akastos wsiedli na pokład Argo i ze śmiechem odplynęli. Gdy Pelias zrozumiał, jak go okpiono, wpadł w szewską pasję, stłukł posłańca prawie na śmierć, a potem chodził tam i z powrotem po sali jadalnej warcząc jak dziki zwierz. Wreszcie złapał topór i wypadł z pałacu. W księżycowym blasku szedł ulicą do domu Ajzona powtarzając sobie na głos w rytm kroków:

- Twój okrutny i bezbożny syn wykradł mi księcia Akastosa, którego kocham ponad wszystko w świecie, wykradł zwołując go obietnicami sławy i skarbów. Jeśli się jaka krzywda stanie Akastosowi, nie liczy, bracie Ajzonie, że pożyczysz długo.

Była północ, drzwi zaryglowane, zamknięte okiennice, ale Pelias siekierą utorował sobie drogę. Zaskoczył Ajzona i Alkimedę na wewnętrznym dziedzińcu domu, gdzie przy świetle pochodni składali Dziewiczej Bogini Persefonie bezoltarzową ofiarę.

Pelias stał i patrzył osłupiały, bo Ajzon krzątał się żwawo jak młodzieniec. Trzymanym właśnie toporem rzeźniczym przecinał gardziel wystraszonego czarnego byka o rogach opasanych granatową jak noc wstęgą, którego łeb ocieniały gałązki cisu. Krew tryskała do kamiennej niecki, zaś pochylona nad nią Alkimededa poruszała dłońmi mamrocząc. Żadne z nich nie usłyszało hałaśliwego wejścia Peliasa: byli nazbyt zajęci trudnym zadaniem zabicia byka, co mimo kółka w nozdrzach opierał się ich usiłowaniom, by go podprowadzić do niecki.

Teraz Ajzon uroczyście zwrócił się do Persefony, by zezwoliła duchowi jego ojca, Kreteusa Miniwczyka, wynurzyć się ze Świata Podziemi, napić pożywnej cieplej krwi, a następnie przepowiedzieć prawdziwie, jaki los spotka Jazona z towarzyszami w drodze do Kolchidy. Na oczach Peliasa u płytszego krańca niecki zaczął się zbierać lekki obłoczek niby mgła; co niekiedy zasnuwa wzrok chorego. Stopniowo gęstniał, aż nabierając różowej barwy ukształtował się w pochyloną głowę Kreteusa mlaszczącego językiem i popiskującego z ukontentowania.

Pelias ściągnął sandał i cisnął nim w ducha, aby zapobiec przepowiedni. Ten szczeł natychmiast, błędąc w miarę oddalania - czar przysł. Pelias zdjął hełm i wręczył Ajzonowi mówiąc:

-Zanurz go w głębszym krańcu niecki, zdrajco, zaczerpnij ciepłej krwi i wypij!

-A jeśli odmówię, bracie? - zapytał Ajzon.

-Jeśli odmówisz, tym toporem porąbię na kawałki ciebie i twoją żonę i rozsypię kości po Pelionie, tak że wasze duchy nigdy nie zazną spoczynku, bo grobowcem będą wam trzewia lampartów, wilków i szczurów.

-Czemu mi wydajesz ten bezbożny rozkaz? - spytał Ajzon drżąc tak, że ledwie się mógł utrzymać na nogach.

-Boś mnie zwodził przez dwadzieścia lat - odrzekł Pelias. - Po pierwsze udając, że jesteś zniedołężniały, abym się ciebie nie bał. Po drugie tając przede mną ocalenie twego bachora Diomedesa czyli Jazona. Wreszcie spiskując z nim na zgubę mojego biednego szalonego syna Akastosa. Pij, pij, mówię, albo porąbię cię na drzazgi jak suchą kłodę sosnową.

-Wypiję - powiedział Ajzon. - Zostaw mi jednak przedtem, trochę czasu na powtórzenie czarów, które wskresiły mego szlachetnego ojca Kreteusa, tak by mógł powrócić bezpiecznie do swego podziemnego domostwa.

Pelias przystał na to. Ajzon poprawnie powtórzył zaklęcia, choć glos mu się łamał, a później zaczerpnął gęstej byczej krwi zanurzając w niej hełm. Wypił, zakrzuszył się i umarł. Zarazem Alkimedą poderżnęła sobie gardło nożem ofiar-nym. I tak trzy cienie, ojciec, syn i synowa, ręka w rękę zstąpiły do Świata Podziemi. Pierwej jednak Alkimedą prysnęła bluzgającą krwią na szatę Peliasa i wzrokiem rzuciła klątwę, która nie mogła przejść przez bulgoczącą krtać.

Pelias sprawił im przyzwoity pogrzeb i winał sobie, że zginęli z własnej, a nie jego ręki. Spalił zakrwawioną szatę i oczyścił się w świątyni Posejdona, gdzie kapłani nałożyli nań jedynie lekką pokutę.

Rozdział 13

PRZEZ ATOS KU LEMNOS

W Kastanai spędzili Argonauci dzień jeden i noc, trawiąc mile czas na rybołówstwie, polowaniu i zabawie, nie oddalali się jednak zbyt od okrętu, tak by w razie nagłej zmiany wiatru być w pogotowiu do podjęcia podróży. Wygodniczki Augiasz z Elidy, który miał pęcherze na rękach i pośladki obolałe od wiosłowania, nalegał, by na przyszłość używano wiosł tylko w ostateczności i aby nie przedłużać dziennego kursu, aż stanie się uciążliwy. Tyfis i Ankajos pokiwali na to głowami, a stary Nauplios rzekł:

- Kolchida leży bardzo daleko, królu Augiaszu, i musimy być z powrotem przed końcem lata, jeśli chcemy uniknąć rozbicia na tym właśnie skalistym wybrzeżu.

Pasterze nie odważyli się wrócić. Gdy wreszcie nadeszła pora, by podnieść kotwicę, Jazon pozostawił rysunek, roboty Ifitosa z Fokidy, który miał im wszystko wytłumaczyć. Biegle wykonany węglem drzewnym na gładkim kamieniu obrazek przedstawiał ogromnego Herkulesa, z maczugą i lwią skórą, unoszącego tuzin małych owiec - zjedli ich co najmniej tuzin - oraz Jazona, z końską grzywą i ciałem cętkowanym jak lampart, zostawiającego w zamian doskonałą włócznię z brązu i dzbanek wina w jaskini pasterzy - jako wyrównanie długu. Na drugim planie widniała zakotwiczona Argo, zaś Argonautów wyobrażały rozmaite zwierzęta i ptaki, ich totemy. Jednakże rysunek okazał się niepojęty

dla powracających pasterzy, którzy w popłochu porzucili te pastwiska przeświadczeni, że jakaś straszliwa klątwa zawiąsała nad ich głowami. Włócznia i dzban wina przez rok z górą pozostały w jaskini nietknięte.

Wczesnym rankiem następnego dnia rześka bryza powiała z południo-zachodu i Tyfis poradził Jazonowi zdać się na nią wzdłuż wybrzeża aż do poświęconej Apollinowi doliny Tempe, gdzie wpada do morza rzeka Penejos. Jazon się zgodził. Wszyscy wrócili na pokład, drągami zepchnęli okręt, podnieśli żagiel i wkrótce znowu nabrali rozpędu. Fale gwałtownie uderzały o burtę statku skłaniając poniekąd do mdłości lub wymiotów.

Brzeg był wysoki i urwisty. Niebawem od strony lądu wychynał stożkowaty wierzchołek Ossy i minęli osadę Eurymene, której mieszkańcy chwycili za broń w obawie wrogięgo najazdu, ale spostrzegłszy omyłkę, pomachali im na pożegnanie. Gdy Argo okrążyła przylądek Ossy, wybrzeże przybrało wygląd niegościny; Tyfis zaczął opowieść o okrętach, jakie tu widział rozbite na skalach przez gwałtowne sztormy północno-wschodnie. Po chwili jednak łańcuch górski odsunął się w głąb pozostawiając między sobą a morzem wąski spłacheć równiny zakończony piaszczystą plażą, co uśmierzyło ich niepokój.

W południe osiągnęli ujście Penejosu, rzeki, której tylko górny bieg znał Jazon, która jest jednak najslawniejsza w Grecji i licznymi dopływami nawadnia całą żyzną Tesalię. Już mieli przybijać do brzegu, bo Idmon, Ifitos, Orfeusz, Mopsos i inni uparli się odwiedzić świątynię Apollina w Tempe i wziąć udział w obchodach święta Myszy, gdy nagle wiatr się odwrócił i zadał od lądu. Argos i Tyfis skłonili zatem Jazona, żeby skorzystał z tej bryzy, daru swego przodka Ajolosa, i spieszył prosto na wschód ku przylądkom Tracji. Przystał na to. Za nimi w głębi lądu olbrzymi Olimp

błyszczał rozległą powierzchnią bladej nagiej skały, jak zawsze pokrytej czapą śniegową, strome zbocza miał przegowane ciemnymi zadrzewionymi wąwozami.

-A ja wiem, jak bogowie i boginie spędzają tam czas -odezwał się Idas poważnie.

-No, jak? - zapytał Koronos z Gyrtou, prostoduszny Lapita. - Rzucają w siebie śnieżkami! - wrzasnął Idas rycząc ze śmiechu nad własnym dowcipem. Towarzysze zmarszczyli czoła na tę lekkomyślność. Majestat Olimpu nawet z odległości dziewięćdziesięciu stadiów wciąż napępiał ich dusze.

Zjedli posiłek złożony z koziego sera i placków jęczmieniowych, popili to winem i zabijali czas rozwiązując zagadki. Admetos wymyślił taką:

- Nigdy nie żył, aż umarłem ku czci siostry sługi mego pana; teraz z panem jadę na poszukiwanie swojego znaku mitego przodka. Atalanta odgadła: to był kołpak Admetosa, uszyty ze skórek jagniąt dobytých z łona kotnych owiec, które składał na ofiarę Artemidzie. Bo Artemis była siostrą Apollina, niegdyś sługi Admeta; a teraz kołpak jechał z właścicielem na poszukiwanie Złotego Runa.

Meleager zadał inną zagadkę: - Nigdy nie przebywam długo w gronie rodziny. Nie znam własnej siły. Walę z nóg mężów niczym spróchniałe drzewa. Dzieciństwo mi upłynęło wśród obcych. Czyż moja strzała chybia kiedy celu? Ośmielam się samotnie wędrować w gromadzie nieprzyjaciół i nikt mi nie wejdzie w drogę, bo każdy się mnie boi.

-Herkules! - zawołali wszyscy na raz.

-Nie - oświadczył Meleager. - Zgadujcie jeszcze raz.

-Kiedy wreszcie dali za wygraną, objaśnił: - Atalanta. Ona to nie zna siły swej piękności, co wali z nóg mężów niczym spróchniałe drzewa. Ona spędziła dzieciństwo wśród kapłanek Artemidy na górze Arakintos, tak właśnie jak Herkules

wśród obcych w Tebach kadmejskich, i jak on rzadko odwiedza własną rodzinę. Kto widział kiedy, by jej strzała chybiła celu? Teraz ośmiela się wędrować z gromadą mężczyzn, którzy są przyrodzonymi wrogami kobiet, a żaden nie wejdzie jej w drogę.

Ściemniało się, ale okręt wciąż płynął bezszelestnie niby we śnie, kiedy zaś Tyfis znużył się sterowaniem, Mały Ankajos ujął rumpel. Godzina za godziną utrzymywał Gwiazdę Polarną nad lewym ramieniem, zaś Tyfis spał i spali wszyscy Argonauci z wyjątkiem Orfeusza. Wtedy Orfeusz zaśpiewał piosenkę, tylko dla Małego Ankajosa, pełną tak przeszywającej słodyczy, że ten nie zdołał powstrzymać łez. I odtąd zawsze nocą, podczas spokojnej wachty pod czystymi gwiazdami, powracały do niego słowa i melodia.

Na wpół uśpiona szepcze mi
Miłosne słowa
W godzinach cienia -
Jak ziemia, która zimą śpi,
A już się zazielenia,
Choć pada śnieg,
Choć pada gęsty śnieg.

Ankajos znał imię kobiety z piosenki: to była Eurydyka, urocza żona Orfeusza, która przypadkiem nastąpiła na żmiję i zginęła od ukąszenia. Cała świetna muzyka płynąca z jego liry hiperborejskiej nie potrafiła jej ocalić. W udręce otrząsnął z sandałów pył Grecji i udał się do Egiptu. Wróciwszy jednak równie nagle, jak był wyjechał, żył od tej pory na dobrowolnym wygnaniu wśród dzikich Kikonów jako ich prawodawca, arbiter i ukochany przyjaciel.

Orfeusz jeszcze przez chwilę miękko prowadził melodię, gdy śpiew już zamarł. Ankajos wyjrzał za lewą burtę, by

sprawdzić, czy jest na kursie, i dostrzegł, jak mu się wydało, ciemne głowy ludzi płynących za nimi. Wychyliwszy się na prawo zobaczył ich więcej. Przestraszony szepnął:

- Cyt, Orfeuszu, duchy podążają za nami!

Ale Orfeusz oświadczył, że nie ma się czego bać: to tylko foki, z daleka i z bliska zwabione jego muzyką.

Po chwili Ankajos dosłyszał głębokie westchnienie towarzysza i zapytał go:

-Czemu wzdychasz, Orfeuszu?

-Wzdycham ze znużenia.

-Śpij zatem - poradził Ankajos. -Ja sam będę czuwał. Śpij i wypocznij dobrze.

Orfeusz podziękował, rzekł jednak: - Nie, drogi Lilajczyku, mego znużenia sen nie uleczy; zdoła je usunąć tylko doskonały spoczynek.

-Skoro wypocząć dobrze znaczy: spać, ale wypocząć doskonale znaczy: umrzeć, czy pragniesz śmierci, Orfeuszu?

-Nie tyle śmierci - odparł. - Wszystkich nas porywa koło, od którego nie masz wyzwolenia jak tylko przez łaskę Matki. Koło nas unosi w życie, w światło dnia, i pogrąża z powrotem w śmierć, w ciemności nocy; lecz niebawem nowy dzień świta czerwono i znów się pojawia, odradzamy. Człowiek nie odradza się w zwykłym swoim ciele, a w ciele ptaka, zwierzęcia, motyla, nietoperza czy płaza zależnie od wyroku, jaki nań zapadł w Podziemiach. Śmierć nie wyzwala od koła, Ankajosie, dopóki nie wkroczy w to Matka. Wzdycham do doskonałego spoczynku, gdy weźmie mnie nareszcie w dobrotliwe objęcia.

Kiedy się rozwidniło, ujrzeli przed sobą jakoby wyspę. Orfeusz poznał w niej Pallene, podówczas zwany Flegrą, najbliższy i najżyźniejszy z trzech przyłądek Pajonii, i rad był, że tak ściśle utrzymali kurs. Teraz obaj zbudzili Tyfisa, który z kolei objął ster, a Tyfis obudził Jazona do towarzystwa

na wachcie. I kiedy wszyscy czterej jedli śniadanie złożone z jęczmiennego chleba, sera i wina, słońce najpiękniej wschodziło z morza złącząc kędzierzawe chmurki, co się ścięły po niebieskim niebie. Wiatr ochłódl. Sterowali prosto ku brzegowi niebacznie na mielizny czy skały, obserwując wyborne stada bydła i owiec, które pasły się bez dozoru tuż nad morzem.

- Nie lądujemy jeszcze - rzekł Tyfis. - Dalej znajdziemy równie zacne lupy. Niech nasi przyjaciele pośpią. Śpiący nie czują głodu. Płynęli, a słońce przygrzewało uśpionych i odbierało im chęć do wstawania. Żeglowali wzdłuż wybrzeża pomiędzy przylądkami i dojrzeliby góry oraz lesisty półwysep Sytonia zakończony stożkowym pagórkiem zwanym Koźle Wzgórze. Teraz Mały Ankajos i Orfeusz poszli spać, ale Jazon zbudził pozostałych na śniadanie i przyglądał się trzeciemu cyplowi, Akte, co się właśnie wynurzał na północo-wschodzie. Jest on falisty i poryty wąwozami, u jego wierzchołka zaś wznosi się góra Atos, wielki biały ostrosłup w spódnicy ciemnych lasów. Tu postanowili wylądować, by nabrać wody i zażyć spaceru po stałym gruncie, nie mogli jednak liczyć na dłuższy pobyt, ponieważ Koronos, znawca pogody, zbadał niebo i zapowiedział, że wiatr nie utrzyma się długo.

Argonauci wciąż byli w świątecznym nastroju, bez troski o to, jakie próby i niebezpieczeństwa czekają po drodze. Jazon wezwał ich do zawodów, z dzbanem wina jako nagrodą: kto mu przyniesie największe żywe stworzenie, nim cień białego w ziemię pręta przewędruje od znaku do znaku. Gromada się rozbiegła, a gdy cień już prawie znaku dotykał, Jazon zadał w konchę i zwołał wszystkich. Niektórzy byli zdania, że przez czas tak krótki w ogóle się nie uda znaleźć nic dużego, pokazywali więc z dumą: ten piskłę morskiego ptaka porwane z gniazda na skale, tamten mysz, na którą na-

depnął, ale jej nie zabił, ów małego kraba z plaży. Atalanta jednak zdobyła zającą i właśnie go mierzyli i ważyli w zawody z piękną rybą złowioną przez Melampusa, gdy spoza wzgórza rozległ się donośny ryk i ujrzeli Herkulesa, spóźnionego po wygraną, jak zstępował z góry z szamoczącym się, podrośniętym niedźwiadkiem w objęciach.

Herkules nierad był, że zawody już skończone. Okazał swoje niezadowolenie, rozbił bowiem o burtę czaszkę zwierzęcia i zjadł na surowo najdelikatniejsze kawałki nie częstując ani kęskiem nikogo prócz Hylasa. Resztki ścierwa wyrzucił za burtę, gdy ruszali w drogę.

Wiatr nie zawiódł aż do zmroku. Potem spuszczone żagiel i poszły w ruch wiosła; pociągnęli tak spory kawał, nim wreszcie na parę godzin powalili się spać. Następnego dnia o brzasku osiągnęli Lemnos, dość niepozorną wyspę o niewysokim brzegu. Łatwo było odnaleźć główne miasto Myrina, jako że nadpływali od zachodu; Tyfis sterował według widocznej z daleka białej świątyni Hefajstosa na cyplu. Cypel ten sterczał z głębi łądu pomiędzy dwiema zatokami; Myrina, zwrócona ku północy i ku południowi, leżała na wąskim międzymorzu łączącym cypel z wybrzeżem. Tyfis wybrał zatokę południową, która nęci szeroką piaszczystą łachą w zakątku najbliższym miastu, przed sztormami zaś chronią ją mielizny, gdzie fala się łamie.

Gdy dziarsko podpłynęli do miasta, wytrzymując tempo, nadane silnymi uderzeniami Herkulesa, Jazon rozkazał odłożyć wiosła. Uczynili to, rozpędzona Argo sunęła dalej, oni tymczasem wdziali hełmy, naciągnęli cięciwy łuków i chwycili za włócznie czy oszczepy. Okręt wpłynął na płytkie wody stopniowo tracąc szybkość, a z bielonych domów runęła gromada zbrojnych, by im przeszkodzić w lądowaniu.

Jazon zwrócił się do Argonautów:

- W imię wszystkich bogów i bogiń zaklinam was, nie oka-

zujcie śladu wrogości. Jeśli chcą, niech nas pierwsi zaatakują. Echionie, Echionie, nałóż szatę herolda i koronę, weź w dłoń różdżkę oliwną i zapewnij tych Lemnów o naszych pokojowych zamiarach.

Echion przywdział odznaki swego urzędu, podkasał szatę i włącząc po kolana w wodę pobrnął ku brzegowi z podniesioną gałązką oliwną. Nagle Linkeus wrzasnął: - Na łapy i ogon Rysia! Przysięgam, że to same kobiety!

Eurydamas Dolopijczyk zawtórował: - Klacze, źrebaki i ogiery! Toż to baby, nie mężowie!

Wtedy ryknął Herkules: - Ho, ho, czyżby Amazonki przeniosły się na Lemnos?

Reszta także okrzykami wyrażała zdumienie.

Oto historia kobiet lemnijskich. Pierwotnie Lemnowie czcili kornie Trójboginię, mieli kolegium nimf i Maję, czyli najwyższą kapłankę, która ze swego domu na wzgórzu opodal Myriny rządziła całą wyspą. Nie mieli jednak instytucji małżeństwa. A potem spokój wyspy zakłóciła nowa olimpijska religia. Mężczyźni nabrali ochoty na rolę ojców i mężów a tym samym na panowanie nad nimfami; jednak najwyższa kapłanka zagroziła im straszliwą karą, w razie gdyby chcieli porzucić dawne obyczaje. Udali posłuszeństwo, ale niebawem wszyscy wyprawili się cichaczem w czółnach rybackich i wieczorem przybili nieoczekiwanie do brzegów Tracji. Był to dzień, gdy, jak wiedzieli, młode dziewczęta z całej okolicy miały się zebrać na wysepce opodal brzegu składając ofiary tamtejszemu herosowi pod nieobecność mężczyzn. Zaskoczyli dziewczyny, porwali je i wzięły za żony. Przeprowadzili wszystko tak sprytnie, że Trący doszli do wniosku, iż widocznie potwory morskie pożarły im kobiety, porwały je harpie lub pochłonęły ruchome piaski.

Lemnowie wrócili z żonami do Myriny i oświadczyli ko-

bietom lemnijskim, że już ich nie potrzebują, bo te nowe mogą same siać zboże, kapryfikować figi i troskliwie doglądać mężów. Przyjęli religię olimpijską i - jako biegli rzemieślnicy - oddali się w opiekę boga kowala Hefajstosa: Hefajstosa, co wprzód był tu czczony jako miejscowy heros, nie żaden bóg, teraz zaś go deifikowano w roli syna Hery i Dzeusa. Jego przybytek, który Tyfis widział na przylądku, przemianowano na świątynię; zaczęto mu składać ofiary na wyniosłym ołtarzu, zamiast na palenisku ziemnym; kapłani-mężczyźni zastąpili kolegium nimf.

Jeden tylko mąż, dowódca wojskowy Toas, brat najwyższej kapłanki, nie chciał się przyłączyć do tych zaprzańców; najwyższa kapłanka poleciła mu ostrzec ich przed gniewem Trójbogini. Obrzucili go nieczystościami i odesłali z oznajmieniem: „Kobiety lemnijskie, śmierdzące paskudnie, a dziewczyny trackie są niby róże”.

W Myrinie miał się odbyć wielki festyn ku czci Olimpijczyków. Gdy nadszedł dzień uroczystości, najwyższa kapłanka rozesłała szpiegów, którzy jeszcze przed wieczorem donieśli, że mężczyźni leżą już na rynku pijani jak bele. Stało się więc, że kobiety, oszołomione żuciem liści bluszczu oraz tańcem nago w świetle księżycy, o brzasku pomknęły do Myriny i wymordowały wszystkich mężczyzn bez wyjątku, jak również wszystkie kobiety trackie. Co do dzieci, oszczędziły dziewczynki, poderżnęły jednak gardła chłopcom ku czci dziewicy bogini Persefony, a także z obawy, aby w przyszłości nie pokusili się o zemstę. Odbyło się to w ekspozycji religijnej, po czym przybytkowi na cyplu przywrócono odwieczny rytuał.

Rankiem kobiety zlekły się własnych czynów, nie mogły jednak znów powołać do życia martwych mężczyzn, wśród których byli ich bracia, synowie, miłośnicy. Sprawily im przyzwoity pogrzeb i oczyściły się z winy najlepiej, jak

umiały. Bogini wydała wyrok biorąc na siebie cały grzech i nakazując im weselić się i odtńczyć taniec zwycięstwa; co też uczyniły. Następnie rażno wzięły się do pracy wykonywanej zwykle przez mężczyzn, poza wypalaniem garnków, płatnerstwem oraz wyrobem narzędzi, na czym się nie rozumiały. Zdołały łowić dostateczną na swoje potrzeby ilość ryb, orać i bronować. Ćwiczyły się także we władaniu oszczepem i mieczem w obawie najazdu Traków.

Córka najwyższej kapłanki, nimfa-Kukułka Hypsipyle, uknuła cały spisek według wskazówek matki. Ona także znalazła sposób ocalenia Toasa od zguby, ponieważ był bratem jej matki, bardzo oddanym Bogini. Potem puściła go na morze w łódce bez wiosł, nie chcąc zabijać na miejscu, nie ośmielając się jednak powiedzieć kobietom, co uczyniła, ze względu na jednomyślnie podjętą decyzję, aby ani jednego mężczyzny nie zachowywać przy życiu.

Hypsipyle była ciemnoką przystojną niewiastą i inne kobiety wielce ją poważały. Przez kilka miesięcy przed przybyciem Argo coraz bardziej ją martwiła przyszłość wyspy, ponieważ wszystkie kobiety najwyraźniej łaknęły widoku i zapachu mężczyzny. Z braku kochanków popadały w niezdrową namiętność do siebie nawzajem, tęskniły do macierzyństwa, zachowywały się niespokojnie i histerycznie. Hypsipyle trapiła się również o żniwa, nie dopełniono bowiem przy siewie jęczmienia użyźniającego aktu miłosnego z Lemnami. Nie mogła już teraz liczyć na wskazania swej świątobliwej matki, sparaliżowanej i pozbawionej mowy: bardzo złowróżbny wypadek. Jednakże we śnie Bogini poradziła Hypsipyle zachować cierpliwość, bo wszystko się dobrze skończy.

Na widok Argo Hypsipyle sądziła oczywiście, że to okręt tracki, i wezwała towarzyszek do broni; skoro jednak dostrzegła głowę Barana, znak Minijszyków, poczuła się nieco pewniej.

Rozdział 14

WYSPA KOBIET

Hypsipyle przyjęła Echiona w dawnej męskiej sali obrad. Pozwolił jej mniemać, że Argo zmierza do Tracji w celach handlowych, i opowiedział, że Jazon Miniwczyk, kapitan, zawiązał do Myriny po prostu po żywność, napitek i dla odpoczynku. Hypsipyle zapytała, pod czyimi auspicjami podjęto wyprawę. - Dzeusa, Posejdona, Apollina, Ateny, Artemidy - oświadczył. Gdy jednak odparła: - To pięknie - raczej chłodnym tonem, był dość bystry, by dodać: - Ponadto zaś darzy, nas przychylnością Trójbogini. - Mówiąc to dostrzegł, że twarz jej się rozjaśnia.

Ponieważ Echion nie zadawał kłopotliwych pytań na temat nieobecności mężczyzn na ulicach i w sali obrad, Hypsipyle w rozmowie uprzejmie mu wyjaśniła, że wszyscy mężczyźni z Lemnos wyruszyli do Tracji na wyprawę wojenną, jej Rada przeto musi teraz rozważyć, czy jest wskazane, pod ich nieobecność, pozwalać mężczyznom innego plemienia, by lądowali na wyspie. Ma nadzieję, że Jazon zachowa cierpliwość przez godzinę czy dwie, nim Rada poweźmie decyzję. Na razie zaś ofiaruje mu dzban miodu jako zadatek przyjaźni.

Echion w szacie herolda przedstawiał się okazale; w dłoni piastował różdżkę oliwną z dwoma pączkami na końcu okrzęconymi na krzyż i związanymi białą wełną, jak by to było berło. Gdy wychodził z sali, a za nim szczupła dziewczy-

na ugięta pod ciężarem ogromnego dzbana miodu, wiele kobiet nie mogło się powstrzymać od pieszczotliwego pogłaskania jego ramion i barków. Uśmiechem kwitował te czułości, co coraz bardziej rozzuchwalało kobiety, aż Hypsipyle przywołała je do porządku i napomniała, że osoba herolda jest święta, i nie może go spotkać gwałt żadnego rodzaju.

Echion wrócił na okręt i wszystko powtórzył z kostycznymi komentarzami na temat dziwnie nieopanowanych zapachów kobiet lemnijskich, a Bootes częstował towarzyszy miodem. Po chwili się odezwał:

- W każdym razie niezły miód. Głównie wrzos, trochę tymianku... rozmaryn? Tak, rozmaryn... i odrobina cyklamenu. Jak na zwykły miód wyspiarski, muszę przyznać, że jest do prawdy niezgorszy. Miód attycki ma oczywiście smak bardziej wyszukany, ponieważ harmonia jego składników jest pełniejsza: podobnie melodia pięknie wykonana na siedmiostrunnej cytrze dźwięczy milej dla ucha niż melodia równie pięknie zagrana na trzystrunnej lirze. Gdybym jednak miał rozstrzygać pomiędzy pieśnią dobrze wykonaną na trzech strunach i pieśnią źle graną na siedmiu, odpowiedziałbym: „Zwyciężyły trzy”. Miód lemnijski sięga wyżyn doskonałości w porównaniu z tym czymś, co Pelias podawał nam w Jolkos chępiąc się, że to czysty miód głogowy. Głogowy, akurat! Mniejsza już, że gotowana baranina z jęczmieniem pachniała czosnkiem, ale, na Sowę Ateny! prawo gościnności nakazuje trzymać takie rzeczy z dala od dzbana z miodem. Jednak może to niewdzięczność z mojej strony ganić naszego królewskiego gospodarza i głupota czynić to wobec jego syna, siostrzeńca oraz zięcia, znamienitych mężów. Niech przeto Najwyższy Gospodarz dźwiga cały ciężar mego oskarżenia. Chciałbym tylko rzec, że jeśli powaby Lemnos są równie proste a wyborne jak ten miód, pilno mi już wysiadać na brzeg.

Rada Hypsipyle była w rozterce pomiędzy podjętą dawniej uchwałą, by nie zaufać nigdy mężczyznom i nie wpuszczać ich na wyspę, a pasją miłosną, *co* je wszystkie ogarnęła na widok Echiona. Hypsipyle zwróciła się do nich.

- Najmilsze siostry, ciotki, siostrzenice, krewniaczki i ty, Ifinoe, moja córeczko, posłuchajcie cierpliwie, jeśli łaska, i doradźcie mi. Ci Minijczycy, jeśli ich herold nie kłamie (a wątpię, czyby się ośmielił łąć powołując się na tyłu bogów i bogiń i na samą Wielką Matkę), mają zamiary pokojo-we i z pewnością zadowolą ich podarki złożone z wina, miodu, jęczmiennego chleba, sera i smacznej lemnijskiej baraniny. Wysiądą na krótko, żeby rozprostować nogi - trzymając się na naszą prośbę z dala od domów Myriny - a potem popłyną sobie na Imbros, następny etap podróży do Tracji. Dodam jeszcze, że budowa ich okrętu nasuwa myśl o wojnie raczej niż o handlu. Wygląda na to, że ich sprawy w Tracji mają nieco piracki charakter; nie turbujmy się tym jednak. Daleko Trakom do tego, aby byli naszymi sprzymierzeńcami. Leży w naszej mocy utrzymać Minijczyków na odległość ramienia, bo jesteśmy od nich liczniejsze i w bitwie dałybyśmy się im we znaki.

Ich herold, jak mi się zdaje, wziął za dobrą monetę historijkę o naszych mężczyznach uwięzionych w Tracji; jeśli więc podarki im się spodobają, będą się wahali, czy nas napastować, ze strachu przed możliwą zemstą. Dać im jednak pełną swobodę w mieście byłoby niebezpiecznie, bo któraś na pewno okaże się niedyskretna i wypaple, co się naprawdę zdarzyło w tamtą krwawą noc. Wówczas choćby ci Minijczycy sami nas nie potępiłi, opowieść o strasznym czynie wkrótce obiegnie całą Grecję. Gdyby dotarła do Traków, gotowi tu natychmiast przybyć, by pomścić na nas śmierć swoich córek.

Po chwili przemówiła Ifinoe: - Matko, kiedy już oddałam

dzban miodu mężczyznom na okręcie i oddaliłam się, podpełzłam z powrotem przez parów i ukryłam się za skałą, by podsłuchać, co mówią. Wiatr od morza niósł do mnie słowa wyraźnie. Jeden z tych ludzi, którego nazywają Ankajos, rzekł: „Czyżby istotnie tak było? Zatem wszystko, co mi opowiadał Toas, to jednak prawda, nie bajka!” Ktoś go spytał: „Kim jest Toas i co mówił?” Odparł mu: „Toas to stary Lemn, którego płynąc z Samos do Jolkos znalazłem unoszonego przez fale w czólnie bez steru i wysadziłem na ląd na wysepce Sikinos opodal Naksos. Był obłąkany z pragnienia i głodu i utrzymywał, że kobiety na Lemnos wymordowały wszystkich mężczyzn oprócz niego i w łodzi puściły go na morze. Ubrał tę historię w mnóstwo innych szczegółów, już jawnie nieprawdziwych, na przykład, że pod ławeczką sternika znalazł w pudle małe pólko jęczmienia i parę dojnych owiec, w co ani ja, ani moi towarzysze na pewno nie mogliśmy uwierzyć”. Tak więc, matko, nie widzę powodu, by trzymać z daleka tych pięknych żeglarzy, skoro już wiedzą najgorsze. A jeszcze chcę wam powiedzieć: ten wysoki kapitan, ze splecionymi jasnymi włosami, który nosi chiton z cętkowanej skóry, jest najpiękniejszym mężczyzną, jakiego w życiu widziałam.

Na chwilę zapadła cisza. Potem wstała drżąca starucha, niegdyś mamka Hypsipyle.

- Miłe moje, jestem starą kobietą, daleką już od spraw macierzyństwa, zbyt żółtą, pomarszczoną i chudą dla męskiej uciechy. Cokolwiek tedy powiem, powiem bezinteresownie. Jestem przekonana, że postąpiłyśmy słusznie zabijając naszych mężczyzn i ich żony: było naszym obowiązkiem pomścić honor Bogini. Czyn ten naprawił błąd, popełniony w ostatnich latach: gdy bowiem moja matka była młodą dziewczyną, zuchwalstwu mężczyzn zapobiegało się łamiąc każdemu za młodu nogę ku czci chromego bohatera

Hefajstosa. To im nie pozwalało równać się z nami w bitwie czy łowach i kazalo poprzestać na pługu, łodzi i kowadle. Zarzuciwszy ten znakomity obyczaj z nierozsądnej moim zdaniem litości, odłożyliśmy na bok oszczepy. Jestem również przekonana, że postąpiłyśmy słusznie zabijając dzieci płci męskiej: zachować je znaczyłoby hodować żmiję na własnej piersi. Wydaje mi się jednak po dojrzałym namyśle, że zakazać w ogóle mężczyznom wstępu na wyspę to posunięcie niedopuszczalnie wobec nas samych złośliwe. Zastanówcie się, moje drogie: jeśli byście nawet zdołały obronić Lemnos przed wszelkimi przybyszami: jakaż starość was czeka? Gdy my stare wymrzemy po trochu i wam, młódkom, przyjdzie zająć nasze miejsce u ogniska, jak sobie dacie radę? Może rozumne woły same zaprzęgną się w jarzmo i zaorzą pola? Może pilne osły wezmą się w czas żniw do sierpa i zbiorą dla was plony? Może chętne ryby same będą z wody wyskakiwać na patelnię? Co do mnie, obmierzła mi jest myśl, że umrę i pogrzebią mnie, zanim znowu nacieszę ucho donośnym wrzaskiem krzepkich chłopaczków bawiących się w piratów na dziedzińcu; teraz słyszę tylko marudne popłakiwanie dziewczynek, które się podstępnie szczypią i drapią nawzajem, i szepczą sobie po kątach błahe sekrety.

Bądźcie znów kobietami, ślicznotki z Lemnos, wybierzcie kochanków spośród tych przystojnych żeglarzy, ufnie uciekając się pod obronę ich sławy (bo zdaje się, że jest między nimi paru szlachetnych książąt), i dajcie początek szlachetniejszej niż poprzednia rasie Lemnów.

Westchnienie ulgi i burzliwy poklask zagłuszyły ostatnie słowa staruszki. Ifinoe tańcząc z niecierpliwości wykrzyknęła:

- Matko, matko, czy mogę zaraz iść i sprowadzić tu tych cudnych żeglarzy?

Hypsipyle pozostawiła odpowiedź Radzie, a ta wyraziła

zgode bez jednego nawet głosu sprzeciwu; choć niektóre kobiety podejrzewały Hypsipyle o przemycenie Toasa poza obręb wyspy, były teraz zbyt radośnie podniecone, by ją oskarżać o przestępstwo. Wysłano więc Ifinoe. Zbiegła pędem na brzeg i zawołała:

- Mili żeglarze, zapraszamy was wszystkich, wyjdźcie na ląd i rozprostujcie nogi. Moja matka, królowa Hypsipyle, przyrzeka wam pobyt tak miły jak we własnym domu u bożku małżonek, do których na pewno tęsknicie.

Argonauci wrzasnęli z uciechy zaczęli posyłać jej pocałunki, a Idas roześmiał się grubo i szturchnął łokciem w żebra swego sąsiada Argosa mówiąc:

- Hej, Argos, a co z twoją kulawą nogą? Może byś też spróbował wyjść na brzeg, żeby ją wyprostować?

W radosnym zgiełku, co powitał ten wybryk, Jazon rozkazał przybić do brzegu. Wszyscy nacisnęli na wiosła i po chwili długi kil z sykiem worał się w piasek. Odłożyli wiosła bacząc, żeby z gorliwości nie palnąć sąsiada po głowie; następnie wygramolili się za burtę i uwieszeni na piórach wiosła wyciągnęli Argo do połowy z wody. Herkules zarzucił kamienie kotwiczne.

Bystre oczy Ifinoe szukały w gromadzie ładnego chłopca, którego by mogła wybrać dla siebie (była już bowiem w wieku odpowiednim do miłości), i spoczęły na Hylasie. Uśmiechnęła się doń znacząco; zarumienił się i odpowiedział wstydliwym uśmiechem.

- Prowadź nas, drogie dziecko! - zawołał Jazon do Ifinoe. Idziemy z tobą jak jeden mąż.

Rozplótł swą długą grzywę i wziął w rękę oszczep, który w Metonie - jako wodzowi - ofiarowała mu Atalanta w zakład wierności: miał on żelazną głowicę, a rękojeść ozdobioną trzema cienkimi prążkami złota. Włożył do tego swój najlepszy płaszcz barwiony morską purpurą; wyhaftowano

na nim obrazki, które zawierały historię o utraconym Runie, choć nikt nie obeznany z prawidłami sztuki nie zdołałby pojąć ich znaczenia. Pierwszy na przykład wizerunek wyobrażał Fryksosa i Helle lecących przez powietrze na grzbiecie złotego barana, przy czym Helle stacza się w objęcia trytonów i nareid, matka Nefele przedstawiona w kształcie obłoku pogania dzieci naprzód powiewając szatą, zaś Trójbogini, w postaci trzech pięknych kobiet w uścisku, depcze obalonego Atamasa, ich ojca. Baran wydawał się mówić coś przez ramię do Fryksosa. Sęp wyszarpywał wątrobę komuś, kogo każdy by uznał za Prometeusza z racji krzesiwa w ręku i ośnieżonej góry; miał to być jednak Fryksos w wiele lat po przybyciu do Kolchidy. Krzesiwo odnosiło się do ofiarowania Runa przybytkowi Prometeusza, a sęp oznaczał, że Fryksosa ominął przyzwoity pogrzeb. Portret samego Jazona, który wywija włócznią w jaskini Chejrona, półkonia, półczłowieka grającego na piszczałce, był równie zagadkowy: Jazon wydawał się karzełkiem napastowanym przez potwora z trąbą.

Pozostali Argonauci także się wystroili i wymuskali, a do prawdy wyglądali razem bardzo pięknie. Jazon spytał:

- Kto będzie pilnował okrętu przed zdradą? Ty, Melampusie? Ty, Mały Ankajosie?

Obaj byli gotowi zostać, choć bez zapła, gdy Herkules nieoczekiwanie oświadczył:

- Idźcie, idźcie! Ja tu posiedzę z Hylasem. Jest za miody na takie wycieczki. Jeślibym go zostawił w towarzystwie tej tam gorącej kurewki, uwiedzie go równie szybko, jak masło topi się w słońcu.

Wzrok Hylasa powlokła chmura urazy. Poprosił:

- O, Herkulesie, pozwól mi iść! Nic mi się nie stanie. Wiesz, że jestem już prawie mężczyzną!

Atalanta, która miała miękkie serce, rzekła:

-Ależ puść go, Herkulesie, i idź sam. Ja obejmę wachtę. Właściwie miałam ochotę pogadać z tymi ślicznymi Lemnij-kami i raz przynajmniej zjeść smacznie przyrządzony posiłek. Ale równie dobrze mogę zostać: nie wolno mi brać udziału w uciesach miłosnych, które pewno nastąpią po uczcie, i tylko będę wszystkim stała na zawadzie. Więc idź, Herkulesie: najlepiej ustrzeżesz Hylasa od krzywdy świecąc mu cnotliwym przykładem.

-Jedna kobieta - przerwał Jazon - to za mało, żeby upilnować Argo.

Atalanta powściągnęła gniew. - Meleager może zostać ze mną, jeśli ma ochotę - rzekła.

Herkules roześmiał jej się w twarz: - Kochasz Meleagra i z zazdrości nie chcesz, żeby się przespał z jaką Lemnijką. Wolisz go zachować dla siebie. Ale was nie zostawię samych. To by było tyle, co dopraszać się kłopotu. Ty nie ufasz Meleagrowi, kiedy jest z dala od ciebie, a ja nie ufam mu, kiedy jest przy tobie, z obawy, że zmartwisz swoją panią Artemidę ustępując jego naleganiom. Nie, nie! Hylas i ja zostaniemy tutaj, prawda, mój kochaneczku?

Złapał Hylasa w niedźwiedzie objęcia i tulił poty, aż Hylas pisnął: - Dobrze, dobrze, Herkulesie! Puść mnie już! Zrobię wszystko, co chcesz. Tylko mnie puść!

-Pięknie - rzekła Atalanta. - Róbcie, jak wam się podoba. Meleager pozostał nieco w tyle i szepnął jej:

-Najmilsza, spróbujmy jeszcze raz dogadać się z Herkulesem. Ofiarujmy się popilnować Hylasa, a on sam niech idzie ze wszystkimi na ucztę, której mu pewno przykro się wyrzekać. Nic nie zdoła bardziej ucieszyć Hylasa niż parę godzin bez towarzystwa przybranego ojca. A skoro Hylas zostanie jako poręczyciel naszej niewinności, Herkules nie może się sprzeciwić, żebyśmy przebywali razem.

Atalanta skinęła głową i Meleager zawrócił z nową propo-

zycją. Ale Herkules pogroził mu palcem.

-Nie, nie! - wrzasnął. - Przejrzałem twój podstęp. Chcesz się kochać z Atalanta pod pozorem, że strzeżesz okrętu i oddajesz mi przysługę; a jak się tylko odwrócę, popchniesz Hylasa w ramiona Ifinoe i potem będziesz twierdził, że był z wami przez cały czas. Nie, nie, zostaję tutaj, rozumiesz? Nie mam szczególnej ochoty iść do Myriny, nie jestem taki zapalony kochanek, jak by się zdawało sądząc z wielkiej ilości kobiet, z którymi robiłem te rzeczy... Hej ho! Raz za razem to samo psie szczęście. Ona zawsze chce ode mnie syna, tak wysokiego i silnego jak ja, ja zawsze chcę mieć z nią córkę, tak zgrabną i śliczną jak mama. I stale chybiam, a ona zwycięża. Sądzę, że musiała tu zawinić złośliwość Hery - pomyśl tylko: dwustu czy trzystu synów i ani jednej córki! Na Święte Węże, czyś kiedy słyszał coś podobnego? Mam dość rozsądku, żeby zrezygnować z tych zawodów... Ale o czym to mówiliśmy przed chwilą?

-Meleager i ja - odparła krótko Atalanta - proponowaliśmy, że będziemy pilnować okrętu i opiekować się Hylasem, kiedy ty pójdziesz do Myriny. Odmówiłeś. Chodź, Meleager!

Kiedy oddalili się oboje, Herkules rzekł do Hylasa:

- Cóż za paskudny charakter ma ta dziewczucha! Ale nie gorszy, zdaje się, niż większość kobiet. No, to teraz, złotko, jesteś bezpieczny od tej pożądlivej malej Lemnijki, bez pieczny przy swoim drogim, oddanym Herkulesie. Jestem trochę głodny. Może byśmy zjedli coś dobrego?

Hylas zawołał za odchodzącą Atalanta:

- Powiedz Ifinoe, że będzie bardzo miła, jeżeli zechce przynieść memu przybranemu ojcu coś dobrego do jedzenia. Powiedz, że go powinien zadowolić pieczony baran w całości i trzygalonowy dzban wina.

Ifinoe wprowadziła Jazona i pozostałych Argonautów,

dwójkami, w bramę miasta. Kobiety podniosły wielki krzyk podziwu i zachęty. Ale Długi Ankajos podał cicho wzdłuż kolumny:

- Patrzeć przed siebie, nie wypuszczać oręża z garści.

Doszli do sali obrad, gdzie zbrojne dziewczyny otwały dwuskrzydłowe drzwi ozdobione lwimi głowami z brązu i poprosiły ich, aby zasiedli na ławach; gdyby zaś który chciał zadośćuczynić naturalnej potrzebie - w końcu korytarza znajduje się ubikacja z sedesami w stylu kreteńskim, splekiwanymi wodą ze zbiornika na dachu, oraz z pękiem gęsiich piór zawieszonych na ścianie przy każdym sedesie.

Teraz Jazon stanął przed obliczem Hypsipyle. Siedziała w pięknie urządzonej komnacie na piętrze, z oknem na południe. Był to prywatny apartament kreteńskiego namiestnika, zanim Tezeusz złupił Knossos i zanim zbuntowały się wszystkie kreteńskie kolonie, między innymi Lemnos. Na ścianach wymalowano freski przedstawiające Iwa Rei, jak rozrywa w strzępy jej nagich nieprzyjaciół; chłopców, co jadą na grzbietach delfinów; oraz dwie damy, gdy wręczają sobie nawzajem wiązanek kwiatów na placu targowym w Knossos.

Jazon pozdrowił Hypsipyle z głębokim uszanowaniem:

- Piękna królowo, słyszałem już o waszych niedolach od Toasa, rodem z Lemnos, którego jeden z moich towarzyszy ocalił z czółna bez wiosel niedaleko Naksos. Opowiadał on, że tak długo cierpiałyście udreki od waszych mężczyzn, aż zasza przykra konieczność zabicia większości z nich...

Hypsipyle odparła ostrożnie: - Cieszy mnie, że szlachetny Toas, brat mojej matki, żyje jeszcze, choć nie mogę pojąć, w jaki sposób go zniosło w poblize Naksos: Kiedy go ostatni raz widziałam, nie był całkiem zdrowy na umyśle i nie bardzo rozumiał, co się dokoła niego dzieje. Prawda tak się przedstawia, że rok temu; gdy się zaczął sezon żeglar-

ski, nasi mężczyźni zamiast łowić ryby w zwykły pokojowy sposób, zaczęli najeżdżać wybrzeża trackie przywożąc nam w podarku bydło i owce. My kobiety nie życzyłyśmy sobie, by nas wplątano w wojnę z Trakami, moja matka, najwyższa kapłanka, prosiła ich więc; żeby tego zaniechali. Tłumaczyli się, że z rybami teraz skąpo, a zresztą nie są tak smaczne jak wołowina czy baranina. Matka odparła, że mają zaprzestać najazdów, w przeciwnym razie pozbawi ich naszej obywatelskiej miłości podczas festynów ku czci Bogini. Sama Bogini podsunęła jej taką odpowiedź: Zuchwale oświadczyli matce, że to nie jej sprawa, dokąd się udają, i popłynęli do Tracji, gdy tylko powiał wiatr południowy. Spotkali tam gromadę trackich dziewcząt, co z dala od mężczyzn święciły uroczystość miesięcznego nowiu. Porwali je i wzięli za żony wbrew obyczajom tej wyspy, gdzie małżeństwo dotąd było nie znane, a nam, nimfom, oświadczyli: „Niech was kruki rozdziobią”.

Moja matka namawiała, żeby wrócili do rozsądku i oddali dziewczyny nieszczęśliwym matkom, ale nie! odpowiedzeli, że my, nimfy, cuchniemy i że nas więcej nie potrzebują. Co gorsza, siłą usunęli prastary czarny posąg Bogini z jej świątyni bez dachu, niedaleko stąd i zastąpili go jednym z bogów kowali, których porobili sami. Nie mamy nic przeciwko Bogu Kowalowi, choć wolimy go raczej zwać herosem niż bóstwem, czemu jednak dla niego wyganiać Odwieczną? Cóż, pewnej nocy, kiedy leżeli na ulicach bezwstydnie pijani, Bogini natchnęła nas straceńczą odwagą: miałyśmy napaść miasto i rozbroić ich grożąc śmiercią, jeśli na zawsze nie opuszczą wyspy. Walczyłyśmy i zwyciężyły. Zdani na naszą łaskę zgodzili się odpłynąć wraz z żonami, ale tylko pod warunkiem, że oddamy im całe męskie potomstwo; powiedzieli, że dziewczynki możemy sobie zatrzymać. Przystaliśmy na ten warunek, musieli jednak odpły-

nać bez oręża i zbroi, bośmy im nie ufały, czy nie wróca w nocy i nas nie zaatakują. To było prawie rok temu i od tej pory nic nie słyszałyśmy o nich. Toas pewnej nocy podążył za nimi łódką: tęsknił do mężczyzn i nie mogliśmy go namówić, by został. Później moją córkę Ifinoe nawiedził wyrazisty sen, w którym ujrzała naszych mężczyzn przybijających do brzegu opodal ujścia rzeki trackiej; gniewni Trący natarli z punktu i rozsiekali ich na strzępy. Jesteśmy więc może, niestety, odpowiedzialne za ich śmierć, jak utrzymywał Toas. Któż wie?

Hypsipyle westchnęła głęboko i zaczęła płakać. Jazon na pociechę ucałował jej dłoń, a ona przyciągnęła go bliżej. Pocałował ją więc w szyję zamiast ręki, szepcząc, że mu jej żal. Odsunęła go delikatnie, łkając:

-Nie całuj mnie z litości, panie! O wiele bardziej wolę być całowana z miłości niż ze współczucia, I, o Jazonie, będę z tobą szczerą: trapię się ogromnie o zbiór jęczmienia. Ziarno zostało zasiane bez zwykłych obrzędów użyźniających, a choć zarówno jęczmień jak proso wzeszły bardzo gęste i zielone, bośmy zrobiły, co w naszej mocy, ofiarując koźlęta oraz baranki Matce i odmawiając zwykle modły -cóż będzie, jeśli się okaże, że to wszystko słoma? Zginiemy z głodu.

-Czy już za późno - spytał Jazon - by uratować zbiory prosa i jęczmienia za pomocą obrzędów miłosnych, które, jak mi się zdaje, zwykle stosujecie? Nie sądzę, by tak było, a moi towarzysze z pewnością tak samo jak ja...

-Jesteś niezwykle szlachetnym i pobożnym człowiekiem! - zawołała Hypsipyle. - Chodź, nie lękaj się pocałować mnie w usta. Wiesz? Wyglądałam przez okno, kiedy nadchodziłeś ulicą na czele wspaniałej drużyny, i zapytałam sama siebie: „Co on najbardziej przypomina?”

- Co najbardziej przypominam, miła? - zapytał Jazon ści-

skając jej gładkie ramię.

-Jasną gwiazdę - odrzekła Hypsipyle - jaką dziewczyna w oknie śledzi wschodzącą o północy z morza... dziewczyna, która następnego dnia ma być wprowadzona w tajniki dojrzałości i ledwo może spać z oczekiwania.

-Czy doprawdy tak ci się wydałem? - odezwał się Jazon. Pozwól powiedzieć sobie w zamian, że twoje czyste czarne oczy są niby dwa nadmorskie jeziora, w których nocą po-błyskują gwiazdy.

-I nie cuchnę? - spytała Hypsipyle, a wargi jej zdrząły.

-Oni mówili, że nasze ciała cuchną.

- Jesteś cała fiołkiem i różą, a oddech masz równie słodki jak święta jałowica Hery! - wykrzyknął Jazon dwornie. - Gdy tylko wzrok mój spoczął na tobie, moje serce zatańczyło złościście. Pamiętasz, jak na pobielanym stropie komnaty (takiej jak ta) drga promień słoneczny rzucony z dziedzińca przez sadzawkę pełną zwierciadlanej wody, której po wierzchnię marszczy wiatr? Tak właśnie tańczyło moje serce i tak tańczy w tej chwili.

Obok miejsca, gdzie siedzieli, alkowa tworzyła małą kapliczkę Naszej Pani z Myriny, jak tu nazywano Boginię Matkę. Pogodna, otulona w błękit figurka z polewanej gliny uśmiechała się łaskawie do pyzatego dziecięcia Dzagreusa u swoich stóp - jego, któremu przeznaczono zginąć marnie dla dobra ludzi - a z tyłu wznosił się nieozdobny przysadzisty krzyż wykuty z białego marmuru, z podwójnym wgłębieniem w podstawie przeznaczonym na drobne datki z owoców i orzechów. Hypsipyle posypała stół, na którym stał posążek, warstwą morskiego piasku i muszelek, a w kosztownych srebrnych wazach po obu stronach krzyża jaśniały wonne lilie, ulubione kwiaty Bogini. Tylko mały na-krapiany wąż, którego trzymała w lewej dłoni, i srebrny księżyc zawieszony na piersi przypominały wyznawcom

o jej ciemniejszych stronach. Diadem miała z gwiazd.

Hypsipyle spytała Jazona: - Prawda, że ładna kapliczka? Jak myślisz, czy naprawdę Naszą Panią wygnają kiedyś z Lemnos? Podli mężczyźni mogą ją zaniebować i lekceważyć, ale przecież chyba zawsze pozostanie z nami?

Jazon potrząsnął głową. - Ojciec rośnie w siłę - rzekł - i któż zgadnie, jakie żywi zamiary wobec tej, co była kiedyś jego matką, a dziś została żoną? Ale niech żadne kwestie teologiczne nie trapią naszych serc, już dostatecznie znękanych strzałami okrutnego bożka miłości. Wracaj ze mną, promienna królowo, do sali obrad.

Przed wyjściem jednak roztropnie poszperał w sakwie i znalazł trzy orzechy laskowe oraz kawałek twardego koziego sera. Przejednął spowitą w błękit Boginię kładąc je we wgłębieniu u podstawy krzyża.

Rozdział 15

ŻEGNAJ, LEMNOS

Gdy Jazon i Hypsipyle objęci wpeł wrócili do sali obrad, powitał ich ryk uznania. Hypsipyle była tak wysoka, ciemna i piękna, Jazon tak rostry, jasny i urodziwy. Oboje się zarumienili.

Wkrótce Argonauci znaleźli się za stołem; każdy z dwoma kobietami u boku. Ta po lewej stronie nieustannie nakładała potrawy na jego tackę z bukowego drzewa: ryby, pieczoną baranię z kaparami marynowanymi w kwaśnym winie, pieczeń wołową w asafetydowym sosie, dziczyznę, pierniki, duszone myszy domowe (czego czciciele Apollina woleli nie kosztować), szparagi, suszone figi, chleb jęczmienny maczany w oliwie, delikatny owczy ser, solony koper morski i gotowane na twardo jajka morskiego ptactwa. Ta po prawej ręce napełniała mu puchar winem z wodą (przeważnie w proporcji pół na pół) lub mlekiem czy piwem, o cokolwiek poprosił, a niekiedy mieszała wszystko razem i przyprawiała miodem.

Meleager był w kłopotliwej sytuacji. Choć najmłodszy z Argonautów, należał do najwyższych i najsilniejszych pomiędzy nimi, zaś jego wijące się czarne włosy i regularne rysy o raczej melancholijnym wyrazie czyniły go dla kobiet szczególnie pociągającym. Kilka rzuciło się ku niemu klepiąc go po rękach i kolanach. Uwolnił się łagodnym, lecz zdecydowanym gestem.

- Idźcie gdzie indziej, śliczne pszczołki - rzekł - brakło już dla was miodu w tym kwiecie.

Roześmiały się, ucałowały go i odeszły przekonane, że jest mniej męski, niż się wydaje. Atalanta utwierdziła je w tym mniemaniu:

- Meleager z Kalidonu jest synem króla - oświadczyła - ale jeszcze nie zdołał ani jednej kobiety zadowolić w sposób odpowiedni jej naturze. Jego ojciec, król Ojneus, rozgniewał kiedyś pewną zazdrosną boginię. Jeśli potrzebujecie godne go siebie kochanka, piękne dziewczyny, zejdźcie na wybrzeże i tam szukajcie szczęścia.

Meleager usiadł z nią na uboczu i raczyli się wszystkim, co się gotowało w mnóstwie osmolonych garnków na długim kominie lub piekło na licznych żelaznych rożnach. Towarzystwo zwracało na nich niewiele uwagi i gdy się już do syta najedli i napili, pożegnali dwornie królową Hypsipyle. Skinęła im głową z roztargnieniem, zaśluchana w opowieść Jazona o jego podróży do Dodony, i zapewniła, że mogą się swobodnie poruszać po całej wyspie. Niektórzy zaczęli już na dobre miłosne gry po kątach i Atalanta uznała, że jej nie przystoi siedzieć tu dłużej.

Ifinoe, która mieszała wino z wodą w dzbanach przynoszonych przez kobiety, wymknęła się za Meleagrem i Atalanta.

-O, księżę Meleagrze! - zawołała. - Dokąd idziesz?

-Idziemy z Atalanta na polowanie - odrzekł.

-Moi drodzy - poprosiła - jeśli łowy zaniosą was ku wybrzeżu, błagam, przekażcie polecenie tamtemu ciemnookie-mu chłopcu. Powiedzcie, że będę czekać o północy w jaskini ponad plażą, w pobliżu zarośli głogu i krzewów kaparowych.

-Nic nie może mi sprawić większej przyjemności - odparł Meleager. - Czy posłałeś już Herkulesowi jadło i napitek?

- Tak - odrzekła. - Zajął się tym kochliwe niewiasty, które odepchnąłeś. Niosą mu całą pieczoną owcę, udziec wolu, gęś duszoną z jęczmieniem... nie, dwie gęsi... i sześć galonów wina. Wino zaprawiłam tartym makiem. Jeśli to wszystko go nie uspi, jest jeszcze większym cudem, niż na to wskazuje jego przerażająca powierzchowność.

Atalanta i Meleager wyszli za bramę miejską ufni, że ciemny las pokrywający wzgórze opodal kryje mnóstwo zwierzyny. Najpierw jednak zbliżyli się do Argo, aby przekazać, jeśli się uda, poselstwo Ifinoe. Z daleka zobaczyli tłum kobiet rojących się wokół Herkulesa jak pszczoły nad porzuconym plastrem miodu - nie tylko te, których się pozbył Meleager, lecz wszystkie, którym się nie poszczęściło na tyle, by zapewnić sobie w sali obrad kochanka choćby nawet do spółki z inną.

-Niestety, biedny Herkules - powiedziała Atalanta z uśmiechem. - Będzie mu chyba dość trudno zadowolić jedną czy dwie nie oburzając pięćdziesięciu.

-Herkules z powodzeniem wykonywał jeszcze cięższe prace - odparł Meleager cierpko. - Ale zastanawiam się, gdzie może być Hylas. Widzisz go?

Atalanta zrobiła wielki krąg, żeby ująć uwagi Herkulesa, po czym płynąc i brodząc zbliżyła się do Argo, gdzie, jak odgadła, był uwięziony Hylas. Zajrzała przez burtę i znalazła Hylasa we łzach, całkowicie unieruchomionego: Herkules, chcąc ustrzec chłopca od zakusów Ifinoe, wsadził go do wielkiego miedzianego kotła okrętowego i zagiął brzegi nad jego ciałem, tak jak się owija rybkę w liść figowy. Tylko ręce Herkulesa lub potężne dźwięczne ciosy kowalskiego miota były w ogóle w stanie go wyzwolić. Mimo to Atalanta przekazała mu szeptem wiadomość i wróciła tą samą drogą. Jeszcze była w wodzie, choć już daleko od okrętu, kiedy coś z głuchym stuknięciem uderzyło w jej skórzany hełm zrzu-

cając go z głowy. Usłyszała ryk Herkulesa:

- Ho, ho! Zawsze trafiam celnie!

Dla zabawy cisnął w nią ogryzionym owczym goeniem.

W dwa dni później Herkules zbudził się z okropnym bólem głowy i chwycił za maczugę, którą znalazł pod ręką. Dziko potoczył wzrokiem i dostrzegł tylko resztki uczty, parę połamanych grzebieni, strzępy kobiecych sukien i surowy ołtarz zarzucony zwęglonymi owocami i ziarnem. Gdzie ukochany Hylas? Zaczął bełkotać i ryczeć, mak i wino omraczały jego pamięć, a głosy dziecięce rozbrzmiewały mu w głowie wyjątkowo przenikliwie i niezdolnie. Już ruszał na poszukiwanie Ifinoe, żeby jej rozwalić czaszkę, gdy usłyszał, że Hylas żałośnie wola go z Argo

- Herkulesie, Herkulesie, wypuść mnie, wypuść!

Herkules roześmiał się zadowolony, z trzaskiem wskoczył na pokład, podbiegł do Hylasa i odgiął brzegi kotła do dawnego kształtu. Potem złapał chłopca w objęcia pokrywając jego twarz obślinionymi pocałunkami; jak wielki brytan, co liże buzię synka swego pana póki się dzieciak nie rozkrzyczy ze strachu. Przerwał na chwilę, by zapytać:

- Hylasie drogi, jak długo spałem?

-Pełne dwie noce i cały dzień - odparł Hylas słabo - podczas gdy ja konałem tu skrępowany i nie mogłem się ciebie dobudzić. Jakież zacne kobiety dały mi jeść i pić i okryły ramiona tą derką; ale mi to mało pomogło. Czemu, jeśli naprawdę mnie kochasz, jesteś taki niedobry? Czemu więzisz i dręczysz biednego Hylasa? Wszyscy Argonauci, nie wyłączając ciebie, zażywali najwspanialszej gościnności, jaką kiedykolwiek świadczono żeglarzom od czasu wynalezienia okrętu.

-Dwie noce i dzień! I nikt cię nie przyszedł uwolnić?

-wykrzyknął Herkules oburzony. - O, łotry! Czemu żaden

nie wrócił; by objąć po nas wachtę? Czyżby te przeklęte ba-
by zrobiły im ten sam kawał, co swoim rodakom? Czyżby-
śmy ocaleli tylko my dwaj?

Po chwili jednak dostrzegł Idasa i Linkeusa wałęsających
się po plaży; każdy z czterema kobietami u boku, głowy
uwieńczone, na policzkach wypieki od wina.

-Kiedy przyjdziecie mnie zmienić, próżniaki? - wrzasnął.

Dwie noce i cały dzień sterczę tu na wachcie.

-Nie mieliśmy rozkazu - odpad Idas. - Poza tym odrzuciłeś
propozycję Atalanty, że zostanie na straży ż Meleagrem.
Czemu teraz narzekasz? Jesteśmy zajęci, jak widzisz.
Mamy panie do obsługi.

-Jeśli tu natychmiast nie przyjdziecie - warknął Herkules
żeby objąć wachtę po mnie i po Hylasie, stłukę was na
kwaśne jabłko. Osądzili, że roztropniej będzie usłuchać,
ale wzięli ze sobą kobiety.

Wtedy Herkules ujawszy lewą ręką Hylasa za ramię, z
okutą spieżem maczugą w prawej; wkroczył z furią do My-
riny. Waląc pałą we wszystkie drzwi po kolei krzyczał:

- Argonauci, wyłazić!

Wreszcie dotarł do stojącego na urwisku domu Hypsipyle
i ryknął: - Hej tam, Jazon! Już chyba najwyższy czas płynąć
na poszukiwanie tego twojego Runa! Czemu zwlekasz?

Jazon wytknął przez okno rozczochraną głowę; za nim
Hypsipyle. - Ach, rozumiem - rzekł Herkules. - Pracujecie
gorliwie nad początkami królewskiego rodu na Lemnos.
Niech szczęście sprzyja waszym wysiłkom, ale jeszczeście
tego nie zrobili?

- O, Herkulesie - zawołała Hypsipyle - rada jestem, że
cię widzę. Moje kobiety opowiadały mi cudowne rzeczy
o twojej mocy i zapale. Ale to nie było uprzejmie tkwić tam
na brzegu, tak jak by Argo była w niebezpieczeństwie,
i trzymać tak urodziwego przybranego syna z dala od mojej

Ifinoe. Biedaczka oczy wyplakała z żalu nad sobą i współczucia dla niego: Błagam cię, pozwól mu teraz przybiec na górę i zabawić z nią przez resztę popołudnia.

Herkules w złości nie mógł wymyślić żadnej trafnej odpowiedzi. Hypsipyle ciągnęła dalej:

-Już wytłumaczyłam Jazonowi, żeby został tu na zawsze jako władca Lemnos. Równie dobrze teraz jak później możemy spojrzeć prawdzie w oczy: stara znużona Bogini Matka nie zdoła współzawodniczyć na prawach równego z krzepkimi nowymi Olimpijczykami. Królestwo wszędzie w modzie, a Jazon to najbardziej królewski mężczyzna, jakiego dotąd widziałam. Poza tym samiście chyba zauważyli; że Lemnos jest znakomitą wyspą, o najgrubszej i najtłuszczej glebie na całym Morzu Egejskim: Jęczmień mamy wspaniały; nasze wino ustępuje tylko lesbijskiemu; nasze wyżynne pastwiska są wcale nie do pogardzenia. Lasy roją się od zwierzyny. Jazon obiecał posiedzieć tu przynajmniej miesiąc i przez ten czas rozważyć...

-Tego nie obiecywałem, uroczą Hypsipyle! - wykrzyknął Jazon czerwieniąc się. - Nie mówiłem nic ponadto, że zostanę dzień lub dwa i wtedy może zadecyduję zatrzymać się jeszcze z miesiąc.

-Widzisz, on się we mnie zakochał - zaśmiała się Hypsipyle. Sądzę, Herkulesie, że to i tak niezła Praca dla ciebie, zebrać załogę w ciągu miesiąca lub dwu. Mężczyźni będą się ociążać z odejściem, kobiety stawiają zaciekły opór - z bronią w rękę, jeśli zajdzie potrzeba. Po tak długiej wstrzeźliwości tarzają się w uciechach miłosnych niczym egipskie krokodyle w żyznym nilowym mule.

Z boku na ulicy leżało trochę błota zmiecionego na kupkę: Herkules schylił się, porwał pełną garść, ugniótł w pigułę i nagłym wyrzutem cisnął prosto w twarz Hypsipyle:

- W tym się tarzaj, babo! - powiedział grubiańsko: - A co

do ciebie, mój panie Jazonie, schodź na dół natychmiast, bo maczugą powybijam w tym budynku takie dziury, że cztery woły w jarzmie będą mogły przez nie przejechać. Jazon zbiegł po schodach mamrocząc pod nosem.

-A teraz, mój panie - rzekł surowo Herkules - radzę ci zebrać załogę i zaprowadzić ich na okręt. Nie pozwolę, żebyś zmarnował ten korzystny wiatr wschodni i spokojne morze.

-Zostaw nam choć godzinę na pożegnanie - tłumaczył Jazon. Herkules jęknął: - Kiedy wreszcie się z tym uporasz? Gdy jako młodzieniec, mniej więcej w twoim wieku, zostałem zaproszony do kompanii przez tespijskie nimfy w nagrodę za zabicie łani ceryntyjskiej, przespałem się z wszystkimi pięćdziesięcioma w ciągu jednej nocy i każdej zrobiłem dziecko. A ty! Wydaje mi się, żeś spędził dwie doby na próżnych figlach z jedną i tą samą niewiastą. Jakże przy takim tempie spodziewasz się kiedykolwiek odzyskać Złote Runo? Możesz być przekonany, że się go nie zdobywa za pomocą igraszek wśród łańców lemnijskiego jęczmienia. Na spiż mojej maczugi! Nikt dotąd nie zrobił ze mnie durnia i ty nie będziesz pierwszy!

Wśród gniewnych i sprośnych szyderstw wywlóknął Jazona za próg. Hypsipyle, wytarłszy twarz do czysta gąbką, wybiegła na ulicę, choć była półnaga, i krzyczała za Jazonem:

- Błogosławiona Matka odda mi cię z powrotem, moja miłości, zdrowego, zwycięskiego, wraz ze wszystkimi ocalały mi przyjaciółmi! Znasz moją obietnicę: uczynię cię królem

i każdy twój towarzysz, który zechce osiąść na Lemnos, do stanie tyle ziemi i bydła, ile sam mu przydzielisz w swej mądrości. Pamiętaj o biednej Hypsipyle, kiedy będziesz daleko. Nim jednak odjedziesz, powiedz, co mam zrobić, jeśli zostanie matką twego dziecka?

Jazon odrzekł: - Hypsipyle, spędziliśmy razem dwie cu-

downe doby... oby mogły trwać całe lata! Ale Herkules trafił w sedno. Czeka nas ciężka praca i nie możemy tu mitrężyć. Ani nie mogę ci przyrzec, że wrócę na dobre na twoje uroczysko Lemnos, ponieważ moim królestwem jest Ftiotis, a niebezpiecznie człowiekowi dosiadać dwu wierzchowców na raz. Władza nad Lemnos musi spoczywać w twoich rękach, choć jeśli urodzisz syna i dożyje on wieku męskiego, możesz mu bez zastrzeżeń oddać panowanie: pamiętaj jednak, że będzie również następnym po mnie pretendentem do tronu Ftiotis, gdybym więc umarł, musi wybierać, jak teraz ja, pomiędzy dwoma królestwami. Poślij wiadomość memu staremu ojcu i matce, gdy urodzisz dziecko (bo pewien jestem, żeś poczęła), a jeśli byście kiedykolwiek musieli opuścić wyspę, oni przez wzgląd na mnie zapewnią wam obojgu dom rodzinny. - Tu się rozplakał.

Jednak to smutne pożegnanie nie miało być ostateczne, bo Jazon prośbą ani groźbą nie mógł skłonić pozostałych Argonautów do opuszczenia nowych rodzin. Nawet Herkules nie był już w stanie mu pomóc; zamknąwszy Hylasa w komórce bez okien obok wielkiej kuchni przy sali obrad, wsparty plecami o drzwi, z lubością złapał wino lesbijskie ze znalezionej wielkiej dzbanki. Gdy Hypsipyle pod wieczór weszła do sali i znalazła go tam mrużącemu oczy jak sowa, zapomniała o gniewie i przyniosła mu chleb i pieczoną gęś na zimno, żeby wino gładziej służyło. Po pijacku złapał ją za suknię i złożył szczere wyrazy ubolewania z powodu jej związku z Jazonem.

- To nicpoń i łobuz, królowo - oświadczył - i gdybyś kiedy wpadła w tarapaty, palcem nie ruszy, żeby ci pomóc. Ale Herkules z Tyryntu jest mężem zupełnie innego pokroju. Jeśli cię spotka jakieś nieszczęście, pamiętaj, że Herkules to twój przyjaciel. Poślij po niego, by cię pocieszył lub pomógł!

Podziękowała mu uprzejmie, utrzymując powagę, ale znalazłszy się znów w sypialni z Jazonem, parsknęła głośnym śmiechem.

W ten sposób następny dzień ubiegł mile dla wszystkich prócz Hylasa i Ifinoe. Był to dzień obrzędów na polach jęczmiennych, a odprawiono je pomyślnie.

Wieczorem wrócili do Myriny Meleager i Atalanta z Orfeuszem, który, jak i oni, nie brał udziału w uroczystościach. Zastali go na leśnej polanie, gdzie (tak oświadczył) uczył łasice tańczyć przy dźwiękach liry. Ani Atalanta, ani Meleager tego nie widzieli, bo nadeszli właśnie w chwili, gdy muzyka ucichła, ale cała gromada zwierzątek smyrgnęła koło nich przez zarośla. Orfeusz gra! tak cudownie, że nikt by się nie dziwił, gdyby drzewa, kamienie i skały także zaczęły płaszać.

Właśnie Orfeusz swoją lirą ściągnął w końcu opornych Argonautów na Argo, wczesnym rankiem czwartego dnia. Zbity tłum kobiet podążał za nimi i kiedy okręt zakołysał się na wodzie głębokości paru stóp, wszystkie usiłowały wdrapać się na burtę zamierzając u boku kochanków stawić czoło niebezpieczeństwom podróży. Ale Herkules, skoro tylko wydobył kamienie kotwiczne, zajął się wyrzucaniem do wody wszystkich kobiet, które już zdołały wtargnąć na pokład - było ich dwadzieścia czy trzydzieści, a walczyły jak rysie.

Ifinoe umknęła jego uwadze; leżała pod zwojem żagla - bo na razie użyto tylko wioseł, aż Argo na dobre znalazła się na kursie i lamenty z brzegu mniej przejmująco brzmiały w uszach załogi. Nagle dziewczyna kichnęła, co stanowiło szczęśliwy omen dla wszystkich oprócz niej. Herkules odłożył wiosło i momentalnie ją złapał. Wyprysnęła za burtę jak ryba, którą rybak odrzuca z sieci z przyczyny nieodpowiedniej barwy czy wielkości. Już niknąc im z oczu, zawołała:

- Hylas, kochany, pamiętaj o mnie!

Herkules porwał kamień kotwiczny i zamierzył się na nią,

ale Hylas nagle wrzasnął mu w ucho i tamten odłożył kamień z powrotem; Ifinoe uniknęła śmierci. Kojące dźwięki liry wiodły okręt dalej i dalej w rytmicznym posuwie, a biała bruzda pienila się za nim.

Warto by dodać, co stało się dalej z kobietami Lemnos dzięki wizycie Argo na tej gościnnej wyspie. Pięćdziesiąt niewiast urodziło córki i nie mniej niż sto pięćdziesiąt - synów. Sześćdziesięciu dziewczynek spośród nich było krzepkiej budowy, bystrookich i zapalczywych, co świadczyło; że są synami Herkulesa; piętnastu było dziełem Długiego Ankajosa, a miał on także trzy córki; dwunastu synów i pięć córek należało do Idasa; i tak dalej w malejącym porządku, aż do Małego Ankajosa, który spłodził jedną córkę.

Hypsipyle poczęła z Jazonem bliźniaki, nazwane Euneos i Nebrofonos. Starszy Euneos objął na koniec po niej panowanie na Lemnos, poślubił Lelaję; córkę Małego Ankajosa, i zasłynął ze swych wspaniałych winnic. Jednakże Argo nigdy już więcej nie zawinęła do Myriny i Jazon zapomniał o Hypsipyle, jak zapominał później o innych kobietach; tylko Hylas zachował w pamięci Ifinoe, bo był wrażliwym chłopcem.

Rozdział 16

ORFEUSZ ŚPIEWA O DZIELE STWORZENIA

Powiał wietrzyk południowy. Jazon pragnął żeglować wzdłuż południowych wybrzeży Lemnos, a potem obrać kurs na wschód do Hellespontu, ale Tyfis wołał nie ryzykować rozbicia Argo na skalistym zboczu półwyspu Ejrene. Chociaż bowiem można ustawić żaglowiec trawersem do wiatru, obawiał się raf koło brzegu po podwietrznej; poza tym większość załogi była pijana i niezdolna do wiosłowania. Zaproponował więc zamiast tego Samotrakę, jako następne miejsce postoju.

Jazon słyszał już kiedyś tę nazwę, nie był wszakże pewien, czy to miasto, czy wyspa. Argos mu wyjaśnił:

-To wyspa, przeszło o połowę mniejsza niż Lemnos; odległa o około pięć godzin żeglugi na północno-wschód. Mieszkańcy; podobnie jak Lemnowie, pochodzą ze szczepu pelazgijskiego.

-No, to jedźmy tam - rzekł Jazon.

Spodziewali się osiągnąć Samotrakę w ciągu tegoż popołudnia, ale bryza ucichła, jeszcze zanim stracili z oczu Lemnos. Góra Skopia wciąż sterczała wysoko nad horyzontem na południowym zachodzie, kiedy musieli chwycić za wiosła. Słońce dopiekało okrutnie i nie byli w stanie nadać siły uderzeniom. Do wieczora jeszcze nie dojrzeli Samotraki, na morzu panowała głódź, a ich wyczerpało wiosłowanie.

Podniosła się mgła zacierając horyzont, tak że nawet bystry wzrok Linkeusa zawodził.

Posiłek zjedli niemal bez słowa. Większość dumiała o porzuconych przez się kobietach i wymyślała sobie od durniów, że nie zostali choć parę dni dłużej w tym wyspiarskim raj. Idas, zawsze skory do niefortunnych wyskoków, nagle wykrzyknął:

-Dla ryb takie nędzne jedzenie. To niczyja inna, tylko Orfeusza wina, że się tu kulimy na twardych ławach, z gardłami pełnymi mgły, zamiast wyciągnąć się wygodnie na barwionych skórach owczych przed buzującym ogniem i rzędem bulgoczących okopconych garnków. Orfeusz swoim graniem zwabił nas na pokład. Byliśmy na Lemnos szczęśliwi naszym królowie. Po cóż znowu nas powlókł na tę parszywą niewykonalną wyprawę?

-Miej się za szczęściarza - skarcił Idasa Kastor - że Orfeusz to zrobił. Odkąd cię poznałem jako kłótlive i łakome dziecko, nigdyś nie okazał żadnego pomiarkowania. Jeszcze parę dni na Lemnos, a zdechłbyś powalony nadmiarem trunku, jadła i kobiet. Co do mnie, nie pragnę nic więcej, jak tylko poddać się znowu nieodpartemu czarowi tej cudownej liry, bo słuchając jej odczuwam szczęście daleko głębsze niżli nad czarą wonnego lemnijskiego wina, nad połciem delikatnej połędwicy wolowej czy nad pulchnym białym ciałem krzepkiej i rozkochanej tamtejszej dziewczyny.

Linkeus, bliźniak Idasa, nienawidził Kastora i Polideuka, bo ich achajski dziadek Ojbalos przemocą poślubił Gorgofonę, minijską babkę Idasa i jego, pozbawiając w ten sposób obu poważnej części meseńskiego dziedzictwa. Gorgofona, była pierwszą wdową grecką, która powtórnie wyszła za mąż, co kryło wieczystą hańbą ich ojca Afareusa. Linkeus odezwał się szyderczo:

- Tak powiadasz, Kastorze. Ale to wyraz przesyty. Nigdyś

nie miał wielkiego, zdrowego apetytu. Przyznaj się, parę dni temu mówiłbyś zupełnie co innego. Polideukes podjął wyzwanie zwracając się do Linkeusa:

- Mój brat przynajmniej nie zachowuje się jak bydlę, tak jak twój.

Na to ze wszystkich stron podniosły się głosy, jedno w proteście przeciw kłótni między dwiema parami braci, inne usiłując ich podjudzić. Wreszcie Herkules warknął:

- Gdybym to ja dowodził tym okrętem, zacząłbym dziś ra no podróż wlewając w każdego z tych chłopaków pełen hełm morskiej wody dla oczyszczenia żołądka. Ale Jazon rządzi, nie ja.

Wtedy swoim wysokim głosem odezwał się wróżbita Idmon:

-Nie tyle żołądek należy oczyścić, ile duszę. Serdecznie bym pragnął, by następną naszą przystanią była święta wyspa Apollina, Delos, zamiast pelazgijskiej Samotraki; jego kapłani mieliby tu wiele do zrobienia.

-Tak - poparł go Ifitos Fokijczyk - doprawdy, byłoby dobrze, gdybyśmy mogli zawinąć do Delos i wykonać tam taniec w kręgu, zwany Żurawiem. Kołysalibyśmy się w przód i w tył, w przód i w tył, godzina po godzinie, aźby jednostajna muzyka oczyściła nam dusze z wszelkiej żądzы prócz tej, aby nadal płasać w przód i w tył, w przód i w tył, aż padniemy w omdleniu.

-Ależby to było przyjemne zajęcie! - mruknął zgryźliwie Długi Ankajos. - Skocz no do wody, Ifitosie, i pokaż nam kroki, Apollo bez wątpienia cię podtrzyma; Apollo może dokonać nieomal wszystkiego.

Paru roześmiało się na to, inni jednak wpadli w gniew, który wzrósł jeszcze, gdy Idas powiedział: - Idmon, jako żaba argiwska, ma błonę między palcami. Nosi obuwie, aby to ukryć, lecz skoro je z nóg zrzuci, lepiej tańczy na wodzie niż

na suchym łądzie.

-Tak święta jest wyspa Delos - rzeki Idmon, a jego wysoki głos przeciął ogólne szemranie jak sierp bujną trawę - że nikomu nie wolno narodzić się tam ani umrzeć. Wszystkie nieuniknione porody i zgony odbywają się na sąsiedniej wysepce Ortygii.

-Teraz rozumiem - wtrącił Hylas - dlaczego Herkules nigdy mnie do Delos nie zabierał. Gdziekolwiek stąpi, tak szczerze sieje narodziny i śmierć, że Delos nie byłoby już więcej dawnym Delos.

Ku powszechnej uldze Herkules wziął docinek za dobrą monetę i powtarzał go rycząc ze śmiechu jako własny dowcip.

Askalafos z Orchomenos przemawiał rzadko, kiedy to jednak czynił, wszyscy słuchali, bo głos jego dobywał się ze skrzypem, jakoby z rzadko otwieranych dźwierzy o zardzewiałych zawiasach. Teraz wstał z ławy i podniósł rękę mówiąc:

- Orfeuszu, Orfeuszu Traku, zaśpiewaj nam o stworzeniu wszechrzeczy. Jesteśmy przy tobie nieuczenni jako dzieci, nawet najmędrsi z nas. Oczyść nam dusze, Orfeuszu, pieśnią o dziele stworzenia.

Zapanowała cisza, po czym rozległ się potakujący pomruk. Orfeusz nastroił lirę, wstawił ją między kolana i do wtóru strunom zaśpiewał cicho, lecz wyraziście.

Śpiewał o tym, jak Ziemia, Niebo i Morze były niegdyś zmieszane ze sobą, aż nieodparta muzyka zadźwięczała znikąd i rozdzieliły się, stanowiąc wszakże nadal jeden wszechświat. Tajemnicza ta muzyka oznajmiła narodziny duszy Eurynome, tak bowiem brzmiało pierwotne imię Wielkiej Trójbogini, której symbolem jest Księżyc. Była Boginią wszechświata i była sama. W tej samotności niebawem poczuła się osamotniona, pomiędzy czarną ziemią, pustymi wodami i nienagannie krążącymi konstelacjami niebios. Zatarła zziębnięte dłonie, a gdy je znów rozchyliła, wysłiznęła się

spomiędzy nich wąż Ofion, któremu z ciekawości pozwoliła się kochać. Wskutek straszliwych konwulsji tego aktu wytrysnęły rzeki, powstały góry, wezbrały jeziora; wszelkie płazy, ryby i zwierzęta porodziły się i zamieszkały ziemię. Zawstydzona tym, co zrobiła, Eurynome natychmiast zabiła węża i duszę jego wyгнаła pod ziemię; jednak dla zadośćuczynienia sprawiedliwości posłała swój cień o sinym obliczu, aby tam duchowi towarzyszył. Nadała wężowi nowe imię Śmierć, cień swój zaś nazwała Hekate. Z rozsypanych zębów martwego węża powstało Zasiane Plemię - ludzie -co hodowali owce, krowy i konie, lecz nie uprawiali roli ani nie wojowali. Żywili się mlekiem, miodem, orzechami, owocami i nic nie wiedzieli o metalurgii. Na tym się zakończył wiek pierwszy, zwany Wiekiem Kamienia.

Eurynome mieszkała nadał na Ziemi, na Niebie i w Morzu Jej ziemskim wcieleniem była Rea o wonnym oddechu i oczach koloru bursztynu. Pewnego razu, właśnie jako Rea, wybrała się na Kretę. Daleko jest z Nieba na Ziemię, w istocie tak samo daleko jak z Ziemi do Piekieł - spizowe kowadło spadałoby z tej wysokości dziewięć dni i dziewięć nocy. Na Krecie, z dala od słońca i mgieł, Rea znów się poczuła osamotniona i wymyśliła półboga imieniem Kronos, sobie na miłosną uciechę. Aby zaspokoić pragnienie macierzyństwa, odtąd co roku w Grocie Diktyjskiej rodziła Dziecię Słońca; lecz Kronos był zazdrosny o Dzieci Słońca i zabijał je po kolei. Rea kryła niezadowolenie. Pewnego dnia przymilnie rzekła, do Kronosa: „Oddaj mi, najdroższy, kciuk i palce swojej lewej dłoni. Jedna ręka wystarczy bogu tak leniwemu jak ty. A ja z nich zrobię pięciu małych bożków, by wykonywała twoje rozkazy, podczas gdy wylegujesz się ze mną na ukwieconym wybrzeżu. Oszczędzą twoim stopom i nogom zbytecznej, fatygi". Zgodliwie oddał jej lewy kciuk oraz palce, ona zaś zrobiła z nich pięciu bożków imieniem

Daktyle czyli Palczaste Bogi, i uwieńczyła mirtem. Ich zabawy i tańce dostarczyły mu sporo rozrywki. Lecz Rea potajemnie kazała Daktylom ukryć przed Kronosem następne Słoneczne Dziecię. Usłuchali jej, zwiedli Kronosa: wpakowali do worka kamień piorunowy w kształcie topora udając, że to dziecko Rei, które jak zwykle wrzucają do morza, aby go wyręczyć. Stąd powstało przysłowie: Niechaj wie prawica, co czyni lewica. Rea nie mogła sama karmić dziecka, któremu dała na imię Dzagreus, nie budząc podejrzeń Kronosa; Daktyle przeto sprowadzili tłustą maciorę na mamkę - Dzagreus nie lubił później, aby mu o tym przypominano. Następnie, ponieważ obrzydło im zagłuszanie donośnym bębnieniem i piszczałkami jego dziecinnego płaczu, odłączyli go od piersi maciory i zabrali z góry Dikte. Powierzyli go pieczy pewnych pasterzy, zamieszkałych daleko na zachód, na stokach Idy, gdzie malca karmiono owczym serem oraz miodem. Tak dobiegł końca wiek drugi, a był to Wiek Złoty.

Rea przyspieszyła nadejście nowego wieku popierając rolnictwo i ucząc swego sługę, Kreteńczyka Prometeusza, jak ma sztucznie rozniecać ogień krzesiwem w kształcie jarzownicy. Długo śmiała się w kulak, gdy Dzagreus okastrował i zabił swego ojca Kronosa złotym sierpem, który wykuł Prometeusz, a dłużej jeszcze, gdy raz przybrał postać zabiedzonej kukułki i prosił, by go ciepłem własnej piersi przywróciła do życia. Udawała, że ją oszukał, a gdy odzyskał prawdziwe kształty, dopuściła go do łask. „Ależ dobrze, mój maleńki - rzekła. - Jeśli chcesz, możesz zostać moim nardwornym kochankiem”.

Dzagreus jednak odrzekł zuchwale: „Nie, Reo, będę twoim panem i pouczę cię, co masz robić. Jestem sprytniejszy od ciebie, bo cię zwiodłem tym kukułczym przebraniem. Jestem ponadto rozumniejszy niż ty. Aktem rozumu stworzy-

lem właśnie Czas. Teraz, skoro z moim nadejściem Czas się zaczął, będziemy mieli daty i historię, i genealogię zamiast beczasowych rozchwianych mitów. A Czas utrwalony, ze swym łańcuchem poszczególnych przyczyn i skutków, będzie podstawą Logiki".

Zdumiona Rea nie wiedziała, czy rozbić go w proch i pył jednym uderzeniem sandała, czy tarzać się po ziemi i pękać ze śmiechu. Na koniec nie zrobiła ani tego, ani tego. Powiedziała tylko: „O, Dzagreusie, Dzagreusie, moje Słoneczne Dzieciątko, jakie cudaczne pomysły wyszałeś z mlekiem swej przybranej matki, maciory diktyjskiej!"

„Zwę się Dzeus, nie Dzagreus - odparł. - I jestem Dziecięciem Piorunu, a nie Słońca. I karmiła mnie koza Amaltea z góry Ida, nie maciora diktyjska".

„To potrójne łgarstwo" - rzekła Rea z uśmiechem.

„Wiem o tym - przyznał. - Ale wyrosłem teraz dość wielki i silny, aby głosić potrójne czy nawet siedmiokrotne łgarstwo bez obawy sprzeciwu. Jeśli wyglądam na śledziennika, to dlatego, że nieoświeceni pasterze z góry Ida dawali mi za wiele miodu. Licz się z moim monarszym charakterem, matko, ostrzegam cię, odtąd bowiem ja, a nie ty, jestem jedynowładcą wszechrzeczy".

Rea westchnęła i odparła niefrasobliwie: „Drogi Dzagreusie czy Dzeusie, czy jakkolwiek pragniesz się nazywać, czyżbyś doprawdy odgadł jaka się czuję znużona przyrodzonym porządkiem i schludnością tego widomego wszechświata oraz niewdzięcznym trudem doglądania go? Rządź nim, dziecko, rządź, bez ograniczeń! Pozwól mi wyciągnąć się na chwilę i rozmyślać beztrosko. Dobrze, będę twoją żoną i córką, i niewolnicą; a jakiegokolwiek niesnaski czy zaburzenia ściągniesz na mój piękny wszechświat którymś z aktów rozumu, jak to nazywasz, wybaczę ci, bo wciąż jesteś młodziutki i nie można się spodziewać, abyś znał się na rze-

czy tak dobrze jak ja. Uważaj jednak, proszę, na trzy Erynie, zrodzone z kropel krwi kapiącej z odciętych genitaliów twego ojca; otaczaj je względami, bo inaczej pewnego dnia pomśczą go. Miejmy Czas utrwalony, daty, genealogię, historię, oczywiście; choć przewiduję, że ci to przysporzy znacznie więcej niepokoju oraz przyjemności, niż jest warte. I używaj sobie do woli Logiki jako podpory dla swojej kulejącej inteligencji, a także usprawiedliwienia dla swoich nieдорzeczných pomysłów. Muszę jednak najpierw postawić warunek: dwie wyspy, jedną na Morzu Zachodnim, drugą na Wschodnim, zachowam dla swego starożytnego obrządku. Ani ty sam, ani żadne inne bóstwo, jakie możesz z siebie wyłonić, nie będzie tam miało nic do gadania, tylko ja i mój wąż Śmierć, ilekroć zechcę posłać po niego. Ta zachodnia zostanie wyspą niewinności, wschodnia zaś wyspą oświecenia; nikt tam nie raczy zapisywać Czasu, lecz każdy dzień będzie jako tysiąclecie i odwrotnie".

Od razu tedy na jej rozkaz zachodnia wyspa wynurzyła się z wód na kształt ogrodu, o dzień żeglugi od Hiszpanii; Bogini przykryła także obłokiem odcięty członek Kronosa, Daktyle zaś przenieśli go bezpiecznie na wschodnią wyspę, która już istniała, gdzie został ich kompanem ochoczy rybiogłowy bóg Priap.

Dzeus na to: „Przyjmuję twój warunek, żono, jeśli się zgodzisz, aby twoje drugie ja, Amfitryta, oddało morze memu zwierciadlanemu odbiciu, Posejdonowi".

„Zgadzą się, mężu - odparła Rea - zatrzymując jedynie do własnego użytku wody w obrębie pięćdziesięciu stajañ od moich obu wysp; możesz także panować na Niebie zamiast Eurynome, łącznie z posiadaniem wszystkich gwiazd, planet oraz samego Słońca; ale Księżyc ja zachowuję".

Dobili targu uściskiem dłoni i żeby pokazać swą potęgę, Dzeus nałożył jej na ucho mały rezonator i dla pogroźki od-

tańczył zbrojno skoczny płas waląc piorunowym toporem o złotą tarczę, aż grzmot toczył się straszliwie po sklepieniu Niebios. Rea się uśmiechnęła. Nie przehandlowała nadzoru nad trzema najważniejszymi rzeczami, których Dzeus nigdy już później nie zdołał od niej wyłudzić: wiatrem, śmiercią i przeznaczeniem. Uśmiechnęła się właśnie dlatego.

Niebawem Dzeus popatrzy! groźnie i zażądał, aby przestała się uśmiechać i poszła upiec mu wołu, bo jest głodny. To był pierwszy rozkaz, jaki kiedykolwiek wydano Rei; przystanęła niezdecydowana, ponieważ brzydził ją pomysł jedzenia pieczonego mięsa. Dzeus powtórnie poraził ją wzrokiem i wrzasnął: „Prędeż, żono, prędeż! Cóż ci się zdaje, po co wynalazłem ogień, jak nie po to, abyś go używała do pieczenia lub gotowania dla mnie smacznego jadła?”

Rea wzruszyła ramionami i zrobiła, jak jej kazano, lecz nie mógł jej z początku nakłonić do udziału w uczcie.

Potem Dzeus, chcąc pokazać swą potęgę, zmył potopem większość człowieczego rodu, ulepił z błota nowego mężczyznę imieniem Deukalion oraz nową kobietę imieniem Pyrra i tchnął w nich życie. Z ich narodzeniem zakończył się ostatecznie wiek drugi, a zaczął trzeci - Wiek Brązu. W tym wieku Dzeus począł z Rei, którą przezwał Herą, wielu synów, lecz nie pozwolił jej długo trzymać ich przy sobie. Gdy tylko podrośli na tyle, by sobie dawać radę samodzielnie, posyłał swoich kapłanów o kredowych twarzach, Opiekunów, aby ich nocą wykradali matce; Opiekunowie ci przebierali chłopców w męskie szaty, przyprawiali im brody, wtajemniczali ich w męskie kunszta i obyczaje i utrzymywali, że to synowie zwykłych śmiertelniczek. Za każdym razem Opiekunowie udawali najpierw, że palą chłopców na popiół piorunem dostarczonym przez Dzeusa, żeby Hera nie próbowała ich odzyskać. Hera uśmiechała się słysząc bębny i grzechotki, które naśladowały grzmoty, bo podstęp był nie-

zdarny, a ona nie chciała odzyskiwać swoich chłopców -na razie. Wkrótce rozpocznie się Wiek Żelaza, już się rozpoczyna...

Argonauci w podziwieniu słuchali opowieści, kiedy zaś Orfeusz skończył, wszyscy westchnęli jednocześnie niby szeliszczące trzciny. Idas zapytał cichym głosem, niepodobnym do swego zwykłego szorstkiego, rubasznego tonu:

-Powiedz nam, Orfeuszu, gdzie leży wschodnia wyspa?

-Trący zowią ją Wyspą Bursztynu, Trojanie - Dardanią lecz wy Grecy nadaliście jej imię Samotraki. Przybytek Bogini stoi u podnóża wyniosłej góry na północnym wybrzeżu, na wybrzeżu niebezpiecznym dla okrętów, chyba przy dobrej pogodzie. Śpijcie teraz, towarzysze, otuliwszy się w derki; wczesnym rankiem zawiniemy do stóp Bogini.

Rozdział 17

WIELKIE MISTERIA NA SAMOTRACE

O brzasku powiał zachodni wiatr i rozproszył mgłę; pierwszy Linkeus, potem także inni okrzyknęli góry daleko na wschodzie. Argos rzekł: - To wierzchołki Samotraki, Tyfisie zmyliłeś kurs.

Obrócili okręt, podnieśli żagiel i nie minęły dwie godziny, jak sunęli już po błękitnych wodach wzdłuż skalistego północnego wybrzeża wyspy; kapłan Daktyłów, imieniem Tio-tes, wyszedł im na spotkanie odziany w obrzędowe szaty.

- Cudzoziemcy - oświadczył - witam was na naszej wyspie, o ile tylko uznajecie prawa, jakie strzegą jej świętości. Pragnę was uprzedzić (jeśli nie powiedział wam tego dotąd Trak Orfeusz, którego wśród was widzę), że na Samotrace nikt nie oddaje czci bogom olimpijskim. Ani zaprawdę nie uznajemy tu żadnych innych bóstw oprócz Wielkiej Trójbo-gini, najwyższej, wszechmocnej i niezmiennej, oraz sześciu bożków, co Jej służą, a powstałi ze szczątków starego Kro-nosa jest to pięciu Bogów Palczastych, Jej rzemieślników i posłańców, oraz Bóg Falliczny, Priap, Jej kochanek. Wszystkie razem bóstwa te są znane jako Kabirowie. Stą-piwszy na brzeg Samotraki przenosicie się wstecz ku spra-wom takim, jak były, nim się zaczęła Historia. Tu Dzeus wciąż jest Dzagreusem, dzieciątkiem rodzonym rokrocznie i rokrocznie ginącym. Obrzędowe szaty oraz insygnia, jakie niektórzy z was noszą na cześć Apollina, Aresa, Posejdo-

na czy Hermesa, nie mają tu u nas żadnego znaczenia. Zdejmijcie je z siebie, niech czekają na okręcie; zachowajcie tylko przepaski na biodrach; błogosławieni Daktyle we właściwym czasie dadzą wam odzież, którą się okryjecie na okres pobytu u nas. Jutro zostaniecie wtajemniczeni w Wielkie Misteria Bogini.

Argonauci zgodzili się czynić, cokolwiek im Tiotes każe - wszyscy oprócz Atalanty, która rzekła: - Jestem kobietą, nie mężczyzną. Jakie masz zamiary wobec mnie, Tiotesie?

Tiotes odparł: - Nosisz strój i odznaki Dziewiczej Łowczym, ale przewlekłe dziewictwo dojrzałej kobiety Boginię napętnia wstrętem. Jutrzejszej nocy będzie pełnia. Chodź tedy, a nimfy-Sowy wtajemniczą cię w święte obrzędy. Nie masz małżeństwa na Samotracy, tylko wolna miłość.

-Czczę olimpijską Artemis i uczynić, jak radzisz, znaczyłoby ściągnąć klątwę na nasz okręt, bo to zazdrosna bogini - odrzekła Atalanta.

-Olimpijska Artemis nie narodziła się jeszcze - powiedział Tiotes. - Odlóż na bok swój luk i strzały, łowczyni, rozpleć warkocze, naucz się być kobietą, którą cię stworzono.

-Zrób, Atalanto, jak mówi Tiotes - poparł go Meleager.

-Czy mam więc, Meleagrze - spytała - zostać z tobą na tej wyspie przez całe życie? Choć bowiem tutejsze moje postęпки nie będą zapewne obchodzić Artemidy, cóż się stanie, skoro podejmiemy podróż? A gdybym tak zaszła w ciążę i po powrocie do Kalidonu urodziła dziecko? Co wtedy? Czy to też nie będzie obchodziło Artemis? Czy dziewicza łowczyni może karmić niemowlę i utrzymywać, że zostało poczęte pierwej, niż istniała Artemida?

-Niewątpliwie Artemida się rozgniewa - przyznał Meleager - tak jak rozgniewała się na Kallisto, kiedy Dzeus zrobił jej dziecko. Przypuśćmy jednak, że z miłości do ciebie zgodziłbym się zamieszkać na Samotracy? Nie jestże to kraj

odpowiedni dla nas? Czyż nie możemy tu mieszkać do późnego wieku, szczęśliwi w miłości wzajemnej?

- Nie ma na Samotrace małżeństwa - odparła Atalanta - tylko wolna miłość, i żadna kobieta nie należy do jednego męża. Podobnie wzywano by ciebie i mnie do swobodnego obcowania z innymi na cześć Bogini; kąsałaby cię wówczas zielona nienawiść, a i mnie także. Nie, najdroższy z ludzi, Samotraka nie lepsza jest dla nas dwojga niż Lemnos.

Zasępiąca została na okręcie i Meleager został, aby ją pocieszać. Wszyscy inni prócz Hylasa poszli za Tiotesem - nawet Herkules, bo Meleager na własną głowę poprzysiągł ustrzec Hylasa od krzywdy, jeśli Herkules go opuści.

Tiotes z resztą kapłanów przyjął Argonautów u portyku świątyni Daktyłów groteskowym tańcem i błazenadą; lecz nie dali im jeść ani nie pozwolili składać krwawych ofiar żadnym bóstwom. Kiedy Długi Ankajos spytał niecierpliwie, czy na wyspie panuje głód, Tiotes wyjaśnił, że wszystkiego mają do syta, ale to jest noc postu przed jutrzejszymi poczynaniami. Mówiąc to podał wszystkim mocny gorzki wywar, po którym przez całą noc wili się w kurczach żołądka i wymiotowali oprócz Herkulesa: ten odczuwał tylko lekkie bóleści.

O brzasku zaczęły się Wielkie Mistéria. Część pierwsza była zastrzeżona dla mężczyzn. Prawo nie dozwala wyjawiać pełnej formuły dziewiątego obrzędu, który odbył się w jodłowym gaju; wiele wszakże można powiedzieć bez obrazy. Nie stanowi tajemnicy, że pojawiła się sama Bogini Rea, wcielona w kapłankę Rei. Miała na sobie falbaniastą, dzwonowatą spódnicę kreteńskiego kroju, z płótna barwionego morską purpurą, a od góry nic prócz kamizelki z krótkimi rękawkami, co nie zapinała się z przodu ukazując chwałę jej pełnych piersi. Na głowę założyła wysoki czepiec ozdobiony na czubku księżycowym dyskiem i mieniący się

od bursztynów, na szyję zaś naszyjnik z pięćdziesięciu fallusów wyrzeźbionych w żółtej kości słoniowej. Argonauci zastali ją na tronie sporządzonym z lewych rogów byków kretańskich; wzrok miała dziki. Jej pomocnicy uosabiali Daktyłów, pięciu Palczastych Bogów, oraz Bożka Priapa, jej kochanka. Zbrojna straż trzymała z dala kobiety, dzieci i obcych.

Wszyscy nowicjusze pod grozą śmierci zachowywali absolutne milczenie, a byli zupełnie nadzy; Orfeusz jednak, jako już wtajemniczony, zajął miejsce wśród muzykantów Bogini, odziany w białą szatę, na której wyhaftowano poszarpany zygzak złotej błyskawicy.

Pierwszy był obrzęd Stworzenia. Zabrzmiała muzyka, Bogini własnoręcznie usypała kulisty kopczyk na kształt ziemi; naląła wody do rowka naokoło i tańczyła nad nim powolny rytmiczny taniec, naśladownictwo monotonnego krążenia konstelacji, wykonywała go zaś z bolesną ścisłością. Po męczących paru godzinach Bogini klasnęła w dłonie na znak, że muzykanci mają zmienić melodię, i niebawem płaśła znowu z ogromnym świętym wężem, wijącym się wokół niej. Tańczyła coraz gwałtowniej, aż muzykanci pocili się i jęcze-li usiłując nadążyć za nią; Argonautom podczas tego oczy wychodziły na wierzch ze zgrozy. Wreszcie zabrzmiały trzy głośne uderzenia w brązowy gong i wszyscy zakryli oczy, podczas gdy wąż syczał i popiskiwał. Bogini roześmiała się przeraźliwym śmiechem, którego dźwięk jak zimna dłoń śmierci ścisnęła ich za serca, a włosy zjeżyły im się na karku niby sierść gniewnego wilka.

Kiedy łagodny flet oznajmił, że wolno patrzeć znowu, wąż zniknął i niebawem wśród triumfalnej muzyki rozpoczął się rytuał Panowania. Daktyle przynieśli Bogini żywą gołębicę jako symbol Nieba, ona majestatycznie ruszyła w taniec, po chwili zaś ukręciła ptakowi łebek. Przynieśli jej żywego

kraba jako symbol Morza; majestatycznie ruszyła w taniec, po chwili zaś oderwała mu szczypce. Przynieśli jej żywego zająca jako symbol Ziemi; majestatycznie ruszyła w taniec, po chwili zaś rozszarpała go na kawałki.

Rea wydała pierwsze rozkazy; prawo nie dozwala ich przytoczyć.

Potem nastąpił obrzęd miłosny. Rea pokrzepiła się żołądziami oraz wodą z miodem i kłiwie zaprosiła swego rybiolicego kochanka Priapa do udziału w posiłku. Zatańczyła z nim, najpierw pogardliwa, potem jednak coraz bardziej rozkochana i bezwstydna. Na koniec, jak przedtem, zabrzmiały trzy ostrzegawcze uderzenia gongu i wszyscy zakryli wzrok, podczas gdy odrażający wrzask wiercił im w uszach niby głos parzących się hien czy orłów.

Skoro znów zagrał łagodny flet, Priap zniknął, a wyznawcy patrzyli na obrzęd Narodzin. Rea jęczała i wyla, zaś spod jej spódnicy wytoczył się mały czarny byczek rozglądając się wokół ze zdumieniem. Rea przystroiła go wianuszkami kwiatów. Argonauci rozpoznali w nim natychmiast dziecię--Dzageusa i byliby uderzyli czołem w adoracji, ale bożkowie Daktyle gestami nakazali im spokój.

Potem odbył się rytuał Ofiary. Obnażeni Daktyle stanęli za Reą, każdy z grudą gipsu w dłoni. Roztarli te grudy i upudrowali sobie twarze i całe ciało, aż do śnieżnej białości. Wtedy od tyłu rzucili się na ciełą. Jeden je złapał za łeb, inni za nogi i wśród dzikich dźwięków muzyki rozszarpali boskiego noworodka na strzępy bluzgając krwią na Argonautów, aby ich rozjuszyć. Rzucili się na pokiereszowany kałuż rozdrapując go na kawałeczki i łakomie pożarli mięso, i skórę, i wszystko. Zjadłszy boga, sami stali się jako bogowie.

Rea wydała drugie rozkazy; prawo nie dozwala ich przytoczyć.

Potem wykonano rytuał Obmycia. Daktyle dali Argonautom gąbki oraz źródlaną wodę w misach drewnianych, a ci obmyli się dokładnie po trzykroć, dopóki z nich nie zeszła ostatnia plamka krwi.

Nastąpił obrzęd Powtórnych Narodzin oraz Pamięci. Tego nie wolno opowiadać, lecz, ach! jakże gwałtownie ryczały wody w tunelu bez końca!

Później był obrzęd Koronacji. Odrodzonych Argonautów przystrojono wieńcami z bluszczu, natarto oliwą i obleczono w giezła z purpurowego płótna. Rea kolejno całowała ich w usta i uczyła modlitewnej formuły, za pomocą której mogli zwracać się do niej, gdyby im groziło rozbicie okrętu: wiatry bowiem o węzowych ogonach pozostały pod nadzorem Bogini. Dzeus nie miał nad nimi żadnej władzy.

Prawo nie dozwala wspomnieć bodaj nazwy ostatniego rytuału.

Rea wydała swoje trzecie i ostatnie rozkazy, a skoro to uczyniła, odprowadzono Argonautów do jaskini za jej tronem, gdzie społem posnęli. Spali do północy, kiedy skończyła się już prawie druga część Wielkich Misteriów, zastrzeżona dla wyznawczyn. Wysłaniec bożka Priapa zbudził ich, aby uczestniczyli w obrzędzie Dopelnienia, kazał im się rozebrać i zaprowadził do gaju, gdzie zostali wtajemniczeni. Pyzaty księżyc w pełni jaśniał na niebie, rysując na ciałach cienie drzew. Nimfy-Sowy potraktowały ich okrutnie, rzucając się na nich z jam w ziemi albo z dziupli drzew, kalecząc zębami i paznokciami i czerpiąc z nich rozkosz w dzikim zapamiętaniu. Kiedy znowu dzień zaświtał, Argonauci byli półżywi. Nawet Herkules szeptem dobywał potężnego głosu ze spuchniętych i pokrwawionych warg i z ledwością zdołał podźwignąć cielsko z gęstwy myszopłochu, gdzie go zatoczono. Ale nadbiegli skrzętni Daktyle, namaścili ich żmijowym tłuszczem zakrzepłym w liściach dzikiego figowca i dali im

się napić tęgiego kordiału. Potem Orfeusz znowu sprowadził na nich sen w jaskini, do której przybyli.

W południe ocknęli się odświeżeni po śnie - jak im się wydawało - tysiącletnim. Znowu wdziali własne przepaski i, pożegnawszy z szacunkiem Tiotesa, w milczeniu wrócili na Argo. Przedtem jednak ofiarowali w świątyni Daktylów pięć pucharów z brązu o srebrnych krawędziach, które tam do dziś można oglądać. A Tiotes dał Jazonowi, jako dar pożegnalny, amulet przeciwko piorunom: była to maść biegle sporządzona z włosów, cebuli oraz wątroby sardynek. Ale Jazon ją zgubił, nim podróż dobiegła końca.

Gdy tak szli, Orfeusz śpiewał im pieśń o cyprysie i leszczynie. Uczyla ona, jak się zachowywać po śmierci, jeśli pragnie się zostać wyrocznym herosem, nie zaś nieoświeconym, dygoczącym cieniem wieczyste pędzić życie w Podziemiach. A oto pieśń:

Gdy tylko duch twój skolatany zejdzie Z
jasności w ciemność, obyś nie zapomniał,
Ileś wycierpiał tu na Samotrace, Ileś,
Człowieku, wycierpiał.

Kiedy przebędziesz siedem Piekła wód,
Gdy odór siarki wypraży ci krtań, Ujrzysz
wspaniałą, wielki Sąd Gmach Z jaspisu i
onyksu.

Po prawej stronie tryska czarny źród, Na
który biały cyprys rzuca cień. Omiń go, bo
to Zapomnienia źród. Tylko pospółstwo
pcha się do tych wód. Omiń ten źród.

Po prawej stronie jest ukryty staw;
Lśniący od pstrągów i od złotych ryb.

Nad nim leszczyna, a wśród niej się skry!
Ofion antyczny, czyhający wąż. Woda
kroplami w święty ścieka staw, A wokół
bacznie gęsta czuwa straż. Lecz ty do tego
właśnie stawu idź, Bo w nim są wody
Pamięci.

Straż cię zatrzyma i zagadnie tak: Ktoś ty?
Skąd jesteś? Co pamiętać chcesz? Czy ci
niestraszy jest Ofiona jad? Tam, pod
cyprysem, świeży tryska źródł. Do niego idź!

Wówczas tak powiedz: - Pali mnie pragnienie!
Dajcie mi pić. Ja synem jestem Ziemi I Nieba.
Otom przybył z Samotraki. Spójrzcie, na czole
mam bursztynu blask! Jestem po trzykroć
jednej z wami krwi, Trzykroć Królowej
Samotraki syn, Przez nią obmyty z krwawych
czynów mych, Przez nią odziany w
purpurowy płaszcz, Czysty, jak dziecko
wykąpane w mleku. Dajcie mi pić, pragnienie
pali mnie; Dajcie mi pić.

Wówczas pytają: - A jak stopy twe?
Odpowiedz: - One mnie przyniosły tu Z
kręgu znużenia, z obrotu złych lat W ten
tu zaciszny krąg, do Persefony. Dajcie mi
pić!

Wówczas przyniosą owoce i kwiaty I
zaprowadzą cię w leszczyny cień
Wołając: - Bracie! Naszej jesteś krwi! Pij
i wspominaj chwałę Samotraki.

I będziesz pil.

Będziecie chłonać ten ożywczy płyn, Żeby
okiełznać niewtajemniczone Duchy i wznieść się
ponad rozgwar tłuszczy Piekła. I aby stać się
herosami, I dosiąść waszych szybkonogich
koni, Żeby wyrocznie głosić z waszych białych
Grobowców poprzez nimf służebne usta. Nimfy
miodową wodą was napoją, Wlewać ją będą
wam w węzowe gardła, Abyście mogli pić.

Powracający Argonauci wydali się Atalancie, Meleagrowi
i Hylasowi jako bogowie, nie ludzie; nikły nimb światła bił
im z czoła. Gdy jednak wspięli się po drabince na pokład i
po dawnemu przyodziali, chwała przygasła; znów byli ludź-
mi, choć tak odmienieni.

Rozdział 18

PRZEZ HELLESPONT

Od strony Tracji pojawiły się spiętrzone białe chmury: pewny znak, że się zbliża wiatr północno-zachodni, którego potrzebowali. Powiosłowali szparko paręnaście stajań w morze, a tam uderzył na nich szkwał. Z trudem zdołali utrzymać Argo z dala od skal okalających Samotrakę, podczas gdy fale rozbijały się o lewą burtę spryskując ich ulewą kropel. Skoro niebezpieczeństwo minęło, postawili żagiel i pomknęli z wiatrem, a stępka niczym spłoszony muł podrywała się i kołysała pod nimi. Około południa przelecieli wzdłuż zachodniego brzegu Imbros, pełnego urwistych grani i zielonych dolin. Wszyscy łamali sobie teraz głowy nad jedną kwestią: jak ująć czujnej uwadze Trojan, bo Jazon obiecał archontom ateńskim nie wdawać się z nimi w żaden zbrojny konflikt. Jeśliby zdołali nie zauważeni prześliznąć się jakoś przez Hellespont i pozostawić Trojan w nieświadomości, że Argo znajduje się już na Morzu Czarnym, mogliby równie dobrze przemknąć się po raz drugi w drodze powrotnej, wspomagani przez silny prąd, który bierze początek z Propontydy.

Wiatr z wolna zmieniał kierunek na północny i tak się już ustalił. Argos tedy poradził Jazonowi schronić się na podwietrznej przylądka Kefalos, który sterczy z południowo-wschodniego krańca Imbros. Znał małą piaszczystą zatoczkę, gdzie mogli zawinąć na dzień czy dwa, dopóki wiatr,

zmieniwszy się na południowo-zachodni lub zachodni, nie nabierze dostatecznej siły, aby ich w ciągu nocy przenieść przez całą długość Hellespontu. Tyfis poparł Argosa mówiąc, że wypytał dokładnie o tamtejsze prądy sternika z Perkate, greckiej osady położonej nad samą cieśniną. Był przekonany, że z pomocą przychylnego wiatru południowo-zachodniego, księżycy oraz gorliwej załogi zdołają w ciągu nocy przeprowadzić Argo obok terytorium Trojan. Lecz stary Nauplios zapytał, czy wiatr południowo-zachodni na tym obszarze morza różni się od wiatru, jaki spotykali gdzie indziej, ponieważ dziwne by było rzekł - gdyby taki wiatr nie przyniósł z sobą chmur deszczowych, co zakryją księżyc.

Jazon zlekceważył sprzeciw Naupliosa i zgodził się szukać schronienia koło przylądka Kefalos. Argo sunęła już obok żółtawych skał Kefalos, zmierzając ku zatoce, o której mówił Argos, gdy Ifitos z Fokidy nagle porwał się na nogi.

- Moi panowie - oświadczył - nie widzę powodu, abyśmy mieli lądować na Imbros. Przyznaję, Imbros zamieszkują Pelazgowie, a na przychylność tego plemienia możemy liczyć. Ale Trojanie trzymają straż przybrzeżną rozmieszczone opodal tej zatoczki i jakkolwiek historyjkę im opowiemy, nie na długo zwiedzie ona wartowników. Zważcie: jeśli będziemy tam czekać na pogodną noc i silną bryzę południowo-wschodnią, cóż sobie o nas pomyślą? Osądzą naturalnie, że staramy się nie zauważeni prześliznąć obok Troi. Podążą za nami okrętem i doniosą królowi Troi o naszych poczynaniach.

Większość Argonautów poparła ten wywód, lecz Jazon sarknął: - To wcale łatwo, Ifitosie, ganić decyzję przywódcy. Świadom jestem twego długoletniego żeglarskiego doświadczenia, lecz radziłbym ci trzymać język za zębami, o ile nie masz lepszego pomysłu, bo uda ci się co najwyżej podjudzić towarzyszy przeciwko mnie. Myślałem, Ifitosie,

że cię stać na coś mądrzejszego. Przemawiasz teraz bez ładu ani składu jak nie przymierzając Idas. Zamilcz, jeśli łaska!

Za Ifitosem ujął się Orfeusz. - Jazonie, Jazonie - powiedział - tak prędko zapomniałeś, czegoś się nauczył na Samotrace?

- Nauczono mnie na Samotrace roztropnie się zachowywać po śmierci - odparł Jazon. - Nie życzę sobie, abyś mi przypominał, że wkrótce będę może musiał wypróbować tę wiedzę w praktyce. Zamilcz, jeśli łaska!

Orfeusz odwołał się do Herkulesa: - Najszlachetniejszy Herkulesie, skoro nie wolno mi rozmawiać z naszym przywódcą, czy mógłbym się zwrócić do ciebie? Pojmuję bowiem, co Ifitos ma na myśli.

- Ano, Orfeuszu - rzekł Herkules - wyglądasz mi na dziwaka, jednakże jak na brata kogoś, komu lirą rozlupałem czerep, zawsze mnie traktowałeś przyzwoicie. Wykładaj, proszę, cokolwiek masz na wątrobie!

Orfeusz na to: - Nie mogę mówić otwarcie w obecności trojga niewtajemniczonych; jeśli jednak o zachodzie słońca zgodzą się, aby im uszy zatkało woskiem i zawiązano oczy na krótką chwilę, możemy przebyć Hellespont jeszcze tej nocy. Płynimy teraz z wiatrem, dopóki nie znajdziemy się o parędziesiąt stajañ od wejścia do cieśniny; a wówczas uczynimy, co wypada.

Meleager i Atalanta nie sprzeciwiali się, Herkules zaś za ręczył, że Hylas usłucha polecenia. Z kolei tedy został zlekceważony Jazon, Argo zaś mknęła dalej ku południo-wschodowi, podczas gdy wioślarze społem ucięli sobie małą drzemkę. Obudzili się pod wieczór stwierdzając, że są już o trzydzieści pięć stadiów od gardzieli Hellespontu. Przez cały dzień nie dostrzegli ani jednego żagla.

Następnie Orfeusz zawiązał oczy Meleagrowi, Atalancie

oraz Hylasowi i zalepił im uszy woskiem. Skoro tylko mógł mówić swobodnie, napomniiał Jazona, że ze strony wtajemniczonych z Samotraki byłoby głupotą uważać się za bezradną igraszkę wiatrów: powinni nie zwlekając użyć guseł i zakłęć, jakich wyuczyli ich Kabirowie w imię Wielkich.

Jazon ani przystał, ani odmówił, poszukał wyjścia w ponurym milczeniu, Orfeusz zaś, spośród wszystkich Argonautów najbieglejszy w samotrackim rytuale, wezwał Trójboginię pod mianem Amfitryty. Wylał dzban oliwy na fale i w jej imieniu z szacunkiem prosił Wicher Północny, aby uciął. Przez chwilę Wicher Północny, którego synowie, Kalais i Dzetes, również ze czcią błagali, nie dawał odpowiedzi, prócz pojedynczego wściekłego podmuchu, co niemal powalił maszt okrętu, lecz potem stopniowo ustał. Kiedy w powietrzu zapanował spokój, choć fale nadal dźwigały się leniwie, Orfeusz przywiązał skórkę żmii do brzechwy i pożywszy łuku od Falerosa wypuścił strzałę w przestrzeń ku północo-wschodowi, nawołując wiatr południowo-zachodni, by za nią podążył. Podczas gdy czekali, aż nowy wiatr zawieje, Peleus, najchytrzejszy wśród załogi, rzekł do Jazona:

-Opuśćmy żagiel, mój panie, ufarbujemy go na czarno.

-A po co? - zapytał Jazon.

- Inaczej trojańscy wartownicy zobaczą, jak błyszczą w księżycowym świetle, skoro będziemy ich mijać - odparł Peleus. - Czarny żagiel zmyli ich wzrok.

Argos dowodził, że nasmołowany żagiel trudny będzie w obsłudze i że przyjdzie im lądować, aby rozniecić ogień i podgrzać okrętowy kociołek ze smołą. Lecz Peleus oświadczył: - Mam lepszą farbę niż smoła. - Wśród przysmaków, jakie zabrał z Lemnos, znalazł się dzban kosztownego czernidla wyciśniętego z worków setek mątew. To czernidło, słodka przyprawa do duszonego mięsa lub kaszy perłowej, ma bardzo ciemny kolor. Augiasz, Idas i inni ła-

komcy żalowali, że likwor tak zacny ma się zmarnować, stwierdzono jednak, że po zmieszaniu z wodą zaledwie pół zawartości dzbanka wystarczy, aby ufarbować cały żagiel na kolor wodorostów.

Argonaucci spuścili żagiel, pomalowali go z obu stron i znowu postavili. Zaledwie zamocowano płótnisko, gdy wiatr południowo-zachodni zaszumił z daleka śmigając ku nim i niosąc ze sobą deszcz, który siekł powierzchnię morza; niebawem żagiel się wydał, Argo skoczyła naprzód. Wówczas odetkali uszy i odsłonili oczy niewtajemniczonych. Gdy zmrok zgęstniał, ujrzeli niewyraźnie odległe białe skały przyładka Hellas i poczuli, jak okręt zwalnia w rozpędzie napotykając prąd Hellespontu. Za radą Peleusa owinęli wiosła i oba rudle paskami starych szmat.

- Szczęściem - powiedział Tyfis - prąd jest słabszy po stronie trackiej niż po trojańskiej. Ma także mniej wirów, bo wybrzeże biegnie tam prościej; jednak nawet po trackiej stronie może z powodzeniem osiągnąć szybkość dwu węzłów.

Niebawem Jazon całej załodze nakazał milczenie i wpełnęli na sam Hellespont. Było pochmurno, księżyc widniał jedynie jako świetlista plamka za lotnymi obłokami, Linkeus przydał się więc kamratom. Wspiął się na dziób i zależnie od tego, czy okręt zanadto zbliżał się do brzegu (który dla innych stanowił tylko ścianę ciemności), czy też zbyt od niego oddalał, sygnalizował to Tyfisowi pociągając raz albo dwa razy za sznurek trzymany w garści; drugi koniec sznurka przywiązali Tyfisowi do kolana. Wiosłarze trzymali miarowe tempo, choć bez pomocy pieśni, i przez długie godziny posuwali się naprzód w milczeniu, nadal mając wiatr prosto w plecy. Tylko w jednym miejscu, w Przesmyku Dardańskim, Tyfis skierował okręt w środek nurtu, bo prąd był tam ponoć słabszy niż u brzegu. Wiosło Linkeusa przejął si-

wobrody krzepki Lapita, wtajemniczony z Wielkich Misteriów, co wsiadł na Argo na Samotrace: był to Polifem z Larysy, który poślubił siostrę Herkulesa i został skazany na dożywotnią banicję ze swego miasta, bo przypadkowo zabił był nożem myśliwskim małą dziewczynkę. Herkules darzył go szacunkiem i miłością.

O brzasku Argonauci znaleźli się opodal stromego przylądka Sestos; z tyłu leży zatoczka o piaszczystej północnej plaży, a jej środek przecina strumień. Po drugiej stronie wody rozciąga się niska zielona połać porośniętych trawą przybrzeżnych pagórków, obszar zwany Abydos. Wysiedli nad strumieniem i prostowali gnaty, jedni zbierając susz na ognisko, drudzy grając w barani skok. Jazon zamaskował figurę dziobową okrętu, to znaczy nałożył na głowę Tryka inną, którą przywiózł ze sobą: łeb koński zrobiony ze sztywnej skóry pomalowanej na białe; Biała Bogini bowiem była figurą dziobową wszystkich statków, które kursowały z Kolchidy do Troi. Teraz, skoro się znaleźli o dobre trzysta stadiów za Troją i na wodach nie należących do Trojan, można ich było wziąć, sądził Jazon, za poddanych króla Ajetesa wracających do Kolchidy z wyprawy kupieckiej. Na Sestos, gdy już złożyli Amfitrycie postne ofiary z wdzięczności za jej pomoc, zdecydowali się odpocząć przez cały dzień i noc. Lecz wiatr zmienił się na północno-wschodni, z której to strony zwykle wieją wiatry na Hellesponcie, i dał potężnie przez dwa dni i dwie noce; nie mogli podjąć podróży aż do trzeciego rana, kiedy z powrotem odwrócił się na południowo-zachodni. Podczas całego pobytu na Sestos nikt ich nie niepokoił prócz małego pastuszka, lecz ten umknął jak zając, gdy zobaczył połyskliwą gromadę cudzoziemców, zostawiając na ich pastwę kilka owieczek.

Sunęli gładko przez wąską cieśninę trzymając się żółtych urwisk Tracji i wieczór zastał ich już daleko na wodach

Propontydy. Żeglowali całą noc bez przerwy, teraz wzdłuż przeciwnego brzegu, bo wiatr zmienił się na południowy. Długi Ankajos odebrał ster od Tyfisa, ów bowiem zasługiwał już na dłuższą drzemkę.

- Gdzie jest nasze następne miejsce postoju? - zapytał zebranych Akastos syn Peliasa.

Herkules, który zabawiał się skręcając bezmyślnie na kształt węża brązowy miecz Małego Ankajosa (bez pozwolenia), odpowiedział pierwszy. - O ile pamiętam - rzekł - jest taka duża skalista wyspa, zwana Wyspą Niedźwiedzią, niedaleko stąd, jakiś dzień żeglugi przy sprzyjającym wietrze. W gruncie rzeczy półwysp, a nie wyspa. Król to mój przyjaciel... jakże mu na imię? Zapomniałem, ale to naprawdę mój przyjaciel, wierzcie mi... i wybudował miasto na płaskim międzymorzu łączącym wyspę z lądem. Wśród wzgórz poza nim leży wielkie czyste jezioro, z którego w dół ku miastu wypływa strumień. Król Ajneus (tak ma na imię, no, oczywiście!) wypasa nad jeziorem i strumieniem mnóstwo tłustych owiec. Jego poddani to Dolionowie, rodzaj Achajów, którzy czczą boga Posejdona. Powita nas z otwartymi ramionami, nie wątpię. Jego dziedzina sięga daleko w głąb wzgórz za miastem i wzdłuż wybrzeża po obu stronach Wyspy Niedźwiedziej.

Samą wyspę zamieszkują Pelazgowie. Ajneus wiecznie z nimi wojuje. Kiedy ostatnio odwiedzałem te strony, przeszedłem się na drugą stronę międzymorza i paru dla niego zabiłem. To rosłe draby i sprawiło mi wielką przyjemność rozbijać ich czaszki jedną o drugą, nieprawdaż, Hylasie kochany?

O wiosłach i żaglu zrobili tego dnia ładny kawał drogi. Koło południa dojrzeli Wyspę Niedźwiedzią, z rzucającym się w oczy szczytem, górą Dindymon, i płynęli wzdłuż pobliskich pól uprawnych Dolionów. Żywny pas wybrzeża poma-

Ju się zwięzał i wzgórze porosłe niską dąbrową i poryte wąwozami zbiegły do samej wody. Tutaj, schroniwszy się do zatoczki, gdzie całą plażę pokrywały muszle, Argonauci zdjęli z dziobu konia, odsłaniając Tryka, i postawili zapasowy biały żagiel zamiast ciemnego; potem płynęli dalej, aż dostrzegli bielone wapnem mury i kryte dachówką domy miasta, o którym opowiadał Herkules. Zwało się Kyzikos od swego założyciela - Kyzikosa, ojca Ajneusa.

Bez obawy zarzucili kotwicę w przytulnym porcie, po czym Jazon wysłał herolda Echiona do pałacu, gdzie go przyjęto z wielkimi honorami i zapewniono, że wszyscy Argonauci, a zwłaszcza Herkules, będą na ziemiach Dolionów mile widziani tak długo, jak im się tylko spodoba tu pozostać.

Rozdział 19 UCZTA

WESELNA KRÓLA KYZIKOSA

Argonauci dowiedzieli się, że król Ajneus zmarł parę miesięcy temu, a jego starszy syn Kyzikos, mniej więcej rówieśnik Jazona, wstąpił po nim na tron. Kyzikos ożenił się właśnie z najpiękniejszą kobietą całej Azji. Na imię miała Klejtte, była zaś córką króla Perkozjan, którego białomure miasto po trojańskiej stronie Hellespontu Argonauci minęli po drodze z Sestos. Ojciec Klejtte, Merops, wcale nieskory dawać jej posag, co, jak powiadał, przypominałoby smarowanie miodem plastra miodu, bezczelnie ogłosił, że żaden mąż jej nie poślubi, zanim nie zobowiąże się płacić ciężkiej daniny, nałożonej ostatnio na Perkozjan przez Laomedonta z Troi. Kyzikos, który pewnego dnia żeglując po cieśninie przypadkiem ujrzał Klejtte i od tej pory nie mógł zatrzeć w pamięci jej obrazu, rad nierad zapłacił daninę, a stanowiła ona nieliczną sumkę w złotym piasku oraz bydło, i (co było naturalne u młodzieńca) uważał, że robi doskonały interes. Lecz jego brat Aleksander nazwał go rozrzutnikiem i nie przyjechał na wesele tłumacząc się chorobą. Pewnie był zadowolony. Akurat drugiego z pięciu dni przeznaczonych na uroczystości Argo zawięła do portu. Kyzikos zaprosił wszystkich Greków na biesiadę i po przygotowaniu dodatkowej góry jadła, radośnie witał okręt pełen najdostojniejszych wojowników Grecji, wśród nich zaś wielkiego Herkulesa, sprzymierzeńca swego ojca.

W godzinę po wylądowaniu Argonautów wykąpano, namaszczone i skropiono wonnościami, po czym świątecznie wystrojeni legli na miękkich sofach pospołu z innymi weselnymi gośćmi. Stu urodziwych chłopców podawało im wszelkie potrawy i napitki, jakich zapragnęli, i zdobiło ich głowy wieńcami wiosennego kwiecia, podczas gdy grajkowie umieszczeni nad nimi na malowanej galerii grali łagodnie pieśni lidyjskie. Lecz łucznicz Faleros i wróżbita Idmon trzymali straż na pokładzie Argo, gotowi na najmniejszą oznakę zdrady zadać w konchy na alarm.

Uroda Klejty dorównywała opowieściom. Królowa miała bladą twarz, bardzo bujne czarne włosy i szare oczy; lecz jej urok polegał głównie na postawie i gestach, głębokim głosie i pełnych wargach, które nigdy nie uśmiechały się naprawdę. Kyzikos był jasnowłosa, rumiany skory do serdecznego śmiechu i wielce łąsy na przygody. Oboje z Klejty wydawali się wyjątkowo dobraną parą, a gdy kroczyli razem wzdłuż rzędu sof każdego dwornie wypytyjąc, czy został należycie obsłużony, szedł ich śladem niepowstrzymany szmer zachwytu.

Najwięcej względów Kyzikos okazywał Herkulesowi, którego uznał za właściwego wodza wyprawy, nie zważając, co twierdzi Echion. Własnoręcznie nalał mu wina do rzeźbionego pucharu, a był na nim wryty sam Herkules, jak dzierży w garści dwu Niedźwiedników i ochoczo druzgocze im czaszki jedną o drugą, aż mózg wycieka. Na ten widok Herkules ryknął śmiechem, wtedy Kyzikos pokazał mu drugi bok pucharu, gdzie wizerunek przedstawiają mężów walczących z sobą desperacko lub skaczących z tratwy w wodę.

- To Pelazgowie z Prokonezos - wyjaśnił - sprzymierzeńcy Niedźwiedników. Najechali nasze miasto wkrótce potem, gdyś ty je opuścił. Straciliśmy wielu towarzyszy, nimeśmy ich odparli. Gdybyż ponowili atak, póki ty tu jeszcze go-

ścisz..., toż by była szopa: dalibyśmy im bobu jak rzadko.

- Królu Kyzikosie - odparł Herkules - wizyta w tym mieście jeszcze do życia twego ojca, Ajneusa, okazała się wyjątkowo przyjemna; obecną znajduję niemniej miłą. Ale zwróć raczej, proszę, te rozumne i pochlebne słowa do przywódcy tej wyprawy, Jazona z Jolkos..., popatrz tam, to ten młodzian o długich jasnych włosach... a nie do mnie. Zostaw mnie przy moim wyśmienitym poćciu wołowiny i niechaj szczęście sprzyja tobie i twojej pięknej żonie! Rad jestem cię słuchać podczas jedzenia, lecz równie mnie cieszy samo jedzenie. Marnujesz wymowę na starego żarłoka Herkulesa.

Kyzikos uśmiechnął się i odszedł. Zaprosił Jazona, by leżał naprzeciw niego i Klejcie u stołu o złożonych nogach. Gdy Jazon się już ulokował wygodnie, z puchowymi poduszkami pod głową, bogato haftowaną narzutą na nogi i wonnym winem lesbijskim w zasięgu ręki, Kyzikos jął go namawiać, aby mu w zaufaniu wyjawiał cel podróży. Jazonowi wszakże nie było pilno. Nie wyjaśnił nic ponad to, że bóg podszeptał jego sercu, a także sercom jego towarzyszy, aby się udali na Morze Czarne.

- Doprawdy? - odparł grzecznie Kyzikos. - Któż część tych rozległych i nieprzychylnych wód bóg zalecił jako najbardziej wartą waszego zainteresowania? Czy wybieracie się przypadkiem w gości na Krym, gdzie mieszkają dzicy Taurowie, co gustują w ofiarach z ludzi i zdobią palisady swoich miast ludzkimi głowami? Czy też Herkules zaprasza was do swoich starych nieprzyjaciólek, Amazonek? A może wasz cel stanowi Olbia koło ujścia dumnej rzeki Hypanis, skąd pochodzi najlepszy miód na świecie?

Pominąwszy te wszystkie pytania Jazon podchwycił wzmiankę o miodzie i skinął na Bootesa, aby wziął udział w rozmowie, powtarzając mu zdanie Kyzikosa o produkcji olbijskim. Bootes zaczął szczegółowo wypytywać gospoda-

rza o kolor, zapach, smak oraz gęstość tego miodu, a choć Kyzikos zbywał go byle czym, nie obraził się, tylko ją uczenie i długo rozprawiać o zwyczajach pszczół.

- Czyś zwrócił uwagę, dostojny panie - zapytał - że pszczoły nigdy nie wysysają nektaru z czerwonych kwiatów? Jako dawczynie życia unikają koloru śmierci. - Potem, nieco już podchmielony, Bootes zaczął prawić zjadliwie o pa tronacie boga Apollina nad Pszczołą, która służyła poprzednio kreteńskiej Bogini. - On, co był kiedyś demonem Myszy w Delos! - wykrzyknął. Myszy są przyrodzonymi wrogami pszczół. Zimą zakradają się do ulów i lasują miód, bez wstydne złodziejki! Cieszyłem się w zeszłym roku, gdym znalazł w jednym ze swych ulów martwą mysz. Pszczoły zakłuły ją na śmierć i pięknie zabalsamowały w kicie pszcze lim, by uniknąć trupiego fetoru.

I tak dalej; a skoro przerwał, chcąc wychylić kolejny pu char wina, Jazon zaczął wypytywać Kyzikosa o nawigację na wschodnim obszarze Propontydy oraz o wiosenne prądy w Bosforze. Lecz Kyzikos uważał, że nie jest zobowiązany do żadnych szczegółowych odpowiedzi, i zrećnie podjął temat miodu. Tak się obaj zwodzili przez chwilę, aż wreszcie Jazon, w kiepskim humorze, przeprosił i wrócił na dawne miejsce. Dobrze wychowany Bootes wkrótce poszedł w jego ślady.

Klejte powiedziała do Kyzikosa: - Czyś zauważył, kochanie, że ten Jazon ma jasne rzęsy? Mój ojciec Merops ostrzegł mnie kiedyś przed ludźmi o jasnych rzęsach. Żaden nie zasługuje na zaufanie, jak twierdził. Czy możliwe, aby ten Minijczyk przybył na podbój naszego miasta i teraz zamierza czekać, aż wszystkich twoich wiernych towarzyszy sen dzisiaj zmorzy wskutek dobrego jada i trunku?

- To być może, najmilsza - odparł Kyzikos - acz nie mogę się z tobą zgodzić, że tak jest na pewno.

-Wygląda, jak by i Herkules, i Jazon coś przed nami ukrywali - stwierdziła Klejta. - Temu nie zaprzeczysz. A Pszczelarz wyrażał się o Apollinie całkiem bez szacunku, niemal prowokując, żebyśmy mu wtórowali i w ten sposób napytali sobie biedy. Przyznaj, że ci się to wydało dziwne! -Owszem. Co zatem radzisz, mądralo?

-Ostrzeż Jazona - poleciła - że obecne miejsce postoju okrętu nie jest bezpieczne, o ile nie zaopatrzą go w cięższe kamienie kotwiczne. Napomknij o sztormach północno--wschodnich. Poradź, aby przesunął, Argo gdzie indziej, zanim twoi ludzie pożyczą mu parę naprawdę ciężkich kamieni. Możesz polecić osłoniętą zatoczkę akurat z drugiej strony międzymorza... nazywa się Chitos, prawda? Zaofiaruj mu łódź do odholowania okrętu. Nie bardzo może odrzucić propozycję. A jeśli planuje jakieś zdradliwe zaskoczenie, będzie musiał ponownie to rozważyć, bo ucieczka z pałacu nie byłaby łatwa, skoro okręt znajdzie się tak daleko.

Kyzikos usłuchał jej i po chwili wystąpił z projektem. Jazon uznał go za rozsądny i od razu, z wyraźną wdzięcznością się zgodził. Herkules wszakże, bystro podejrzewając, że Kyzikos z innych, niż twierdzi, powodów pragnie zmienić miejsce postoju Argo, oświadczył, że gdziekolwiek ją przesuną; on z Hylasem muszą tam się udać; Peleus i Akastos powiedzieli to samo, a Polifem oznajmił, że nie ma zamiaru rozstać się z Herkulesem, którego ceni ponad wszystkich innych ludzi. W pięciu opuścili biesiadę i na pokładzie Argo odholowano ich do zatoczki Chitos, gdzie rzucili kotwicę; lecz hulanka w pałacu trwała dalej, przez całą noc.

Kyzikos z jakiejś niebacznej uwagi Jazona wywnioskował z początku, że celem podróży jest handel w Synope czy jakimś innym porcie Morza Czarnego, gdzie można nabyć wschodnie towary po znacznie niższej cenie niż w Troi. Ale jeśli tak, po cóż tylu królów i książąt znalazło się na pokła-

dzie? Chyba mieli w planie coś ważniejszego. Czyżby od-
wiedzali kolejno wszystkie drobne państewka Propontydy
i Morza Czarnego w zamiarze utworzenia zaprzysiężonej
konfederacji przeciwko Troi i Kolchidzie?

Spytał o to Jazona prosto z mostu, a gdy się Jazon wahał
przyznać, oświadczył, że jeśli Grecy wzniecą wojnę przeciw
Troi, on i jego teść, Merops z Perkate, pospołu z wielu innymi
monarchami w sąsiedztwie, radzi wystąpią jako ich
sprzymierzeńcy. Ubawiony Jazon pozwolił Kyzikosowi wier-
zyć w trafność tego domniemania. Nadmienił nawet, że
pierwszy port, do jakiego zawiną opuściwszy Kyzikos, wy-
pada na ziemiach Fineusa, króla Tynii, którego dwaj przy-
brani synowie (dodał), Kalais i Dzetes, przybyli do Grecji,
by namawiać do wojny z Troją, a teraz wracają na Argo.

Atoli Klejte z jego oczu i gestów poznała, że kłamie.

O świcie usłyszeli odległy zgiełk oraz dźwięk rogów wo-
jennych. Dolionowie i Argonauci z miejsca chwycili za broń
jednak pewni, że przeciwna strona knuje zdradę. Lecz Ar-
gonauci byli szybsi niż Dolionowie i zastraszyli tamtych. Ja-
zon stanął nad Klejte z dobytym mieczem i zagroził, iż ją za-
bije, o ile Kyzikos nie rozkaże swoim ludziom złożyć broni.
Kyzikos usłuchał. Wtedy herold Echion wybiegł z sali zoba-
czyć, co się wyrabia, a za nim Kastor, Polideukes i Linkeus.

Zgiełk dochodził z nad zatoczki Chitos, po drugiej stronie
zatoki, i Linkeus natężając wzrok wykrzyknął:

- Tam wre bitwa między naszą strażą a wielką hordą ludzi,
co zdają się mieć po sześć rąk.... odziani są w skóry niedź-
wiedzie z czworgiem dyndających łap. Na odsiecz!

Echion popędził do pałacu z nowiną, a Jazon, skoro to
usłyszał, schował miecz i prosił Kyzikosa o wybaczenie,
którego ten chętnie udzielił. Następnie wszyscy razem
zbiegli na brzeg, wsiedli na łodzie i galery i spieszenie powio-
słowali na pomoc.

Gdy dotarli do Chitos, potyczka już się skończyła. Bractwo Niedźwiedzi spodziewało się zaskoczyć straż we śnie, lecz Hylas podniósł alarm. Zresztą zupełnie przypadkowo. Przez cały czas od wyjazdu z Lemnos wypatrywał sposobności ucieczki spod kurateli Herkulesa i powrotu do Ifinoe. Jak dotąd nie znalazł okazji: na Samotrace prędko by go przyłapano, zaś na Sestos stale go mieli na oku dwaj czujni wartownicy. Teraz wszakże uznał, że godzina działania wybiła. Wyśliznie się na Wyspę Niedźwiedzią, wgramoli na urwisty brzeg, przebiegnie międzymorze (niby z poleceniem od Herkulesa.), a potem skręci w głąb ładu na wzgórze frygijskie. Spodziewał się w ciągu paru dni dotrzeć do Troi i tam za pomocą srebrnej klamry od pasa przekupić jakiegoś ateńskiego lub kadmejskiego szypra, żeby go wysadził na Lemnos.

Hylas czekał, dopóki towarzysze nie posnęli jeden po drugim. Wówczas napełnił sakwę żywnością, włożył do niej tę srebrną klamrę i parę klejnocików ze złota, wziął oszczep i już się zsuwał z lewej burty koło dziobu, gdy usłyszał w gąszczu nie opodał stłumione kichnięcie. Wdrapał się tedy z powrotem. Wobec tego Niedźwiednicy, klnąc towarzysza, który kichnął, ruszyli do ataku. Jeden wskoczył drugiemu na barki i byłby się dźwignął przez burtę, gdyby Hylas nie podbiegł i nie przeszył mu gardła oszczepem, tak że runął z wrzaskiem. Hylas wykrzyknął: - Do broni, do broni! - Akastos i Peleus złapali dzidy, Polifem topór z brązu, i stojąc na burcie we trójkę odparli Niedźwiedników. Lecz pijany Herkules wywindował się na miejsce sternika i zawołał o swój luk i strzały. Skoro Hylas mu je przyniósł, zaczął strzelać. Dziwne, ale po winie strzelał nie mniej celnie niż zwykle, tylko jeszcze o wiele szybciej. Podczas gdy Akastos i Peleus zabili dzidami po dwóch ludzi, a Polifem toporem jeszcze jednego, Herkules przeszył strzałami przynajmniej

trzydziestu, zanim reszta zdążyła uciec. Trupy zalegały plażę i płytką wodę przy brzegu niby niezliczone kłody drzewa suszącego się w pagazyjskiej stoczni.

Herkules przysięgał, że zawdzięcza życie czujności tego nadzwyczajnego Hylasa, i ścisnął go ze zwykłym wigorem. Hylasowi tedy przypadły łupy bitewne: trzydzieści pięć znakomitych skór niedźwiedzi, z których dziesięć zapinało się na złote guzy, dwa zacnej roboty hełmy greckie, które Niedźwiedznicy zrabowali strażnikom króla Ajneusa, sztylet z brązu z zielono inkrustowanym wizerunkiem koni w pełnym galopie, trzy naszyjniki z niedźwiedzi kłów oraz jeden z wielkich malowanych paciorków z terakoty. Ale oręż większości tych dzikusów stanowiły zwykłe dzidy dębowe zaostrome w ogniu, również dębowe pały i kanciaste krzemienie. Hylas rozdarował Argonautom skóry niedźwiedzie. Tylko Bootes nie przyjął prezentu mówiąc, że gdyby choć raz tak się wystroił, jego pszczoły dowiedziałyby się o tym i nigdy by mu już nie zaufały.

Wszyscy razem w zgodzie wrócili do miasta. Argo zaopatrzone w cięższy kamień kotwiczny, a poprzedni lżejszy umieszczono jako wotum ofiarne w świątyni Posejdon, gdzie do dziś można go oglądać. Następnie złożono krwawe ofiary wszystkim po kolei olimpijskim bogom i boginiom. Lecz żadna ofiara nie przypadła Trójbogini, czcili ją bowiem Niedźwiedznicy, a także Pelazgowie z Prokonezos oraz Trojanie. Kyzikos jej nienawidził: zaledwie parę dni wstecz powiódł był zbrojną wyprawę na Wyspę Niedźwiedzi, której mieszkańcy umknęli przed nim, i tam zastrzelił jednego z lwów, jakich pełno w pobliżu góry Dindymon, poświęconej Bogini pod mianem Rei. Zuchwale rozpostarł jego skórę jako przykrycie na swoim łożu małżeńskim.

Orfeusz nalegał, aby Jazon z paroma jeszcze towarzysza-
mi poszedł z nim przebłagać Boginię ofiarami na jej świętej

górze i wytłumaczyć, że pominięto ofiarę dla niej z przyczyn politycznych, a nie z wrogości ani lekceważenia.

Jazon nie chciał słuchać utrzymując, że musi zdobyć pełne zaufanie Kyzikosa i w ten sposób zapewnić szczodre zaopatrzenie dla okrętu; zaś potajemną wyprawę z miasta na Wyspę Niedźwiedzią z pewnością by mylnie zrozumiano jako akt zdrady.

Tak więc nikt nie podjął rokowań z Boginią i uczta weselna trwała dalej pod auspicjami olimpijskimi. Pod koniec jeden z Argonautów, nie wiadomo który, wygadał się co do ich misji w Kolchidzie. Kilku Dolionów natychmiast objawiło chęć udziału w wyprawie, lecz Jazon nie miał dla nich miejsca na Argo. Sam Kyzikos zapalił się do podróży, a jako doświadczony sternik, co już dwukrotnie żeglował do Kolchidy, byłby dla załogi pożądanym nabytkiem, bo Tyfis dostał boleści i nie mógł jeść ani pić nic prócz owczego mleka oraz jęczmiennego kleiku. Kyzikos podsuwał, aby Tyfis został raczej w pałacu pod troskliwą opieką, podczas gdy on obejmie ster. Tyfis jednak oświadczył, że czuje się całkiem dobrze i nie ustąpi steru bodaj samemu Posejdonowi, dopóki podróż nie dobiegnie końca, bogini Atena bowiem wyraźnie powierzyła rumpel jego opiece. Królowa Klejta zaś przysięgła na stronie, że jeśli Kyzikos popłynie z Jazonem, ona natychmiast się uda do domu swego ojca w Perkate i nigdy nie wróci: nie zostanie bowiem pod jednym dachem z głupcem, a tylko głupiec zaufałby Jazonowi z tymi jego białymi rzęsami.

Piątego przeto dnia Argonauci gotowali się do podjęcia podróży. Kyzikos wzywał błogosławieństwa wszystkich Olimpijczyków dla Argo i szczerze obdarował załogę: dostali dzbany wina i zboża, giezła z egipskiego płótna i haftowane opończe. Jazonowi dał dzidę o szerokim ostrzu, z drzewcem inkrustowanym macicą perłową, niegdyś wła-

sność króla Ajneusa; Jazon zaś ofiarował mu w zamian złoty puchar (jeden z pożegnalnych prezentów Hypsipyle) z wyrytym dookoła motywem biegnących jeleni oraz tesal-ską uzdę ze srebrnym kielzmem. Uścisnęli sobie dłonie i stali się niczym bracia. Lecz Klejta mruknęła, skoro tylko Jazon obrócił się do niej plecami: - Mam nadzieję, że więcej nie zobaczę tego człowieka.

Wiatr dął rześko z południo-zachodu. Gdy wydzwignęli na pokład oba kamienie kotwiczne i Argos oddał cumę szeregowi Dolionów, aby ją potrzymani, dopóki załoga nie usadowi się na miejscach, nagły podmuch od stoku góry Dindymon zakręcił Argo i zepchnął do wody ludzi u cumy. Nikt sobie nie zrobił krzywdy, a Kyzikos powiedział ze śmiechem:

- Zdaje się, że Argo niechętnie opuszcza nasze gościnne wybrzeże. Spójrzcie, jak odwróciła dziób!

Klejta ostrzegła Kyzikosa, zanim jeszcze Argo zniknęła im z oczu: - Najdroższy, pamiętaj przez parę najbliższych nocy wystawiać czujną straż. Wiatr, który zawrócił okręt Jazona, stanowi ostrzeżenie jakiegoś boga, że on zamierza wrócić zdradziecko, teraz gdy już wyszpiegował rozmieszczenie naszych wojsk, i wymordować nas we własnych łóżkach.

Gdyby jakakolwiek inna kobieta wystąpiła z czymś podobnym, obruszył się Kyzikos, uznałby ją za głupią intrygantkę. Klejta na to:

- Skoro jednak nie kto inny, tylko ja tak mówię, nie masz chyba powodu lekceważyć ostrzeżenia? - Nalegała, by trzy mał wartę dzień i noc.

O zmierzchu, kiedy Argo przepląnęła już spory kawał, bryza ucichła. Łąd zniknął im z oczu. Niebo było pochmurne, choć deszcz prawie ustał. Argo otoczyły szarozielone wody, a nieprzerwanej linii horyzontu nie zakłócał żaden

okręt, skała czy rafa. Ani Tyfis, ani Argos, ani stary Nauplios (którego pradziad i imiennik pierwszy wśród Greków sterował według Gwiazdy Polarnej) nie mogli na pewno określić ich pozycji.

- Jakiej pogody możemy się jutro spodziewać? - zapytał Jazon Naupliosa.

Ten potrzęsął głową: - Jako chłopak i jako dojrzały mężczyzna spędziłem na morzu trzydzieści lat, każdy sezon żeglarski, ale nie jestem w stanie ci odpowiedzieć! Morze jest dla mnie niczym oblicze starej babki dla dziecięcia. Nigdy nie potrafię wyczytać z jej rysów, co ma na myśli, jak również, co w następnym momencie strzeli jej do głowy: raz będzie to głód, raz burza. Spytaj Koronosa: powiadają, że Kruk, jego ptak, umie nieomylnie wywróżyc pogodę.

Idas roześmiał się i rzekł: - Wróżby o pogodzie u durniów są w modzie.

Jazon zwrócił się do Koronosa, który odparł po prostu:

- Oczekujcie północno-wschodniego szkwału.

Późnym rankiem na północno-wschodzie zaczęło się przecierać, a nagłe podmuchy wiatru zrywały się coraz to z innej strony.

Znużony Tyfis wyjaśnił towarzyszący: - To wyraźna przygrywka do szkwału, jaki zapowiedział Koronos. Według mego rozeznania jesteśmy najwyżej o dzień drogi od Bosforu. Lecz nie możemy liczyć na przebycie go podczas wiatru północno-wschodniego. Słyszałem zresztą, że kiedy parę dni tak powieje, prąd w Bosforze rwie z szybkością pięciu lub sześciu węzłów; nie zdołalibyśmy posuwać się przeciw niemu, nawet gdyby sam wiatr miał ucichnąć. Skoro szkwał w nas uderzy, płynmy z wiatrem, wzdłuż wybrzeży wyspy Besbikos, i skierujmy się ku piaszczystym plażom opodal ujścia rzeki Ryndakos na południo-zachód stąd. To najrozsądniejszy kurs, jeśli chcemy uniknąć rozbicia. Na razie za-

maskujemy z powrotem okręt za pomocą ciemnego żagla i nałożmy Białego Konia na leb Barana.

- Nie, nie! - zaczęli wykrzykiwać Argonauci. - Czemuż byśmy nie mieli znowu wezwać Amfitryty i otrzymać od niej następnej porcji tego znakomitego południowo-wschodniego wiatru? Dalej, Orfeuszu, prowadź obrzęd!

Orfeusz potrząsnął głową. - Nasz wódz Jazon - rzekł - odmówił złożenia ofiar Bogini, kiedyśmy czcili bóstwa olimpijskie, ani nie posłuchał mojej rady i nie poszedł jej przebłągać na górę Dindymon. Ośmielił się nawet zawrzeć braterstwo krwi z królem Kyzikosem, który zabił raz świętego lwa Bogini i publicznie ogłosił się jej wrogiem. Jakże możemy teraz oczekiwać, że wzywana przymilnie imieniem Amfitryty uśmiechnie się do nas? Nie bez powodu podmuch wiatru nadleciał z góry Dindymon i zawrócił Argo. Od razu w nim odczytałem przestrozę Bogini, żeśmy nie powinni płynąć, dopóki nie zasłużymy na jej wybaczenie: lecz było za późno o tym mówić. Kiepska sprawa, teraz pozostaje nam tylko cierpliwie wypić nawarzone piwo.

Właśnie to powiedział, gdy ze świstem podobnym do lotu dziesięciu tysięcy strzał runął na nich szkwał północno-wschodni, zimny i okrutny, z odległych stepów Scytii. Spiesznie zawrócili okręt i pognali z wiatrem. Morze od razu pokryły białoczube fale, przez które Argo mknęła wznosząc się i zapadając niby spłoszona lania w pełnym rozpędzie; lecz żagiel trzymał wiatr, a dzięki swoim szczelnym burtom nie nabierała wody. Godzina po godzinie rwała na przód, aż Argo wykrzyknął:

- Teraz widzicie, przyjaciele, wyższość okrętu spajanego sworzniami! Inny, prastarym sposobem powiązany tylko rzemieniami, dawno by się już rozsypywał na kawałki, a my byśmy rozpaczliwie wyczerpywali zieloną wodę wlewającą się przez coraz szersze szpary.

Jednak nawet Linkeus nie zdołał dojrzeć wyspy Besbikos, zaś kiedy o zmroku dotarli do południowego wybrzeża, okazało się ono niedostępne, fale syczały na bezlitosnych skałach. Płynęli dalej w poszukiwaniu ujścia Ryndakos. Już noc zapadła, zaś ubywający księżyc nie zdążył wzejść, zanim ujrzeni przed sobą coś, co okazało się płaską równiną rozciągniętą pomiędzy dwoma pagórkami. Parę światła pełgało u stóp wzgórza po lewej stronie i Argos powiedział:

-To będzie Daskilion, mała osada trojańska złożona z około dwudziestu domów. Przypuszczam, że brzeg okaże się płaski i nie kamienisty, jeśli dobijemy na wprost.

-Najlepiej śmiało - rzekł Peleus. - Okrzyk wojenny i biegiem na ląd. Zaskoczmy i nastraszymy mieszkańców.

Jazon się zgodził. Włożyli hełmy i zbroje i niebawem wiatr przeniósł okręt przez pianę przybrzeżną osadzając na piaszczystej, gościnnej plaży. Wyciągnęli go poza zasięg fal i uwiązali do gładkiej skały, która znalazła się pod ręką, po czym runęli gromadą ku światłom wrzeszcząc: - Bij, zabij!

Rozdział 20

POGRZEB KRÓLA KYZIKOSA

Zbrojni męże wysypali się z domów na wzgórzu i opodal plaży zawrzała bitwa. Argonauci trzymali się razem - wszyscy prócz Herkulesa, który wysforował się naprzód waląc na prawo i lewo straszliwą maczugą - lecz przeciwnicy walczyli w rozsypce i bez ordynku. To była pierwsza bitwa Jazona i święty gniew nim owładnął. Dzidą podarowaną przez Kyzikosa przeszywał niewyraźne postacie, co stawiały mu czoła, podczas gdy z prawej strony Polifem Lapita z długim mieczem, zaś z lewej Mały Ankajos z toporem wyrąbывali drogę ku zabudowaniom. Była to krwawa robota i już dzieśięciu nieprzyjaciół padło na polu bitwy, a reszta podała tyły, gdy nagle z okrzykiem bojowym trzech rosnących drabów ruszyło ze wzgórza do ataku. Ich przywódca biegł wprost na Jazona, który pchnął go dzidą i przebił na wylot. Grot wyszedł z tyłu tuż przy kręgosłupie i Jazon nie mógł go wyrwać, nawet zaparłszy się stopą w udo przeciwnika. Jednego z pozostałych dwu powalił Mały Ankajos odrąbując mu głowę trzema uderzeniami, zaś ostatni uciekł z krzykiem:

- Zginęliśmy, ooo, zginęliśmy! Szlachetny król Kyzikos poległ! Argonautów zdjęła zgroza; Jazon zawołał: - Światła! Dajcie światła!

Młody Hylas (a on też zdążył wrazić oszczep w trzewia jednego z nieprzyjaciół) porwał dymiącą sosnową pochodnię, jaką upuścił konający, i zakręcił nią nad głową, aż zaplo-

nęła jasno. Podbiegi do Jazona, który pochylił się i przyjrzał człowiekowi u swoich stóp, aby stwierdzić, że to istotnie król Kyzikos przeszyty podarowaną dzidą, dzidą własnego ojca.

Kyzikos podniósł oczy i wykrztusił: - Klejte, Klejte! - Potem krew rzuciła mu się ustami i umarł.

Teraz okazało się wreszcie, że minęli rzekę Ryndakos o jakieś dwieście dwadzieścia pięć stadiów i że Trójbogini, dla złośliwego żartu, zagnała Argonautów z powrotem do drugiego boku tegoż międzymorza, które opuścili dwa dni temu.

Jazon rozkazał heroldowi Echionowi udać się do pałacu i w jego imieniu zawrzeć tam pokój z Klejte oraz bratem Kyzikosa i ocalałymi wodzami Dolionów: Echion podjął mężnie to niebezpieczne zadanie, lecz gdy po dłuższym czasie osiągnął tyle, że go wpuszczono, i poprosił o zaprowadzenie do Klejte, znalazł królową powieszoną na belce w łóżnicy małżeńskiej. Odciał ją, lecz było za późno.

Dzień zaświtał jasny i wietrzny. Wiatr gnał z sykiem na piasek wielkie fale, które rozpryskiwały się ulewą kropel o rufę Argo. Dolionowie już pozbiali i rozpoznali swoich poległych i donośny lament niby wycie wilków rozlegał się z każdego domostwa. Argonauci stali opodal w małych grupkach szepcząc pomiędzy sobą, zakłopotani. Jeden Idas ośmielił się odezwać. Podeszedł do Jazona i powiedział głośno:

-Jesteśmy w tej sprawie niewinni. Krew naszych drogich gospodarzy spada wyłącznie na twoją głowę. Dlaczego zlekceważyłeś ostrzeżenie Orfeusza? Dlaczego nie przejednałeś Bogini?

Jazon położył dłoń na rękojeści miecza i rzeki: - Idasie, jako wodzowi przysięgałeś mi posłuszeństwo. Teraz nakazuję

ci milczeć. Posłuchaj. Śmierć mego nieszczęsnego królewskiego brata ciąży mi na sercu, lecz nie sądzę, aby mnie bardziej należało za nią winić niż ciebie. Jasne jest, że Wielka Bogini wszystkich nas jednako uczyniła narzędziem swej pomsty na nim za śmierć świętego lwa. Niech sama Bogini, a nie my, odpowiada za żniwo tej nocy. Żaden z naszych towarzyszy nie został zabity ani bodaj ranny, oprócz paru zadraśnięć, co wydaje się osobliwe i wyraźnie dowodzi, że cały jej gniew zwrócił się właśnie przeciw Dolionom.

Idas już miał się odciąć jakimś szyderstwem, kiedy Herkules złapał go z tyłu i podrzucił w powietrze, tak że biedak wywinął kozła i chwiejnie stanął na nogach. - Dość powiedziałeś - stwierdził wymachując maczugą. Idas przełknął zniewagę.

Z Dolionami zawarto pokój. Aleksander, który dziedziczył tron, uznał tłumaczenie Jazona, że jego ludzie wierzyli, jakoby ich zniosło do Daskilionu; uwolnił ich od wszelkiej winy i wyznał, że on ze swej strony wziął ich mylnie za wrogich sobie Pelazgów z Prokonezos. Wyraźnie odczuwał raczej radość niżli żal z powodu śmierci brata. Następnie wszyscy razem, Argonauci i Dolionowie, ułożyli stosy, a na nich dwaście ciał wśród rozmarynu oraz innych słodkowonnych ziół, aby osłabić odór przypiekanego ludzkiego mięsa, obok zaś całą podarowaną żywność, jaką przedtem załadowano na Argo, oprócz wina. Społem zatańczyli zbrojnie wokół stosów, po trzykroć okrążając każdy i dzwoniąc orężem, podczas gdy służba dęła w konchy i bębniła, aby odstraszyć duchy poległych. I za każdym razem, przy trzecim okrążeniu, tancerze ciskali zapalone główne na stos i patrzyli, jak płomień bucha i pożera zwłoki. Na wietrze stosy buzowały łakomie i niebawem po zmarłych nie pozostało nic oprócz rozżarzonych kości. Usypali nad nimi wyniosłe kurhany, dla Kyzikosa najwyższy ze wszystkich.

Argonauci obmyli się trzykrotnie w źródlanej wodzie i zmienili przyrodziewek. Złożyli w ofierze czarne owce, łbami na dół, i oblali krwią mogiły, by ugasić mściwe pragnienie duchów; a ponadto obiady z wina, by zaćmić ich pamięć. Garściami rwali włosy z głów. Duch Klejste atoli nic Argonautów nie obchodził.

Trzy dni trwały igrzyska pogrzebowe ku czci króla Kyzikosa, a wzięli w nich udział również Dolionowie; lecz Argonauci, jak było do przewidzenia, zwyciężyli we wszystkich dyscyplinach.

W zapasach na swego reprezentanta wybrali Długiego Ankajosa zamiast Herkulesa czy Kastora. Bo Herkules zabił niechcący ostatnich dwóch przeciwników, z którymi się zetknął na ringu, i nadal go od czasu do czasu trapiły ich gniewne duchy; Kastor zaś wybił sobie palec, gdy owej fatalnej nocy skakał z pokładu Argo na brzeg. W pierwszym starciu Ankajos złapał wpół doliońskiego zawodnika, zbił go z nóg, powalił na bok i szybko położył na łopatki, zanim się tamten opamiętał. To zapewniło Ankajosowi złoty puchar, bo Dolion nie miał już ochoty próbować z nim drugiego starcia.

W podnoszeniu ciężarów bez trudu wygrał Herkules. Dolioński współzawodnik oburącz usiłował wziąć nowy kamień kotwiczny Argo na ramiona; ale podczas gdy zadyszany daremnie się szamotał, Herkules podszedł z tyłu i posadziwszy biedaka przemocą na kamieniu, podłożył pod spód jedną dłoń i wydzwignął go nad głowę z Dolionem wciąż okrakiem na wierzchu. A gdy Dolion zeskoczył i uznał się za pokonanego, Herkules podrzucił kamień w ręku pytając, czy ktoś miałby ochotę zagrać z nim w piłkę. Nie było odpowiedzi, więc cisnął kamień niby krążek w powietrze ponad głowami widzów. Szczęśliwie nie trafił nikogo. Ten wy czyn zapewnił Herkulesowi srebrny puchar - srebro bowiem Dolionowie cenili wyżej niż złoto.

Kastor otrzymał złocisty pióropusz do helmu za zwycięstwo w wyścigu dwukonnych rydwanów; lecz same zawody nie zasługują na pamięć, ponieważ tutejsze konie okazały się kiepskiej rasy w porównaniu ze spartańskimi czy tesalskimi.

Polideukes zdobył piękny tkany dywan za boks; był strasznym przeciwnikiem i igrał ze swym partnerem jak dziki kot z myszą. Dolion nieustannie wchodził w zwarcie ku obrzydzeniu Argonautów, w Grecji bowiem uznaje się to za chwyt niegodny. Ale Polideukes pozwalał mu wyjść cało z każdego zwarcia, a potem rzucał się nań lokując lewe proste na jego szczęce, dopóki tamten oszołomiony i żaloszny nie przyklął na jedno kolano.

Bieg się nie odbył, gdyż miała w nim wystąpić Atalanta; skoro zaś Dolionowie odmówili współzawodnictwa z kobietą, Jazon nie chciał obrazić Atalanty zastępując ją kim innym.

Uznano za wskazane, żeby Jazon reprezentował Argonautów przynajmniej w jednej dyscyplinie, więc pozwolili mu wystąpić w zawodach łuczniczych, choć Faleros z Aten był znacznie lepszy niż on, a Herkules jeszcze przewyższał Falerosa. Przyniesiono na pole gęś i nasypiono jej jęczmienia; na dany sygnał Jazon oraz jego przeciwnik mieli kolejno celować do niej z odległości sześćdziesięciu kroków. Pierwsza strzała Doliona zraniła gęś w nogę przygważdżając ją do ziemi i powodując trzepotanie skrzydłami, ale strzała Jazona drasnęła pierś i utoczyła trochę krwi. W drugiej kolejce obaj chybili z powodu nagłego podmuchu wiatru. W trzeciej strzała Doliona przeszła kuper ptaka, a strzała Jazona - łeb. To mu zapewniło wieniec oliwny, odrzucił bowiem wszelkie inne dary, ponieważ, jak mówił, te, które otrzymał przedtem, niewiele mu szczęścia przyniosły.

Wreszcie nastąpiły zawody muzyczne i Fokeos, dolioński bard nadworny, do wtóru liry odśpiewał gardłowo długą elegię o Kyzikosie oraz jego poległych towarzyszach, rozwodząc się drobiazgowo nad szlachetnym pochodzeniem i zuchwałymi czynami każdego z nich; kolejne strofy zamykał tym samym smętnym lamentem:

Lecz poległ nocą; biada, biada,
Przeszyty druha ręką.

Zdobył poklask wedle zasługi, po czym wszystkie oczy zwróciły się na Orfeusza. Orfeusz nie modulował donośnego głosu wzorem Fokeosa ani nie szarpał strun efektownymi gestami dłoni i przegubów, a słowa jego pieśni nie były pustą chwalbą poległych. Zwróciwszy stroskaną twarz ku Dindymon i trącając struny, jak gdyby każdy dźwięk sprawiał mu wyraźny ból, kazał lirze załkać żalem i czystym głosem zaśpiewał:

O Matko, przebacz, twój szalony syn Tak
miody jest, twe imię ledwo zna. O
Wszchemogąca, Wstrzemięźliwa Pani,
Daruj mu dzisiaj każdy jego czyn, Każdy
postępek zły.

Mocną rozbijcie łódź, wyrwicie ster Tym,
którzy wznoszą w górę żagiel krzywd! A
choć ich duchy jęczą w krzyku mew,
Tańczcie w triumfu noc na czaszkach ich.
Matko, uśmiechnij się.

A kiedy węże syczą, ryczą lwy...

Łzy nie pozwoliły mu dokończyć; wszyscy Argonauci płakali wraz z nim. Echion zdjął z prawej nogi złocony sandał ze skrzydełkami u pięty, oznakę swego heroldowskiego urzędu. Dał go Orfeuszowi i rzekł:

- Orfeuszu, jesteś lepszym heroldem, niż ja kiedykolwiek być potrafię.

Potem jak jeden mąż powstali i poszli gęsiego przez międzymorze na Wyspę Niedźwiedzią. Wspięli się na górę Dindymon dróżką, zwaną dziś szlakiem Jazona, chyląc kornie głowy dla przebłagania gniewnej Bogini. Nie lękali się Niedźwiedników, bo Atalanta poszła z nimi i, podczas gdy oni zatkali sobie uszy, wydała przenikliwy, bezradosny, chichotliwy okrzyk, co chłodem ścina krew w żyłach mężów: zew dziewiczej łowczyni, która ostrzega obcych, by zeszli jej z drogi, jeżeli nie chcą obrócić się w jelenie. Dotarli więc bezpiecznie na szczyt, skąd, jako że dzień był piękny, mogli dostrzec niemal całe wybrzeże Propontydy, zaś Prokonezos zdawało się leżeć co najwyżej o strzał z łuku. Linkeus patrząc na północo-zachód wykrzyknął:

- Widzicie tę srebrną wstęgę w oddali? To Bosfor, którą dy wiedzie droga do Kolchidy. - Nikt inny wszakże nie zdołał dojrzeć cieśniny.

W kotlinie prawie na szczycie znaleźli pień sosny o wierzchołku spalonym przez piorun, drzewo wszakże było tak wielkie, że dwóch mężczyzn nie mogło go objąć wyciągniętymi ramionami: Ten właśnie pień Argos zaczął ociosywać toporem, dopóki nie przybrał on kształtu Bogini przykucniętej z głową objętą dłońmi i łokciami wspartymi na podniesionych kolanach. Kiedy skończył, wszyscy uwieńczyli czoła bluszczem i padli na twarz przed figurą. Kaleczyli się nożami, póki krew nie trysnęła, i wyli błagalnie o wybaczenie, podczas gdy Atalanta oplótła posąg kwiatami zwracając się doń jako do „Miłej Pani o Promień-

nym Obliczu". Potem każdy poszedł szukać wielkiego kamienia, największego, jaki by potrafił unieść albo przytoczyć, a Herkules zbudował z nich solidny ołtarz. Na ołtarzu położyli dary, które ze sobą przynieśli - jęczmień, sezam, żołądziej, szyszki sosnowe oraz cenny dzbanek hymeńskiego miodu, dar Bootesa. Skoro Atalanta odmówiła odpowiednie modły, odwrócili oczy i czekali znaku. Niebawem usłyszeli ryk lwa, trzykrotnie powtórzony, i zrozumieli, że już wszystko w porządku.

Wrócili na międzymorze, para za parą, po drodze zaś zauważyli chmury gromadzące się na południowozachodzie. Tyfis rzekł: - Za trzy dni możemy płynąć.

-Czemu nie dziś wieczór? - spytał Jazon.

-Trzeba poczekać - odparł Tyfis - aż wiatr nas wyprzedzi i osłabi prąd w cieśninie.

Tej nocy, a była ona ostatnia przed nowiem, prześladowali ich we śnie polegli Dolionowie. Mały Ankajos, Peleus, Faleros i Erginos z Miletu zerwali się przez sen i chwyciwszy za broń byliby się pozabijali nawzajem, gdyby hałas na szczęście nie zbudził Idmona. Prysnał im w twarz zimną wodą, aby ich przywrócić do przytomności.

Rano zdecydowali odpłynąć co prędzej, robiąc następny postój u ujścia rzeki Kiany, którą od północy osłania wyniosłe pasmo Gór Argantońskich. Przedtem jeszcze Idmon podjął się zażegnać duchy skuteczniej, niż je zażegnano na pogrzebie.

Polecił towarzyszący obmyć się trzykrotnie w morzu i raz w wodzie źródlanej (co też sam zrobił) oraz ozdobić czoła wiankami z szarozielonej oliwki. Wtedy, stanąwszy na kurhanie Kyzikosa, odziany w strój kapłański, kazał im przedfilować przed sobą i każdego dotknąć niosącą szczęście gałązką wawrzynu. Nastąpiła ofiara z prosiąt, które najpierw wykrawały się na kurhany, a potem je w całości spalono

na niskich paleniskach, dopóki ogień nie pożarł ich ze szczętem. -Jedzcie smacznie, drogie duchy! - wołał Idmon swym wysokim głosem. Później rzędem wetknął w ziemię trzydzieści jeden polan dębowych, a obok nich rozmieścił patyki niby dzidy, zwąc każde polano imieniem jednego Argonauty. Na palcach odprowadził towarzyszy przez strugę, bosso, tak aby bieżąca woda zmyła woń przed wężącymi duchami. Sam wrócił i przemówił do nich w te słowa: - Duchy, zapomnijcie urazy i zadowolcie się nareszcie wyznaczonym miejscem spoczynku. Raczcie nie trapić stad pomorem ani zbóż zarazą. Spójrzcie, przed wami rzędem, z dzidami w ręku, stoją ci, co was nieumyślnie zabili. Dręczcie ich, skoro musicie, lecz niechaj gniew nie spada na ich dzieci ani innych niewinnych! - Po kolei wymienił imię każdego polana. Wreszcie, nakrywając głowę oponczą, także oddalił się ciachaczem i przekroczył strugę.

-Na morze! Na morze! - wołali Argonauci.

-Niech żaden z was nie ogląda się na kurhany - ostrzegł Idmon - żeby duchy was nie poznały i nie odgadły fortelu. - Ale zapomniał umieścić w rzędzie własne polano i nazwać je Idmonem. Duch Doliona imieniem Megabrontes, którego sam zabił w potyczce, zakradł się za nim, przefrunął na pokład Argo i wpełził do schowka pod siedzeniem sternika. Tam się zaczął w nadziei pomsty. Linkeus dojrzał, jak wytrzeszcza na Idmona płonące oczy, lecz nic nikomu na razie nie powiedział, nie chcąc zwracać na siebie uwagi ducha.

Niebawem znowu znaleźli się na morzu, wiatr południowo--zachodni nappełnił ich żagiel, a Orfeusz grał bezsłowną pieśń ku czci Bogini z Dindymon, tak słodką, że Argonautom się zdało, jakoby morze okryło się kwieciami. Połyskliwy zimorodek uleciał z cypla Wyspy Niedźwiedziej, gdy go okrążali, przysiadł na rei i zaczął strzepując kuse skrzydełka.

Orfeusz odłożył lirę. Wszyscy zaczęli wypytywać Mopsosa: - Co ptaszek mówi? Czy to posłaniec od Bogini?

- Wciąż i wciąż powtarza to samo - odparł Mopsos. - „Dzieci, nie grzeszcie więcej!”

Atoli Dolionowie okrągły miesiąc obchodzili żałobę, nie paląc ognia i zadowolając się nie warzoną strawą.

Rozdział 21

HYLAS UTRACONY

Herkules wiosłując zaczął mamrotać: - Pewien jestem, że król Eursteus posiał już za mną herolda Taltybiosia z rozkazami co do jakiejś nowej Pracy. Jeśli będziemy nadal musieli tak marudzić jak ostatni razem, przyiapie mnie równie niezawodnie jak Przeznaczenie. Nie będę zdziwiony, jeśli się okaże, że już na mnie czeka na skale u wejścia do Bosforu. I powie z tym swoim mdłym uśmieszkiem: „Bywaj, najszlachetniejszy Herkulesie! Mój pan, król Myken Eursteus, twój zwierzchnik, wysłał mnie, abym ci przekazał jego najświeższe zlecenie. Masz wleźć na Księżyc i przynieść mu stamtąd trochę dojrzałych poziomek, tylko pamiętaj, żeby były dojrzałe!” Ba! Po co takiemu poziomki z Księżycy? - wytłumaczcie mi to! Czy ich braknie w jego własnych parowach? Na Święte Węże, cóż za głupie wymagania stawia mi ten kłapouchy idiota! Ale najgorsze w całej zabawie jest to, że muszę je ze śmiertelną powagą zaspokajać.

Chcąc go pocieszyć Jazon powiedział: - Zaiste, księżę Herkulesie nie stać nas na to, aby cię postradać. Lepiej pospieszmy się, jak radzisz!

- Weź się sam do wiosła dla odmiany, chłopcze - odrzekł Herkules - i niech na dziś Orfeusz będzie naszym kapitanem. Zdaje się mieć więcej rozumu niż ktokolwiek inny na tym okręcie, jeśli nie liczyć małego Hylasa. Weź wiosło Idmona, Idmon zaś niech zastąpi Tyfisa, który wygląda jak

zbity pies i powinien się wygrzać otulony derką.

Jazon ujął wiosło, a Tyfis z ociąganiem pozwolił Idmonowi, aby za niego sterował. Tyfis z dnia na dzień słabł; z góry Dindymon Herkules musiał go znosić na własnych barkach.

- Teraz - powiedział Herkules - pospieszmy się. Dam srebrni puchar wygrany na zawodach temu, kto dotrzyma mi kroku w wiosłowaniu, zanim wieczór dobijemy do brzegu. Zagraj nam, Orfeuszu!

Orfeusz zagrał pieśni wioślarską o powolnym, rozkołysanym rytmie i zaczął improwizować na temat Słońca, które co dzień na ognistym rydwanie przebiega niebiosą ze wschodu na zachód, zaś każdej nocy powraca przez Ocean złocistym czółnem w kształcie lilii wodnej, uśpione podczas żeglugi. Śpiewał też o kolchidzkiej Ai, gdzie znajdują się stajnie białych rumaków Słońca, co chrupią złote ziarno otrząsając na ziemię płaty piany. Każda strofa stanowiła powtórzenie poprzedniej, tylko na początku przybywał jeden nowy wiersz. To narastanie rzuciło urok, który ponaglał załogę do dalszego wysiłku. Godzina po godzinie ciągnęli, każdy chełpiąc się w duchu, że on będzie ostatnim, co poniecha wiosła.

Herkules siedział ze szklistym wzrokiem niby ktoś, kto wiosłuje we śnie, lecz co chwila przyłączał do chóru swój ochrypły bas. Tak sunęli, zwrotka za zwrotką, aż minęli zarosłe ujście rzeki Ryndakos i jej mokradła rozbrzmiewające krzykiem dzikiego ptactwa; oraz zalesioną wyspę Besbikos, czterdzieści stadiów dalej na północ. Ta połać morza roiła się od wszelkiego rodzaju ryb, po części nie znanych Grekom, dziwacznej barwy i kształtu. Dzień był upalny i około południa Długi Ankajos odezwał się do Herkulesa niweczając czar pieśni:

- Miły przyjacielu, przestańmy na chwilę wiosłować i po silny się odrobiną wina i plackiem jęczmiennym.

Herkules w odpowiedzi z całej siły płuc ryknął następną zwrotkę i ani Ankajos, ani nikt inny nie śmiał powtórnie wspomnieć o odpoczynku. Tak więc wiosłowali, zwrotka za zwrotką, godzina po godzinie, dotrzymując tempa Herkulesowi. Minęli frygijską osadę Myrleę, pobudowaną na pła-skim brzegu, otoczoną starannie uprawionymi wzgórzami; i wszyscy marzyli; aby tam zawinąć, bo na tarasowatych zboczach za miastem mogli rozróżnić długie rzędy troskliwie pielęgnowanej winorośli, lecz bezlitosna pieśń trzymała ich u wiosł. Dolopijczyk Eurydamas i jego towarzysz Koronos z Gyrtonu pierwsi musieli się poddać, ze wstydem wyjmując wiosła z dulek. Erginos z Miletu i Askalafos syn Aresa poszli za ich przykładem. Skoro Faleros Ateńczyk poplątał się, że wszyscy czterej byli rodowitymi Minijczykami, zakpił:

- Gdyby tę podróż odbywali sami Minijczycy, wątpię, czy-byśmy w ogóle kiedykolwiek dostrzegli, jak wybrzeża Gre-cji kryją się za horyzontem.

Tym sposobem obudził ducha współzawodnictwa między rodowitymi Minijczykami a tymi, *co* zostali Minijczykami jedynie przez adopcję. Wśród następnej dziesiątki, która odłożyła wiosła, znalazł się sam Faleros i jego towarzysz Bootes. Pieśń nadal wznosiła się i opadała ochryple, gdy su-nęli przez Zatokę Kianejską; lecz ci, co zrezygnowali z ry-walizacji, ze zmęczenia przestali śpiewać. Długi Ankajos ze-mndłał i upadł twarzą na wiosło, z czego skorzystał Mały An-kajos, by także wiosło odłożyć i cucić swego imiennika pry-skając mu w twarz morską wodą. Po lewej, na przeciwnym brzegu zatoki, wznosił się stromo groźny masyw Gór Ar-gantońskich w śniegowych czapach i opończach z sosen, gdzie spotkać można niebywałej wielkości niedźwiedzie.

Kiedy się znaleźli o jakie czterdzieści pięć stają od celu, czyli ujścia płytkiej, ale rwącej rzeki Kiany w głębi zatoki,

tylko Kastor, Polideukes, Jazon i Herkules jeszcze ciągnęli wytrwale. W miarę jak załoga kolejno odkładała wiosła, zadanie pozostałych robiło się coraz cięższe i coraz więcej wysiłku musieli wkładać w swój trud. Niebawem Kastor i Polideukes jednocześnie przestali wiosłować, bo żaden nie chciał górować nad drugim, a Kastorowi brakło już sił. Jazon, z rękami w pęcherzach od wiosła, posępnie ciągnął dalej; nierad ustąpić pierwszeństwa Herkulesowi. Jeszcze z pięć stadiów i zawody się skończą. Lecz Jazon nie zanurzał wiosła w wodę tak głęboko jak Herkules i Idmon z ledwością mógł utrzymać okręt na kursie.

Herkules śpiewał coraz głośniej, Jazon coraz słabiej. Wreszcie wypadł z rytmu i zwałił się na wznak. Herkules sam został przy wiosłach. Zamulony prąd Kiany spychał Argo w tył; Herkules z całej siły próbował przeć naprzód. Nagle rozległ się głośny trzask, a potem odgłos uderzenia. Wiosło pękło mu na dwoje i jego ułamkiem zadał sobie tak potężny cios w pierś, że go odrzuciło, przez obalonego Dzetesa, który za nim siedział, w objęcia Meleagra, zaś Meleagra w ramiona Naupliosa. Herkules oprzytomniał, rozejrzał się i wykrzyknął gniewnie:

- Na Lwy i Lamparcice! Niech mi kto poda prawdziwe wiosło, nie taką spróchniałą szczapę jak to!

Argos odpowiedział za wszystkich: - Nie, szlachetny Herkulesie. Wiosło nic nie zawiniło. Twoja cudowna siła w starciu z tą porywistą rzeką skruszyłaby najmocniejsze wiosło na świecie. Dalej, druhowie Minijscy, jeszcze trochę wiosłowania, a będziemy dziś wieczór obozować tam, na tych wdzięcznych łąkach przetykanych białymi kwiatkami!

Znużeni ludzie ponownie wetknęli wiosła w dulki, zaś Herkules wyjął wiosło z bezwładnych rąk Jazona. Argo znowu śmignęła naprzód, Idmon skierował ją w zatoczkę. Tam zarzucili kotwicę, zeszli na zielony brzeg i od razu wzięli się

do zbierania suchego drzewa na ognisko, które Augiasz rozpałił za pomocą krzesiwa; był najbieglejszy w całej Grecji w sztuce rozniecania ognia w deszczową czy wietrzną pogodę, choć nikt by się tego nie domyślił po jego tłustych dłoniach i leniwych ruchach.

Napełnili kociołek okrętowy rzeczną wodą, aby ugotować w niej tuzin wielkich ryb, jakie po południu złowił Tyfis wlokąc haczyk z przynętą i pływakiem za okrętem; czuł się wszakże taki słaby, że wołał Hylasa, aby za niego wciągał na pokład każdą złapaną rybę. Rybna zupa zaprawiona mąką jęczmienną oraz wonnymi ziołami rozgrzałaby ich dostatecznie; tylko Herkules oświadczył, że choć muł rzeczny nie zepsuł może smaku zupy, on potrzebuje czystej wody przynajmniej do mieszania z winem. Pozostali Argonauci byli zbyt zmęczeni, aby dbać o to, co piją, jednakże Hylas ofiarował się poszukać czystego źródła i przynieść Herkulesowi, czego sobie życzy. Z powrotem wdrapał się na Argo po swój dzbanek, ale zarazem wziął sakwę zawierającą srebrną klamrę do pasa, złote ozdoby i zapas mięsa oraz fig. Wreszcie nadarzyła się okazja ucieczki. Wszyscy Argonauci prócz Herkulesa są zanadto znużeni, by go ścigać; był zaś przekonany, że Herkulesa łatwo przechytrzy.

- Uważaj, moje kochanie - rzekł Herkules. - Trzymaj się brzegu rzeki, a jeśli napotkasz jakiegokolwiek niebezpieczeństwo, od razu zwracaj i wołaj o pomoc! Chodź, pocałuj mnie najpierw!

Hylas ucałował Herkulesa nader ogniście, w nadziei, że odwróci jego uwagę od sakwy. Herkules nic nie podejrzewał; skoro Hylas zniknął za zakrętem nadrzecznej ścieżki, wydał potężne westchnienie, niczym pierwotny podmuch wiatru, co zwiastuje szkwał.

- Ach, jak ten chłopak mnie kocha! - wykrzyknął. - Nie zazdrościsz mi, Idasie? Nie zazdrościsz mi, Dzetesie? Lin-

keusie, ty, który bystrością wzroku przewyższasz wszystkich na świecie... Argosie, Naupliosie, Orfeuszu, bracie mój Polifemie, ty, co podróżowałeś dalej niż ktokolwiek z tego towarzystwa (oprócz mnie)... Atalanto, na której, jako kobiecie, można polegać, że odpowiesz bez uprzedzeń... czy kto z was kiedykolwiek widział piękniejszego, lepiej ułożonego, wdzięczniejszego lub czulszego chłopca podczas wszystkich naszych wędrówek?

-O, na pewno nie, najszlachetniejszy Herkulesie - odparli chórem. Ale Tyfis dodał łagodnie: - Bądź ostrożny, Herkulesie, bo wzbudzisz zawiść jakiegoś boga! Właśnie takie niebaczne pochwały pokusiły Dzeusa do porwania młodego Trojanina Ganimeda. Pozwól mi odwrócić wszelkie niebezpieczeństwo od Hylasa za pomocą małej przygany. Jego nos jest trochę za krótki, usta trochę za duże i pijąc zakrzywia mały palec z pewną afektacją.

-Lubię krótkie nosy, jego usta mają zarys doskonały, a jeśli powiesz jeszcze słowo na temat jego wytwornego sposobu picia, użyję maczugi jako tłuczka i utrę cię na miazgę.

-Bardzo pięknie - rzekł Tyfis. - Cofam swoje słowa, wypowiedziane w najlepszej intencji.

-Daruj sobie najlepszą intencję i trzymaj się prawdy - powiedział surowo Herkules. - Prawda jest wielka i ona przeważa. - Potem przypomniał sobie o złamanym wiosle i oznajmił towarzyszom: Idę wyciąć dla siebie wiosło; prawdziwe wiosło, co się nigdy nie rozleci na pół. Kiedy Hylas wróci, bracie Polifemie, zadbaj, aby dobrze podjadł i wypił trochę wina, ale nie za dużo. Uważam, że wino w dużych ilościach nie służy dzieciom.

Herkules odszedł i żwawo okrążał okolicę w poszukiwaniu odpowiedniej sosny, lecz nie znajdował nic zadowalającego. Każde z drzew, jakie badał, okazywało się albo zbyt małe, albo zbyt wielkie, albo miało za dużo gałęzi, albo było

krzywe. Gdy zmrok zapadł, wrócił w złym humorze i zażądał zapalonej pochodni. Polifem spiesznie mu ją podał i Herkules wyruszył znowu. Upłynęły ze dwie godziny, zanim znalazł sosnę, która mu się spodobała, wspaniałe drzewo, śmigłe i proste niby topola, wyrosłe na skraju ciemnego zagajnika. Obluzował jej korzenie maczugą, potem schylony na rozkraczonych nogach szarpał je wściekle i w końcu dało się wyrwać, z dobrą furą ziemi uczeplonej korzeni. Wtedy, otrząsnąwszy ziemię, zarzucił sobie drzewo na ramię i potykając się wrócił do ogniska.

- Niech mi kto poda siekierę! - wrzasnął. - Mam zamiar ociosać to wiosło od razu, zanim zjem. I, Argosie, musisz się pofatygować i przewiercić w burcie nową dulkę dla mego wiosła, dwa razy taką, jak reszta.

Strugał i ciosał wielce pomrukując, aż nagle krzyknął: -Hylas, hej tam, Hylas kochanie, chodź no i zobacz, co ja robię!

-Hylas jeszcze nie wrócił, dostojny bracie - odezwał się Polifem. - Czy mam go iść poszukać?

-Jeszcze nie wrócił? Co znaczy: „Jeszcze nie wrócił”?

-ryknął Herkules. - Proszę, nie próbuj mi dokuczać. Jestem drażliwy, póki sobie dobrze nie podjem i nie popiję.

-To wcale nie żart - odpad Polifem. - Hylas poszedł z dzbankiem i dotąd nie wrócił. Czy mam iść go poszukać, zanim wykończysz to wiosło?

- Lepiej tak zrób, Polifemie - zdecydował Herkules - a kiedy go znajdziesz, powiedz mu w moim imieniu, że mo że się spodziewać największego lania w życiu za to, że mi przyczynił tyle niepokoju.

Zarzuciwszy wiązkę pochodni na plecy, z jedną zapaloną w rękę, Polifem oddalił się w górę rzeki. Idąc nawoływał głośno Hylasa po imieniu, lecz nie dostał odpowiedzi oprócz szyderczego pohukiwania sowy. Był doświadczonym leśni-

kiem i wkrótce dostrzegł ślady drobnych stóp obutych w sandały. Był to trop Hylasa, który najwidoczniej biegł. Palce prawej nogi nie zagłębiały się więcej niż palce lewej: ciężki dzbanek z brązu musiał przeto równoważyć jakiś ciężar z drugiej strony. Czy może Hylas wrzucił dzbanek do rzeki? Ślad powiódł Polifema brzegiem małej strugi kończącej się głębokim źródłem zwanym Krynica Pagaj, a tam zastał złożone nad wodą sandały i dzbanek Hylasa oraz opończę z sarniej skóry, lecz Hylasa nie było. W tej chwili nagły krzyk jakiegoś nocnego ptaka rozległ się z zarośli, a Polifem zmylony chwycił za miecz i skoczył w gęstwę powien, że rozbójnicy lub jakieś dzikie zwierzę unoszą Hylasa. Wołał: - Hylas, Hylas, co oni ci robią?

Herkules usłyszał go przy robocie na brzegu i chwyciwszy wielką maczugę pognął susami w górę rzeki. Wkrótce spotkał Polifema, który dzwoniąc zębami wykrzyknął drżącym głosem:

- O, drogi Herkulesie, przygotuj się na złe wieści. Hylas dotarł do tego tu źródła, lecz nad nim trop się urywa. Został dzbanek i sandały, i opończę z sarniej skóry na trawie, ale zbóje go napadli albo dzikie niedźwiedzie, albo jakiś za wistny bóg porwał go do nieba.... słyszałem, jak krzyczał!

Herkules ryknął z wściekłości i bólu niczym olbrzymi byk ukłuty przez gza w delikatne miejsce. Pędem wyminął Polifema i wymachując maczugą nad głową zaczął przyzywać: -Hylas, Hylas kochanie, wróć do mnie! Wracaj, przebaczam ci! Wcale nie miałem zamiaru cię bić!

Polifem poszedł do Argonautów i uprzedził ich, czego się mogą spodziewać po Herkulesie, jeśli się Hylas nie znajdzie. - Pewien jestem, że pozabija nas wszystkich... pochwąwszy od Tyfisa i Jazona.

- Całkiem jasne, co się zdarzyło - powiedział Erignos z Miletu. Hylas biegł, dopóki się nie zgrzał, pił u źródła,

zdział sandały i sarnią skórę, żeby sil wykapać, dał nura, było dla niego za głęboko i utonął.

-Pływał jak ryba - sprzeciwił się Jazon.

-Musiał uderzyć głową o podwodną skałę i ogłuszyło go - poddał Eufemos z Tajnaron. - To się przydarzyło wielu lekkomyślnym pływakom.

-Hylas był miłym malcem - rzekł Peleus. - Będzie mi go brakowało.

Meleager uśmiechnął się. - Nie sądzę, abyście musieli mówić o nim niby o umarłym - zauważył. - Z tego, jak rozmawiał z Atalantą i ze mną wtedy na Samotrace, wnioskuje, że po prostu uciekł swemu panu. I słowo daję, nie mam serca go za to winić.

Linkeus wtrącił: - Spostrzegłem, że odchodząc miał ze sobą sakwę. Jeśliby dał nura do sadzawki chcąc popływać, zostawiłby ją na brzegu, obok sandałów i dzbanka.

-Słyszałam, jak coś w niej brzęczało - powiedziała Atalanta. Polifem się zastanowił. - Wypchana sakwa u lewego boku tłumaczyłaby jednolitość śladów. Nie mogłem pojąć, czemu ciężar dzbanka nie pogłębił odcisków stopy ani z jednej, ani z drugiej strony.

-Ciężka, brzęcząca sakwa? - wykrzyknął Mopsos. - No więc jasne jak dzień, że smarkacz zwiął. Jest dostatecznie sprytny, aby zbić Herkulesa z tropu, przynajmniej na razie. Przypuszczam, że skieruje się lądową drogą do Troi, tam złapie okręt na Lemnos i z powrotem odnajdzie tę dziewczynę, Ifinoe.

Argos oświadczył: - Pelias chyba mówił prawdę twierdząc, że Argo niedługo poniesie siłacza tej wagi, co Herkules. Obawiam się, że gdy wróci, tupnięciami podziurawi jej dno. Czy on aby znowu nie zwariował? Popatrzcie na to olbrzymie wiosło, które sporządził. Czyżby naprawdę zamierzał go użyć? Jest prawie tej długości, co okręt. Wyśmiejcie

nas każdy, kogo będziemy mijali.

Stary Nauplios doda! cierpko: - To najdziwaczniejsze wiosło, jakich widziałem w ciągu trzydziestu lat morskich podróży. Za długie do użytku, nawet gdyby Herkules miał nim obracać się aż do ławy po przeciwnej stronie. Poza tym jakże w ogóle zdoła nim obracać? A może byśmy wyrzucili maszt za burtę i zamiast niego wsadzili w opętnik to wiosło?

Nadal było słychać, jak Herkules nawołuje w oddali: - Hylasie! Hylasie! - lecz nie dostrzegali już słabego odbłasku jego pochodni. Spierali się podnieceni, czy Hylas zdradzi Trojanom, że Argo zmierza do Kolchidy; bo jeśli tak, miało by to poważne następstwa. Lecz Atalanta broniła Hylasa utrzymując, że raczej by odgryzł sobie język, niż wydał towarzyszy, i że jest nadzwyczaj pomysłowym łgarzem, kiedy ma ochotę.

- Życzę mu szczęścia u kobiet - rzekła. - Nie mogę jednak wyzbyć się obaw o niego, skoro teraz jest zdany na ich łaskę... na honor, niepokoi mnie to.

Tak sobie gawędzili. - Ano, myślę, że uda mi się wreszcie trochę zdrzemnąć - orzekł Długi Ankajos. - Dzień był dla nas wszystkich męczący. Dobrej nocy, przyjaciele!

Wszyscy posnęli oprócz Polifema, który nie chciał, aby Herkules posądził go o opieszałość. Znowu się udał w górę rzeki, w tę samą stronę, co Herkules, wołając ze znużeniem: - Hylasie! Hylasie! - i wymachując pochodnią.

Kiana wypływa z wielkiego świętego jeziora zwanego Askańskim, a u jego najbliższego krańca stoi starożytne kolegium nimf-Dzięciołów. Kiedy Hylas dotarł do Krynicy Pagaj, zaskoczył tam przełożoną nimf, imieniem Driope, która kąpała się naga; był to bowiem wieczór miesięcznego nowiu i oczyszczała się przed złożeniem ofiary. Hylas skromnie spuścił oczy, ośmielił się jednak poprosić, aby mu wskazała

drogę do Troi, opowiedziawszy bez ogródek swoją historię. Driope zapalała doń miłością. zaproponowała mu, że jeśliby miał ochotę, niechże uda się z nią do kolegium, gdzie ona go przebierze za jedną ze swoich kobiet, dopóki okręt nie odpłynie. Kiedy dziękował ze łzami w oczach, przytuliła go, ale nie na niedźwiedzią modłę Herkulesa, i ucałowała słodko. Orzekła, że skoro ujrzał jej nagość i nie obrócił się w lisa ani w jelenia, najwidoczniej Bogini ułożyła to spotkanie: wolno mu z nią obcować wedle ochoty. Tak to uwiodła go bez trudu, była bowiem piękna, on zaś nie posiadał się z radości, że na koniec zostaje mężczyzną, i to z łaski Bogini. Dał jej wszystkie złote ozdoby w zakład miłości, lecz radziła zostawić dzbanek, sandały i opończę na brzegu sadzawki, jak gdyby utonął; ona go poprowadzi twardą, trawiastą ścieżką, na której jego stopy nie zostawią śladów.

Gdy Herkules w furii wpadł do kolegium pytając o Hylasa, Driope oświadczyła, że nie wie o niczym. Nastawał, że przeszuka każdy zakamarek, a ona nie sprzeciwiła się jego woli, choć kolegium było poświęcone i nie miał prawa przekroczyć progu. Przechodził z pokoju do pokoju, rozwałił na rozcież maczugą szafy i skrzynie i łypał złowrogo na wystraszone nimfy. Otarł się o Hylasa, lecz go nie poznał w kusej zielonej tunicy z kapturem; pomrukując, warcząc i klnąc wrócił więc o świcie do ogniska nad zalewem. Dotarłszy tam wrzasnął:

- Wy zdrajcy, spiskowaliście wszyscy przeciwko mnie. Ja wam pokażę. Któryś z was wykradł mi moje ukochanie. To ty, Jazonie; albo ty, Tyfisie. Nigdy żadnemu z was nie ufałem.

Lecz przy ognisku nie było nikogo, a kiedy się rozejrzał, spostrzegł, że Argo też zniknęła. Skoro się rozwidniło, zdołał ją dostrzec, malutką na zachodnim skraju horyzontu, opodal bazaltowych skał argantońskich. Gdy uprzytomnił sobie, że go opuszczono, był z początku zbyt zdumiony, aby

się gniewać. Coś takiego, wśród wszystkich przygód, jeszcze mu się nigdy nie przytrafiło. Szukał po wybrzeżu za srebrnym pucharem oraz resztą mienia, które - nie wątpił o tym - tamci wyjęli z jego skrytki i tutaj zostawili. Lecz nie zostawili nic kompletnie oprócz rybich ości i jego nowego wiosła. O rabusie! Z głębi lasu wciąż jeszcze dobiegał ochryply głos Polifema, który nawoływał:

- Hylasie! Hylasie! Gdzie jesteś?

Na pokładzie Argo kiepsko się działo. Z godzinę przed świtem rześka bryza powiała od ładu rozdmuchując resztki ogniska w wysoki płomień. W dymie Tyfis zaczął kaszleć i kichać. Ocknął się i zbudził Jazona mówiąc:

- To właśnie bryza, jakiej potrzebujemy. Daj rozkaz: „Wszyscy na pokład!”

Jazon wrzasnął: - Wszyscy na pokład! - Zaspani Argonauci pozbierali manatki i wgramolili się po drabinie na okręt, każdy na swoją ławę, tylko Meleager rozłączył się z Atalanta i usiadł na miejscu Herkulesa. Mianowicie w nocy pomiędzy dwojgiem zakochanych wybuchła kłótnia. Nie wiadomo, jakie słowa padły z obu stron, ale zerwali przyjazne stosunki i jeśli jedno drugiego musiało o coś prosić, odbywało się to za pośrednictwem Orfeusza.

Na komendę Jazona wciągnięto drabinę i Argonauci użyli rękojeści wiosel zamiast żerdzi, aby ruszyć Argo z zalewu. Potem bystry prąd Kiany schwycił ją i poniósł na zatokę.

- Żagiel staw! - krzyknął Jazon. Podnieśli maszt z widełek i umocowali w gnieździe, whisowali żagiel, bryza wydeła płótno. Wciąż zaspani Argonauci patrzyli, jak brzeg znika we mgle.

Dopiero kiedy na dobre znaleźli się na wodach zatoki, Admetos, który w Jolkos pierwszy upierał się, że Herkules powinien przewodzić wyprawie, zawołał nagle:

- Gdzie Herkules? Czemu go nie ma na pokładzie? I gdzie Polifem? Meleager, co ty robisz na lawie Herkulesa?

Ze złością się odwrócił, chcąc się upewnić, czy Herkules nie śpi na dziobie. Potem wrzasnął na Tyfisa:

- Nędzny hultaju! To tyś nas obudził na pół po ciemku i namówił Jazona, aby nas zabrał na pokład i wyprawił, za nim zdamy sobie sprawę, że Herkulesa brak między nami. Zawracać mi zaraz okręt, bo źle będzie z tobą!

Tyfis nie odpowiedział, tylko uśmiechnął się do Admeta ponuro. Admetos wciągnął swoje wiosło i zerwał się z orężem w dłoni. Klnąc i potykając się skoczył ku Tyfisowi. Ale Kalais i Dzetes, synowie Wichru Północnego, złapali go z krzykiem: - Spokój, Admetosie! Jeśli masz jakieś pretensje, zgłoś się do Jazona. On tutaj dowodzi.

Admetos zaczął się wrywać. - Słusznie, Tracy - powiedział. Jazon jest również zamieszany w spisek. Z zazdrości zgodził się opuścić Herkulesa. Pragnie, aby cała zasługa tej wyprawy spadła na niego. Doskonale wie, że jeśli się nam powiedzie, każdy człowiek przy zdrowych zmysłach będzie chwalił Herkulesa, a zapomni o Jazonie. Wy tam, zawróćcie okręt! Hej, towarzysze, kto ze mną? Czyż można się spodziewać, że zdobędziemy Runo bez Herkulesa? Wracajmy zaraz i zabierzmy go, i Polifema także. Jeśli ukarze Jazona i Tyfisa, jak na to zasługują, ja przynajmniej palcem nie ruszę w ich obronie.

Nikt prócz Peleusa i Akastosa nie poparł Admeta. Wiatr był ostry, a wiosłowanie poprzedniego dnia tak wyczerpało Argonautów, że sama myśl o tym, aby zwinąć żagiel i wiosłować z powrotem pod wiatr, już ich męczyła. Ponadto więcej się bali spotkać znowu Herkulesa, niż zarobić na przyganie, że go opuścili: był w dostatecznie wściekłym humorze, jeszcze zanim Hylas zginął, w dodatku nie zostawili mu nawet odrobiny jadła ani napoju na terenie obozowiska.

Idmon powiedział: - Dalej, Jazonie, ty jesteś naszym wodzem. Do ciebie należy decyzja. Mamy wracać czy płynąć?

Jazon siedział i patrzył spode łba, bez słowa.

Ateńczyk Faleros wykrzyknął urągliwie: - Jazonie, jesteś równie cichy jak handlarz ryb na targu w Atenach, kiedy nabywca pyta o cenę, obliczoną czy to w oliwie, czy w jęczmieniu. Nie chce ceny wymienić, bo się boi zażądać mniej, niż tamten gotów zapłacić. Ale jeśli zarozumiały handlarz ryb próbuje ze mną tej sztuczki, łapię mokrą rybę i walę go po pysku, choć na ogół cierpliwy ze mnie człowiek.

Admetos odezwał się znowu: - Wiatr niesie nas coraz dalej. Nuże, Jazonie, odezwij się, dopóki nie za późno.

Idas zakpił ochryple: - Admecie, Admecie, kołpak z jagnięcej skóry przekrzywił ci się na głowie, a nos masz umazany dziegciem. Siadaj, stary, siadaj!

Kalais dodał łagodniej: - Admetos, daruj sobie Herkulesa. Ten czy inny bóg natchnął Tyfisa, aby nas pobudził w taki właśnie sposób, i na razie przymknął nam oczy na nieobecność Herkulesa.

-A niewidocznymi palcami nadal zaciska wargi naszego dowódcy Jazona - wtrącił Dzetes. - Płynmy dalej i zapomnijmy o obłąkanym Tyryntczyku myśląc wyłącznie o Runie.

-Bardzo pięknie - odparł Admetos. - Czymże jestem, jeden przeciwko wam wszystkim? Ale zaświadcacie, Akasto-sie i Peleusie, że wy i ja zalecaliśmy gorąco powrót do obozowiska, a Dzetes i Kalais się sprzeciwili. Jeśli Herkules zechce się pomścić na kimś spośród nas, niechże to będą ci dwaj Trący. Jazon, Argos, Tyfis i reszta popadli, zdaje się, w boski trans i trudno zrzucać na nich odpowiedzialność. Co do ciebie, Idasie, pewnego dnia powiesz za dużo o jedno uszczypliwie słówko, które jako demon z powrotem ci do ust wleci i odgryzie język.

Płynęli dalej w ciszy, lecz ją niebawem przerwał skrzypiący głos Askalafa z Orchomenos: - Słyszę od dziobu dziwny melodyjny dźwięk. Byłaby to dębowa gałąź Dzeusa?

- To tylko wiatr w olinowaniu - odparł Echion.

Ale wróżbita Mopsos wspiął się na dziób i skłoniwszy żalogę do milczenia słuchał uważnie. Wreszcie skinął głową i oznajmił: - Gałąź mówi: „Herkules został z woli samego Dzeusa. Gniew Herkulesa wygładzi ścieżkę naszego powrotu. Dla Polifema Ojciec Dzeus ma także u ujścia Kiany robotę do wykonania. Przestańcie, synowie moi, kłócić się między sobą, tylko żeglujcie pobożnie w wyprawie po świętość, skradzioną niegdyś Baranowi przez Kobylę”.

To przypieczętowało sprawę i na lawach znów zapanował spokój.

Herkules, nie mogąc znaleźć najmniejszego śladu Hylasa w dolinie Kiany, odwiedzał wszystkie sąsiednie miasta Myzji po kolei i po kolei zarzucał ich władcom, że mu Hylasa wykradli. Ponieważ zaprzeczali, żądał zakładników, jako rękojmi ich poczciwości, oraz obietnicy, że będą szukać Hylasa aż do skutku. Zgadzał się wiedząc, że jeśli Herkulesowi czegokolwiek odmówią, rozwali ich domostwa w drzazgi i popali zbiory. Do dziś dnia ludzie w Myzji raz na rok szukają wszędzie Hylasa, na próżno wykrzykując jego imię po żyznych dolinach i leśnych gąszczach swej ojczyzny. Lecz sam Herkules wyruszył do Kolchidy piechotą w nadziei, że przyłapie tam Argo i pomści się na Jazonie i jego kamratkach.

Polifem, jako wygnaniec z Larysy, nie miał stałego domu, gdy więc Herkules powierzył jego pieczy trzydziestu młodych zakładników myzyjskich, postanowił osiąść w dolinie Kiany i wybudować tam miasto. Tak też uczynił, a okolica ta nabrała z czasem wielkiego znaczenia i święte bociany upodobały ją sobie na zakładanie gniazd.

Rozdział 22

POLIDEUKES WALCZY NA PIĘŚCI Z KRÓLEM AMYKOSEM

Oplynąwszy Przylądek Posejdona Argonauci obrali kurs na północny-zachód, zwinęli żagiel i wzięli się do wiosł. Wysokie pagórki osłaniały ich przed wiatrem, ale nie odżytkali jeszcze sił po trudach poprzedniego dnia, posuwali się przeto pomału wzdłuż urwistego i skalistego wybrzeża.

Nauplios spytał Jazona: - Czy próbujemy dziś po południu przepłynąć Bosfor?

Jazon zasięgnął rady Tyfisa, który orzekł: - Prąd w cieśninie będzie jeszcze bardzo silny. Myślę, że bez pomocy Herkulesa nie potrafimy stawić mu czoła.

- To po cóż u licha - wykrzyknął Admetos - takeś nas ra no poganiał do odjazdu, zostawiając Herkulesa!?

Idmon odezwał się swoim wysokim głosem: - Admecie, Admecie, jużesmy wystarczająco roztrząsali tę sprawę, a mówiąca gałąź Ojca Dzeusa otwarcie przyjęła odpowiedzialność za czyn Tyfisa. Ja radzę, żebyś teraz podszedł do Tyfisa i uściskiem dłoni okazał, że jesteś mu przyjacielem; tak samo powinienes postąpić z Jazonem oraz Kalaisem i Dzetesem.

Ponieważ wszyscy przyznali mu rację, Admetos musiał się zastosować. Wstał i uroczyście uściśnął ręce towarzyszy.

- A teraz, Jazonie - powiedział Długi Ankajos - jeśli nie

zamierzasz dziś płynąć dalej, czemuż byśmy nie mieli wylądować na najbliższym osłoniętym brzegu i powetować sobie przerwany wypoczynek?

- Istotnie, czemu nie? - przytaknął Jazon.

Pomału wiosłowali jeszcze paręnaście stajań, dopóki brzeg nie zakręcił na zachód i pagórki nie zmały; tam natrafili na zamożne miasto, gdzie na obfitej trawie łąk pasły się stada bydła, a z góry spływał migotliwy strumień.

-Czy który z was wie, kim są ci ludzie? - spytał Jazon.

-To są Bebrycy - odparł Argos - a raczej miesznani potomkowie Achajów, Brygów oraz Myzjan. Dwa pokolenia wstecz pewien ród achajski osiadł wśród Brygów opodal ujścia Danuby i powstały mieszane małżeństwa; później przybyli tutaj flotyllą łodzi z foczej skóry pod ochroną grupy bry-gijskich wojowników i niebawem podbili tutejszych Myzjan. To osobliwi ludzie, przedkładają oni bowiem mleko krowie nad owcze lub kozie i mieszają wino ze świeżą żywicą jodłową. Słyszałem, że ich król (ten, co niemal stale wojuje z Ma-riandynami oraz Bityńczykami na północy) to dzikus imieniem Amykos. Chełpi się pochodzeniem od Posejdona, któremu, obyczajem dziś już w Grecji zarzuconym, z byle powodu składa ofiary z ludzi. Jeśli Ankajos z Tegei potrzebuje spoczynku, Amykos rad mu pewnie zaofiaruje spoczynek wiekuisty.

Jazon poddał pod głosowanie: - Mamy tu lądować czy płyniemy dalej?

Większość była za lądowaniem, trzydzieści głosów przeciw dwóm; wszyscy zatem wdziali hełmy i zbroje i z okrzykiem wyzwania przybili do brzegu naprzeciw gmachu, który wnosząc z rozmiarów był pałacem królewskim, po czym mocno uwiązali cumę do dorodnego drzewa laurowego.

Herold Echion miał pierwszy zejść na ląd. Postąpił ku zabudowaniom z miną poważną i nieustraszoną. Jakiś potężny,

kudłaty, długoręki człek o zwalistej głowie, co wyglądała, jakby ją z grubsza w kuźni obrobiono młotem na kowadle -sam król Amykos, sądząc ze złotych ozdób - wyszedł Echionowi na spotkanie. Zamiast go wszakże pozdrowić z szacunkiem, jaki każdy człowiek honoru okazuje heroldowi, nawet jeśli to herold nieprzyjaciela, ryknął grubiańsko:

- Przypuszczalnie wiesz, kim jestem? Jestem król Amykos. Nie, nie chcę wiedzieć, kto ty jesteś ani dokąd zdążasz... na pewno zresztą masz usta pełne wykrętów... ale bym chciał, żebyś jasno pojął, w jakim teraz znalazłeś się położeniu. Żadnym, ale to żadnym cudzoziemcom nie wolno lądować w moim królestwie. Skoro to uczynią, przez pomyłkę czy z rozmysłem, muszą ponieść konsekwencje. Mogą tedy albo wysunąć zawodnika, by walczył ze mną na pięści, a wówczas nieuchronnie zabijam go swoim słynnym prawym sierpowym, albo, jeśli pragną uniknąć tej formalności, wolno im skrócić procedurę przez bezwarunkowe poddanie się. W obu wypadkach bierze ich się po kolei na skraj przyładka, któryście właśnie okrążyli, i z pluskiem wrzuca do morza w ofierze dla mego wielkiego przodka, boga Posejdon.

-Ja sam się nie boksuję - odparł Echion uprzejmie - i żałuję, że Herkulesa z Tyrentu, co jeszcze wczoraj był członkiem naszej załogi, brakło na pokładzie. Sądzę, że miałbyś z nim sporo roboty. Mamy jednak innego świetnego pięściarza, z którym możesz się zmierzyć. To Polideukes ze Spar-ty; parę lat temu zdobył mistrzostwo Grecji na Igrzyskach Olimpijskich.

Amykos się roześmiał. - Nigdy jeszcze nie widziałem, żeby się Grek na ringu do czegoś nadawał. Owszem, przyznaję, spotykałem tam Greków, co się boksowali bardzo składowanie; dobra praca nóg, uniki, uskoki. Ale co im z tego? Nic kompletnie, biedne głuptasy! Po chwili z reguły trafiam ich

swoim prawym sierpowym i wałą się jak snopy. Nie mogą mi zrobić krzywdy, zrozum. Składam się wyłącznie z kości i mięśni. Uderz mnie, a zwiczniesz sobie rękę.

Razem zeszli do Argo i Amykos krzyknął niegrzecznie: -Gdzie ten zwariowany Spartanin, Polideukes, co udaje boksera?

Jazon odparł chłodno: - Musiałeś chyba nie dosłyszeć słów naszego szlachetnego herolda Echiona, syna Hermesa. Jam jest Jazon z Jolkos, wódz tej wyprawy, i muszę cię prosić, abyś swoje pozdrowienie kierował przede wszystkim do mnie.

Amykos wybuchnął pogardliwym, beczącym śmiechem i rzekł: - Odpowiadaj, kiedy zwracają się do ciebie, Złoto-włosy! Jam jest sławny i straszliwy Amykos. Nie dmucham nikomu w kaszę i sobie też nie pozwolę. Zanim was wszystkich zawlokę na skałę i jednego po drugim cisnę w morze, chciałbym się zmierzyć z tym waszym mistrzem Grecji i sprawić mu małe lanie. Muszę się rozruszać.

Argonaucci spojrzeli po sobie z namysłem, ale na plażę wy-legła już zbrojna świta Amykosa. Nie było nadziei, aby zdo-lali zepchnąć Argo na wodę i odpłynąć bez ciężkich strat; nie chcieli poza tym zostawiać Echiona w rękach dzikusów, bo ci by na pewno nie uszanowali nietykalności jego osoby.

-Tu jestem, królu Amykosie - rzekł Polideukes wstając. Ścierpłem trochę od wiosłowania, ale wielki to dla mnie zaszczyt zmierzyć się z tobą na ringu. Gdzie zwykle walczysz? Tam na dziedzińcu twego pięknego pałacu?

-Nie, nie - odparł król Amykos. - Pod urwiskiem za osadą znajduje się dogodna kotlinka, gdzie zawsze się boksuję, jeśli można to nazwać walką. Na ogół rzecz przypomina raczej zwykłą krwawą ofiarę.

-Doprawdy? - zdziwił się Polideukes. - Jesteś zatem zwolennikiem młocki na osłep? Rośli mężowie, jak ty, czę-

sto miewają ochotę stanąć na palcach i zadać prosty cios z góry. Czy jednak znajdujesz, że to skuteczne, jeśli przeciwnik zachowuje przytomność umysłu?

-Nauczysz się niejednej sztuczki pięściarskiej, zanim cię zatłukę powiedział Amykos rycząc ze śmiechu.

-Nawiasem mówiąc - spytał Polideukes - czy mam się boksować, czy mają to być zapasy?

-Będziemy się boksować, oczywista - odrzekł Amykos. -A pochlebiam sobie, że jestem prawdziwym sportowcem.

-Chciałbym cię dokładnie zrozumieć - nalegał Polideukes. Jak pewnie wiesz, w tych odległych królestwach przepisy różnią się znacznie. Przede wszystkim: czy dopuszczasz zwanie, trzymanie lub kopanie? Albo sypanie piaskiem w oczy przeciwnika?

-Rzecz jasna, że nie - stwierdził Amykos.

-A czy można kąsać, bóść głową, zadawać ciosy poniżej pasa? - Naprawdę nie! - wykrzyknął Amykos oburzony.

-Tylko nam dwóm wolno być na ringu?

-Tylko nam dwóm - oświadczył Amykos. - I walka jest do końca.

- Dobra! - zawołał Polideukes. - Prowadź do kotlinki!

Amykos powiódł ich do kotlinki, a było to urocze miejsce, gdzie fiołki, hiacynty i sasanki przetykały najzieleńszą darnią, jaką sobie można wyobrazić, zaś krzewy laurowe napełniały powietrze wonią. Zbrojna świta króla ustawiła się po jednej stronie, wzdłuż rzędu głogów, zostawiając drugą stronę wolną dla Argonautów. Po drodze jednak Idmon (nieco odsunięty od grupy) dostrzegł pełną otuchy wróżbę: bliźniacze orły wpiły się w świeżą padlinę kosmatego czarnego konia, przy czym jeden wtykał bez przerwy łeb między zebra, by szarpać trzewia, drugi zaś, już nażarty, czyścił zakrzywiony dziób o kopyto konia. Inne ptaki trupożerne, kruki, kanie i sroki, dreptały i trzepotały opodal rade wziąć udział

w uczcie. Idmon w bliźniętach orlich rozpoznał Kastora i Polideuka, jako że orzeł był ptakiem ich ojca Dzeusa; w koniu zaś Amykosa, konia bowiem poświęcono Posejdonowi; inne drapieżne ptaki odpowiadały Koronosowi, Melampusowi, Kalaisowi, Dzetesowi i pozostałym Argonautom.

-To szczególnie ring - zauważył Polideukes. - Jest niezwykle mało miejsca na walkę. A oba krańce zwięzają się ostro niby dziób i rufa okrętu.

-To odpowiada memu stylowi walki - odparł Amykos.

-Mogę zaś dodać, że zawsze walczę zwrócony plecami do skały. Nie lubię mieć słońca w oczy.

-Rad jestem to słyszeć - rzekł Polideukes. - W cywilizowanych krajach przyjęło się raczej ciągnąć losy o miejsca. No, dalej, mój panie, rozdzielaj się i kładź rękawice!

Amykos się rozebrał. Był niezgrabny jak niedźwiedź, chociaż długonogi. Muskuly jego owłosionych ramion sterczały niczym głazy porośnięte morską porostami. Pacholek nałożył mu rękawice, potężne ziemne pasy obciążone ołowiem i najeżone kolcami z brązu.

Jazon energicznie wystąpił naprzód z wymówką: - Co to, to nie, królu Amykosie! W Grecji kolce metalowe umocowane do rękawic są zakazane jako barbarzyństwo. To zawody bokserskie, a nie jatka.

- Tu nie Grecja - odparł Amykos. - Ale nie pozwolę, aby ktokolwiek kwestionował moją sportową postawę. Niechże Polideukes skorzysta z zapasowej pary rękawic, jeśli ma na to ochotę.

Jazon podziękował Amykosowi, ten zaś kazał niewolnikowi przynieść dla Polideuka takie same rękawice jak jego. Polideukes roześmiał się i potrząsnął głową odmownie, bo Kastor już mu nałożył jego własne, elastyczne rękawice bokserskie, które służyły do ochrony napiętków przed opuchlizną i wzmacniały przeguby. Cztery palce

u każdej ręki opasywała pętlica, ale kciuk pozostawał swobodny i odkryty.

Jazon szepem spytał Kastora: - Czemu twój bliźniak odrzucił tamte doskonałe rękawice?

- Im cięższa rękawica - wyjaśnił Kastor - tym powolniejszy cios. Zobaczysz!

Przeciwnicy umówili się, że zaczną rundę na dźwięk konchy. Trębacz zajął miejsce na głazie nad kotlinką i podczas gdy udawał, że rozplątuje rzemyki, które przytrzymały mu konchę u szyi, spośród tłumu zabrzmiała druga koncha i Amykos runął na Polideuka spodziewając się go zaskoczyć znieacka. Polideukes dał susa w tył unikając prawego sierpowego wymierzonego w ucho, odstąpił w bok i raptownie się odwrócił. Amykos ochłonawszy znalazł się twarzą do słońca.

Amykos był znacznie cięższej wagi i o parę lat młodszy. Rozwścieczony, że musi stać po złej stronie, rzucił się niczym byk na Polideuka młócąc go oburącz. Polideukes zadał mu lewy prosty w szczękę i poprawił nie, jak się spodziewano, prawym prostym, lecz lewym sierpowym, aż tamtemu zęby zadzwoniły.

Cóż to jednak było dla Amykosa! Ruszył pędem z pochyloną głową, osłaniając się przed hakiem, wyrznął Polideuka głową w pierś i zadał dwa niecelne ciosy w nerki. Polideukes uchylił się w porę i Amykos spróbował zagonić go na cienisty, północny skraj dolinki, gdzie słońce nie raziłoby w oczy żadnego z nich. Polideukes jednak wytrzymał natarcie i zmusił Amykosa do pozostania w miejscu, gdzie słońce najbardziej mu mogło dokuczać: chwilami przesłaniał je głaz, a chwilami błyskało spoza niego oślepiająco, podczas gdy Polideukes odpierał ataki króla za pomocą haków, prostych i podbródkowych. Polideukes walczył raz lewą, raz prawą pięścią, bo był z natury oburęczny, wielka wygoda dla boksera.

Zawody trwały już tyle czasu, ile by potrzebował piechur na przebycie bez pośpiechu dziesięciu stadiów, a Polideukes pozostawał nietknięty, jeśli nie liczyć pokaleczonego ramienia, którym (zapominając o kolczastej rękawicy Amykosa) osłonił się, aby uchronić głowę od nagłego ciosu; Amykos natomiast pluł krwią ze spuchniętych warg i ledwo widział na oczy. Dwakroć próbował swego miażdżącego uderzenia, wspiąwszy się na palce walił z góry prawą pięścią, ale za każdym razem chybiał, a Polideukes zbijał go z nóg i dawał mu dobrą szkołę, bo tamten zwykł stawiać stopy zbyt blisko siebie.

Polideukes zaczął teraz zapowiadać, gdzie zamierza ugodzić Amykosa, a po każdym ostrzeżeniu momentalnie padał cios. Gardził uderzeniami w korpus, bo to nie leży w stylu olimpijskim, tylko stale celował w głowę, wykrzykując:

- Usta, usta, lewe oko, prawe oko, szczeka, znów usta.

Amykos ryczał niemal równie donośnie, jak ryczał Herkules w poszukiwaniu Hylasa, kiedy wszakże jał miotać bezwstydną pogroźką, Polideukes się rozgniewał. Udał, że atakuje prawą ręką, lewą zaś wymierzył potężne uderzenie w nasadę nosa wroga; poczuł, że chrupnęły kość i chrząstka.

Amykos zachwiał się i runął na wznak, Polideukes skoczył naprzód, by tłuc leżącego; choć w spotkaniach towarzyskich, urządzanych przez szkoły pięściarskie, panuje opinia, że szlachetniej jest wstrzymać się od bicia powalonego przeciwnika, w publicznych zawodach uważa się za dumna boksera, co nie poprawi swego ciosu. Amykos szybko przeprowadził się na brzuch i usiłował stanąć na nogi. Lecz jego ciosy były teraz krótkie i bezładne, zaś rękawice zdawały mu się ciężać niczym kamienie kotwiczne; Polideukes tymczasem nie oszczędzał jego złamanego nosa, tylko grzmocił weń bez ustanku, z obu rąk.

Amykos w rozpaczy, lewą ręką, chwycił trafiającą go włą-

śnie pięść Polideuka i szarpnął, a równocześnie zadał straszliwy prawy sierpowy. Polideukes, który spodziewał się podstępu, rzucił się tam, gdzie go pociągnięto; Amykos zaś, pewien, że tamten spróbuje się opierać i w ten sposób nadstawi głowę na cios, uderzył w powietrze. Nim zdołał ochłonąć, Polideukes poczęstował go potężnym prawym hakiem w skroń i lewym sierpowym w szczękę.

Amykos opuścił ręce; nie był już w stanie walczyć. Chwiał się na nogach, podczas gdy Polideukes metodycznie walił go po głowie miarowymi ciosami, niby drwał, co spokojnie rąbie wyniosłą jodłę, a na koniec odchodzi na bok, by obserwować, jak z trzaskiem wali się na poszycie. Ostatni płaski cios z lewej ręki zgruchotał wrogowi skroń i na miejscu położył go trupem. Argonauci wrzasnęli z triumfu i zachwytu.

Bebrycy zachowywali zupełny spokój podczas walki, nie dowierzali, by Amykos mógł zostać pokonany. Często zwykli ich zabawiać udając, że się zatacza, niby ugodzony przez przeciwnika, a potem nagle zrywał się i robił zeń krwawą miazgę. Skoro jednak Polideukes jął młócić Amykosa wedle upodobania, stali się niespokojni, mocniej ścisnęli dzidy i zaczęli wymachiwać maczugami. Gdy wreszcie Amykos padł, skoczyli, by go pomścić, a rzucony oszczep drasnął Polideuka w biodro. Argonauci podbiegli w obronie swego zawodnika i zawrzała krótką, krwawa potyczka. Polideukes wziął w niej udział, tak jak stał, i dowiódł, że jest zarówno mistrzem w zapasach w stylu dowolnym, jak w pięściarstwie. Kopał, mocował się, gryzł, bódł, a powaliwszy kopniakiem w żołądek człowieka, który cisnął w niego dzidą, z miejsca skoczył na niego i wydłubał mu oczy. Kastor stanął u boku brata i jednym ciosem długiego miecza równiutko rozłupał jakiemś Bebrykowi czaszkę, tak że można było niemal oczekiwać, iż połówki opadną mu na ramiona.

Idas, na czele kilku Argonautów uzbrojonych w dzidy, po-

biegł skrajem kotliny i uderzył na Bebryków z flanki. Załamali się i uciekli przez głogowy zagajnik niby rój podkurzonych pszczoł. Jazon, Faleros i Atalanta przesywali zbiegów strzałami; Meleager wzmagał bezładny odwrót ciosami gniewnego oszczepu. Bebrycy gnali w głąb łądu, pozbawieni wodza i oszołomieni, zostawiając na polu bitwy czterdziestu poległych lub konających, lecz Kalais i Dzetes ścigali ich spory kawał, niczym kanie w pogoni za stadem dzikich gołębi.

Jazon zgromadził swoich, z których trzej czy czterej odnieśli rany, ale żadna z nich nie była groźna; Ifitosa ogłuszono uderzeniem maczugi, Akastos z dumą pokazywał na wewnętrznej stronie uda draśnięcie dziąd, które mocno krwawiło i utrudniało mu chodzenie, a Faleros miał na biodrze siniak od rzuconego kamienia.

Argonauci jak jeden mąż popędzili do pałacu Amykosa w poszukiwaniu łupów. Znaleźli tam obfitość złota, srebra i klejnotów, które później rozlosowali pomiędzy sobą, mnóstwo jadła oraz parę wysokich dzbanów lesbijskiego wina. Herkules wykończył już zapasy co do kropli, więc ich to wino ucieszyło.

Tego wieczoru, uwieńczeni laurowymi liśćmi z drzewa rosnącego na brzegu, gdzie przycumowali Argo, objadali się do syta delikatną wołowiną i baraniną; przed powrotem wroga znaleźli obrońców w jeńcach mariandyńskich, których Amykos pojmał na wojnie, a oni uzbroili się i rozstawili wokół miasta. Zresztą Bebrycy nie ośmielili się atakować.

Jazonowi bardzo zależało, żeby nie obrazić boga Posejdona. Za jego radą następnego ranka stary Nauplios z Argos, Peryklimenos z Pylos i Erginos z Miletu, wszyscy trzej synowie Posejdona, przygotowali ofiarę dla swego ojca. Bydła nie brakowało, skoro wszystkie stada Amykosa znalazły się teraz w posiadaniu Argonautów, musieli zaś i tak zostawić wszystko, czego nie zdołali zjeść. Czyniąc z potrzeby cnotę,

ofiarowali Posejdonowi aż dwadzieścia wspaniałych byków czerwonej rasy trackiej; spalili je w całości, nie kosztując ani kęsa, oprócz zwierząt, które w zwykły sposób złożono na ołtarzach innych bóstw.

Tegoż dnia wyprawiono przyzwoity pogrzeb zabitym Be-brykom, królowi Amykosowi oddzielnie. Argonauci nie obawiali się ich duchów, ponieważ tamci padli w otwartym boju.

Bootes rozkoszował się dzbankiem dzikiego miodu, jaki znalazł w prywatnej spiżarni Amykosa: miał on barwę złoto-brązową i został zebrany wyłącznie z kwitnących jodeł na urwiskach argantońskich. - Nigdzie nie widziałem tak czystego jodłowego miodu jak ten - oświadczył Bootes. - Pelioński miód zwany jodłowym jest zanieczyszczony mnóstwem innego kwiecica drzew i łąk, a ten ma niezwykley aromat. Jednakże - dodał - raczej to osobliwość niż przysmak.

Rozdział 23 OPOWIEŚĆ

ORFEUSZA O DEDALU

Salę jadalną króla Amykosa zdobiły barwne freski. Jeden z nich przedstawiał Dedala i Ikara odlatujących na skrzydłach z Krety, gdzie ryczy w agonii mąż o głowie byka, a Tezeusz z Aten, z sową usadowioną na ramieniu, w uniesieniu wywija toporem o dwu ostrzach.

Mały Ankajos zwrócił się do Orfeusza: - Drogi przyjacielu, jako doświadczony podróżnik wyjaśnij nam ten obraz, jeśliś łaskaw. Obiecujemy słuchać bacznie i nie przerywać.

Tak więc opowiadał im Orfeusz, podczas gdy z uwieńczonymi wawrzynem głowami siedzieli uczując w pałacu pokonanego wroga.

- Mniema się, że bardziej z niedbalstwa niż ze zlej woli wódz bractwa Byków w kreteńskim Knossos, najwyższy kapłan Minosa, boga Słońca, złamał odwieczne przykazanie Trójbogini głoszące, że nikomu prócz rodowitych Kreteńczyków nie wolno wstąpić na pokład łodzi czy okrętu, który by mieścił więcej niż pięciu żeglarzy. Złamał je wobec Dedala, pelazgijskiego rzemieślnika z Aten, jak to wam za chwilę wyłożę, mili Argonauci. Jon Tezeusz, król Aten, wysłał Dedala do Knossos na doroczne Święto Wiosny w towarzystwie dziewiętnastu innych zakutych w kajdany nieszczęśników, aby ich tam ściągali święty byk Słońca, Minotaur. Tezeusz, krewniak Dedala po kądzieli, skazał go na śmierć za zamordowanie drugiego rzemieślnika, ale ułaskawił, sko-

ro Dedal ofiarował się wystąpić na arenie.

Niegdyś ofiarą Minotaura padali wyłącznie kreteńscy mężowie z bractwa Byków, ochotnicy śmierci, teraz wszakże Kreteńczycy stracili zapal do tych gonitw, nawet ku chwale Bogini. Minos (jak dla skrócenia zwano kapłana Minosa) wybacząc im tę niechęć rozkazał, aby dwudziestu ofiar dla byka dostarczały co roku kolonie kreteńskie lub miasta płacące daninę. Przeprowadził rzecz w taki sposób, że się wydawało, iż przynosi to wielką chlubę wyznaczonej miejscowości; równocześnie bowiem najwyższy kapłan żądał stamtąd takiej samej ilości dziewic na kapłanki Minotaura, które to stanowisko dawało im bogactwa i zaszczyty. Zazwyczaj Minos słał do Myken, Tyryntu, Argos albo jakiego innego miasta Grecji centralnej, z rzadka tylko na Wyspy Egejskie czy do Azji Mniejszej lub na Sycylię; raz nawet do odległej Ziemi Filistynów. Ofiarnicy byli bezbronni i przeważnie Minotaur bez trudu zabijał wszystkich w czasie jednego popołudnia, nie było bowiem dla nich nadziei ucieczki oprócz bieganina i skoków. Jeśli jednakże jakiś mąż niebywałej zrzeczności i odwagi zdołał uniknąć śmierci przez określony przeciąg czasu, znaczony według strumyczka piasku sypiącego się z przekłutego naczynia, nimfy Ariadny, jak zwano kapłanki Minotaura, przesadzały ogrodzenie (nago prócz przepasek na biodra z węzowej skóry) i ratowały go od rogów byka. Nimfy Ariadny opiekowały się bykiem od małego cielaka i mogły poskramiać go głosem, nawet jeśli ryczał, bódł i z furią rozgrzebywał piasek. Aby zademonstrować potęgę Trójbogini, jeździły mu okrakiem na grzbiecie, po trzy lub cztery *na raz*, wywijając kozły przez łeb, oplatając rogi girlandami (podczas, gdy zwierz nacierał na nie dla zabawy), skacząc przezeń o tyczce oraz wyprawiając mnóstwo innych wdzięcznych sztuczek. Na zakończenie uroczystości wiosennych dokonywał się mistyczny akt miłości pomiędzy Py-

zyfae, Krową Miesięczną, i Minosem, Bykiem Słońca, co wyobrażało, po zawitym rytualnym tańcu, publiczne obcowanie nimf Ariadny z mężami bractwa Byków, przybranymi w rogate maski. Potem najwyższy kapłan bez litości zarzywał byka, a krew, co mu tryskała z gardzieli, zbierano do misy i przechowywano w dwuuchym dzbanie wraz ze łzami, jakie nimfy przelewały nad zgonem swego rogatego towarzysza zabaw. Kroplami tej krwi, odpowiednio rozwodnionymi, spryskiwano następnie za pomocą piór z kukulczego ogona niezliczone owocowe drzewa wyspy, aby obficie rodziły: czar nadzwyczajnej mocy.

Dedal słynął z pomysłowości. Przypisują mu wiele zadziwiających wynalazków, w tym również sztukę odlewu posągów z litego brązu metodą wytapianego wosku. Twierdzą nawet, że zrobili sztuczne skrzydła, którymi mógł poruszać niczym ptak i w ten sposób unieść się w powietrze. Jakkolwiek rzeczy miały się naprawdę, zdołał przynajmniej wyprowadzić w pole Minotaura w Knossos, mimo że jako pierwszy wkroczył na arenę, a do tego był kulawy i już niemłody, i choć nikt z pozostałych dziewiętnastu, co weszli po nim, nie uniknął żadnych, zakrzywionych rogów. Minotaur zwykł traktować wszystkich mężczyzn jak wrogów i szanować wyłącznie kobiety; poza tym, gdy jeszcze pozostawał w ciemnej oborze, gdzie go trzymano bez paszy ani wody, przed każdym występem wbijano mu srebrną szpilę w łopatkę, by go rozwścieczyć. Dedal nie umknął przed nim, jak dowodzą źle poinformowani bardowie, wzlatując na sztucznych skrzydłach do rodzinnych Aten. Ani nie wygrzebał sobie kryjówek w piasku areny; piasek bowiem zalegał kamienną posadzkę tylko taką warstwą, żeby się stopy nie ślizgały i aby wsiąkła przelana krew. Uciekł się do innego fortelu.

Wiedział, że w obrębie świętego okręgu stały hermy,

okrągło zakończone białe słupy zalecane przez Boginię jako symbole płodności, a mające wzmóc wigor byków. Byki nie zważały na te hermy, stanowiły one bowiem zwykle urządzenie pastwiska. Pomysł Dedala polegał na tym, aby udawać hermę. Ściany komnaty pałacowej, w której go trzymano, zdobiły stiuki, odłamał przeto gzyms i skruszył go w ręku, by pobielić jaskrawe szaty, w jakie go odziano. Pobielił sobie również dłonie i stopy, i twarz, i włosy, a kiedy go sprowadzono na ring, tuż przed wpuszczeniem Minotaura, pokuśtykał w bok do ołtarza, wgramolił się na kamień, przykrył głowę oddartym skrajem szaty i zastygł równie nieruchomo jak pozostałe hermy. Ryczący Minotaur nie spostrzegł Dedala i daremnie okrążał arenę w poszukiwaniu słabszego miejsca w barierze. Zapach mężczyzny rozwścieczał go, pragnął tedy siać śmierć pośród widzów. Gdy nimfy Ariadny wbiegły jak zwykle, aby z pogardą odepchnąwszy stopami trupa zacząć swoje akrobacje, zastały Dedala wciąż jeszcze przy życiu. Straż pałacowa odprowadziła go w bezpieczne miejsce.

Dzięki miłemu usposobieniu i licznym wynalazkom Dedal rychło zdobył sobie w pałacu powszechny szacunek oraz względy najwyższej kapłanki. Zmajstrował dla niej, oprócz innych osobliwych zabawek, statuetkę Bogini, jak żywą (do użytku w świątyni pałacowej), której kończyny i oczy się ruszały, a ponadto mechanicznego człowieka imieniem Talos, co naśladował ruchy żołnierza podczas służby wartowniczej.

W ciągu następnego roku Minos pozazdrościł Dedalowi i pod byle pozorem uwięził go niesprawiedliwie w lochach pałacowych. Dedal wszakże uciekł bez trudu, z pomocą najwyższej kapłanki, w noc poprzedzającą uroczystości wiosenne. Za jednym zamachem uwolnił dwudziestu przygnębionych Pelazgów (wśród nich własnego siostrzeńca Ikara),

których następnego popołudnia miano zawlec na ring. Wyprowadził ich przez labirynt korytarzy pałacowych na wybrzeże, gdzie trafem nowy okręt wojenny czekał w pogotowiu na wodowanie w królewskiej stoczni. Był wyposażony w sprzęt jego własnego pomysłu - który pozwalał szybko stawiać żagiel i chwycić weń bryzę - ale maszynieria nie została jeszcze wypróbowana i założono ją tylko na tym jednym okręcie. Dotychczas kwadratowy żagiel kreteński zwiślał z rei umocowanej do masztu na stałe, a majtkowie musieli wspinać się na maszt, by odczepić płótno, ilekroć wiał wiatr przeciwny; zaś przy sprzyjającym wietrze należało przytwierdzić je z powrotem tą samą metodą. Ale Dedal wynalazł sposób - dziś stosowany w całej Grecji - dzięki któremu reję z umocowanym do niej żaglem można za pomocą bloku i linki podnosić i opuszczać bez żadnego wspinania, a ponadto da się ją lekko obracać na boki i korzystać dzięki temu z bocznych wiatrów. Choć okręt jeszcze nie został spuszczonej na wodę, Minos złamał prawo pozwoleń Dedalowi wejść na pokład; Dedal bowiem nie był rodowitym Kreteńczykiem.

Zbiegowie nie zastali w stoczni żywego ducha, zepchnęli okręt z brzegu za pomocą podłożonych okrągłaków, szybko wciągnęli żagiel i niebawem zmierzali na otwarte morze, obok wyspy Dia. Strażnik u wyjścia z portu podniósł alarm i w parę godzin później Minos wyruszył w pościg ze swoją flotą spodziewając się dopaść Pelazgów, skoro tylko bryza ucichnie, bo nie nawykli do wiosłowania. Lecz okręt wyposażony w lepszy osprzęt zniknął już z oczu i niebawem Minos przekonał się, że nim Dedal i jego towarzysze wyruszyli, nadpiłowali do połowy płetwy sterów wszystkich kreteńskich okrętów, tak że się odłamały pod naciskiem fali. Musiał zawrócić do portu i zagonić cieśli do roboty, aby dorobili nowe. Minos przewidywał, że zbiegowie nie odważą

się wrócić do Attyki ze strachu przed gniewem Tezeusza; raczej, sądził, skierują się na Sycylię i tam poszukają schronienia w którymś z licznych sanktuariów Bogini.

Dedal, zatrzymany przez przeciwne wiatry w Zatoce Jońskiej, spostrzegł swoich prześladowców w chwili, gdy dociera! do Sycylii, i wymknął się im śmiało żeglując przez Cieśninę Meseńską, między skałą Scylli a wirem Charybdy, potem zaś kierując się na północ zamiast na południe. Pozbył się ścigających i zawinął bezpiecznie do Kum w Italii, gdzie zatopił okręt, zaś żagiel z olinowaniem złożył w ofierze tamtejszej Bogini. Ale syn jego siostry, Ikar, utonął podczas podróży, pewnego dnia wczesnym rankiem stoczywszy się we śnie z pokładu. Morze, co go pochłonęło, do dziś zwą na jego cześć Morzem Ikaryjskim. Niechże nikt, na podstawie mylnego odczytania świętych fresków (jak ten, co tutaj widzicie) czy rzeźb na szkatułkach, czy malowideł na pucharze, nie daje wiary niemądrej bajce, że Ikar nosił skrzydła, które Dedal przymocował mu woskiem u ramion, i leciał za blisko słońca, aż wosk się roztopił, on zaś utonął. Skrzydła, jakie obaj noszą na wizerunkach, symbolizują wyższość ich okrętu; a wytapianie wosku podczas obrzędów sardyńskich, ustanowionych teraz ku czci Dedala, dotyczy tylko pomysłowej metody odlewu brązu, jaką wynalazł.

Z portu Kumy Dedal i jego towarzysze powędrowali piechotą przez południową Italię i przeprawili się na Sycylię. W Agrygencie ugościła ich nimfa bohaterskiej świątyni Kalkalosa, którą Dedal obdarzył posążkiem Bogini tej samej konstrukcji, co ten wielki, zrobiony przezeń w Knossos. Była zachwycona podarkiem i przyrzekła mu opiekę Bogini. Flota kreteńska, opływająca Sycylię w daremnej pogoni za Dedalem, rozbiła się nie opodal Agrygentu dzięki wiatrom o węzowych ogonach, które nimfa wyczarowała spod ziemi przeciwko nim; tylko Minos i paru jego majtków do-

plynęło do brzegu i ocalało. Zastając Dedala z towarzyszami rozgoszonych wygodnie w świątyni Kokalosa, Minos wpadł w szalony gniew i rozkazał nimfie, wśród pogroźek i gorszących wyzwisk, aby mu ich wydała jako zbiegłych niewolników. Nimfa czuła się w obowiązku pomścić zarówno honor własny jak Bogini: zamiast ciepłej wody, gdy Minos siedział w wannie, jej służebne wlały mu wrzącej oliwy czy (powiadają inni) smoły.

Dedal naprawił jeden z rozbitych okrętów kreteńskich i śmiało pożeglował do Aten, do króla Tezeusza, z wieścią, że Minos nie żyje, a na oczywisty dowód pokazał sygnet z jego kciuka. Tkwił w nim wielki, czerwony krwawnik, na którym wyryto siedzącego Minotaura oraz dwugłowy topór władzy. Kilka lat przedtem Tezeusz odwiedził Knossos, uczestniczył w lekkoatletycznych zawodach podczas Świąta Wiosny zwyciężając w boksie; uważał Knossos za najcudowniejsze miasto na świecie. Skoro ujął pierścień i przymierzył go na własny kciuk, serce mu w piersi zabiło z dumy i podniecenia. Spostrzegłszy to Dedal poufnie obiecał, że jeśli Tezeusz daruje życie jemu i jego zbiegłym towarzyszom, on go powiedzie na podbój Krety. Tezeusz przyjął propozycję.

Według wskazań Dedala zbudowano sekretnie, z dala od uczęszczanych traktów, całą flotę wojennych okrętów, a były one szybsze i korzystniej wyposażone niż kreteńskie. Atoli wieść o tym nie mogła dojść uszu Kreteńczyków. Kiedy nowy Minos, imieniem Deukalion, posłał do Tezeusza żądając wydania Dedala, Tezeusz odparł, że skoro Minotaur oszczędził jego krewniaka Dedala, jest on wolnym człowiekiem i odcierpiął już swoją dawną przewinę: o ile wiadomo, nie ma na sumieniu żadnych innych przestępstw. Nimfa Kokalosa, oświadczył Tezeusz, zabiła Minosa na własną rękę, Dedal nie brał żadnego udziału w tym okrutnym czynie. Po-

stąpiłby tedy niesprawiedliwie wydając krewnego na zemstę Kreteńczyków, niczym zbiegłego niewolnika; niech wszakże Minos dowiedzie, że Dedal współdziałał w jakiejś innej zbrodni, a wtedy on powtórnie rozpatrzy sprawę. Uśpiwszy w ten sposób podejrzania Minosa, Tezeusz zebrał flotę i skierował się na Kretę okrężną, zachodnią drogą, biorąc ze sobą Dedala jako nawigatora.

Kreteńczycy, dotychczas bezsporni władcy mórz, przez całe stulecia czuli się tak bezpieczni przed najazdem, że nawet ich główne miasta były pozbawione murów. Gdy strażnicy na wybrzeżu dostrzegli flotę grecką nadpływającą z zachodu, uznali, że to okręty, co udały się na Sycylię, jednak widać nie utonęły, tylko wiatr zniósł je daleko z kursu, a teraz wracają, ponad wszelkie spodziewanie. Przekazali nowinę do Knossos, zaś tamtejsza ludność radośnie wyległa na brzeg witać towarzyszy; wtedy okazało się, jak bardzo są w błędzie. Z okrętów wysypali się zbrojni Grecy, sprawili rzeź wśród świątecznego tłumu i pobiegłszy w głąb lądu natrafili na pałac. Splądrowali go i spalili, zabijając Minosa oraz całą starszyzną bractwa Byków. Natychmiast po tym popłynęli do innych portów Krety, zdobyli resztę okrętów wojennych wroga i złupili pozostałe miasta. Lecz Tezeusz nie śmiał obrazić Trójbogini Pazyfae ani dokuczyć żadnej z jej kapłanek: zawarł z najwyższą kapłanką trwałą sojusz, który umacniał jej władzę nad Kretą. Poza tym zniesiono urząd Minosa, zaś panowanie na morzach, jakim Kreteńczycy cieszyli się przez dwa tysiące lat, nagle przeszło w ręce Greków oraz ich sprzymierzeńców.

Tak przynajmniej brzmi opowieść, przez wiarogodnych poetów przekazana nam z pokolenia na pokolenie.

Potem Orfeusz wziął lirę między kolana i grając na niej, śpiewał o Tezeuszu i księżniczce, do której ten umizgał się niegdyś, a później porzucił na wyspie Naksos.

Na swym rzeźbionym łożu, nad falami,
Śni, a śniąc widzi jej wdzięczną przechadzkę,
Ścieżynę z muszel wśród kwiatnych rabatów,
Gładką murawę w cieniu winorośli.
Westchnął: - Stopiona z mą przeszłością
grzeszną,
Teraz nawiedza ruiny i zgliszcza.

A dom królewski stoi ocalały, Wiekiem
schylony, świerki go przerosły Tam go jej
stałość do cna przesyciła. A ona teraz
pewniej stawia kroki, Niż kiedy bojaźń jego
nienawiści W powietrzu stała jak burza
grożąca, Gdy sosny chwiały się w pazurach
wiatru; Kwiat każdy patrzył nienawistnym
okiem. O nim nie marzy - co było, minęło
Ale przyzywa błogosławięństw życia, Które
on w zgliszcza obrócił jedynie; Oto królowa
godniejszego dworu.

Rozdział 24 KRÓL

FINEUS I HARPIE

Rankiem trzeciego dnia Argo gnana pomyślnym wiatrem pozeglowała na północ. Na pokładzie znalazło się kilkoro Mariandynów ocalonych z niewoli bebryckiej (wśród nich siostra króla Lykosa, którą Amykos uczynił swoją nałożnicą), a to ponieważ Jazon ofiarował się odwieźć ich do domu, do ich miasta na południowym wybrzeżu Morza Czarnego.

Po południu tegoż dnia osiągnęli gardziel Bosforu, ale Argos, Tyfis i Nauplios, trzech najdoświadczeńsi żeglarze, orzekli, że nurt jest niebezpiecznie bystry. Jeśli wiatr powieje jeszcze przez dwa lub trzy dni, można się będzie pokusić o przebycie cieśniny.

Kalais i Dzetes oświadczyli Jazonowi:

- Gdybyś zechciał tymczasem wylądować na brzegu trac kim, zapewniamy ci miłą gościnę na dworze naszego ojczy ma, króla Tynów Fineusa, którego imię, słyszeliśmy, wspom niałeś rozmawiając z ostatnim naszym gospodarzem. Fi neus panuje nad pagórkowatą krainą wschodniej Tracji, tak daleko na północ, jak sięga podgórze Hajmos.

Jazon, niebacznym niebezpieczeństw przygody, w którą sam się wplątuje, chętnie przystał na tę propozycję. Popłynęli na zachód, tam gdzie w linii wzgórz, ze wszystkich stron za mykających Propontydę, jest wąskie przejście i gdzie nurt Bosforu nie znosi okrętów z kursu. Przybili do brzegu u stóp czerwonej skały i - zostawiwszy na pokładzie straż

złożoną przede wszystkim z Greków z Peloponezu i z Wysp - Jazon wysiadł na ląd w towarzystwie Kalaisa i Dzetesa, herolda Echiona, Orfeusza i wszystkich Tesalczyków, ponieważ rozumieli język tracki.

- Król Fineus chyba jeszcze przebywa w Bitynion, zimowej stolicy, która leży nad jeziorem, godzinę drogi stąd -po wiedział Dzetes. Nie zwykł bowiem przenosić się do Salmidessos, stolicy letniej, póki nie dojrzeją pierwsze figi.

Kalais i Dzetes, którzy o swoich sprawach mówili z rzadka i możliwie skąpo, teraz po drodze zaczęli wyjaśniać Jazonowi, czemu ostatnimi czasy opuściwszy Trację znaleźli się w Grecji. Otóż pojechali tam po trosze, by poznać sztukę i obyczaje rodzinnego kraju matki (Orejtyja pochodziła z Aten); po trosze, by objąć spadek, jakiego mogli oczekiwać według matriarchalnego prawa, co wciąż rządziło Attyką -ale tu się zawiedli; po trosze wreszcie, by uniknąć towarzystwa nowej żony ojca. Mianowicie ślepy król Fineus poślubił niedawno córkę sąsiada, króla Scytów, który zaważadnął wyżynnym, południowym brzegiem dolnego biegu Danuby. Była jej na imię Idaja i, jak się okazało, nie odznaczała się żadną z cnót wrodzonych nieskazitelnym, wstrzemięźliwym Scytom.

-Ona w rzeczywistości jest zuchwała, okrutna, podstępna i rozpustna - stwierdził Dzetes.

-Mówiąc szczerze - rzekł Kalais - ojczym prawie nas wygnał, bośmy w jego obecności zarzucili jej, że wstyd przynosi domowi. Ale on jest ślepy, ona zaś omamiła go udaną słodyczą. Zdaje mu się, że to najlepsza żona na świecie.

-Mają syna - dodał Dzetes - jeśli oczywiście dowódca jej scytyjskiej gwardii nie jest ojcem bębna, któremu ona wyraźnie zamierza przekazać tron, choć z prawa myśmy powinni dziedziczyć. Jej Scytowie terroryzują straż pałacową i wszystkich Tynów.

-Nie pójde ani kroku dalej! - wykrzyknął Jazon. - Dlaczegoście mi tego wszystkiego nie powiedzieli, nim wyruszyliśmy. Teraz, gdyśmy stracili Herkulesa, nie jesteśmy dość silni, by się mieszać w wewnętrzne sprawy każdego miasta czy królestwa, jakie leży na naszej drodze. Głównym i doprawdy jedynym celem podróży jest odzyskanie Złotego Runa. Od tego nie odstąpię.

-Tyś nie stracił Herkulesa - powiedział Peleus - tyś się go rozmyślnie pozbył.

- Szlachetny Jazonie - wtrącił Echion - pamiętaj, że przed opuszczeniem Jolkos wszyscy, którzyśmy zyskali za szczytne miano Argonautów, wymieniliśmy uroczyste za pewnienia wzajemnej pomocy. Skoro Kalais i Dzetes zgodzi li się wtedy towarzyszyć ci w niebezpiecznej wyprawie po Runo (która w gruncie rzeczy nie obchodziła ich bezpo średnio, bo nie są Minijczykami), postąpisz jedynie słusznie czyniąc wszystko, co w twojej mocy, aby ich pogodzić z oj czymem, jak to się robi oliwiąc rozgrzaną piastę koła rydwanu, gdy z piskiem trze o nieustępliwą oś.

Inni poparli Echiona, poszli więc razem dalej. Gdy znaleźli się już o jakie pięć stadiów od pałacu, ujrzeni kawalkadę oddalającą się brzegiem jeziora na zachód. Bystrooki Linkeus dostrzegł, że składa się ona z dwudziestu chyba łuczników o skośnych oczach, z ogolonymi głowami, dosiadających krępych kucyków, a prowadzi ją kobieta w spodniach i grubym czarnym kaftanie ściągniętym drogocennym pasem, z haftowaną szarfą na głowie. Jechali pełnym kłusem, za nimi gnała sfora psów.

- No, poczekajmy tu chwilę, aż moja macocha i jej scytyjska gwardia znikną nam z oczu - rzekł Kalais. - Orfeuszu, jesteś Trakiem, więc może byś poszedł sam naprzód, jako wędrowny bard, i zabawił na dziedzińcu straży pałacową i służbę. My tymczasem wejdziemy cichaczem przez bocz-

ną bramę. W ten sposób Dzetes i ja zdołamy rozmówić się z ojczymem bez obawy, że ktoś nam przeszkodzi.

Nikt na tym świecie nie był w stanie słuchać obojętnie muzyki, którą rozbrzmiewała lutnia Orfeusza, kiedy wszedł zatem na podwórzec pałacowy brzdąkając skoczny taniec, wartownicy porzucili broń, kucharki zostawiły pieczeń przypalającą się na rożnach, praczki odbiegły bieliznę rozłożoną na płaskich kamieniach nad jeziorem i wszyscy razem zaczęli płaszać. Lisie kołpaki podlatywały wysoko w powietrze.

Gromadka Argonautów pod przewodnictwem Kalaisa i Dzetesa wkradła się do pałacu zmierzając do sali jadalnej. Gdy otwarli drzwi, z wnętrza buchnął ohydny smród: połączona woń świeżego gnoju i gnijącego mięsa; weszli - dziwaczny widok uderzył ich oczy. Król Fineus siedział przy długim stole o połączonych nogach, zastawionym półmiskami, wśród których było się o zarcie dwadzieścia czy trzydzieści kani. Coraz nowe wpadały z łopotem skrzydeł przez okna, by wziąć udział w uczcie. Ostrymi dziobami szarpały sterty odpadków i gnijącego ścierwa podane na cennej zastawie. Choć Fineus machał rękami i odpędzał je krzykiem, nie zwracały nań wcale uwagi zajęte plugawą biesiadą. Mimo że nie miał więcej niż pięćdziesiąt lat - twarz Fineusa była wychudzona i żółta niby twarz pradziadka w ostatniej zimie żywota.

Argonauci zgodnie, z głośnym wrzaskiem podskoczyli ku stołowi. Ptaki wyfrunęły przez okna kradnąc z półmisków, ile się dało unieść. Kalais i Dzetes, na migi, polecili Echionowi odezwać się do króla, nieradzi zdradzać swej obecności, nim on sam nie wyjaśni, co się tu dzieje. Echion wystąpił naprzód, chrząknięciem oczyścił krtań i wyszukany stylem przemówił do starca:

- Dostojny władco, jestem herold Echion, adept Szkoły

Heroldów na górze Kylene, syn boga Hermesa. Tuszę, że mam zaszczyt zwracać się do Fineusa, króla świętych Ty-nów, którego dziedzina rozciąga się na północnym zachodzie od szybkich wód Bosforu aż do tysiąca ujść straszliwej Danuby. Ufam, że wybaczysz, panie, to nie zapowiedziane wtargnięcie, ale wędrowny grajek właśnie prowadzi na dziedzińcu prostacki taniec, w którym uczestniczy cała twoja wierna gwardia i służba. Mnie i moim towarzyszom nie zechcieli poświęcić ani odrobiny uwagi, gdyśmy się zjawili, przeto (w obawie, by nas nie ominęła radość powitania cię zaraz po przybyciu) sami znaleźliśmy drogę.

-Czyim jesteś heroldem? - zapytał Fineus drżącym głosem. Echion odparł: - Przemawiam w imieniu grupy szlachetnych Tesalczyków przybyłych do twego gościnnego kraju w celach handlowych. Naszym portem macierzystym jest Jolkos, a przywozimy ozdobną ceramikę, białe czapraki na konie i motki wełnianego przędzy (barwionego na piękne kolory i gotowego do tkania), które chcielibyśmy wymienić na cenne produkty twoich bogatych ziem.

-Na nic mi się to nie przyda - odrzekł smutnie król - zupełnie na nic. Ale dałbym wam wszystkie złote pierścienie i łańcuchy, jakie mi jeszcze zostały, w zamian za jedną małą kromkę czystego chleba i parę fig albo płatek sera, który by nie był splugawiony przez te ohydne harpie o kobiecych twarzach. Ach, po cóż to mówię? Nawet jeśli ofiarujecie mi taki dar, harpie natychmiast znowu przylecą i wydrą mi go z rąk. Mija już wiele miesięcy, odkąd jadłem coś czystego. Natychmiast bowiem, gdy podadzą obfite i smaczne mięsiwa, zlatują się oknami harpie i albo je porywają, albo plugawią. Moja żona Idaja wypróbowała już wszystkie możliwe sposoby, aby mnie uwolnić od tych potworów o ludzkich twarzach, ale bez żadnego powodzenia. Zostały zesłane przez jakiegoś boga, którego niechcący obraziłem.

- Jeśli mogę zadać tak zuchwałe pytanie: skądże ty, ślepiec, wiesz, jak wyglądają te harpie? - zapytał Echion.

Fineus odrzekł: - Moja czuła żona Idaja często mi opisywała ich chude, starcze twarze, wyschnięte piersi i olbrzymie, nietoperze skrzydła. Zresztą posiadam przecież inne zmysły, zwłaszcza słuch i powonienie, i gdy słyszę ich gdaający śmiech, szepty, sprośne okrzyki, brzęk półmisków, z których jedzą, gdy czuję powiew skrzydeł i węższą smród ich obrzydliwego oddechu oraz okropnych nieczystości, którymi obryzgują komnatę... Cóż, nie trzeba mi oczu, by je wyraźnie oglądać, przeciwnie, niemal rad jestem chwilami swojej ślepoty.

- Czcigodny królu - powiedział Echion - ktoś wypłatał ci złośliwego figła. Zapytaj kogokolwiek z nas, co widział i co teraz widzi, a powie ci to samo, co ja. Tu nie było harpii o ludzkich twarzach, tylko po prostu kanie. I nie szarpały smakowitego mięsiwa, a sterty odpadków oraz gnijącego ścierwa postawione na przynętę. I nie one, jak sądzisz, za nieczyszczają twój stół, ponieważ już przedtem musieli to zrobić niegodziwi paziowie, rozrzucając łajno z chlewów czy ustępów po stole i mażąc nim twój talerz i puchar. A co do gdaczących śmiechów i szeptów, bez wątpienia pochodziły od jakichś niewolnic wciągniętych do spisku. Skoro twoja czuła żona Idaja mówiła, że nawiedzają cię harpie, jest albo bardzo zła, albo niespełna rozumu.

Peleus, Akastos, Jazon i wszyscy pozostali potwierdzili słowa Echiona, Fineus jednak nie mógł im uwierzyć. Wciąż powracał do swojej opowieści. Wreszcie Peleus wyjął z sakwy kawałek jęczmiennego chleba i koziego sera i włożył je królowi w rękę mówiąc:

- Jedz, jedz, dostojny panie. To jest zdrowe jadlo i nikt ci go nie zabierze. Kanie i złe sługi już zostały wygnane. Nie powrócą.

Fineus skosztował z wahaniem i zaczął chciwie jeść. Jazon wmusił mu jeszcze parę fig, kilka słodkich ciastek i napełnił puchar nie zmieszany z wodą winem ze skórzanej butli, którą miał u pasa. Krew zabarwiła znowu wychudłe policzki króla. Nagle Fineus zaczął bić się w piersi, targać zmierzwione włosy i oplakiwać gorzko własną łatwowność przyznając, że w końcu, acz zbyt późno, zrozumiał, jak okrutnie go oszukano. Dlaczego wierzył we wszystko, co mówiła Idaja? Dlaczego nie wysłuchał oskarżeń ze strony przybranych synów? Ostrzegali, że żona wykorzystuje jego ślepotę, aby go zwieść, lecz nie użyczył im chętnego ucha. W swoim omamieniu wygnał dwu starszych, Kalaisa i Dzetesa, a dziś, gdy przejrzał nareszcie, kości ich bieleją już zapewne na dnie morza. Dwóm młodszym Idaja zarzuciła, że próbowali ją zgwałcić w kąpielni, i teraz są uwięzieni w ciemnicy, w grobowcu o spiżowych drzwiach. Straż smaga ich co dzień bykowcem, żeby się przyznali do winy i ukorzyli.

- Ale cóż ja poradzę, cóż ja poradzę? - wołał złamanym głosem. Idaja tu rządzi, nie ja; ona ma klucze więzienia, nie ja; ona rozkazuje straży, nie ja; jestem całkowicie w jej mocy. Zacni Tesalczycy, w zamian za to znakomite jadło przyjmijcie, proszę, wszystkie srebrne i złote naczynia, jakie się wam spodoba, i uciekajcie co prędzej, tędy, którądyście weszli, zostawiając mnie mojej niedoli. Słusznie cierpię za własne szaleństwa i nie chcę narażać was na zemstę mojej złej żony. Biada moim przybranim synom, Kalaisowi i Dzetesowi! Błagam was, cudzoziemcy, odszukajcie ich, gdziekolwiek są, przekażcie im błogosławieństwo i proście, żeby mi z serca przebaczyli zło, które im wyrządziłem. Atoli będzie już za późno, by zdołali uratować braci od zguby pod batogiem, mnie zaś od powolnej śmierci głodowej.

Wówczas Kalais i Dzetes zdradzili mu swą obecność, a widok tego poznania i pojednania wszystkie oczy napełnił łza-

mi. Peleus i Koronos pobiegli spiesznie do ciemnicy i, wyłamawszy drzwi ciosami ciężkiego młota, uwolnili młodzieńców bliskich śmierci z głodu i codziennego bicia.

Dowiedzieli się od nich, którzy słudzy pałacowi pozostali wierni Fineusowi, a którzy go zdradzili. Wyszli na dziedzińiec i dali znak Orfeuszowi, żeby przestał grać. Wtedy, zgromadziwszy uczciwe sługi, pochwytali zdrajców i odesłali ich pod strażą do więzienia. Wnet cały pałac znalazł się w ich rękach. Potem, krótko mówiąc, Kalais urządził zasadzkę na powracającą królową Idaję oraz jej żołnierzy; zostali rozbrojeni i wzięci żywcem. Fineus wcale nie ukarał żony za zdradzieckie i podle knowania, odesłał ją do ojca, króla Scytów, wyjaśniając, czego doznał z jej rąk. Scyta, człowiek prawy jak wszyscy z jego plemienia, docenił wyrozumiałość Fineusa. Dla zadośćuczynienia skazał Idaję na śmierć, ale wieść o tym dotarła do Tynii później, gdy Argo już dawno wyruszyła w dalszą drogę.

Fineus traktował Argonautów jak zbawców. Próbował odradzić im podróż, o której celu powiedzieli mu w zaufaniu, a nie mogąc tego dokonać wyprawił ucztę na ich cześć i udzielił im wskazówek co do dalszej żeglugi na południe, do Kolchidy, ze wszystkimi szczegółami dotyczącymi wiatrów, prądów, mielizn i portów; obiecał im ponadto życzliwe przyjęcie w Salmidessos w drodze powrotnej. Ubolewał, że Kalais i Dzetes uparli się pozostać na pokładzie Argo, ale dowiedziawszy się, iż są związani przysięgą, nie usiłował ich zatrzymać. Jego młodszy synowie wkrótce doprowadzili królestwo do ładu; a święte kanie, odkąd je znów -jak dawniej - karmiono tylko pod drzewem obrad Kani (wspólnota tyniańska, do której wstąpili również Kalais i Dzetes), pozbyły się wpojonego im przez królową obyczaju wlatywania przez okna do pałacowej jadalni.

Na pytanie zaś, czemu Idaja po prostu nie zabiła Fineusa,

miast go tak dręczyć, odpowiedź daje stare wierzenie: „Żadna kobieta scytyjska nie zamorduje swego małżonka ze strachu przed okropnym losem, jaki by ją czekał w Krainie Podziemi”. Królowa liczyła jednak, że dając Fineusowi wyłącznie zepsute pożywienie doprowadzi go do tak żałosnego stanu, iż sam się targnie na własne życie nieświadom, kto jest przyczyną jego niedoli.

Rozdział 25

PRZEBYCIE BOSFORU

Bosfor - oznajmił Fineus - ma ze sto pięćdziesiąt stadiów długości od morza do morza i przypomina raczej rwącą rzekę niż cieśninę, zwłaszcza tam, gdzie kanał się zwęża do szerokości mniejszej niż cztery stadia od brzegu do brzegu: czerpie bowiem wodę z ogromnego morza długiego prawie na dziewięć tysięcy stadiów, a szerokiego na cztery i pół tysiąca, które zasila kilka potężnych rzek. O, moi przyjaciele, możecie sobie wyobrazić, co za powódź kipi w cieśninie, kiedy dzięki topniejącym śniegom z rozległych stepów północy czy z gór Kaukazu rzeki te wzbierają do kilkakrotnie większych rozmiarów! Szczęściem, najgorsza pora nie nadeszła jeszcze i wiatr południowo-zachodni trwający już od dwóch dni łagodzi siłę prądu. Bez zwłoki wykorzystajcie okazję i oby bogowie pozwolili wam się przedrzeć, nim wiatr znowu zmieni kierunek, acz obawiam się, po wyglądzie nieba, że to niebawem nastąpi.

Nurt jest najszybszy pośrodku cieśniny, zaś bliżej brzegów napotkacie wiry i przeciwne prądy. Pamiętajcie, jeśli nie uda się wam spożytkować tych prądów, zadanie okaże się dla wioślarzy niewykonalne; pamiętajcie również, że pod osłoną wysuniętych cyplów urwistego i krętego kanału, gdzie prąd zbacza, znajdziecie schronienie, co wam pozwoli zaczerpnąć oddechu do dalszych wysiłków. Ale wasz kapitan i sternik muszą zachować sąd niezwykle trzeźwy, bo inaczej

na pewno zniesie was na skały.

Najlepiej zaczynać przeprawę od wschodu, gdyż brzeg tam stromy i głębia tuż przy nim; strzeżcie się jednak wejścia w Przesmyk w miejscu, gdzie ujście górskiego potoku poprzedza lacha stercząca na sto kroków od lądu. Jak was tu pochwyci środkowy nurt, okręt wasz zawiruje niby kłoda drzewa. Niech sternik trzyma dziób prosto przeciw prądowi, a wy miejcie ufność w bogach i przyłóżcie się do wiosł. Po przebyciu Przesmyku, gdzie dziś moim zdaniem szybkość prądu będzie zbliżona do szybkości sprawnego piechu-
ra, zobaczycie, że cieśnina znów się rozszerza i pojawiają gładziny przy brzegach. Po stronie zachodniej leży Terapeja, mała zatoczka, dokąd można zawinąć bezpiecznie, jeśli zechcecie odpocząć w połowie drogi. Raz tylko jeszcze przeprawa okaże się trudna, tam też właśnie grozi żeglarzom największe niebezpieczeństwo: Symplegady. Napotkacie je o jakie dwieście kroków od brzegu w przewężeniu, które z dala wyróżnia gaj białych cyprysów. Kiedy będziecie płynęli z trudem wzdłuż zachodniego skraju cieśniny, gdzie woda, jest bardziej leniwa niż przy wschodnim brzegu, napotkacie prąd przeciwny tak kapryśny, że zmyli wasze oczy. Wyda się wam, jakoby ciemne skały, częściowo ukryte pod wodą, nie trzymały się dna kanału, tylko kołysały swobodnie usiłując zgnieść okręt między sobą a lądem. Niech jednak sternik utkwi wzrok w jakimś stałym punkcie po drugiej stronie cieśniny i steruje według niego.

Skoro miniecie Symplegady wolno wam nabrać ducha, bo pozostaje już tylko dwadzieścia siedem stadiów drogi, i to nie nazbyt ciężkiej. Jeśli wiatr się nagle nie zmieni, będziecie wkrótce zarzucać kotwicę w Morzu Czarnym lub wyciągać okręt na piasek na jakim przyjemnym wybrzeżu.

Uważnie zapamiętali te i inne wskazówki i powtarzali je sobie nawzajem żeglując przez pierwszy odcinek cieśniny,

bez użycia wiosek aby zachować siły na walkę w Przesmyku. W wodzie roilo się od tuńczyków i ryb-mieczy, skały zaś, które mijali, były obwieszane jasnozielonymi krzewami karpuru.

Gdy dotarli do Przesmyku i chwycili za wiosła, Orfeusz zaczął nową piosenkę, ostrą satyrę na załogę okrętu obliczoną na to, by uspić gniew zawistnych bogów czy bogiń, co mogliby skorzystać z okazji i zrobić im krzywdę. Chór powtarzał:

Czy kiedy morskie fale niosły Takich
jak my młodzieńców rosyłych?

A każda kolejna zwrotka wykpiwała jednego z Argonautów. Orfeusz śpiewał o Linkeusie, który miał wzrok tak bystry, że widział na wskroś przez pień dębu i mógł czytać myśli karaluchów łączących po drugiej stronie; o Bootesie, co znał imię i rodowód każdej pszczoły i płakał, jeśli jaka nie wróciła do ula, zapewne połknięta przez jaskółkę; o Admecie, którego sługą został Apollo, a on nie potrafił wymyślić dla boga lepszego polecenia niż: „Przynieś mi kielbasy, z łaski swojej!"; o Eufemosie-pływaku, co wyzwał tuńczyka na wyścigi dokoła wyspy Kitery i byłby wygrał, gdyby nie oszukaństwa ryby; o Kalaisie i Dzetesie, biegających tak szybko, że z reguły pojawiają się na mecie, zanim padnie okrzyk „Hop!"; a raz ścigali rodzinę harpii wzdłuż brzegów Propontydy, przez całą Egeę i Grecję aż do wyspy zwanych Strofady; o Peryklimenosie czarowniku, urodzonym podczas zaćmienia słońca, który potrafił przemieniać się w każde dowolnie obrane zwierzę czy owada, aż pewnego razu utknął na dobre w skórce oślątka zbyt młodego, aby pamiętało, jak powrócić do ludzkich kształtów; o Mopsosie i Idmonie, którzy przekładali rozmowy ptasie nad człowiecze, na-

wet swoje własne; o Ifitosie, który na ścianach komnat domu w Fokidzie tak żywo wymalował łowy na jelenia, że zwierzyzna, ogary i myśliwi wybiegli przez dymny otwór w dachu i znikli w ciemnościach; o Jazonie, który był tak przystojny, iż kobiety mdlały na jego widok i trzeba je było cucić swędem palonego pierza. Ale rozważny Orfeusz nie omieszkiał zakpić i z samego siebie: opowiedział, jak w arka-dyjskiej dolinie liczne drzewa wyciągnęły korzenie z ziemi i poszurały za nim, gdy grał w zamyśleniu: „Przybywaj do Tracji, do lepszej krainy...”

Żarty te przeprowadziły ich bezpiecznie przez najgorszy odcinek Przesmyku, choć w jednym miejscu, nawet najzwawiej robiąc wiosłami, potrzebowali aż trzech zwrotek wiosenki na przepłynięcie stu kroków. Niemal półżywi, drżeli z wysiłku, kiedy Tyfis skierował okręt do Zatoki Terapejskiej. Zrzucili kotwicę i pokrzepiali się winem, serem i paskami marynowanej dziczyzny, którą dał im Fineus; ale ponieważ wiatr zaczął przycichać, skrócili czas posiłku i podjęli przeprawę w obawie gorszych rzeczy. Przedtem jednak odciążyli okręt wysadzając na brzeg Mariandynów ocalonych z rąk Amykosa; umówili się, że się z nimi spotkają tegoż wieczora, jeśli bogowie pozwolą, na brzegu Morza Czar-nego po wschodniej stronie wejścia do Bosforu.

Płynęli wolno przez najszerszą część cieśniny, ale wiatr zamarł zupełnie, nim dojrzeli cyprysy na cyplu i po syku spienionej wody poznali, że Symplegady już blisko. W ustach im zaschło ze strachu, mięśnie dygotały w napięciu, lecz Tyfis trzymał kurs, a Orfeusz przygrywał ochoczo. Prąd głównego nurtu był straszliwie rwący, zaś wiry tuż przy brzegu szaleńczo miały Argo. Wioślarze spostrzegli lecącą za nimi, też pod prąd, czaplę i zadyszani powitali ją okrzykiem, ponieważ jest to ptak poświęcony bogini Atenie; gdy jednak zatrzepotał nad masztem, radosne pozdrowienie

zmieniło się w jęk trwogi. Zmylili rytm i zepchnęło ich z kursu: bo na czapłę runął krogulec, a o włos tylko chybił celu. Pióro z ogona spłynęło w dół i zawirowało w nurcie.

Jastrząb szykował się do nowego natarcia, gdyby zaś czapła zginęła, byłby to jak najgorszy omen. Faleros, którego od Terapei Jazon zastąpił przy wiosle, nie wydobrzył bowiem jeszcze po uderzeniu w biodro zadany przez Bebryka, złapał łuk, nałożył strzałę na cięciwę i wypuścił ją. Jastrząb runął na pokład z przesytytym sercem, czapła zaś odleciała bezpiecznie w stronę Morza Czarnego.

Rzadko się trafia przepowiednia, co by się spełniła tak rychło. Tyfis, widząc z daleka odkrytą podczas odpływu jedną z Symplegad obok głównego nurtu, sądził, że znajduje się na właściwym kursie; lecz zmylił go szum wody. Nagły wir zakręcił Argo, po czym nastąpił przeciągły trzask i wstrząs, aż wszyscy obecni pomyśleli, że oto podróż skończyła się przedwcześnie i wszystko stracone. Orfeusz jednak nie przestał śpiewać, Tyfis odzyskał panowanie nad sterem i krzepko ciągnęli dalej, a w potężnym prądzie wiosła wyginały się w łuk. Słona woda jakoś nie moczyła im stóp, choć spodziewali się tego lada chwila, aż Faleros, wychylając się przez burtę, by zobaczyć, czego brakuje, krzyknął, że po prostu podwodna skała urwała im podstawę rzeźby rufowej. Część się odłamała, bardzo podobnie jak u czapli, co straciła pióro z ogona; poszycie statku nie zostało naruszone.

Podniesieni na duchu dążyli tedy naprzód i wkrótce rozciągnęło się przed nimi Morze Czarne. Okrążyli wschodni cypel mijając białe kredowe urwisko, o którym wspominał w swoich wskazówkach król Fineus; przybili więc do lądu kilkanaście stajają dalej na wschód, gdzie żółte skały przegradzały małe dolinki obramowane wąskimi piaszczystymi łąkami.

Zaledwie znaleźli się na brzegu, zaczął dąć wiatr północno-wschodni i niebawem w dół cieśniny potoczyły się potworne fale. Oni śmiali się, krzyczeli i ciskali w siebie garściami piachu, by wylądować jakoś ulgę i radość. Ateńczycy: Argos, Bootes i Faleros, kupili owce od rybaków bityńskich zamieszkałych w pobliskiej dolinie i natychmiast ofiarowali je Atenie w podziękę za znak ostrzegawczy; ale trzej synowie Posejdona, nie chcąc, by ich prześcignięto w pobożności, wyznaczili kawałek ziemi na uroczysko ku czci swego ojca, Druzgocącego Skały i kupili mu na ofiarę dwa czerwone byki.

Na tej plaży dołączyli do nich Mariandynowie. Tutaj także Idas grubiańsko przypomniał liczne żarty Orfeusza, drwiąc zwłaszcza z Peryklimenosa-czarownika, który jak dotąd bynajmniej nie dowiódł Argonautom, że jest w ogóle wyposażony w jakąś szczególną władzę. Peryklimenos przeto pokazał swój kunszt, po krótkiej wyprawie na poszukiwanie rekwizytów oraz modlitwie do ojca Posejdona, by zesłał mu natchnienie.

Położył dwa kamyki, biały i czarny, po czym na oczach wszystkich nakrył je muszelkami; gdy zdjął muszle, kamyki zamieniły się miejscami.

Następnie wziął orzech, wykonał magiczne ruchy i wetknął go w kolano Idasa, w które orzech wsiąkł bez śladu. Potem kazał mu rosnąć, co się też stało, przyprowadzając Idasa o nieznośne bóle, gdy roślina wypuściła korzenie i zakiełkowała, aż zaczął ze łzami błagać czarownika, by usunął rosnący orzech, i prosić o przebaczenie za swoje zuchwalstwo. Peryklimenos zlitował się i wyrwał orzech od spodu za korzenie, prezentując go kompanom jeszcze z odrobiną krwi płamiącej zielony kiełek.

Potem zmienił kamień w rybkę, po prostu pocierając go dłońmi pod płaszczem, i zagotował czarkę morskiej wody

bez użycia ognia. Napomykał nawet, że może uciąć Jazonowi głowę i znów go przywrócić do życia; ale Jazon nie chciał się poddać temu zabiegowi, choć wszyscy towarzysze nalegali, by dowiódł męstwa i wiary.

Na zakończenie Peryklimenos zadziwił ich i zmylił bruchomówstwem, tak że w pewnym momencie wydawało się, że to ryba, co pierwotnie była kamieniem, deklamuje zwrotkę satyrycznej piosenki - właśnie tę dotyczącą Peryklimenosa; a po chwili, że Hylas woła radośnie spoza skały, pod którą siedzieli: „Tu jestem, Argonaucci! Zapuściłem brodę, odkądeśmy się ostatnio widzieli, i zostałem ojcem dwu dorodnych chłopaków". Ale nikogo tam nie było.

Rozdział 26 POBYT U

MARIANDYNÓW

Morze Czarne ma kształt napiętego, scytyjskiego łuku ze struną odciągniętą ku północy i różni się pod wieloma względami od Morza Śródziemnego. Zasilają je wody licznych potężnych rzek, takich jak Danuba, Borystenes czy Tanais, a każda z nich większa od tych, co wpadają do Morza Śródziemnego, z wyjątkiem Nilu; i nie ma tam ani jednej porządnej wyspy. Okolice północne są tak zimne, że - choć się to zdaje nie do wiary - zamarza nawet morska woda, zaś ogromne Jezioro Meockie, połączone z Morzem Czarnym wąską cieśniną, często bywa w zimie pokryte lodem na dwie stopy grubym. Największe rzeki wpadają doń na północy i północo-zachodzie, wiosną i latem potężnie wezbrane wskutek topnienia śniegów; potem ich mętne wody toczą się wałem ku Bosforowi, gdzie, nie mogąc wtargnąć wszystkie na raz, tworzą prąd wzdłuż południowego wybrzeża aż do gór Kaukazu. Na całym tym obszarze zapadają nieoczekiwanie mgły, zacierając zarysy lądu, przy czym prądy i wiatry, nawet przy pięknej pogodzie, często okropnie szarpią i rzucają okrętem; ale morze obfituje w wielkie ryby, tuńczyki, fladry oraz jesiotry, a jego brzegów nigdzie nie pokrywa nieościnną piaszczysta pustynia.

Pośrodku północnego wybrzeża sterczy Półwysep Krymski, gdzie żyją dzicy Taurowie, którzy z lubością składają ofiary z ludzi, zaś nabite na pale głowy cudzoziemców

umieszczają wokół swych domostw. Za Taurami mieszkają Kimerowie, lud drobny, ciemny i pobudliwy, słynący z pięknego śpiewu i męstwa na wojnie, lecz wszystko to nałogowi sodomici; na wschód zaś i zachód od Kimerów leżą siedziby długowiecznych, sprawiedliwych Scytów, którzy nie mają innych domów prócz wozów na kołach, piją kobyle mleko i wspaniale strzelają z łuku. Jeszcze dalej za nimi żyją czarno odziani ludożercy Finowie, Neurowie - wielu z nich nocą zmienia się w wilkołaki; a także myśliwi Budynowie, co się malują czerwoną i niebieską barwiczką, budują drewniane miasta otoczone palisadą i noszą kołpaki oraz tuniki ze skórek bobrowych; i Esedonowie, którzy uważają za akt pobożności zjedzenie zwłok własnych rodziców, z ich czaszek zaś sporządzają puchary; dalej, łysogłowe plemię kapłanów, Argippajów, co jeżdżą na białych koniach, nie noszą broni i żywią się gęstym twarogiem z mleka zakwaszonego wiśniowym sokiem. Na zachodnim wybrzeżu osiedli Tynowie i Bityńczycy mówiący językiem trackim; oraz lubieżni piwo-sze Getowie; ponadto Scytowie-rolnicy; rybacy Brygowie, którzy noszą na biodrach przepaski z foczej skóry; dalej tatuowani poszukiwacze złota Agatyrsowie, którzy wciąż czczą Trójboginię z pierwotną prostotą. Wybrzeża wschodnie zamieszkują Kolchowie, kupcy Apsylaje i Scytowie Królewscy. Wybrzeże południowe należy do plemion, które opisemy po kolei, w miarę jak Argo będzie mijać ich włości lub zawijać do ich portów; ten południowy brzeg oddziela od głębi lądu nieprzerwane pasmo wysokich wzgórz, zaś klimat tutejszy zbliżony jest do greckiego.

Trzeciego dnia od chwili, gdy znaleźli się na Morzu Czarnym, Argonauci znów podnieśli żagiel walcząc nadal z falami, ale bez żadnej przygody, aż pod wieczór ujrzeli przylądek Kalpe i tuż przy brzegu skalistą wysepkę, długą najwyżej na osiem kroków i wystającą z morza na wysokość czło-

wieka. Na tej wyspie - największej chyba ze wszystkich, jakie mieli zobaczyć podczas całej dalszej podróży do Kolchidy - wysiedli i złożyli Apollinowi koźlątko w ofierze. Krew jego zebrano do tarczy Jazona i wszyscy umoczyli w niej palce ponawiając przysięgę lojalnego braterstwa i klnąc się, że do końca nie opuszczą okrętu. Potem wylali krew na piasek wołając chórem: - Niechaj nasza własna krew tak zostanie przelana, jeśli złamiemy przysięgę! - Ceremonia ta wydawała się niezbędną, skoro wpłynęli na morze dyszące nieustanną groźbą, morze, po którym żaden z nich jeszcze nie żeglował. Odańczyli także taniec w kręgu zwany „Żurawiem” przy wtórze muzyki Orfeusza, śpiewając:

Witaj, Febie, Władco Zgody,
Febie zawsze sprawiedliwy...

Atalanta zaś pozwoliła Meleagrowi znowu się przebłagać. Żuraw był poświęcony Artemidzie, lecz Apollo i ona, jako brat i siostra, mieli wiele wspólnych symboli i atrybutów.

Argonauci pozostali na tej wysepce przez całą noc, a o świcie powiał znakomity wiatr zachodni, który pod wieczór doniósł ich do granic państwa Mariandynów spowinowaconych z Trakami. Mijane obszary wydawały im się morzem drzew zalewającym niskie pagórki; po drodze dostrzegli ujścia trzech rzek: zamulonej, rwącej Sangarios, Hypios o poszarpanych brzegach oraz szerokiej Lykos. Gdy tylko Lykos zniknęła za rufą, okrążyli Przylądek Acheruzyjski i posłuszni wskazówkom króla Fineusa zawinęli do zatoki z drugiej strony; osłaniało ją od wiatru ogromne i niedostępne urwisko uwieńczone platanami.

W głębi owej zatoki leżało główne miasto Mariandynów, słynne ze swych pięknych sadów, pól i ogrodów. Jęczmień, proso, sezam i wszelkie odmiany warzyw rosły tam w wiel-

kiej obfitości podobnie jak winorośl, drzewa figowe, orzechy laskowe, grusze i wszystko inne prócz oliwek; tutejsza gleba bowiem jest dla nich zbyt ciężka. Urwisko obniża się stopniowo w głąb łądu ku dolinie Lykos, zaś opodal wierzchołka, w wąskiej kotlinie, znajduje się rozpadlina, jedno z głównych wejść do Świata Podziemi. Tu wytryska niebezpieczna struga Acherontu i spływa parowem do stóp urwiska; jego wody są lodowato zimne i połyskliwe szron powleka kamienie u wejścia do czeluści. Nikt się dotąd nie zapuścił w to straszliwe miejsce oprócz jedyne go Herkulesa: w wiele lat później zszedł on parę staj w dół, na polecenie króla Erysteusa, aby zanieść osobiście bogu Hadesowi skargę na złe traktowanie, które ponoć (one tak twierdziły) spotkało z jego rąk pewne dostojne dusze.

Skoro tylko król Lykos dowiedział się, że Argonauci ocalili jego siostrę i towarzyszy z udręk niewoli u Bebryków, zgotował wybawcom iście królewskie powitanie. Jazon, Polideukes i wszyscy pozostali musieli odrzucić ponad połowę bogatych darów, jakimi ich obsypał, ponieważ Argo była okrętem wojennym i brakło na niej pomieszczeń na towary.

Gdy już wszyscy zasiedli do sutoj uczt, która ciągnęła się - potrawa za potrawą - przez okrągłe dwanaście godzin, Lykos zapytał Jazona:

- Powiedz mi, książęcy zbawco mego kraju, czy znasz greckiego osiłka imieniem Herkules z Tyrentu? Ma on siedem stóp wzrostu, nosi lwią skórę i jest najniezwyklejszym człowiekiem na całym świecie. Kilka lat temu, za panowania mego ojca Daskilosa, przechodził tędy piechotą z kraju Amazonek, niosąc jako zdobycz wojenną pas królowej Hipolity. W owym czasie mój ojciec walczył z Bebrykami i Herkules ofiarował się, że ich podbije dla niego, co też uczynił bez większego trudu, zabijając króla Mygdona, brata Amykosa, i zajmując północne obszary ich państwa, nic bowiem

nie mogło wstrzymać Herkulesa, gdy raz zaczął wymachiwać nad głową swoją spiżem okutą maczugą. Młodszy brat mojej żony zginął podczas bitwy i wyprawiliśmy mu pogrzebowe igrzyska; Herkules walczył wtedy na pięści z naszym mistrzem Tytiasem i zapomniawszy o własnej sile roztraskał mu czaszkę. Miał oczywiście wyrzuty sumienia i podjął się dla zadośćuczynienia podbić jeszcze jakieś wrogie plemię, którekolwiek sobie mój ojciec wybierze, na co on chętnie przystał: mianowicie Enetów na wschód od nas. Tak czy owak by nie otrzymał innego odszkodowania. Eneci to uparte niedobitki wielkiego ludu, który Pelops powiódł niegdyś do Grecji.

Jazon odparł półgłosem: - Królu Lykosie, ten sam Herkules był członkiem naszej załogi, ale fatalnym zbiegiem okoliczności straciliśmy go parę dni temu. Gdyśmy wysiedli na brzeg w pobliżu ujścia Kiany, jego przybrany syn Hylas skorzystał z okazji, by odeń uciec, niewdzięczny mały łajdak, z brzęczącym trzosem u boku; miał nadzieję, jak przypuszczamy, dotrzeć do Troi drogą lądową znad Jeziora Askańskiego i złapać tam okręt na Lemnos, gdzie czeka nań ukochana imieniem Ifinoe. Herkules przez parę godzin nie zauważył zniknięcia Hylasa, ale potem owładnięty bólem pognał na poszukiwania. Goniliśmy go spory kawał traktem do Troi, lecz nie zważał na nasze krzyki i wkrótce nas pozostawił daleko w tyle; zawróciliśmy więc z ociąganiem. Kalais i Dzetes, co tam siedzą, oraz Tyfis, nasz sternik, radzili, abyśmy ruszali w dalszą podróż, ale jak tu było opuścić towarzysza? Król Admetos z Fery kładł na to gorący nacisk, zyskując moje pełne uznanie, a za nim Akastos syn Peliasa i Peleus Myrmidon. Jednakże większość była przeciwko nam i w końcu musieliśmy im ustąpić. Podnieśliśmy kamienie kotwiczne i z bólem serca odpłynęliśmy. Jednak nie chciałbym obwiniać o tę decyzję ani Tyfisa, ani Kalaisa czy

Dzetesa. Wierzę, że z pewnością jakiś bóg przemówił przez ich usta.

Lykos współczuł Jazonowi: wódz wyprawy, rzekł, często musi podejmować przykre dla siebie decyzje.

Jazon zwierzył się Lykosowi z prawdziwych przyczyn pojawienia się Argo na Morzu Czarnym, a Lykos przyklasnął jego odwadze i pobożności. Ofiarował Jazonowi usługi swego syna Daskilosa, który by popłynął z nim aż do rzeki Termodont, na polowie drogi do Kolchidy, i w razie potrzeby przedstawił go wszystkim wodzom plemion oraz królom na wybrzeżu.

Jazon chętnie przyjął tę propozycję i Argo wyruszyłaby następnego ranka z łagodnym wiatrem zachodnim, gdyby nie okrutny wypadek. Idmon, Peleus i Idas wyszli na przechadzkę po wysokim brzegu rzeki Lykos, aby przewietrzyć się trochę po nadmiernym obżarstwie, i Idmon zaczął im opowiadać złowróżbny sen, jaki nawiedził go tej nocy, o dwu parzących się węzach, co jest najgorszym z możliwych snów. Idas, który do snów nie przywiązywał wagi, zaczął kpić z Idmona, gdy coś nagle poruszyło się wśród trzciny i wielki dzik, który tarzał się tam w błocie, runął na nich. Idas z Peleusem uskoczyli na bok, lecz Idmon stał w miejscu, niezdolny się poruszyć. Dzik wbił mu zakrzywione białe szable w prawe udo i rozplątał je powyżej szkarłatnego, sznurowanego trzewika. Krew trysnęła z rany, Idmon z krzykiem upadł na twarz. Peleus cisnął oszczepem w dzika umykającego z powrotem w krzaki, ale trafił nie celniej niż wówczas, gdy stał oko w oko z wielkim dzikiem z Kali-donu. Wrzasnął ze złości, a dzik znowu zawrócił. Tym razem uderzył na Idasa, który nastawił nań włócznię mierząc pomiędzy bark i szyję i powalił go na miejscu. Idas swymi przechwałkami często niecierpliwił Peleusa; prawdą było atoli, że we władaniu dzidą nie miał sobie równego w Grecji

i po dziś dzień nikt go nie prześcignął. Zostawili leżącego dzika i pospieszyli do Idasa, lecz nie mogli powstrzymać upływu krwi. Mopsos nadbiegł ze swymi driakwiami, jak: sok jemioly, wyciąg ze złotej różgi, czyścica polnego oraz krwawnika pospolitego, a także czysta terpentyna. Przybył jednak za późno. Idmon zbladł śmiertelnie i skonał bez słowa w ramionach Idasa. Jasne było, że dzik, którego nigdy przedtem nie widziano w tej dolinie, nie był zwyczajnym dzikiem; Argonauci doszli do wniosku, że ożywił go duch zmarłego Dokona, Megabrontesa, którego Idmon przez przeoczenie omieszkał ułagodzić. - Totemem Megabrontesa był bowiem Dzik.

Król Lykos osobiście wziął udział w ceremoniach pogrzebowych, co ciągnęły się trzy dni. Argonauci pocieszali się przypominając sobie nawzajem, że Idmon był jednym z Wtajemniczonych i zapewne panuje teraz pomiędzy umarłymi. Całe stado owiec zarżnięto na jego grobie, po czym Mariandynowie wzniesli nad nim wysoki kopiec, na szczycie zaś zasadzili dziką oliwkę; liście tego starożytnego drzewa włożone pod poduszkę do dziś zapewniają prorocze sny.

I znów Argonauci już, już mieli odpływać, gdy stracili następnego towarzysza, sternika Tyfisa, który zmarł na wyniszczającą chorobę, na jaką cierpieli przed nim jego ojciec i dziadek. Przekleństwo spadło na cały ród, odkąd dziad Tyfisa przypadkiem ściął święty dąb; Wyrocznia orzekła, że żaden mężczyzna z rodziny nie może żyć dłużej, niż żyło drzewo, a miało ono czterdzieści dziewięć lat. Mopsos zaaplikował konającemu Tyfisowi łyżkę rosółu przyrządzonego z serca sorka i wątroby myszy polnej; ale nawet to nie zdołało go uratować, choć na kilka godzin polepszyło mu się nadzwyczajnie.

Ponownie przez trzy dni płakali i lamentowali. Usypali drugi kurhan, równie wysoki jak tamten, i zaczęli szeptać

pomiędzy sobą: - Wejście do Świata Podziemi leży niedaleko. Kto umrze następny? Kto jest tym trzecim? - Wiadomo mianowicie, że takie śmierci zawsze chodzą trójkami. Lecz Długi Ankajos znalazł na pokładzie Argo szczura plądrującego po skrytkach, zatłukł go kamieniem i wykrzyknął: - To warzysze, płaczmy nad trzecim zmarłym Argonautą! - To im przywróciło otuchę. Ale powstał spór, bo jedni mówili, że Nauplios powinien zostać sternikiem na miejsce Tyfisa, a drudzy żądali obrania Ifitosa, który przez parę lat był szyprem handlowego okrętu; w końcu Jazon powierzył to stanowisko Dłугоmu Ankajosowi, co zadowoliło prawie wszystkich.

Ósmego dnia z zachodnią bryzą podjęli podróż. Niedawny sztorm północno-wschodni wzburzył morze. Płynąc wzdłuż brzegu minęli ujście jeszcze dwu rzek: ciemnej Bilajos, gdzie plaża jest czarna od żużli splukanych z Przylądka Węglowego; i Partenios, zwaną rzeką wianków, od wielu kwiecistych łąk, przez które płynie. Następnie dotarli do Enetii, słynnej z bukszpanu, dzikich mulów, które się rozmnażają, oraz z eneckiego pisma drzewnego, starszego niż kadmejskie; zarzucili kotwicę na podwietrznej podwójnego cypla wysuniętego w morze, tuż przy wysepce o stromych żółtych brzegach. Ale Eneci uciekli, gdy ujrzeli, że Argo się zbliża, i nie pokazali się już, dopóki nie odpłynęła następnego dnia o świcie.

Potem żeglowali wzdłuż poszarpanego i niedostępnego wybrzeża do przylądka Karambis, rozległego cypla obramowanego czerwonym urwiskiem, gdzie wedle słów Daskilosa należało oczekiwać, że wiatr się odwróci; jednakże nadal wiał z zachodu. Płynęli przez całą noc, aż nad ranem znaleźli się w połowie drogi do Synope mknąc wzdłuż wznoszącego się pionowo skalnego pustkowiecia, ziemi Paflagonów; a ponieważ nic nie wskazywało na to, że wiatr ucichnie, płynęli

dalej przez cały dzień. O zmroku zarzucili kotwicę na podwietrznej skalistej rafy częściowo ukrytej pod wodą, parę staj od Lepte, wielkiego przylądka, który dzieli południowy brzeg Morza Czarnego na dwie płytkie zatoki.

W ciągu trzech dni i dwu nocy przebyli jakieś dwa tysiące dwieście pięćdziesiąt stadiów, nie poprzestali przy tym na pomocy wiatru i prądu, ale poganiali Argo wiosłami, by w dwu długich etapach dziennie nadrobić stracony czas.

Tegoż dnia, kiedy dotarli do rafy, Herkules wędrujący piechotą w stronę Kolchidy wkroczył na terytorium Mariandyków. Król Lykos powitał go z radością, powiedział jednak:

-Niestety, drogi dobroczyńco, gdybyś był przyszedł chociaż dzień lub dwa wcześniej, natknąłbyś się na swoich towarzyszy Argonautów, którzy gorzko rozpaczali po twojej stracie, a przynajmniej rozpaczął Jazon, ich kapitan. Wiem z jego opowiadania, że gdyś się od nich odłączył w pobliżu Askanii, dwaj Tracy, Kalais i Dzetes, oraz sternik Tyfis odradzili im czekanie na ciebie.

-Doprawdy? - rzekł Herkules. - Oni to popamiętają.

-Tyfis już umarł, wyniszczony gorączką - dodał Lykos.

-Nie szkodzi - odparł Herkules. - Jeszcze mi zostali ci dwaj Tracy.

-Zaopatrzę cię w galerę wojenną, żebyś mógł ich ścigać, drogi dobroczyńco - obiecał Lykos - ale wpiersz się razem i wskrześmy w pamięci dawne czasy.

-Taki jestem głodny, że mógłbym pożreć wołu! - ryknął Herkules.

-Zjesz dwa, jeśli będziesz miał ochotę - odparł Lykos. Uważał, żeby nie napomknąć nic o Hylasie, dopóki Herkules się nie naje i nie popije sobie należycie.

Gdy się posilali znakomitą pieczenia wołową, w przed-sionku zrobił się ruch i wysoki mężczyzna, Grek z wyglądu, odziany w strój królewskiego herolda, zamasyście zbliżył

się ku nim. Pozdrowi! Lykosa pochlebnymi słowy, lecz dodał:

-Mam posianie nie do waszej dostojności. Dotyczy ono twego szlachetnego gościa, księcia Herkulesa z Tyryntu.

-Na mą duszę, byłżeby to Gnojek! - wrzasnął Herkules. - Trzymasz się mnie jak cień i skradasz niemal tak samo bezszelestnie. - Miło mi cię ujrzyć, najszlachetniejszy Herkulesie - rzekł Taltybios kłaniając się nisko.

-Przykro cię ujrzyć - odparł Herkules z okropnym grymasem.

Taltybios przemilczał obrazę i wyciągając przed sobą krętą różdżkę oliwną powiedział łagodnie: - Król Myken, Eurysteus, przesyła ci pokłony i żąda, abyś natychmiast wracał do Grecji i w ciągu jednego dnia oczyścił zapuszczone stajnie oraz obory króla Augiasza z Elidy.

-Czy cię doprawdy posiał przez połowę zamieszkanego świata wykrzyknął Herkules - żeby mnie prosić o wykonanie zwykłego sprzątanego na moim rodzinnym Peloponezie? A cóż to za człowiek!

-Jestem tylko heroldem - tłumaczył się Taltybios. - Nie, jesteś także Gnojkiem - odrzucił Herkules.

Taltybios uśmiechnął się lekko i odrzekł: - Niestety, najszlachetniejszy Herkulesie, ty nim teraz zostałeś.

Herkules ryknął śmiechem, bo znów wpadł w świetny humor.

-Dobrze powiedziane! - wrzasnął. - Dla tego dowcipu usłucham twego pana. Ale najpierw muszę uzyskać pozwolenie króla Augiasza, który znajduje się na pokładzie Argo, tylko o jeden dzień drogi stąd na wschód. Król mi obiecał chyżą galerę wojenną i jutro wyruszę za nimi.

-Rozkaz króla mówi, że z a r a z wrócisz do Grecji - odrzekł Taltybios stanowczo.

-Nie mogę oczyścić stajen i obór mego druha Augiasza

bez jego zezwolenia - stwierdził Herkules. - Kto wie, może on woli, żeby zostały brudne?

Upierał się długo. Ale gdy tylko następnego rana wstąpił na pokład pożyczonej galery głowa go rozboleła i zmieszane głosy dziecięce zakrzyczały: „Wracaj, wracaj, Herkulesie! Zabijasz nas! Wracaj, wracaj!” I musiał wracać. Na molo portowym Lykos odważył się spytać, jakie zdobył wieści o Hylasie, a Herkules wyjaśnił posępnie, że żadne. Opisał swe bezowocne poszukiwania wśród Myzjan i opowiedział, jak wziął zakładników spośród ich władców i oddał ich na służbę swemu szwagrowi do pomocy przy budowie osady u ujścia Kiany.

-Cóż - stwierdził Lykos - możliwe, rzecz jasna, że Hylas ukrywa się gdzieś wśród Myzjan, ale z napomnień jednego z moich gości wnoszę, że niewdzięczny chłopak już od jakiegoś czasu planował ucieczkę drogą lądową do Troi. Wziął z sobą, jak słyszałem, brzęczącą sakwę; zawierała pewnie złote i srebrne ozdoby na opłacenie przejazdu na Lemnos, gdzie podobno ma ukochaną.

-Co?! - zagrzmiał Herkules. - Więc to tak? Łotry bez serca, spiskujący, aby się mnie pozbyć i wykorzystać niewinną miłość mojego biednego chłopca do rozpustnej Ifinoe, wyposażyli go w złoto i srebro i namówili, żeby uciekł! A skoro tylko ruszyłem za nim, wymknęli się chyłkiem i opuścili mnie. Zobaczysz, jeszcze ich kiedyś przydybię; tymczasem jednak muszę odszukać mego ukochanego Hy-lasa, który, pewien jestem, nie zamierzał nic złego. To bezmyślne dziecko, w jego wieku każda gorąca suchka może go do siebie zwabić, nawet od boku Herkulesa, który go kocha wielką i cierpliwą miłością. Dziękuję, zacny Lykosie, za tę wiadomość, choć sprawiła mi ból. Jesteś wiernym przyjacielem. Teraz wracam do Grecji, ale Troja leży po drodze; a jeśli król Laomedon nie odda mi Hylasa ani nie powie, gdzie

mogę go znaleźć, rozwalę w drzazgi jego dumne miasto, kamień po kamieniu. Już dawno mu jestem winien parę mocnych kuksańców. Oszukał mnie co do pewnych ludożerczych kłaczy, które zostawiłem pod jego opieką, gdyś szedł tędy ostatnim razem.

-Cala Azja ucieszy się na wieść, żeś dał nauczkę hardym Trojanom - rzekł Lykos. - Radziłbym ci odwiedzić Dolionów i Perkozjan i pożyczyć od nich parę wojennych galer. O ile wiem, mają chętkę powojować z Trojanami.

-Tak właśnie zrobię - oświadczył Herkules. - Chodź, Gnojku, czy będziemy podróżowali razem, czy oddzielnie?

-Miałbym sobie za zaszczyt wędrować w twoim towarzystwie, najszlachetniejszy Herkulesie - odparł Taltybios - a poza tym to wielka ochrona przed zniewagami barbarzyńców, co często mają dla herolda nie więcej poszanowania niż dla białego robaka w orzechu.

Rozdział 27

MINIJCYCY Z SYNOPE

Gdy Argonauci okrążyli przylądek Lepte, który stanowi lewy róg dużego półwyspu w kształcie głowy byka, wiatr nagle się zmienił z zachodniego na północno-wschodni. Przebyli o wiosłach wzburzoną zatokę okoloną białymi skałami, następnie opłynęli przylądek Synope, prawy róg półwyspu. Przylądek ten ma strome zbocza i płaski wierzchołek, z daleka więc wydaje się wyspą, zwłaszcza że między morze łączące go z lądem jest niskie. Mała, bielona osada, wybudowana na wschodnim brzegu w pobliżu międzymorza, rozrzewniła Argonautów przypomnieniem ojczyzny, bo schludne a mocne domy budową ludzaco naśladowały ich własne miasta w Grecji. Jazon spróbował przybić do międzymorza, ale okazało się, że dostępu strzegą ostre, wapienne rafy podziurawione jak rzeszoto, zawrócił tedy Argo ku małej łasze na samym półwyspie i tam zawinął do brzegu. Łacha była znakomicie osłonięta od wiatrów, zarówno zachodnich jak północno-wschodnich.

Argonauci wysiedli na ląd i zaczęli rozpalać ognisko z drzewa wyrzuconego przez fale, Echion zaś przyjaznym gestem pozdrowił młodzieńca, co obserwował ich uważnie spoza wierzchołka niskiej skarpy nad plażą. Pomachał ręką w odpowiedzi i niebawem pojawił się znowu na zboczu parowu zjeżdżając ku nim na mule z niebezpieczną szybkością. Nosił wilczy kołpak oraz naszyjnik z kłów wilczych i wy-

krzykiwał radośnie imiona Tesalczyków: Koronosa i Eurydamasa, a także Admeta, króla Fery, których rozpoznał ze szczytu skarpy po odznakach i ekwipunku. Okazało się, że to Autolikos z Trykki, Minijczyk, uważany przez nich za zmarłego. Pięć lat temu, z dwoma braćmi, towarzyszył Herkulesowi w wyprawie do ziemi Amazonek, żaden z nich jednak stamtąd nie wrócił; gdy pytano, co się z nimi stało, Herkules poprzestał na wyjaśnieniu, że w marszu pozostali w tyle i prawdopodobnie zginęli z rąk Paflagonów.

Było to radosne spotkanie. Autolikos (a jego bracia Flogios i Deilejon żyli również i nadeszli zaraz po nim) nie widział rodaków ani nie miał żadnych nowin z ukochanej Tesalii, odkąd Herkules ich opuścił ponieważ Autolikos nie zaważał się użyć w stosunku do Herkulesa tego twardego słowa. Zdaje się, że Flogios rozchorował się w marszu, a Deilejon skrzył kostkę; ale Herkules nie chciał na nich czekać czy przynajmniej robić mniej niż swoje zwykłe dwieście siedemdziesiąt stadiów dziennie. Nie nadążyli i Autolikos wielkodusznie pozostał z nimi. Paflagonowie, plemię grubiańskie, uparte, ale szlachetne, potraktowali ich życzliwie; oni zaś wywdzięczyli się za okazaną dobroć zapoznając mieszkańców kraju z paroma użytecznymi sztukami i rzemiosłami, nie znanymi tam dotychczas. Przede wszystkim nauczyli Paflagonów, jaką wartość ma drzewo budulcowe rosnące obficie na wzgórzach, takie jak klon i orzech górski, wysoko cenione na Zachodzie jako materiał do wyrobu stołów i skrzyń, oraz pokazali im, jak suszyć i przycinać drewno na eksport. Bracia zorganizowali także połowy tuńczyków i wyjaśnili gospodarzom, ile naprawdę są warte zagraniczne towary przywożone do ich portu drogą lądową z Persji i Baktrii. Dotychczas Paflagonowie pozwalali swoim sprzymierzeńcom Trojanom handlować z kupcami ormiańskimi na dorocznych targach i zadowalali się skromną prowizją

od sprzedanych produktów, lecz teraz Autolikos z braćmi poradził im pertraktować z Ormianami, gdy tylko przybędą do kraju, i ciągnąć rozsądne zyski z pośrednictwa.

Sami Tesalezycy wzbogacili się na zakupie i odprzedaży takich rzeczy jak skóry tygrysie, wzorzyste dywany, balsam, cynabaryt, lubryka, onyks, turkusy, lapis-lazuli oraz płytki galackiej miki, którą królowie i książęta szklą okna swoich łóżnic. Każdy z nich posiadał teraz wór złotego piasku niemal równy wagą właścicielowi, ale wszystkim trzem cniło się za Tesalią. Wzdragali się przed niebezpieczeństwami drogi lądowej, a nie będąc biegłymi żeglarzami nie mieli sposobu wrócić morzem, nie powierzyliby bowiem życia i mienia Trojanom. Flogios oświadczył, że chętnie by zostawił wszystkie skarby, gdyby mu to pozwoliło raz chociaż spojrzeć znowu na „urocze, wilgotne łąki Jonii i Letajon, gdzie pasą się kobyły zarodowe, igrają źrebięta, a pod topolami piskliwy głos kobzy koniucha wtóruje płąsom krzepkich chłopczków”.

Gdy im Jazon powiedział, że Argo zmierza do Kolchidy, gdzie on pragnie odzyskać Złote Runo ze świątyni Prometeusza, braci zdjął podziw i trwoga. Znali potęgę kolchidzkiej floty i armii, zarówno jak niechęć króla Ajetesza do nowej olimpijskiej religii. Rzekli jednak:

-Gdybyś przypadkiem wracał w pokoju z Kolchidy drogą przez Synope, w żadnym razie nie odpływaj bez nas do Grecji: damy ci bowiem jako zapłatę za przejazd połowę złotego piasku, jaki posiadamy (złotego piasku znoszonego tu z Indii przez olbrzymie rogate mrówki okradane z kolei przez ciemnych Dandów), a także parę pękatek trzosów z klejnotami.

-Albo jedźcie z nami teraz i pomóżcie zdobyć Runo -odparł Jazon - albo siedźcie tutaj i niczego nie spodziewajcie się po nas w drodze powrotnej. Jeśli pojedziecie, nie

będziemy żądali jako opłaty ani złota, ani klejnotów, a tylko zapasów wystarczających na parę pozostałych odcinków podróży.

Ale Echion się wtrącił: - Nie, nie, synu Ajzona. Niech oni nam zdobędą zapasy i oprócz tego zapłacą złotym piaskiem, tyle dla każdego Argonauty, ile zdoła nabrać w obie garście i donieść do swojej sakiewki nie prostując kciuków; nie będzie tego wiele, ale wystarczy, by przestali z oskomą spoglądać na worki. Żeby dowieść jednak, że nie jestem chciwy na złoto, sam nawet palca nie włożę do worka.

W końcu trzej bracia pokrzepieni mariandyńskim winem, postanowili wsiąść na pokład i ugodzili się co do zapłaty. Echion rozpostarł na ziemi swą świętą szatę, aby przypominała Argonautom, że nie powinni łamać umowy podnosząc kciuki lub sięgając po raz drugi. Następnie każdy po kolei zanurzał obie dłonie w worze i dobywając je pełne wysypawał złoto do swojej kieski. Długi Ankajos, który miał największe garście, wyjął więcej niż pozostali, ale rozsypał połowę wygrzebując swój trzos, to samo się przydarzyło paru innym; lecz Mały Ankajos, o drobnych dłoniach, natarł je sobie łojem po obu stronach aż do przegubu i bardzo ostrożnie doniósł do sakiewki wszystko prócz paru ziarenek. Echion ciepło pochwalił roztropność towarzysza, a ten w zamian poradził mu strząsnąć w jedną fałdę szaty i wziąć sobie jako premię wszystek rozsiany piasek - dosyć dużo, jak się potem okazało, na złotą pochewkę do oliwnej różdżki Echiona i złoty pasek rzeźbiony w święte godła.

Jazon zgodził się zaczekać dwa dni, aż tesalsey bracia uładzą swoje sprawy. Daskilos, syn Lykosa, opuścił zatem Argonautów: nie potrzebowali już jego usług, bo nowo zaciężni znali dobrze nadbrzeżne ludy aż do kraju Amazonek.

W ten sposób załoga statku była znowu w pełnym składzie, miejsca Herkulesa, Idmona i Tyfisa zajęli trzej bracia,

k którzy zaopatrzyli okręt w płaskie ciastka z orkiszu, suszone mięso tuńczyków, dzbany topionego tłuszczu delfinów oraz słodką, marynowaną baraninę.

Stojąc na cyplu Orfeusz i pozostali wtajemniczeni z Misteriów na Samotrace złożyli teraz ofiary Wielkim Jedynym i zanieśli korne modły o wiatr północno-zachodni; nie zawiął jednak. Doszli do wniosku, że musieli omylić się w rytuale, i zaczęli do następnego dnia, aby wykonać go powtórnie. Wtedy wiatr stopniowo zmienił się na północno-zachodni, jakiego potrzebowali, ale dał niezbyt mocno.

Tego dnia przebyli gładką zatokę wzdłuż pagórków nastrożonych drzewami aż do samej wody; daleko w głębi lądu sterczał podwójny stożek góry Saramene. Tuż obok przylądka w dalszym krańcu zatoki minęli deltę Halis, największej rzeki na całym południowym wybrzeżu, ale żeglownej tylko na małym odcinku powyżej ujścia; gdy potem okrążyli przylądek, ujrzeli nie opodal pasące się stada pięknej odmiany saren, tak zwanych gazeli, których dotąd nie widział żaden z nich prócz Naupliosa, kiedy raz jego okręt rozbił się przy brzegach Libii. Gazele mają wielkie oczy, długie uszy, cienkie nóżki i mięso ich jest wyborne w smaku. Atalanta chciała wysiąść na brzeg i zapolować na nie, ponieważ Nauplios ją sprowokował mówiąc, iż są tak chryże; że nawet ona żadnej nie zdoła doścignąć; ale Jazon się nie zgodził i płynęli dalej. Za przylądkiem rozciągała się długa plaża u stóp niskich wzgórz, dalej zaś bagienne jezioro pełne wodnego ptactwa. Wyszli na ląd na jakieś dwie godziny dla odpoczynku i Tesalczycy - a była ich teraz spora gromadka - dali pokaz tańców w pełnym uzbrojeniu przy wtórze dzikiej muzyki Jazonowej puszczalki. Płasali bardzo zwinnie, skacząc nadzwyczaj wysoko i wywijając mieczami nad głowę. Dwie grupy tancerzy przedstawiały mimicznie bitwę, kolejno zwyciężały i ponosiły klęskę, zadając sobie na wza-

jem najcięższe z pozoru ciosy, z takim jednak kunsztem i umiarem, że nawet rysa nie pozostała na niczym hełmie.

Tymczasem Meleager i Atalanta pospieszyli polować na gazy, ale wrócili bez tchu i z pustymi rękami, gdy okręt już był gotów do odjazdu.

Tej nocy płynęli z wolna przez następną zatokę i o brzasku okrążyli niski, zalesiony przylądek Arikon, gdzie kręta Iris wpada do morza.

- Tutaj - rzeki Autolikos - leży osada krętobrodych Asyryjczyków w długich szatach, uciekinierów ze swego kraju; a dalej rozciągają się obszary Chalibów, dzikiego szczepu słynącego z wyrobów żelaznych; ostatnio z nimi handlowałem. Wkrótce ujrzymy wysepkę zwaną Wyspą Wymiany, tuż przy brzegu chalibejskim, gdzie przyjeżdżamy z Synope czółnami z wydrążonych pni i rozkładamy na skałach malowaną ceramikę minijską, lniane płótno z Kolchidy i kubraki z owczej skóry farbowanej na czerwono marzanną lub na żółto wrzosem, jakie cenią Chalibowie, oraz kołczany barwione cynobrem. Potem odpływamy ukrywając się poza skałami. Skoro tylko znikniemy z oczu, Chalibowie przeprawiają się na tratwach na wysepkę, układają koło naszych towarów wyostrzone, szerokie groty do strzał i brzeszczoty toporów, a także szydła, noże i igły do żagli, po czym oddają się znowu. Jeśli po powrocie zadowolili nas oferowana cena, zabieramy ich towary i jedziemy do domu; jeśli zaś nie, odkładamy osobno te nasze produkty, których naszym zdaniem ich zapłata nie pokrywa. Wówczas Chalibowie pojawiają się powtórnie i płacą za tę oddzielną kupkę jeszcze paroma narzędziami z żelaza. Wreszcie dobijamy targu, o ile Chalibowie obrażeni nie zabiorą wszystkich swoich wyrobów żelaznych pozwalając nam odpłynąć z pustymi rękami; jest to bowiem lud kapryśny.

Argo z rześkim wiatrem sunęła wzdłuż brzegu mijając kil-

ka wiosła złożonych z szafasów z gałęzi, ale Argonauci nigdzie nie dostrzegli owiec ani bydła, choć trawy rosło dosyć, by wyżywić niezliczone stada. Pagórki były coraz bliżej wody i wkrótce przepłynęli obok Wyspy Wymiany. Potem brzeg zakrzywił się nagle ku północy i po kilkuset stajach dotarli o wiosłach do niskiego cypla zwanego dziś Przylądkiem Jazona. Niebawem zapadł zmierzch i wiatr ucichł, oni zaś w obawie zaczepki ze strony wojowniczych Taberenów, których ziemie zaczynały się od tego przylądka, zarzucili kotwicę na podwietrznej innej wysepki. Była to noc pamiętna dla Argonautów, bo właśnie wtedy Nauplios nauczył ich nazw konstelacji niebieskich, wszystkich, jakie sam znał, a więc: Niedźwiedzica Kallisto, jej syn Arkas (powszechnie zwany Niedźwiednikiem), Plejady (akurat wschodziły) i Kasjopeja. Potem się zabawiali sami nadając imiona innym; a niektóre z nich rozpowszechniły się w greckich portach po powrocie Argo. Należą do nich bliźniacze gwiazdy Kastor i Polideukes, których blask uspokaja najbardziej wzburzone morza; i wielka powolna konstelacja Herkulesa przy Pracy; i Lira Orfeusza; i gwiazdozbiór Centaura Chejrona (nazwał go tak Jazon) - wszystkie one do dziś są znane. Jest także Delfin Małego Ankajosa: bo tego wieczora wszyscy prócz niego mieli na obiad baraninę smażoną na tłuszczu delfina, który był dlań zakazany; jadł zatem suszonego tuńczyka i nadał konstelacji nazwę „Delfin Małego Ankajosa”. Było to na wiele lat przedtem, zanim samą Argo umieszczono na niebie, nisko nad południowym horyzontem: układ dwudziestu trzech gwiazd. Cztery z nich tworzą maszt, cztery jarzmo steru i cztery prawą burtę; pięć przypada na kil, pięć na okrężnicę; ale dziobu brak - za śmierć ludzką, jakiej stał się przyczyną.

Nazajutrz powiosłowali dalej, na morzu panowała głódź; ale przy tych brzegach wieje zwykle wiatr północno-zachód-

ni, wkrótce też zadąi znowu niosąc ich z dużą szybkością obok kraju Tybarenów. Według opowiadania Autolikosa, dziakusy te niedawno zrzuciły z tronu Boginię Matkę sadzając na jej miejscu Ojca Dzeusa; ale okazało się, że trudno im oderwać się, całkowicie od starodawnych obyczajów, na których opierała się ich religia. Mężowie zebrali się i jeden oświadczył pozostałym:

- Skoro stwórcą dziecka jest mężczyzna, siewca ziarna, a nie kobieta, będąca tylko rolą pod jego zasiew, dlaczegoż miałyby zasługiwać na jego cześć? Niech cała pobożna dbałość, dotąd przez pomyłkę okazywana kobiecie podczas ciąży i porodu, zostanie przelana na jej męża. On jest rodzicem, nie ona.

Tak też postanowiono. Teraz, gdy żona jest brzemienna, Tybaren je dwa razy więcej niż zwykle, wynosi się ponad towarzyszy, dogadza dziwacznym zachceniom i stąpa kaczym chodem, a skoro żonę chwycą bóle, leży w łóżku z obwiązaną głową i jęczy, kobiety zaś okazują mu współczucie i przygotowują kąpiele jak dla położnicy - żonę pozostawiając własnej przemyślności. Podobnie jak Chalibowie, ci Tybarenowie nie uprawiają roli, nie hodują owiec ani wołów. Żyją z rybołówstwa, polowania i owoców zbieranych w lesie; bo morza są pełne ryb, zaś lasy - zwierzyny. Rośnie tu w stanie naturalnym niezliczone mnóstwo jabłoni, grusz i różnych odmian orzechów; a dzikie wino zwiesza się ciężkimi kiśćmi kwaśnych, lecz orzeźwiających gron.

W południe Argonauci dotarli do bagnistego ujścia rzeki Keras, za którą leży Wyspa Aresa. Rozległe niebo przed nimi pociemniało nagle od rojów wodnego ptactwa wzlatającego z niskich brzegów ku morzu. Wróżbita Mopsos patrzył na nie wybałuszonymi oczyma, otwarłszy szeroko usta. -Zawracać okręt, drodzy towarzysze! - wykrzyknął. - To widok zbyt straszny dla oczu augura. - Teraz jednak ptaki nad-

ciągały od dzioba i z rufy, a wprost do Argo zmierzało stado nieczystych warzęch. Argonauci jak jeden mąż złapali za oręż, hełmy, półmiski, miedziane kociołki i zaczęli walić nimi o siebie; na ten przeraźliwy hałas ptaki zawróciły, ale ich pióra posypały się jak deszcz. Powiadają, że warzęchy wysysają oddech śpiącego męża, a ich stado uważa się za pewną zapowiedź febry. Podczas drugiej Pracy, jaką nań nałożono, Herkules zmusił wielką rzeszę warzęch do opuszczenia moczarów opodal Stymfalos w Arkadii; ubił kilka z nich, resztę wypłoszył przeraźliwym wrzaskiem.

Tak więc Argonauci płynęli dalej, a zbliżając się do Wyspy Aresa ujrzeni, że aż się roi na niej od drobnego ptactwa jak: skowronki, pliszki, derkacze, pleszki rudogony, kraski, nawet stada zimorodków; te również poderwały się chmurą, gdy Argo przepływała obok, ale odegnali je takim samym zgiełkiem.

Mopsos rozpostarł dłonie w modlitwie do Apollina wołając: - Niepoliczone klęski i niepoliczone błogosławieństwa, furkoczące chmury zwątpienia! Oko moje zmaczone. Słodczy Delos, uśmiechnij się do nas potrząsając niestrzyżonymi lokami i niechaj dobro zwycięża!

Rozdział 28 OPAŚLI

MOSYNOJKOWIE I INNI

Gdy tego wieczora minęli przylądek Zefiros, Autolikos krzyknął do kamratów:

- Tam oto leży kraina Mosynojków i obawiam się, że mi nie uwierzycie, jeśli wam opowiem, co to za ludzie, bo wy czytałem w waszych oczach niedowierzenie, kiedy opisywałem obyczaje Tybarenów. Nic przeto nie dowiecie się ode mnie i pozwolę wam oprzeć sąd o tym szczególnym narodzie na własnych doświadczeniach.

Wkrótce potem znaleźli łachę osłoniętą od wiatrów zachodnich, zarzucili kotwicę, wysiedli, rozniecili ognisko z drzewa wyrzuconego przez fale i zjedli posiłek rozstawiszszy wprzód silne straże. Ale Autolikos ich zapewnił:

- Nie macie się czego obawiać ze strony Mosynojków, bo ujrzawszy ognisko schronią się do drewnianych fortec i po zostaną tam przez całą noc. Rankiem ciekawość zwabi ich do nas z podarkami. Niebezpiecznie jest podróżować przez ich kraj, bo na leśnych ścieżkach kopią mnóstwo wilczych dołów na dzikie zwierzęta, a jeśli wędrowiec niefortunnie w który wleci, uważają go za łowną zwierzynę i zabijają bez litości. Ale nie są niebezpieczni, gdy zbrojni męże staną z nimi twarzą w twarz.

Noc minęła bez zakłóceń, a gdy tylko słońce przygrzało wybrzeże, zjawili się z wizytą dwaj Mosynojkowie, ściśle jak przepowiadał Autolikos. Wyglądali tak dziwacznie, że Argo-

nauci ryknęli niepohamowanym śmiechem. Mosynojków, mężczyznę i chłopca, ośmieliła ta widoma oznaka życzliwości i sami zaczęli się śmiać. Starszy fiknął kozia, wyrostek klasnął w dłoń. Dorosły dźwigał tarczę w kształcie liścia winogrodu sporządzoną z białej bawolej skóry, włócznię niebywalej długości z małym szpikulcem na końcu i zaokrągloną tuleją oraz koszyk pełen orzechów, owoców i innych przysmaków. Nosił białą, krótką tunikę, a całą twarz miał wymalowaną w pasy żółte i niebieskie. Na głowę założył skórzany hełm bez pióropusza, opasany białym wolim ogonem. Był potężnej tuszy.

Chłopiec, nagi i jeszcze grubszy; wręcz niesłychanie gruby, chodzić mógł jedynie z wielką trudnością, a pot przy tym ściekał mu z czoła. Jego nalana twarz i trupioblada skóra nasuwały przypuszczenie, że trzymano go ostatnio przez całe tygodnie w ciemnym pokoju i tuczono niczym wolu w oborze, co po paru pytaniach istotnie okazało się prawdą. Mięsiście uda miał wdzięcznie tatuowane w kwiaty i liście. Mężczyzna, a był to wódz plemienia, podprowadził chłopca do ogniska i wspaniałomyślnym gestem ofiarował Jazonowi zarówno jego jak kosz smakołyków, wyciągając rękę po jakiś podarek w zamian. Argonauci zaczęli rechotać jeszcze głośniejszej, bo zauważyli, że pulchne poślądki chłopca są pomalowane, jeden na żółto, drugi na niebiesko, i na każdym narysowano wybałuszone, białoczarne oko.

Jazon się stropił. Nie wiedział, co powiedzieć czy zrobić. Jednak Autolikos, który znał parę słów języka Mosynojków, wystąpił i w imieniu Jazona podziękował wodzowi za prezent zaznaczając, że chłopak jest nad podziw opasły.

- Powinien być - wykrzyknął wódz - jeśli się weźmie pod uwagę, ile miarek gotowanych kasztanów pchaliśmy w niego dzień w dzień i noc w noc.

Jazon spytał wodza za pośrednictwem Autolikosa, jaki dar

by mu w zamian odpowiadał.

Wódz odparł, że zadowoliliby się kobietą, którą Argonauci ze sobą przywieźli; choć już nie w pierwszym rozkwicie młodości i na poły zagłodzona podczas długiej podróży z Egiptu - z Egiptu, powiedział - on ręczy, że w parę tygodni zdoła ją upaść tak, że będzie przypominała dojrzałą dynię, tymczasem zaś, by okazać, że nią za chudość nie pogardza, w dowód widocznego uznania chciałby z nią obcować wobec wszystkich zebranych.

Autolikos pokręcił głową na ten bezwstydnym pomysł, ale wódz potrząsając włócznią nastawał, by przetłumaczono to Jazonowi. Autolikos usłuchał. Jego słowa wzbudziły tak niepohamowany śmiech, że wódz w dobrej wierze uznał, iż Argonauci radzi się pozbędą tego gnata w zamian za pulhnego chłopaka. Zdarł z siebie hełm i tunikę i zaczął drobić ku Atalancie we wstępnych podrygach wszetecznego tańca.

Atalanta wykrzywiła się okropnie, ale go to bynajmniej nie speszyło. Gdy zaczął odwiązywać przepaskę z bioder, odwróciła się i uciekła.

Pogonił za nią z wrzaskiem, ale Meleager zabiegł od tyłu i podstawił mu nogę, tak że rozciągnął się jak długi na kupie ostrych kamieni. Podniósł krzyk, a tłusty chłopiec wył jak rodząca kobieta. Na to ukryci dotychczas Mosynojkowie nadbiegli z pobliskiej, drewnianej fortecy zbrojni w oszczepy oraz takie same nieporęczne włócznie i białe tarcze w kształcie winnego liścia, jak miał ich wódz. Faleros, Jazon, Admetos i Akastos z łukami i strzałami uszykowali się śpiesznie, by osłaniać odwrót towarzyszy, którzy szybko spychali okręt na wodę. Gdy jednak dzicy spostrzegli, że wodzowi nie stała się żadna krzywda, a tłustego chłopca nie zabrano, nie zaatakowali straży tylnej, która też nie marnując strzał bezpiecznie wdrapała się na pokład.

Jazon wciąż trzymał podarowany koszyk z przysmakami,

a były tam: miękki placek z orkiszu; winogrona, jabłka, gruszki i kasztany; trochę cuchnącej ikry z makreli oraz ogony fląder; ponadto kawał plastra miodu. Rozdzielił ciasto i owoce między towarzyszy, a ryby wyrzucił za burtę. Ale plaster zachował dla Bootesa. - Rad bym usłyszeć twoje zdanie o tym miodzie, najszlachetniejszym Bootesie - rzekł. Nim jednak Bootes zdążył przejść do niego pomiędzy ławami, Autolikos i brat jego Flogios wyrwali Jazonowi z ręki plaster i cisnęli w morze w ślad za cuchnącą rybą.

Bootes był wściekły. - Czemuście mnie obrabowali z podarku, tesalscy piraci? - krzyczał. -Jazon ofiarował mi plaster, bo wiem o miodzie więcej niż ktokolwiek w Grecji, i chciał poznać moje zdanie.

Autolikos odrzekł: - To być może, Ateńczyku o bzyzącym mózgu. Ale już nie jesteśmy w Grecji, o czym nam przypomniał król Amykos, gdyśmy jeszcze żeglowali przez Propontydę. Mój brat Flogios i ja wyrzuciliśmy miód, bo był trujący, a jako lojalni Argonauci cenimy twoje życie.

Bootes powściągnął gniew. - Na żądła i osy! - wykrzyknął zdumiony. - Czyżby ten malowany dzikus doprawdy chciał mnie otruć? Czyżbym tylko waszej czujności zawdzięczał życie? Zapewne skropił plaster sokiem śmiertcionośnego trujadu, który, jak widziałem, rośnie na łąkach mariandyńskich.

-Nie - powiedział Autolikos - nie potrzebował tego robić. Miód tutejszy jest trujący z natury, pochodzi bowiem z rośliny zwanej koźlim jadem. Nawet odrobina przyprawi o obłęd każdego, kto do tego nie przywykł, i powali go bez zmysłów na ziemię.

-Zwykle bajdy! Ani słowu z tego nie wierzę - oświadczył Bootes znowu rozzłoszczony. - Pszczoły to mądre i wstrzeźliwie stworzenia, daleko mędrsze i wstrzeźliwsze niż ludzie, i nigdy by nie pomyślały o gromadzeniu w swoich plastrach trującego miodu lub wyrobie trującego pszcze-

lego pokarmu. Kto kiedy widział odurzoną pszczołę? Odpowiedz mi na to?

-Nazwij mnie kłamcą, jeśli masz ochotę - odparł Autolikos - ale przynajmniej wstrzymaj się od kosztowania jakiegokolwiek miodu na tych wybrzeżach. Miód Moschów, składających daninę królowi Kolchidy Ajetesowi, jest równie trujący. Pszczoły zbierają go nie z koziego jadu, tylko z pięknych czerwonych kwiatów azalii pontyjskiej, która rośnie na północnych zboczach wysokich gór Armenii.

-Nie nazwę cię kłamcą, bo jesteś towarzyszem godnym zaufania, ale oświadczam ci, że grubo się mylisz - powiedział Bootes. - Pszczoły nigdy nie odwiedzają czerwonych kwiatów i choć zbrodniarze, a szczególnie zbrodniarki, używają często miodu jako świetnego środka do ukrycia trucizny, gdy się nią posługują przeciw swoim wrogom, żaden czysty miód nie skrzywdził nawet muchy, obojętne, z jakiego kwiatu go zebrano. Oświadczam, że ktokolwiek wierzy w coś przeciwnego, jest łatwowiernym nieukiem.

W tym momencie Orfeusz zaczął grać miłą melodię, Autolikos wzruszył ramionami i kłótnia się skończyła.

Wkrótce Argo minęła parów, z którego wypływa rzeka Charsiotes, i Argonauci ujrzeli wiele trzyosobowych czółenek z wydrążonych pni drzewa, umykających spiesznie w górę nurtu. Wioślarze mieli na głowach przybrania z sępicz piór.

- Trojańscy handlarze niewolnikami często robią wypad na te wybrzeża - wyjaśnił Autolikos. - Ludzi tu porwanych używają jako robotników w kamieniołomach.

Tego dnia dopłynęli aż do Świętego Przylądka, gdzie kończą się włości Mosynoików, a zaczyna kraj Amazonki. Przylądek, poświęcony bogini Świata Podziemi, był widoczny dla wszystkich, nie tylko dla Linkeusa, na odległość przeszło pięciuset stadiów. Na skraju wznosi się stożkowy pagórek,

okolony czerwonym urwiskiem. Nie próbowali jednak wysiadać na ląd i całą noc płynęli dalej; ponieważ wszyscy dotąd napotkani ostrzegali ich, że mają unikać Amazonek.

Amazonki czczą Trójboginię i mężczyźni plemienia, do którego niegdyś należały (imię ich jednak uległo zupełnemu zapomnieniu), mieli obyczaje bardzo zbliżone do Centaurów, Etolów, Satyrów czy innych Pelazgów. Lecz gdy owi mężczyźni zaczęli z zapalem rozprawiać o ojcostwie - usłyszawszy po raz pierwszy to słowo od jakiegoś ormiańskiego czy asyryjskiego podróżnika - i wywyższać Ojca Dzeusa kosztem Bogini, kobiety naradziły się między sobą (podobnie jak kobiety na Lemnos) i postanowiły okiełznać ich władzę - siłą, jeśli zajdzie potrzeba. Pewnej nocy rozbroiły i wymordowały wszystkich swoich mężczyzn, a przynajmniej dorosłych, i złożyły ich odcięte genitalia Matce jako porękę pokoju. Potem z rozmysłem zaczęły się ćwiczyć w sztuce wojennej. Obrały sobie za oręż krótkie topory bojowe oraz łuki i walczyły konno, hodując na swych pastwiskach doskonałe, rosłe wierzchowce. Wypalały sobie prawą pierś, by móc bez przeszkód napinać cięciwę na całą długość; dzięki temu zyskały miano Amazonek czyli Bezpiersnych. Nie zabiły dzieci płci męskiej, jak uczyniły niewiasty lemnijskie, ale zamiast tego połamały im ręce i nogi, by uczynić je niezdarnymi do boju, a potem wyuczyły je taktwa, przędzenia i posług domowych.

Odczuwały jednakże tę samą, co kobiety z Lemnos, przyrodzoną tęsknotę do miłości, a wstyd im było iść do łóżka z pokręconymi niewolnikami. Napadały więc na sąsiednie plemiona i brały sobie kochanków spośród najdzielniejszych jeńców, skazując ich potem bez skrupułów na śmierć. Ta polityka doprowadziła je stopniowo do rozszerzenia swego królestwa we wszystkich kierunkach, bardziej zresztą, niż im to odpowiadało; nie były zbyt liczne, więc żyzne równiny

nad rzeką Termodont w zupełności zaspokajały ich potrzeby. Jednak niezadługo doszły do porozumienia z Makronami, dzikim i urodziwym ludem zamieszkującym wysokie wzgórze w głębi łądu. Każdej wiosny młodzieńcy makrońscy spotykali się z Amazonkami w pogranicznej dolinie i obcowali tam z nimi; a spośród dzieci zrodzonych z tego stosunku Amazonki zatrzymywały dziewczynki oddając Makronom chłopców.

Tak przynajmniej opisywał rzecz Autolikos, co zresztą potwierdzało historię Herkulesa. Herkules zdobył pas królowej Hipolity bez walki, bo zakochała się w nim, kiedy ze swymi przyjaciółmi Makronami przyszedł na doroczne gry miłosne; i otrzymał go od niej jako dobrowolny подарок. To był prosty przypadek, że popadł w zatarg z jej strażą osobistą i zastrzelił z łuku pięć czy sześć kobiet. Makronowie pozazdrościli mu powodzenia u Amazonek i puścili kłamiwą plotkę, jakoby skrycie zamierzał porwać Hipolitę i wprowadzić ją w niewolę.

Argonauci żeglowali całą noc, a w południe dnia następnego, zaniepokojeni dziwnym wyglądem nieba, wyciągnęli okręt wysoko na piasek pod osłoną przyłądka Rizos, około osiemset stadiów na wschód od Świętego Przyłądka. Rizos należy do plemienia zwanego Bechirami. Wzgórze w głębi łądu są wyjątkowo wysokie.

Jazon żartem zapytał Autolikosa: -Jacy są ci Bechirowie? Czy mają psie pyski? Czy im głowy wyrastają spod pachy? Czy jedzą piasek i popijają morską wodą? Co stanowi ich cechę szczególną?

- Bechirowie - odrzekł Autolikos - też mają swoje osobliwości: mówią prawdę, są monogamiczni i wierni swoim żonom, nie napadają na sąsiadów i zupełnie nieświadomi istnienia jakichkolwiek bogów czy bogiń pędzą życie bez obawy przed karą za grzechy. Wierzą, że gdy człowiek umiera,

umiera całkowicie, przeto nie lękają się duchów. Kraj ich jest ponadto wolny od chorób, które nękają okoliczne ludy, i tak żyzny, jak tylko można sobie życzyć. Często rozmyślałem nad osiedleniem się wśród nich; tyle tylko, że gdybym tam umarł, moje kości nie zostałyby pogrzebane, co dla Greka tak religijnego jak ja byłoby okropne.

Od miejsca, gdzie teraz zawinęli, czekały ich tylko dwa dni żeglugi z pomyślnym wiatrem do kolchidzkiego portu Fazis, u ujścia rzeki tej nazwy. W oddali, zarówno na północy jak i na wschodzie po drugiej stronie wód, rozciągała się nierówna smuga bieli - odległe, ośnieżone góry Kaukazu.

Rozdział 29

PRZYBYCIE DO KOLCHIDY

Tego popołudnia zerwał się gwałtowny wiatr północny i niezwykle wysokie fale z sykiem natarły na plażę. Spoglądając na morze Argonaucci ujrzeli o kilka stajań od brzegu wielki okręt, co zmierza! na wschód. Był to pierwszy okręt, jaki dostrzegli od czasu wyjazdu z kraju Mariandynów. Jego budowa wskazywała, że *to* okręt kolchidzki.

Linkeus przymrużył oczy i oznajmił: - Wioślarze, sądząc z kędzierzawych włosów i lnianych szat, są Kolchami, ale paru pasażerów, którzy wylewają wodę hełmami i półmiskami, ma wygląd dziwnie grecki. Okręt przecieka, na dziobie, zdaje mi się, a nadburcie im zmyło. Wioślarze są wyczerpani, lecz kapitan smaga ich po grzbiecie i zmusza do pracy.

Kilku Argonautów pobiegło na pagórek na plaży w nadziei, że zobaczą stamtąd wyraźniej. Okręt kolchidzki usiłował okrążyć przylądek Rizos i szukać ocalenia w zatoce z drugiej strony, gdzie była rozległa i gościnna łąca.

Polideukes rzekł z westchnieniem: - Niestety, nie uda się to biedakom!

-Uda im się wyśmienicie! - zawołał Idas. - Ciągną jak dzikie konie.

-Nie zapominaj o podwodnej rafie, obok której was przeprowadziłem - odparł Długi Ankajos. - Każda fala opadając obnaża ją; a jest tam ukryta skala, mniej więcej o strzał z łuku od brzegu, tuż za miejscem, gdzie się teraz znajdują.

Ledwo Ankajos skończył mówić, ogromna fala uniosła okręt i cisnęła go rufą właśnie na wspomnianą skałę. Od razu rozleciał się na kawałki i wiatr przyniósł ku nim wrzaski tonących.

- Raz przynajmniej się pomyliłem! - wykrzyknął Idas szczerząc zęby. - O, tam płyną!

Linkeus objaśniał: - Czterech Greków uczepiło się masztu. Jeden jest ranny. Odpędzają kopniakami dwu kolchidzkich majtków, którzy złapali za szkoty i próbują wydostać się na bezpieczniejsze miejsce. Teraz! Patrzcie teraz! Ten Grek trzymał nóż w zębach, odciął nim szkoty. Teraz mają szansę dopchać się do brzegu na tym swoim maszcie.

Pływak Eufemos już biegł w stronę cypla, gdzie rozbił się okręt. Biegł pędem. Gdy dotarł do skraju plaży, rzucił się w wodę i płynął nurem jak wydra czy foka, aż wychynał obok czterech mężczyzn uczepionych u masztu. Jeden z nich broczył krwią z głębokiego cięcia na głowie, a towarzysze podtrzymywali go z trudem.

- Zostawcie go mnie! - zawołał Eufemos podpływając bliżej i wykonując w wodzie sztuczki pływackie, by dowieść swego mistrzostwa.

- Bierz go w imię Matki! - odparł jeden z tamtych.

Eufemos płynąc na plecach wkrótce doniósł rannego do brzegu, ze cztery staje od miejsca rozbicia. Tamci uderzając zgodnie nogami skierowali swój maszt do tej samej bezpiecznej przystani. Ale nie zdołaliby wdrapać się na brzeg bez pomocy, jakiej im udzielił Eufemos: powtórnie skoczył do wody i wyciągnął jednego po drugim. Gdy się wszyscy wreszcie znaleźli na lądzie, uściskali go najczulej, jak sobie można wyobrazić, oświadczając barbarzyńską greką, że zasłużył na ich niewygasającą wdzięczność.

-Wyglądacie prawie jak Grecy - rzekł Eufemos.

-Jesteśmy Grekami - odparł jeden - choć nigdyśmy nie

widzieli rodzinnego kraju. Pochodzimy z rodu minijskiego, który uważamy za najszlachetniejszy, jakim się Grecja może pochlubić.

- Chodźcie do naszego kapitana, który zwie się Jazon syn Ajzona, i opowiedzcie mu swe dzieje - powiedział Eufemos.
- On też jest Minińczykiem, tak samo jak kilku z naszej załogi.

Jazon powitał rozbitków zapraszając, by się osuszyli przy ognisku. Dał im przydzwiek na zmianę i ciepłe wino do picia. Mopsos opatrzył głowę rannego płóciennymi bandażami przykładając wprzód gojący balsam. Dopiero gdy goście nieco przysli do siebie i odpoczęli, Jazon zagadnął ich uprzejmie:

- Kim jesteście, cudzoziemcy? I dokąd, jeśli wolno spytać, zmierzał wasz okręt, nim ta straszliwa burza strzaskała go w kawałki?

Przywódca tamtych odparł: - Nie wiem, czyście kiedy słyszeli opowieść o Greku z Ajolii, imieniem Fryksos, który zbiegł z Tesalii jakieś trzydzieści lat temu, ponieważ ojciec, król Atamas, zamierza! złożyć go na ofiarę? Otóż dotarł bezpiecznie do Kolchidy i znalazł przytułek na dworze króla Ajetesa, Efiranina, co tu osiadł był parę lat wcześniej; potem poślubił córkę króla, księżniczkę Chalkiopę. Jesteśmy czterema synami z tego związku, ale ojciec umarł dwa lata temu, a z dziadkiem łączą nas nie najlepsze stosunki: to surowy starzec. Niedawno postanowiliśmy odwiedzić Grecję, bo ojciec nam opowiadał, że w Orchomenos czeka na nas cenny spadek, a mianowicie beockie włości jego ojca Atamasa. Gdyśmy poprosili króla Ajetesa o pozwolenie na wyjazd, zgodził się niechętnie, pod warunkiem, że najpierw wstąpimy do Efiry, aby zbadać, co się stało z jego tamtejszym dziedzictwem, i zgłosić w jego imieniu formalne prawa do owych ziem. Przystaliśmy na warunek, ale zaledwie

dwa dni byliśmy na morzu, gdy, jakeście sami widzieli, straciliśmy okręt i cale mienie. Najprawdopodobniej postradali byśmy również i życie, gdyby nie ten twój szlachetny towarzysz, który nas wyczerpanych wyciągnął ze spienionych fal przyboju. Nazywamy się: Argios (ten tam z rozciętą głową), Melanion (ten ciemny, co go dogląda; podobny do naszej kolchidzkiej babki), Kityssoros (nasz wszechstronny zapasnik) i Frontis: to ja, najstarszy z czwórki. Jesteśmy całkowicie na twoje usługi.

Jazon wyciągnął dłoń: - To dziwne spotkanie. Traktowałem was tak serdecznie, jak byście byli moimi własnymi krewnymi, i okazuje się, że to prawda! Jesteśmy stryjeczny- mi braćmi. Wasz dziadek Atamas i mój dziadek Kreteus byli rodzeństwem. I znajdują się wśród nas jeszcze inni wasi kuzyni (później wam wyłożę ich rodowody): Peryklimenos i Melampus z Pylos, Admetos z Fery, Idas i Linkeus z Arene oraz Akastos z Jolkos.

Frontis ściskając jego rękę zapytał: - Jakim sposobem znaleźliście się na tym wybrzeżu? Czyżby Trojanie nie zamknęli cieśnin dla wszystkich Greków, którzy mają ochotę uprawiać handel na Morzu Czarnym? Zobowiązali się do tego. Nasz dziadek Ajetes jest sprzymierzeńcem Laomedonta, króla Troi, i obiecał dać mu pomoc w okrętach oraz ludziach w celu wykonania tych zamierzeń; choć bowiem sam jest Grekiem, powiada, że Grecy nieuchronnie powodują kłopoty, gdziekolwiek się znajdują. Amazonki, jak słyszałem, podjęły wobec Laomedonta podobne zobowiązanie, oświadczając, że Grecy wydają się zbyt skorzy do broni, a zbyt opieszali w dawaniu podarków. Nawiasem mówiąc na półwyspie Synope żyją wśród Paflagonów trzej bracia Tesalczycy, którzy hańbę przynoszą imieniu Greka i mają opinię skończonych hultajów i skąpców.

Gdy Jazon nastawał o ściślejsze informacje na temat tych

trzech braci, Frontis odrzekł: - Ja osobiście nigdy ich nie spotkałem, ale jeden z nich, Autolikos, jest najgorszym złodziejem w całej Azji; zdaniem Trojan ukradłby człowiekowi nos z twarzy podczas snu albo trójnog spod wieszczącej kapłanki. Ale Trojanie nie ośmielą się porwać i uśmiercić braci, bo zwiedzeni przez nich Paflagonowie uważają ich za wspaniałych ludzi, zbawców kraju, i dowiedliby swego oddania zamykając południowy trakt kupiecki na Wschód,

Autolikos odezwał się ze śmiechem: - Nigdy nie wierz w to, co ci mówią trojańscy krętacze, szlachetny Frontisie. Uwierz prostym Paflagonom, którzy mnie i moim braciom istotnie wiele zawdzięczają. I nie strzeż nazbyt czujnie nosa podczas snu, bo przysięgam, że nie wyciągnę po niego ręki, póki żaden z was nie sięgnie po nasze nosy. Zawsze to powtarzałem Trojanom.

Kompania ryknęła śmiechem na tę ripostę, a Frontis przeprosił Autolikosa i jego braci oświadczając, że jeśli są rzeczywiście trzema Tesalczykami, o których mowa, już samo ich uprzejme i szczere zachowanie przeczy oszczerstwom szerzonym przez ich konkurentów handlowych. Bracia wielkodusznie mu wybaczyli, dodali nawet, że każdy zarzut pochodzący od zawistnych Trojan miły jest ich uszom.

Wtedy Jazon powiedział: - Frontisie, ci trzej zacni Tesalczycy wsiedli na pokład naszego okrętu po uładzeniu wszystkich swoich spraw w Synope, ponieważ chwała naszego boskiego zadania rozpała ich serca pragnieniem, by w nim uczestniczyć.

-Doprawdy? - odparł Frontis rad ze zmiany tematu. -A cóż, jeśli mogę spytać, jest waszym boskim zadaniem?

-Powiem ci w ścisłym zaufaniu - rzekł Jazon. - Mamy odzyskać Złote Runo z rąk króla Ajetesa i zwrócić je do świątyni lafistiańskiego Dzeusa, posągowi, z którego niegdyś wasz ojciec zdjął je odważnie. Ty i twoi bracia powinniście

głęboko się przejąć tym zadaniem; jeśli zaś pomożecie nam je spełnić, możemy przyrzec, że beoccy panujący przychylnie uznają wasze prawa do dziedzictwa po Atamasiu, zaś obecni uzurpatorzy zostaną wygnani. Musisz zrozumieć, że pomyślność minijskiego rodu zawisła od odzyskania Runa -doprawdy wierzę, że to sama Trójbogini cisnęła was na ten brzeg.

-Słowa twoje - powiedział Frontis - brzmią dziko i dziwacznie dla naszych uszu. Nasz dziad, król Ajetes, nigdy dobrowolnie nie zrzeknie się Runa, a dowodzi on nie tylko armią w sile pięciu tysięcy ludzi, lecz także flotą złożoną z trzydziestu śmigłych galer: każda wielkością dorównuje waszej; jeśli uda wam się porwać Runo nagłym wypadem, będą was one ścigać i dogonią tak niezawodnie jak Przeznaczenie. Pozwól się ostrzec, nim dodam coś więcej, że w wewnętrznym przedsionku pałacu naszego dziada stoją dwa byki z brązu. Zrobiono je na wzór byka, jakiego Dedal podarował kapłance kreteńskiej Pazyfae, ale są poświęcone okrutnemu tauryjskiemu bogu wojny. Kiedy dziadek was złapie, wsadzi po dwóch w brzuchy tych byków, a pod spodem roznieci ogień ofiarny, żebyście się upiekli na śmierć. Wasze wrzaski i wycia będą dobywać się rykiem z pysków bestii sprawiając mu niesłychaną przyjemność. I powiedz mi, krewniaku, skąd właściwie czerpiesz przekonanie, że Trójbogini (czczona w Kolchidzie pod mianem Pta-siogłowej Matki lub Niewypowiedzianej) zechce aprobować wasz pochopny zamach na jej dzieło? Dlaczegoż miałyby się zgodzić na zwrot Runa buntowniczemu synowi, skoro je sama zeń ściągnęła?

-Wielkie bóstwa olimpijskie: Dzeus, Posejdon, Apollo, Atena i Artemida - oświadczył Jazon - wszystkie osobiście pobłogosławiły to przedsięwzięcie, bez wątpienia nie tak trudne jak wiele innych, o których wiesz, że zostały wyko-

nane pomyślnie. Gdy na przykład król Myken Eurysteus posiał Herkulesa z Tyryntu po pas królowej Amazonek, Hipolity...

- Och, tak - przerwali Melanion i Kityssoros - wszyscy śmy słyszeli o Herkulesie, wielkim Tyryntczyku. Gdyby Herkules przyjechał z wami, byłaby całkiem inna sprawa. Nawet nasz dziad Ajetes go się boi.

Jazon rzekł: - Pozwólcie sobie zatem powiedzieć, a jeśli chcecie, potwierdzą to przysięgą, że Herkules jest członkiem naszej załogi. Zajrzawszy do skrytki pod ostatnią ławą od rufy znajdziecie parę jego rzeczy, między innymi hełm rozmiarów kociołka i olbrzymią parę skórzanych portek. Wysiadł na łąd parę postojów temu w pewnej swojej prywatnej sprawie i spodziewamy się, że nas niezawodnie niedługo dogoni, prawdopodobnie okrętem dostarczoną przez jego przyjaciół Mariandynów. Nie uważamy się jednak za mniej odważnych niż Herkules i gdyby zanadto zwlekał, zamierzamy podjąć nasze zadanie bez niego. Co do Trójbogini, jesteście jej szczególnie oddani i na Samotrace wtajemniczono nas w jej najczystsze obrzędy. Udzieliła aprobaty tej wyprawie i zesłała nam możliwie najpomyślniejsze wiatry. Niechaj trupem padnę, jeśli nie mówię prawdy!

-Ale cóż za cel może mieć w tym, byście zdobyli Runo? - spytał Frontis.

-Nie twierdzą, że jest w tym zainteresowana - odrzekł Jazon. - Ale przynajmniej nie sprzeciwia się naszej wyprawie, ponieważ ma dla nas własne zlecenie do wykonania w Kolchidzie. Życzy sobie, abyśmy zapewnili spoczynek duchowi waszego ojca Fryksosa.

-Doprawdy? - wykrzyknął Frontis. - Pojęcia nie miałem, że nie znalazł spoczynku. Kolchowie wyprawili mu wspaniały pogrzeb.

Jazon się stropił. - Rozumiałem, że jego ciało nie zostało

pochowane - wyjął.

-Bo i nie jest pochowane - rzeki Frontis. - W Kolchidzie w ogóle nie grzebiemy mężczyzn, tylko kobiety. Kolchidzka religia zabrania pochować mężczyznę i choć król Ajetes prosił swoją radę o pozwolenie na pogrzeb naszego ojca na stosie i zakopanie prochów greckim obyczajem, kolchidzcy kapłani odmówili, a on nie nalegał. Czczą tutaj boga Słońca, równie jak Trójboginię, płomień przeto jest święty. Ciało mężczyzn nie można palić, żeby nie skazić ognia; ani nie można ich grzebać w ziemi, która jest tak samo święta. Kolchowie zwykli tedy owijać ciała mężczyzn w niewyprawione skóry bawole i zawieszać je na wierzchołkach drzew ptakom na pastwę. Zwłoki naszego ojca zawieszono z wielką czcią i powagą na najwyższej gałęzi najwyższego drzewa w całej dolinie nadrzecznej, olbrzymiej topoli, i żadnego z nas nie nękały dotąd odwiedziny jego ducha.

-Czy to prawda, że Runo wisi w zagajniku herosa Prometeusza, którego czczą tutaj jako boga wojny? - spytał Jazon.

Frontis wyjaśnił: - Opowieść doszła do ciebie w przekręconej wersji. Runo zostało oddane do wyroczej świątyni Prometeusza, opodal miasta Ai, gdzie czczą go jako herosa, nie jako boga. Wyjaśnię zaraz, skąd bóg wojny wziął się w tej historii. Kiedy dwadzieścia pięć lat temu nasz dziadek Ajetes poślubił córkę króla Krymu, Taura, i zawarł z nim sojusz wojskowy, żona zabrała do Ai swoją tauryjską gwardię. W dowód uszanowania dla niej i dla teścia, dziadek odstąpił frontową część obwarowanego wysokim murem przybytku tauryjskiemu bogu wojny, przeznaczając resztę do użytku samego herosa. Chcąc zatem dostać się do miejsca, gdzie wisi Runo, trzeba przejść przez ściśle badanie zgromadzenia zbrojnych kapłanów tauryjskich, którzy trzymają dzień i noc wartę przed oborą swoich świętych byków. Ajetes powziął tę decyzję w okresie, gdy się obawiał, że najeźdźcy

greccy mogą się pokusić o kradzież Runa. Ze swą kolchidzką żoną miał córkę, księżniczkę Medeę; została ona teraz kapłanką Prometeusza i karmi olbrzymiego węża, w którego heros się wcielił. Jest to indyjska odmiana pytona, zabija ofiarę (czy to zwierzę, czy ptaka) obezwładniając ją wprzód pełnym złości i wiecznie czujnym okiem, a potem miążdżąc w swych zimnych oplotach. Prometeusza drażni czyjakolwiek obecność w przybytku; wstęp ma tam tylko księżniczka Medea, przy czym zawsze śpiewa starodawne zaklęcia, by go uspokoić. Żadna kobieta nie zazdrości księżniczce urzędu.

Policzki Jazona bladły, w miarę słuchania i język odmówił mu posłuszeństwa. Jednakże zaszedł już za daleko, by móc się wycofać z honorem. Admetos z Fery wyręczył go mówiąc do Frontisa:

- Żadnemu z nas nie odebrało odwagi to, co opowiadasz, krewniaku, a przecież sami oddaliście się całkowicie do usług naszego wodza. Żądam, abys wraz z braćmi przysiągł, że będziecie wiernie iść za nim, dopóki nie dowiezie Runa bezpiecznie do Grecji. Jeśli odmówicie tej przysięgi, zabiję was na miejscu, mimo bliskiego pokrewieństwa. Jazon bowiem zawierzył wam tajemnicę, której nie może dzielić nikt, kto czynnie nam nie pomaga.

Złożyli przysięgę w pozbawionej dachu świątyni Mariany, co stała nie opodal. Wzniosły ją przed laty Amazonki podczas jednego z najazdów na te wybrzeża. Surowy, czarny posąg Bogini wciąż zajmował swoją niszę, a ołtarz z głazów stał gotów na przyjęcie ofiary. W trzech zagłębieniach na wierzchu złożyli okrągłe, białe kamyki podobne do jajek i odprawili nad nimi księżycowe zaklęcia prosząc o wstawiennictwo.

Wiatr uciął w ciągu nocy, O brzasku, choć morze wciąż było wzburzone, zepchnęli Argo na wodę i ruszyli w drogę.

Z łagodną bryzą wiejącą od brzegów z wolna mijali kraje kłó-
tliwych Sapejrów i mocnych w nogach Bizerów, co mieszkają
w sąsiedztwie, tam gdzie góry podchodzą tuż do morza.

Żeglowali cały dzień i całą noc, dopóki ich nie zatrzymała
cisza morska. Wiosłując przez następny dzień ujrzeli nie-
zmierną, zamgloną równinę pokrytą lasem. O zmierzchu
wpłynęli na szeroką Fazis, rzekę żeglowną na przestrzeni
ponad tysiąca stadiów powyżej ujścia, ale byli zanadto zmę-
czeni, aby wiosłować bez odpoczynku. Synowie Frykososa
pokazali im ukryty zalew, gdzie mogli spędzić noc bez oba-
wy, że ktoś im przeszkodzi. Wreszcie dotarli do Stajen Słoń-
ca.

Nim się jednak wśliznęli na zalew, przezorny Jazon stanął
na dziobie i ze złotego pucharu wylał do rzeki obiatę z mio-
du i czystej wody, wzywając bóstwo rzeczne, by łaskawie
wejrzało na Argo, gdy będzie żeglować po tych
rozległych i wspaniałych wodach.

Rozdział 30

W GÓRĘ RZEKI FAZIS

Zalew pachniał malarią, a po drugiej stronie z butwiejących drzew leśnych zwieszały się festony pnączy. Argonaucci nie mogli wysiąść na ląd, bo brzeg był raczej tłustym, czarnym szlamem niż ziemią i pokrywało go wijące się poszycie. Nie mogli nawet zarzucić kotwicy: Frontis ich ostrzegł, że rano nie zdołają wydobyć kamieni kotwicznych z głębokiego mułu. Roje komarów złośliwie brzęczały im koło uszu i kłuły w najczulsze miejsca, a trawiastozielone żabki drzewne całymi stadami przesadzały okrężnicę i skakały po nich lepkimi łapkami.

-Szkoda - rzekł Peleus - że nie ma już z nami druha w czerwonych trzewikach. Jako Argiwczyk znalazł zakłęcie przeciwko żabom.

-Obwiniaj własne, niezdarne obchodzenie się z oszczepem - rzekł Idas, któremu żabki dokuczyły nieznośnie.

Orfeusz usiłował pocieszyć Idasa mówiąc, że stworzonka przybyły w dobrych zamiarach, aby uwolnić okręt od komarów; ale Idas odparł, że byłoby lepiej, gdyby komary zdołały uwolnić okręt od żabek. Potem obaj z Linkeusem zaczęli błagać Jazona, żeby wracać na morze, i Jazon się zgodził; Argo jednak od razu utknęła na błotnistej mieliźnie. Gdy próbowali ją zepchnąć, mącąc tylko szlam o odrażającej woni, nadszła nagle od morza gęsta mgła; nawet Linkeus nie mógł dostrzec własnej ręki trzymanej bliźutko twarzy.

Tkwili tak do rana w milczącej niedoli.

Kiedy się rozwidniło, mgła była nadal gęsta, ale zdołali uwolnić Argo holując ją na dwu linach. Eufemos, niebaczny na krokodyle czy inne potwory, przepłynął nurt i umocował liny do korzeni drzew na przeciwnym brzegu. Był to pięćdziesiąty dzień podróży, odprawili tedy modły do Trójbogini, która lubi trójki, dziesiątki i pięćdziesiątki, podczas gdy Dzeus faworyzuje czwórki i dwunastki, a Apollo - siódemki; ale uważali, by nie podnosić głosu w obawie odkrycia. Gdy skończyli śpiewy, powiosłowali we mgle obok Fazis, nawiedzanego przez febrę miasta garnizonowego, które król Ajetes utrzymywał na lewym brzegu rzeki, a dokonali tego bez trudu, bo Argios, syn Fryksosa, okrzyknął wartownika w jego własnej mowie, co dla uszu Argonautów brzmiała jak świergot ptasi. Fazis wzniesiono na palach pomiędzy rzeką a jeziorem rojącym się od perkozów, cyranek oraz szarych kaczek; prawo wymagało, aby każdy cudzoziemski okręt, gdziekolwiek leżał jego port macierzysty, tam się zatrzymał, dopóki pod strażą nie odeśle się go do Ai. Ale Jazon wolał pozostawić wielkorządcę Fazis w nieświadomości, że Argo popłynęła w górę rzeki.

Mgła rzedła stopniowo. Wiosłowali godzina za godziną, wśród takich samych obwieszonych pnączami drzew i kęp wysokiego sitowia. Odpoczywając nie wysiadali na brzeg, tylko jedli nie gotowane posiłki. Synowie Fryksosa pokazali im pewien rodzaj pnącza, którego woń odstrasza robactwo. Narwali jego liści, rozgnietli je i natarli sobie głowy i całe ciało. Tej nocy nie nękały ich ukąszenia, leżeli rozmawiając przyciszonym głosem, uwiązawszy Argo do omszałego pala.

Admetos rzeki: - Przyjaciele, nie lękam się śmierci, ale muszę przyznać, że im bardziej się zbliżamy do świątyni, w której, jak powiadają, wisi Runo, tym mniej prawdopodob-

ne mi się zdaje, abym miał jeszcze kiedy zobaczyć moją drogą małżonkę Alkestis czy bogate pastwiska feryjskie, gdzie beczą moje tłuste owce i rżą wspaniałe konie.

Faleros z miejsca podjął temat, jak by właśnie rozmyślał o tym samym. - Albo wysokie, szarozielonawe oliwki tespijskie - dodał - tak wdzięcznie zasadzone, że szerokie aleje przecinają sady, w którąkolwiek stronę byś spojrział, za siebie, w przód czy ukosem; a wiosną w ich cieniu błyszczą kwitnący biały groszek o słodkim zapachu. Jest to bowiem najdzikszy i najposępniejszy wjazd do portu, jaki widziałem w ciągu wszystkich lat żeglowania.

-Albo cieniste dolinki Sparty - dorzucił Kastor - gdzie grunt jest zielony, lecz pewny, gdzie dwukonny rydwan toczy się bez hałasu i wstrząsów i gdzie nigdy nie słychać huku morza. Czymże bowiem jest jeden okręt przeciwko trzydziestu?

-Albo kwieciste stoki Hymetu - powiedział Bootes -gdzie o południu dźwięczy senne brzęczenie pszczół, a młody pasterz przygrywa stadom na fujarce. Albo Ateny okryte pod wieczór fioletowym odblaskiem, gdy dym gotującej się wieczerzy ulatuje jednocześnie ze wszystkich domów i chałup miasta niosąc z sobą smakowity zapach jadła. Czymże bowiem jest trzydziestu sześciu mężów przeciw pięciu tysiącom?

- Albo Apollinową Świątynię Pępka połyskującą bielą przez gęsty laurowy zagajnik - odezwał się Ifitos z Fokidy. - Albo błękitne wody Zatoki Kryzajskiej. Mój towarzysz w szkarłatnych koturnach umarł, zdaje się, całkiem w porę, on przynajmniej został pochowany z pełnym ceremoniałem, a duch jego panuje teraz w Świecie Podziemi, bo bez wątplenia nie zapomniał nauk wyniesionych z Samotraki. Ale nam, jeśli nas pokona złowrogi Ajetes, przypadnie żaloszny los Fryksosa i zawiśniemy w niewyprawnych skórach bawo-

lich na czubkach wysokich drzew, na żer wronom i kaniom.

Peleus powiedział gorzko: - Gdybyśmy chociaż mieli tutaj Herkulesa, gdybyście tylko posłuchali byli Admeta i mnie...

-Przestań, Peleus! - krzyknęli jednym głosem Kalais i Dzetes.

-Czyście zapomnieli, towarzysze - zapytał Mopsos Lapi-ta, acz ton jego zdradzał brak przekonania - że przynajmniej pięć bóstw olimpijskich błogosławiło naszą wyprawę?

Melampus z Pylos odparł: - Olimp leży daleko stąd. Prawo Dzeusa nie sięga poza Synope a bodaj nawet poza rzekę Lykos.

Idas roześmiał się z przymusem. - Zostaw olimpijczyków ich śnieżkom, mężu z Pylos. - Przy sobie masz Idasa, ten się niczego nie lęka.

Nikt nie podchwycił uwagi Idasa; dawno się ustaliło, że jego niezdarne żarty najlepiej zatrzeć zawsze mokrą płachtą milczenia.

Po chwili wszyscy spojrzeli na Jazona w oczekiwaniu jakichś poczekających słów, ale on siedział zamyślony i zbolęły. Wreszcie wyręczył go Orfeusz:

-Towarzysze, zapomnieliście o Wielkiej Bogini, której panowanie jest powszechne i nieustające (choć w Grecji pobłażliwie rozdzieliła władzę pomiędzy swoje wesołe dzieci), a przecież dzięki jej zachciance znaleźliśmy się aż tutaj. Nie ma potrzeby desperować, skoro nadal jej służymy. Zapomnijcie na chwilę o Dzeusie i jego Runie; pamiętajcie o Bogini i jej zamiarach. Najważniejszym celem naszej podróży jest odszukać i pogrzebać kości Fryksosa Minińczyka. Gdy tego dokonamy zaspokajając w ten sposób Boginię, może będzie nam wolno oczekiwać jej pomocy także i w drugiej sprawie. Nie powinno już paść ani jedno słowo na temat Runa, dopóki duch Fryksosa nie znajdzie wreszcie spoczynku.

-Traktujcie to, proszę, jako mój rozkaz - oświadczył su-

rowo Jazon budząc się z odrętwienia.

Cały następny dzień wiosłowali w górę rzeki, przez te same wół zamarłe lasy, i nie widzieli żywej duszy prócz wodnego ptactwa, skrzydlatych drapieżców i stad ibisów - nieczystych, egipskich ptaków brodzących, co żywią się węzami i używają własnych dziobów jako lewatywy. Gdy o zmroku zarzucili kotwicę, znużeni spiekotą, Orfeusz zachwyił ich pieśnią, którą ułożył włączając niektóre powiedzenia z poprzedniego wieczoru, ale zawsze swoiście przezeń przekształcone. Pieśń tę rozpoczynającą się od słów:

Pozwól mi kiedyś wrócić bezpiecznie Do
chłodnych dolin Sparty zielonej...

dotąd śpiewają wieśniacy przy kominie i wiosłarze greccy na dalekich morzach. W następnych zwrotkach znalazły się „Ateny uwieńczone fiołkami” i „Tyzbe pełna gruchających gołębic”, i „piaszczyste Pylos, kolebka okrętów”, które trwają w pamięci, a prócz nich wiele innych ulubionych miejsc w każdej ziemi, gdzie lud mówi po grecku. Tym wspomnieniom przeciwstawiono odrażające widoki i odgłosy rzeki Fazis, zaś każda zwrotka kończy się refrenem:

Wybacz mi jednak, Matko Przeznaczenia,
Jeśli twą świętą wolę odmieniam.

Rankiem trzeciego dnia podróży w górę rzeki las zrzedeł i znaczny dopływ Syros wybiegł spieniony spośród gór na północy. Tam gdzie nurty się zlewały, stała rozległa osada złożona z wyplatanych chałup pokrytych strzechami z gałęzi i uszczelnionych mułem. Tu po raz pierwszy Argonauci ujrzeli wieśniaków kolchidzkich o chudych nogach i wełnistych czuprynach. Nosili krótkie, białe kitle płócienne,

a za uchem czerwone kwiaty. Argios, syn Fryksosa, rzekł:

- To lud wesoly i leniwy, choć nieustannie myśli o śmierci. Fasis jest dla nich Nilem i, jak ich krewniacy w Egipcie, czczą ibisy i praktykują obrzezanie.

Stada bawołów tarzały się na podmokłych łąkach, każdemu z nich siedział na łbie mały ptaszek i wydziobywał rojące się robactwo.

- Te bawole ptaszki także są tu czczone - objaśnił Argios.

Okolo południa brzegi rzeki zrobiły się twardsze, a nurt szybszy; ale pchał ich silny wiatr północno-zachodni i nie było potrzeby użycia wiosł. Pojawiło się więcej osad, przy każdej z nich grobla i rząd wyżłobionych czołen uwiązanych wzdłuż brzegu. Znowu widzieli konie i krowy, i kwitnące łąny niebieskiego lnu, i pola prosa już niemal dojrzałego pod sierp; i kobiety piorące u wody, i nagie dzieci grające w kostki, a tak tą grą zajęte, że nawet nie podnosiły wzroku na okręt, który je mijał. Kobiety, egipską modą, malowały sobie kąciki oczu. Gdzieniegdzie napotykali cuchnące cmentarze na drzewach: wierzby obwieszone bezkształtnymi tłumokami; niektóre z nich szarpały sępy. Mijając je Argonauci zatykali sobie nozdrza, liśmi o przenikliwym zapachu.

Synowie Fryksosa pozdrawiali okrzykiem każdą osadę, że zaś Argo była znów zamaskowana za pomocą kolchidzkiej figury dziobowej, przypuszczano, że wracają z podróży podjętej parę dni temu, zapewne z powodu jakichś niepomyślnych znaków. Argonautów zadziwiła zieloność równiny, którą Orfeusz uznał za dużo lepiej nawodnioną niż dolina Nilu, a także o lepszym klimacie. Tu z jednego pola często się zbiera, trzykrotne żniwo, winnica rodzi owoc już na drugi rok i nie wymaga okopywania korzeni ani przycinania częściej niż raz na cztery lata. Ale synowie Fryksosa ostrzegli Argonautów, by uważali na węże bo im bogatsza

ziemia, tym jadowitsi są jej mieszkańcy - oraz na tarantule, odmianę pajaków, których ukąszenie każe jednemu umierać płacząc nad przypuszczalną stratą, jaką ponoszą jego krewni, a drugiemu rycząc ze śmiechu nad jakimś własnym dowcipem, choć nikt by go nie zdołał pojąć.

- Idasowi nie trzeba ukąszenia tarantuli, żeby umarł ze śmiechu nad żartem tego rodzaju - wtrącił zgryźliwie Kastor; a słowa jego miały w sobie *coś* z przepowiedni.

Tej nocy przycumowali okręt koło wysepki pośrodku nurtu, gdzie wysiedli i rozpalili ognisko, świadomi, że już tylko kilkadziesiąt stajają dzieli ich od celu, od miasta Ai o wysokich murach, co okolone górami wznosi się w widłach dwu potężnych rzek: Glaukos i Fazis. Przyrządzili sobie ucztę z mięsa bawołu, złapanego, gdy schodził do wodopoju; synowie Fryksosa osądzili, że zwierzę musi być bezpańskie, można je przeto legalnie upolować. Od paru dni nie jedli pieczeni, więc choć twarda jak rzemień, przypadła im do smaku. Meleager i Atalanta siedzieli trzymając się za ręce, niczym para narzeczonych na uczcie weselnej, bowiem obawa śmierci podsycala ich namiętność i czyniła ich lekkomyślnymi.

W końcu odezwał się Jazon: - Ufność nasza w bogach, ale oni nam nie pomogą, póki nie pomożemy sobie sami. Na ostrzcie oręż, towarzysze, na mojej doskonałej ośelce seryfońskiej i pokrzepcie serca wiarą w Nieśmiertelnych. Czeka ją nas ciężkie próby.

Idas zrobił jakąś głupkowatą uwagę, po której zaległa nieznośnie długa cisza. Nikt nie znajdował nic do powiedzenia, a ciszę aż tak długą starym obyczajem mogły przerwać jedynie słowa pełne proroczej mądrości. Każdy zerkał na sąsiada, lecz napotykał w odpowiedzi bezradne spojrzenie. Na koniec rozległ się skrzekliwy głos Askalafa:

- Słuchajcie mnie, towarzysze! Choćbyśmy wyostrzyli groty naszej broni jak igły a klingi na kształt brzytwy, jeden

tylko człowiek może nas wydobyć z tej matni, ten sam człowiek, który jak błędny ogień bagieny nas w nią wciągnął: Jazon, syn Ajzona. Herkules osobiście go mianował kapitanem i sam słuchał wiernie, dopóki przebywał wśród nas. A dlaczego? Jazon jest biegłym łucznikiem, ale nie dorównuje Falerosowi ani Atalancie; dobrze ciska oszczepem, nie tak jednak jak Atalanta czy Meleager, czy nawet ja; potrafi się posługiwać włócznią, brak mu wszakże kunsztu i odwagi Idasa; nie rozumie się na muzyce, oprócz piszczałki i kobzy; nie umie pływać; nie zna boksu; nauczył się dobrze machać wiosłem, lecz trudno go nazwać żeglarzem; nie jest malarzem; nie jest czarownikiem; nie ma wzroku bystrego ponad przeciętność; co do wymowy, pozostaje w tyle za wszystkimi tutaj oprócz Idasa i chyba mnie; jest porywczy, wiarołomny, ponury i młody. Jednak Herkules wybrał go na naszego kapitana i był mu posłuszny. Pytam powtórnie: dlaczego? Dlatego, towarzysze, że posiadał on pewną moc, której nam nie dostaje; a szlachetny Centaur wyjaśnił ustami Herkulesa, jak się ta moc objawia.

Wtedy wszyscy sobie przypomnieli, co powiedziano o Jazonowym darze budzenia afektów kobiet; istotnie, widzieli na Lemnos, jak podziałął na królową Hypsipyle, która gotowa była oddać mu całe królestwo po dwudniowej zaledwie znajomości. W tym momencie jakieś bóstwo natchnęło Atalantę: poprosiła o ciszę i zaczęła recytować improwizowaną balladę przygrywając sobie wdzięcznie na Orfeuszowej lirze. Słowa uległy już zapomnieniu, ale treść ich była następująca:

- Ja, Atalanta, śniłam, że stoję u drzwi Domu Bogów na Olimpie i stojąc tak ujrzałam boginię Atenę, która przechodziła przez dziedziniec z białą sową usadowioną na ramieniu. Szła w odwiedzinach do mieszkania bogini Hery, tej, co niegdyś panowała wszelkiemu stworzeniu, ale potem

zniżyła się do roli małżonki Ojca Dzeusa. Podążyłam za jasną boginią na pokoje, gdzie Hera o wielkich, brunatnych, krowich oczach siedziała na sofie pogrążona w rozmyślnościach.

„Co nowego, Ateno?” - spytała.

Atena odparła: „Wiatr Wschodni przyniósł mi wieści z Kolchidy. Argo przycumowała koło wysepki na szerokiej Fazis, nie opodal miasta Ai, a załoga zwołała radę wojenną”.

„Mam nadzieję - rzekła Hera - że nie obmyślają napadu na Aję? To by oznaczało niepowodzenie wszystkich moich planów. Cóż znaczy trzydziestu sześciu mężów i jedna niewiasta przeciwko pięciu tysiącom?”

„Wyostrzyli broń - wyjaśniła Atena - podając z rąk do rąk oselkę seryfońską; ale Wiatr Wschodni mi mówił, że rozważają także posunięcia strategiczne. Chcieliby zwieść Ajetesa pięknymi słówkami, nim się pokuszą o Runo”.

„Nie dbam o Runo - rzekła Hera. - Jedynym moim pragnieniem jest przyzwoity pochówek dla kości Fryksosa”.

Atena oświadczyła: „Dobijmy targu, dostojna władczyni. Jeśli pomożesz Jazonowi zdobyć Runo, podejmuję się dopilnować sprawy Fryksosa”.

Uściśnęły sobie dłonie na znak ugody. Potem Hera potrząsnęła srebrnym dzwonkiem na swoją posłankę Iris, a gdy się ta zjawiała, jadąca na tęczy, rzekła jej: „Drogie dziecko, wezwij do mnie bezzwłocznie boginię miłości Afrodytę”.

Niebawem Iris wróciła z Afrodytą, którą zastała podczas rozczesywania złotych pukli przy inkrustowanej gotowalni; poprawiała je jeszcze na progu komnat Hery.

„Czym mogę służyć waszej dostojności?” - spytała wdzięcznie.

Hera odrzekła: „Na rzece Fazis w cieniu Kaukazu przycumował okręt zwany Argo. Nie mogę ci teraz opowiadać powikłanej historii jego tam przybycia. Pokróćce: dopóki je-

go kapitan, Jazon Minijczyk (bratanek pewnego Peliasa z Jolkos, który wielce mnie obraził), nie zdoła wzbudzić afektu w kolchidzkiej księżniczce Medei, nie powiedzie mu się w służbie, jaką podjął się pełnić dla mnie, a także sprawi zawód Atenie w pełnym szacunku dążeniu do odzyskania utraconego Runa, własności jej ojca Dzeusa. Musisz nam dopomóc".

Afrodyta rozłożyła ręce gestem niemocy. „Drogie boginie - rzekła zrobiłabym wszystko na świecie, by się wam obu przysłużyć, ale wiecie z pewnością, że zmuszanie ludzi, by się w sobie zakochiwali, nie jest w ogóle domeną moją, tylko mego nieznośnego synka, Erosa, bożka miłości, nad którym nie mam żadnej władzy. Ostatnim razem, kiedy usiłowałam go skłonić, by się przyzwoicie zachowywał, i zagroziłam, że spalę mu Juk i kołczan, jeśli nie usłucha, skierował strzałę we mnie, swą własną matkę (uwierzyłybyście?), i wmieszał mnie w ów haniebny skandal z Aressem. Mój biedny mąż Hefajstos dotąd mi tego nie wybaczył".

Hera i Atena z trudem powściągnęły śmiech przypomniawszy sobie, jak szalenie byli zaambarasowani Afrodyta z Aressem, gdy ich Hefajstos zastał w łóżku i oplótł siecią z brązu.

„Żeby mi się chociaż kiedy p o d o b a ł ten Ares - dodała Afrodyta prawie z płaczem. - On na pewno nie jest aż takim bogiem, żebym mogła sobie życzyć przyłapania w jego towarzystwie. Gdyby to bodaj był Apollo!... Ale Ares ma odrażające trackie maniery, ani krzty polotu, a myśli wyłącznie o wojnie i rozlewie krwi. Nawet nie jest przystojny. Ale nie mogłam nic poradzić. Widocznie zawiniła jego długa grzywa i tatuowane oblicze".

Hera rzekła: „No, kochanie, żadna z nas nie myśli o tobie nic złego z racji tej przygody. Ale błagam cię, zrób, co możesz, ze swym synem. Przekup go, jeśli się nie da inaczej.

Obiecaj mu, co chcesz... zaraz... obiecaj mu trochę zabawek, którymi niegdyś Dzeus, wtedy mój rozpieszczony puciołowaty synek, zwykł się bawić w Grocie Diktyjskiej na Krecie. Zachowałam je dotąd z niemądrego sentymentu, był bowiem czułym dzieckiem, doprawdy, choć nikt by dziś temu nie uwierzył".

I Hera wręczyła Afrodycie kluczyk od cedrowej skrzyni; tamta ją otworzyła i znalazła wewnątrz cudowną kolekcję zabawek: gliniane ludziki na koniach, małe byki i rydwany z brązu, lalki o szerokich tyłeczkach rzeźbione ze steatytu, malowane drewniane okręty ze wszystkimi żaglami i wiosłami oraz parę dość szczególnych przedmiotów, których jako kobieta wzdragam się opisywać wobec mężczyzn. Najwspanialsza wydawała się piękna piłka, doskonale okrągła z bawolej skóry pospianej cienkimi złotymi blaszkami, przy czym szwy ukryto pod spiralą ciemnoniebieskiej emalii sporządzonej z mielonego lapis-lazuli; Dzeus dbał bardzo o tę zabawkę i złoto nigdzie nie było uszkodzone.

Afrodyta wzięła piłkę i zagłębiła się w wąskie dolinki Olimpu, a po drodze przerzucała ją z ręki do ręki. Szłam za nią w bezpiecznej odległości, bo Atalanta lęka się bożka miłości tyleż, co inne kobiety. Pod kwitnącym drzewkiem migdałowym Eros grając w kości z podczaszym ojca, Ganimedem, toczył je po trawiastym zboczu. Stał właśnie strojąc miny i przyciskając do piersi z tuzin złotych kostek, które nie mieściły mu się w ręku. Pechowiec Ganimed przykucnął z nieszczęśliwym wyrazem twarzy i wyrzucał teraz ostatnią parę. Padły Psem do góry, a na Olimpie Pies liczy się najniżej, jak i u nas śmiertelnych, więc Eros chciwie zagarnął jeszcze te dwie kostki. Cień jego matki padł na trawę, a on natychmiast zerknął wokoło z miną winowajcy protestując: „Nie, nie, matko, to całkiem uczciwa gra; przysięgam, że tym razem nie są obciążone. Cokolwiek powiesz,

w żadnym wypadku ich nie zwrócę Ganimedowi. Zdobyłem je uczciwą grą, klnę się na Styks".

Afrodyta spojrzała na niego surowo, wzięła go za rękę i odprowadziła kawałek. Poszłam za nimi i słyszałam jej słowa: „Drogi Erosku, mój najmilszy synku, mam dla ciebie cudowną zabawkę. Kiedy ją rzucisz w powietrze, świeci jak słońce i zostawia za sobą ślad niby spadająca gwiazda. Sam Hefajstos na pewno by nie umiał zrobić czegoś tak pięknego. Pochodzi z Chin, gdzie wszyscy mężczyźni i kobiety mają żółte twarze". I pokazała mu piłkę.

„Och! Och! Och! Dawaj ją zaraz, matko! - wykrzyknął. -Ganimed mi będzie zazdrościł, a tylko o to mi chodzi".

„Nie, dziecko, musisz wpierw na nią zarobić" - rzekła. Po czym wyjaśniła Erosowi, jak ma znaleźć miasto Aję w Kolchidzie i jak rozpoznać Medeę, i co zrobić, gdy ją zobaczy. Uśmiechnął się, przymrużył oko i wysypał jej na kolana złote kostki, po dokładnym przeliczeniu, bo się obawiał, że mogłaby jedną czy dwie oddać Ganimedowi; potem rozpostarł skrzydełka podobne do motyli i uleciał z Zachodnim Wiatrem trzymając w prawym ręku łuk, a kołczan przy lewym udzie. Doprawdy bowiem była to najładniejsza piłka, jaką kiedykolwiek widziało dziecko. Teraz Eros chowa się za kolumną w portyku pałacowym Ajetesasa; najostrzejszym grotem mierzy w Medeę i niecierpliwie czeka przybycia Jazona.

Gdy Atalanta odłożyła lirę, w zgiełku pochwał zatonał oburzony głos Askalafa, którego obraziła uwagami na temat manier jego boskiego ojca Aresa. Zachwyty nie milkły długo, a Jazon zaczerwienił się po szyję.

- Co do mnie - szepnęła Atalanta do ucha Meleagrowi -patrzeć nie mogę na syna Ajzona, ale z samej siły tej niechęci wnoszę, że musi na innych przedstawicielkach mojej płci wywierać potężne wrażenie.

Frontis syn Fryksosa przemówił, skoro tylko zdołał przetrząść tumult:

-Medea słynie z piękności, jednak, o ile wiem, dotychczas jeszcze ani razu się w nikim nie zakochała.

-Nie - potwierdził jego brat Melanion - nigdy nie była zakochana; jestem tego pewien. Kiedyś długo z nią rozmawiałem o Grecji. Powiedziała mi, że bynajmniej nie czuje się zadomowiona wśród ciemnoskórych Kolchów, nie cierpi także dzikiego narodu swej matki. Ma jednak nadzieję, że zapewne kiedyś będzie mogła odwiedzić Grecję, którą uważa za kraj bardzo piękny i postępowy.

Kityssoros, trzeci brat, dorzucił skwapliwie: - To dziwna kobieta, w jej obecności trudno zachować spokój: czasem się zachowuje jak łagodne dziecko, czasem zaś jak sama straszliwa Matka, gdy tańczy w ekstazie na swojej stercie czaszek. Nasza siostra Nejaira uwielbia Medeę, a ta niedawno jej oświadczyła, że żadna kobieta przy zdrowych zmysłach i obdarzona poczuciem godności nie pozwoli się opamiętać do mężczyzny i że mężczyźni to płeć nader poślednia. Wielce przygnębiła tym Nejairę, bo jest ona zakochana w jednym z kapłanów tauryjskich, ale nie chce zasłużyć na złą opinię Medei. Jednak nie mogę się skarżyć, aby Medea stale mnie traktowała wzgardliwie. Była dla mnie nader łaskawa tuż przed naszym wyjazdem do Grecji i ofiarowała mi zapas rzadkich leków, które niestety poszły na dno wraz z okrętem. Błagała, bym postępował roztropnie w korynckiej Efirze, gdy się będę dopytywał o tamtejszą sukcesję jej ojca: miałem nie mówić nic, co mogłoby urazić religijne uczucia mieszkańców. Powiedziała mi nawiasem, że gdyby się jej ojcu cokolwiek stało, chętnie się zrzeknie swego udziału w kolchidzkim dziedzictwie na rzecz brata, Absyrtosa, ale tylko jeśli on jej odstąpi swoją część spadku na Koryncie; zresztą istotnie oboje z Absyrtosem zawarli

tego rodzaju potajemny układ.

Teraz podjął opowieść czwarty brat, Argios: - Wygląda na to, że nasz dziadek Ajetes w popłochu opuścił Grecję mniej więcej w tym samym czasie, kiedy jego siostra Kirke również stamtąd wyjechała, i zostawił korynckie włości pod zarząd pewnego Jona Bunosa, a swój lud pod regencją bratanka, Syzyfa z Azopii. Potem nastąpił najazd Achajów; Bunos zginął w bitwie u bram Efiry, Syzyf zaś umarł w niewoli i teraz (takeśmy słyszeli) Achajowie uznali całe królestwo Koryntu za swoją własność. Kreon panuje w Azopii, a wielkorządca Efiry wyznaczony przez króla Myken Stenelosa przybrał imię „Koryntos”, aby udokumentować pewne dziedziczne prawa do tego urzędu. Jednak mimo to Medea ma nadzieję odzyskać ojcowiznę; przypuszczam, że Matka obiecała jej to we śnie. Skoro teraz Absyrtos zrezygnował ze swoich roszczeń, ona jest najbliższą spadkobierczynią (bliższą niż my, jako córka Ajetesa, podczas gdy my jesteśmy tylko jego wnukami) - nie licząc jej ciotki Kirke, która nigdy nie będzie mogła powrócić do Grecji, ponieważ Wyrocznia Azopa skazała ją niegdyś na wieczne wygnanie za jakąś nienazwaną zbrodnię.

- Czemu Medea dotychczas nie wyszła za mąż? - spytał Jazon. Czy nigdy nie miała zalotników? A może jej niechęć do mężczyzn ukrywa jakąś wadę lub skazę?

Argios wyjaśnił: - Wielu możliwych wodzów kolchidzkich pragnęło ją poślubić, nie tylko dla jej urody i bogactwa, lecz dla szczególnych łask, jakimi ją darzy Ptasiogłowa Matka. Ale ona wmówiła ojcu, że każdy z tych związków zrodziłby zawiść wśród odrzuconych konkurentów i że, jeśli w ogóle wyjdzie za mąż, musi wyjść za cudzoziemca. Nie wierzę, aby miała jaką skazę czy była niezdolna do namiętności; ale często powtarzała Nejairze, iż dziewictwo darzy kobiety niezwykle mocą magiczną i pomaga w sztuce lekarskiej. Ani

dzikie bestie, ani węże nie są w stanie skrzywdzić dziewicy: może ona bezpiecznie rwać liście lub wykopywać korzonki, których samo dotknięcie sprowadza śmierć na mężczyzn i kobiety zamężne.

-Słusznie - potwierdziła Atalanta. - To dar bogini Artemis.

-Medea przypisuje go Brimo - odparł Argios - ale to pewnie odmienne imiona tej samej Niewypowiedzianej. Medea jest najbłęgiejszą lekarką i czarownicą w całym królestwie.

Jazon w zamyśleniu skubał swą krótką, puszystą brodę. -Okazuje się, że to kobieta nader odpowiednia dla naszych celów - rzekł. -Ja osobiście nie boję się czarownic. Centaur Chejron nauczył mnie niezawodnego zaklęcia na nie. Ona jest piękna, powiadasz, i niestara, choć to twoja ciotka? Ale „piękna” dla Kolcha nie musi koniecznie znaczyć „piękna” dla Greka. Tuszę, że nie ma czarnych kędzierzawych włosów, płaskich stóp ani iksowatych goleni jak twój brat Melanion? Nigdy bym się nie zdołał przymusić do pocałowania takiej kobiety.

-O, nie! - odrzekł Melanion szczerząc zęby. -Jej matka była białą Tauryjką, nie Kolchidką. Medea ma krągły podbródek, złote włosy w lokach (podobne do tych, którymi w młodości słyęła jej ciotka Kirke - są żółte jak kocanka górská), zmysłowe usta, oczy barwy bursztynu, lekko orli nos i najzgrabniejsze kostki w całej Kolchidzie. Lat coś ze dwadzieścia cztery.

-To znakomicie - stwierdził Jazon. - Zawsze wolałem dojrzałe kobiety niż dzierlatki. A teraz spać, towarzysze. Życzę wszystkim proroczych snów. Nasza przyjaciółka Atalanta wskazała nam dogodną ścieżkę.

Nim jednak usnął, spytał po cichu Melaniona: - Z czego się składa kolchidzka sukcesja Medei? Czy razem z bratem

współdziedziczą tron?

-Nie - odparł tamten. - Ona jest tylko spadkobierczynią trzeciej części skarbów ojca. Królestwo, które otrzymał Ajetes w podzięcie za oddane Kolchom usługi, przechodzi z ojca na syna, oprócz terenów wschodnich, przyległych do Albanii. Te dzikie obszary należą do dziada tylko na mocy małżeństwa z naszą kolchidzką babką Ipsją i po jego śmierci przejdą w linii żeńskiej w ręce naszej siostry Nejairy.

-Istotnie - powiedział Jazon. - Absyrtos powinien zatem być rad z zawartej umowy. Efira przecie nic dla niego nie znaczy, a trzecia część skarbów, jakie zgromadził Ajetes, to musi być sumka wystarczająca na zakup połowy Grecji.

Rozdział 31

KRÓL AJETES PRZYJMUJE ARGONAUTÓW

Tej nocy król Ajetes nie mógł zasnąć, choć usilnie się starał. Nie tylko, że Święte Rumaki Słońca od paru dni odrzucały paszę i nie reagowały na środki przeczyszczające umiejętnie aplikowane przez kapłanów stajennych, ale poważnie go zaniepokoił zły omen, jakiego był dzisiaj świadkiem w przybytku Bogini Księżycy. Dwanaście miesięcy temu jeden z niewolników świątynnych, który miał za zadanie dostarczać ryb dla świętych czarnych kotów Bogini, nagle zwariował -choć poprzednio nie zauważono u niego żadnych oznak pomieszania zmysłów - i popędził w las wydając kocie wrzaski i wykrzykując *coś* z uniesieniem w języku, jakiego nikt nie rozumiał. Najwyższa kapłanka wyruszyła na poszukiwania, nałożyła mu święte pęta i do końca roku trzymała w więzieniu królewskim. Podczas składania Bogini dorocznej obiaty więzień ten znalazł się w liczbie ofiar i przeszyto mu serce włócznią o grocie z obsydianu; ze sposobu, w jaki upadnie, spodziewano się odczytać pokrzepiającą wróżbę co do najbliższych wydarzeń. Ale zamiast runąć na twarz, co oznacza zwycięstwo; albo na wznak, co oznacza klęskę; albo zwinięty w kłębek, co oznacza pokój - zamiast którejkolwiek z tych możliwości nieszczęśnik wolał zakręcić się trzy razy w lewo i skończyć w kucki trzymając się za brzuch: sposób nigdy dotąd nie widziany, który wszystkich obecnych nappełnił wielką zgrozą.

Czterech mądrych członków Rady Królewskiej przypomniało Ajetesowi, że wróżba nie musi oznaczać zguby Kolchidy, tylko po prostu jakieś zmiany dotyczące spraw Bogini, zapewne nawrót do bardziej pierwotnych obrzędów; jednakże niełatwo im przyszło go uspokoić. Kręcił się po pałacu, wzniesionym z potężnych, pięknie ociosanych gładów, chodził po komnatach i szukał, sam nie wiedział czego: tak się zachowuje pies zarażony wścieklizną, dopóki wreszcie szaleństwo nie wytoczy mu piany z pyska, po czym z warczeniem i szczekaniem nie wygna na ulicę. Już prawie o zmierzchu padł znużony na sofę w wewnętrznym przedścionku, nie opodal podłużnego bazaltowego cokołu, na którym stały byki z brązu, i tam mu się przyśnił najbardziej zło-wrogi sen. Najpierw patrzył, jak błyszcząca gwiazda spada z wolna na kolana jego córki Medei. Ta podniosła ją spieszenie i wrzuciła do rzeki Fazis; nurt poniósł gwiazdę ku Morzu Czarnemu. Ta część snu nie zamaćili spokoju króla, ale potem zobaczył byki z brązu wprzęgnięte w pomalowane na czerwono drewniane jarzmo i przymuszane do orki. W oburzeniu buchały ogniem z nozdrzy i z pysków, lecz młody oracz wołał chełpliwie: „Wasz ogień mnie nie oparzy! Medea mnie namaściła balsamem kaspijskim!” Mówił po grecku. Ajtes nie mógł rozróżnić jego twarzy ani nawet koloru włosów, ponieważ był otulony ciemnym płaszczem; poganiał byki przez pole trzymanym w ręku oszczepem. Boska ręka siała za nim zęby węzów w krętą bruzdę, a gdzie padły, kiełkowali i powstawali zbrojni męże. Po hełmach Ajtes rozpoznał w nich kapłanów tauryjskiego boga wojny ku którego czci sporządzono brązowe byki. Teraz oracz cisnął kamieniem w jednego z tamtych i trafił go w czoło; wówczas pozostali zaczęli się rąbać nawzajem, aż wszyscy legli trupem. Na to duch herosa Prometeusza jęknął głośno żalonym krzykiem nocnego ptaka i rozległa dolina Ai znów

napelniła się zgiełkiem.

Ajetes ocknął się w zimnych potach. Podreptał do lożnicy Medei i obudził ją, żeby jej opowiedzieć swój sen; zabronił wspominać o nim żywej duszy i błagał, by mu powiedziała, co jej zdaniem zwiastuje.

- Ojciec - odrzekła - nie mogę nic twierdzić na pewno. Myślę, że chyba w taki czy inny sposób obraziłeś Ptasiogłową Matkę. Przebłagaj ją bogatymi darami, a niebawem we śnie albo widzeniu powiadomi cię, w czymś zblądził i jak zdołasz uniknąć kary.

Ajetes zmarszczył brwi. Jako król Kolchidy stale był w kłopotliwej sytuacji z przyczyny religijnych zawiści i niesnasek wśród swoich poddanych. Arystokracja czciła bogów egipskich, pochodziła bowiem od żołnierzy faraona Sezostrisa, który został niegdyś pokonany w błahej wojnie z Getami; ale wśród rozbitych pułków, co szukały ucieczki w dolinie Fazis i osiedliły się w Ai, brakło kapłanów, więc obrządek ich był nieścisły i pełen zniekształceń. Kiedy Ajetes po raz pierwszy przybył do Kolchidy jako kupiec w poszukiwaniu przygód, zastał tam coraz bardziej przybierające na sile tarcia religijne pomiędzy tymi Egipcjanami a ich tubylczymi sąsiadami, którzy czcili kaukaską Boginię oraz Mitrę, jej złotowłose Dziecię-Słońce. Zaproponował zawieszenie broni i ofiarował się usunąć dzielące ich religijne różnice. Przedstawił tubylcom swoją jasną czuprynę i oczy barwy miodu jako dowód, że jest kapłanem Słońca, a Egipcjan zjednał sobie wykładając tajniki ich własnego obrządku, w czym wykazał głębszą niż oni znajomość teologii Memfis. Słuchali go tym uważniej, że wieszczą kość szczękowa Prometeusza, którą przywiózł ze sobą, już wyjawiała parę rzeczy wiarogodnych i użytecznych. Za ich zgodą, by polegać na zdaniu Prometeusza, Ajetes zreformował narodową religię kolchidzką w sposób, który oświecił i w przeważnej mie-

rze zadowolili obie nacje; kość szczękowa bowiem ogłosiła identyczność kaukaskiej Bogini z Ptasiogłową Boginią egipską, Izydą. Z wdzięczności arystokracja ofiarowała Ajetesowi tron i poprzysięgła wieczystą wierność jemu i jego domowi. Oba ludy zobowiązały się do pewnych wzajemnych ustępstw: tubylcy zamieszkali w górach, przyjęli egipski obyczaj obrzezania oraz cześć dla ibisów; Kolchowie, co uprawiali dolinę rzeki, pogodzili się z cmentarzami na drzewach oraz czcią wobec białych koni Mitry, jego corocznego podarunku od Matki.

Ajetes jednak czuł, że balansuje na kępach uginającego się moczarzu, co lada chwila może go pochłonać. Teraz oświadczył Medei:

-Kiedy chcąc ten kraj uchronić od najazdu Scytów zawarłem przymierze z twoim dziadkiem, królem Taurydy, który Scytów napelniał lękiem, byłem, jak wiesz, zobowiązany w zakład dobrej wiary dać w Ai przytułek jego bogu wojny. Uczyniłem to niechętnie, świadom, że matka nie żywi miłości dla tego boga, wprost wyjątkowo nieogładzonego i brutalnego. Podobnie sojusz z Moschami, których państwo (przyznasz sama) stanowi niezbędne przedmurze przeciw szalonym Amazonkom, wmieszał mnie w następne kompromisy religijne, co także mogły ją urazić. Cóż jednak miałem począć? Niech nikt nieświadom rzeczy nie zazdrości mi tronu, bo nie jest on wygodniejszym siedziskiem od cierniowego krzaka okrytego narzutą ze złotej tkaniny.

-W najmniejszym stopniu nie obwiniam cię, ojcze - odparła Medea, bo jako kapłanka Prometeusza i Brimo mogła mu współczuć w jego religijnych kłopotach. - Spróbuj jednak przebłagać Boginię i miej oczy i uszy otwarte na jej znak, a powinien on ukazać się niedługo. Nie sądzę, aby dotknął Boginię twój pakt z Moschami, ale z jej znaku się dowiesz, czyś nie znieważył jej syna Mitry (który ubił Byka

Ciemności), wprowadzając do swego pałacu tauryjskie byki, lub czy sama Bogini nie potępia tego, żeś odstąpi! kapłanom tauryjskim frontową część przybytku Prometeusza. Przyznaję, że te decyzje, do jakich zmusiła cię konieczność, podjąłeś wiele lat temu i że od razu nader obowiązkowo przejednałeś Boginię, jest to jednak pierwszy rok, kiedy ulegając namowom mego tauryjskiego wuja Persesa odważyłeś się na przykład uczestniczyć w orgiach ku czci boga wojny czy uwieńczyć byki kolchidzkimi kwiatami. Rozsądniej byś postąpił natychmiast zasięgając zdania Bogini. Może ci teraz obiecuje, iż gdybyś musiał obrazić lud mojej matki wygnaniem kapłanów albo byków, albo jednych i drugich, pomoc nadejdzie z ziemi greckiej.

-To wykład do przyjęcia - rzekł Ajetes. - Zgoda. Ale co z węzowymi zębami?

-Taurowie utrzymują, że powstał z zębów, jakie wypadły węzowi Ofionowi - wyjaśniła Medea - kiedy dusiła go Eurynome, stworzono by ich zatem wcześniej niż Pyrrę i jej kochanka Deukaliona, glinianych praprzodków greckich. Sen podpowiada, że zasiani ludzie zniszczą sami siebie powstając przeciw tym Grekom.

-Ale cóż znaczy gwiazda spadająca ci na kolana? - dopytywał Ajetes.

-Jest to może jakiś boski dar mnie przeznaczony, co rozsławi ród nasz po całej ziemi?... - Przemilczała przed ojcem sen, który śniła właśnie, kiedy ją obudził, a który (była o tym przekonana) uzupełniał tamten. Było to o Kirke, siostrze króla zamieszkałej na wyspie Ajai w północnym krańcu Adriatyku; dumna, o jastrzębich oczach i jastrzębim nosie, wzywała gestem Medeę wołając: „Rzuć wszystko i przybywaj do mnie!”

-Ale czemu duch Prometeusza tak zawodził? - nalegał Ajetes. - Skądże mam wiedzieć? - odparła. - Mógł to być

również szyderczy lament nad jego tauryjskimi sąsiadami. On będzie chyba rad zobaczyć, jak podadzą tyły wygnani z jego przybytku.

Ajetes uwierzył i poprzestał na wyjaśnieniach Medei. W głębi duszy jednak ciągle żywił wątpliwości i nie śmiał wrócić na sofę, aby pospać jeszcze trochę, w obawie dalszych snów. Zamiast tego zaproponował córce wspólny spacer po ogrodach pałacowych, zanim podadzą śniadanie; potem on zdwojonymi środkami ostrożności postara się odwrócić złe następstwa swego snu - obmyje się w czystych wodach Fazis i opowie swój sen Słońcu, skoro tylko wynurzy się ono spoza wschodnich szczytów.

Medea przystała na to. Włożyła jedną z najlepszych sukien i starannie przyozdobiła głowę; potem poszła z ojcem gładkimi ścieżkami wśród kwiatnych klombów i krzewów owocowych ku miejscu, gdzie tryskała fontanna o pięćdziesięciu otworkach. Chcąc zrzucić z serca sekret, który mu ciążył, Ajetes jak najbardziej nie w porę wyjawiał Medei niedawną decyzję swojej Rady. Otóż Rada zaprosiła starego Styryusa, władcę Albanii, by przybył do Ai w konkury.

- Możliwe - rzekł król - że mój sen o gwieździe dotyczy owoców tego związku, jaki ułożyłem, sama rozumiesz, wyłącznie dla dobra publicznego. Zawsze byłaś rozsądną dziewczyną unikając siდეł miłości, które młodym przyczyniają tyle zbędnego bólu, ufam przeto, że nie będziesz wyzuwać żadnych zastrzeżeń wobec tego małżeństwa (Styryus sam je zaproponował za pośrednictwem Moschów), jak to uczyniłaś w stosunku do innych, o mniejszej wadze politycznej, a przeciwnie, wyrazisz zgodę. Ze starym Styryusem w roli zięcia pozbędę się wszystkich kłopotów z sąsiadami.

Styryus mianowicie władał potężnym plemieniem zamieszkałym w górach na północ od rzeki Kyros, a dzięki temu nie tylko rządził na szlaku handlowym, od którego

w przeważnej mierze zależał dobrobyt Kolchidy, lecz także zagrażał wschodnim rubieżom królestwa. Ajetes przypomniał jeszcze córce:

- Twoja pozycja w Albanii da ci znacznie więcej władzy niż mogłabyś kiedykolwiek uzyskać w Kolchidzie, gdy twój brat Absyrtos wstąpi po mnie na tron.

Medea nic na to nie odrzekła, ale w duszy zawrzała z wściekłości, ponieważ Albanczyzy jedzą plugastwa i mają odrażające nawyki seksualne, a Rada Królewska znieważyla ją pertraktując ze Styrusem za jej plecami.

Ajetes kpiąco pochwalił posłuszne milczenie córki; ale nie odzywała się nadal. Razem patrzyli, jak dalekie ośnieżone góry Moschii rozbłyskują odbiciem słonecznych promieni.

- To barwa świeżej krwi - powiedział Ajetes mimo woli;

i już nie mógł cofnąć tych niefortunnych słów.

Gdy zawrócili ku pałacowi, nadbiegł posłaniec z południowej wieży strażniczej.

- Wasza dostojność! - wołał bez tchu. - Trzydziestowiosłowy okręt grecki wynurzył się właśnie z mgły i zarzuca kotwicę przy Królewskiej Przystani. Na dziobie mają rzeźbioną głowę Barana, a calutka załoga składa się z wielce do stojnych osób. Rozpoznałem wśród nich twoich czterech wnuków, synów Fryksosa; jeden z nich, księżę Argios, jest ranny w głowę.

Ajetes ruszył zamasyżycie przez Wschodnią Bramę i na dół w stronę przystani, zamierzając w porywie gniewu zakazać Argonautom lądowania; ale natknął się na herolda Echiona, który już kroczył mu naprzeciw z oliwną różdżką w dłoni.

Echion odezwał się pierwszy:

- Trzykroć szlachetny Ajetesie, królu Kolchidy a poprzednio świetnej Efiry, przybywamy w imię Matki, w pobożnej misji, którą niebawem lepiej, niż ja bym potrafił, wyjawi ci

nasz kapitan. Jest nim Jazon Miniwczyk, następca tronu Ftio-tis, a załoga naszego okrętu także pochodzi z najprzedniejszych rodów Grecji, część z nich to królowie, część ma boskie parentele. Między innymi Augiasz, król Elidy, co (jak i ty), jest dziedzicznym kapłanem Słońca. Nie potrzebujesz się obawiać, że przybywamy w złych zamiarach, bo wysłała nas sama Matka. Dzięki jej łaskawości parę dni temu Jazon ocalił od utonięcia czterech twoich szlachetnych wnuków: oddaje ci ich teraz zdrowych i bezpiecznych. A ocalił nie tylko twoich wnuków, lecz zarazem własnych krewnych. Kre-teus bowiem, dziad Jazona, był bratem ich dziada, króla Atamasa z Orchomenos.

Patrząc spode łba Ajetes odparł: - Czyżby nie wiedziano w całej Grecji, że gdy doszła mnie wieść o barbarzyńskim zamordowaniu mego bratanka Syzyfa z Azopii, przysięgłem wziąć odwet na pierwszej załodze greckich żeglarzy, jacy odważą się pokazać na tej rzece, i wybić ich co do nogi? Cóż za moc, twoim zdaniem, kryje się w bezbożnym imieniu Atamasa, że aż powinno mnie ono skłonić do zmiany zamiarów wobec was?

- Szczęściem, wasza dostojność - odrzekł Echion łagodnie - twoje słowa, wymówione w gniewie, są tak ogólnikowe, iż nie potrzebujesz się czuć nimi związany w dalszych poczynaniach. Po pierwsze my żeglarze nie wszyscy jesteśmy Grekami, bo niektórzy pochodzą ze starożytnego szczepu kreteńskiego lub pelazgijskiego, a mamy i trzech Traków (o czym świadczą ich tatuowane twarze i konopne tuniki); po drugie my Grecy nie wszyscy jesteśmy żeglarzami, ponieważ Atalanta z Kalidonu to żeglarka. Co zaś do imienia Atamasa, niech zabrzmie ci ono w uszach niby ostrzeżenie przed losem czekającym tych, co lekceważą nakazy Wielkiej, w której imię przybywamy.

Medea, która z ciekawości wyszła z ojcem za bramę, zła-

pala go za rękaw i odciągnęła na stronę. - Ojczy - szepnęła - pamiętaj o swoim śnie i rozpoznaj znak. Nie odrzucaj bezmyślnie greckiej pomocy, jaką ostatniej nocy Bogini najoczywściej raczyła ci zapewnić. Powitaj gościnnie tych cudzoziemców, a gdy ich przyjmiesz gorącą kąpielą, świeżym przyodziewkiem oraz najlepszym jadem i napitkiem, jakim rozporządzasz, wysłuchaj uważnie, co ci mają do powiedzenia. Przybywają w imię Matki, nie żadnego tam parweniusa Dzeusa czy Posejdona.

Ajetes odpowiedział na głos: -Jeśli nie przychodzą w imię Dzeusa, czemu ich okręt nosi na dziobie głowę Barana?

- Pytaj herolda - odrzekła. - Nie mnie.

Echion skwapliwie wyjaśnił: Łeb barana był od wielu pokoleń odznaką minijskich okrętów, na długo przed nowym obrzędkiem olimpijskim. Czemuż Ajetes miałby temu przypisywać jakieś niepokojące znaczenie? Na koniec dodał:

- Celem naszej podróży między innymi było ofiarować ci w imieniu obecnych władców Azopii i Efiry pełne zadość uczynienie za okrutną śmierć twego bratanka Syzyfa, co stanowiło źródło niezliczonych klęsk, jakie spadły na po dwójne królestwo. - Nie znano jeszcze nikogo, kto by łągał równie gładko jak Echion, jeśli się nadarzyła sposobna oka zja. Jego ojciec Hermes kłamał już od kołyski; tak przynajmniej twierdzą arkadyjscy poeci.

Ajetes umilkł i stropiony przyjrzał się Echionowi, który wytrzymał jego gniewny wzrok swobodnie i niezachwianie, jak przystało natchnionemu heroldowi. Ajetes ustąpił pierwszy. Spuścił oczy i rzekł:

- Powiedz swemu dowódcy Jazonowi, że jestem mu wdzięczny za ocalenie czterech synów Fryksosa a moich wnuków; że może wsiąść na brzeg bez obawy; i że spodzie wam się, iż mi ściśle przekaże misję poruczoną mu przez władców Azopii i Efiry oraz wszelkie inne misje, na jakie ma

ochotę, o ile nie padnie bodaj słowo w przedmiocie Złotego Runa lafistiańskiego Dzeusa.

Echion roześmiał się i rzekł: - Nie rozdmuchuj płomienia w starych zgliszczach, wasza dostojność, wymieniając samemu zamierzchłą relikwię, jakiej nawet imienia (rad jestem cię powiadomić) nikt od dawna nie pamięta w Grecji oprócz heroldów i poetów, których profesją jest o niczym nie zapominać.

Równocześnie Jazon i pozostali Argonauci wysiedli na ląd i wstępowali dwójkami po szerokich kamiennych stopniach wiodących z Królewskiej Przystani ku bramie miasta. Ajetes odprawił przeto Medeę nie chcąc, by się na nią gapili ci cudzoziemcy, i czekał gotów dwornie powitać Jazona. Ale Medea się nie spieszyła. Tam gdzie kręta ścieżka zawraca koło gruszy, ona zawróciła także. Oparta o balustradę obejrziała się na Jazona, który stapał po schodach z młodzieńczym dostojnictwem, ani zbyt wolno, ani za szybko, trzy kroki przed towarzyszami.

Nie, miał na sobie swego szafirowego płaszcza z wyhaftowaną historią Runa, boby to było nierozsądne; tylko płaszcz biały, wyszywany przez królową Lemnos, Hysipyle, w różnego rodzaju kwiaty i owoce; jej najwspanialszy podarek miłosny. Na głowie nosił złoty hełm z szerokim brzegiem, prezent od króla Mariandynów Lykosa, ozdobiony kitą z czarnego włosia końskiego, w rękę zaś trzymał tę samą okutą włócznię, która przeszła króla Kyzikosa. Medea nigdy w życiu nie widziała jasnowłosego mężczyzny, bo ojciec był już łysy i białobrody, gdy poślubił jej matkę, a ponieważ sama miała złote włosy, jej serce nagle uderzyło goręcej dla Jazona, jakoby rozpoznając w nim istotę pokrewną. Zdawać się mogło, że naprawdę za gruszą, już obwieszoną drobnym owocem, czai się bożek miłości opiewany w balladzie Atalanty: on, Eros, wcisnął teraz w rowek pierzastej strzały

cięciwę i napiąwszy łuk z całej mocy, posłał ją z brzękiem w serce Medei. Gwałtownie bowiem zaczerpnęła tchu, zamroczyło ją nagle zdumienie. Potem odwróciła się z wolna i poszła dalej już się nie oglądając.

Ajetes, chociaż dziękował za ocalenie wnuków, daleki był od uciechy z racji ich nagłego powrotu. Pozwolił był im płynąć do Grecji głównie dlatego, że wolał, aby się wynieśli z kraju na czas, gdy król Styruś przyjedzie z Albanii starać się o rękę Medei. Jedyna ich siostra Nejaira była nierozłączną towarzyszką Medei; Ajetes wiedział, że Medea niezadowolona z konkurenta, jakiego jej przeznaczono, mogła się ze swej niedoli zwierzyć właśnie Nejairze, a ta z kolei powtórzyłaby pewno wszystko braciom. Ci czterej, wysoce poważani przez arystokrację Kolchidy, oczywiście sprzeciwiłoby się związkowi z Albanją. Albańczycy zabronili im kiedyś ścigać tygrysa, na którego bracia polowali na terytorium albańskim, i obrzucili ich niewybaczalnymi zniewagami. Zrobiliby więc wszystko co możliwe, już choćby przez wzgląd na Nejairę, aby odwlec lub udaremnić to małżeństwo. Teraz nieoczekiwanie wszyscy czterej wrócili, zaś Ajetes zdawał sobie sprawę, że milczenie Medei kryło głęboką odrazę do Styruśa. Chcąc zapobiec nowym utrapieniom musi wnuków co szybciej wyprawić z powrotem na pokładzie Argo; tymczasem każe Medei powstrzymać się od wszelkich skarg na temat małżeństwa, zarówno wobec Nejairy jak kogokolwiek innego. Szczęśliwie - przypomniał sobie - Nejairy nie ma w pałacu i nie wróci przed południem; była kapłanką kaukaskiej Dziewiczej Bogini i tej nocy pod jej przewodnictwem obchodzono uroczystość Nowego Miesiąca.

Ukrył niepokój przed wnukami biorąc ich kolejno w czule objęcia i podając przyjaźnie dłoń Eufemosowi, który był narzędziem ocalenia. Wobec Jazona zachowywał się układnie.

- Wieści z Efiry, mój panie - oświadczył - mogą poczekać,

aż sobie podjemy i popijemy jak należy. Nie wątpię wcale, żeście mieli podróż równie niebezpieczną i wyczerpującą jak długą.

Jazon uprzejmie się skłonił, choć nie wiedział, co za wieści ma na myśli Ajetes. Gdy Argonauci szli za Ajetesem ku miastu, zostawiając Melampusa i Małego Ankajosa na straży okrętu, Echion półgłosem wyjaśnił Jazonowi historyjkę o Efirze, którą jakiś bóg - a któż to mógł być, jeśli nie Hermes? - włożył mu niespodziewanie w usta, a której nikt nie powinien zaprzeczać; doradził też Jazonowi surowo zabronić Argonautom wszelkich wzmianek o Złotym Runie.

- W porządku - rzekł Jazon. - Jeśli tą błagą natchnął cię istotnie twój boski ojciec, byłoby bezbożnością z niej nie skorzystać. Wracaj zaraz na Argo ostrzec Melampusa i Ankajosa. Ja tymczasem przekażę twoje słowa kompanom. Dobrze się składa, że już nie ma z nami Herkulesa: on by się wygadał, nimbyśmy dotarli do polowy wzgórza.

Rozdział 32

JAZON ROZMAWIA Z MEDEĄ

Służebne pałacowe, przeważnie zadziwiającej urody niewolnice hirkańskie, wykąpały Argonautów w ciepłej wodzie i wytarły do sucha ogrzаныmi ręcznikami. Wkrótce z namaszczonymi i uwieńczonymi głowami, w świeżych lnianych szatach na grzbiecie, legli na sofach w królewskiej sali jadalnej uczestnicząc w wybornej uczcie. Postawiono przed nimi mnóstwo niezwykłych potraw, których kosztowali ze znanstwem nie pytając z grzeczności, z czego je przyrządzono, choć niektóre składniki mogły być im zakazane z przyczyn rytualnych i spowodować kurcze żołądka czy nawet śmierć. Nikomu jednak nie zaszkodziły. Tylko Bootes skamieniał ze zgrozy, gdy służba nałożyła mu na talerz coś, w czym od razu rozpoznał pieczone larwy pszczele. Krzyknął głośno na ten widok i zalał się łzami. Idas wyśmiał jego rozpacz i chcąc sprawić przyjemność gospodarzom natkał pełne usta owego specjału, przyprawionego do smaku solą, wołając o dokładkę.

Jazon i król Augiasz z Elidy zostali zaproszeni do monarszego stołu na podwyższeniu we wschodnim krańcu sali. Przedstawiono im tam czterech ciemnoliczych, kędzierzawych nobilów, członków Rady Królewskiej. Frontis syn Fryksosa tłumaczył, ponieważ żaden z dostojników nie znał greki, zaś Ajetes - żeby uspić wszelkie podejrzenia, jakie mogła wywołać nieoczekiwana wizyta Argonautów - mówił

wyłącznie językiem Kolchów. Rozmowa toczyła się ceremonialnie i powściągliwie, Jazon i Augiasz opowiadali historyjki z podróży nie poruszając jednak ważniejszych tematów. Ajetes, w koronie wysadzonej szmaragdami i królewskim płaszczu, udawał kompletną nieznajomość spraw Grecji. Zadał jedno tylko pytanie dotyczące krain położonych poza obrębem Morza Czarnego: w jaki sposób zdołali przebyć Hellespont strzeżony przez trojańskie okręty.

Jazon odparł niedbale, że bez wątpienia Trójbogini czczona przez Trojan jako Kybele musiała ich uprzedzić, aby pozwolili okrętowi minijskiemu swobodnie przepłynąć cieśninę, bo wysłano go z boską misją. W każdym razie, oświadczył, przepuścili Argo bez zaczepki.

Ajetes w odpowiedzi chrząknął z niezadowoleniem.

Jednakże gdy Augiasz wspomniał mimochodem o kupcach tesalskich, co wsiedli na okręt w Synope, Ajetes, któremu układ z Troją nie pozwalał utrzymywać z Synope bezpośrednich stosunków handlowych, słuchał z nie ukrywanym zainteresowaniem. Głośno wezwał Autolikosa do swego stołu, posadził obok siebie i częstował najlepszymi kaskami na znak poszanowania. Autolikos chętnie i szczerze odpowiadał na pytania króla (zwłaszcza, że sam porzucił już był kupiectwo) i wymieniał, w przeliczeniu na złoty piasek, ceny obowiązujące na ostatnich dorocznych targach w Synope. Złośliwie go bawiła stropiona mina gospodarza, gdy się okazało, że król Troi Laomedon udzielił sprzymierzeńcowi wielu fałszywych informacji na temat owych targów.

W tym momencie powrócił z polowania brat Medei, Absyrtos, młodzieniec o kocich ruchach i ostrych rysach Taura. Pozdrowił ojca z szacunkiem - zdaniem Jazona nieco przesadnym - i bez słowa wziął się do jedzenia. Jazonowi i pozostałym dwóm Grekom okazał nieprzychylną obojętność.

Przy wetach należało złożyć oficjalne oświadczenie na te-

mat celu wizyty. Jazon wstał, wyciągnął prawicę w stronę króla, potem ku czterem dostojnikom, i przemówił:

- Znamienity i wielkoduszny Ajetesie, doszło zapewne do twoich uszu (zwłaszcza że Trojanie, handlujący zarówno z tobą jak z nami, to znani plotkarze), że grecką ziemię w ciągu ubiegłych dwóch lat po trzykroć nawiedziło nieszczęście: wielkie huragany, co połamały nam sady owocowe i uniosły dachy z naszych domostw; niebывałe straty w trzodach i stadach, a wreszcie plaga jadowitych gadów, których pełno na łąkach i w lasach. Sądząc, że klęski te mogła zesłać jedynie Niewypowiedziana i próżno by się odwoływać do wyroczni olimpijskich, Tajna Rada Wszechgrecka zasiadająca w Mykenach postanowiła zasięgnąć zdania twojej siostry Kirke, którą Bogini zaszczyca zaufaniem, czym możemy ją przebłagać. Posłowie oczekiwali na twą piękną siostrę w jej pałacu na wyspie Ajai, ona zaś po obrzędach oczyszczalnych popadła pod wpływem czarnej tynktury w swój zwykły trans i zadawała pytania Bogini zwać ją imieniem Brimo. Brimo oznajmiła, że ona to właśnie zesłała na nas niedole jako spóźnioną karę za okrucieństwa, których się dawno temu Achajowie dopuścili na Syzyfie z Azo-pii. Kazala nam wynagrodzić Syzyfa grobowcem godnym herosa i składać mu co miesiąc bogate ofiary, a jego dziedzinę wydrzeć uzurpatorowi Kreontowi - i oddać prawym właścicielom, dziedzicznym kapłanom Słońca.

Ponieważ, dostojny panie, ty właśnie jesteś głową starszej gałęzi tego świetnego rodu, mieszkańcy królestwa Koryntu o dwóch morzach pragną, abym ci przekazał ich pokorną wiernopoddańczą prośbę. Błagają: wróc i panuj im - albowiem twoja ojczyzna, obejmująca również Efirę, może się wreszcie (z chwilą wygnania regenta Koryntosa) zjednoczyć z Azopią pod jednym berłem. Jeśli jednak - stwierdzili - Kolchida stała ci się tak droga i tyś stał się tak drogi Kolchi-

dzie, że nie możesz jej opuścić, racz przysłać nie mieszkając któreś ze swych dzieci - zadowolili ich zarówno syn jak córka - by rządziło zamiast ciebie. Wysłuchaj łaskawie prośby, bo jedynie w ten sposób Efira a zarazem cała Grecja mogą ocaleć od nieszczęść, co im grożą zagładą.

Oto pierwsze posłanie - a jego prawdziwość potwierdzi chętnie król Augiasz z Elidy, głowa młodszej linii twego świetnego rodu. Mam jeszcze jedną misję od Kobylogłowej Matki Pelionu, którą zwykłem czcić od dzieciństwa, wychowali mnie bowiem Centaurowie. Polecenie brzmi: „Ajetiesie z Efiry, pod grozą mojej nielaski pozwól odpocząć duszy mego sługi Fryksosa Minijczyka, co wciąż jeszcze cierpi uwięziona przez kości nie pogrzebanej czaszki”.

- To nie moje słowa, a słowa Matki - zakończył Jazon sta rodawną formułą.

Po długiej chwili Ajetes odparł:

- Co do pierwszego zlecenia, naradzę się z mądrą Radą Królewską i dam ci odpowiedź przed upływem trzech dni; nie spodziewaj się atoli, że będzie przychylna. Córka moja Medea oczekuje właśnie swatów od monarchy sąsiedniego państwa, zaś syn Absyrtos musi pozostać w Kolchidzie jako dziedzic tronu i podpora moich gasnących lat. Pojmuję, czemu Koryntczycy nie proponują, żebym posłał im na króla któregoś z moich czterech wnuków; a mógłbym to uczynić. Efiranie nie cierpią Minijczyków - synowie Fryksosa to Minijczycy. Szkoda. Niemniej - ponieważ za wszystkie niedole, które spadły na Grecję od czasu mego wyjazdu, odpowie działalność ponoszą bezbożni Achajowie i ich ofiary, a nie ja - mało mnie te klęski obchodzą.

Co do drugiej misji... czyż mogę uwierzyć, że Niewypowiedziana ma podwójny język? Jako Ptasiogłowa Matka Kolchów wydała swym czcicielom boski nakaz, by żadne kości ludzkie nie spoczęły w świętej ziemi kolchidzkiej; władca

Kolchidy powinien raczej słuchać Ptasiołowej niż Kobylągłowej Matki Pelionu. Nie wracaj już, proszę, do tej sprawy. Pytanie: czy kości Fryksosa trzeba pogrzebać, czy nie, sam zadałem, gdy umarł, i kapłani wchodzący w skład mojej Rady wyraźnie mi odpowiedzieli: „Skoro umarł w Kolchidzie, należy go uczcić kolchidzkim pogrzebem”.

Kędzierzawi dostojnicy wyrazili uznanie dla tej przemowy bębniąc w talerze rękojeściami noży. Jazon zmilczał, rad, że Ajetes nie przyjął dla Absyrtosa zmyślonej propozycji dawnych poddanych, i ufny, że zdoła jakoś osiągnąć porozumienie co do drugiej kwestii.

Tegoż popołudnia Frontis syn Fryksosa przyniósł Jazonowi poufne oświadczenie Ajetesa. Otóż stwierdzał on, że Ptasiołowa Matka nie zabroniła wyraźnie przeniesienia kości Fryksosa i pogrzebania ich, byle poza obrębem Kolchidy; że zatem, jeśli Jazon podejmie się zabrać je cichaczem i na własne ryzyko z wysokiej topoli, na której wiszą, znajdzie następnej nocy cmentarz nie strzeżony i może je bezpiecznie wywieźć do Grecji, by tam w końcu pochować. Ajetes bowiem - oznajmił poseł - kochał Fryksosa jak syna i za nic by nie chciał przyczynić jego duszy najmniejszej nawet krzywdy czy przykrości.

Ta odpowiedź niezbyt zachwyciła Jazona, ponieważ woła Bogini było, aby kości Fryksosa pogrzebano, nim nastąpi jakikolwiek zamach na Runo. Powiedział Frontisowi o tej trudności. Ten odrzekł:

- Chodź, pójdziemy z prywatną wizytą do mojej siostry Nejairy; powróciła do pałacu podczas obiadu. Nie wtajemniczaj jej w zamiar porwania Runa, tylko po prostu powiedz, że Bogini ci kazała pochować kości naszego ojca przed, a nie po wyjeździe z Kolchidy. Ona jest sprytna i może doradzi nam wybieg, który wszystkich zadowoli.

Jazon chętnie przystał na nieoficjalną rozmowę z młodą

Nejairą. Frontis zaprowadził go okólną drogą na jej pokoje i tam dowiedział się, z jaką odrazą Medea przyjęła oświadczyzny starego Albańczyka. Bo choć Ajetes, gdy rano wróciła do pałacu, wyraźnie jej zabronił mówić o tym małżeństwie, Medea zdążyła już wypłakać swój ból w ramionach starej piastunki, od której Nejaira usłyszała o wszystkim. Ciemnooka siostra Frontisa nie posiadała się z żalu i smutku.

-O, Jazonie - rzekła - z dala przybyły krewniaku, to wieść zbyt dla mnie okrutna: chyba oszaleję, jeśli nic nie uczynimy, by pokrzyżować plany króla. Małżeństwo mojej wspańskiej Medei z tym cuchnącym starym zawszańcem byłoby podobne do zaślubiny róży ze ślimakiem! Czy ty i twoi towarzysze nie możecie jej jakoś ocalić? Czybyś nie zechciał porwać jej do Grecji, zacny Jazonie, samemu się z nią ożenić i osadzić ją na tronie korynckim wypełniając w ten sposób świętą przepowiednię Brimo?

-Zastanów się, co mówisz, księżniczko - odrzekł Jazon.

-Jakże możesz sądzić, że ja bym ryzykował głową wykradając jedynaczkę królewską albo, że ona sama byłaby tak złą córką, by uciec do Grecji na moje zaproszenie? Świadom jestem, że krótkie spojrzenie, jakie mi dziś rano rzuciła wychylona przez balustradę pod gruszą, przeszło moje serce nagłą miłością, byłbym jednak szalony wyobrażając sobie, że ona płonie równym żarem. Dlatego spróbuję zapomnieć o dziwnych twoich słowach, choć z głębi serca wdzięczny ci jestem za nie. A teraz, droga krewniaczko, aby dowieść swej życzliwości, poradź, co zrobić z kośćmi twego szlachetnego ojca. Biała Bogini Pelionu kazała mi je pogrzebać przed, a nie po odjeździe z ziemi Kolchów.

-Tylko Medea może to załatwić - odparła Nejaira. - Najpierw jednak powiedz: czy pozwolisz powtórzyć Medei to, co przed chwilą mówił o swoich uczuciach dla niej?

Jazon udał, że waha się zażenowany. Po chwili rzekł: -Je-

śli przysięgniesz na swą dziewiczą przepaskę, że powtórzysz moje słowa wiernie, potajemnie i jednej tylko Medei, zezwalam.

Nejaira przysięgła, jak chciał, i opuściła ich. Na odchodnym Jazon zapytał: - A co Absyrtos? Popiera to małżeństwo?

- Nienawidzi siostry - odparła - więc cieszy go wszystko, co jej przykrość sprawia. Miej go za wroga, tak samo jak ja.

Po chwili przyszedł Frontis z wieścią, że Medea odwiedzi komnatę Jazona o zmierzchu, o ile by zdołał nie budząc podejrzeń wykręcić się od udziału w wieczerzy. Jazonowi serce skoczyło z radości. W ciągu paru godzin już prawie osiągnął to, co, jak sądził, miało go kosztować kilka dni a może nawet miesięcy. Nic jednak nie mówił Argonautom i po południu wziął wraz z nimi udział w towarzyskich zawodach sportowych z arystokracją kolchidzką. Stadion z trzech stron otaczały zabudowania: z jednej skrzydło pałacu zamieszkałe przez rodzinę królewską, z drugiej koszary gwardii, z trzeciej wreszcie Stajnie Słońca, w których z niesłychaną czcią doglądano dwunastu białych rumaków boga Słońca (grzbietów ich nigdy nie dosiadł człowiek) oraz złowrogiej czarnej klaczy.

Argonauci umówili się, że będą traktować Jazona, przynajmniej publicznie, z najwyższym szacunkiem i miłością, aby przydać mu blasku w oczach Medei, w razie gdyby zechciała oglądać igrzyska z pałacowego balkonu. Wyznaczyli go do reprezentacji w ciskaniu krążków, łucznictwie i skokach, a jego umiejętności, choć w byle greckim mieście przeszłyby nie zauważone, wzbudziły podziw gospodarzy. Kolchowie, acz odważni, są bowiem gnuśni, niewysportowani i - jak ich egipscy krewniacy - fatalnie strzelają z łuku. Ajetes miał nie być obecny: oświadczył, że nienawidzi wszystkiego, co przypomina mu wczesną młodość spędzoną w Grecji; zapewne

jednak po prostu przewidział, że jego kolchidzcy poddani niewiele nagród zdobędą w tych zawodach.

W rezultacie Argonauci zwyciężyli we wszystkich dyscyplinach wyjąwszy grę w kręgle, którą lekceważyli jako dziecianną, a w której celowali Kolchowie. Okazało się, że Absyrtos, miejscowy mistrz w zapasach, nie zna elementarnych zasad tej sztuki. Stanąwszy oko w oko z Kastorem od razu skoczył na niego chcąc go złapać pod kolana. Ale Kastor był szybszy: prawą dłonią ścisnął mu przegub, lewą łokieć, wykonał raptowny zwrot przerzucając sobie przeciwnika przez ramię i grzmotnął go głową o ziemię. W drugim starciu Kastor, choć tamten usiłował mocnym chwytem wyłamać mu palec, od razu ujął Absyrtosa w pól, zbił go z nóg i sromotnie rozłożył na obie łopatkę.

Wieczorem Jazon wymówił się od biesiady pod pretekstem nagłej gorączki, wywołanej sportowymi wyczynami, którą należy wypocić pod stertą okryć. Nikt nie podejrzewał podstęp, bo w Kolchidzie takie gorączki są aż nazbyt powszednie.

O zmierzchu odwiedziła go Medea. Przyszła w przebraniu zgarbionej, kulejącej staruchy, z naręczem kołder na tę jego febrę. W ogóle nie zwrócił na nią uwagi, dopóki nie odezwała się starczym drżącym głosem: - Panie mój, jestem Medea. - Mówiąc to roześmiała się, starła z twarzy wymalowane zmarszczki, zerwała kaptur z bujnych złotych loków, zrzuciła bezkształtne filcowe papucie, zdarła z siebie bury płócienny kaftan i ukazała mu się prosta i piękna, strojna w białą szatę osobliwie haftowaną w złote liście bluszczu i szyszki jodłowe.

Jazon cisnął precz okrycia, spiesznie przejechał po włosach grzebieniem z kości słoniowej i stanął przed nią wysoce, urodziwie, w fioletowym chitonie obszytym złotą frędzlą i przybranym koło szyi oraz na ramionach bursztynowymi

wisiorkami; była to zdobycz uniesiona podczas płądrowania pałacu króla bebryckiego, Amykosa.

Trwali tak przez chwilę patrząc na siebie i milcząc, oboje zarówno zaskoczeni, że spojrzenie z bliska pomnaża jeszcze urok, jaki z daleka dostrzegli. Medei się zdawało, że są jakby dwojgiem drzew: ona niczym wysmukły biały cyprys, on - złoty dąb, który go ocienia. Korzenie splatają się pod ziemią, gałęzie wprawia we wspólne drżenie południowy wiatr. Pierwszym ich powitaniem było nie słowo ani uścisk dłoni, a trwożny pocałunek. Jednak wstydlivość nakazywała zachować się godnie w tej sytuacji i Jazon nie odważył się uściśnąć jej poufale, jak od razu przy pierwszym spotkaniu obejmował królową Hypsipyle.

Jazon przemówił pierwszy: - Piękna pani, nie przesadź o twojej świętej mocy. Niektóre kapłanki Matki mają trzecie oko i posługują się nim dla niszczenia i zła, a tobie dwoje oczu wystarcza, by koić i uzdrawiać.

Medea odparła z wahaniem: - Jesteś pierwszym mężczyzną, który mnie pocałował i którego ja pocałowałam, odkąd jako dziecko igrałam u kolan ojca.

- Pozwól mi mieć nadzieję, że nikt prócz mnie nie dostąpi tej rozkoszy... aż pewnego dnia mały synek obejmie cię za szyję, pocałuje i nazwie matką.

-Jak to być może, mój miły? - rzekła. - Czy nie wiesz, że mam poślubić starego plugawca Styryusa Albańczyka i dla dobra państwa nie wolno mi odmówić mu ręki, a przeciwnie, muszę się uśmiechać, gdy mnie powiedzie do swej posepnej twierdzy w Górach Kaspjskich? Ale nie mam prawa mówić nic więcej ani zwierzać ci się z lęku i wstrętu, który mi skreca wnętrzności na samą myśl o tym związku - bo ojciec surowo zakazał wszelkich utyskiwań.

- Może - odparł Jazon - Matka Kolchów u bram pałacu po raz pierwszy śmiercią twego starego zalotnika, jeśli ją o to poprosisz

naprawdę żarliwie; słyszałem przecież, że albański bóg Słońca zuchwale mieni się równym własnej Matce - Księżycowi. Ale nie przystoi mi radzić (co podsuwa twoja szczerza przyjaciółka), abyś zaniedbała obowiązki wobec ojca i uciekła ze mną, nim ten nędznik przybędzie. Zresztą ty sama, tak bardzo posłuszna nawet w błahej kwestii skarg na obrzydłe zamęście, na jałową niedolę, jaką ci szykują, jakże byś się odważyła sprzeciwić ojcu w sprawie tak ważnej?

Medea nic nie odrzekła na to pytanie, podniosła tylko oczy na Jazona i zauważyła: - Frontis mi już opowiadał o twojej dworności wobec lemnijskiej królowej Hypsipyle. Słyszał o tym od twego towarzysza Eufemosa. Eufemos nie pomaślał cię wcale o obłudę ani okrucieństwo, ale to chyba nieprawda, żeś opuścił królową już po dwóch dniach i nigdy nie zamierzasz tam wrócić?

- Po trzech dniach - odparł Jazon czerwieniąc się - i to w ogóle było zupełnie co innego. Uważam, że Frontis postąpił bardzo brzydko kładąc ci w uszy te stare bajdy, choć wiedział, jak łatwo możesz źle je zrozumieć i osądzić mnie niesłusznie. Cóż, powiem ci pokrótce, jak było. Królowa Hypsipyle poprosiła, bym dzielił z nią łóżę, głównie ze względu na rację stanu: był jej niezbędny męski dziedzic tronu i pragnęła dać mu znakomitego ojca. Mnie oraz mojej załodze okazała tyle gościnności podczas tej wizyty, że byłbym gburem odmawiając jej czegokolwiek w granicach zdrowego rozsądku. Tak to doszło między nami do pewnych miłosnych uprzejmości nieodłącznie związanych z aktem poczęcia i nie przeczę, że moja osoba ogromnie ją zajęła. Nie zakochałem się w niej od pierwszego wejrzenia, jak w tobie, ani nawet od drugiego. O uczuciach, jakie żywię dla niej, dowodnie świadczy fakt, że uczciwie odmówiłem propozycji dzielenia z nią lemnijskiego tronu. Ilu znasz mężczyzn, piękna, którzy odrzuciliby bogate królestwo ofiarowane im

w darze, gdyby nawet dar ten pociągał za sobą wymuszone uściski brzydkiej starej baby? Hypsipyle była młoda i powszechnie uznana za piękną, choć znacznie wyższa od ciebie (zbyt wysoka, prawdę rzekłszy, jak na mój gust). Włosy miała ciemne, nie złote; i nos prosty, nie orli jak ty; jej blade wargi nie kusily mnie do pocałunków tak bardzo jak twoje pąsowe. Łatwo przyszło zapomnieć o Hypsipyle, ale nigdy nie zdołam zapomnieć o tobie, choćbym miał przeżyć egipskiego Feniksa. Gdy tylko wzrok mój spoczął na tobie, moje serce zatańczyło złościście. Pamiętasz, jak na pobielanym stropie komnaty drga promień słoneczny rzucony z dziedzińca przez sadzawkę pełną zwierciadlanej wody, której powierzchnię marszczy wiatr? Tak właśnie tańczyło moje serce i tak tańczy w tej chwili.

- Jednakże - powiedziała Medea usiłując roztrofną mową uciszyć krzyk własnego serca - jednakże, gdyby się kiedykolwiek tak stało, czy to z przyczyny przedwczesnej śmierci ci Styrusa, czy z jakiegoś innego powodu, że mogłabym do woli ofiarować ci uściski czulsze niż ten, któregośmy zażyli ukradkiem, musiałabym wymóc na tobie przysięgę, że od razu uczciwie mnie poślubisz, a potem podzielisz ze mną tron koryncki; Absyrtos bowiem zrzekł się już sekretnie praw do niego na moją korzyść. Zażądałabym ponadto, abys mnie najpierw zawiózł na Istrię, do Ajai, gdzie włada Kirke, siostra mego ojca; we śnie wzywała mnie do siebie.

Jazon zrozumiał, że zdesperowana Medea waży się na wszystko i można jej zaufać. Rzekł przeto: - Przysięgnę natychmiast, gdybyś ty w zamian przyrzekła, że mi pomożesz wykonać dwa zadania, jakie mam do spełnienia w tym kraju.

- Co za zadania? - zapytała. - Jak dotąd mówiono mi tylko, że Kobylogłowa Bogini Pelionu życzy sobie, abys pochował kości Fryksosa według greckiego obyczaju, i to nim

opuścisz Kolchidą. Chętnie ci pomogę, znam już nawet sposób. Idessas, najstarszy syn króla Moschów, przybywa jutro z doroczną daniną. Jak zwykle będzie zasięgał zdania wyroczni Prometeusza, dla którego Moschowie żywią najgłębszą cześć, ponieważ odpowiedzi, jakich mi dotąd udzielał, zawsze się sprawdzały. Powie się Idessasowi między innymi, że Prometeusz czule kocha Moschów i raczy ich miłościwie obdarzyć własną wyrocznią, której rady będą mogli zasięgać bezpośrednio, ilekroć jakiś niezwykle wypadek zakłóci im spokój ducha; że muszą wobec tego wybudować grobowiec z pięknego kamienia na wzór świątyni Prometeusza i złożyć tam z takim a takim ceremoniałem kości herosa, które po powrocie do swych komnat Idessas znajdzie we własnym łożu. Jednocześnie wyrocznia przestrzeże go, żeby ukrył kości przed wzrokiem ludzkim do czasu, aż zostaną bezpiecznie złożone w grobowcu, i aby nawet i potem zataił ich pochodzenie, bo inaczej pozbawi je proroczych właściwości; herosa zaś należy po prostu zwać Dobroczyncą. Jeśli chodzi o boginię, której ma on podlegać, będzie nią Biała Bogini Ino z Pelionu. Nie odkryję księciu, że pod tym imieniem Efiranie czczą Ino, która wysiała Fryksosa do Kolchidy, od chwili gdy przez samobójstwo i zamordowanie swego synka stopiła się w jedno z Matką o wielu mianach.

-To znakomity pomysł - rzekł Jazon - ale kto wykradnie kości i podrzuci je Idessasowi do łóżka?

-Kupiec z Synope, Autolikos - odparła - jest podobno najzręczniejszym złodziejem na świecie; Frontis udzieli mu wskazówek, jak ma to zrobić. A teraz inna kwestia. Niejasno wspomniałeś o swej dwojakiej misji. Jakież jeszcze boskie zadanie kazano ci wykonać?

-Najpierw klnij się na własną dziewiczą przepaskę - zażądał Jazon - że nigdy słowem, znakiem ani czynem żywej duszy nie zdradzisz tej misji, dopóki nie znajdziemy się bez-

pieczone w Grecji.

Medea złożyła przysięgę.

Wówczas Jazon rzekł: - Mam porwać Złote Runo Dzeusa ze świątyni Prometeusza i zwrócić je dębowemu wizerunkowi Boga Barana na górze Lafistion.

Otworzyła szeroko oczy i rozchyliła wargi w zdumieniu i zgrozie. Wreszcie wykrztusiła szeptem: - Żądasz tego ode mnie, córki Ajetesa i kapłanki Prometeusza?

-Tak - odparł. -I to z wyraźnego nakazu samej Matki.

-Kłamiesz! - krzyknęła dziko. - Kłamiesz! - Odwróciła się i płacząc wybiegła z komnaty, bez przebrania.

Zaskoczony nie zdążył powiedzieć słowa.

Szczęśliwym trafem korytarze stały pustką, bo była to pora posiłku. Medea dotarła do swoich pokojów nie zauważona. Zostawszy sam Jazon przeciągnął się i mruknął z zadowoleniem: - No, czy nie byłem mądry, że nic nie powiedziałem i nie uczyniłem najmniejszego ruchu, aby jej przeszkodzić w ucieczce? Mężczyzna nigdy nie powinien gonić za kobietą, która go kocha; tak jak rybak byłby dumem rzucając się do wody za rybą złapaną na haczyk. Nasza błyszcząca rybka nie zdoła odpłynąć dalej niż na długość mojej żyłki, a ta na pewno nie pęknie.

Tegoż wieczora ujrzał z okna Medę, jak stojąc wyprostowana na lśniącej rydwanie gnała muły co tchu ulicami Ai i dalej, przez Wschodnią Bramę, w stronę świątyni Piekielnej Brimo. Lejce owiązała sobie wokół pasa, by swobodnie włączyć ciężkim biczem trzymany w dłoni. U jej boku przycupnęła młoda kapłanka, a za pojazdem, trzymając się jego krawędzi, biegły cztery inne w jasnych sukniach podkaszanych do kolan. Medea przynagliła zwierzęta wściekłymi okrzykami i ludzie odwracając oczy cofali się z drogi, by uniknąć stratowania. Gdy Jazon gapił się zachwycony, z topoli rosnącej w pobliżu okna wrzasnęła na niego wrona. Za-

pytał Mopsosa, który był w pokoju, co powiedziała.

- Wrony - odrzekł Mopsos - interesują się tylko dwiema rzeczami: pogodą i miłością. Ta mówiła o miłości; zapewniała, że wszystko w porządku.

Rozdział 33

ZDOBYCIE RUNA

Na drugi dzień po śniadaniu Jazon zaprosił króla Ajetesa do swych komnat, a gdy tamten przybył, okazał mu głęboką wdzięczność i poszanowanie. Pochwalił nawet decyzję króla, aby poświęcić szczęście córki dla dobra Kolchidy.

-Niestety, wasza dostojność - rzekł - monarszy diadem to okrutne nakrycie głowy dla wielu kochających ojców!

-Czemuż by moja córka Medea nie miała być szczęśliwa? - odparł Ajetes marszcząc brwi. - A czyż jej nie wolno swobodnie przyjąć lub odrzucić każdego zalotnika, jakiego zaproponuję? Albania to bogaty kraj, ten starzec zaś niebawem umrze pozwalając jej rządzić wedle woli; będzie jej przecie przysługiwać tytuł Matki synów, którzy po nim obejmą tron, przy czym w Albanii właśnie matka króla sprawuje najwyższą władzę.

-Wybacz mi, proszę - powiedział Jazon. - Nie wiedziałem, że to mariaż z własnego wyboru Medei, ani nie znałem obyczajów kaukaskich. Jednak co do mnie, wolałbym być najlichszym z twoich poddanych niż wyłącznym suwe-renem którejkolwiek z okolicznych krain, gdyby mi ofiarowano wybór.

Gdy się wreszcie nazachwycił do syta pięknem i żyznością Kolchidy, gdzie wszelakie pożyteczne uprawy rosną bez siewu ani orki, gdy już powinszował Ajetesowi harmonii, jaka panuje między różnorakimi mieszkańcami kraju, Jazon

nagle wydobył rozpadający się ze zgnilizny szkielet Frykso-
sa, który Autolikos wykradł z końskiej skóry zawieszanej
na topoli. Ajetes rozpoznał szkielet po zębach (Fryksos bo-
wiem był szczerbaty) i zapłakał nad nim. Kości wyglądały
nader żałośnie, całe kosmate od białej i zielonej pleśni. Wte-
dy Jazon w obecności Ajetesa rozkazał Autolikosowi zanieść
je z całą ostrożnością na Argo i tam schować w skrytce
pod siedzeniem sternika, co miała podwójne dno.

Autolikos wziął kości, lecz wcale nie na Argo: najpierw
poszedł do komnat Nejairy, gdzie ona i jej czterech braci ze
czcią oskrobali je i wyczyścili, on sam zaś zabrał się do sta-
wów, przewiercając każdą kość szydłem i łącząc je rzemyka-
mi. Gdy z tym skończyli i turkusami ozdobili oczodoły, Au-
tolikos zabrał ruchomy szkielet. Odstawił go do pokojów
Idessasa, które, tak jak się spodziewał, stały pustką. Zasto-
sowano bowiem prawie ten sam podstęp, co w pałacu króla
Fineusa: wszystkich Kolchów - służbę pałacową - oraz Mo-
schów, świtę Idessasa zwabił na dziedziniec Orfeusz skocz-
nie przygrywając do tańca. Stali tam teraz przykuci zachwy-
tem i ciekawością wokół pstrego namiotu, gdzie Peryklime-
nos czarownik wyczyniał niezwykle sztuki. Pokazał zebra-
nym, jak Argonauci wpływali na Morze Czarne, a prócz te-
go wykonał inne, jeszcze niezwyklejsze rzeczy. Połykał obo-
sieczny miecz i, jak by to jeszcze było nie dość cudowne,
długi oszczep z szeroką głowicą, ostrzem w dół; niebawem
oba wyciągnął sobie z tyłu. Potem wpuścił drewnianą kaczkę
do miski z czystą wodą, wymówił zaklęcie i woda tak się
wzburzyła, że kaczkę wyrzuciło z miski; właśnie gdy zamie-
rzał ją podnieść, strzepnęła pióra i z kwakaniem odfrunęła.

Na ukradkowy znak Autolikosa Peryklimenos skończył
wreszcie popis i świta Idessasa opieszale wróciła do zwy-
kłych zajęć; wchodząc jednak do komnaty ujrzeli, jak im się
zdawało, swego księcia leżącego twarzą do ściany wśród

kołder na łożu, z głową owiązaną w wełnianą szlafmycę. Nie śmieli się doń odezwać, siedli tylko na podłodze oczekując ze skruchą, aż się zbudzi. Zaskoczyło ich i zdumiało nagle przybycie Idessasa we własnej osobie, który nie zwrócił uwagi na ich nerwowe pozdrowienia, tylko podchodząc do łoża ze czcią pokłonił się przed nim, jak by świadom, co się tam znajduje. Odrzucił kołdry i oto leżał przed nimi połyskujący biały szkielet herosa, ściśle jak obiecała Wyrocznia. W jednej dłoni trzymał ogon tygrysa, co według Moschów przynosi szczęście, w drugiej zaś kostur samego Idessasa, jak gdyby wybierał się w drogę do Moschii.

Idessas wypytał dokładnie czwórkę sług: co wiedzą w tej sprawie? Pierwszy odrzekł szczękając zębami ze strachu, że żaden z nich nie oddalał się ani na mgnienie oka; drugi zdobył się na odwagę, by oświadczyć, że szkielet wszedł tu sam bez pukania; trzeci dodał, że szkielet odwinąwszy z czaszki ogon tygrysi założył zamiast niego szlafmycę -po czym ujął kostur, dziewięciokrotnie stuknął w podłogę i wlażł do łoża; czwarty wreszcie opowiedział, że i on, i jego kamraci, zdjęci grozą wobec tak niebywałego wydarzenia, przycupnęli cicho wokół łoża z szacunkiem strzegąc intruza, póki nie pojawi się Idessas. Moschowie mianowicie przewyższają w łgarstwie nawet Kreteńczyków.

Idessas nie posiadał się z radości. W nagrodę za ich dyskretne zachowanie podarował każdemu znakomity chalibejski nóż myśliwski z trzonkiem z kości słoniowej i nakazał im święte milczenie. Potem ułożył szkielet w postawie skurczonej, zamknął go w skrzyni z cyprysowego drzewa i natychmiast poszedł pożegnać Ajetesa. Ostrzegła go Wyrocznia, aby długo nie zwlekał.

Wkrótce potem Jazon dostrzegł z murów miasta, jak poselstwo Moschów dosiadłszy mułów skierowało się na wschód drogą wzdłuż wybrzeża Fazis. Ciężki kamień

spad! mu z serca. By!o jasne, że Medea udzieliła Idessasowi wyrocznych wskazówek, o których wspominała; i że nie tylko kości Fryksosa zdążyły teraz na uroczysty pogrzeb z całym rytuałem, lecz, co ważniejsze, ona zaangażowała się w grube oszukaństwo wobec ojca - bo Ajetes pragnął, aby kości zostały pochowane w Grecji, nie w kraju Moschów. Jazon był przeświadczony, że im bliższy jest dzień spotkania Medei ze Styrusem, tym bardziej nagląca stanie się dla niej pokusa, by związać swoje losy z nim, nawet gdyby musiała w tym celu ograbić Prometeusza z Runa.

Jednak przez następne trzy dni Medea nie dała znaku życia. Odmówiła posłuchania synom Fryksosa a nawet Ne-jairze, ją bowiem przede wszystkim obwiniła za obrót, jaki przybrały wydarzenia.

Wczesnym rankiem trzeciego dnia Jazon spacerował po ogrodach pałacowych, gdy usłyszał nad głową syk i spojrzawszy w górę dostrzegł wśród liści wijący się łeb i szyję. Nie był to wąż, jak mu się zdawało, tylko pstrokaty krętogłów, czyli poświerka śnieguła, złapana w sidła ptasznika. Raptem przypomniał sobie o niezawodnym uroku miłosnym, zaklęciu herosa Iksjona, jakiego się nauczył od Filiry, matki Centaura Chejrona. Uwolnił ptaka z sidła i ukrytego w sakwie wraz z liśćmi rośliny iksjas, którą, jak tego oczekiwał, znalazł rosnącą nie opodal, zabrał z sobą do pałacu. Tu postarał się o kolchidzkie krzesiwo w kształcie jarzenicy oraz kawałek wierzbowego próchna i zaniósł to do swoich komnat. Też nocy wystrugał z próchna laleczkę i przemawiał do niej jako do Medei miękkimi słowami miłości, owijając jej biodra fioletowym gałgankiem niby spódnicą. Strzep ten Autolikos odciął cichaczem od sukni samej Medei, gdy szła korytarzem na kolację.

Jazon wbił oś krzesiwa w pępek figurki, siedlisko miłości w kobiecie; następnie smarując dziób i pazurki krętogłowa

roztartymi liśćmi rośliny iksjas rozpiął go na czterech ramionach jarzenicy. Zakręcił krzesiwem i nadając mu coraz większy rozpęd mamrotał:

Leć, ptaszyno, abyś mi Dziewczę
zwiadła do mych drzwi.

Wirujące koło wprawiło oś w ruch tak szybki, że figurka Medei niebawem stanęła w płomieniach; a Jazon dmuchał na nią delikatnie, póki nie obróciła się w mialki popiół. Wówczas uwolnił oszołomionego krętogłowa, podziękował mu, dał podziobać jęczmienia i postawił na parapecie okna. Po chwili ptak odleciał.

Czwartej nocy na południo-wschodzie za rzeką Fazis pojawiła się o północy odległa blada luna: pochodziła od wielkiej sobótki z kłód sosnowych roznieconej przez Idessasa na znak, że szczęśliwie powrócił wraz ze szkieletem. Teraz Jazon mógł wreszcie wziąć się do zdobywania Runa. Za pośrednictwem Nejairy zwrócił się do Medei:

„Najcudniejsza z kobiet, serdecznie ci dziękuję za pobożny uczynek w sprawie kości; niechaj Ptasiogłowa Matka wynagrodzi cię szczęściem. Ale niestety, jeśli nie jesteś w stanie dopomóc mi i w drugiej sprawie, o której mówiłem, nie ma rady, muszę cię pożegnać na zawsze. Odpłynę najpewniej za jakie dwa dni o zmroku z pustymi rękami, unosząc w piersi zbolące serce, którego cierpienie nigdy nie zdoła ukoić miłość innej kobiety. Wspomnij mnie, nieszczęsnego, w poranek twych zaślubin”.

Nejaira bała się odwiedzić Medeę, bo ostatnim razem przyjaciółka z okropnym grymasem na twarzy przegnała ją z pokoju; bracia jednak namówili ją do pójścia.

Zastała Medeę uśpioną. Zerwała się z krzykiem ze strasznych snów i po chwili ze wstrętu dostała mdłości. Zarzuciła

ramiona na szyję Nejairy tuląc się do niej mocno i zawołała:

- Nie, nie, nie mogę! To nie do zniesienia!

Nejaira odparła łagodnie: - Najdroższa, nie możesz walczyć przeciw Losowi, bo Losem jest sama Matka. Los wiąże cię z Efirą i Jazonem, nie z Albanią ani Styrusem. Chodź, weź swój wężowy pas i rzuć go w powietrze na wróżbę.

Medea zrobiła, jak jej powiedziano. Złoty wąż spadł wyciągnięty prosto, z drogocennym łebkiem skierowanym na wschód.

Nejaira wykrzyknęła z radości. - No, w której stronie leży Efira, a w której góry albańskie? - spytała. I słowo w słowo powtórzyła posłanie Jazona, po czym rzekła:

- Idessas dowiózł bezpiecznie kości ojca do swego miasta pośród gór Moschii. Niebawem biedny duch zazna wreszcie spoczynku, a ja będę po wieczne czasy wdzięczna Jazonowi. Ale całym sercem współczuję mu w jego opuszczeniu. Cze mu jesteś dlań taka okrutna, siostrze? Ach, gdybym to ja mogła jakoś zapewnić pokój Dawcy Pokoju!

Medea odparła lejąc rześiste łzy: - Kocham go, kocham namiętnością nie do zniesienia. Nie potrafię wyrwać z duszy jego wizerunku. Ból, który cierpię, pulsuje pod mostkiem w okolicy pępka i przewierca mnie ukosem aż do karku, jak gdyby bożek miłości przeszył mnie strzałą na wylot. Jakże jednak mam sprzeciwić się ojcu, któremu winnam posłuszeństwo? Czeką go zguba, jeśli mnie tu nie będzie, gdy król Styruś przyjedzie pojąć mnie za żonę.

Nie mogłam dzisiaj spać. Wstałam i ubrałam się dobrze po północy, już nawet psy przestały szczekać i żaden dźwięk nie dochodził z miasta prócz głosów straży okrzykującej godziny. Chciałam iść i pomówić z Jazonem. Kiedy jednak ostrożnie otwierałam drzwi do przedsionka, gdzie spało dwanaście moich służebnic, i już miałam wymknąć się na korytarz wymijając ich posłania, wstyd mnie zawrócił. Trzykroć

powtórzyło się to samo, aż wreszcie w desperacji podeszłam do szafki z lekarstwami, sięgnęłam po szkatułkę pełną trucizny i z wolna, jedną po drugiej, rozpięłam klamry. Nagle pomyślałam: „Jeśli się zabiję, nigdy już żywymi oczyma nie popatrzę na Jazona, a on poślubi inną. Mnie też w gruncie rzeczy samobójstwo nie przyniesie korzyści, bo wszystkie miasta wzdłuż i wszerz obiegnie wieść o mojej niesławie. Niewiasty kolchidzkie będą spluwać, gdy kto bodaj wspomni moje imię, i mówić: Zakochała się w żółtowo-sym cudzoziemcu i zginęła jak głupia hańbiąc dom i ojca". Drżąc z bojaźni odłożyłam tedy szkatułkę. Siadłam na stołeczku obok łoża, wsparłszy policzek na dłoni, i czekałam piania kogutów ufna, że dzień zapewne okaże mi więcej przychylności niż noc; lecz była to płonna nadzieja.

O, Nejairo, cóż mam robić? Moje myśli ścigają się wzajem coraz szybciej i szybciej w kręgu bez wyjścia. Przełam krąg dobrym słowem, najdroższa przyjaciółko, inaczej oszaleję w tej pogoni. Powiedz mi, co mam zrobić. Usłucham, cokolwiek doradzisz.

- Idź do niego - odrzekła Nejaira. - Ten poryw miłosny pochodzi od Ptasiogłowej Matki i nie można go lekko odrzucić.

Nie wiedziała jednak o warunku, jaki Jazon postawił Medei, zanim wzięłyby ją z sobą, a którego Medea nie chciała wyjawić; inaczej pewno nie należałyby tak gorąco na jej ucieczkę z Jazonem. Nejaira od najwcześniejszego dzieciństwa żywiła cześć dla Prometeusza i wzdragałaby się przed ograbieniem go ze złotego łupu.

Tak to Medea podjęła decyzję, a skoro raz wstąpiła na nową ścieżkę, nie zeszła z niej już ani się nie zawahała. Powiedziała teraz Nejairze: - Zawiadom Jazona, że uczynię wszystko, czego sobie życzy, ale tylko w imię Matki, oraz że odtąd wyłącznie jemu, a nie ojcu winnam posłuszeństwo,

dopóki nie zechce działać na szkodę Matki; i że nigdy go nie zawiodę, wierzę bowiem, iż on mnie nigdy nie zawiedzie.

Po czym dała jej dla Jazona maść, którą miał natrzeć ciało po trzykrotnej kąpeli w bieżącej wodzie; objaśniła jej również, gdzie powinien się stawić o północy.

Rankiem forpocztę króla Styруса, rzucające się w oczy dzięki podłużnym tarczom oraz kołpakom z tygrysyj skóry, zapukały do Wschodniej Bramy miasta i zażądały prawa wstępu dla swego pana, co nadciągnął niebawem wśród zgiełku cymbałów, przy dźwiękach rogów, niesiony w lektyce przez siwe muły. Styrus był dobrotliwym starcem o rzadkiej brodzie i wesółych oczkach. I on, i jego dworzanie cuchnęli zgniłymi rybami - bo Albańczycy zakopują ryby na dłuższy czas, nim je zjedzą - oraz czosnkiem, który spożywają w niesłychanych ilościach jako środek przeciw chorobie górskiej. Ajetes poufnie oświadczył członkom swej Rady:

- Wykadzę pałac siarką, jak się skończą uroczystości ślubne. Póki co, znoście, błagam, ten zaduch z łącie kolchidzkim męstwem!

Medę przedstawiono Styrusowi, który był z początku zaskoczony i stropiony kolorem jej włosów, ale mimo to poprosił ją o rękę. Ani go odrzuciła, ani przyjęła, oględna w obietnicach, zwodziła go tylko mówiąc ulegle:

- O, panie, gdy już znajdę się na waszym dworze, ufarbuję włosy inkaustem z ośmiornicy czy jakim bądź innym barwnikiem. Na razie jednak nie rańcie przyganą religijnych uczuć Kolchów, dla których ten kolor stanowi szczęśliwe przypomnienie miodu i złota.

Ponieważ orszak Styруса był większy, niż przewidywano, kilku starszych jego członków, kapłanów albańskiego boga Słońca, zakwaterowano w wewnętrznym przedsiönku, gdzie stały byki z brązu; co ułatwiło plany Medei. Gdy tej nocy zamknąwszy drzwi wszyscy legli na posłaniach zmo-

rzeni środkiem usypiającym, Jazon i Autolikos zakradli się do przedsionka przez okno w galerii muzycznej. Autolikos odprawił długie zakłęcie ochronne, którego wyuczyła go Medea, po czym podszedł śmiało do byków i okastrował je po kolei szybkimi ciosami młotka i dłuta. Pierwotnie przeznaczono to straszne zadanie Argosowi, lecz jako członek bractwa Byków wzdragał się przed nim z racji skrupułów religijnych. Autolikos należał do wspólnoty Wilków i szczerząc zęby robił, co mu kazano. Znakomicie się nadawał do tego zadania, był bowiem kiedyś wilkołakiem. Brał udział w urządzanym co osiem lat festynie Wilków, kiedy wnętrzności chłopca miesza się z wilczymi na uroczystą ucztę nad sadzawką; mąż, który spożyje wnętrzności chłopca, wiesza odzież na dębie, przepływa sadzawkę i do następnego festynu pędzi życie wśród wilczej gromady. Tak też wypadło uczynić Autolikosowi.

Jazon rozwiązał tobolek, jaki z sobą przynieśli, zawierający podwójne jarzmo, postronki i drewniany pług. Zaprzągnął byki do pługa mówiąc:

- Oto jesteście wołami. - Ich oczy z drogich kamieni wydawały się płonąć czerwienią gniewu w blasku pochodni Jazona, były jednak bezsilne wobec niego jak i wobec Autolikosa, a oni niebawem wymknęli się z powrotem przez okno galerii. Tak więc sen, jaki Ajetes nierozważnie wyjawiał Medei, nim opowiedział go Słońcu, sprawdził się po części; ale historia ze spadającą gwiazdą oraz krzyczącym w męce Prometeuszem nadal czekała spełnienia.

Medea, ubrana ku czci Prometeusza w przepisowy wieńiec wierzbowy, czekała na Jazona w gąszczu nie opodal świątyni herosa. Świecił księżyc na młodziku, chwilami przesłaniany chmurami pędzącymi ze wschodu. Duszę Medei ogarnął już spokój, tylko niekiedy wstrząsał nią mimo-

wolny dreszcz, niby wielka fala, co miota okrętem, choć sztorm już ucichł. Złożyła Brimo nienazwane ofiary, a Bogini zesłała jej znaki pomyślne.

Wkrótce usłyszała Jazona skradającego się ścieżką. Serce jej głośno zabiło, gdy pytała szeptem:

-Czyn spełniony? Wszystko w porządku?

-Spełniony - odrzekł. - Dobrze poszło. Pozwól się pocałować, moja złotowłosa miłości, i użyć sobie nieco odwagi przed twoim straszliwym czynem.

Gdy ją całował, krew zdała się ogniem płynąć w jej żyłach, a serce omal nie wyskoczyło z piersi. Kolanom brakło siły, by się cofnąć, i ciemna mgła przesłoniła wzrok; odepchnęła go jednak wołając słabo:

- Dość na razie, ukochany! Twoje pocałunki palą jak szerzenie. O, czemuż się urodziłam córką królewską!

Dala mu babską kieckę i szal do przebrania i wetknęła w rękę koszyk zawierający czarnego koguta, woreczek jęczmienia oraz kamienny nóż. - Przygarb się porządnie -ostrzegła - żeby ukryć wzrost, idź chwiejnymi kroczkami, owiń podbródek szalem i zachowuj się jak moja służebna. Jeśli się kto zwróci do ciebie, połóż palec na ustach i potrząśnij głową.

Usłuchał jej i tym razem nie zrobił nic nierozsądnego, pomny, jak marnie grał rolę sługi Argosa wśród Lapidów.

Poszli razem starannie utrzymaną aleją czarnych cyprysów aż do bramy świątynnej.

Stali tam dwaj wartownicy z bojowymi toporami, w maskach byków i płaszczach z czarnej byczej skóry z dyndającymi ogonami. Medea położyła palec na wargach i strażę przepuściły ich oboje oddawszy im honory. Medea przeszła przez dziedziniec nie patrząc w prawo ani w lewo, a Jazon za nią, o trzy kroki, aż dotarli do małych brązowych drzwi wewnętrznego przybytku. Otworzyła je kluczem z brązu

i wkroczyli do wybrukowanego labiryntu, którego ściany stanowiły wysokie cisy posadzone zwarto obok siebie i oplecione prętami z brązu. Medea wiodła Jazona to tędy, to owędy, nucąc łagodnie, gdy tak snuli się po zakrętach. Co chwilę przystawała, milkła i znów zaczynała nucić.

Niebawem Jazon usłyszał dziwny jakby szelest czy szuranie. Medea szepnęła cichutko:

- Wąż wypełza ze świątyni. Zajmuje teraz swoje miejsce na drzewie.

Powiodła Jazona do środka labiryntu brukowanego spiralnie w kształt równobocznego trójkąta, a gdy weszli, jasny księżyc wychynął spoza zwału chmur. W najdalszym rogu, za okrągłą białą świątynką, gdzie spoczywała święta szczeka i pępowina, rósł stary cyprys.

Jazon gwałtownie zaczerpnął tchu. Dotarł wreszcie do celu podróży, ale byłby chętnie oddał pięć lat życia, żeby się znowu znaleźć bezpiecznie na Lemnos z dorodną Hypsipyle, grając z nią w kości o pocałunek pod malowanym baldachimem łoża, gdy poranne ptaki śpiewają słodko w krzewach różanych za oknem. Przed nim, przywiązane na drzewie, pod lekkim daszkiem z deszczulek, świeciło Złote Runo, wiszące głową na dół niby na pośmiewisko z Boga Barana; a wokół po konarach i gałęziach wił się wąż Prometeusz. Z wolna kołysał na boki tęnym łbem, gdy Medea śpiewała mu po grecku, i wysuwał rozwidlony język. Jazon na oko ocenił, że jest czterokrotnie dłuższy od dorosłego człowieka, a gruby jak męskie udo.

Medea wyjęła koszyk z drżących rąk Jazona i otworzyła wieko. Wyciągnęła koguta, odsłoniła mu lepek, rozwiązała nogi, postawiła go na ziemi i nasypała ziarna do dziobania.

Potem zwróciła się do węża śpiewając niskim pieszczotliwym głosem:

Prometeuszu, przyjm ten dar,
Czarnego ci koguta niosę, To od
Medei twojej dar, Medci
jasnowłosej. Zjedz go za
zdrowie jej i śpij, Aż ranek
przerwie twoje sny.

Wielki wąż w całej okazałości spełznął z cyprysu i z szelstem sunął ku nim, ale zaniepokojony zapachem Jazona wydał nagły syk; wszystkie bowiem dzikie stworzenia drażni gorzka woń wystraszonego mężczyzny. Medea ułagodziła go kojącymi słowami, jak matka poskramia niesforne dziecko, i zmusiła do posłuszeństwa. Głos jej uspokoił również Jazona; odór jego osłabł i nie gniewał już węża.

Prometeusz spostrzegł koguta i wyprężył się do uderzenia. Kogut przeczuł grożącą zgubę. Przestał dziobać jęczmień, grzebień mu oklapł, zadygotał cały. Wąż cofnął łeb i nagle wyrzucił go naprzód jak ciśnięty oszczep.

- Zamknij oczy - rozkazała Medea. - Żaden mąż nie śmie oglądać uczującego Prometeusza.

Jazon zamknął oczy. Gdy mu je polecono otworzyć, wąż polknął już koguta - w całości, z pierzem, nogami i dziobem. Medea wyciągnęła rękę za siebie szukając dłoni Jazona. Przycisnęła ją do warg, ale żadne nie wyrzekło słowa.

Niebawem wąż powoli umieścił się z powrotem na drzewie. Medea wciąż śpiewała. Jazon zauważył, że wąż kołysze się ospale, wyraźnie gubi takt. Łeb mu opadał coraz niżej: pierze koguta mianowicie zostało skropione odurzającym sokiem wysokiego, o barwie szafranu podwójnego krokusa kaukaskiego, który ma korzeń czerwony niby świeżo rozkrojone mięso, a znamy go dzisiaj jako kwiat Prometeusza. Medea obcięła korzeń podczas pełni i wycisnęła z niego sok do trójskrzętej kaukaskiej muszli.

Teraz dobyła z zanadru gałązkę jałowca i z wolna zakreśliła nią przed oczyma węża świętą cyfrę osiem. Wkrótce poddał się oszołomieniu, dreszcz przebiegł olbrzymie ciało. Jego sploty rozprężyły się i zwisał z gałęzi z dyndającym bezwładnie łbem jak nieżywy, obok opuszczonej głowy Runa.

-O, Jazonie ukochany - rzekła Medea śmiejąc się i płacząc.

-Idź teraz po swoją nagrodę. Masz tu nóż.

Jazon wspiął się na cyprys pomiędzy potężne zwoje uśpio-nego węża, w dotyku zimne jak śmierć. Przeciął rzemienie, którymi uwiązano do drzewa obie tylne i obie przednie no-gi Runa; ujął je za ogon i zaczął złazić na dół. Krzywił się mi-mo woli, jakby wychylił róg kwaśnego wina, gdy jednak znów stanął na bruku, chwała własnego czynu ogrzała mu wnętrznosci i zarumieniła policzki.

Runo było nadzwyczaj ciężkie z powodu wielkich zakręco-nych rogów i złotych frędzli. Jazon owinął się nim pod ki-tlem. Potem Medea znów podała mu koszyk i ruszył za nią przez labirynt.

Powtórnie przeszli dziedziniec boga wojny nie spoglądając w prawo ani w lewo. Warta o głowach byków otwarła przed nimi bramę oddając im honory. Bezpiecznie wędrowali cyprysową aleją ku miastu, Medea na przedzie, oboje mil-czący. Jazon pragnął biec, lecz Medea stąpała powoli i w za-myśleniu.

Rozdział 34

UCIECZKA Z AI

Gdy z daleka znów dojrzeli Aję, Jazon wydał ustalony poprzednio okrzyk, posępny ryk magnezyjskiego lamparta, co pobudziło do szczekania wszystkie psy w mieście. Dla synów Fryksosa był to sygnał do rozpoczęcia krwawej zwady, pod której osłoną Argo mogłaby odpłynąć bez przeszkód. Ruszyli pędem przez pałac, każdy w innym skrzydle, wrzeszcząc równocześnie, aż echo rozlegało się po wszystkich korytarzach:

- O, zbrodniarze! Ooo! Weźcie pomstę na świętokradczych łajdakach!

Ajetes wyskoczył ze swego wysokiego łóża, na pół ubrany i półprzytomny, zapytał, co się dzieje, a Frontis podbiegł ku niemu i oświadczył:

- Niestety, wasza dostojność! Obmierzły Albańczyk, twój przyszyły zięć, zbezczescił pałac. Okastrował i na urągowski zaprzągnął w podwójne jarzmo święte byki twoich sprzymierzeńców Taurów. Czyż nie należało się tego spodziewać po plugawym dzikusie, dla którego Byk stanowi symbol wszelkiego zła?

Wieści o świętokradztwie jak ogień szerzyły się po pałacu i kamiennooka matka Medei, Tauryjka Idyja, pospiesznie wysłała swego syna Absyrtosa, by ściągnął bractwo byków ze świątyni boga wojny. Po chwili nadbiegli rojno aleją, Idyja osobiście otworzyła im Północną Bramę. Bez słowa pogнали

do pałacu potrząsając toporami, tak aby grzechotki wirujące na długich linkach wydawały straszliwy dźwięk. A potem zawrzała bitwa Taurów z Albańczykami, zaś Ajetes próżno usiłował ich rozdzielić. Taurowie po chwili wyłamali toporami okute drzwi do wewnętrznego przedsionka: na widok okaleczonych i znieważonych bóstw ogarnęła ich niewypowiedziana żądza zemsty. Topory wznosiły się i opadały niczym cepy, dopóki syn Styруса uderzając na nich z galerii ze swymi albańskimi oszczepnikami nie dal im krwawego odporu.

Podczas gdy fala bitwy napływała i cofała się, a trupy piętrzyły się stosami w odrzwiach i korytarzach, Argonauci pod wodzą Długiego Ankajosa wysliznęli się cichaczem przez nie strzeżoną bramę, którą wtargnęli Taurowie, szerokim lukiem obeszli miasto i dotarli do rzeki nie zwróciwszy na siebie niczyjej uwagi.

Argos i Nauplios przycumowali Argo w wąskim zalewie w cieniu topolowego zagajnika. W tym właśnie miejscu, O jedno pokolenie wstecz, wylądował Fryksos wioząc Ajetesowi skradzione Runo. Kiedy Ankajos i jego grupa dobiegli do okrętu, Jazon z Medeą znajdowali się już na pokładzie i wszystko stało w pogotowiu do odjazdu. Spiesznie zajęli miejsca potrącając się w ciemnościach, bo księżyc przesła niały chmury zarówno jak liście topoli; po czym paru chywy ciwszy drągi zaczęło spychać okręt. Ale Linkeus liczący gło wy nagle zawołał szeptem:

- Stać! Brakuje ludzi. Pamiętajcie o naszej umowie, Argonauci! Nie możemy odpłynąć i zostawić towarzysza.

- Kogo właściwie brak? - rzucił niecierpliwie Jazon.

I burknął: - Nic nie mogę rozróżnić w tych ciemnościach, Linkeusie, ani nie wierzę, żebyś ty potrafił.

- Kto dzieli ławę z Melampusem, synem Aresa? - spytał Linkeus. - Bootes Ateńczyk - szepnęła Melampus. - Masz rację, Linkeusie. Dotychczas się nie zjawił.

-Bootes! Bootes, gdzie jesteś? - zawołał Jazon.

-Pst! - odezwali się wszyscy. - Nie tak głośno!

Jazon znów krzyknął: - Bootes! Bootes! - ostrym, gniewnym tonem. Nie było odpowiedzi. - Ojej, czy nikt nie wie, gdzie on jest? - zapytał prawie z płaczem.

Faleros Ateńczyk odrzekł: - Niestety, szlachetny Jazonie, chyba z godzinę temu, a może nawet mniej (niedługo przedtem, w każdym razie nim Frontis podniósł alarm w pałacu), spotkałem swego rodaka Bootesa na korytarzu. „Popatrz, Falerosie - powiedział. - Nie mógłbym opuścić Ai bez skosztowania kolchidzkiego miodu górskiego, który Autolikos i jego obaj bracia uważają za trujący. Mam tu słodziutki plaster przyniesiony dziś rano z wysokiego lasu azaliowego. Powąchaj: pachnie rozkosznie. Spróbuj troszkę, drogi Falerosie, co i ja zamierzam uczynić. Dowiedzmy obaj, że te wilczyśka tesalskie to łatwowierni głupcy". Ale ja odparłem: „Nie, nie, Bootesie! Niech kłopot mnie szuka, ja za nim nie będę gonił". Wtedy Bootes przytknął do ust plaster miodu, wpięrow go polizał, a potem odgryzł wielki kawał. „Jest gorzki rzekł - ale orzeźwiający. Widzisz, nie puchnę gwałtownie i nie umieram! Spróbuj też, błagam cię, Falerosie!" Ale powtórnie odmówiłem, nie chciałem nawet kropelki. Odwróciłem się zostawiając go, by sam skończył plaster. Od tej chwili nie widziałem go ani słyszałem o nim.

Jazon rzekł: - Kiedy bóg Apollo pojmie powagę sytuacji, bez wątpienia zwolni nas z obowiązku wzajemnej pomocy, cośmy przyrzekali klnąc się na jego imię. Jeśli bowiem wysłemy grupę, by ocalić Bootesa, który z pewnością skonał już otruty, żaden z jej członków nie może oczekiwać bezpiecznego powrotu; a jeśli braknie zbyt wielu wioślarzy, reszta załogi nie zdoła uciec. Czyż głupie zarozumiałstwo Bootesa ma skazywać na śmierć jego towarzyszy, jak skazało jego samego? Ja twierdzę, że nie! Odcumować, Argonau-

ci! Niech Bootes, skoro się tak zna na pszczołach, o własnych siłach umyka z gniewnego ula Ai, skąd jużesmy się odważyli zrabować zarówno złoty miód, którym jest Runo, jak młodą królową pszczół, Medeę.

Kilku Argonautów, choć w mniejszości, przyklasnęło tej ostrożnej mowie. Inni z oburzeniem ją odrzucili - nie tylko Ateńczycy, lecz także Ifitos, Mopsos i Admetos, gorliwi czciciele Apollina; nie śmieli bowiem złamać przysięgi składowanej na jego imię.

Augiasz z Elidy rzekł: - Prawem Apollina jest: „Bez przesady”; uradujmy Łuczniaka nie przesadzając z lojalnością, jaką winniśmy głupcowi.

Oburzona tymi słowami Atalanta zeskoczyła na brzeg i spytała:

- Który człowiek honoru odważy się wrócić ze mną do Ai? Jeśli nawet Jazon i Augiasz to tchórze, czy wszyscy mamy zostawić Bootesa temuż okrutnemu losowi, od jakiego każano nam wybawić Fryksosa? Porzucić go na pogrzeb kolchidzki?

Meleager odpowiedział na jej wyzwanie, za nim Ifitos i Faleros, i Mopsos, i Admetos, Argos jednak nie (bo był kulawy); a gdy Mały Ankajos spostrzegł, że reszta zwleka, zgłosił się na siódmego. Lecz Atalanta zapytała:

- Czy nie pójdzie nikt z tych, co mówią po kolchidzku?

Melanion syn Fryksosa odparł: - Ja pójdę. Mogę przemknąć wśród Kolchów nie zauważony, bo mam włosy i cerę ciemniejszą niż moi bracia. Poza tym jestem daleko męniejszy od nich.

Atalanta pochwaliła Melaniona i już wyruszyli w ósemkę, gdy Jazon zawołał ich z powrotem. Oświadczył Atalancie, że pozbawia okręt zbyt wielu wiosłarzy: powinna spośród siedmiu mężczyzn zostawić przynajmniej pięciu. Wobec tego wybrała sobie na towarzyszy Ifitosa i Melaniona. Ale Mele-

ager i Faleros mimo to ruszyli za nią w ciemność.

Pozostali Argonauci czekali na ławach w przedłużającym się podnieceniu. Każdy modlił się głośno do ulubionego boga czy bogini błagając o pomoc i obiecując wielkie ofiary oraz dary wotywnie. Wreszcie Jazon rzekł:

- Towarzysze, przygotujcie broń, by osłaniać odwrót Atalanty i jej grupy. Mopsosie, miej na podorędziu bandaże i maści dla rannych. Linkeusie, idź, stań na czatach na tym pagórku, co go zowią Grzbietem Barana.

Sam jednak został na okręcie, aby pocieszać Medeę, którą wstrząsały łkania tak, że nie mogła wymówić słowa.

Tymczasem, ponieważ strażnicy pałacowi nienawidzili jednakowo Taurów i Albańczyków, nie dali się namówić do interwencji i powstrzymania tamtych od wzajemnej rzezi, tylko ze śmiechem stali na uboczu, Ajetes pchnął gońca do Jazona żądając natychmiastowej pomocy. Pośel po chwili wrócił z wieścią, że Jazona nie można znaleźć w skrzydle, gdzie kwaterowali Argonauci, i że w ogóle nie ma nigdzie żadnego Greka oprócz Króla Pszczół (tak bowiem nazwał Bootesa), którego znalazł leżącego bez zmysłów na korytarzu. Ajetes od razu połapał się, co zaszło: okaleczenie byków było greckim posunięciem strategicznym, po to, by Albańczycy i Taurowie wzięli się za łby, a jego własni wnukowie, co teraz także gdzieś przepadli, to współnicy Jazona.

Ajetes działał szybko. Wysłał dowódcę swojej gwardii z setką ludzi na Przystań Królewską, aby zajęli Argo, jeśli jest tam jeszcze, a sam pobiegł do szwagra, tauryjskiego księcia Persesa, błagać, by odwołał kapłanów o głowach byków. Z wielkim trudem przekonał Persesa, że Albańczycy nie popełnili świętokradztwa, a winowajcami są Grecy. Potem, z jeszcze większym trudem, obaj z Persesem namówili króla Styrysa, by odwołał Albańczyków, którzy zaczęli brać górę nad Taurami. Stopniowo walka cichła i w pałacu

przywracano porządek. Rannych pozbierano i pokładzono na sofach, gdzie towarzysze zaczęli ich opatrywać, jak się dało. Ajetes usiłował ułagodzić Styrysa. mówiąc:

- Poczekaj, krewniaku, zobaczysz, jaką nadzwyczajną le karką jest moja córka Medea. W ciągu godziny wykuruje najgłębsze beznadziejne rany tak, że ledwie wąska szrama będzie o nich przypominać.

Dopiero gdy to powiedział, owładnęło nim okropne podejrzenie. Co się dzieje z Medea? Gdzie była przez cały czas? Czy to możliwe, by ją także wciągnięto do spisku? Czy ona wymyśliła ten świętokradczy fortel w nadziei, że Taurowie pomszczą swego boga na albańskim królu i obmierzłe małżeństwo nie dojdzie do skutku?

Pobiegł na jej pokoje i rozglądając się spieszenie zauważył nieporządek, suknie rozrzucone na podłodze, otwarte skrzynie w nieładzie, jak by ktoś tu zgarniał w popłochu tylko parę niezbędnych rzeczy.

- Więc uciekła! - wykrzyknął. - Moja córka Medea uciekła! Chyba nie z tymi bezbożnymi Grekami? Ale z kimże by innym? - Stał jak ogłuszony.

Dowódca gwardii wrócił zdyszany z meldunkiem, że Argo znikła z miejsca postoju. Ajetes rozkazał:

- Trzy galery wojenne przycumowały w Przystani Publicznej, stale w pogotowiu i z pełną obsadą na wypadek na głęj potrzeby: wyślij je natychmiast w dół rzeki w pogoń. Grek Jazon ma być zabity lub pojmany za wszelką cenę, wraz z załogą i wszystkimi zdrajcami z mego własnego rodu, jacy znajdują się na pokładzie. Jeśli którykolwiek z kapitanów galer ośmieli się wrócić, nim to zadanie zostanie w pełni wykonane, najpierw odrąbię mu dłonie i stopy, a potem wsadzę go do rozpalonego brzucha tauryjskiego byka, aż ten zarczy z rozkoszy. Idź, powiadom księcia Absyrtosa, że ma dowodzić flotyllą. Znajdziesz go u boku matki, królowej Idyi,

przy Północnej Bramie.

Właśnie w tym czasie Atalanta i Melanion weszli powtórnie do miasta, nie zaczepieni przez nikogo, i bocznymi drzwiami wśliznęli się do pałacu: on z włócznią w ręku przebrany za oficera gwardii królewskiej; ona otulona tym samym szalem i chałatem, które nosił Jazon, z łukiem i oszczepem ukrytymi pod odzieżą. Nie zauważeni przebiegli korytarze i pognali na górę w skrzydle, gdzie kwaterowali Argonauci. Znaleźli tam Bootesa leżącego w omdleniu na podłodze korytarza i spletanego długim sznurem niby poczwarzka czy mumia egipska.

Melanion szybko odwiązał linę i na jednym końcu zadzierzgnął ruchomą pętlę. Potem dowłókł Bootesa do okna przebitego w murze miejskim, pod którym na dole czekali Ifitos, Meleager i Faleros; opasał go pętlą pod ramiona i spuścił na ziemię. Kiedy jednak Ifitos uwalniał Bootesa z pętli, niefortunnie wyszarpnął Melanionowi z rąk drugi koniec liny, zamykając mu odwrót.

Meleager usiłował dorzucić linę z powrotem do okna, wysoko nad głową, a Melanion wychylał się, by ją złapać. Wtem u szczytu schodów stanął Ajetes we własnej osobie rycząc z wściekłości, z nagim mieczem w dłoni.

- Prędeż, Melanionie! - zawołała Atalanta. - Ja ich powstrzymam. Wyślij przodem Falerosa i Ifitosa z Bootesem. Sam trzymaj się Meleagra. Ja podążę inną drogą, jeśli to konieczne.

Melanion więc, schwytawszy wreszcie ten koniec liny, gdzie była pętla, przetknął przez nią włócznią i zacisnął pętlę mniej więcej w połowie drzewca. Potem czepiając się liny wylaźł oknem i zjechał bezpiecznie na dół; włócznia bowiem dłuższa niż szerokość okna, opierała się o mur po obu stronach, utrzymując ciężar jego ciała.

Atalanta nie pospieszyła za nimi. Zamiast tego zrzuciła

przebranie, ujęła łuk i oszczep i wydając swój słynny chichotliwy okrzyk pomknęła ku schodom. Ajetes rzucił się na nią z mieczem; w biegu przeszła mu wnętrzości, upadł z jękiem, a straż podniosła lament w popłochu i żalu.

Ona biegła jak na skrzydłach, z oczyma płonącymi szałem Artemis. Przesadziła długim susem pobojuwisko w sali na dole, przebiła się przez zmieszana gromadę Kolchów, Taurów i Albańczyków niczym obszyty skórą pęcherz, który młodzieńcy i dziewczęta dla zabawy ciskają sobie w kąpeli. Tylko jeden człowiek, albański kapłan Słońca, ośmielił się podnieść na nią rękę; uderzyła oszczepem i pobiegła, zostawiając przebitego, potem przemknęła obok straży przy głównej bramie jak szybująca jaskółka i dopędziła towarzyszy.

Gdy Perses wyruszył w pogoń na czele swoich Taurów, Meleager i Atalanta osłaniali odwrót Ifitosa i Falerosa, którzy na zmianę nieśli Bootesa, i udało im się skierować pościg w inną stronę.

Tymczasem Jazon i pozostali Argonauci usłyszeli krzyki od Przystani Publicznej oraz skrzyp i plusk trzech spychanych na wodę okrętów. Potem doszły ich uderzenia wiosel, ostry głos sternika nadającego rytm wiosłarzom i niebawem galery wojenne burta w burtę przemknęły pędem przez ciemny zalew, gdzie stała Argo, i młócąc wiosłami w dół rzeki ku morzu. Gdy hałas zamarł w oddali, strwożeni Argonauci usłyszeli inny zgiełk, toczącej się bitwy, co się zbliżała od Bramy Północnej. Linkeus wykrzyknął:

- Na odsiecz, Argonauci! Widzę niedaleko Ifitosa i Falerosa, we dwójkę niosą Bootesa! Atalanta i Meleager wloką się za nimi. Atalantę strzała raniła w piętę i Meleager podtrzymuje okulała; lecz ona *co* chwila odwraca się, by użyć śmiertelnicznego łuku. Meleager też jest ranny, w lewe ramię, ale niegroźnie.

Na to Jazon, nie chcąc się okryć niesławą w oczach Medei, okazał więcej męstwa, niż mu kiedykolwiek przyznawali towarzysze: wyskoczył na brzeg wołając śmiazków, by szli za nim. W wynikłej potyczce padło wielu, wielu Kolchów, Taurów i Albańczyków, między innymi brat króla Styrysa, Jazonowi przebito bark oszczepem, a czaszkę łagodnego Ifitosa Fokijczyka roztrzaskał kamienny topór z rodzaju tych, jakich Taurowie używają przy składaniu ofiar. Jednak Argonauce odnieśli zwycięstwo, odparli wroga i dotrzymali mu pola. Obdarli trupy, wnieśli na okręt swoich rannych oraz Booteasa, który słabo jęczał przyciskając brzuch rękoma. Wreszcie bez pośpiechu zdjęli cumy z pachołków i zepchnęli Argo w dół zalewu ku rzece, jeden przez drugiego chełpiąc się głośno własnym bohaterstwem.

Mopsos szperając w ciemnościach za balsamami i bandażami zaczął opatrywać rany Jazona, Atalanty i Meleagra; Ifitos jednak był już martwy. On jako pierwszy spomiędzy Argonautów zginął w boju i towarzysze mieli tę przynajmniej satysfakcję, że unieśli zwłoki, by je pogrzebać. Jazon jęcząc głośno, bo go bolało ramię, przekazał komendę Argosowi; Argos rzucił rozkaz:

- Wiosła w ruch! - Ale dodał: - W imię szarookiej, o kułczym berle Ateny, dzięki której natchnieniu zbudowałem ten wspaniały okręt, błagam: zachowajcie zupełną ciszę, skorośmy już wreszcie wyruszyli.

I tak Argonauce odплыnęli z Ai unosząc Runo, a mimo paru rannych, wszystkie ławy były obsadzone; czterej bowiem synowie Fryksosa okazali się biegłymi wioślarzami, Orfeusz zaś przejął ster od Długiego Ankajosa, który teraz nadawał tempo siedząc na dawnym miejscu Herkulesa.

Rozdział 35

Z KOLCHIDY

Atalanta niepewna, czy zabiła króla Ajetesa, nie wspominała nic o tym spotkaniu Medeji ani nikomu innemu. Medea po jakimś czasie przestała szlochać. Wyglądało na to, że bieg wypadków zupełnie ją oszołomił: przemawiała do Jazona słowami bez związku, chichocząc miękko, robiąc dziecięce minki i pytając co chwila: - Tyś Jazon, prawda? Kochasz mnie, tak? - Usnąwszy na koniec rzuciła się, jęczała i mamrotała w przerażający sposób. A raz wykrzyknęła rozdzierającym głosem:

- Niestety, okrutny bożku miłości! Czemu przywarłeś mi do piersi, ty błotna pijawko, i co do kropli wytoczyłeś z żył zdrową krew? Argonauci życzyli jej serdecznie, żeby się znalazła na dnie rzeki; bali się jednak trzeciego oka i nie śmieli nic przeciw niej mówić w zasięgu uszu Jazona.

Argos zapytał Frontisa syna Fryksosa, jak daleko jego zdaniem mogą się zapuścić w dół rzeki ścigające ich wojenne galery kolchidzkie. Frontis odparł, że zapewne dotarłszy aż do ujścia zaczną z uporem przeszukiwać wybrzeża Morza Czarnego; i że Ajetes bez wątpienia wyśle w tym samym celu następne galery, skoro tylko zostaną zaopatrzone w załogę, sprzęt i wiosła. Argonauci wiosłowali więc w równym tempie, ani tak szparko, by doścignąć trzy galery w przodzie, ani dość wolno, by ich dosięgła możliwa po-goń. O brzasku Frontis okrzyknął wartownika stojącego

na grobli nadrzecznej osiedla.

- Hej, strażniku! - zawołał. - Czy już schwytano bezbożnych Greków?

Tamten biorąc Argo za okręt kolchidzki odparł: - Nie, panie, o ile wiem, to nie. Trzy galery, które tu witałem o szarówce, nie dostrzegły jeszcze łajdaków, więc chyba musieli minąć nas po ciemku bez użycia wiosel, pozwolwszy prądowi cicho unosić okręt.

Argos orzekł, że najroztropniej będzie żeglować nocą, a chować się w dzień. Frontis dobrze znał rzekę i pomiędzy tą a następną osadą wskazał Argosowi wąski zalew, gdzie Argo mogła stanąć w ukryciu, rufą do rzeki. Ulokowali się tam wciągając wiosła i maskując rzeźbiony ster długimi zielonymi pnączami.

W dwie godziny później trzy galery przemknęły obok ich kryjówek, każda z białą haftowaną chorągiewką na głównym maszcie, i znikły za następnym zakrętem rzeki. Ale kapitan czwartej galery przepływając koło Argo wydał rozkaz:

- Wiosła precz! Przybijamy do prawego brzegu.

Wobec tego galerę uwiązano do drzewa nie dalej jak o strzał z łuku w dół rzeki. Bliskość jej była dla Argonautów nieznośna, bo ich zmuszała do absolutnej ciszy. Ale niebawem pływak Eufemos szepnął do Argosa:

- Bracie Byku, budowniczy okrętów, drogi przyjacielu z Attyki, błagam, podaj mi świder ze swego schowka z narzędziami.

Argos bez słowa wręczył mu ostry świder. Eufemos rozebrał się, bezszelestnie zsunął za burtę i nurkiem dopłynął do kolchidzkiej galery. Trzymając się jedną ręką rzeźbionej rufy, w drugiej dzierżąc świder wywiercił pięć wielkich dziur poniżej linii zanurzenia; dopiero gdy wywiercił wszystkie do równej głębokości, poprzebijał je na wylot. Potem przeciął nożem cumę galery i odpłynął tak niepostrze-

zenie, jak przybył.

Gdy pracował, Kolchowowie spali, nawet strażnik na oku, a nagle zbudzeni zauważyli tylko, że woda z rzeki przenika już przez pokład sięgając im do kostek, okręt zaś z wolna tonie. Zerwali deski, by znaleźć i zatkać dziurę, ale miotając się w przestrachu przechylali galerę to na tę, to na tamtą stronę, tak że zamulona woda zdawała się tryskać zewsząd jednocześnie. Jeśli ją wyczerpywać, jednak zalewała ich coraz szybciej; paru wyskoczyło za burtę w nadziei, że dotrą do lądu, lecz wessał ich czarny muł przybrzeżny; inni wspięli się na okrężnicę. Jeden tylko spróbował płynąć z prądem do najbliższego skrawka twardego gruntu; Eufemos popłynął za nim, ogłuszył go pięścią i za włosy przywłókł na Argo. Po odznace ze skrzydlatym koniem poznali, że to kapitan galery. Reszta załogi poszła na dno z okrętem wyjąc z przerażenia. Tylko biały haftowany proporzyczek łopocząc sterczał ponad wodą; Eufemos zabrał go na ozdobę i zamaskowanie dla Argo.

Melanion spytał: - Towarzysze drodzy, cóż nam przeszkadza, skoro nieprzyjaciel utonął bez śladu, zając jego miejsce w szyku? Jeśli się będziemy stale trzymali z tyłu, nikomu nie przyjdzie do głowy nas podejrzewać, a gdy jeniec się ocknie, możemy go zmusić pod grozą śmierci, by przekazywał kapitanowi najbliższej galery, cokolwiek zechcemy włożyć mu w usta. To posunięcie strategiczne pozwoli nam śmiało mijać pozostałe osiedla, nawet w dzień, jeśli utrzymamy dystans, a skoro wreszcie wyrwiemy się z tej rzeki, możemy zachować dyskrecję co do dalszego kursu.

Argonauci przyklasnęli rozumowaniu Melaniona i Argos podjął się wykonać powzięty plan.

Gdy kapitan kolchidzki się ocknął, Melanion obiecał mu życie pod warunkiem, że wykona każdy rozkaz. Człeczyna okazał zdrowy rozsądek i wiernie słuchał Melaniona,

miał bowiem sporą gromadkę dzieci. Peukon mu było na imię. Gdy Argo znalazła się w zasięgu wzroku poprzedzającej galery, Peukon pozdrowił ją, jak mu Melanion kazał, i oznajmił, że czterech ludzi z jego załogi zapadło na febrę. Tamten kapitan, nic nie podejrzewając, odkrzyknął:

- Biedny przyjacielu Peukonie, doprawdy febra? Trzymaj się tedy w bezpiecznej odległości od nas, gdy będziesz wie czorem zarzucał kotwicę, bośmy jak dotąd nie złapali zara zy, chwała imieniu Matki.

Tej nocy Eufemos zaofiarował się popłynąć i zatopić kolejno trzy pozostałe okręty. Argos jednak go powstrzymał. Dowodził, że skoro jeden okręt zacznie tonąć, tamte dwa spiesznie zawrócą, by wyłowić krzyczących rozbitków.

- Tym lepiej - odparł Eufemos. - Zamęt pozwoli mi działać bez przeszkód i będziecie mieli dobrą zabawę.

Przykłaśnięto jego odwadze, lecz Orfeusz rzekł:

- Towarzysze, nie odbierajmy życia Kolchom li tylko dla rozrywki. Zabijajmy jedynie, gdy nas do tego zmusi okrutna konieczność; bez niej lepiej dać spokój. Ludzie utoną, ale z pewnością ich duchy będą się czepiać naszego okrętu, unoszone przez płynące patyki czy liście, i dręczyć nas nie do zniesienia.

Eufemos usłuchał Orfeusza, równie rozważny jak mężczyzna.

Jazon znów objął komendę nad Argo. Wyleczył się z ran w iście cudowny sposób, tak samo jak Atalanta i Meleager; Medea bowiem zdjęta tego rana opatrunki założone przez Mopsosa i pokryła pulsujące rany własnoręcznie przyrządzonym balsamem, który piekł niczym ogień, ale w godzinę goił rozjątrzone ciało.

Mniej więcej równocześnie Bootes odzyskał zmysły. Nagle usiadł i spytał, co się stało, która godzina i gdzie on się znajduje?

Idas odparł gorzko: - Twoje upodobanie do górskiego mio-

du kosztowało nas dosyć drogo, Pszczeli Głupcze. Z twojej przyczyny został zabity szlachetny Fokijczyk, a jego zwłoki leżą tam okryte opończą z niedźwiedziej skóry oczekując godnego pogrzebu.

Mopsos skarcił Idasa: - Jakże nierozsądnie mówisz, Idasie! Naszego drogiego towarzysza Fokijczyka powalił ofiar-ny topór tauryjski. Gdy cios padał, Bootes leżał na ziemi bez zmysłów.

Idas upierał się nie bacząc, czy duch Ifitosa słucha go, czy nie: wstydził się bowiem w duchu, że nie pospieszył był za Atalanta na chwalebny odsiecz. Miał jednak choć na tyle rozsądku, aby nie rozbudzać ducha Ifitosa wymieniając jego imię. Powiedział:

- Ale bez Bootesa i tej jego zachcianki Malarz żyłby dzi siaj. Jeśli ktokolwiek o tym wątpi, niech dobrze pilnuje gło wy, bo moja włócznia leży na podorędziu w skrytce pod okrężnicą.

Bootes zapłakał. Umazał sobie twarz dziegiem i potargał włosy. Ledwo jednak dokończył żalobnego przebrania, spostrzegł wróżbę, która dreszczem ścisnęła mu serce: jaskrawa żoła, zjadaczka pszczoł, przysiadła na burcie ponad jego głową, ćwierknęła i odleciała.

- Co rzekła moja nieprzyjaciółka, Mopsosie? - spytał Bo otes drżącym głosem.

- Nic, zupełnie nic ważnego - odparł Mopsos pośpiesznie.

Wypadek stał się przyczyną ogólnego niezadowolenia i postanowiono z całym ceremoniałem pochować Ifitosa na najbliższym skrawku stałego lądu. Żeglowali teraz przez krainę mokradeł, a upał wzrósł znacznie od czasu, gdy przybyli do Kolchidy: wyglądało, że zwłoki już wkrótce zaczną okropnie cuchnąć ściągając demony lub węże. Frontis rzekł do Jazona:

- Wschodnie prądy wzdłuż południowego wybrzeża Mo-

rza Czarnego, które sprzyjały wam w podróży do Kolchidy, płyną dalej na północ u stóp Kaukazu; najbliższy skrawek stałego gruntu poza terytorium Kolchidy, gdzie będziecie mogli bez przeszkód pochować swego nieszczęsnego towarzysza, leży o dzień drogi na północ od portu Fazis. Mam na myśli Antenios, siedzibę Apsylajów, którzy są gościnni dla wszystkich cudzoziemców. Gdy już bezpiecznie wydościamiemy się z rzeki, proponuję obrać kurs na północ zamiast na południe, chyba, że wiatr nam będzie przeciwny. Kupcy z Antenios udzielą mi kredytu, więc możemy tam napełnić dzbany świeżą wodą.

Jazon powtórzył tę propozycję i zapytał, czy ktoś ma zastrzeżenia. Nikt się nie odezwał. Rzeki zatem:

- Niechaj będzie Antenios, o ile wiatr się nie sprzeciwi!

Augiasz z Elidy spytał: - Czemu nie pożeglujemy dalej okrążając Morze Czarne od północy i unikając w ten sposób przeciwnego prądu u wybrzeży południowych, a korzystając z pomocy potężnych prądów, co według króla Fineusa wypływają w tej porze roku z wielkich północnych rzek? W ten sposób zmyliliśmy pogoń.

- Ach, czemu tak nie zrobimy? - poparło go wielu Argo nautów. Synowie Fryksosa orzekli, że to niemożliwe. Ich zdaniem mieszkańcy kaukaskiego wybrzeża w obrębie co najmniej czterech i pół tysiąca stadiów na północ od Antenios są złośliwi, podstępni i biedni. Jeśliby Argo zatrzymały w drodze przeciwne wiatry i zabrakło prowiantu, na tym niegościnnym wybrzeżu nie zdołają uzupełnić zapasów. Po nadto za pasmem Kaukazu zaczyna się królestwo Taurydy: nawet z Medeą na pokładzie ryzykować wyjście na ląd po żywność i wodę byłoby równie niebezpieczne jak jeść fa solę łyżką rozpaloną do czerwoności.

Trzej bracia z Synope potwierdzili ich opinię. Jazon po przestał na tym mówiąc:

- Stawmy raczej czoło niebezpieczeństwu, któreśmy już raz przezwyciężyli, a nie kuśmy bogów szukaniem nowych.

Płynęli w dół rzeki zawsze marudząc w tyle za innymi okrętami eskadry, do której się przyłączyli, zaś pod wieczór drugiego dnia rzeka bowiem nurt miała bystry - dotarli do ujścia i portu Fazis, gdzie nikt ich nie zaczepił. Stąd powiosłowali na południe, nadal za eskadrą kolchidzką, ale tylko kawałek. Skoro zmierzch zapadł, podnieśli ciemny żagiel i odpłynęli na północ z południowo-wschodnią bryzą. Odłączając się wydali chórny okrzyk rozpacz, jak by ich okręt wpadł na niewidoczną skałę, by zmylić tych, z którymi się rozstawali.

Rano słońce weszło promienne ponad górami na wschodzie i oświetliło morze wolne od okrętów prócz jedynej Argo. Jazon, który dzielił wachtę z Meleagrem, obudził ze snu towarzyszy i uroczyście wydobyl błyszczące Runo ze skrytki pod ławą sternika. Podniósł je, żeby wszyscy widzieli, i rzekł:

- Spójrzcie, Argonauci, jaki wspaniały skarb zdobyliśmy i jak mało krwi kosztował! Z jego przyczyny nasze imię na wieki opromieni sława w królewskich pałacach Grecji, w ludnych obozowiskach barbarzyńców i nawet wśród prze mądrych Egipcjan, których gładkie białobokie piramidy przeszywają niebo nad wodami Nilu. Skoro nieśmiertelni bogowie, zwłaszcza Dzeus, Posejdon, Apollo, Atena i Artemida, tak obficie darzyli nas łaskami podczas podróży w tamtą stronę oraz we wszelkich naszych poczynaniach w Kolchidzie, możemy z ufnością oczekiwać, że będą nam sprzyjali w drodze powrotnej. Argo jest teraz dla nich cenniejsza niż kiedykolwiek, jako schronienie najświętsze z greckich relikwii, Runa lafistiańskiego Dzeusa.

Natychmiast wstał Erginos, człowiek, którego doświadczenie nauczyło unikać samochwalczej i złowróznej mowy, i rzekł z przyganą:

- To doprawdy wielki wyczyn dla pasterza, Jazonie, wspiąć się na skalę, co ocienia jego dolinę rodzinną, i ocalić skradzione jagnię z orlego gniazda; lecz dopóki orlica ze skwirem krąży mu nad głową szykując się do uderzenia, on zaś z jagnięciem przytroczonym w sakwie na plecach żmudnie schodzi po piargach w głąb przepaści - o, niechże nie za pomina o niebezpieczeństwie i da folgę radości dopiero w domu przy bulgoczących czarnych garnkach na własnym palenisku! Odlóż błyszczące Runo, nieopatrzny Jazonie, że by nie wzbudziło zazdrości bogów, i nie patrzmy na nie więcej, póki nie usłyszymy, jak nasz kil szeleści słodko na piaszczystym brzegu ftiotyjskiej Pagazy. Obawiam się bowiem zawiści przynajmniej jednego bóstwa, Wielkiej Bogini, która niegdyś zdjęła Runo z dębowego posągu, a której straszliwego imienia dotąd nie wspomniałeś. Niech zatem Orfeusz przewodniczy we wspólnych kornych modłach do Bogini; albo jeszcze lepiej poprośmy o to Medeę o smukłych pęcinach. Jest ulubioną kapłanką Bogini i gdyby nie ona, trudniej by nam przyszło bodaj popatrzeć na Runo niż zrywać dojrzałe oliwki z kwitnących drzew. Pamiętajcie, po bożni towarzysze, że to złowroga pora roku, posępny czas oczyszczenia, gdy w domu, w Grecji, chodzimy brudni i wrzucamy do rzeki lub do morza przeznaczonych na ofiarę, zamykając uszy na ich lament, i wymiatamy świątynie miotłami z cierni, i przygotowujemy się do radosnego obchodu Pierwszych Owoców. Jeszcze nie czas na uciechę, szalony synu Ajzona.

Zawstydzony Jazon wsadził Runo z powrotem do skrytki, podczas gdy Medea wstała ze swego miejsca na dziobie i podnosząc wzrok wyciągnęła rozpostarte dłonie w modlitwie:

- Matko i Nimfo, i Dziewico, Trojaka Królowo, Pani Bursztynowego Miesiąca; która przez swoją władzę nad Niebem, Ziemią i Morzem ponownie jesteś Trojaka;

której Piekielnej Trójcy kapłanką uczyniła mnie konając kapłanka Brimo, droga moja siostra Chalkiopa, wysłuchaj mnie i odpuść.

Nie z własnej woli wstąpiłam na pokład tego okrętu o bokach barwionych cynobrem, nie z własnej woli obrabowałam Węża ze Złotego Runa, którego strzegł dla ciebie, nie z własnej woli okazałam ojcu nieposłuszeństwo. Ty sama, o, Wszechmocna, pchnęłaś mnie do tego szaleństwa; i nie wiem czemu.

Ciebie słucham, ciebie jednej. Tańcząca na Czaszkach Człowieczych; gardzę parwienuszkowską rasą Olimpian. Powiedz słowo, a władzę, jaką mi nadałaś, zatopię pyszną Argo - załogę, ładunek, gadającą gałąź, wszystko - w ciemnych i pozbawionych życia wodach dna morskiego. Powiedz słowo, a zanurzę ten sztylet we własnej piersi lub w piersi pięknowłosego Jazona, którego kazałaś mi kochać ponad wszelkie pojęcie. Powiedz słowo, Ptasiolica Władczyni!

Ostrzegałaś mnie poprzez zamęt w moim sercu, że dokonany wybór mało mi przyniesie pokoju, że wielka miłość, jaką powzięłam do Jazona, choć buzuje jak płomień w ciemnym gąszczu, może się niebawem obrócić w siwe popioły; że Prometeusz będzie zapewne szukał na mnie pomsty. Nie domagam się żadnych praw, służę ci wiernie, wielbię cię bez nadziei. Ale zanieś, proszę, zanieś do Grecji bezpiecznie ten okręt a z nim przekłętą Runo; i dozwól mi być królową Efiry z Jazonem jako moim władcą choćby przez tyle lat, ile byłam ci oddana w słodkiej Ai.

Skończyła i wszyscy siedzieli czekając znaku. Wkrótce w oddali rozległ się trzykrotny potężny grzmot przetaczany echem wśród ośnieżonych szczytów. Medea usiadła z długim westchnieniem ulgi.

Kastor pierwszy przerwał ciszę, jaka po tym nastąpiła. Zapytał Polideuka:

- Czy to nie dziwne, bracie, że nasz ojciec Dzeus musiał zagrzmieć akurat w tej chwili?

Medea odparła wzgardliwie łamaną greką: - Bogini toczyła grzmot pomiędzy górami Krety i Kaukazu, gdy Dzeus był jeszcze niemowlęciem w Grocie Diktyjskiej... jakże chciwie pil z sutek starej maciory, swojej mamki, którą mu sprowadzili Daktylowie! I będzie ona bez wątpienia toczyła grzmot między tymi samymi górami, gdy ludzie zapomną nawet jego imienia.

Nikt się jej nie odważył sprzeciwić.

Minęli północne obszary zalesionych mokradel Kolchidy i o południu dotarli do szerokiej zatoki okolonej wysokimi górami. Przedzierał je wąski przepastny wąwóz o pionowych ścianach, zaś daleko w głębi ujrzeli ośnieżoną górę w kształcie siodła, która była znana jako ulubione siedzisko Ludożerczej Bogini Apsylajów. Pobelane miasto Antenios (odtąd zwane Dioskurias) widniało od południa na kilkadziesiąt sta-jań. Była to najświętsza miejscowość na całym Kaukazie. Ludożercza Bogini zarządziła, by żaden mężczyzna, pod karą śmierci, nie ośmielił się zbrojnie przekroczyć kwietnych łąk pomiędzy górami a morzem ani bodaj podnieść kamienia, by nim cisnąć w lasicę, z której to przyczyny przynajmniej siedemdziesiąt plemion obrało te łąki jako miejsce spotkań dla wymiany handlowej, roztrząsania sporów i zawierania umów.

Jazon przybił do brzegu przy niskiej ławicy piaszczystej, ale nie wysiadł na ląd ani nie pozwolił na to nikomu z załogi oprócz czterech synów Fryksosa, tym zaś rozkazał pod żadnym pozorem nie dopuścić, by Apsylaje zgadli, że Argo jest okrętem greckim. Zeszli cicho po drabinie i oddalili się niosąc zwłoki Ifitosa. Powróciwszy wieczorem opowiedzieli, że zaczekali najpierw na wielkorządczynię miasta i poprosili ją, żeby im pozwoliła, wyprawić kolchidzki pogrzeb towarzyszowi, którego, powiadali, zabiło padając zbutwiałe drzewo,

gdy ich okręt stał na kotwicy na zalewie Fazis. Wielkorządczyni odmówiła, czego byli z góry pewni; bo Apsylaje grzebią prochy swoich w urnach i brzydzą się kolchidzkich cmentarzy na drzewach. Po udanych błaganiach Melanion oświadczył: - Dobrze, Nieskazitelna, to właściwie wszystko jedno. Nasz towarzysz z ojca był Grekiem. Pozwól nam pochować go wedle greckiego obrządku. - A ona odrzekła: -Ależ oczywiście! Jeśli nie znacie ceremoniału, mamy tu greckiego kupca imieniem Krios, mieszka koło grobli, on wam z pewnością pomoże.

Krios był Fokijczykiem, wiele lat temu Trojanie wyratowali go z rozbitego okrętu koło wyspy Imbros, potem jednak sprzedali w niewolę do Antenios. Tam niebawem zdołał się wykupić, był bowiem nadzwyczaj biegłym malarzem i garncarzem. Gdy synowie Fryksosa mu odkryli, że Ifitos był również Fokijczykiem, Krios podjął się wzniesć nad jego kurhanem kamienną świątynkę i ozdobić jej ściany malowidłami z kolorowych glinek. Tak więc nie tracąc czasu złożyli ciało na stosie i z bronią w ręku zatańczyli wokół niego, usypali kopiec nad zwęglonymi kośćmi, lali obiatę, wrywali sobie garściami włosy, złożyli prosiaka na ofiarę i poszli.

Eufemos-pływak urodził się w Fokidzie i wyuczył pływackiego kunsztu od tamtejszego bractwa Fok. Pamiętał dobrze Kriosa i nalegał, żeby Jazon pozwolił synom Fryksosa wrócić i zabrać go na Argo, bo im Krios opowiadał, jak strasznie tęskni do widoku stron ojczystych. Jazon odmówił twierdząc, że przybył do Antenios w jednym tylko celu, mianowicie na pogrzeb Ifitosa, i nie może dopuścić do dalszej zwłoki; poza tym gdyby wziął kupca z sobą, grobowiec Ifitosa nigdy nie zostanie wzniesiony.

- Racja - rzekł Peleus Myrmidon - a skoro Krios nie wie, że właśnie wracamy do Grecji, nie będzie miał żalu, że odpływamy bez niego.

Tak więc zostawiono Kriosa. Niemniej za poradą Argosa Jazon posłał doń Frontisa z braćmi, żeby kupili zapas suszonego mięsa i ryb, tłuszczu delfinów i chleba figowego ofiarując jako zapłatę trochę ozdób i biżuterii, które Medea zabrała z sobą. Prowianty te niebawem dostarczono wozami zaprzężonymi w woły, w ilości dostatecznej na miesiąc podróży razem z tym, co jeszcze było na okręcie. Argos, któremu Jazon rozkazał należycie wszystko poumieszczać, stwierdził, że nie może tego zrobić, bo schowki co do jednego są zapchane podarkami i zdobyczą. Rozdzielił tedy żywność pomiędzy załogę mówiąc:

- Te zapasy wystarczą na miesiąc, towarzysze; umieście je, jak wola, baczcie jednak, by nic się nie zepsuło od słońca czy morskiej wody. Jeśli się znów natkniemy na Kolchów, a obawiam się, że to nieuniknione, i okaże się, że ich flota ma nad nami przewagę, zapewne będziemy zmuszeni wypłynąć na pełne morze bez nadziei szybkiego zaopatrzenia na nowo naszego miłego okrętu. Co do mnie, nie dbam o to, czy bezpiecznie zawiozę do Aten bogate dary, które otrzymałem od władcy Mariandynów Lykosa, czy dary ślepego króla Fineusa, czy wreszcie łupy, jakie zdobyłem, gdyśmy plądrowali pałac króla Amykosa Bebryka, o ile tylko doniosę do domu całą skórę, pełny żołądek i Runo.

Znowu ruszyli na morze podpłynawszy wprzód do ujścia rzeki Antenos napełnić dzbany świeżą wodą. Peukon, kapitan kolchidzki, błagał, aby go już wysadzono na ląd, ale Jazon go nie puścił sądząc, że może się jeszcze okazać użyteczny. Ponieważ wiatr wciąż wiał rześko z południo-wschodu, nawigator Nauplios skierował Argo prosto na zachód; i odważnie przecięli Wschodnią Cieśninę nie widząc lądu na horyzoncie.

POGOŃ

W dziesięć dni później grupa piętnastu okrętów pod komendą Arasa, kolchidzkiego najwyższego admirała, pchana wiatrem północno-wschodnim zawinęła do Długiej Łachy. Tutaj właśnie Tesalczyzy tańczyli kiedyś taniec z mieczami i Atalanta chodziła z Meleagrem polować na gazy. Aras zastał, wyciągnięte na piasek, nie tylko trzy okręty, którymi dowodził Absyrtos, lecz - też pod jego komendą - trzy ocalałe galery z drugiej eskadry wysłanej przez Ajetes.

Natychmiast po wyjściu na ląd Aras uderzył czołem przed Absyrtosem mieniając go królem Kolchidy; opowiadał ze łzami, że stary Ajetes umarł w nieznośnych męczarniach wskutek rany zadanej mu przez Atalantę. Doniósł także, że Perses, brat królowej, ogłosił się regentem Kolchidy pod nieobecność Absyrtosa; że utrzymał pokój ze Styru-sem; że gdy Styrus zapytał z pewnym zniecierpliwieniem: „Kiedyż poślubię księżniczkę Medeę?”, Perses za zgodą Rady Królewskiej zobowiązał się, iż jeśli Medei nie zdołają sprowadzić z powrotem przed końcem lata, Styrus może zwrócić swe zapasy ku Nejairze.

Absyrtos wielce bolał nad ojcem, lecz bardziej jeszcze nad sobą. Od dawna święcie postanowił poślubić Nejairę; małżeństwo bowiem pomiędzy wujem i siostrzenicą jest u Kolchów dozwolone, dopóki nie ma pokrewieństwa po kądzieli. Wiedział teraz, że jeśli nie zdoła sprowadzić Medei

do domu przed końcem lata, czeka go wojna ze Styrusem. Nie miał zamiaru zrzekać się dla niego Nejairy, bez względu na obietnice Persesa, ponieważ Nejaira po śmierci Ajetesa dziedziczyła ziemie pograniczne, które należały do jej kolchidzkiej babki i których w żadnym razie nie chciał oddać w ręce Albańczykom.

Niecierpliwie zapytał Arasa: - A co z greckim okrętem?
-Nic, wasza dostojność - odrzekł Aras.

Obaj sądzili, że to niepodobieństwo, aby Argo płynęła przed nimi wzdłuż wybrzeża, bo załogi wszystkich okrętów bacznie jej wypatrywały przez całe dnie, a nocami księżyc świecił jasno na bezchmurnym niebie, ponadto zaś pytani krajowcy nie widzieli żadnego okrętu, od czasu gdy Argo ich mijała płynąc w przeciwną stronę. Absyrtos orzekł zatem, że Jazon najwidoczniej zaryzykował żeglugę z drugiej strony Morza Czarnego, więc flota kolchidzka powinna nie mieszka-
jąc skierować się do Bosforu i tam zastąpić mu drogę; mianowicie południowy kurs z Kolchidy do Bosforu jest znacznie krótszy niż północny mimo przeciwnych prądów i wiatrów.

Podczas omawiania tej decyzji Argo we własnej postaci nadpłynęła ku nim pchana wiatrem kierując się ku ujściu rzeki Halis. Kiedy jeszcze byli bardzo daleko, Linkeus rzekł do Jazona:

- Nasi kolchidzcy wrogowie, w sile szesnastu okrętów, odpoczywają na Długiej Łasze. Mogę dojrzeć ich białe porpore trzepoczące nad krzywizną horyzontu, choć kadłuby są jeszcze dla mnie zakryte.

Jazon był w rozterce. Argo miała dostateczny zapas żywności, lecz woda w dzbanach zaczęła cuchnąć i już paru Argonautów, między innymi Orfeusz i Echion, rozchorowało się na dyzenterię, zaś wszyscy pozostali byli w kłótliwym i ponurym nastroju, zwłaszcza że słońce mocno dopiekało jak na tę porę roku. Spodziewali się napełnić dzbany słodką

wodą Halis i skosztować znowu pieczeni, gdyby się udały łowy, i wyciągnąć się na trawie w cieniu drzew. Jazon nie mógł się zdecydować, czy należy zmienić kurs, czyli wrócić na dzikie samotne obszary pełnego morza, czy może czekać, aż się ściemni, wtedy wpłynąć na rzekę Halis, po czym ruszać dalej, skoro tylko nabiorą w dzbany dobrej wody. Chciał tę kwestię poddać pod głosowanie, ale Argonauci nie chcieli głosować, póki sprawa nie zostanie dokładnie przedyskutowana; a gdy się tak spierali, swarliwie i z wyzwiskami, Argo coraz bardziej zbliżała się do brzegu.

Niebawem dostrzegły ją ze wzgórza czaty Kolchów i wiceadmirał Diktys wspiąwszy się do wartowników, by nawiązać dymną sygnalizację, zszedł z powrotem na plażę i oświadczył Arasowi:

- To jeden z naszych okrętów. Mogę już rozróżnić Białego Konia i biały proporzec. Ale czemu nie odpowiada na nasze znaki?

Aras sam wlaź na pagórek i uważnie badał Argo. Po chwili zwrócił się do nadchodzącego Absyrtosa:

- Proporzec i figura dziobowa są kolchidzkie; spójrz jednak, wasza dostojność, na wygiętą rzeźbioną rufę. Żaden nasz okręt nie ma rufy o tym kształcie. To są zamaskowani greccy piraci, bo sam zwróciłem uwagę na tę wygiętą rzeźbioną rufę i podziwiałem ją. Okręt zmierza w stronę Halis. Prawdopodobnie Grekom brak świeżej wody. Nie są tak twardzi jak my i raczej by pomarli z pragnienia, niż pili wodę stęchłą lub słonawą.

Absyrtos wydał rozkazy: - Wszystkie okręty na morze! Kapitanowi, który pierwszy weźmie na hol piratów, dam tyle złota, ile sam waży, zielone zausznice z nefrytu dla żony lub córki oraz donośny srebrny gong. Ale zanim Kolchowie zdążyli wypłynąć i o wiosłach wydostać się z zasięgu ostrej bryzy, Argo okrążyła przylądek w kierunku zachodnim i znikła.

Pięć godzin pozostało do zmroku i Kolchowie spodziewali się dopaść Argo, zbudowanej masywniej niż ich okręty i powolniejszej zarówno o wiosłach jak pod żaglami. Argonauci jednak, skoro tylko dostrzegli pierwszych nieprzyjaciół wyłaniających się zza przylądka i uświadomili sobie, że są ścigani, wzięli się do roboty i zaczęli wiosłować szparko, ci przynajmniej, których nie obezwładniła choroba. Utrzymali dystans, póki ciemność nie zapadła, ale nie mogli się spodziewać, że opłyną półwysep Lepte położony na północ-zachód: bo wiatr nadal wiał z północo-wschodu, a ich już znużyło wiosłowanie.

-I znów jesteśmy na terenie Paflagonii - rzekł Autolikos.
- Co wy na to? A gdybyśmy tak zostawili okręt przyjaciom, na których możemy polegać, wysiedli i łędem wrócili do Grecji?

- Co? - zawołał Argos zrzędnie. - Zostawić Argo i wbudowaną w jej dziób mówiącą gałąź? My Argonauci złożyliśmy przysięgę krwi, że nigdy nie opuścimy Argo ani siebie na wzajem.

Augiasz dodał: - Co? Trzymiesięczna wędrówka wśród wrogich plemion po to, żeby w końcu wpaść w ręce naszych nieprzyjaciół Trojan? Odezwała się i Medea: - Ja przynajmniej nie nawykłam do marszu. Kamienie i ciernie poszarpią moje delikatne stopy jeszcze przed jutrzejszym wieczorem.

- Jednakże - odparł Autolikos - mając do wyboru dwa rodzaje zła, radzilibyśmy wam wybrać mniej szkodliwe.

Peleus rzekł zdecydowanie: - Przybijmy do brzegu tam, gdzie jest woda, wszystko mi jedno gdzie, wyszorujemy porządnie dzbany, nabierzmy w nie czystej wody i zobaczymy, jaką pociechę ześlą nam potem bogowie.

Zapuścili się więc w rzekę Karuza, która znajduje się pośrodku cieśniny między Synope i Halis, i tam spieszenie

umyli i napełnili konwie. Tylko Medea poszła w ciemny las porastający brzegi wód, aby narwać gałązek jałowca oraz ostrych liści drobnego ziele bez nazwy, bardzo skutecznych na dyzenterię. Wiedziona węchem wkrótce znalazła, czego potrzebowała, i wróciła na okręt.

Gdy konwie z wodą znowu bezpiecznie umocowano, Peleus zapytał: - Może mi się zdaje, ale chyba z dziobu dochodzą jakieś pomruki? Mopsos poszedł posłuchać i oświadczył: - Gałąź Dzeusa znów przemówiła. Powiada: „Na morze, Argonauci! Na morze! Bez zwłoki wieźcie Runo memu Baranowi”.

Lecz Idas zakpił: - Czy doprawdy stary tryk może pragnąć w pełni lata tak ciepłego okrycia? Teraz jest pora postrzyżyn.

Medea parsknęła śmiechem, a Jazon się rozzłościł, ale nie śmiał jej skarcić z przyczyny trzeciego oka.

Zwinęli żagle i ruszyli znów w morze na wiosłach, choć byli bardzo zmęczeni i walczyli z wiatrem, który silnie dął z burty. Sapali, pocili się i ciągnęli jak zaprząg wołów, gdy pole jest gliniaste, oracz zaś popędza je ostrym ościeniem; głęboko wbijają kopyta w ziemię i toczą spod jarzma krwawymi oczyma, ciągną jednak dalej.

Medea wykurowała chorych kładąc im do nozdrzy i pod język zwinięte liście nienazwanego ziele. Potem stanęła na rufie, a księżyc błyszczał jasno na jej bladej twarzy i żółtych włosach. Podniosła rękę nakazując ciszę, zrobiła straszliwy grymas i rozkazała wszystkim odłożyć wiosła, zatkać uszy palcami i opuścić głowę na kolana. Następnie zawołała do siebie Atalantę, aby jej posłużyła pomocą.

Atalanta podeszła chętnie, bo - choć w sercu gardziła Medea, ponieważ tamta zakochała się w Jazonie i dla niego obrabowała Prometeusza - wiedziała, że tylko Medea zdolna jest teraz ocalić Argo z mocy Kolchów. Obie skropiły

okręt gałązką jałowca umaczną w świeżej wodzie. Atalanta przewiązała oczy i zatkała uszy chorem, następnie Medea wzniosła modły w języku kolchidzkim, którego Atalanta nie rozumiała, równocześnie wykonując palcami jakieś zawile ruchy. Potem własnymi siłami obie kobiety postawiły żagiel i uwiązały szkoty do burt; wydawały przy tym ostre okrzyki niby igrające orły morskie.

Czarna chmura nagle zasnęła księżyc, a wiatr zwracając się posłusznie na południo-wschód wydał żagiel i poniósł okręt, podczas gdy mężczyźni nadal siedzieli nieruchomo z głowami na kolanach. Przed nimi w mroku majaczyły czarne sylwetki dwu kolchidzkich okrętów. Mianowicie przednia straż wrogiej floty zamiast ścigać Greków w górę rzeki przepłynęła ujście cieśniny, aby Argo odciąć odwrót; lecz w ciemnościach stracili ją z oczu. Medea spytała Atalanty:

-Czy Argo jest krzepko zbudowana?

-Bardzo krzepko - odparła Atalanta.

-Ster trochę na lewą burtę - rzekła Medea. - I jeszcze trochę!

-Przyniosła drąg okrętowy i trzymała go w pogotowiu. Rozległ się trzask łamanych desek, gdy dziób Argo wbił się w lewą stronę rufy najbliższego okrętu Kolchów. Argonauci potoczyli się naprzód, a gdy skłębieni usiłowali się pozbierać zapominając, że mają zatykać uszy, Atalanta zaśmiała się do nich i wykrzyknęła:

-Niestety, kamraci, rozbicie! Wpadliśmy na drewnianą skalę! Medea odepchnęła już Argo od kolchidzkiego okrętu, który pogrążał się w wodzie za jej rufą. Załoga krzyczała o pomoc:

-Ratujcie, toniemy! Ratujcie!

Medea spokojnie zwróciła się do Jazona: - Ocali ich drugi okręt. Płynmy dalej! W ten sposób unoszeni prądem wydostali się bezpiecznie

z rzeki Karuza, pod żaglami minęli Synope i okrążyli półwysep Lepte. Ale część kolchidzkiej floty krążyła przed nimi w odległości paru stajañ z latarniami błyszczącymi na rufach. Wobec tego zmienili kurs na północno-zachód, na otwarte morze, w nadziei, że korzystając z wiatrów i prądów oraz za pomocą wiosel zdołają dotrzeć do Bosforu przed Kolchami, chociaż dłuższą drogą.

Następnego ranka, gdy już na dobre oddalili się od brzegu i ani jednego żagla nie było w polu widzenia, Jazon zwołał radę wojenną. Nauczony pierwszy nie zabierać głosu, zapytał o zdanie najpierw Argosa, potem Frontisa syna Fryksosa, po nim starego Naupliosa, następnie Autolikosa z Synope i wreszcie Medeę. Herold Echion, zgorszony nieobyczajną sprzeczką poprzedniego popołudnia, podjął się teraz za pomocą swej zakrzywionej laski przewodniczyć obradom; wyzdrowiał już bowiem z dyzenterii.

Argos rzekł: - Istnieje tylko jedna droga z Morza Czarne-go, właśnie przez Bosfor. Płynmy tam, najszybciej jak się da, pozostając aż do ostatniego dnia w odległości około dwustu pięćdziesięciu stadiów od brzegu. Wtedy, jeśli zastaniemy kolchidzką flotę gotową do obrony wejścia, ruszajmy śmiało na nich. Ręczę, że połamane deski okrętu, któryśmy wczoraj tryknęli, będą dla nieprzyjaciół dostatecznym ostrzeżeniem; każdy nam zejdzie z kursu i przepłyniemy bezpiecznie.

- Kolchowcie nie są takimi tchórzami, za jakich ich uważasz, Argosie - powiedział Frontis syn Fryksosa. - A gdyby wiatr okazał się przeciwny albo w ogóle ustal, wiele okrętów stłoczy się dokoła i osaczy nas. Z obu stron jednocześnie wedrą się nam na pokład i choćbyśmy najdzielniej walczyli, musimy wreszcie ulec.

Stary Nauplios odezwał się z namysłem: - Słyszałem, że Bosfor z całą pewnością nie jest jedyną drogą z Czarne-go

Morza. Mamy do wyboru przynajmniej trzy inne. Mogliśmy popłynąć w górę Fazis, stamtąd na rzekę Kyros, do Morza Kaspijskiego, a z niego żółtą rzeką Oksos *, która w końcu wpada do szumiącego Oceanu, co opasuje błękitną strugą nasz półkolisty świat; stamtąd zaś do domu Nilem egipskim, bo on także wpada do Oceanu...

Autolikos wybuchnął śmiechem. - Niestety, Naupliosie! -rzekł. Źle cię poinformowano. Żeby przedostać się z Fazis na rzekę Kyros, musielibyśmy przetoczyć Argo na rolkach po bezdrożu tak daleko, że na jucnych mułach jedzie się tam cztery dni. Ponadto żółty Oksos znika nie wiadomo gdzie o dziewięć tysięcy stadiów od Oceanu.

-Nie wierzę - odparł stary Nauplios. - Powtarzasz, bez wątpienia w dobrej wierze, historyjkę dawno temu zmyśloną przez Kolchów, aby pohamować przedsiębiorczość naszych greckich żeglarzy. Ale niech ci będzie, bo żaden z nas nie zamierza wracać do domu rzeką Fazis tylko po to, żeby ci udowodnić łgarstwo. Inną drogę stanowi Tanais **, wielka rzeka, co wpada do Jeziora Meockiego opodal krainy Scytów Królewskich. Możemy płynąć w górę rzeki, jest ona zaś bardzo szeroka, przez sto dni, aż dotrzemy wreszcie do Morza Białego czyli Kronijskiego, które jest zupełnie zamrożone przez dziewięć miesięcy w roku, a potem...

-Nie, nie! - zawołał Jazon. - To do niczego. Jaka jest trzecia droga?

Nauplios nie dał sobie przerwać i za zgodą Echiona ciągnął dalej opowieść o Morzu Białym i wiedźmach, co na nim hulają, i o nocy trwającej sześć miesięcy, aż wszyscy zaczęli śmiać się z niego. Wreszcie przeszedł do trzeciej drogi, a zalecał ją jako najwygodniejszą do przewozu Runa: w górę

* Obecnie Amu-Daria (przyp. tłum.).

** Obecnie Don (przyp. tłum.).

spokojnej Danuby, którą można żeglować trzydzieści dni, nim się dotrze tam, gdzie się ona zlewa z wartką Sawą, w tym miejscu łatwo żeglowną. - Sawa doniesie nas aż do ujścia na północnym Adriatyku w ciągu dziesięciu dni - oświadczył - stamtąd zaś do Cieśniny Korynckiej przy dobrej pogodzie pozostaje nie więcej jak siedem dni drogi.

Autolikos sprzeciwił się łagodnie: - Nie, Naupliosie, to też się nie uda. Trojanie w poszukiwaniu bursztynu płynęli kiedyś w górę Danuby póty, póki była żeglowna; lecz po dwudziestu dniach dotarli do Żelaznych Bram, a jest to skalisty wąwóz pełen bystrzyn w ogóle nie do przebycia dla okrętu.

- Nie wierzę - powtórzył Neuplios. - Trojanie to urodze ni kłamcy.

Wtedy autorytatywnym tonem odezwała się Medea: - Autolikos ma rację twierdząc, że Argo nie zdoła przedostać się z morza na morze przez Danubę i Sawę. Sawa mianowicie nie wpada do Adriatyku; bierze swój początek w Alpach i płynie na wschód do Danuby. Jednak Nauplios słusznie tę drogę uważa za najbezpieczniejszą dla Runa. Pojedziemy łódką a potem na mułach, Jazon i ja, zabierając Runo ze sobą. Niech Argo wraca przez Bosfor.

- Ha, ha, moja pani! - ryknął Idas. - Jesteś prawdziwą ko bietą. Chciałabyś oddalić się bezpiecznie z kochankiem i klej notami, i Runem, a nas zostawić na łasce Trojan i Kolchów.

Echion wskazując Idasa laską uroczyście wezwał go do zachowania spokoju. Ale Medei nie była potrzebna pomoc herolda. Odpowiedziała spojrzeniem, które zapłonęło tak zielono, że Idas zakrył głowę opończą i wykonał palcami gest falliczny, żeby się ustrzec uroku. Ona zaś rzekła:

- Nie bądź podłym niewdzięcznikiem, Idasie. Jeśli Jazon i ja zostaniemy na Argo razem z Runem, moi rodacy wymordują was bez miłosierdzia; tak czy inaczej bowiem w końcu was złapią. Doprawdy radzę, żebyście się nas pozbyli, a sa-

mi płynęli możliwie najszybciej do Salmidessos na wybrzeża pomiędzy Danubą i Bosforem i tam oddali się w opiekę króla Tynii, Fineusa. Kolchowie nie odważą się go obrazić wiedząc, że może zamknąć dla nich Bosfor jako szlak handlowy do Troi; przeto Kalais i Dzetes, dwu jego pasierbów, to rękojmia waszego bezpieczeństwa, podczas gdy Jazon, ja i Runo stanowimy wręcz gwarancję okrutnej śmierci. Po-dróż, jaką proponuję, będzie ciężka dla kobiety tak wydelikaczonej jak ja, jednak zdołam jej sprostać dla dobra ogółu. Mogę zażądać pomocy od tego króla Scytów, którego córkę polubił król Fineus; jest on sprzymierzeńcem mego ojca i handlowali z sobą wymieniając bursztyn i skóry na kolchidzkie konopie, płótno i inne towary. Wcale nie zamierzam was pozbawiać chwały z tytułu przywiezienia Runa do domu, do Jolkos. Liczę na to, że opłyniecie Grecję i zabierzecie nas z miejsca, dokąd doniesiemy Runo, czyli z wyspy Ajai na północy Adriatyku, gdzie panuje siostra mego ojca, królowa Kirke. Z Ajai wszyscy razem bezpiecznie poze-glujemy do Jolkos.

Argumenty Medei były nie do odparcia, skoro więc Auto-likos z braćmi równie jak Frontis i jego bracia potwierdzili, że do ujścia Danuby można przy sprzyjającym wietrze dotrzeć w ciągu dni dwunastu, Jazon rozkazał:

-Niech tak będzie!

Melanion syn Fryksosa dwa lata temu odbył tę samą po-dróż i wiedział, jaki kurs obrać, kierując się słońcem w po-łudnie a Gwiazdą Polarną w nocy. Mieli płynąć prosto na północo-zachód, on jednak orzekł, że trzeba uwzględnić południowo-zachodnie prądy, najsilniejsze o tej porze roku. Jazon powierzył mu ster.

Na północo-zachodzie nieba zabłysło jasne światło, niby płomień, i wszyscy zrozumieli je jako znak, że Trójbogini pochwała ich decyzję.

Rozdział 37

W PUŁAPCE

Gdy w dziesięć dni potem Argonauci powtórnie ujrzeli ląd, była to zalesiona wysepka nie większa nad dziesięć stajañ w obwodzie i otoczona nieprzerwanym kręgiem stromych niskich skał. Melanion rzekł uradowany:

- Tam leży Leuka, największa wyspa Morza Czarnego, je śli nie liczyć porośniętych trzcina bagnistych łąch w deltach rzek. Ściśle trzymamy kurs i już tylko sto pięćdziesiąt stadiów dzieli nas od głównego północnego ujścia Danuby.

Wypadło im z obliczeń, że to akurat dzień letniego przesilenia. Augiasz z Elidy oświadczył przeto:

- Jestem kapłanem Słońca i to moje święto. Muszę wy siać na brzeg, aby złożyć postne ofiary wielkiemu Lumina rzowi.

Synowie Fryksosa, którzy także czcili Słońce, oznajmili:

- Idziemy z tobą.

Jazon sprzeciwił się początkowo. Był w kłótlwym nastroju i pragnął pokazać Medei, że nie tylko z nazwy jest kapitanem Argonautów. Tęsknił jednak do zapachu kwiatów i liści, do pewnego gruntu pod stopami. Południowo-wschodni wiatr, unoszący ich na morze, był wyjątkowo gwałtowny i wiejąc z boku przeciw potężnym zwałom wody, co toczyły się ku Bosforowi, powodował krótką falę, najbardziej nieznosną dla żeglarzy: morze bowiem kipi jak garnek. Szczęśliwie wiatr ten po dwóch dniach ustąpił miejsca łagodniej-

szym podmuchom ze wschodu i południa; ale cały dzień stracili broniąc się przed wywróceniem statku za pomocą zawieszonych na dziobie worów z olejem, z których wolno sączył się tłuszcz łamiąc siłę grzywaczy. Gdy zatem Atalanta rzekła: - Ręczę, że w tych lasach będą dobre łowy. Któż z nas nie przepada za koźlą pieczenia lub dziczyzną? -Jazon ustąpił. Jemu także już się przejadło suszone mięso i surowe makrele łowione na wędkę wleczoną za okrętem.

- Zgoda, towarzysze - powiedział. - Przybijamy, ale nie na długo. Teraz nie ma czasu do stracenia. Możliwe, że Kolchowie już następują nam na pięty.

Skierowali Argo do cypla na południowym krańcu wyspy, gdzie plaża wyglądała zachęcająco, przycumowali i wysiedli. Ponieważ wiała słaba bryza, Jazon nie zadbał o to, by zwinęto żagiel, albo może zapomniał wydać rozkazu; jakkolwiek było, żagiel przez cały dzień pozostał na maszcie. Gdy wysiedli na łąd, ziemia zdawała się ugiąć pod ich stopami; tak długo bowiem przebywali na morzu, że ciała ich nawykły do kołysania fal. Był to najprzyjemniejszy dzień w ciągu całej podróży. Przede wszystkim rozpalili ogień z suchych gałęzi, aby z uciechą przyglądać się buzującym płomieniom i słuchać trzasku polan; podczas gdy Argos stał na czatach nad morzem i leniwie rzucał kamykami do celu, cała reszta oprócz Medei poszła zbrojno na polowanie z nagonką. Ruszyli na przełaj przez wyspę rozstawieni o jakie piętnaście kroków jeden od drugiego, krzycząc i śmiejąc się jak dzieci, i jeszcze zmniejszając odstęp między sobą, gdy dotarli do wąskiego cypla na przeciwnym krańcu. Zwierzyna umykała przed nimi, a jak na tak małą wyspę było jej niezwykle dużo. Znaleźli trzy zające (ponadto były jeszcze dwa, ale dały kominka i uciekły) oraz stadko jeleni, złożone z wielkiego rogacza, dwu dwuroczniaków, trzech łai i trojga młodych.

Zające zatłukli uderzeniem kija w łeb; dwuroczniaki i jedną z łań, jałówkę, zabili oszczepami. Ale oszczędzili dwie inne łanie razem z małymi, ponieważ były zupełnie białe i wyglądało na to, że to zwierzęta święte. Zostawili również jelenia, bo miał złożone rogi: nagonka rozstąpiła się dając mu przejście, którym mógł się oddalić w towarzystwie łań i sarniąt. Na wyspie było wielkie mnóstwo węzów; także je spędzono w jedno miejsce, ale znikły w dziurze w ziemi.

Zające i płową zwierzynę złożyli w ofierze Apollinowi Władcy Korabi, a podczas gdy mięso piekło się nad ogniskiem szerząc smakowite wonie, Augiasz i synowie Frykso-sa myszkowali po wyspie w poszukiwaniu miodu na ofiarę Słońcu w południe. Niedługo trafili na ul pszczeli w dziupli drzewa i zawołali Bootesa, żeby podebrał miód, co zrobił ochoczo za pomocą dymu i topora; gdy zaś okrągły plaster odłożono na bok dla Słońca, dla każdego Argonauty zostały jeszcze dwie pełne garście, bo pszczołom w tym drzewie od bardzo dawna nikt nie zakłócał spokoju.

Wtedy Augiasz zbudował na plaży ołtarz z kamieni i złożył na nim plaster miodu otaczając go promieniami z żołądździ i jagód. Poprowadził taniec świętego koła okrążając z zawrotną szybkością ołtarz w tym samym kierunku, w jakim słońce okrążyła ziemię, i śpiewając hymn pochwalny wraz z całą kompanią; kroplisty pot ściekał im po uwieńczonych czołach, tak gorliwie płasali w upale, a z tyłu spośród cieni-stych krzewów wznosił się straszliwy hałas grzechotek wirujących ku czci Słońca.

Kiedy z powrotem usadowili się naokoło ołtarza, zziąjani po dobrej robocie, popijając wino złagodzone świeżą źródlaną wodą, Jazon zwołał radę. Ustalono na niej, że Argo powinna płynąć w odnogę zwaną Koprowym Nurtem, północne ramię ujścia Danuby, i żeglować aż do panującego nad okolicą wzgórze u wierzchołka delty, gdzie znajdował

się dwór króla Scytów; tam Jazon, Medea i synowie Frykso-
sa mieli z Runem wysiąść na brzeg, Argo zaś wrócić na mo-
rze, tym razem przez Jasną Gardziel, południową odnogę
delty, co pozwoliłoby załodze dotrzeć do Salmidessos i uciec
się pod opiekę króla Fineusa, na nowo zaopatrzyć okręt w
żywność, a stamtąd jechać dalej przez Bosfor i Hellespont na
Morze Egejskie. Zamierzali okrążyć Grecję i płynąć w
głąb Adriatyku, do jego najdalszych północnych krańców,
gdzie w Ajai, mieście na wyspie Kirke, grupa Jazona będzie
czekać, aż ich zabiorą.

Askalafos z Orchomenos powtórzył teraz wróżbę, jaką
w Orchomenos otrzymał od najwyższej kapłanki w wielkiej
świątyni swego przodka Miniasa.

-Czeka cię wielka podróż, dziecko, nim zstąpisz do mnie
do Świata Podziemi. Pożegłujesz na najdalszy Wschód;
nim jednak to samo lato dobiegnie końca, zapukasz do
domu, w którym się urodziłem, domu mego ojca
Chryzesa. - Ponieważ wszyscy wiedzieli, że Chryzes
założył miasto Ajaję, gdzie mieszkała teraz Kirke, była to
dobra nowina: gwarancja, że Argo dopłynie bezpiecznie
przynajmniej do Ajai.

-Wyrocznie jednak bywają zwodnicze - rzekł Admetos
z Fery - i najlepiej nie ufać ich pozornej jednoznaczności.

Obie strony złożyły przysięgę na Dzeusa, że grupa, która
pierwsza dotrze do Ajai, pozostanie tam w razie potrzeby
przez pięćdziesiąt dni czekając na pozostałych; jednak po
pięćdziesięciu dniach będzie zwolniona ze wszystkich
zobowiązań. Kwestię rozstrzygnięto, dzbany powtórnie wy-
płukano i napełniono u źródła, co okazało się dosyć żmudne.
Źródło ledwo kapało i nie zdążyli się z tym uporać przed
zmerzchem. Jazon przeto zgodził się, aby jego towarzysze
spędzili noc na wyspie; była to mianowicie noc bez-
miesięczna, a samo światło gwiazd nie wystarczało, by ich
wprowadzić bezpiecznie w spienione ujście bystrej Danuby.

W tym czasie król Absyrtos, zauważywszy ucieczkę Argo na północo-zachód, podzielił swoją flotę na dwie eskadry. Dowództwo jednej, złożonej z ośmiu okrętów, powierzył swemu admirałowi Arasowi rozkazując mu płynąć prosto do Troi i tam czatować na Argo; gdyby ją jednak miał spotkać jeszcze na Morzu Czarnym lub na Propontydzie, to tym lepiej. Powinien wyrznąć do nogi wszystkich prócz Medei, synów Fryksosa, Kalaisa i Dzetesa: tych należało oszczędzić. Z drugą flotyllą złożoną z dwunastu okrętów, którymi dowodził osobiście, Absyrtos wyruszył na północo-zachód w pogoni za Argo, biorąc ze sobą wiceadmirała Diktysa.

Morze Czarne jest ogromną wodną pustynią. Absyrtos, prawie natychmiast straciwszy Argo z oczu, popłynął do ujścia Danuby, gdzie się ją spodziewał przyłapać. Dotarł do Jasnej Gardzieli tego samego ranka, kiedy Argonauci wysiedli na Leuce, i zapytał tamtejszych rybaków, Brygów, czy widzieli Argo lub słyszeli co o niej. Nic mu nie mogli powiedzieć; ale później jeden z jego własnych okrętów, zepchnięty z kursu przez wiatr południowy, przybył z nowiną: gdy dziś płynęli o wiosłach mniej więcej w godzinę potem, jak się rozwidniło, majtek na oku dostrzegł wyspę o kilkanaście stajań na zachód. Wschodzące słońce oświetliło plamkę u południowego cypla wyspy - wyciągnięty na piasek okręt, jeszcze z postawionym żaglem - a opodal wznosił się dym. Kapitan, rozpoznając w tej wyspie Leukę, zboczył z kursu i skierował się na południo-zachód.

Absyrtos odgadł, że okrętem na piasku musiała być Argo. Skierował w górę Jasnej Gardzieli wszystkie swoje okręty prócz jednego rozkazując jego kapitanowi płynąć możliwie najszybciej do odnogi północnej, Koprowego Nurta, i wysadzić tam na brzeg dwóch ludzi: mieli leżeć ukryci wśród trzciny, dopóki się Argo nie ukaże, i dać znak słupem dymu, gdy znajdzie się już na dobre na rzece. Absyrtos był pewien,

że Jazon wpłynie albo w Jasną Gardziel, albo w Koprowy Nurt, bo mniejsze ujścia dalej na północ były to płytkie i kręte strumienie. Inni majtkowie z tegoż okrętu mieli zajmując stanowiska bliżej na wybrzeżu delty, aby obserwować dymny sygnał i podać go dalej.

Z tym wysłany, okręt natychmiast odpłynął, a gdy wrócił o północy, kapitan zameldował, że rozmieścił ludzi dwójkami według rozkazu Absyrtosa.

Argonauci świetnie spali, nieświadomi, że zastawiono na nich pułapkę ani nawet, że w ogóle zostali zauważeni, wszyscy bowiem byli zajęci swoimi rozrywkami i ofiarami w momencie, gdy dziób kolchidzkiego okrętu wyrzął zza horyzontu.

Absyrtos jednak zamierzał, gdy tylko Argo minie ławicę u ujścia Koprowego Nurtu, wysłać część swej flotylli do Jasnej Gardzieli, aby przychwycić Greków u wierzchołka delty, podczas gdy reszta flotylli uda się na północ wzdłuż brzegu i zamykając Koprowy Nurt odetnie Argo odwrót.

Następnego dnia o brzasku Argonauci rozpięli żagiel na bryzę północno-wschodnią i ruszyli w dalszą drogę; niebawem wodę morską zmacił szary rzeczny muł. Zbliżając się sterowali wprost na górę o pięciu wierzchołkach, daleko w głębi łądu, nazwaną Pięść. Wybrzeże delty było niskie, płaskie i niezadrzewione, ale gęsto pokryte trzciną. W oddali dostrzegli osadę złożoną z prymitywnych szałasów na palach, lekkie czółna, szyte z foczej skóry rozpiętej na wierzbowym szkielecie, ułożone nie opodal rzędem na bagnistym brzegu. Była to główna osada Brygów, którzy noszą przepaski na biodrach z foczej skóry i cuchną rybim tłuszczem; leży ona tuż przy ujściu.

Argo minęła łączę i gdy przebyła już kilkanaście stająd w górę rzeki, która płynęła tu z szybkością dwóch węzłów,

Argonauci zauważyli słup dymu wzbijający się za nimi na prawym brzegu; ale nie zwrócili na to szczególnej uwagi przekonani, że to dym stosu pogrzebowego. Rzeka w tym miejscu była szeroka na cztery staje i roiała się od ryb.

Wieczorem, pchani tym samym wiatrem, przybili do lewego brzegu obok zagajnika na wpół zgniłych wierzb, około sto pięćdziesiąt stadiów od ujścia. Postój okazał się ponury, bo grunt namókł po ulewie, a Orfeusz, osłabiony przez dyzenterię, dostał nagłej gorączki. Zaczął majaczyć i wygłaszał długie tyrady, tak złowróźbne, choć bezsensowne, że towarzysze musieli go zakneblować; a walczył tak zaciekle, że dopiero czterech ludzi zdołało go obezwładnić. Medea nic mu nie mogła pomóc; była w tym czasie nieczysta z powodu miesiączki, więc niezdolna do leczenia ani czarów.

Wtedy to właśnie, po raz pierwszy i ostatni, Argonauci usłyszeli wieszczę lament króla Syzyfa nad boginią Pazyfae, śpiewany przezeń w kamieniołomach Efiry dzień przedtem, nim głaz go roztrzaskał; Orfeusz bowiem powtarzał to walcząc, nieświadom bluźnierstwa.

Jeszcze ogrzej mnie słońce gasnące
-Wzrokiem łzawym przebijam twe oko, By
zatrzymać cię w bezruch promienny. Obaj
dzień ten spędziliśmy w znoju Pod
nawisłym obłokiem bez deszczu -Runo
wspólny nam smutek ozłaca I ta noc bez
księżycy być musi. Jeszcze ogrzej mnie
słońce gasnące.

Była wierna i jakże kobieca,
O jednakim dla wszystkich uśmiechu,
Niepodległa niczym zalotom -
Aż rozwiązłej kukułce na wiosnę
Zwieść się dała współczuciem wiedziona.

Że jasnością była, która zgasła, Więc
ta noc bez księżycy być musi. Jeszcze
ogrzej mnie słońce gasnące!

Żuraw przeleciał nad nimi z rybą w długim dziobie, ale upuścił ją w muł rzeczny obok obozowiska Argonautów i wydał ostry krzyk rozpaczny, a potem jakby bełkotliwie zagadał.

Jazon spytał: - Mopsosie, co mówi żuraw?

Mopsos odparł: - Powiada: „Niestety... Niestety... Porznię je na kawałki... porznię je na kawałki... już nigdy nie zostaną złączone!” Ale czy ptak Ateny mówi o swoim własnym zmartwieniu, czy prorokuje nam, nie wiadomo.

Linkeus rzekł: - Jeśli tak istotnie brzmią słowa żurawia, nie mogą się one odnosić do upuszczonej ryby, która, choć martwa, nie jest pocięta na kawałki. Moim zdaniem ptak umyślnie otworzył dziób, żeby porzucić rybę i odezwać się do nas; wobec tego usłyszeliśmy przepowiednię.

- Poczekajmy w świętej ciszy na następny znak - zdecydował Mopsos. - Niech nikt się nie poruszy, dopóki znak nie nadejdzie. Czekali w milczeniu i niebawem wielka ławica ryb podobnych do sardynek podpłynęła tuż do brzegu, gdzie siedziała Medea, i zwróciła na siebie uwagę burząc wodę ogonkami. To najwyraźniej był oczekiwany znak, ale nikt nie umiał jasno go wytłumaczyć, choć Atalanta przypomniała sobie, że w Tesalii sardynka jest poświęcona Artemidzie, podobnie jak żuraw Artemidzie delijskiej, można więc sądzić, że Bogini zsyła Medei jakieś zapewnienie opieki.

Melanion syn Fryksosa zgodził się z nią. - Artemida jest w tych krajach dobrze znana - orzekł. - Dwie wyspy należące do niej znajdują się nieco dalej na zachód, naprzeciw pomniejszych ujść rzeki zwanych Tysiącne Usta.

Herold Echion zakończył dysputę. - To bezcelowe - oświadczył - dręczyć umysł dociekaniem i wątpliwościami.

Dość, że zapamiętamy głos żurawia i trzepot sardynek. Jutro zapewne oba te posłannictwa okażą się dla nas jasne.

Otulili się w opończe i derki i usnęli; ale tuż przed świtem Jazonowi się śniło, że rozłupuje palcami dojrzały granat, a czerwony sok kapie na jego chiton i szatę Medei. Równocześnie Medea śniła, że ona i Jazon, wchodząc razem do szalasu, wrzucają ogromnego raka, wielkości człowieka, do kotła kipiącej wody, przy czym zarówno rak jak woda czerwienieją, i że Jazon wyciąga raka, wyłupuje mu oczy, odrąbuje mieczem końce wszystkich jego odnóży i wyrzuca je w ciemność na zewnątrz, krzycząc głosem żurawia: „Porznię je na kawałki... Porznię je na kawałki... już nigdy nie zostaną złączone!”

Oboje spali z dala od siebie, ale w tej samej chwili zerwali się we wspólnym lęku. Nie śmieli już usnąć z powrotem, tylko oczyścili się od razu w bieżącej wodzie Koprowego Nurtu i czuwali, aż nadeszła pora śniadania.

Drugi dzień minął bez wydarzeń, choć wczesne godziny zapowiadały się złowroźnie, bo na niebie ciężkim od mgieł słońce wzeszło niby kula cynobru i dopiero w długi czas po śniadaniu zabłysło w pełnej chwale. Około południa dnia trzeciego, gdy znużeni wiosłowaniem docierali już do wierzchołka delty, zza lesistego wzniesienia, gdzie rzeka robiła ostry zakręt, nagle wychynęła z wiatrem flota Absyrtosa.

Jeden okręt przeciw sześciu to nierówne szanse, więc Jazon natychmiast rzucił rozkaz: - Zawracać i do wiosł, co tchu w piersiach! Argo wyprzedziła tamtych o jakie pięćset kroków i w miarę jak upływało popołudnie, podwoił się dystans, bo Melanion, który sterował, umiał należycie wykorzystywać kręty nurt; lecz wszystkie okręty z furią gnały naprzód.

Argos przywołał do siebie Jazona i wiosłując rzekł zadyuszany:

- Za następnym zakrętem, jak zauważyłem dziś rano, jest strumień czy zalew, który, jeśli się nie mylę, łączy się z Jasną Gardzielą. W każdym bądź razie wypływa, a nie wpada do Koprowego Nurta. Skręćmy tam szybko i miejmy nadzieję, że Kolchowie pognają ku morzu nie zauważywszy naszej zmiany kursu.

Jazon spytał Melaniona: - Czy wiesz, gdzie wpada ten strumień?

- Niestety - odrzekł Melanion - nigdy nie badałem.

Jazon modląc się do Ateny, by miała pieczę nad nim samym i nad okrętem, podjął decyzję:

- Wpływamy w najbliższy strumień po prawej stronie - rozkazał. Gwałtowny prąd porwał Argo i przetoczył przez zakręt. Gdy znów znalazła się w głównym nurcie, po prawej ręce ukazał się strumień o wąskim ujściu otoczonym kępami trzciny. Melanion bezpiecznie wprowadził tam Argo i po paru silnych uderzeniach wiosła załoga złożyła je na liwie najciszej, pozwalając okrętowi wśliznąć się w kryjówkę za gąszczem trzciny. Mogli stamtąd dosłyszeć dzikie ptasie okrzyki prześladowców i miarowy plusk wiosła kolchidzkich okrętów sunących kolejno w dół rzeki.

Ocierali czoła rozmawiając szeptem. Melanion rzekł:

- Ten strumień być może nigdzie nie prowadzi. Prąd tu tak leniwy, że wątpię, czy się łączy z Jasną Gardzielą, która ma bystry nurt. Proponuję, abyśmy zaczekali, dopóki Kolchowie nie miną następnego zakrętu w dole rzeki, i natychmiast zawrócili kilkadziesiąt stadiów w górę. Wtedy powiosłujemy wąskim dopływem, co wpada do Koprowego Nurta po przeciwnej stronie; mówiono mi, że po paruset stadiach łączy się on z pozbawionym nazwy północnym ramieniem rzeki przechodzącej w niepoliczone małe strumyki Tysiącznych Ust i wylania się znów za wyspą poświęconą Artemidzie, o której wspominałem wczoraj. Jeśli obierzemy ten

kurs, Kolchowie nigdy nas nie złapią.

- Kto się zgadza na propozycję Melaniona? - zapytał Jazon. Augiasz z Elidy odezwał się: -Ja na pewno nie. Jestem kompletnie wyczerpany. Ani dziesięciu stajañ już bym nie mógł wiosłować, ani pięciu nawet, chyba że z prądem. Ła two sternikowi mówić tak jak Melanion, ale przy tej ducho cie serca nam popękają, jeśli znów zaczniemy zмагаć się z nurtem, który dziś rano wystawił nasze siły na tak surową próbę. Kilkadziesiąt stadiów, powiada! A co potem? Jeszcze paręset, wciąż pod prąd, po wąskim i szparkim dopływie? Nie, nie! Ten nasz strumień może toczy się wolno, ale we właściwym kierunku, mianowicie ku morzu. Nie wątpię, że doniesie nas do ocalenia, nim noc zapadnie. Skoro zaś wpłyniemy na słone wody, niech synowie Wiatru Północnego zwrócą się do ojca z modłami i obietnicami; postawimy żagiel i za parę dni będziemy pomykać przez Bosfor. Nie stać nas na zwłokę ani na powrót pod prąd. Gdy nieprzyjaciele dotrą do ujścia Koprowego Nurtu i nie znajdą ani śladu po nas, poczują zakłopotanie. Nie będą wiedzieli, czyśmy ich zwiedli zbaczając z głównego nurtu, czy może zatapiając okręt albo czekając w ukryciu w jakiejś kępie trzciny, by się prześliznąć koło nich ku morzu pod osłoną nocy.

Augiasz przemawiał tak namiętnie, że przekonał Jazona i wszystkich towarzyszy oprócz Melaniona i Idasa. Idas obejrzał się na Augiasza, ale jego słowa zwrócone były do całej gromady:

- Żal mi was, moi panowie, żeście się tak łatwo dali przekonać niemrawemu Elejczykowi. „Bez księżycy nie masz męża”, jakem wam często powtarzał. Ale jego tchórzostwu

i lenistwu winien jest ojciec, nie on sam, a zaraz wam powiem czemu. Moja droga matka Arenę (po której mój ojciec Afareus nadał nazwę naszemu miastu) przybyła w odwiedzinach do Hermiony, żony Elejosa, mniej więcej w tym czasie,

gdy spodziewała się ona zlec z pierwszym dzieckiem. Noc była bezmiesięczna, przeto moja matka rzekła do Hermiony: „Droga krewniaczko, zaklinam cię na niebiosy, nie trudź się żadną pracą aż do jutrzejszego wieczora, gdy wzejdzie nów. Znasz przysłowie: „Bez księżycy nie masz męża” i do prawdy współczułabym ci głęboko, gdybyś swemu dzielnemu małżonkowi miast syna powiła kijankę”. Hermiona obiecała nie robić nic, co by mogło przyspieszyć poród. Jednakże tegoż popołudnia Apollo, który nienawdził Elejosa (jak skrycie nienawdził wszystkich kapłanów Słońca za to, że nie utożsamiali z nim swego boga), zesłał mysz, aby wdrapała się po nodze Hermiony aż do uda zmuszając ją do mimowolnego wrzasku; natychmiast zaczęły się bóle.

Moja matka Arene krzyknęła do Hermiony: „Kładź się szybko na łożu, droga krewniaczko, leż spokojnie, nie mów ani słowa, a ja odwlokę poród do jutrzejszej nocy”. I spletała własne włosy, swoje piękne długie warkoczki, wawiła supełki, i powiązała razem skraj szaty i płaszcz, i zrobiła dziewięć węzłów na bursztynowym naszyjniku, a potem siadła cicho ze skrzyżowanymi nogami i mocno zaciśniętymi palcami u drzwi komnaty Hermiony. To jest niezawodny czar, ten sam, którego złośliwie użyła matka króla Stenelosa, aby odwlec narodziny Herkulesa i w ten sposób przechytrzyć wyrocznię. Tak siedziała całą noc w wielkiej niewygodzie, Hermiona zaś dziękowała jej bez ustanku w głębi serca, bo bóle słabły coraz bardziej; nie mogła jednak mówić, z obawy, że czar pryśnie. A moja matka siedziała, ze skrzyżowanymi nogami, i nie pozwalała nikomu przekroczyć progu komnaty.

Elejos przełamał zakłęcie wracając wczesnym rankiem z polowania. Znalazł moją matkę siedzącą w drzwiach swojej łożnicy i chciał wejść, aby wziąć ze skrzyni świeżą bieliznę, ale matka wykrzywiła się do niego okropnie. Był męż-

czynną szalonym i gwałtownym, więc wrzasnął przez drzwi: „Hermiono, Hermiono, podaj mi świeżą koszulę i gacie. Przemokłem do nitki”.

Hermiona nie śmiała odpowiedzieć ani wstać z łóżka, żeby nie przerwać uroku, więc Elejos w nagłym gniewie podniósł swoją matkę pod łokcie i odepchnął na bok. Po czym wtargnął do łóżnicy i zaczął strofować Hermionę. „No, żono, co ci dolega? - pytał. - Czyżbyś chciała wygnać swego drogiego męża z jego własnej sypialni, gdy zupełnie przemoczony powraca do domu z łowów na dzika?” Natychmiast bóle wróciły, Augiasz się urodził przed nocą nowego miesiąca i jest taki właśnie, jak sami widzicie - a wszystko z przyczyny świeżej lnianej koszuli oraz pary gaci! I przykro mi, moi panowie, że ten niedojda namówił was do złożenia wiosła, gdy tylko żwawo nimi machając zdołamy z trudem ująć kolchidzkiej flocie.

Gdyby to powiedział którykolwiek Argonauta, a nie akurat gadatliwy Idas, towarzysze słuchaliby może i przemyśleli raz jeszcze decyzję; lecz że to on był właśnie, w ogóle nie zwrócili na niego uwagi.

Niebawem leniwie powiosłowali w dół strumienia, a okazał się zamulony i po części zarosły trzcina, ale po niedługiej jeździe znaleźli się na jeziorze, szerokim na jakie piętnaście stadiów; którego spokojnej powierzchni nie urozmaicała żadna wyspa ani kępa. Popłynęli na przelaj spodziewając się odzyskać na południowym krańcu ukryte ujście; nie znaleźli jednak nic i zawrócili wzdłuż zarośniętego szuwarem wschodniego brzegu, przekonani, że woda, co wpada do jeziora z Koprowego Nurtu, musi przecież gdzieś stąd ubywać.

Wciąż głośno roztrząsali tę kwestię, gdy najpierw pięć, a po chwili sześć okrętów kolchidzkich wynurzyło się z trzeć wprost przed nimi. Rozciągnięte w kształt półksiężyca otoczyły Argo odcinając jej odwrót.

Rozdział 38

ROKOWANIA

Gdy król Absyrtos spostrzegł, że Argo mu umknęła, wstrzymał flotyllę i zakotwiczył wszystkie okręty z wyjątkiem dwu, które wysłał z powrotem w górę nurtu, do zakrętu, gdzie Argo zniknęła im z oczu; kapitanom kazał przepatrzyć wszystkie trzciną zarosłe zatoczki, dopływy czy łachy i natychmiast go zawiadomić, gdyby wpadli na trop. Teraz jeden z nich - przeszukując strumień, w który Argo wpłynęła - zauważył parę niedawno ułamanych trzciny i ślad wiosła na mulistym brzegu. Pospiesznie wrócił z tą wieścią do Absyrtosa i trafił właśnie na moment, gdy inna kolchidzka flotylla pod wodzą wiceadmirała Diktysa nadciągnęła z morza na wiosłach. Diktys znał dobrze rzekę, słysząc więc, co mówi kapitan, pobiegł do Absyrtosa i wskazując w dół nurtu rzekł gorąco:

- Dostojny panie, strumień, który łącno tam dostrzeżesz, a który wpada do rzeki po prawej stronie poniżej tych paru chałup, bierze początek z dużego jeziora, zwanego Żurawim, na które najwidoczniej wpłynęli ci Grecy; jest to jedyna możliwa droga. Jeśli poześlujemy w górę jego biegu, znajdą się w potrzasku, zanim osiągniemy jezioro. I tak się właśnie stało.

Argo została znów otoczona - lecz tym razem Absyrtos miał się na baczności. Kazał swoim Kolchom trzymać oręż w pogotowiu, jednak nie robić z niego użytku, póki głos

trąbki nie wezwie wszystkich do ataku. Sądził, że po krótkich rokowaniach Jazon bezwarunkowo się podda.

Na pozór Argonauci zachowali spokój, ale chłód przeznaczenia wkradał się do ich dusz, gdy sięgali po broń i kładli na siebie hełmy i zbroje. Wszystkie oczy zwróciły się na Jazona, lecz on mamrotał bezradnie:

-Cóż mam mówić? Cóż mam począć, zacni druhowie? Na honor, nie mogę wydać bratu księżniczki Medeji po świętych przysięgach, jakie jej składałem; jeśli wszakże odmówię, on zabije nas wszystkich.

-To prawda - rzekł Augiasz głośno i gwałtownie tak, by Medea musiała go usłyszeć. - Jednak moim zdaniem przybyliśmy do Kolchidy w dwojakim tylko zamiarze: aby pożrebać kości Fryksosa i odzyskać Złote Runo. Kości zostały pochowane, jak przystoi, a Runo zdobyte; ale nie można się spodziewać, że dowiedzimy je bezpiecznie do domu, pokąd tej pani nie zwrócimy ojcu, spod którego pieczy wykradł ją Jazon. Na szczęście jest jeszcze dziewicą, tak przynajmniej mnie się wydaje, i jakiegokolwiek miłosne przysięgi Jazon jej składał nas to nie dotyczy. Możemy, jeśli zajdzie potrzeba, złożyć go z dowództwa i postąpić zgodnie z własnym interesem. Możemy oświadczyć Absyrtosowi, że byle nam pozwolił zatrzymać Runo, damy mu w zamian Me-deę, a gdyby nie przystał na to, zabijemy ją bez litości. Dwa-kroć pomyśli, zanim nam Runa odmówi, bo jeżeli nie przywiezie siostry, Styruś Albańczyk z pewnością zacznie go podejrzewać o podwójną grę i wypowie Kolchom wojnę, by pomścić zniewagę.

Herold Echion zgromił go surowym spojrzeniem mówiąc:

- Zamilcz, proszę, królu Augiaszu, i pozwól w tej sprawie decydować ludziom bardziej niż ty doświadczonej. Nie wstyd ci? To twoje lenistwo i niewiedza spowodowały obecne kłopoty. - Potem zaś zwrócił się do Jazona: - Szlachetny

Jazonie, czy pozwolisz mi przemawiać w twoim i naszym imieniu?

- Rób, jak uważasz - odparł Jazon. - Sądzę jednak, że sprawa jest przegrana.

Echion pochylił się wtedy ku Medei i szepnął jej do ucha:

- Czcigodna pani, nie bierz ani trochę do serca wykrętnych słów na twój temat, jakie mój boski ojciec Hermes może dziś włożyć mi w usta. My Grecy kochamy cię i szanujemy, i nie wydamy cię nigdy bratu, cokolwiek bym mu podczas tych rokowań mówił przeciwnego.

Następnie wdział swe królewskie szaty, ujął w dłoń uwieńczoną różdżkę i zaczęły się pertraktacje. Absyrtos musiał osobiście wystąpić w roli herolda, bo żaden jego kapitan ani doradca nie umiał po grecku; on sam posługiwał się tym językiem kulawo i z mnóstwem błędów, ilekroć się jednak potknął na jakimś wyrazie i niechcący ześliznął na mowę ojczystą, Frontis syn Fryksosa wiernie tłumaczył Argonautom jego słowa.

-Popehnięliście z premedytacją cztery wielkie zbrodnie, Grecy zaczął Absyrtos - i zanim ogłoszę łączny wyrok na was, szczerze wam radzę przyznać się do winy we wszystkich czterech wypadkach i zdać na moją łaskę.

-Niespodzianką jest dla nas, żeśmy cię w czymkolwiek obrazili, książę - odrzekł Echion - i bardzo nas trapi myśl, że wypróbowani przyjaciele mogliby tak nagle zwrócić się przeciwko nam zwiedzeni bezpodstawnymi podejrzeniami. Mimo iż z własnej woli przepraszamy za wszelkie przypadkowe zło, jakieśmy ci mogli wyrządzić, wciąż uważamy za sprzeczne z honorem przyznanie się do czterech umyślnych zbrodni nie wiedząc, o jakich zbrodniach mówisz, ot, po prostu z tej racji, że masz więcej niż my okrętów i ludzi. Przedstaw zatem kolejno swoje zarzuty.

-Pierwszą zbrodnią, o którą was oskarżam - odparł tam-

ten -jest świętokradztwo. Przybyliście do Kolchidy pod pozorem przyjaźni i pobożności, a bezwstydnie okaleczyliście święte brązowe podobizny tauryjskich byków ustawione w przedsionku pałacu. Czyżbyś się tego wypierał?

- Któż wie - powiedział Echion - czy dokonali tego Grecy, czy Kolchowianie, czy Albańczycy? My nie wiemy; chociaż, jak i ty, mamy swoje podejrzenia. W każdym jednak wypadku: czy niedobrze się stało? Tauryjskie byki są nienawistne Mitrze, pełnemu chwały bogu Słońca, którego czcisz, a którego kocha i karmi Ptasiogłowa Matka Kolchów. Niewątpliwie sama Bogini odpowiedziała Albańczykom (czy ktokolwiek to był), by obrócili byki w woły.

Absyrtos nie śmiał obstawać przy swoim oskarżeniu wiedząc, po jak niepewnym stąpa gruncie. Przymierze z Taurydami było Kolchidzie obmierzłe i wydawało się rozsądniej dawać sobie tę sprawę, skoro miał tam powrócić. Potężne plemię albańskie czciło tych samych bogów, co Kolchowianie; a sojusz z nimi, poparty związkiem Medei i Styrusa, nieukończenie wzmocniłby jego tron. Nie znalazł zatem żadnej odpowiedzi.

-Jak brzmi drugi zarzut? - spytał Echion po chwili milczenia.

-Drugą zbrodnią, która was obciąża - odrzucił Absyrtos -jest uprowadzenie mojej jedynej, ukochanej siostry, księżniczki Medei. Nie możecie, sądzę, wyprzeć się tego, bo widzę ją na własne oczy, siedzącą na purpurowej poduszce na rufie waszego okrętu.

-Przeczymy porwaniu - stwierdził Echion. - Księżniczka Medea uszła z nami z własnej nieprzymuszonej woli. Wypełniwszy (z łaskawą pomocą twego ojca) w Kolchidzie pewną sekretną, a przez bogi zleconą misję, z błogosławieństwem króla zbieraliśmy się już do powrotu pod przyjazną osłoną nocy, gdy przyszła do nas księżniczka prosząc o prze-

wiezienie jej do Grecji. Zdziwiło to oczywiście naszego szlachetnego wodza, księcia Jazona, który też wypyta! ją szczegółowo. Chciał wiedzieć, czy zarzucono już projekt jej małżeństwa z królem Styrusem. „Ojciec kocha mnie - odrzekła - i nigdy nie zamierzał wydawać mnie za tę brudną bestię ani ja się do tego nie zobowiązywałam. Nie minie godzina, a usłyszysz w pałacu wielki zgiefk oznaczający, że zaczyna się zażarta bitwa Taurów z Albańczykami, sprowokowana przez mego ojca. Nie zwracaj uwagi na tumult, drogi przyjacielu; ja tylko mam skorzystać z niego, by się wymknąć niepostrzeżenie i odpłynąć z wami. Taka jest wola mojego ojca". Na to księżę Jazon: „Trudno mi uwierzyć w twoje słowa, księżniczko, jeśli jednak bitwa, o której mówisz, rzeczywiście za godzinę nastąpi, przyznam, że ojciec darzy cię głębokim zaufaniem". „Tysiącnie dzięki, zacny Greku - powiedziała księżniczka Medea. - Powróć tutaj przynosząc niezbite dowody mej prawdomówności". Tak się też stało.

Echion swymi kłamstwami nie tylko przekonywał słuchaczy - wbrew ich woli - ale i sam w nie wierzył.

-Dziwna to i fantastyczna historia - rzekł Absyrtyos -choć zapewne, w braku przeciwnych argumentów, przyjmę, że Medea mówiła wam to, co teraz powtarzasz. Pozwól się wszelako zapewnić, że omotała was siecią niewybrednych łgarstw i wasz dowódca popełnił wielkie głupstwo, że jej zaufał.

-Księżę Jazon jest młody i niedoświadczony - powiedział Echion - z łatwością przeto uwierzył we wszystko, co mu mówiła Medea. Nie przypuszczał nawet, by król Ajetes mógł być do tego stopnia okrutny i zmuszać swą zachwycającą piękną córkę do poślubienia takiego cuchnącego starego zgniłka jak Styrus. A o co jeszcze nas oskarżasz?

Absyrtyos odparł: - Żeście bezbożnie wykradli Złote Runo

ze świątyni Prometeusza. Tu ci już nic nie pomogą krasomówcze wykręty.

-Ja się wykręcam! - krzyknął Echion oburzony. - Pamiętaj, proszę, mój dobry panie, o płaszczu świętości, który nas heroldów odziewa w tym szlachetnym powołaniu! Doprawdy, wykręcam się! Prosto w oczy, wyraźnie i bez lęku głoszę, cokolwiek mój boski ojciec mi każe. Co do Runa zaś, nie mamy nic do ukrywania. Złote Runo stanowi bezsporną własność lafistiańskiego Dzeusa; dawno temu twój szwagier Fryksos skradł je z jego świętego posągu. Nas wysłały (poselstwo to zaś zostało uroczyście potwierdzone przez wyrocznie, sny, znaki i cuda) zgodne w swej woli wszystkie naczelne bóstwa Olimpu pod przewodem samego Dzeusa. W drodze do Kolchidy ocaliliśmy od utonięcia czterech synów tegoż Fryksosa a twoich siostrzeńców, którzy też zaraz pojęli, że niebezpieczeństwo, jakie im zagrażało, ściągnęli na siebie sami, zuchwale bowiem - bez Runa - wybrali się do Orchomenos żądać ojcowego dziedzictwa. Ukorzyli się w sercach i ofiarowali wstawić za nami do swego dziadka. Choć się z początku wzdragał, jego upór nie był długotrwały; a gdy Medea wspiąwszy się po drabinie na pokład ku osłupieniu Jazona rozpostarła złotą zdobycz i rzekła: „Oto, szlachetni Grecy, Runo Dzeusa, niezbity dowód nie tylko mojej szczerości, lecz także przychyłności mego ojca dla was”... O, łatwo zgadniesz, jak wdzięcznie przyjął złoty dar z jej świętych rąk! Któż inny na całym świecie miał większe prawo ofiarować mu go niż twoja siostra Medea, kapłanka Prometeusza strzegąca jego przybytku? Nie, czcigodny panie, doprawdy bardzo cię proszę, nie uważaj nas za piratów czy nędznych złodziei. Jesteśmy wszyscy Minińczykami i jako Minińczycy śmiało przybyliśmy do Kolchidy upomnieć się o swoją własność. Złote Runo zostało powierzone pieczy Minińczyka Atamasa, zanim jeszcze syn jego Fryksos zbiegł

unosząc je. Od tej chwili na naszym rodzie ciąży kłątwa: zdolne jest ją uchylić tylko pełne chwały i przygód przedsięwzięcie, któreśmy podjęli. Zapewniam cię, książę, że nie zdołasz odebrać nam świętego Runa, skoro znów mamy je w ręku. Łatwiej by przyszło oddzielić nasze duchy od ciał.

- Nie zawaham się dokonać obu tych rzeczy, jeśli nie wydadacie mi Runa dobrowolnie - powiedział kwaśno Absyrtos.
- A teraz, skoro was zapoznam z czwartą i najohydniejszą zbrodnią, bądź łaskaw nie zwracać się do mnie per „książę” czy „mój panie”, ale mów: „królu Absyrtosie” lub „wasza dostojność”. A jętes bowiem, czcigodny mój ojciec, zginął wskutek straszliwej rany zadanej mu przez kogoś z załogi Argo i konający was wszystkich nazwał mordercami.

Echion nie ukrywał zdumienia. - Pozwól, wasza dostojność, złożyć sobie wyrazy najszczerzego ubolewania z powodu tej straty, o której (przysięgam na, czyje zechcesz, święte imię!) nic dotąd nie wiedziałem, tak dalece, że nie doszło do mnie nawet, jakoby twój drogi ojciec w ogóle był ranny. Zarazem jednak pozwól powinszować sobie panowania nad Kolchidą ku jej pomyślności. Gorycz, jaką poczucie utraty dobrego starego króla budzić będzie zawsze w wiernych jego poddanych, zaćmi i usunie wkrótce powszechna radość z twego wstąpienia na tron. Czy nie sądzisz jednak, że konający mógł mylić się oskarżając Greka o tę niespotykaną zbrodnię? Czy na pewno bystrości jego umysłu nie przytępił ból rany zadanej przez jakiegoś Taura lub Albańczyka? Jeśli nie, bądź łaskaw wymienić mordercę, który odpowie wobec nas jak i wobec ciebie za naruszenie praw gościnności w sposób tak niesłychany.

Absyrtos na to: - Wina obciąża jednak was wszystkich zgodnie z ostatnią wolą mego ojca, choć narzędziem zbrodni była jedna tylko osoba, rudowłosa Atalanta z Kalidonu. Ona to bezlitośnie przeszła oszczepem wnętrza króla,

gdy stal u szczytu pałacowych schodów. Admirał doniósł mi, że w cztery godziny później ranny wyzionął ducha w okrutnych męczarniach.

Echion zwrócił się teraz do Atalanty: - Zapewne, o najlepsza z kobiet, król Absyrtos został mylnie poinformowany?

Atalanta wstała i odrzekła spokojnie: - Niepodobna, aby był źle poinformowany o śmierci tego starca, acz nie mogę mówić z całą pewnością, bo nie czekałam już jego agonii. Jakkolwiek jest - Ajetes jako Grek z urodzenia powinien był wiedzieć, że nie należy przeciwstawiać się dziewiczej łowczyni Artemidy dzierżącej w dłoni nagi oręż. Nie uczyniłam mu krzywdy ani nie zamierzałam uczynić. Jeśli zginął ukarany za świętokradztwo, niech ta śmierć spada na boginię, nie na mnie.

- Cokolwiek nastąpi, muszę na was wszystkich wziąć odwet za śmierć ojca! - zawołał Absyrtos. - Czy każecie mi może wyrzucić pomstę na bogini?

Atalanta odparła: - Bacz, co mówisz, dostojny władco. Bogini, czczona nawet w tych odległych krajach, lituje się najrzadziej z wszystkich bóstw nie wyłączając Ptasiogłowej Matki.

Absyrtos znów zwrócił się do Echiona: - Odrzucasz wszystkie oskarżenia, heroldzie grecki, a ja je podtrzymuję. To chyba oznacza bitwę? Niewzruszony Echion odrzekł: -Decyzja nie należy do mnie, dostojny panie. Muszę prosić mego kapitana o dalsze wskazówki i udzielę ci jasnej odpowiedzi natychmiast, gdy ją odeń dostanę.

- Daję ci tyle czasu na odpowiedź - oświadczył Absyrtos - ile go trzeba, by tamten odległy żuraw przeleciał i zniknął nam z oczu.

Echion znów zwrócił się cicho do Medei, która siedziała z poszarzałą twarzą, ogłuszona wieścią o śmierci ojca. -Księżniczko - rzeki - pozwól mi powtórzyć zapewnienie:

nie wydamy cię w żadnym razie. Należy jednak zwodzić przeciwnika, a nawet grozić, że odbierzemy ci życie. Błagam, nie zważaj na próżne słowa.

Medea podniosła ku niemu strąpione oczy i skinęła głową na znak, że rozumie.

Echion teraz odezwał się do Jazona: - Wydobądź, książę, szybko Runo z ukrycia, daj mi je i pożycz jeszcze swego ostrego myśliwskiego noża. Cokolwiek powiem, choćby ci się to zdawało dziwaczne, przytakuj. Natchnienie mego boskiego ojca jest ze mną.

Jazon nie odpowiedział, ale z posępną miną wydostał Runo ze skrytki pod miejscem sternika, rozwinął je i położył lśniące w słonecznym blasku. Potem wyjął z pochwy zakrzywiony nóż myśliwski i wręczył Echionowi.

Gdy to czynił, żuraw łopocząc skrzydłami zawisł nad okretem i powtórzył swój okrzyk z poprzedniego wieczora.

Echion roześmiał się w głos unosząc rękę na znak podziękia za poselstwo ptaka. Znów stanął na dziobie i pokazując wszystkim Runo zwrócił się do Absyrtosa: - Dostojny panie, zanim jeszcze ptak znikł nam z oczu kierując się (możesz być tego pewien) ku wyspie Artemidy... Nieprzeblaganej Artemidy, której żuraw jest poświęcony... dostałem odpowiedź nie tylko od kapitana Jazona, lecz i od twojej siostry, księżniczki Medei. Wszyscy zaś Argonauci zgadzają się z nią bez sprzeciwu.

-Mów - odparł Absyrtos.

-W kwestii okaleczonych byków - zaczął Echion - postanowiliśmy przedłożyć ci przystojną propozycję - przystojną, albowiem nie ustalono przecież, kto dokonał świętokradztwa. Zwracam ci uwagę, że to spór nie pomiędzy Kolchami i Grekami, ale pomiędzy tauryjskim bogiem wojny i kolchidzkim bogiem Słońca Mitrą, którego w Grecji czcimy jako Heliosa. Mamy na pokładzie pięciu czcicieli Słońca, to

znaczy czterech synów Fryksosa i Augiasza, króla Elidy, gotowych natychmiast wylądować na najbliższym skrawku stałego gruntu i walczyć na śmierć z tyloma zapaśnikami tauryjskiego boga, ilu zdołasz przeciw nim wystawić.

-To nie ma sensu - stwierdził Absyrtos. - Twoje wyzwanie mogę podjąć tylko ja, syn tauryjskiej księżniczki oraz dwaj siwobrodzi Taurowie, którzy znaleźli się wśród mojej załogi. Wszyscy pozostali czczą Mitrę. We trzech nie sprostamy waszej piątce.

-Zapewne - rzekł Echion - zwątpiłeś w moc swego boga, teraz gdy okastrowanie świętych podobizn pozbawiło go siły. Nie przypuszczam bowiem, abyś był mniej śmiały ode mnie, a gdyby to mnie wyzowano do obrony czci mego ojca Hermesa, chętnie wystąpiłbym zbrojnie przeciw całej wojennej potędze Wschodu, pewien zwycięstwa. Skoro odrzucasz wyzwanie, przejdę do kwestii Runa. Z przyczyn, które ci już wyłuszczyłem, postanowiliśmy je zatrzymać. Ostrzegamy, że jeśliś usiłował wydrzeć nam zdobycz przemocą, ja sam tym oto nożem porznę je na kawałki - porznę je na kawałki i wrzucę do wody. Ciężar złota pograży strzępy na zawsze w gęstym czarnym mule. Już nigdy nie zostaną złączone i Prometeusz straci Runo, jak Dzeus je stracił.

-To by mnie nie zmartwiło - oświadczył Absyrtos. - Nie obchodzi mnie, co się z Runem stanie, byleście go nie dowieźli do Jolkos i tam nie chępli się nim jako dowodem waszej przedsiębiorczości i męstwa a naszej opieszałości i tchórzostwa.

Echion podchwycił jego słowa: - Rad jestem, dostojny panie, słyszeć z twoich własnych ust, że cenisz Runo mniej niż my i wszystko ci jedno, co z nim będzie, byle tylko nie przyniosło to ujmy Kolchom. Bez wątpienia, gdy dwie pozostałe kwestie zostaną rozstrzygnięte ku obopólnemu ukontentowaniu, pogodzimy się i co do tej sprawy. Zapewniam cię bo-

wiem, że wysoko cenimy cześć twego narodu, zwłaszcza że byłoby skrajną niewdzięcznością, gdybyśmy zapomnieli o życzliwej gościnie, której nam użyzył wasz król i najwyżsi dostojnicy. Przejdźmy zatem do trzeciego zagadnienia: co począć z księżniczką Medeą? Oto nasza propozycja: Nie nalegamy, aby podróżowała z nami, nie dopuścimy jednak, by ją zabrano do Kolchidy wbrew woli. Skoro, jak sam mówisz, jej ojciec Ajetes umarł, tajny układ z nią zawarty, w którym zrzekłeś się na jej rzecz praw do tronu korynckiej Efiry, nabiera teraz mocy. Dzięki tej rezygnacji pozwalasz jej objąć panowanie nad Efirą z chwilą śmierci ojca, a w zamian ona się zrzeka wszelkich praw do kolchidzkiego dziedzictwa. Przeto, choć uznajemy, że królowi Kolchidy (w tym wypadku tobie, panie) wolno nakłaniać siostrę, księżniczkę kolchidzką, do poślubienia wybranego przezeń kandydata, prawo to teraz wygasło. Na podstawie waszej ugody Medea nie jest już kolchidzką księżniczką, lecz uznaną królową Efiry. Jako Grecy, nie możemy się zgodzić, abyś namawiał ją do małżeństwa z plugawym barbarzyńcą. Uznana władczyni Efiry może bowiem, jeśli jest niezamężna, zawrzeć monarszy związek z księciem, którego sama wybierze nie licząc się z wolą króla Kolchidy. Nie zamierzamy jednak zbyt natarczywie narzucać ci naszego zdania; nas przede wszystkim interesuje Złote Runo, a nie zamążpójście twojej siostry. Proponujemy zatem, co następuje. Popłynijmy razem w dół Danuby i pozwólmy królowej Medei zejść na ląd w towarzystwie stosownej świty na wyspie trackiej Artemis, którą ten lecący żuraw w cudowny sposób nam wskazał. Tam niech przebywa, dopóki jakiś możliwy władca (bez żadnych uprzedzeń wybralibyśmy wstrzemięźliwego króla Scytów, twego sprzymierzeńca, bo jest on mężem niezwyklej prawości) nie zgodzi się wystąpić jako arbiter pomiędzy nami. Jeżeli po skrupulatnym rozważeniu sporu na szalach

sprawiedliwości król ten orzeknie, że siostra powinna wrócić z tobą, nie będziemy jej oczywiście stawiali żadnych przeszkód; skoro by zaś oświadczył, że wolno jej z nami pozostać, ty z kolei musisz się z tym pogodzić.

- Nim rozpatrzę tę propozycję - odparł Absyrtos - powiedzcie mi, jak waszym zdaniem mógłbym pomóc śmierć ojca.

Atalanta znów powstała i sama zabrała głos: - Towarzysze moi, dostojny panie, nic nie mają wspólnego ze śmiercią twego ojca, dowiedzieli się o niej dopiero od ciebie, bo nie mówiłam im ani słowa o krwi, jaką wytoczył mój oszczep. Wyrznąć ich wszystkich w odwet za zbrodnię, której nie popełnili, znaczyłoby zaludnić twój pałac rojem szepczących duchów, co cię będą ścigać bez wytchnienia dniem i nocą, aż umrzesz wreszcie w okrutny sposób z potwornym grymasem na twarzy i skurczonymi członkami. Jeśli zaś szukasz pomsty na mnie, radzę ci zasięgnąć zdania wyroczni Artemis na wyspie, o której wspomniał Echion. Gotowa jestem przyjąć orzeczenie wyroczni i jeśli zawiniłam, dobrowolnie poniosę karę z twoich rąk. Jeśli jednak bogini pochwali mój czyn, nie wąż się lekceważyć jej woli.

Absyrtos machnął ręką niecierpliwie. - Wysłuchałem propozycji, które bym uznał za słuszne i rozsądne, gdyby mi je przedstawił herold floty równie silnej jak moja; ale przecie wasz okręt jest samotny i nie ocali go ani walka, ani ucieczka, więc propozycje te są bezcelne i pozbawione sensu. Cóż będzie, jeśli je odrzucę i dam hasło do bitwy?

Echion odpowiedział z całym spokojem: - Na to, królu, mam odpowiedź gotową. Jeśli je odrzucisz, stracisz trzy rzeczy wielkiej ceny.

Po pierwsze Złote Runo, które zniszczę, jak zapowiedziałem. Po drugie swoją siostrę Medę; skoro bowiem hasło do boju ogłosi pewną śmierć wszystkich moich towarzyszy,

będą woleli zabrać z sobą do Świata Podziemi jej duszę, aby powiodła ich bezpiecznie do pałacu Wielkiej Bogini, której służy. Sam wreszcie utracisz życie. Przebywałem w Kolchidzie dość długo, by się dowiedzieć, że król musi osobiście stać na czele floty czy armii, nie marudząc za plecami straży tylnej; a nie potrzebuję ci przypominać, że nasi łucznicy zawsze trafiają śmiertelnie. Podczas popisu w ogrodach pałacowych widziałeś na własne oczy, jak spadł gołąb przesyty w locie trzema greckimi strzałami - sztuka nie widziana ani znana w twoim kraju. Zagraj do boju na tej złotej trąbce, dostojny panie, jeśli masz odwagę, a wygrasz na niej natretnie wyzwanie memu ojcu Hermesowi, Przewodnikowi Dusz, aby cię zabrał tam, gdzie wcale nie chcesz się udawać.

Herold dostrzegł, że król się zawahał. Po chwili przemówił więc łagodniej: - Szlachetny synu Ajetesa, ocal własne życie i honor, nam pozostaw nasze. Nie ma na świecie kwestii, której by nie mogło polubownie rozstrzygnąć prawo lub arbitraż; a chciałbym jeszcze dodać, że zguba nas wszystkich oznacza nie tylko koniec twój i twojej siostry, lecz także całego królestwa. Gdy wyginie potomstwo Ajetesa, kto będzie panował Kolchidzie? Perses, twój wuj tauryjski? Gdybym był kaukaskim sępem, wieść o śmierci twego ojca byłaby dla mnie radosna: zgromadziłbym długoskrzydłych kompanów z daleka i bliska na zlot w Ai, pewien, że wojna domowa zetnie ludzkie ciała, jak pierwszy podmuch jesieni ścina żołądzie w lasach. Roztropność; dostojny panie, jest cnotą cenną dla młodego władcy; jest dlań ważniejsza nawet niż całe męstwo, na którym ci nie zbywa.

Wreszcie Absyrtyos, acz niechętnie, zgodził się, nalegał tylko, by Runo także przenieść na wyspę Artemidy i sprawę tytułu jego własności powierzyć temu samemu arbitrowi.

Echion rad przystał na ten warunek zawieszenia broni i zakończono rokowania.

Rozdział 39

KOLCHOWIE WYPROWADZENI W POLE

Wieczorem Argo płynąc w dół Koprowego Nurtu pod konwojem okrętów kolchidzkich, sześciu przed a sześciu za nią, znowu dotarła do morza. Cała flotylla zakotwiczyła rzędem opodal osiedla Brygów, Argo pośrodku. Posępny Melampus z Pylos stwierdził:

- Nikt przy zdrowych zmysłach, towarzysze, nie mógłby zazdrościć dogodnego położenia naszemu okrętowi, otoczono nim niczym zbrodzień strażą więzienną; ja jednakże nie desperuję. Czy kto z was już dostrzegł to, co ja widzę? Pierwszemu, który umocni mnie w przeczuciu wybawienia, dam swój naszyjnik z przeplatających się srebrnych kół czek, na który wszyscy macie chrapkę.

Dłuższą chwilę nikt nie pojmował, o czym Melampus mówi, lecz na koniec jego druh, Koronos z Gyrtanu, uważany dotychczas za człeka dość tępego, wykrzyknął:

- Widzę to, co ty, Melampusie. Dawaj naszyjnik!

Pozostali Argonauci zapytali: - Co widzisz, Koronosie? Co widzisz? Koronos odparł: - Widzę, że Absyrtos jest albo ciemny i bezmyślny, albo wyjątkowo niedbały, skoro dodał obcy okręt do swoich dwunastu, co stanowi jawne wyzwanie wobec Trzynastego Bóstwa, którego miana woli nie wspominać żaden rozsądny człowiek.

Melampus bez słowa wręczył mu cenny naszyjnik, a po krzepieni pomyślnym prognostykiem Argonauci rozweseli-

li się i zaczęli śpiewać chórem, Atalanta zaś przygrywała na lirze; Orfeusz bowiem, choć trochę wydobrzył po swojej febrze, był nadal niezwykle słaby.

Wówczas Jazon i Medea uknuli plan postępowania i niebawem zwierzyli się z niego Melanionowi synowi Fryksosa (za którego rzetelność Medea mogła ręczyć) oraz Atalancie; lecz wszyscy inni Argonauci wiedzieli tylko, że dwaj emisariusze - Peleus Myrmidon ze strony Argonautów i Diktys, wiceadmiral Kolchów - poszli razem ugodzić się z Brygami o duże czółno oraz załogę złożoną z trzech wiosłarzy, którzy by ich przewieźli w górę rzeki, na dwór króla Scytów w widłach delty.

Noc minęła bez zakłóceń, choć strażę po obu stronach czuwały baczniej niż zwykle i co chwila okrzykiwały hasła; Grecy w obawie nocnego ataku, Kolchowcie w obawie prób ucieczki. Rano wszystkie okręty popłynęły o wiosłach na północ, w tym samym szyku, aż do Wyspy Artemis, płaskiej, opuszczonej łachy uformowanej widocznie w ciągu wieków z mułu i piasku naniesionego przez Tysiączne Usta.

Jednakże Jazon nie zgodził się wysadzić na ląd Medei z Runem, jeśli Absyrtos nie przyjmie dwu warunków: a mianowicie, że nie podejmie żadnych wrogich kroków przeciw Argonautom ani nie będzie usiłował zabrać Medei czy Runa z wyspy, dopóki król Scytów nie wyda rozejmowego wyroku; oraz że uzna jego sąd bez kwestii, jakikolwiek by był. Absyrtos, przekonany, że sąd wypadnie po jego myśli, ponieważ przeważna część scytyjskiego handlu morskiego zależała od Kolchidy, a Scyta nie miał bezpośrednich kontaktów z Grecją, przyjął przedłożone warunki i dodał; że jest gotów potwierdzić swoją zgodę przysięgą, jeśli i Jazon ją złoży. Jazon okazał się dosyć chętny; zaproponował, że powinni obaj złożyć przysięgę w imię Artemis na pobliskiej bezludnej wysepce. Argo i kolchidzkie okręty podplynęły

więc o wiosłach do wyspy, gdzie Jazon i Absyrtos razem wysiedli, ofiarowali kozłatko Artemidzie i klęli się na jego krew, pijąc trochę z zagłębienia tarczy i wylewając resztę na piasek. Wymienili dary, Absyrtos obdarzył Jazona skórą kaukaskiego tygrysa, Jazon zaś Absyrtosa purpurową opończę, którą dostał od królowej Hypsipyle jako pierwszy prezent w Myrinie.

Medea wzgardliwie odrzuciła towarzystwo dwu mężczyzn proponowanych jej przez Absyrtosa na czas pobytu na wyspie Wyrocni i nalegała, aby jej przydzielono tylko kobietę. Ponieważ Atalanta była jedyną prócz niej kobietą wśród wszystkich załóg, musiała to być właśnie ona; lecz Absyrtos nie pozwolił jej iść zbrojnie.

Medeę i Atalantę wysadzono zatem na wyspie Wyrocni, a tam przeszły pod opiekę kapłanki Artemis. Była nią wysoka, bezzębna, półobłąkana Traczka, której pożywienie stanowiły tylko orzechy, jagody i surowe ryby. Wychudła starucha klepała Medeę po policzkach, gładziła po rękach i w dziecinnej ekstazie podziwu macała tkaninę jej sukien, ale gdy mężczyźni odpłynęli, wzięła Atalantę w siostrzane objęcia i wymieniły między sobą magiczne hasła i znaki.

Grecy i Kolchowie ulokowani społem na drugiej, nie zamieszkaney wysepce, pomieszczeni teraz swobodnie, porozumiewając się za pomocą gestów i zabawiając różnymi grami, a Peukon przyłączył się do dawnych towarzyszy. Ale Melanion syn Fryksosa odszukał Absyrtosa i odprowadził go na stronę, w gąszcz, poza zasięgiem słuchu tamtych.

-Wuju mój, królu - powiedział - przynoszę ci od twojej siostry Medei sekretne posłanie, do którego mam nadzieję dołączyć własną propozycję oraz prośbę. Czy zechcesz wysłuchać, czy też nienawidzisz mnie i pragniesz mej krwi?

-Przekaż mi najpierw zlecenie siostry - odparł Absyrtos.

-Od jego treści zależy, czy wysłucham prośby oraz propozycji.

Cicho i spiesznie Melanion rzeki: - To są słowa Medei: „Moi siostrzeńcy, Frontis i Kityssoros, mnie i tobie wyrządzili wielką krzywdę. Jak wiesz, parę miesięcy temu postanowili zbiec z Kolchidy z dwoma braćmi, ponieważ byłeś im nieprzychylny. Wyrocznia ich ostrzegła o bliskiej śmierci naszego ojca i obawiali się, że skoro tylko obejmiesz tron, zemścisz się na nich za odwlekanie twoich zaślubin z ich siostrą Nejairą. Gdy pierwsza próba ucieczki skończyła się rozbiciem okrętu i nasz ojciec odmówił pożyczania drugiego, jedyną ich nadzieją było wkraść się w łaski Jazona. Ofiarował się on nie tylko zawieźć ich darmo do Grecji, lecz także zapewnić im beocką spuściznę, jeśli w zamian umożliwią mu zdobycie Złotego Runa. Przybili dłońmi ugodę i rychło wzięli się do roboty. Frontis i Kityssoros, najzłośliwsi z całej tej czwórki, zmusili mnie, abym przywłaszczyła sobie Runo ze świątyni Prometeusza i towarzyszyła im na grecki okręt: zagrozili, że jeśli odmówię, nie tylko mnie zamordują, ale otrują zarówno naszego ojca jak ciebie, a potem przysięgną, że ja byłam trucicielką i popełniłam samobójstwo, by uniknąć kary. Powiedz, bracie, cóż innego mogłam uczynić, niż poddać się ich woli?

Nie udaję nawet, że cieszy mnie myśl o małżeństwie ze Styrusem, toteż chcąc tego uniknąć popłynęłabym rada do Grecji, aby, o ile to możliwe, objąć tam tron Efiry, który mi odstąpiłeś. Lecz folgując w taki sposób naturalnym skłonnościom bałabym się mściwego ducha naszego ojca. Zdaję sobie także sprawę, że Styrus stanie się zaciekłym wrogiem mojej ukochanej Kolchidy, jeżeli nie wrócę go poślubić, zaś wiernym przyjacielem - skoro to zrobię. Pragnę więc wrócić i przysłużyć się dobrze swoim rodakom, jakiegokolwiek cierpienia przyjdzie mi znosić z tego powodu. Ocal mnie, drogi bracie, błagam! Jeśli dotrzymasz przysięgi, do której cię Jazon podstępnie nakłonił, jesteśmy zgubieni

oboje. Bo chytry Grek Peleus, co udał się na dwór króla Scytów, przedstawi się tam (jak podsłuchałam) jako syn ślepego króla Tynii Fineusa, którego Scyta darzy najgłębszym szacunkiem, ma zaś w pogotowiu argumenty nieodparte dla scytyjskiego umysłu. Wyrok na pewno zapadnie po myśli Greków, co do tego nie żywięj najlżejszych wątpliwości.

Po co ta mitręga? Złożoną przysięgą nie potrzebujesz się trapić, ponieważ władza trackiej Artemis nie sięga do Kolchidy, tak samo jak władza Ojca Dzeusa. Ona nie jest odwieczną Artemidą tauryjską, której plemię naszej matki składa cudzoziemców w ofierze, wbijając ich głowy na palisadę naokoło domostw; to samozwańcze bóstwo siostra demona Myszy, Apollina, urodzona już za ludzkiej pamięci na egejskiej wyspie Delos - a jej kult niedawno rozszerzył się w Tracji zawleczony tam przez okręty kupieckie. Bądź przeto mężny. O północy przyjedź potajemnie czółnem, aby zabrać mnie z wyspy razem z Runem, a jednocześnie wziąć pomstę na morderczyni naszego ojca. Wskaże ci drogę lampa, którą umieszczę w oknie chaty. Przyjedź sam. Lecz nie próbuj mnie znowu zabierać na kolchidzki okręt. Lękam się o nasze życie, gdyby wszczął się nagły alarm i Argonauci sięgnęli po łuki. Lepiej odpłynmy czółnem na południe; potem niech okręty podążą za nami i wezmą nas na pokład w pewnej odległości od wyspy".

Absyrtos wysłuchał uważnie i zapytał: -Jaki masz dowód, że jesteś wysłannikiem Medei i że tego, co powtarzasz, sam nie wymyśliłeś?

Melanion wręczył Absyrtosowi pukiel złotych włosów Medei, który Absyrtos uznał za rękojmię jej rzetelnych zamiarów, i schował do sakwy; podobnie jak swego czasu do dońscy kapłani przyjęli pukiel włosów Jazona w zakład jego obiecanych darów dla Dzeusa.

- Ale czego dotyczy propozycja i o jakiej to prośbie wspo-

mnialeś, siostrzeńcze? - zapytai Absyrtos.

-Jestem przekonany, że mi wybaczysz, dostojny panie -odparł Melanion - dawne szaleństwo i wrogość wobec ciebie. Sprowadzili mnie na manowce dwaj starsi bracia. Argios i ja nie jesteśmy złośliwi, a teraz nie pragniemy jechać do Grecji, nawet gdyby Jazon mógł spełnić obietnicę i zapewnić nam nasze beockie dziedzictwo; my obaj bowiem jesteśmy najmłodszy i dwaj starsi zawsze spiskowali przeciw nam, by nas utrzymać w nędzy. Frontis i Kityssoros, mając pierwszeństwo wyboru miast i ziem, wezmą, jeśli do tego doszło, skórę, mięso i słoninę, nam zaś pozostawią kopyta, bebechy i gnaty. Moja propozycja brzmi tak: Argios i ja zgodzimy się na ochotnika stać dziś nocą na wachcie, aby twoja wyprawa czółnem mogła ujść oku Greków, zarówno jak potem cicha ucieczka twych okrętów. W ostatniej chwili my obaj zsuniemy się po burcie Argo i wciągną nas na pokład twego własnego okrętu. Moja prośba brzmi zaś: w zamian za wierną służbę mianujesz łaskawie Argiosa najwyższym admirałem, a mnie dowódcą gwardii pałacowej.

-Przyjmuję propozycję - rzekł Absyrtos - i jak najprzychylniej rozważę prośbę, skoro tylko osiągnę trzy rzeczy, które mi obiecałeś: Runo, siostrę i pomstę na zabójczym mego ojca. Świadom, że Atalanta czyni teraz tracką Artemis, zamiast siebie, odpowiedzialną za mord, uważam się za usprawiedliwionego łamiąc przysięgę, jaką złożyłem w imię bogini. Cóż jestem winien bóstwu, które zesłało na nasz dom tę wielką i niezasłużoną krzywdę?

Melanion wrócił na Argo i zapewnił Jazona, że wszystko w porządku. O zmroku wysłano Autolikosa, by odzyskał pukiel włosów Medei z sakwy Absyrtosa i zastąpił go długim pasmem żółtej przędzy; wykonał swoje zadanie bez trudu, bo był nad podziw zręczny w palcach. Powiadają, że umiał pozbawić kogoś zębów albo uszu tak szybko i wprawnie, że

ofiara dopiero w parę godzin później uświadamiała sobie stratę. Jednak Autolikos nie został wciągnięty do spisku na życie Absyrtosa: tylko Jazon, Medea, Melanion i Atalanta wiedzieli, co się święci.

Tego wieczora Argonauci pozorowali niepomiarkowaną pijatykę. Wyśpiewywali hulaszczce piosenki, walili kijami i ogryzionymi kośćmi w kocioł okrętowy i głośno bębnilo piętami po deskach pokładu. Idas wyrzaskiwał w kółko: -Jazon, Jazon, aleś ty się zalał! -Na co czarownik Peryklimos, naśladując do złudzenia głos Jazona, odpowiadał: - Cicho, bracie, jestem trzeźwy niczym nimfa wodna! Wkrótce potem wszyscy oprócz wachtujących Argiosa i Melaniona udali, że zasypiają.

Całe przedstawienie było fortelem, by ukryć nieobecność dwóch spośród nich: Jazona oraz Eufemosa z Tajnaron. Schowali się obaj w gąszczu, a skoro tylko zmrok dostatecznie zgęstniał, mężny Eufemos bezszelestnie dal nura w morze i dopłynął do przeciwległego wybrzeża, gdzie uwiązano do pala kilka brygijskich łódek z foczej skóry. Zabrał jedną z nich i powiosłował z powrotem tam, gdzie czekał Jazon. Noc czarna, brzemienne ulewą, bardzo odpowiadała Jazonowi: wdrapał się na łódkę, ujął dwupióre wiosło, po czym kierując się lampą niebawem znalazł się na piasku Wyspy Artemidy i bez słowa chwycił Medeę w objęcia.

Powiodła go do chaty, gdzie pątnicy odwiedzający Wyrocznię zwykli oczekiwać na oznajmienie woli kapłanki, i rzekła: - To jest posianie, na którym masz się położyć. Derki okryją cię całego. Tylko żeby miecza nie było widać. On może przynieść ze sobą lampę.

Jazon odparł z uśmiechem: - Melanion powiada, że przełknął twoją historyjkę równie gładko jak Bootes ten trujący miód.

Medea westchnęła i przygryzła paznokiec. - Powinniśmy

byli zostawić Pszczelarza własnemu losowi. Jego łakomstwo przywiodło nas do wielu zbrodni.

-Nie jesteśmy winni niczyjej krwi - wtrącił Jazon spiesznie. Nie okazuj słabości, najcudniejsza, bo tylko ludzie nieugiętego serca zdołają bezpiecznie dowieźć Runo do Grecji. Czy już nie pragniesz nam towarzyszyć? Powrotna droga do Kolchidy nadal leży przed tobą otworem. Jeżeli wolisz wracać, czy to z pobożności, czy ze strachu, nie stanę ci na przeszkodzie, choćbym gorzko bolał nad utratą ciebie. Ale zrozum jedno: muszę zatrzymać Runo za wszelką cenę.

-Runo, wiecznie to Runo! - zawołała Medea. - Mogłabym cię znienawidzić, tak jak nienawidzę Eryunii, gdybym cię tak bez pamięci nie kochała. Nie, nie, pójdę za tobą na koniec świata, ani krew mego ojca, ani krew mego brata nas nie rozdzieli i nie zapobiegnie naszym zaślubinom. Pocałuj mnie jeszcze, Jazone, pocałuj! Jedynie z twoich ust mogę czerpać odwagę do nieuniknionego czynu.

Całował ją jeszcze i jeszcze, chłonąc nozdrzami słodką woń jej włosów i skóry. Przymknęła oczy i z rozkoszy popiskiwała niczym psiak.

Po chwili odsunął się od niej i ległszy na posłaniu naciągnął na siebie derki. Tak, samotny z mieczem pod ręką, czekał nadejścia Absyrtosa. Atalanty nie było nigdzie widać. Po chwili jej głos doleciał doń wyraźnie ze świątyni: zabawiła kapłankę sprawozdaniem z podróży. Słuchaczce najbardziej się podobała historia kobiet lemnijskich i Jazon słyszał, jak wykrzykuje ze skrzekliwym śmiechem: - Ach, głupty! głupty! Czemu nie doceniły, jak dobrze im się wiodło bez mężczyzn! Potem usłyszał, że Medea idzie do świątyni uciszyć Atalantę, bo Absyrtos powinien był uwierzyć, że znajduje się ona w chacie.

Ubiegła tak przeszło godzina i wytężając uszy pochwylił cichy dźwięk głosów rozmawiających świergotliwie w języ-

ku kolchidzkim: byli to Absyrtos i Medea. Skradali się ku niemu ścieżką. Głos Medei brzmiał miękko i ulegle, głos Absyrtosa gorzko i mściwie. Jazonowi zdawało się, że powiedziała: - Nie lękaj się, bracie. Atalanta to kobieta i jest bezbronna. - Na co Absyrtos odrzekł: - Gdyby to był sam Herkules z łukiem i spiżem okutą maczugą, nie będę się wzdragał. Ręczę, że mi nie umknie.

Absyrtos zbliżał się z wolna. Przystanął w progu i szeptem odmówił coś w rodzaju modlitwy do ducha swego ojca Ajetesa, przeznaczając dlań tę ofiarę.

Modlitwa dobiegła końca i Jazon usłyszał szcęk oręża o zbroję, gdy Absyrtos po omacku brnął przez izbę.

Jazon zerwał się z mieczem w prawej dłoni i z podwójnie zwiniętą opończą miast tarczy na lewej. Absyrtos odstąpił krok w tył, lecz Jazon, który dostrzegł jego sylwetkę na tle drzwi, skoczył za nim i ugodził go w pachwinę, tak że tamten zawył z bólu i upuścił miecz. Jazon zwarł się z nim, powalił go na ziemię i głębokim pchnięciem magnezyjskiego noża myśliwskiego przeciął mu główną arterię szyi, aż krew bluznęła ciepłą fontanną.

- Szybko przynieś światło! - zawołał do Medei, skoro Absyrtos znieruchomiał.

Wniosła lampę, ale zakryła oczy od widoku krwi. Jazon siadł okrakiem na trupie i wykrzyknął do niego śmiało: - Jesteś niewinny, królu Absyrtosie. Tyś pierwszy złamał przysięgę, jaką składaliśmy obaj. Zobowiązałeś się nie podnieść ręki na żadnego Argonautę, a przecie ruszyłeś z żelazem w dłoni przeciwko mnie. Ja obroniłem się tylko przed twoją napaścią.

Świadom w głębi serca, że popełnił zdradziecki mord, obciął uszy, nos oraz palce rąk i nóg Absyrtosa, po czym trzykroć liźnął nieco bluzgającej krwi i trzykroć wypluł ją z okrzykiem: - To nie ja, duchu! Nie ja! - Obciął uszy i nos,

aby duch nie zdołał go wytropić węchem ani słuchem; wydłubał mu jeszcze oczy, aby go oślepić; i odkroił podeszwy jego stóp, by nie mógł go ścigać bez bólu. Palce wyrzucił przez okno w trzciny na moczarach, żeby sprawić Kolchom możliwie dużo kłopotu z ich szukaniem.

Wreszcie wyszedł stamtąd, a twarz i ręce miał unurzane we krwi. Medea wzdrygnęła się na ten widok z niepohamowaną odrazą, on zaś powiedział karcąco: - Księżniczko, i na twojej sukni widnieje krew.

Nic nie odrzekła, zawołała tylko Atalantę ze świątyni. -Przynieś Runo - poleciła - i chodź za mną!

Stara kapłanka też wykuśtykała na dwór i zapytała: -Czyżbym słyszała krzyk?

- Szlachetna pani - odparła Medea - bogini Artemis wzięła pomstę na bluźniercy.

Wachtowi Kolchów, wyglądający powrotu Absyrtosa, dosłyszeli plusk wiosel i okrzyknęli: - Łódź, ahój!

Medea odezwała się: - To ja. Królowa Medea. Kolchowie, słuchajcie mnie wszyscy, słuchajcie karnie swojej nowej królowej. Mój brat, król Absyrtos, nie żyje i ja tylko pozostałam z królewskiego rodu. Niebaczny na przysięgę, jaką złożył Grekowi Jazonowi na imię trackiej Artemis, władczyni tych stron, ukradkiem przybył nocą, by wziąć pomstę na mojej towarzysze, dziewicy Atalancie, którą niesłusznie oskarżył o zamordowanie naszego ojca. Kiedy z mieczem w ręku zakradł się do chaty, gdzieśmy obie leżały, byłam świadkiem cudu. Nadzwyczaj wysoka i niesłychanej urody kobieta w powłóczystej szacie, najwyraźniej sama tracka Bogini, wyłoniła się nie wiadomo skąd i przeszła oszczepem gardło mego brata wołając: „Nędzniku, czyżbyś śmiał zamordować dziewiczą łowczynię Artemidy na jej własnej wyspie?” A potem silną dłonią odrąbała mu kończyny posłu-

gując się jego mieczem, tak że legi w kałuży krwi. Krew bluzgając na wszystkie strony popryskała mi szaty.

Słuchajcie dalej, Kolchowie! Jestem waszą królową i jakiegokolwiek wam wydam rozkazy, muszą one być wykonane. Po pierwsze żądam, abyście tu pozostali przez dziewięć dni poczynając od jutrzejszego świtu, z racji żałoby i dla wyprawienia pogrzebu memu bratu Absyrtosowi. Pozbierajcie troskliwie jego rozsypane kości (nie część tylko, lecz wszystkie) i odwieźcie je w białej końskiej skórze do Kolchidy, do mego stołecznego miasta Ai, gdzie ja dopłynę wcześniej od was. Co do tych Greków, zamierzam puścić ich wolno, zwracając im Runo, które ukradł Fryksos, mąż mojej siostry; a zrobię ten podarek nie ze słabości ani tchórzostwa a z obawy, żeby szkodliwe właściwości tego przedmiotu nie spowodowały śmierci trzeciego członka naszego królewskiego rodu, czyli mnie. Postawię wszakże pewien warunek: oni muszą zawieźć mnie ze sobą do Kolchidy, zanim odpłyną z powrotem do swojej ojczyzny.

Zdaję sobie bowiem sprawę z waszych religijnych skrupułów, żeglarze, i szanuję je. Uważacie, że to zły omen wziąć kobietę na pokład któregokolwiek okrętu, dwakroć jeszcze gorszy, jeśli to kapłanka Bogini Śmierci, zaś trzykroć gorszy, kiedy przypadkiem jej szatę, jak oto moją, plami krew rodzzonego brata.

Kolchowie w osłupieniu przysłuchiwali się Medei i żaden nie śmiał się odezwać. Wtedy wykrzyknęła:

- Mój siostrzeńcze Melanionie, ty, co stoisz na wachcie na greckim okręcie! Obudź swego dowódcę, księcia Jazona, i spytaj, czy przyjmie ugodę, jaką proponuję.

Melanion udał, że zasięga rady Jazona, a potem odpowiedział po kolchidzku, że Jazon się zgadza, ale pod warunkiem, że będzie mógł najpierw zabrać z wyspy Atalantę, później zaś popłynąć w górę Danuby, aby dogonić Peleusa i wziąć go

na pokład: nie może bowiem opuścić żadnego z towarzyszy.

Medea robiła wrażenie zniecierpliwionej, lecz potem ustąpiła. Weszła na pokład Argo wołając, że im prędzej odpłyną, tym lepiej, jeśli chcą przyłapać Peleusa. Argonauci więc wciągnęli na okręt kamienie kotwiczne i powiosłowali w ciemność bez słowa, gdy tymczasem za nimi podniósł się powolny lament żałobny pozbawionych wodza kolchidzkich żeglarzy, niby wycie głodnych wilków przy księżycu.

Ankajos sterował w stronę Wyspy Wyroczeni, kiedy zaś kil otarł się o piasek, spuścił trap. Najpierw Atalanta z Runem w objęciach, za nią, Jazon wspięli się na pokład. Z wybrzeża dobiegał skrzekliwy śmiech i powtarzane w kółko pożegnania kapłanki, która trackim akcentem wykrzykiwała wesoło: - Porznię go na kawałki... porznię go na kawałki... już nigdy nie zostaną złączone!

Argonauci słysząc to zadrżeli. Odgadli, że ona sama była wieszczym żurawiem, a doprawdy z tym długim nosem i chudymi nogami całkiem na niego wyglądała. Radzi byli opuścić krwawą wysepkę i rozpiąć żagiel na ostry północny wiatr.

Rozdział 40

JAZON WYGNANY Z ARGO

O brzasku Argonauci znaleźli Peleusa: czekał na nich w brygijskiej osadzie. Gdy wdrapał się po drabinie, Admetos go spytał: - Jeszcześ tutaj? A co z kolchidzkim wiceadmirałem?

Peleus odparł zwięźle: - Pożyczyliśmy łódkę i wyruszyli. Ale wiceadmiral wspomniał mi, że nie umie pływać. -Urwał.

-Ach, rozumiem - powiedział Admetos. - Zdaje mi się, że to jeszcze jeden z twoich nieszczęśliwych wypadków.

-Moje życie roi się od nich. Natykam się na nie na każdym kroku - przyznał Peleus czerwieniąc się - od czasu kiedy dawno temu na Ajginie skrzydlaty demon zawrócił mój krążek z właściwej drogi i zabił mego nieszczęsnego przyrodniego brata. A wczoraj chwiejność czołna oraz rwący prąd bezkrwawo pozbawiły życia tego Kolcha. Potem zwrócił się do Jazona i Medei: - Powiedzcie mi, błogosławieni, jakżeście się zdołali pozbyć naszych ciemźców? Czy Eufemos znowu pożyczył świdra ze skrzynki z narzędziami Argosa? I czyście przywieźli Runo ze sobą?

Skoro Jazon wstał, by pokazać zdobycz, wścibskie promienie słońca padły na jego zakrwawiony chiton, ochlapane nogi i bryzgi krwi w jasnej czuprynie.

Peleus wykrzywił się paskudnie i rzekł: - Zdaje się, Jazonie, żeś też miał nieszczęśliwy wypadek, i to nie bezkrwawo. A może składałeś o półmocku ofiarę bóstwu Podziemi?

Żaden z Argonautów, prócz Atalanty oraz dwóch synów Fryksosa, nie wiedział, że Jazon zamordował Absyrtosa, choć wszyscy wiedzieli, że potajemnie odwiedził był wyspę, aby zabezpieczyć Runo. Widok krwi zdumiał ich i wstrząsnął, czekali więc w milczeniu, co Jazon odpowie.

Nic nie odpowiedział.

Medea uśmiechnęła się w stronę rzędu zapełnionych ław i rzekła: Dalej, moi drodzy, płynmy, dopóki dmie ta bryza. Niechaj nikt z was nie sądzi, że mówiłam serio żądając, abyscie mnie odwieźli do Ai, zanim wrócicie do Grecji. Nic mnie nie obchodzi, choćby całe królestwo Kolchidy miało pochłonąć trzęsienie ziemi lub zalać potop. Argo płynie prosto do Jolkos. Dalej, odepchnijmy się od brzegu!

Nikt się nie poruszył. Wszyscy utkwili oczy w jej sukni, na lewym boku popryskanej krwią.

Atalanta spytała: - Co was wstrzymuje, towarzysze? Cemu żaden z was ani drgnie?

Skrzypliwy głos Askalafa z Orchomenos przerwał długie milczenie. Słyszę od dziobu dziwaczny śpiewny głos -oznajmił. - Czyżby szedł z wyroczej dębowej gałęzi Dzeusa, która odezwała się do nas poprzednim razem i rozproszyła nasze wątpliwości?

- To tylko brzęczenie much albo wiatr w olinowaniu - orzekł Echion, zazdrosny o wszelkie wyroczenie, jakie nie pochodziły od jego ojca Hermesa.

Wróżbita Mopsos wdrapał się na dziób, ostrożnie ogarniając przyodziewek, kiedy mijał Medeę, aby się nie skalać. Posłuchał z uwagą, na koniec skinął głową i oświadczył:

- Gałąź powiada: „Tych, którzy w otwartej bitwie zabijają moich nieprzyjaciół, zapraszam, by zasiedli we właściwym porządku na pięknej roboty lawach tego okrętu; na tych jednak, co wzięli udział w zdradzieckim mordzie, choćby uknu tym z najsprawiedliwszych pobudek, rzucam przekleństwo

i niełaskę. Jeżeli natychmiast nie opuszczą pokładu, porażę piorunem zarówno ich jak i okręt i cisnę wszystkich Argonautów na dno, na zatracenie. Muszą odejść, muszą odejść i nie wolno im wracać, dopóki się całkowicie nie oczyszczą z winy. Ha! Węszę krew na złotych rogach mojego Runa. Nie przyjmę skrwawionego Runa, choćby ta krew spłynęła z gardeł moich wrogów. Zabierzcie czerwień i złoto z okrętu i niechaj mi ich nie przynoszą, dopóki nie zostaną obmyte w siedmiu rzekach wpadających do siedmiu różnych mórz".

Na odległych szczytach góry Hajmos warkliwie przetoczył się grzmot, mimo że dzień był bezchmurny, potwierdzając prawdziwość wyroczni. Jazon i Medea bez słowa zgarnęli trochę dobytku oraz Runo i zeszli po drabinie.

Mopsos zapytał Atalanty: - Czyś nie brała udziału w morderstwie?

-Byłam pomocnicą, nie sprawczynią - odparła. - Nie ma krwi na moim ciele ani na włosach, ani na odzieży.

-Ale parę kropeł mogło ująć twojej uwagi - wtrącił Eurydamas Dolopijczyk. - Nie pozwolę ci zostać na pokładzie.

-Jeśli Atalanta idzie, ja też pójdę - rzekł Meleager.

-Idź w pokoju - odpad Eurydamas. -I weź ze sobą Melaniona, który, choć nie stawił nogi na Wyspie Wyroczni, ponosi moim zdaniem jeszcze większą winę niż Atalanta.

-Idź w pokoju, Meleagrze - zawtórowali mu Argonauci. Atalanta, Meleager i Melanion opuścili Argo, a Meleager powiedział: - Idę z własnej chęci, nie z musu; wzywam was jednak na świadków wobec Apollina, że nie jestem uciekinierem, bo życzyście sobie wszyscy, abym odszedł w pokoju. Gdzie spotkamy się znowu?

Argos wyjaśnił: - Gdziezby, jeśli nie w Ajai, mieście Kirke? Ona, jako siostra zamordowanego Ajetesusa i ciotka zamordowanego Absyrtosa, to jedyna żyjąca osoba, która mo-

że dokonać obrzędu oczyszczenia winnych. Odprowadź ich do jej patacu, razem z Runem, drogą, jakąśmy uzgodnili na ostatniej Radzie, i namów, aby obmyła ich z grzechu.

Jeszcze jeden odległy grzmot przydał wagi słowom Argosa. Meleager rzekł: - Doskonale, towarzysze. Życzę szczęśliwej podróży oraz pomyślnej ucieczki przed Arasem, najwyższym admirałem, co czatuje na was pod Troją, a także przed jego nieprzejednanymi sojusznikami Trojanami. Sądzę, że postępujecie niemądrze wypędzając od siebie Medę, ponieważ tylko ona, jako królowa Kolchidy, może zmusić Arasa do posłuszeństwa.

- Nie lękam się o Argo - rzeki Argos - dopóki żadnego zła nie ma na jej pokładzie. Znajdujemy się pod opieką pięciorga bóstw: Ateny, pod której kierownictwem zbudowałem ten wspaniały okręt; Dzeusa, którego gadająca gałąź właśnie nam udzieliła rady i którego potwierdzający grzmot dwakroć przetoczył się w stronie Hajmos; Posej-dona, po którego kapryśnym żywiole żeglowaliśmy i nadal musimy żeglować; Artemidy, której żuraw niedawno dał nam w nieszczęściu pocieszającą przepowiednię; oraz Apollina, którego Artemis nazywa bratem i któremu składaliśmy ofiary na Leuce, kiedyśmy wyszli na brzeg tej uroczej wysepki.

Ze swego posłania na dziobie Orfeusz skarcił Argosa mówiąc słabym głosem: - Argosie, synu Hestora, nie pomijaj Wielkiej Bogini, na której możemy polegać.

Argos pospiesznie odpad: - Nie ma potrzeby wymawiać naszymi niegodnymi wargami jej imienia; od czasu pobytu na Samotrace tętni nam ono w piersi niby młot cieśli okrętowego.

Odepchnęli tedy okręt, pozdrawiając tylko Meleagra, nie chcieli bowiem ściągnąć na siebie niechęci ducha Absyrto-sa. Bez wahania też obrali Argosa dowódcą.

Żeglowali wzdłuż zachodnich wybrzeży Morza Czarnego, już bez przygód. Brzegi nadal ciągnęły się niskie, aż na trzeci dzień dotarli w pobliże Hajmos, po czym stały się umiarkowanie wysokie, ze stromymi pagórkami w głębi. Wiatry wiały słabe, ale przychylne, i piątego dnia Argo okrążyła zalesiony przylądek o spadzistych żółtych brzegach i zawinęła do Salmidessos, letniej stolicy króla Fineusa. Wszyscy Argonauci wysiedli na ląd, a Fineus - znowu czerstwy i zważy od czasu zmiany pożywienia - postukując laską pospieszył przez dziedziniec na ich spotkanie i zapłakał w objęciach swych przybranych synów, Kalaisa i Dzetesa. Kiedy opowiedzieli mu pokrótce cały przebieg podróży, rzekł: -Wracajcie spieszenie do domu, drodzy synowie, skoro tylko Runo okryje bezpiecznie dębową podobizną lafistiańskiego Tryka.

Obiecali tak uczynić, zauważyli jednak: - Czekają nas jeszcze różne niebezpieczeństwa. Jak zdołamy ująć cało naszym nieprzyjaciółom Kolchom oraz ich sprzymierzeńcom Trojanom?

Fineus odpad: - Nie ma z wami Atalanty ani Medei, ani Jazona, nie wywozicie też Runa. Czego się bać ze strony Kolchów? Co do Trojan, okręt wasz nie zawiera towarów, które by mogły wzbudzić ich zawiść; kiedy zaś powiadomicie ich, że zarówno Ajetes jak Absyrtyos nie żyją, a tron Kolchidy jest wolny, pobłogosławią was i uguszczą jako zwiastunów dobrych wieści. Ręczę, że niedole Kolchidy będą brzmiały radośnie w ich uszach, bo Ajetes często ich zmuszał do niekorzystnych transakcji i ograniczył ich kontakty handlowe z kilkoma krajami na wybrzeżach Morza Czarnego.

Tak więc Argonauci uspokojeni i wypoczęci ochoczo wyruszyli w dalszą drogę. Lecz płynęli bez Orfeusza, który niedomagał, odkąd opuścili Kolchidę, i nie grał im ani razu od tej pory. Skoro Fineus zobowiązał się go wyleczyć kąpie-

lami i środkami przeczyszczającymi, a potem wysiać bezpiecznie do rodzinnego kraju z odpowiednią eskortą, towarzysze zwolnili go z przysięgi, że z nimi zostanie. Następnego dnia wieczorem dotarli do bezludnej okolicy porosłej krzewami głogu, splątanych poszyciem i karłowatymi dębami - ujścia jeziora Delkos. Tam, na plaży pokrytej połyskliwym białym piaskiem, ofiarowali bogini Atenie dwie owce przywiezione ze sobą z Salmidessos, błagając, podczas gdy krew tryskała, aby znowu przeprowadziła ich bezpiecznie przez Symplegady.

Prąd Bosforu rwał jeszcze bystrzej niż poprzednio, a choć żalowali, że Tyfis nie żyje i nie może im sterować, Długi Ankajos, polegając na wskazówkach króla Fineusa, ufnie ujął za rudel. Przelecieli cieśninę bez przeszkód w trzy godziny albo i mniej, i niebawem z wesołą pieśnią żeglowali wzdłuż północnych wybrzeży Propontydy. Ich pierwszym miejscem postoju była obszerna osłonięta zatoka, gdzie leży ujście rzeki Atyras, na ziemiach króla Fineusa; następnym - piaszczysty brzeg w cieniu Świętej Góry; wreszcie trzecim - zatoka koło Sestos. Tu po raz pierwszy miejsce postoju w drodze powrotnej wypadło tam, gdzie miejsce postoju podróży w tamtą stronę, a przeznaczenie chciało, że i po raz ostatni.

Wczesnym rankiem sunęli chyżo przez Hellespont, słońce grzało na niebie i woda lśniła błękitno niby lapis-lazuli; lecz świeża zielona trawa na brzegach miała wygląd zwiędły i spieczony, jako że lato było już w pełni. Słup dymu buchnął z trojańskiego Dardanos, kiedy je mijali, a następny z wieży strażniczej o paręnaście stajań w dół nurtu. Popatrzyli po sobie z ukosa, założyli broje i trzymali oręż w pogotowiu w obawie najgorszego.

Niebawem dostrzegli cztery czy pięć okrętów wyłaniających się z ujścia rzeki Skamander. Linkeus wyjaśnił: - To

okręty kolchidzkie, flotylla Arasa. Ale nigdzie w pobliżu nie widzę okrętów trojańskich, ani na brzegu, ani na wodzie.

Frontis syn Fryksosa zwrócił się do Argosa: - Aras, najwyższy admirał, spędził wiele lat w Perkatie jako jeniec wojenny, rozumie przeto po grecku. Niech herold Echion mówi za nas. Bez wątpienia Hermes, jego boski ojciec, nakładzie mu znowu w usta kupę łgarstw.

Idas na to ryknął śmiechem, zaś Echion się obraził. - Z mego ojca Hermesa - odparł - nie wolno lekkomyślnie pokpiwać. Potrafi być tak wymowny, iż zdoła zwieść za pomocą prawdy równie dobrze jak za pomocą kłamstw. Posłuchaj, to przekonasz się, że nie powiem temu Kolchowi nic oprócz najczystszej prawdy; a jednak przesłonię mu oczy nieprzeniknioną zasłoną fałszu. - To mówiąc przywdział uroczyste szaty i wzięwszy w rękę oplataną różdżkę swego urzędu, dostojnie stanął na dziobie. Dźwięcznym głosem okrzyknął Arasa z daleka.

- Mężny Arasie - wołał - niesiemy ci dobre wieści. Twoja eskadra spełniła już wyznaczone zadanie bez ryzyka ani krwi przelewu, teraz przeto może z honorem wracać do domu. Twój wytrwały i roztropny król Absyrtos ścigał nasz okręt po spienionych falach Morza Czarnego i na koniec osaczył na jeziorze: Jeziorze Żurawim, które leży paręnaście stajañ w górę biegu Koprowego Nurtu, bardziej północnego z dwojga szerokich ramion, jakie formują deltę danubijską. Skoro byliśmy zdani na jego łaskę, Absyrtos zażądał od nas trzech rzeczy: abyśmy oddali jego siostrę Medeę i zwrócili Złote Runo do świątyni Prometeusza oraz umożliwili mu krwawą zemstę na naszej towarzyszcze, Atalancie z Kalidonu, której niewdzięczny oszczep przeszył trzewia twego poprzedniego władcy, świetnego Ajetesa. Byliśmy w pojedynkę przeciw dwunastu okrętom. Jakiśmy mogli nie ustąpić? Tak wszakże rozsierzdził się na nas twój król, że

krew, krew monarsza popłynęła strugą, nim zdołaliśmy zapobiec kłótni. Niestety więc, nie tylko Atalanta i księżniczka Medea opuściły Argo, lecz także nie ujrzysz więcej wśród nas Jazona, następcy króla Ftiotis Ajzona, ani Meleagra, następcy króla Ojneusa z arkadyjskiego Kalidonu, ani też nawet Melaniona, wnuka nieboszczyka Ajetesa. Niech ten maszt runie i zdruzgotuje mi czaszkę, jeśli ci skłamałem! Wejdz na pokład, zapraszam cię, panie ze słońcą brodą, aby zobaczyć samemu, że nie ukrywamy przed tobą Runa ani żadnej z osób, które wymieniłem. Oszczędzono nas. Wracamy do Grecji z pustymi rękami, pod innym dowódcą, a gdy historia naszych przygód obiegnie Grecję, wzbudzi tam śmiech, nie sądzisz? Bądź pewien, że po tym, cośmy widzieli i wycierpieli, żaden z nas już nie zechce stawić czoła okropnościom waszego niegościnnego morza.

Aras był człowiekiem podejrzliwym. Niewola w Perkate, w domu ojca Klejte, króla Meropsa, nauczyła go nie ufać żadnemu Grekowi i nie dowierzać wszystkim heroldom rozsyłanym przez kolegium Hermesa na górze Kylene. Zażądał, aby Argo stanęła, podczas gdy on podpływał.

Argos zatrzymał okręt i pozwolił wejść na pokład samemu Arasowi, ale nikomu więcej.

Aras dokładnie przeszukał okręt i przekonał się, że Runa tam nie ma.

Wykrył podwójne dno skrytki pod siedzeniem sternika, lecz nic w niej nie było prócz paru bursztynowych paciorków i misternych diademów, w których rozpoznał własność Medeii.

-To są rzeczy skradzione! - wykrzyknął.

-Nie, nie! - zawołał Peleus, który nigdy nie tracił głowy. - To moje. Sama księżniczka dała mi je na prezent dla żony w dowód wdzięczności za uprzejmość, jaką jej okazałem. Kiedy bowiem król Absyrtos nas dogonił, Jazon groził, że

własnoręcznie zabije Medeę, o ile Absyrtos nie pozwoli mu zachować Runa. Ale ja go powstrzymałem.

Aras kazał dwóm kolchidzkim majtkom, dobrym pływakom, dać nurka pod Argo i zbadać, czy Runo nie jest przypadkiem przybite do jej dna: fortel, jaki często stosowali kupcy, żeby zwieść trojańskich celników. Ale majtkowie nic nie znaleźli i Aras, acz niechętnie, musiał zaniechać poszukiwań. Czuł wyraźnie, że go oszukano, ale nie mógł się domyślić, na czym podstęp polega.

- Mężny Arasie - rzekł Echion - zanim odpłyniemy, czy zechcesz przyjąć ode mnie podarek? Jest to para nagolenników z brązu, które na twoje krzepkie nogi będą pasować le piej niż na delikatne moje. Zdobyłem je, gdyśmy plądrowali pałac króla Bebryków, Amykosa. Przypominał cię z budowy, ale mniej miał bystrości - i to upośledzenie okazało się dlań zgubne.

Aras rad przyjął nagolenniki. Kiedy się wspinał z powrotem na swój okręt, odezwał się do Argosa najkordialniejszym tonem, na jaki mógł się zdobyć: - Ciekawym, czyście słyszeli, co się zdarzyło w Troi od czasu waszej ostatniej bytności na tych wodach?

- Nie - odparł Argos. - Powiedz mi, proszę! Ogromnie się interesuję losami tego sławnego miasta, z którym, jako Ateńczyk, wiele lat handlowałem.

Aras zaczął: -Jest taki Grek imieniem Herkules, musieliście o nim słyszeć...

-Masz na myśli Herkulesa z Tyryntu? - spytał Argos.

-Zdaje mi się, że się urodził w Tyryncie - odrzekł Aras. A w każdym razie to ten Herkules, który kiedyś przyszedł do Amazonii i zabił królową Hipolitę: mąż olbrzymiego wzrostu i siły, z okutą spizem maczugą oraz lwią skórą.

-Wszyscy znamy tego Herkulesa - wtrącił Argos. - Był członkiem naszej załogi podczas podróży w tamtą stronę.

- Herkulesa rozwścieczyła - ciągnął Aras - wieść, że Myzjanie wykradli mu przybranego syna Hylasa i z takiej czy innej przyczyny odesłali go do Troi. Udał się zatem do Doliionów z Kyzikos oraz do władcy Perkate a ponadto paru innych małych osad greckich nad Propontydą i zebrał flotyllę złożoną z sześciu okrętów. Wpłynął z nimi nocą na Skamander, zaskoczył oraz spalił trojańską flotę i runąwszy na samą Troję (jego wielka maczuga zgruchotała w drzazgi główną bramę) zjawił się nagle w sali pałacowej króla Laomedonta żądając zadośćuczynienia za swoje krzywdy. Laomedon, choć przerażony do utraty zmysłów, nie przypominał sobie, aby miał zrobić Herkulesowi jakąkolwiek krzywdę, i dwornie go zapytał, na co się uskarża. Herkules zaczął długą opowieść o jakichś ludożerczych klaczach, które parę lat temu powierzył pieczy Laomedonta, a których mu nie oddano. Laomedon odrzekł, że doskonale przypomina sobie klacze, teraz gdy Herkules o nich napomknął. Były w bardzo kiepskim stanie, po przybyciu do Troi: w istocie bowiem Herkules nie tylko odmawiał im ludzkiego mięsa, co stanowiło ich pożywienie w stajniach poprzedniego trackiego właściciela, króla Bistonów, Diomedesa, ale je zajeździł. Herkules kazał Laomedontowi zaprzestać zniewag i wyznać, co się stało z klaczami. Laomedon wyjaśnił, że zdechły niemal natychmiast. Herkules nazwał go kłamcą, ale oświadczył, że zadowolony się przyjęciem - zamiast tamtych ukradzionych równej ilości klaczy Ganimeda. Były to klacze lakońskie, przysłane do Troi przez króla Eurysteusa jako okup za śmierć syna Laomedonta, Ganimeda, który zginął na morzu w potyczce z achajskimi rozbójnikami. Razem z podarkiem przyszła pocieszająca wieść, że duszę Ganimeda orzeł uniósł na grzbiecie na górę Olimp... tak przynajmniej zeznali ci zbójce; niewątpliwie Dzeus uczynił go swym nieśmiertelnym podczaszym.

-Dobrze pamiętam tę sprawę - rzekł Argos. - Ale czy Laomedon oddał klacze Herkulesowi?

-Na nieszczęście się wzdrażał - powiedział Aras. - To rozzłościło popędliwego Herkulesa, który wtedy zapytał: „Gdzie Hylas, łajdaku?” Laomedon odparł, że nie zna nikogo o tym imieniu. Herkules na to, iż Hylas jest jego przybranym synem, a zarazem najpiękniejszym i najbardziej czarującym chłopcem na świecie. Oskarżył Laomedonta o ukrywanie go gdzieś w mieście. W tym momencie jeden z synów króla, żądny sławy, próbował zabić Herkulesa, staczając na niego z wieży ogromny głaz. Chybił celu, zaś Telamon z Ajginy, kamrat Herkulesa, przeszył dzidą Laomedonta. Potem Herkules i jego ludzie złupili pałac oraz miasto i uprowadzili w niewolę co znaczących obywateli.

Ta opowieść niesłychanie ożywiła Argonautów. Argos zagadnął: Kto teraz panuje w Troi?

Aras odparł: - Herkules upodobał sobie Priama, maleńkiego synka Laomedonta. Podniósł go i posadził na tronie ojca mówiąc: „Króluj, dziecko. Niech naród trojański znów rośnie pomału, tak jak ty, i osiągnie dojrzałą mądrość, kiedy ty ją osiągniesz”.

Potem Argos i Aras rozstali się wśród wielu wyrazów życzliwości. Argo obrała kurs na południe, w stronę Tenedos, zaś Aras oświadczył swoim kapitanom: - W porządku. Płyniemy do domu.

Jednakże koło Sestos, w drodze powrotnej, przyśniło się Arasowi, że przychodzi do niego Ajetes oburącz podtrzymując ranę na brzuchu, by nie wypadły wnętrzności, i woła gniewnie: „Arasie, dlaczego nie słuchasz moich rozkazów? Oddaj moich morderców w ręce sprawiedliwości. Odbierz Runo”.

Aras we śnie odprł: „Zostałeś zamordowany, wasza dostojność, twój syn Absyrtos rządzi zamiast ciebie. Słucham

jego rozkazów, nie twoich".

Ajetes powtórzył głucho: „Dlaczego nie słuchasz moich rozkazów? Jestem martwy, ale moje rozkazy pozostały w mocy. Oddaj moich zabójców w ręce sprawiedliwości. Odbierz Runo".

Aras we śnie zapytał: „Gdzież mam szukać zarówno Runa jak twoich morderców?"

Ajetes odrzekł: „Płyn do Ajai, do domu mojej siostry Kirke. Tam zastaniesz Atalantę, moją zabójczynię, oraz Runo i moją zdradziecką córkę Medeę".

Tedy Aras, obudziwszy się, zawrócił i zmienił kurs na daleką Ajaję, choć kapitanowie sarkali nań gorzko.

Rozdział 41

SPOTKANIE W AJAI

Po złupieniu Troi Herkules w najlepszej zgodzie z Taltybiosem wrócił do Elidy na Peloponezie, gdzie z łatwością wykonał w ciągu jednego dnia - tak jak mu polecono - Pracę oczyszczenia brudnych stajni króla Augiasza. Po prostu razami i pogroźkami zmusił służbę pałacową, aby odwróciła bieg dwóch pobliskich strumieni, które rwąc przez stajnie zmyły wszystek gnój a z nim parę sztuk bydła. Potem wybrał się znów do Azji dalej szukać Hylasa i zemścić się na Kalaisie oraz Dzetesie. Wędrując przez Lidię postanowił odpocząć opodal Sardes w przybytku jońskiego herosa Tmolosa, gdzie rośnie straszliwy wężownik, pnący się wyżej niż wzrost człowieka, o karmazynowych kielichach i szczurzym zapachu. Tamtejsza najwyższa kapłanka, Omfala, uczyniła go swym kochankiem, następnie zaś, jak powiadają, urodziła trojaczki - chłopców.

Pozazdrościł jej przyjemnego i cichego życia. - Jakże ty zdołasz stale żyć w zgodzie z sąsiadami i przyjaciółmi? - zapytał. - Zdradź mi swój sekret!

-Spokój ducha zawis! na trzech wątych niteczkach - odparła.

-Co to za niteczki? - nalegał.

-Rozwiąż zagadkę - rzekła. Ale tak się niecierpliwił, że mu wyjaśniła: - Wątła nić mleka dojonego z wymion naszych owiec i kóz; wątła nić struny, którą naciągam na moją

lirę pelazgijską; wążła nić wełny u kołowrotka.

- Mleko pokrzepia - stwierdził Herkules - jeśli się je pije

w dostatecznej ilości, i przyznaję, że nie jestem nieczuły na dźwięk liry. Ale powiedz mi coś więcej o przędzeniu: jak może kołowrotek sprowadzać spokój ducha?

Omfala zdziwiła się. - Czyż podobna, aby żadna kobieta spośród setek kobiet, z którymi obcowaleś, nigdy ci nie opisywała przyjemności, jaką daje kądziel? Przecie żadne zajęcie na świecie ani w polowie tak nie koi, jak to właśnie. Wirujący przęślik, obrotne wrzeciono, biała wełna, którą się skręca palcami w mocną i równą nitkę... to nad wyraz miłe zabawki. Przędąc człowiek śpiewa sobie cichutko, albo gwarzy z przyjaciółmi, albo pozwala myślom błądzić wedle woli...

- Chciałbym spróbować - powiedział Herkules z zapalem jeśliś pewna, że nie połamię wszystkich twoich wrzecion i przęślików. Jako dziecko nie miałem szczęścia do lekcji muzyki.

Tak to Omfala nauczyła Herkulesa prąść. Okazał się pojętny i wyciągał mocną, znakomitej jakości nić. Wyznał, że zawsze pragnął być kobietą, a teraz zrozumiał wreszcie, ile uciechy go ominęło. Omfala ubrała go w niewieście szaty, umyła, rozczesła, zaplotła jego splątane włosy i przewiązała warkocze błękitnymi wstążkami. Czuł się w tej świątyni szczęśliwszy niż kiedykolwiek przedtem, bo duchy dzieci, nie rozpoznawszy go w nowym stroju, na razie przestały go dręczyć. Tałtybios również zgubił ślad, a ponieważ świątynia stanowiła sanktuarium, gdzie nawet herold nie miał prawa wstępu, Herkules mógłby tam przebywać bezpiecznie całymi miesiącami i latami, gdyby nie nadeszły wieści z nadmorskiego miasta Teos, że Argo zawinęła tam celem naprawy. Po drodze z Tenedos, wzdłuż wybrzeża, zawadziła o podwodną rafę i tylko nieustannie wylewając wodę Argonauci zdołali dobić do portu i wylądować; poszycie na dzio-

bie zostało z lewej strony zerwane.

Skoro Herkules usłyszał nowinę, cisnął wrzeczono w kąt podwórza, zdarł z siebie kieckę, porwał maczugę, luk oraz lwią skórę i z furią popędził ku morzu.

Nic by Argonauci nie wskórali wysyłając Echiona naprzód, by przejednał Herkulesa. W lesbijskiej Metymnie ostrzeżono Kalaisa i Dzetesa, że Herkules zamierza ich zabić, ponieważ namówili Jazona, aby go porzucił opodal ujścia Kiany. Gdy tylko jego potężna sylwetka ukazała się ich oczom, powyskakiwali z okrętu i z niebywałą szybkością pognali w górę rzeki dając zygzakowate susy, aby go zmylić. Lecz Herkulesowi wystarczyło posłać dwie strzały, by obaj padli, każdy przesyty poniżej prawej łopatki, i skonali na miejscu. Herkules tedy został w pełni pomszczony i z uśmiechem podszedł przywitać się z resztą Argonautów, a przewiązane błękitnymi wstążkami warkocze podskakiwały mu na barkach. Uściskał Admeta i Akastosa i powiedział: - Drodzy towarzysze, zaklinam was, spróbujcie przędzenia. Nie ma na świecie czynności równie kojącej.

Odpowiedzieli wymijająco i już miał zamiar siłą ich nakłaniać do tej niemęskiej rozrywki, gdy na szczęście mu w tym przeszkodzono. Herold Taltybios wysiadł z argińskiego okrętu, który właśnie przycumował do mola, i z miejsca zwrócił się do Herkulesa w te słowa:

-Bywaj, najszlachetniejszy Herkulesie! Król Eurysteus przesyła ukłony: ma dla ciebie do wykonania nową Pracę. Nie jest zadowolony ze sposobu, w jaki oczyściłeś stajnie króla Elidy, Augiasza Elejczyka, boś nie dokonał tego własnoręcznie; sami Elejczycy wszystko wykopali motykami, odgarnęli i zrobili tamę. Musisz podjąć w zamian nową Pracę.

-Na Święte Węże, Gnojku! - wykrzyknął Herkules.

-Uważam, że to najniesłuszniejszy zarzut, jaki w życiu usly-

szalem! Najpierw zabraniają mi dogonić Augiasza i poprosić, żeby pozwolił uprzętnąć stajnie, a skoro wobec tego, nie chcąc obrazić starego towarzysza jakąkolwiek samowolą, skłaniam jego slugi, aby wypełnili zadanie, powiadają, że je wykonałem niewłaściwie. Co na to powiesz, królu Augiaszu? Czy niesłusznie postąpiłem? Ty to możesz stwierdzić, nie Eurysteus.

Augiasz odparł nerwowo, że owszem, postąpił doprawdy znakomicie. - Ano, Gnojku, słyszysz, co on mówi - rzekł Herkules. - Ale zresztą cóż znaczy jedna Praca mniej albo więcej? Powiedz, czego tym razem życzy sobie twój zbzikowany pan.

Wtedy Taltybios rozkazał mu przynieść koszyk świętych pomarańczy czy złotych jabłek, jak je niekiedy zowią, z wysp Hesperyd - Praca, o której jużśmy wspominali. Herkules uprzedził Augiasza, że skoro Eurysteus odmówił uznania poprzedniej Pracy za dobrze wykonaną i skoro Augiasz orzekł, że owszem, została wykonana doprawdy znakomicie, Augiasz jest mu winien nagrodę pocieszenia: zadowolony go dziesiątą część trzód Elidy.

Augiasz musiał przystać na to bezwstydną żądanie, acz wcale nie miał zamiaru go spełnić.

Autolikos, Deilejon i Flogios, dawni towarzysze Herkulesa, nie odważyli się otwarcie zarzucić mu zbrodni podobnej do tej za jaką wziął pomstę na Kalaisie i Dzetesie: mianowicie opuścił ich był złośliwie wiele lat temu w kraju Paflagonów. Rozpoznawszy ich, powitał tak serdecznie i tak dobrodusznie poklepał po plecach, że woleli zapomnieć o krzywdzie; i rzeczywiście tak się złożyło, że im oddał poważną przysługę, bo przymusowy pobyt w Synope wzbogacił ich na resztę życia.

Zanim Herkules odszedł, wypytał skrzętnie Echiona, co się stało z Runem, a ponieważ nie dałby się zwieść dwu-

znacznikami, Echion złożył mu obszernie sprawozdanie ze wszystkiego, co się zdarzyło, ale zobowiązał do zachowania tajemnicy poty, aż znów będzie można rozprześć błyszcząca Runo na dziobie Argo. Herkules nie okazał zdziwienia w żadnym punkcie opowieści, lecz gdy usłyszał, jak Medea zadurzyła się w Jazonie, westchnął i niezwykle łagodnie zauważył:

- Biedactwo, żal mi jej! Echionie, przyjacielu, mam dla ciebie zlecenie do przekazania, a w zapłatę weź mój srebrny puchar. Powtórz księżniczce, że jej współczuję równie serdecznie, jak współczułem królowej Lemnos, Hypsipyle. Powiedz, że Jazon obejdzie się z nią nie mniej zdradziecko, niż potraktował Hypsipyle, choć dla niego porzuciła własny dom i lud oraz uczestniczyła w ojco- i bratobójstwie. Zapewnij ją, że skoro on ją opuści, czy to w tym, czy w przyszłym roku, czy za lat dwanaście, może niezawodnie liczyć na Herkulesa z Tyryntu, zarówno aby ją pomścił, jak pocieszył.

Echion przyjął puchar i zobowiązał się przekazać zlecenie, po czym Herkules rozejrzał się wokół rozpromieniony i rzekł: - Drodzy towarzysze, wypróbowani towarzysze, jeśliby który z was potrzebował kiedykolwiek mojej pomocy przeciw wrogom, zawsze jestem na wasze rozkazy.

W drodze powrotnej do Grecji Herkules wstąpił do Efezu, gdzie zastał okręt fenicki na kotwicy i posłał Omfali szypra oraz jego syna w pętach, jako zakładników. Mieli nie być wypuszczeni, dopóki Fenicjanie ich nie wykupią za cenę dwu afrykańskich małp. Omfala często mówiła Herkulesowi, że jej przypomina małpę, więc zdecydował, że powinna dostać parkę, na pociechę podczas jego nieobecności. Ze strachu przed Herkulesem Fenicjanie natychmiast małpy wysłali.

Tu można by wyjaśnić, co się przydarzyło Hylasowi. Nie wytrzymał długo pobytu w kolegium Dzieciolów nad Jeziorem Askańskim. Nie dorównując Herkulesowi męskością,

nie bez trudu mógł zaspokajać wymagania Driope i jej współtowarzyszek, które wszystkie były w nim zakochane i nie pozwalały mu odejść, choć najusilniej prosił. Wpadł w suchoty i umarł mniej więcej wówczas, gdy Argo po raz drugi przepływała przez Bosfor. Driope nie chcąc, aby pogłoski o tym wydarzeniu dotarły do Herkulesa, pochowała go ukradkiem opodal Krynicy Pagaj i opłakiwała bez umiaru. Przez wiele stuleci nimfy Dziecioty wciąż przystrajały jego kurhan kwiatami w rocznicę śmierci. Śpiewały przy tym psalm ku chwale najpiękniejszych po wsze czasy młodzieńców: Adonisa, syna Kinyrasa, którego pokochała Afrodyta; Endymiona, syna Aetliosia, którego pokochała Artemis; Ganimeda, syna Laomedonta, którego pokochał Dzeus; Hiacynta Ojbalidę, którego pokochał Apollo; Chryzypa, syna Pelopsa, którego pokochał Tezeusz; Narcyza, syna Kefizosa, który zakochał się w samym sobie; i Atlantiosa, syna Afrodyty i Hermesa, co był pierwszym hermafrodytą, zaś kochał go cały świat; refren atoli stwierdzał, że żaden z nich nigdy nie był tak piękny, tak uroczy, tak wdzięczny ani tak czuły jak Hylas, syn Teodamasa, kochany przez Herkulesa a także przez nimfy Askanii.

Źródło Pagaj jest prześliczne i nader warte odwiedzin. Okrągłe kamyczki błyszczą niby srebro w przezroczystej wodzie, wszędzie naokół rośnie błękitna trojeść, jasnozielona ruta, pierzasta pietruszka i trawa, która wstrzymuje kroki zapraszając wędrowca do odpoczynku.

Argo była trochę opóźniona, nie tylko z racji trudności, jakie napotkał Argos podczas naprawy okrętu w Teos, gdzie go nie zadowalała jakość dostępnego drzewa, lecz także z powodu igrzysk pogrzebowych, które czuł się w obowiązku urządzić ku czci poległych towarzyszy, synów Wichru Północnego. Tutaj też wzięli na pokład jako pasażerów Telamona, towarzysza Herkulesa, oraz pięciu jego krewniaków

z Ajginy. Telamon był bratem Peleusa, zanim Peleus wszedł przez powtórne narodziny do klanu Myrmidonów, i miał z nim później wiele do czynienia z okazji śmierci ich przybranego brata Fokosa, teraz wszakże spotkali się jak obcy, z wyniosłymi minami.

Następnie zawinęli do słynącego z wełny Miletu, gdzie Erginos spotkał się z gorącym przyjęciem rodziny i z trudem mu przyszło oderwać się od nich, aby podjąć podróż. Z Miletu pożeglowali ku kwietnemu Samos, ukochanej ojczyźnie Małego Ankajosa, stamtąd zaś do Leros, o którym powiadają: „Wszyscy Leryjczycy są źli, wszyscy co do jednego - wszyscy oprócz Proklesa, ale Prokles to także Leryjczyk”. Kim wszakże był ten Prokles, nikt już nie pamięta. Stamtąd popłynęli na Cyklady, odwiedzając najpierw Naksos, najszcześniejszą z wysp Morza Egejskiego; potem Delos - wyspę najświętszą, gdzie uczcili darami oraz tańcem Apollina i Artemidę; wreszcie Seryfos, znaną z osełek do noży, gdzie niegdyś morze wyrzuciło na brzeg Perseusza z matką Danae, w skrzyni, którą król Akryzjos powierzył burzliwym falom - tutaj wysadzili Telamona oraz jego krewnych. Lecz omijali masyw grecki, dążąc od wyspy do wyspy - na Kiterę, Sfakterię (blisko piaszczystego Pylos, ojczyzny Peryklimenosa), Dzakyntos, Itakę, Korkyrę - na żadnej nie bawiąc długo.

Pogoda była dobra, wiatry słabe i nic szczególnego nie przytrafiło się Argonautom na tych znajomych wodach. Krótko mówiąc, dopchali się w górę wybrzeża Ilirii, wstrzymywani przez przeciwne wiatry, aż na sześćdziesiąty pierwszy dzień, odkąd opuścili ujście Danuby, ujrzeni Ajają, miasto Kirke, które leży na skalistej wyspie fallicznego kształtu, sto osiemdziesiąt stadiów na południo-zachód od istriańskiego portu Pola. Nazwano je Ajają, ponieważ odmiana hiacynthów, jakie tu rosną w wielkiej obfitości, nosi to imię, po-

chodne od lamentu, wypisane na płatkach przez samą Trójboginię.

Ku swej ucieście Argonauci zastali Jazona, Medeę, Atalantę, Meleagra i Melaniona już przybyłych do Ajai po nader szybkiej i uciążliwej podróży, a Runo nadal w ich rękach. Połączonych tedy na nowo Argonautów było trzydzieścioro troje (nie licząc Medei) mimo utraty Ifitosa, Orfeusza, Kalaisa i Dzetesa.

Krogulczonosa, sokolooka stara Kirke o wystającej brodzie i przygarbionych plecach powitała drużynę Jazona z nieprzyjaznym uśmiechem, gdy w czólnie rybackim przeprawiali się z Poli na jej wyspę; ich wizytę bowiem poprzedniej nocy zapowiedział jej sen, skąpany w powodzi krwi. Lecz prawa gościnności kazały wpuścić ich do Ajai. Właśnie zesłała na brzeg morza w płóciennej nocnej koszuli wykapać się w słonej wodzie, a ponieważ byli pierwszymi ludźmi, jakich potem spotkała, oświadczyła im bez żadnych wstępnych powitań, że krew spływała strugami po ścianach i posadzkach jej domu i że w jej szafce z lekami wybuchnął nagły ogień, który szybko ugasila tą krwią.

Nic na to nie odrzekli, tylko podążyli za ociekającą wodą kapłanką do pałacu. Szła tyłem, przyzywając ich palcem. Gdy ich zaprosiła, by usiedli na krzesłach z polerowanego brązu, tylko Meleager skorzystał z jej uprzejmości i, dziękując w imieniu wszystkich, wyjawiał swoje imię i ród; pozostali potrząsnęli głowami, skierowali się do paleniska, tam usiedli w pyłe, żeby okazać, że są zabójcami i błagalnikami, oraz posypali głowy popiołem i uczernili twarze węglem drzewnym. Od chwili przybycia ani razu nie podnieśli oczu na twarz gospodyni. Kirke zauważyła, że Jazon wetknął w szparę komina miecz, Atalanta zaś oszczep. Nie należeli doprawdy do pospolitych zbrodniarzy: Atalanta powaliła swego królewskiego gospodarza Ajetesu u szczytu jego wła-

nych schodów, a Jazon zamordował zdradziecko Absyrtosa, syna swego gospodarza, zawarłszy z nim wprzódy ugodę.

Ostrzeżona poprzednio we śnie, że gdyby nie dokonała oczyszczenia, jakiego zażądają, wszystkie jej lecznicze zioła, korzenie, kory i glinki straciłyby swoją moc, Kirke natomiast przygotowała ofiarę dla duchów pomordowanych, choć nie poznała dotąd ich imion, a Meleager poradził jej zwracać się do nich jako do „dwóch królewskich jodeł Wschodu” - jodła bowiem jest alfą magicznego alfabetu drzew.

Klasnęła w dłonie, aby przyniesiono czworo prosiąt, którym od razu poderżnęła gardła; potem, jak przystało, polala krwią dłonie czworga błagalników. Służebne Kirke - ze związku Sokołów - odprowadziły Atalantę i Medeę do łaźni dla kobiet, gdzie je obmyły w dziewięciu wodach, zaś krwawe popłuczyny wylały na dworze do jamy w ziemi, dokąd zazwyczaj zwoływano do picia pokrzywdzone duchy. Podobnie Wieprze Kirke odprowadzili Jazona oraz Melaniona do męskiej łaźni i oczyścili ich pracowicie. Sama Kirke lala tymczasem obiady dla pomordowanych i paliła na kominie postne placki pokutne.

Po zakończeniu obrzędu Kirke podeszła do biagalników, znowu przykucniętych naokoło paleniska, podniosła ich za ręce i dwornie powiodła do krzesel, których przyjęcia przedtem odmówili; wszyscy usiedli.

Sama kapłanka usiadła naprzeciw i spytała Medeę: - Kimże jesteś, moja droga, ty, która tak niezwykle przypominasz dziewczę, jakim ongi byłam? Bursztynowy kolor twych oczu spotyka się tylko wśród potomków królewskiego domu w Efirze. I jakżeś dotarła tutaj pod eskortą łysogłowych kapłanów scytyjskich po burzliwym nurcie rzeki Sawy? I kim jest dziewczę lowczyni, twoja towarzyszka niedoli? I kim są twoi dwaj towarzysze niedoli, jeden taki ciemny, zarówno

kolorytem włosów jak cery, drugi taki jasny? I kogóż oznaczają te dwie Alfy królewskie, w których zamordowaniu uczestniczyliście?

Medea odkryła Kirke swoje imię i wyznała wszystko bez niedomówień. Zakończyła tymi słowy: -I doprawdy, ciotko, przybyłam, jak wiesz, na twoje własne wezwanie.

Kirke nie cierpiała swego brata Ajetesa, ponieważ był przyczyną jej wygnania z Efiry. Objęła Medeę i zawołała: -Drogie dziecko, świetnie zrobiłaś! Byłabym rada z twego przyjazdu nawet bez nowin, które przynosisz, a dzięki którym powietrze smakuje niby miód. Wzywałam cię bowiem w ważnej sprawie; dotyczy zaś ona naszej pani, Brimo.

Co to była za sprawa, wyjawiała Medei w cztery oczy. Wiemy jednak, że powierzyła jej pewne dary celem wręczenia najwyższej kapłance Kokalosa w Agrygencie na Sycylii: mianowicie trójnog z brązu, naszyjnik z bursztynowych falusów oraz zapieczętowaną skrzynię. Jazon, nie chcąc rozgniewać Kirke, przyrzekł skierować tam Argo możliwie najszybciej, choć Sycylia leżała daleko na zachód od jego kursu. Medea ofiarowała Kirke topór z zielonego nefrytu: najslabsze jego dotknięcie leczyło ból nerek; ponadto sporo kaukaskich leków i roślin leczniczych, których ciotka potrzebowała i później używała z doskonałym skutkiem. Kirke chętnie zrezygnowała na rzecz Medei z wszelkich praw do Efiry, ponieważ była bezdzietna i nie wybierała się wcale na międzymorze.

Dwórk Kirke stale odwiedzali potajemni wyznawcy starej religii, a zwłaszcza przywódcy zwierzęcych i ptasich bractw. Była ostatnią ocalałą kapłanką, nie licząc tych, co mieszkaly w odległej Galii, na wyspie Hiperborejczyków oraz w Irlandii; ona jedna potrafiła dokonać bolesnego obrzędu, dzięki któremu przywódca zyskiwał nadprzyrodzone siły niezbędne na jego stanowisku i mógł do woli przybierać postać swo-

jego świętego totemu.

Podczas pobytu w Ajai nie wolno było Argonautom kaleczyć i zabijać żadnych stworzeń, na jakie się natknęli; jeśli bowiem na wzgórzu zawył wilk, to prawdopodobnie był to wilkołak; jeśli niedźwiedź wtargnął do sali jadalnej i porwał piernik ze stołu, to na pewno był on czymś wcieleniem. Jaszczurki, sroki i tak dalej, a także skorpiony, chrząszcze i mrówki - wszystkie należało szanować. Pomagali Kirke w jej odpowiedzialnej i zawilej pracy Wieprze, podwładni Bogini Brimo, których towarzystwa wszyscy unikali; nawet najmłodszy z nich miał białe włosy i białe brwi, oczy im lśniły czerwoną barwą śmierci. Kilku z nich było Grekami, inni zaś Neurami, Galami i Celtami. Codzienne porządki w pałacu wykonywały służebne - Sokoły, rodem z Istrii. Ponadto wałęsało się swojsko po pałacu kilka oswojonych stworów nie do określenia, a ich widok zgrozą napełniał Argonautów - dwugłowe czerwone ciele, pasiasty koń, czworonożny kogut oraz zwierzę, co wyglądało na białego osła, lecz na środku czoła stercza! mu ostry róg. Zaś na pięknie strzyżonym trawniku wewnętrznego dziedzińca wrzeszczał i puszył się połyskliwy paw indyjski - skrzekliwy ptak z setką oczu na ogonie, cieszący się głębokim szacunkiem Bogini. Kirke zasięgała jego rady we wszystkich najgorszych trudnościach.

Kapłanka bardzo sobie upodobała czarownika Peryklime-nosa, bowiem - urodzony podczas zaćmienia - rozporządzał mocami magicznymi, jakich mu zazdrościła. Próbowała go namówić, aby u niej został, ale nie chciał opuścić towarzyszy i tęsknił do domu w piaszczystym Pylos. Rozgniewana rzekła doń:

- Jak sobie życzysz. Lecz ostrzegam cię, że niedługo będziesz się radował ojcowizną. Widzę bowiem śmierć, która nadleci z łuku jednego z tych twoich towarzyszy.

Właśnie od Kirke Meleager otrzymał tajemniczy preparat, co miał skłonić Atalantę, aby uległa jego miłości, skoro we właściwej chwili zdoła jej go podać. Obawiał się jedynie, że Atalanta woli Melaniona niż jego, bo Melanion okazywał jej wiele względów; i podczas ich długiej, trudnej, pospiesznej podróży od ujścia Danuby do Ajai, czółnem, żaglówką i rydwanem - naprawdę to Melanion był wodzem wyprawy, on także przemawiał na dworze króla Scytów i na każdym innym dworze czy plemiennym placu obrad: Jazon bowiem, jak przystało zabójcy, w miarę możliwości milczał. Tylko przysięga lojalności, którą Meleager złożył pozostałym Argonautom, wstrzymywała go od zgładzenia Melaniona; lecz zazdrość dniem i nocą kasała jego serce.

Co do Runa, zostało już obmyte w dwóch z siedmiu nakazanych rzek: w Danubie, która wpada do Morza Czarnego, oraz w zimnym, rwącym Tyrros, który wpada do Adriatyku.

Rozdział 42 ARGO

POWTÓRNIE POJMANA

Z rześkim wiatrem żeglowała Argo przez wody Adriatyku, robiąc w jeden dzień aż sześćset trzydzieści, a w następną noc czterysta pięćdziesiąt stadiów. Wyglądała jak zajężdżona mulica, która wraca z długiej drogi ciągnąc za sobą wypozerowany wózek i nagle pojmując, że już blisko do domu pana, stawia uszy i puszcza się chyżym klusem; naprężając lejce. Już po sześciu dobach osiągnęła Korcyrę, sierpowatą wyspę Feaków. Tam Jazon, ponieważ brakło im wody i żywności, postanowił zawinąć do portu Korcyra, który w otoczeniu sosnowych lasów leży na dolnej krzywiznie sierpa, i złożyć wyrazy uszanowania królowi Alkinoosowi i królowej Arete. Alkinoos był krewnym po kądzieli Koryntczyka Syzyfa. Wywędrował na tę wyspę, kiedy Achaje znieśli kult herosa Azopa, którego kapłanką była jego matka Korcyra. Poślubiwszy Arete, władczynię Feaków, plemienia zagnanego z ładu na wyspę przez klan Cyklopów, Alkinoos założył to miasto i na cześć matki nazwał je Korcyra.

O brzasku Echion wysiadł na brzeg powinszować Alkinoosowi, jako pierwszemu greckiemu monarsze, któremu dano usłyszeć wspaniałą nowinę. Sławni Argonauty dokonali bezpiecznie swej boskiej i nader głośnej misji: po wielu groźnych przygodach dotarli wreszcie do kolchidzkiej Ai i namówili tam króla Ajetesa, aby im odstąpił Runo; żeglując w sławie do domu i opływając Grecję oczyszcili się w Ajai

(jeden czy dwu spośród nich) z odrobiny krwi, jaką byli zmuszeni przelać po drodze. Teraz pozostało im tylko zwrócić Runo lafistiańskiemu Dzeusowi, dla którego znieśli najstraszliwsze cierpienia. Ponadto, oświadczył Alkinoosowi Echion, na pokładzie znajduje się Medea, córka Ajetesa: jedzie do Grecji domagać się swego korynckiego dziedzictwa. Łatwo sobie wyobrazić, jak ochoczo Alkinoos spieszył, aby godnie powitać swoich gości. Niebawem na tronowych krzesłach zasiedli do obiadu, czysto wykąpani i namaszczeni, głowy uwieńczywszy mirtem, z rozpostartymi na kolanach ciepłymi haftowanymi szalami. Ściany sali były pomalowane akwamaryną, a tu i ówdzie, pojedynczo i stadami, pływały po nich ryby stu możliwych rodzajów; wśród nich, wypuszczając bąbelki, nurkowały jak żywe delfiny; zaś na dnie morza wyrysowano muszle. Za każdym krzesłem stał piedestał uwieńczony naturalnych rozmiarów posągami chłopca z malowanego drzewa, okrytego od stóp do głów złotą szatą. Gdy wieczór zapadł, każdemu ze złożonych chłopców wokół stołu wetknięto w dłoń płonąca pochodnię. Z obu stron wejścia przysiadły święte psy z brązu, lemnijskiej roboty, między którymi niebezpiecznie było przechodzić złoczyńcom; drzwi tylnych używano więc daleko częściej. Pałac w istocie należał do najbogatszych i najlepiej urządzonych w Grecji, ponieważ Feakowie parali się handlem morskim i dzierżyli prym w przewozie towarów na Morzu Adriatyckim.

Jazon poufnie pomówił z Alkinoosem, strojnym w szaty aż sztywne od złotych nici, zwierając mu się z kłopotu: w Kolchidzie, natchniony przez Atenę czy jakieś inne bóstwo, oznajmił Ajetesowi, że Koryntczycy z powodu zarazy na bydło oraz plagi węzów zapraszają go, by albo wrócił im panować, albo wysłał w tym celu jedno ze swych dzieci. Medea przybywa na to zmyślane zaproszenie, a jemu teraz honor

nakazuje wprowadzić ją na tron Efiry; jest zresztą prawowitą *dziedziczką*, ponieważ jej ojciec, brat Absyrtos i ciotka Kirke zrzekli się wszelkich pretensji na jej korzyść.

Alkinoos wysłuchawszy opowieści Jazona uśmiechnął się dobrotliwie i obiecał zrobić, co w jego mocy, aby mu pomóc; wysłał nawet, jeśli trzeba, parę okrętów zbrojnych do Efiry, dla poparcia roszczeń Medei.

Jazon podziękował mu serdecznie i podjął się w zamian dopilnować, żeby Medea, którą zamierzał poślubić, skoro tylko odda Runo lafistiańskiemu Baranowi, przywróciła kult herosa Azopa. Jednak szanując sympatie swego gospodarza jako Koryntczyka, Jazon pozwolił mu mniemać, że Ajetes i Absyrtos żyją nadal, a także nie zrobił żadnej wzmianki na temat własnej danubijskiej podróży.

Uczta trwała cały dzień w przyjaźni i weselu, a byłaby się może przeciągnęła na całą noc, gdyby, skoro zmrok zaczął zapadać, nie usłyszano na zewnątrz pewnego zamieszania, po czym wbiegł sługa niosąc niepokojące wieści. Otóż do portu zawinęła flotylla ośmiu cudzoziemskich galer wojennych, na oko etiopskich; załogi wysiadły z bronią w rękę, sformowały się w kilka zwartych oddziałów i właśnie zbliżały ku pałacowi.

Alkinoos się nie zaniepokoił, ponieważ, jak tłumaczył Jazonowi nakłaniając go do dalszego ucztowania: - Nigdy nie uczynił Etiopom żadnej krzywdy, o ile mi wiadomo, a oni sami cieszą się opinią ludu sprawiedliwego i miłującego pokój. - Lecz na Jazona poty były ze strachu: odgadł, że znów go przyłapała flota kolchidzka, zaś tym razem Aras, najwyższy admirał, nie da się wziąć na plewy.

Aras wszedł, sam w roli herolda, bo on jeden wśród Kolchów władał greką. Nie przemawiał kwieciste, tylko szorstko i po prostu, jak przystało admirałowi.

- Dostojny panie, jestem Aras, najwyższy admirał floty

kolchidzkiej. Trzy miesiące temu wyruszyłem z Ai nad rzeką Fazis, a leży ona jakieś osiemnaście tysięcy stadiów stąd na wschód. Przez trzydzieści lat król Ajetes, Grek, był moim panem. Teraz został zdradziecko zamordowany przez własnych ziomków.

- Zamordowany? - wykrzyknął Alkinoos. - O mój panie, jakże mi przykro to słyszeć! Obaj, jako malcy, żyliśmy w Efirze.

Zwrócił się pytająco do Jazona, który nic nie rzeki, tylko spojrzał nań obojętnie; a potem do Medei, która cichutko zaczęła płakać.

-Ci moi czcigodni goście - powiedział Alkinoos - nie wspominali o tym smutnym wypadku, choć sami płyną prosto z Kolchidy; bez wątpienia Ajetes umarł niebawem po ich wyjeździe z Ai?

-W cztery godziny później - odparł Aras. - Mój władca zginął wskutek rany zadanej oszczepem przez jedno z nich, ja zaś przybywam oddać całą kompanię w ręce sprawiedliwości. Ci zbrodniarze, wasza dostojność, którzy teraz nadużywają twojej gościnności, znaleźli się w Kolchidzie pod płaszczykiem przyjaźni i pod pozorem pobożnego obowiązku. Gdy tylko się zjawili, ich wódz Jazon namówił jedynaczkę króla Ajetesa, tę tutaj księżniczkę Medeę, aby wykradła Złote Runo Dzeusa ze świątyni herosa Prometeusza i zbiegła z nim. W celu odwrócenia uwagi w momencie ucieczki, popełnili jeszcze świętokradztwo, okastrowali i zaprzęgli w jarzmo święte posągi byków tauryjskich, które stoją w przedsiönku pałacu królewskiego.

-Zaczekaj no chwileczkę - przerwał Alkinoos. - Powiedz mi wpiery, jakie pretensje czy prawa miał heros Prometeusz do Złotego Runa Dzeusa?

-Nie moja w tym głowa, dostojny panie - odparł Aras.

-Runo było w posiadaniu Prometeusza od paru pokoleń.

- A jednak to jest pytanie, które wpływa na wyrok w tej sprawie rzeki Alkinoos. - Sam musisz przyznać: jeśli moi goście udali się do Kolchidy, aby na polecenie Ojca Dzeusa odzyskać skradzioną własność, i jeśli król Ajetes odmówił jej zwrotu, mieli prawo użyć siły... a przynajmniej wolno im teraz tak twierdzić, skoro z powrotem są w Grecji, gdzie rządzi Dzeusowe prawo. A powiedz mi jeszcze: jakim cudem posągi byków tauryjskich mogły się znaleźć w królewskim pałacu w Ai? Czyż wy Kolchowianie nie czcicie Mitry, od wiecznego wroga Byka?

Aras wyjaśnił: - Ajetes zawarł przymierze z dzikimi Taurami i poślubił córkę ich króla; to ona należała, aby umieścić tam posągi byków, ponieważ wraz ze swoją świętą pragnęła oddawać im cześć.

- W takim razie - stwierdził Ajetes - okastrowanie byków wydaje mi się powodem do skargi raczej dla Taurów niż dla Kolchów. Zresztą z twojego zachowania wnoszę, że nie zanadto lubisz zarówno Taurów jak ich boga.

Aras mówił dalej: - Wysłano mnie w pościg za tymi rozbójnikami, aż w pobliżu Długiej Łachy doścignąłem księcia Absyrtosa, jedynego syna Ajetes, który wyruszył był przede mną. Jak należało, uznałem w nim króla. Potem obaj połączyliśmy nasze siły i już niemal przyłapaliśmy zbójcecki okręt w pobliżu Synope, ale wymknął się nam i oddalił na północno-zachód. Król Absyrtos popłynął w ślad za Argo, mnie jednak wysłał wprost do Troi z flotyllą ośmiu okrętów, abym uniemożliwił im próbę ucieczki przez Hellespont; postąpił tak, bo na żadnym krańcu Bosforu nie ma dogodnego portu; Trojanie zresztą są z nami sprzymierzeni. Na parę dni zarzuciłem kotwicę na rzece Skamander pod Troją, aż za pomocą dymnych sygnałów od strony wejścia do Hellespontu doniesiono mi o obecności zbójceckiego okrętu. Podpłynąłem, wszedłem na pokład i przeszukałem Argo, nie znała-

złem wszakże nic godnego uwagi: ani Złotego Runa, ani księżniczki Medeji, ani dziewiczej łowczyni Atalanty, która zadała Ajetesowi cios śmiertelny, ani dowódcy Jazona. Echion, ich herold, powiadomił mnie kłamliwie, że król Absyrtos przyłapał był okręt u ujścia Danuby i po krótkim starciu pokonał załogę. Na miejscu wziął pomstę na Atalancie i Jazonie, twierdził Echion, i pożeglował z powrotem do Kolchidy uwożąc Medeę oraz Runo. Lecz później dowiedziałem się prawdy od posępnej i skrwawionej zjawy mego zamordowanego władcy.

Echion wstał i zwrócił się do króla Alkinoosa: - Protestuję, wasza dostojność. Ten Kolch mógł sobie widzieć zjawę, ale składa umyślnie fałszywe zeznanie co do moich słów. Nie mówiłem nic podobnego, każdy z nas poświadczy. Jeśli wówczas, kiedy w biały dzień przeszukiwał nasz okręt, bogowie odjęli mu wzrok okrywając cudowną mgłą osoby, których wypatrywał, oraz Runo, jakąż winę ja tu ponoszę? Odrzucam jego oskarżenie! - Usiadł z powrotem.

Aras milczał, bo dotąd nie pojmował, w jaki sposób go zmylono. Zdecydował, że musiała to być robota czarownika Peryklimenosa. Alkinoos zwrócił się do Jazona i spytał: - Powiedz mi, mój panie, jak zdołałeś uciec królowi Absyrtosowi?

- Polegając na opiece pięciorga wielkich Olimpijczyków, wasza dostojność - odparł Jazon - zwłaszcza zaś bogini Artemidy, której uroczysko opodal ujścia Koprowego Nurtu syn Ajetesusa usiłował zbezczęścić zdradzieckim morderstwem, zabiłem go mieczem i posiekałem na kawałki. Po jego śmierci księżniczka Medea została prawowitą królową Kolchidy, ponieważ Ajetes nie miał innych następców w linii męskiej. Natychmiast rozkazała szyptom okrętów brata, z których jeden rozbiliśmy w zderzeniu, aby wracali do Kolchidy; oni zaś usłuchali, tak sędzę przynajmniej. Aras także

powinien spełniać jej rozkazy.

Aras, choć zaskoczony i już nie tak pewny siebie, jak kiedy tu wkraczał, powiedział z uporem: - Jestem za stary, żeby się pozwolił! oszukać dwa razy. Niemożliwe, abyście w pojedynkę dali radę dwunastu okrętom, po czym uszli zwycięsko i bez strat. Pewien jestem, że król Absyrtos jeszcze żyje, muszę przeto wykonywać rozkazy, jakie on mi wydał. Muszę przywieźć z powrotem Runo oraz księżniczkę Medeę (o której rękę zabiega Styruś król Albanii), a także muszę porwać lub zabić Jazona i Atalantę.

Alkinoos się wmieszał: - Mężny Arasie, czy się zgodzisz zastosować do mego wyroku, będzie to zaś wyrok bezstronny? W przeciwnym razie możesz wziąć Runo razem z księżniczką Medeą jedynie siłą, w tym wypadku atoli znajdziesz się w wojnie nie tylko ze mną, lecz z całą Grecją.

-Dostojny panie - odrzekł Aras - zastosuję się do twego wyroku, jeśli stwierdzisz przysięgą na boginię Brimo czy He-kate, czy jakimkolwiek zechcesz nazwać ją imieniem, Królową Piekieł, że nie kierują tobą żadne uboczne względy.

-Jestem gotów przysiąc - wykrzyknął Alkinoos - choć zgodnie z wolą Dzeusa jedyną Królową Piekieł, na jakiej imię wolno nam przysięgać, jest Persefona, żona jego brata Hadesa.

-Ja też się zastosuję do twego wyroku, dostojny panie - rzeki Jazon. - Lecz chciałbym cię powiadomić, że królowa Ajai, Kirke, siostra króla Ajetesza, obmyła niedawno tak Medeę, jak i mnie, a także Atalantę z Kalidonu, z krwi, którą-śmy przelali lub której przelewem byliśmy przyczyną: przyjęła nas jako błagalników na swej wyspie nieskromnego kształtu i postąpiła stosownie do ostrzegawczego snu, zesłanego jej przez Boginię, której służy.

-Będę miał na uwadze twoje słowa - powiedział Alkinoos. Następnie zażądał, aby Aras i Jazon razem złożyli przysięgę,

że zastosują się do jego wyroku; ponieważ jednak Aras nie przywiązywał żadnej wagi do Persefony, klęli się na Słońce, bóstwo wspólne dla obu; Augiasz z Elidy odebrał przysięgę. Alkinoos oświadczył: -Jutro w południe z tego tronu wydam sąd. Tymczasem pamiętajcie, proszę, że jesteście moimi gośćmi i obowiązuje was wobec mnie pospolita uprzejmość. Wymagam, abyście nie robili nic niewłaściwego.

Tej nocy wszyscy Argonauci spali razem na pełnym ech krużganku pałacowym, Medea zaś w małej komnatce obok łóżnicy królewskiej. Medea przysłała ukradkiem do Arete i rzekła:

- Siostrzo królowo, miej litość nade mną. Nie pozwól swemu mężowi odsyłać mnie do Ai. Mój ojciec, król Ajetes, nie żyje, tak samo jak mój brat, i to śmieszne, żeby Aras podawał w wątpliwość moją władzę nad Kolchidą. Kocham Jazona i zamierzamy się pobrać, skoro tylko oddamy Runo boskiemu właścicielowi; wtedy zostanę królową Efiry i całego Koryntu, a on będzie moim królem. Mogłabym dzielić z nim tron Kolchidy, gdybym zechciała, albo on ze mną tron Ftiotis; przypuszczam ponadto, że zyskał prawa do tronu Lemnos, jeśli by mu się chciało ich dochodzić. Twój mąż powinien dobrze się zastanowić, zanim wyda parę tak królewską jak my oboje w ręce obcego czarnego barbarzyńcy. Poza tym, jak słyszałaś, cieszymy się opieką wszystkich najważniejszych Olimpijczyków, co więcej zaś samej Trójbogi ni, którą, wiem, czcisz potajemnie bardziej niż kogokolwiek z tamtych. Bądź mi przyjaciółką, Arete, a możesz być pewna, że kiedyś ci odpłacę.

Królowa Arete ucałowała Medeę mówiąc: - Siostrzo królowo, rada poprę twoją sprawę u Alkinoosa. Ja bowiem także miałam surowego ojca, od którego wycierpiałam wiele, oprócz tego jeszcze okrutnego brata, jak i ty, wydaje mi się. I sama jestem na wpół zakochana w Jazonie.

Myślę, że to najurodziwszy mężczyzna, jakiego w życiu widziałam, więc łąco ci uwierzę, jeśli powiesz, że wolałabyś żyć z nim w rybackim szałasie niż z innym w pałacu. Sądzę, że to te jego cudowne włosy. Medea załkała z wdzięczności.

Arete otoczyła ramieniem jej barki i rzekła: - Wierzę, że będziesz z nim bardzo szczęśliwa, bo chociaż Jazon najwi-
doczniej nie należy do ludzi łatwych w pożyciu ani tak bu-
dzących zaufanie jak mój Alkinoos, ty jednak wyraźnie gó-
rujesz nade mną rozumem, dorównujesz mu tedy w tym
związku. Oczywiście, Jazon jest jeszcze miody i w swoim
czasie, nie wątpię, usatkuje się jako sprawiedliwy monar-
cha i troskliwy małżonek. Muszę ci wyznać, że uważam
małżeństwo za wspañiałą instytucję... nie potrafię sobie wy-
obrazić, jak nasze babki radziły sobie, zanim to weszło w
modę, kiedy mężczyźni byli im po prostu przygodnymi
kochankami i nie mogły liczyć na nikogo prócz siebie. My
żony mamy dziś całą istotną władzę, nader mało odpowie-
dzialności i bardzo dużą frajdę. Wielbię potajemnie Trójbogi-
nię, rzecz prosta, lecz nie potrafię udawać, że nie jestem
wdzięczna Dzeusowi, który ją uczynił swoją żoną.

Medea uśmiechnęła się do Arete przez łzy, ta zaś paplała dalej:

- Słodkie dziecko, jakże ci zazdroszczę nocy poślubnej.
Wydaje mi się, że to za ledwie wczoraj mego najdroższego
Alkinoosa i mnie obsypano anyżkiem i jedliśmy konfiturę
z pigwy i całowali się po raz pierwszy pod barwną ślubną ka-
pą, którą moja droga matka dla mnie sporządziła. A jak roz-
kosznie różę pachniały tej nocy! Wierz mi, moja miła, unie-
sienie pierwszego uścisku już nie powraca; jest niezapo-
mniane, lecz niepowtarzalne. Ach, te słodczye trudne do
opisania, jakie los jeszcze chowa dla ciebie w zanadru!

Głos zacnej królowej załamał się ze wzruszenia, a Medea
nie była w stanie wyznać, że w gruncie rzeczy nie ma na ca-

lym świecie istoty nędzniejszej niż ona - pełna nienawiści dla tego, czego najbardziej pragnie; pragnąca tego, czego najbardziej nienawidzi; daleko od domu, zguba własnego rodu i zdrączydni wobec wielkodusznego herosa, którego świątyni była strażniczką. Rzekła tylko:

-Dziękuję ci, siostrze królowo, za dobre życzenia i z całego serca zazdroszczę spokojnego pożycia ze szlachetnym Alkinoosem, acz sama nie mogę się spodziewać, abym kiedy podobnego zakosztowała. Jak bowiem wiesz zapewne, zaprzysiężona kapłanka Bogini obciążona jest kłątą trzeciego oka i dwoistej natury: sama chytrze i krwawo spiskuje przeciwko własnej niewinności, w furii niszczy tych, którzy ją najgoręcej kochają, zaś chcąc zaradzić osamotnieniu otwiera drzwi swego domu łgarzom, słabeuszom i gburom.

-O, dziecko, nie mów tak okropnie - wykrzyknęła Arete - nawet aby odwrócić zawiść bogów czy demonów! Twarz twoja promienieje dobrocią; nie uwierzę, żeś zdolna do złego czynu. Obyś została pobłogosławiona mnóstwem dzieci, co najmniej czworgiem lub pięciorgiem; dzieci wywierają cudownie kojący wpływ na kobiety obdarzone nadmierną inteligencją, a ty mi się taka wydajesz!

-Najzacniejsza Arete - odparła Medea - śmiem się spodziewać, że nie spłynie na mnie podobne błogosławieństwo, choć twierdzę, że jestem równie uczciwą kobietą jak ty. Straszliwa Matka ściga mnie, oładnąwszy moją duszę i czyniąc mnie naczyniem swego nieubłaganego gniewu; nie da mi spokoju, dopóki mnie nie dosięgnie; jestem równie niebezpieczna dla miasta, gdzie mogłabym osiąść, jak dymiąca smolna pochodnia na polu żrałego jęczmienia. Tedy, siostrze królowo, jeśli w dobroci swego serca zdołasz mnie teraz ocalić, będzie to dowód zarówno twojej mądrości jak cnoty, nie próbuj mnie jednak, proszę, namawiać, abym została z tobą bodaj dzień dłużej niż potrzeba.

Rozdział 43

KOLCHOWIE POWTÓRNI WYPROWADZENI W POLE

Tej nocy w łożu z Alkinoosem Arete była czarująca jak rzadko, podrapując delikatnie głowę króla równo opiłowanymi paznokietkami i całując go co chwila.

- Mój szlachetny panie - zapytała - powiedz mi, jaki osąd zamierzasz jutro wydać w sprawie naszego uroczego gościa, księżniczki Medei? Bo doprawdy złamałbyś mi serce, gdy byś ją odesłał i gdyby ją poślubił ten stary łobuz albański, o którym wspominała mi Atalanta. Wyobraź sobie, że on się od urodzenia w ogóle nie kąpał - prawo albańskie wyraźnie zabrania mycia - i robactwo go oblaźło niczym stary ser. Taka piękna dziewczyna jak ona, a do tego taka nieszczęśliwa, i sierota po twoim starym przyjacielu...

Alkinoos udawał, że śpi, ale w tym miejscu nic zdołał się powstrzymać od odpowiedzi: - Po pierwsze, moja droga, nie mogę ci powiedzieć, jaki wydam sąd; bez wątpienia zostanie mi objawiony we śnie. Po drugie zaś, uważam za raczej nie-dorzeczne, abyś próbowała wzbudzić we mnie współczucie dla tej sierotki, której własny kaprys i nieposłuszeństwo stały się bezpośrednią przyczyną śmierci ojca, a być może również brata - choć tego jeszcze jej nie dowiedziono. „Bystrość umysłu” to moje miano i bystrość umysłu leży w mojej naturze.

- Kochany - rzekła Arete - wiem, jakie łagodne z natury

masz serce, choć udajesz, żeś taki surowy. Pewna jestem, że bez względu na okoliczności nigdy byś nie mógł potraktować żadnej z naszych córek tak, jak Ajetes swoją potraktował. Musisz przyznać, że większość ojców jest aż zbyt stanowcza i zazdrosna wobec swoich dzieci. Przypominasz sobie historię Nykteusa, brata słynnego tebańskiego myśliwego Oriona? Usiłował się sprzeciwić małżeństwu swej córki Antiopy z Epopeusem z Sikionu, a skoro zbiegła z kochankiem, naprawdę wyruszył zbrojnie przeciw Sikionowi i setki niewinnych rodów doprowadził do ruiny, w tym także swój własny; i skończył samobójstwem. A potem był ten król Akryzjos z Argos, który swoją córkę Danae zamykał w brązowym sarkofagu; kiedy zaszła w ciążę mimo wszystkich środków ostrożności, w skrzyni wypuścił ją na otwarte morze; lecz urodziła syna, sławnego Perseusza, który go zabił i został założycielem Myken. Jeśli chcesz bardziej współczesnego przykładu, popatrz na naszego sąsiada, Echetosę z Epiru, co osłepił córkę Amfizę za tę zbrodnię, że obdarzyła go wnukiem, a teraz każe jej w lochu mleć żelazne ziarno... czy przypuszczasz, że może mu się w życiu dobrze powodzić? Jeślibyś chciał mnie zapytać, powiem, że Ajetes, choć zapewne w sprawach publicznych rozsądny (przeciwnie niż w domowych), w pełni zasłużył na swój los.

-Ajetes mógł postąpić głupio czy nawet okrutnie, to nie usprawiedliwia nieposłuszeństwa jego córki - odparł Alkinoos - co najwyżej tłumaczy jego śmierć. Podwójne zło, sama wiesz, nie czyni dobra.

-Ale pomyśl - sprzeciwiła się Arete - co nastąpi, jeśli wydasz wyrok na niekorzyść Argonautów. W taki czy inny sposób są spowinowaceni z większością królewskich rodów Grecji i cieszą się poparciem przynajmniej pięciorga Olimpijczyków. Co się tyczy tych Kolchów, mieszkają na końcu świata i jest więcej niż wątpliwe, czy Medea ma w ogóle ja-

kiego krewniaka w linii męskiej, którego gniewu mógłbyś się obawiać wydając omyłkowo łagodny wyrok po jej myśli. Przeciwnie, jej siostrzeńcy, synowie Fryksosa, głęboko jej współczują i sami nakłonili ją do ucieczki.

- Olimpijczycy - rzekł surowo Alkinoos - wypływają czło wieka jak łyżkę zbyt gorącej kaszy, z chwilą gdy postąpi zdradziecko i nikczemnie; a ja nie zamierzam darować zbrodni tylko dlatego, że pozwany akurat okazał się bogaty czy dobrze urodzony i posiada licznych popleczników, albo dlatego że powód przypadkiem daleko mieszka. Dopóki śmierć Absyrtosa nie została udowodniona (jeszcze muszę wysłuchać zeznań w tej sprawie), mam obowiązek uważać go za osobę żyjącą i za stronę zainteresowaną. Jeśli mam być z tobą szczery, nie ufam Jazonowi ani odrobinę: powie dział mi zbyt wiele półprawd i jawnych łgarstw; ten herold Echion jest zanadto wyszczekany; że zaś księżniczka Medea zakochała się w Jazonie, to może tłumaczyć jej postępowanie, ale z pewnością nie racja, abym ja te błędy wybaczał.

Arete na to: - Drogi mój panie, być może masz słuszość jak zwykle, lecz przysięgam, że oka nie zmrużę, dopóki się nie dowiem, jaką decyzję zamierzasz jutro wydać?

-Powtarzam, kochana - odparł, jak umiał najłagodniej -że na razie nie mam pojęcia. Może sen będzie dobrym doradcą.

-Myślę - rzekła Arete gorąco - że liczyć na sny, gdy się komuś nie chce danej sprawy rozstrzygać, to najgłupszy ze sposobów. Może z tego wyniknąć tylko tyle, że po obudzeniu człowiek zapomina o wszystkich istotnych faktach i wydaje wyrok na chybił-trafił. - Wstała z łoża i zaczęła krążyć po pokoju.

-Wracaj, złotko, wracaj! - błagał Alkinoos. - Tak mi było przytulnie w twoich ramionach.

-Wróć - odparła twardo Arete - kiedy mi najogólniej po-

wiesz, jaki sąd zamierzasz jutro ogłosić. Tylko najogólniej, dobrze? Jestem twoją żoną i znieść nie mogę, abym w takiej sytuacji nie wiedziała, co ci chodzi po głowie.

Ponieważ nigdy się dotąd nie kłócili, Alkinoos ustąpił od razu. - No więc - westchnął - zdaje mi się, że mój werdykt z grubsza będzie taki: Ponieważ nie zgadzają się zeznania co do rzekomej śmierci króla Absyrtosa, muszę go nadal traktować jako żywego i legalnego opiekuna siostry, chyba żeby się okazało, iż przeszła pod opiekę Jazona czy kogoś z Greków przez akt małżeństwa - to zaś, o ile wiem, już się mogło w najlepsze odbyć, z całym rytuałem oraz za zgodą jej ojca czy brata. Jeśli już jest mężatką, byłoby z mojej strony jawnym nonsensem pozwolić, aby Aras włókł ją z powrotem przez pół świata dla królewskiego oblubieńca. Lecz jeśli dotąd jest dziewicą, a przypuszczam, że tak, sądząc po jej ubiorze, cóż, musi wracać, choćby ją ten wyrok najbardziej unieszczęśliwiał. Trzeba wymierzyć sprawiedliwość. Co do Runa, kogóż wyznaczono, aby go strzegł? Właśnie Medę, kapłankę świątyni Prometeusza; dokąd podąży strażnik, tam, powiadam, niechaj uda się Runo. Jeśli chodzi o jakikolwiek akt zemsty uknuty przeciw Atalancie z Kalidonu, to już nie moja sprawa; zabronię wszakże wszelkiego krwi przelewu w obrębie mojego państwa pod groźbą wojny.

Arete z powrotem wdrapała się na łożo. - Uważam twój wyrok w tej trudnej sprawie za najrozsądniejszy i najsprawiedliwszy ze wszystkich, o których słyszałam - rzekła. - Śpij teraz, miły mój panie, i obudź się wypoczęty. Nie będę cię więcej turbować. „Cnota” to moje miano i cnota leży w mojej naturze.

Skoro tylko Alkinoos zachrapał, Arete wymknęła się z komnaty i jedną ze służebnych wysłała biegiem po swego osobistego herolda. Kiedy nadszedł, otumaniony ze snu, powiedziała: - Wezwij swego kolegę Echiona. Mam dla niego

dobrą nowinę, z którą nie można zwlekać. On śpi na krużganku.

Herold mrugał na nią niby sowa, ale prysnęła mu w twarz wódą, żeby go rozbudzić. Kiedy wszedł na krużganek po Echiona, nie zastał nikogo. Pognał do portu i przyłapał Argonautów w chwili odbijania od brzegu. Jazon bowiem postanowił porzucić Medeę i samemu uciekać z Runem, traktując to jako swój święty obowiązek.

-Gdzie się wybieracie, moi panowie? - zapytał herold.

-Ależ nigdzie, bracie, nigdzie, - odparł Echion - my tylko zmieniamy miejsce postoju. Nasz druh Koronos z Gyrtanu, znawca pogody jak wszyscy z Bractwa Kruków, wmówił sobie, że wiatr ma się obrócić niebawem na północo--wschód, i po prostu przepływamy zatokę, aby mu dogodzić.

-Moja pani Arete ma dla was nie cierpiące zwłoki dobre wieści rzekł herold - i o ile moje domysły są słuszne, rozsądniej będzie dla was wracać zaraz do pełnego ech krużganka pałacowego, ufając, że liny i kotwice utrzymają z dala od skał ten wasz pyszny i w świecie bywały okręt.

Wrócili zatem niby trzódka owiec, a herold następował im na pięty jak pies pasterza, który nie potrzebuje ujadać ani szczyrzyć zębów, bo sama jego obecność jest dla stada wystarczającym ostrzeżeniem, aby się trzymało właściwej ścieżki.

Echiona zaprowadzono przed królową. Uśmiechnęła się doń łaskawie i rzekła:

-Mądrej głowie dość na słowie, boski heroldzie. O ile twój pan, Jazon, nie poślubi księżniczki Medei przed świętem, wyrok króla wypadnie zapewne nie po ich myśli. Niech się pospieszą.

-Jakże jednak, szlachetna pani - zapytał Echion - może tak ważny związek zostać przyzwoicie zawarty w tak krótkim czasie?

-Jeśli nie zawrzemy go natychmiast - odparła Arete - nigdy nie będzie zawarty. Teraz posłuchaj. Król Alkinoos śpi i nie życzę sobie, aby go niepokoiły dźwięki pieśni weselnych, jest bowiem niewymownie znużony, a jako oddana małżonka muszę dbać o to, by nie zakłócano jego snu. Wyspa Makris u wejścia do naszego portu stanowi najodpowiedniejsze miejsce obchodu. Czy odwiedzałeś kiedy tamtejszą świętą grotę, grotę Pelazgijki Makris? Była ona ostatnią kapłanką Dionizosa z Delf, zanim Apollo zrabował mu świątynię, i w tej właśnie grocie dokonała żywota. Powiedz Jazonowi, że wszystkie zasoby mego gospodarstwa są do dyspozycji jego oraz jego królewskiej narzeczonej. Może rozporządzać moją pałacową orkiestrą, a damy dworu zajmą się oblubienicą, biorąc tyle płótna i poduszek z łabędziego puchu, że wystarczy na najwspanialsze łoże małżeńskie. Jazon bez wątpienia posiada własne przykrycie, ja jednak dostarczę wina i pucharów, i pochodni, i zwierząt na ofiarę, i ciast, i kandyzowanych słodczy, i owoców pigwy - krótko mówiąc w ogóle wszystkiego, czego może potrzebować. Na szczęście moje dworki chodziły tego wieczora w dolinę i przyniosły do domu pełne kosze kwiatów, tak że nie sądzę, aby czegokolwiek zabrakło. Jeśli Absyrtos nie żyje, jak twierdzisz (nie mam powodu ci nie wierzyć), synowie Fryk-sosa są najbliższymi żyjącymi krewnymi Medei po mieczu, mają przeto prawo, wedle nowych ustaw greckich, oddać Jazonowi jej rękę. Przyślę kapłana (mego własnego kapelana pałacowego), który wie doskonale, jakie złożyć ofiary tutejszym patronom małżeństwa; Atalanta zaś może przejednać Artemidę.

-A co z Medeą? - zapytał Echion. - Czy ona się zgadza na takie pośpieszne przygotowania podjęte w jej imieniu?

Królowa Arete odparła: - Pewnie, że Medea by wołała przyzwoicie obchodzone wesele w Jolkos, we własnym do-

mu Jazona, gdzie ós pojazdu, którym przybyła, zostałaaby spalona jak przystoi. Ale lepszy ślub na chybcika i bodaj ukradkiem (jak ona sama powiada) niż żaden.

Jazon wyraził należną wdzięczność królowej Arete i zwoławszy razem towarzyszy błagał ich szeptem, aby ani jej, ani nikomu innemu nie zdradzili, że z nadmiaru ostrożności omal nie stracił tak drogocennego skarbu. Potem zgromadzili cały sprzęt weselny, który im ofiarowała Arete, i zanieśli go na Argo. Damy dworu obiecały, że przybędą nieco później z oblubienicą, ale pałacowi muzykanci z instrumentami wspięli się na pokład; i po paru minutach wiosłowania Argo zawinęła na wysepkę Makris. Tam towarzysze Jazona ułożyli w grocie płyty darni na kształt ślubnego łoża, ustroili wejście festonami bluszczu i wawrzynu oraz rozstawili stoły na kozłach do uczty weselnej. Podczas gdy Atalanta przejednywała Artemidę ofiarą z jałówki - w pełni świadoma, że bogini przeciwna jest małżeństwu i mści się na tych, którzy o niej zapominają - pałacowy kapelan królowej Arete częstował tamtejsze bóstwa, Aristajosa i Auto-noe, postnymi ofiarami z winogron, plastrów miodu, oliwy oraz owczego sera. Bootes z rozkoszą uczestniczył w tej biesiadzie, bo Aristajos nie tylko pierwszy w Grecji robił ser owczy i pierwszy założył sad oliwny, lecz był także pierwszym bartnikiem.

Kapelan i jego pomocnicy odśpiewali pieśń na cześć Aristajosa.

Akolici rozpoczęli od pytania:

Skądś przyniósł oliwną gałąź,
Swoją płodną oliwną gałąź, By ją
szczepić na dzikim pniu?

Kapelan odparł:

Z sąsiedniego przyniosłem sadu
Ową płodną oliwną gałąź, By ją
szczepić na dzikim pniu.

Tamci raz jeszcze zapytali:

A twój sąsiad skąd przyniósł gałąź,
Ową płodną oliwną gałąź,
By ją szczepić na dzikim pniu?

Kapłan powtórnie odpowiedział:

Od innego znowu sąsiada
Przyniósł z sadu oliwną gałąź, By
ją szczepić na dzikim pniu.

Pomocnicy coraz energiczniej dopytywali, z czyjego sadu
pochodzi ta płodna gałąź; lecz kapłan dziewięciokrotnie od-
syłał ich jej śladem od sąsiada do sąsiada, aby w końcu móc
triumfalnie wyjaśnić:

Z Aristajosowego drzewa
Przyniósł płodną oliwną gałąź, By
ją szczepić na dzikim pniu.

Akolici spytali, skąd Aristajos zdobył to drzewo, i dowie-
dzieli się, że otrzymał je dzięki lasce Wielkiej Bogini. A co
w tym celu robił? O wschodzie księżycy szczepił dziką oliw-
kę na dzikiej oliwce, na drugi rok podobnie okulował gałąź-
kę rosnącego szczepu na jej samej podkładce, zaś na trzeci
rok powtórzył to raz jeszcze, trzykroć o wschodzie księży-
ca wzywając imienia Bogini. Wielka Bogini zaszeleściła
wśród listowia i ostatnia gałązka, którą Aristajos zaszczeplił,

wypuściła kształtne listki słodkiej oliwki i pobłogosławiła go z nadejściem zimy wilgotnym fioletowym owocem.

Bootes uzupełnił piosenkę drugą podobną, własnego układu, zaczynając:

Skąd przywiodłeś pszczeli rój,
Ten brzękliwy miodny rój, Co się
karmi w moim sadzie?

i wyuczył akolitów, aby mu zadawali właściwe pytania. Pierwsza odpowiedź stwierdzała, że rój został wzięty z sąsiedzkiego ula. Potem prześledzono jego drogę od sąsiada do sąsiada, aż się okazało, że pochodzi z ula Aristajosa. Skąd go zdobył sam Aristajos? Bootes odparł z triumfem, że z martwego lamparta, którego ubił na Pelionie, gdy usiłował on napaść jedną ze świętych klaczy Bogini. Aristajos po trzykroć wzgardliwie trącił nogą ścierwo, wzywając imienia Bogini, aż za trzecim razem odpowiedziała grzmo-tem tak donośnym, że ze wszystkich sosen na zboczach posypały się szyszki; pszczoły bzyząc wyfrunęły z rany na grzbiecie lamparta i zbiły się w rój na krzewie głogu.

Tak się kończyła pieśń Bootesa. Żałował tylko, że uczciwość mu nie pozwala pochwalić korkyrańskiego miodu.

Galera feacka przywiozła Medeę. Miała na sobie białe lniane szaty i biały haftowany welon pożyczony od Arete, która także była obecna. Dwanaście dam dworu wyznaczonych na druhnny już ją zanurzyło trzykrotnie w świętym źródle Korkyry. Na ołtarzu, jaki Atalanta wzniosła ku czci Artemis, Medea spaliła kilka pukli swoich jasnych włosów. Dla bogini Brimo, z którą pogodziła się przed wyjazdem z domu Kirke na Ajai (przejednawszy ją ofiarą z czarnej maciory i dziewięciorga prosiąt) spełniła teraz obiatę pełną czarą czystego miodu.

Jazona podobnie skąpali towarzysze w sadzawce zasilanej przez źródło Makris; obleczone go następnie w najlepsze szaty i uwieńczono kwiatami ku czci Runa. Królowa Arete dała Argonautom rzadkie fioletowe i złociste kwiaty, zwane bratkami, jakie hodowała w wysokich glinianych donicach stojących rzędem na jej prywatnym dziedzińcu, i z tego właśnie kwiecica uwili wianek dla Jazona.

Potem synowie Fryksosa oddali Medeę Jazonowi, a on ją ujął za rękę i powiódł ku jaskini, gdzie dwanaście drухen odśpiewało u wejścia weselną pieśń sypiąc przed nimi kwiaty i obrzucając ich pierniczkami w kształcie najrozmaitszych zwierząt fallicznych i ptaków, migdałami osmażonymi w cukrze oraz garściami smacznego anyżku. Sama królowa Arete przyświecała im pochodnią.

W uczcie uczestniczyło trzydziestu trzech Argonautów i tyluż Feaków, lecz ani jeden Kolch prócz synów Fryksosa. Zebrani byli w świetnych humorach i jak wypada, stroili rubaszne żarty, w czym Idas prym wodził; a niebawem na obszernym równym placu przed jaskinią drухny Medei wykonały taniec weselny ku czci bogini Hery, trzymając się za ręce i krążąc wokół nieforemnej hermy kamiennej, którą Argos wyciosał na tę uroczystość; zaś słodka pieśń zaślubin wznosiła się i opadała, podczas gdy Jazon jadł krewetki z rybą dla wzmożenia męskości.

Na koniec Medea i Jazon, dłoń w dłoni, podeszli do posłania w głębi grotu, gdzie zawieszono zasłonę. Królowa Arete wręczyła każdemu z nich smażony owoc pigwy do zjedzenia oraz dojrzałą pigwę do wążania. - Niech usta wasze i nozdrza będą pełne słodyczy - rzekła - o, piękni oblubieńcy!

Medea odwiązała dziewiczą przepaskę, oddała drухnom, aby ją złożyły na ołtarzu Artemis, po czym odwróciła się chcąc spojrzeć na łożo małżeńskie. Wtem zadrzała i zbladła bardziej niż lilia, bo na wonnych Inianych prześcieradłach

i z dala przywiezionych derkach, które Argonauci spiętrzyli na darni, rozpostarte jako przykrycie leżało Złote Runo, a wolałaby była zapomnieć na razie, jak sprytnie je wykradli ze świątyni Prometeusza.

- Nie wzdragaj się, pani, przed tym błogosławionym nakryciem - powiedział Jazon. - Spoczywa tu po to, by nasze wesele stało się tematem pieśni zdumionych i zawistnych potomnych.

Uśmiechnęła się do niego blado i odrzekła drżącymi wargami: Oby nie przyniosło nam nieszczęścia, mój najpiękniejszy! - I mimo woli powtórzyła słowa złowróznej pieśni swego krewniaka, Syzyfa, *Lamentu nad Pazyfae*, którego ją w malignie nauczył Orfeusz:

Runo wspólny nam smutek ozłaca I ta
noc bez księżyca być musi.

Istotnie, tej nocy zabrakło księżyca; a choć Syzyf układając owe strofy co innego miał na myśli, wydawały się teraz równie właściwe, jak złowieszcze.

Jazon dal jej się napić nie rozcieńczonego wina, żeby ją podnieść na duchu, i wreszcie, okrytych Runem, połączyła miłość, zaś przez zasłonę dobiegały hałaśliwe żarty, piosenki i śmiech gości; biały brzask wstał zbyt wcześnie dla obojga.

Rozdział 44

NA SYCYLIĘ I KU POŁUDNIOWI

Tego rana, w pełnym majestacie królewskim, Alkinoos ferował wyrok.

- Moi panowie! - rzeki. - Dzeus Prawodawca natchnął moje serce, abym wam oznajmił jego niezmienną wolę. Biała tym, co się jej sprzeciwią! Oto są słowa Dzeusa: „Księżniczka Medea, o ile została już prawowicie poślubiona Jazonowi synowi Ajzona lub jakimkolwiek innemu Grekowi, może pozostać ze mną; jeśli wszakże nie jest jeszcze zamężna, zabrania się jej czynić cokolwiek w celu odmiany swego stanu i gniewać w ten sposób istotnych władców jej ojczyzny. Co do tak zwanego Złotego Runa, ta zdjęta odzież mego lafistiańskiego Tryka została dawno temu, za moim pozwoleniem, wywieziona do Ai w Kolchidzie i tam powierzona na przechowanie kapłance Prometeusza; a więc powiadam znowu: dokądkolwiek ona się uda, tam niech podąży Runo. Jeśli teraz kapłanka uważa za właściwe oddać Runo, w imię Prometeusza, posągowi, który niegdyś okrywało, macie jej w tym nie przeszkadzać; będąc jednak Panem Wszecrzeczy nie dbam specjalnie o to, co się stanie z pozłacaną błyskotką. Co do dziewiczej lowczyni, Atalanty z Kalidonu, zakazuję jakichkolwiek aktów pomsty na jej osobie w obrębie wszystkich ziem, gdzie włada moje prawo, jest ona bowiem ulubioną służką mojej córki Artemis”.

Aras nie posiadał się z uciechy. Uznał boski wyrok

za sprawiedliwy oraz bezsporny i podkreślił, że skoro Medea mogła zostać prawowicie zaślubiona tylko w wypadku, gdyby uzyskała zgodę swego najbliższego krewniaka po mieczu, czyli Absyrtosa, z sądu Alkinoosa wynika, że musi ona bezzwłocznie wracać do Kolchidy, a Runo wraz z nią.

Królowa Arete wydawała się wcieloną niewinnością, ale jej damy dworu miały niejaki kłopoty ze stłumieniem wesela, zwłaszcza gdy Aras zaczął się droczyć z Jazonem pytając:

-No i cóż, grecki mądralo, co byś sądził o tym nowym obrocie rzeczy?

-Całkiem mi odpowiada - rzekł Jazon łagodnie. - Królowa Kolchidy, Medea, jest moją żoną, a święciliśmy zaślubiny za wspólną zgodą wszystkich jej żyjących krewniaków po mieczu, to znaczy Frontisa, Melaniona, Argiosa i Kitysa-sora, synów Fryksosa. Dziewicza przepaska królowej została jak należy złożona w świątyni korkyryjskiej Artemis, gdzie każdy ją może oglądać.

Na to wszyscy obecni Grecy ryknęli wielkim śmiechem, lecz Kolchowie, oprócz Arasa, zachowali milczenie, niepewni, co Jazon przez to rozumie. Aras wprawdzie nie dowierzał, potem się obruszył. Przypuszczał, oczywiście, że Alkinoos go wywiódł w pole, ale grzeczność nie pozwalała mu oskarżyć gospodarza o dwulicowość. Stał tak przygryzając wargi i bawiąc się ręką miecza, aż Medea podeszła doń miękko i spytała z rozbrajającym uśmiechem:

-Dlaczego tu zwlekasz, Arasiu? Dlaczego natychmiast nie odpływasz do Kolchidy?

-Jeśli twój królewski brat Absyrtos żyje nadal i panuje w Kolchidzie - odparł - zabije mnie, gdy wrócę nie wypełniwszy trzech jego poruczeń. Po cóż miałbym wracać do kraju, tak daleko stąd, tylko po to, by zginąć marnie

na zakończenie podróży? Jeśli jednak zginął, a zaczynam prawie w to wierzyć, bo synowie Fryksosa są uczciwymi ludźmi i nie składaliby fałszywych zeznań w obliczu bóstw małżeństwa, dla których wzniesiście ołtarze... cóż, w takim razie jesteś mi królową i czekam na twoje rozkazy.

Medea uspokajająco położyła mu dłoń na ramieniu i rzekła:

- Szlachetny Arasie, wracaj do Kolchidy, jeśli masz ochotę; a skoro się lękasz stawić czoło gniewowi mego tauryjskiego wuja Persesa, króla Albanii, Styrusa, oraz kolchidzkiej Rady Stanu, czemu nie udasz się na Ajagę, położoną na przeciw Poli u krańców Adriatyku? Tam możesz bezpiecznie zaofiarować swoje usługi siostrze mego ojca, królowej Kirke, co rada wita na swojej wyspie wszystkich wojowników, którzy czczą wiernie Boginię o wielu imionach. Gdybym cię wszakże kiedyś potrzebowała, bądź pewien, że poślę po ciebie. Jedź, Arasie, i powodzenia! Co do mnie, osiadę w Efirze, gdzie zamieszkują dawni poddani mego ojca, i niech sobie Perses dalej zachowa regencję Kolchidy na czas mojej nieobecności... a zdaje się, że doprawdy będzie ona dosyć długa. I nakazuję ci, prawy Arasie, pozwól mojej przyjaciółce Atalancie odejść wolno. To Artemida, nie ona, zabiła mego ojca Ajetesa; Artemida zaś jest boginią, z którą niebezpiecznie zadzierać, jakęś sam widział.

Tak to przekonała Arasa. Pożegnał się z Medeą posłusznie a uroczyście, po czym jego ludzie podążyli w ślad za nim do portu, rozpięli żagle na południową bryzę i niebawem zniknęli za horyzontem. Jazon uczcił odjazd Arasa ofiarami i igryskami, zaś lud okoliczny zbiegł się zewsząd niosąc podarki ślubne dla królewskiej pary: ten jałówkę, tamten plaster miodu, ów gęś utuczoną. Argonauci żalowali, że nie mogą od razu płynąć do Jolkos i stamtąd rozejść się w chwale do własnych grodów i wysp, zanim się pogorszy pogoda:

lecz obietnica Jazona wobec Kirke *kazała* im najpierw zawięzić dary najwyższej kapłance świątyni Kokalosa w Agrygencie na Sycylii.

Piątego dnia pobytu na wyspie pożegnali Feaków, a ci zaprowiantowali okręt i zaopatrzyli go w nowy żagiel oraz osprzęt; i wyruszyli do Kalabrii w Italii. Na rozstanie królowa Arete ofiarowała Medei dwanaście drухen jako orszak, Medea zaś podarowała Arete w zamian kilka swoich najpiękniejszych klejnotów. Wymieniły poza tym leki i amulety: Medea dała Arete mazidion z korzenia mezereum, skuteczne na piersiowe zaziębienia, na jakie wiecznie zapadał Alkinoos; Arete Medei - preparat z cebuli morskiej, co obficie pleni się na Korkyrze, stanowi zaś niezawodną trutkę na myszy i szczury, nie szkodząc innym stworzeniom.

- Mając to w zapasie - rzekła Arete - nie potrzebujesz się lękać żadnej plagi myszy ani szczurów, jakie Apollo mógłby zesłać na ciebie.

Po przyjemnej podróży, wśród delfinów od świtu do zmierzchu rozigranych wokół okrętu, Argonauci wysiedli w kalabryjskiej Leuce, u wierzchołka przylądka Japygijskiego. Zastali tam Kantosa, brata Polifema, którego zostawili byli nad Kianą: wyruszał na poszukiwanie Polifema pragnąc mu oznajmić, że banicja została zeń zdjęta i może wracać do domu, do Larysy. Jazon zaproponował Kantorowi przejazd z powrotem do Grecji, na co tamten przystał ochotnie. Poza tym w Leuce Medea, w podzięce za gościnność okazaną jej przez tubylców, wyuczyła ich kapłanów sztuki zaklinalnia węży, jaka zawędrowała później nad jezioro Fucyńskie do Marsjanów, którzy po dziś dzień mylnie oddają jej cześć boską pod imieniem bogini Angitii.

Teraz Jazon wyznaczył Naupliosa na nawigatora, drogą tą bowiem Nauplios żeglował mnóstwo razy. Dowiózł ich bezpiecznie do Krotonu, gdzie foki wygrzewają się na piasku

przez nikogo nie niepokojone; tu obmyli Runo w trzeciej z siedmiu nakazanych rzek, mianowicie w Ajsaros, która wpada do Morza Jońskiego. Z Krotonu wstępując do Region udali się na Sycylię, do Katany w cieniu Etny; zastali tamtejsze pastwiska i kasztanowe lasy wypalone, a morze aż gęste od pływających kawałków pumeksu, jakie góra onegdaj wypłula. Widzieli już z daleka płomień i dym, ale Medea kazała im się niczego nie lękać. W Katany obmyli też Runo w czwartej z nakazanych rzek, mianowicie w Symaitos, która wpada do Morza Sycylijskiego. Z Katany, przez Heloros i Gelę, pożeglowali do bogatego w wodę Agrygentu, co leży pośrodku południowego wybrzeża Sycylii, na wprost Afryki.

Kiedy zawijali do portu w Agrygencie, bardzo wczesnym rankiem, czuwało tylko trzech Argonautów, to znaczy: Idas, który odbywał wachtę przy rudlu za Długiego Ankajosa, ten bowiem sterował całą noc; Nauplios i Bootes Ateńczyk. Właśnie gdy Argo okrążała mały cypel trzymając się bliżutko lądu, pięćdziesiąt nimf Kokalosa grało na plaży w piłkę. Rzuciły ją sobie nawzajem w rytm piosenki zwanej *Pieśnią Syren*, a suknie, podkasane do pasa dla większej wygody, odsłaniały ich nagie uda. Nauplios i Bootes skromnie zakryli oczy brzegiem opończy, ale Idas, pozbawiony szacunku i wstydu, wrzasnął: - Zmykajcie, ślicznotki, i skryjcie się w mysiej dziurze! Idas, syn Afareusa, patrzy na was.

Bootes, człowiek wielkiej przyzwoitości, skarcił Idasa mówiąc: - Oj, Idasie, Idasie! Patrz lepiej swego kursu! Przez głupotę narażasz życie nas wszystkich!

- Nie więcej niż ty, zbzikowany bartniku Bootesie - odparł Idas - kiedy to w Ai twoje upodobanie do miodu zgubiło naszego drogiego towarzysza Ifitosa, który poległ spiesząc ci na odsiecz.

Słowa te, wypowiedziane głośno, obudziły ducha Ifitosa, a przecież porzuciwszy kurhan grobowy wzniesiony dlań

na ziemiach Apsylajów zakradł się był na Argo, ukryty w koszu z żywnością, szukać pomsty. Linkeus kilkakrotnie już widywał tego ducha, jak po omacku błąkał się od ławy do ławy niepomny własnego imienia i celów. Teraz przypomniał sobie wszystko, wpełzł pod piękną mariandyńską opończę, którą Bootes zakrywał oblicze, i jął mu ćwierkać do ucha:

-Jestem Ifitos, Ifitos, Ifitos, Ifitos, Ifitos!

Bootes zawył wniebogłosy i przesadził burtę, by ujść przed Ifitosem - duch bowiem nie ośmiela się przebyć słonej wody, chyba że łodzią albo na tratwie - i odpłynął, jak mógł najszybciej, ku zachodowi. Nauplios nawoływał go do powrotu, a skoro tamten tylko przyspieszał tempa, zmienił kurs i ruszył za nim. Tymczasem nimfy, bardziej rozbaowane niż dotknięte, wezwały imienia swojej Bogini i natychmiast gęsta mgła osnuła Argo; zmyliwszy w ten sposób wścibskie oko Idasa, w pełnym blasku słońca dalej śpiewały na plaży świętą pieśń. Nauplios tedy wstrzymał okręt w obawie, że najedzie Bootesa. Zbudził Medeę i opowiedział jej, co się zdarzyło. Od razu okrzykiem pozdrowiła nimfy i poprosiła, aby skłoniły Boginię do rozproszenia mgły; co uczyniły dość chętnie, skoro się dowiedziały, kim jest.

Bootes przepadł i nigdy już więcej nie wrócił na pokład Argo. Jednakże nie utonął; w kilka godzin później przygodny statek wyłowił go wyczerpanego, lecz pływającego jeszcze i odwiózł na Lilibajon, najdalszego na zachód przylądka Sytylii. Znalazł tam miód o tylu nadzwyczajnych zaletach, że resztę życia spędził w gościnie w kolegium nimf na górze Eryks. Nie bał się już ducha Ifitosa, z chwilą gdy odrąbał sobie palec wskazujący, żeby go przebłagać, i został ojcem mnóstwa udanych dzieciaków tych nimf, błogosławiąc pecha, co go tu sprowadził.

W Agrygencie Medea doręczyła dary Kirke najwyższej kapłance Kokalosa, która ucałowała ją i pokazała autentycz-

ny posąg Bogini o ruchomych stawach, roboty Dedala. Bardzo długo gawędziły obie w głębi świątyni, podczas gdy Argonauci ucztowali na zewnątrz w cieniu ciężarnych owocem jabłoni. Właśnie wtedy Meleager wkruszył Atalancie lubczyk, który Kirke mu dała, do kubka wody z miodem. Gdyby jej skosztowała, zakochałaby się w nim tak namiętnie, że zapomniałaby o wszelkiej przyzwoitości, a bodaj lojalności wobec Artemis. Lecz bystrooki Linkeus spostrzegł czyn Meleagra i niby przypadkiem wywrócił czarę, tak że lubczyk się zmarnował. Wtedy, odciągając tamtego na stronę, szepnął mu do ucha: - Zaklinam cię, towarzyszu, nie wszczynaj kłótni z Artemis! - Rozkochany Meleager oprzytomniał, lecz nadal dokuczał Atalancie zazdrością i nieprzyjaznym obejściem wobec Melaniona.

Na koniec Argo mogła skierować się ku domowi. Wiatr był przychylny, z zachodu, gdy sunęła wzdłuż południowych brzegów Sycylii, jednak skoro tylko wychyliła się zza przylądka Pachynos, niezwykle gwałtowny wiatr północno-wschodni zakotłował Morze Sycylijskie. Nauplios radził Jazonowi wypuścić okręt z wiatrem i szukać schronienia na Malcie, gdzie jest zaciszny port. Jazon przystał, lecz przez jakąś okropną pomyłkę Długi Ankajos obrał kurs zanadto na wschód i w zapadającym zmierzchu minął Maltę, podczas gdy Linkeus na nieszczęście akurat się zdrzemnął. Niosło ich całą noc, po nieopisanie wzburzonym morzu, pełnych lęku, że każda godzina może się okazać ostatnia. Ranek nie przyniósł ulgi, raczej tylko zwiększył niepokój. Przekonali się, że Argo przecieka, nadwerężona straszliwymi ciosami fal, i Argos zawołał o liny, by ją obwiązać, czego dokonali z wielkim trudem wśród olbrzymich grzywaczy.

Argos rzekł do Naupliosa: - Szpara powstała w tej części okrętu, którąśmy reperowali w Teos; drzewo od razu niezbyt mi się podobało, ale nie można tam było dostać lepsze-

go. Musimy jak najszybciej dobić do brzegu, a tymczasem czerpać wodę, by ratować mile życie, cisnąwszy wprzód za burtę wszystko, co nie jest niezbędne.

Jazon wydał rozkaz, by odciążyć okręt, nikt się atoli nie kwapił rzucać falom na pastwę bogatą broń czy wory złotego piasku. Gdy się wahali, Augiasz wykrzyknął: - Dalej, kamraci, wytoczymy za burtę konwie na wodę. One ważą najwięcej! - Tak też zrobili, zatrzymali tylko odrobinę świeżej wody na swoje potrzeby w złotych dzbankach i srebrnych konewkach.

Były to okropne dni i noce, bo nikt nie usnął ani na мгнienie, zaś dwanaście panien feackich tak straszliwie cierpiało wskutek choroby morskiej, że błagały swoją panią, by w ślad za konwiami wypchnięto je do morza kładąc w ten sposób kres ich niedoli.

Ktoś wreszcie przypomniał sobie misteria na Samotrace i radził wezwać Boginię, aby uciszyła wiatry. Tedy Mopsos spróbował ją przywołać, tak jak go wyuczuli Daktyle, ale w obliczu tylu niewtajemniczonych nie potrafił przytoczyć poprawnej formuły zaklęcia ani nie udało się to nikomu innemu: rzekłbyś, Bogini umyślnie zaćmiła im rozum.

Wtedy Jazon poprosił Medeę, żeby przebłagała Boginię, ale Medea sama była wyczerpana chorobą morską i mogła tylko jęczeć w odpowiedzi. Płynęli więc dalej obok skalistej wysepki Lampeduzy, której wybrzeża lśniły bielą olbrzymich płatów piany; lecz Nauplios mylnie wziął ją za Pantelarię, położoną o dzień żeglugi dalej na północ, i już zupełnie stracił rozeznanie. Teraz runęły na Argo fale jeszcze większe niż poprzednio, pokrywając rdzą oręż Argonautów, niszcząc im odzież i zmuszając do czerpania bez przerwy, aż myśleli, że im grzbiety popękają z wysiłku.

O brzasku trzeciego dnia Meleager wykrzyknął: - Towarzysze, który z was zdoła mi wytłumaczyć, czemu spadło

na nas to nieszczęście? Skoro grzechy, jakieśmy jawnie popełnili, zostały zgładzone przez ofiarę i oczyszczenie, cóż za przyczynę albo sens ma ta niebezpieczna huśtawka?

Kastor wpił oczy w Idasa, oczy niegdyś jasne, teraz zmętniały znużeniem i zaognione od słonych bryzgów. - Tam siedzi winowajca -rzekł - co obraził nimfy Kokalosa i rozgniewał tym Wielką, która włada wiatrami. Gdyby na naszym okręcie zabrakło Idasa, już niebawem sunąłby gładko, rozprute spojenia zamknęłyby się same, wiatry ucichły, a wesoly zimorodek znowu by muskał błękitne fale.

Linkeus odpowiedział za brata, zwracając się do Jazona: -Jazonie, synu Ajzona, słyszałeś, co Kastor mówi? Niepomny na przysięgę lojalności, którą składał nam wszystkim opodal Jolkos i którą ponowii na wyspie Apollina, kiedyśmy tylko wpłynęli na Morze Czarne, ten szaleniec najwyraźniej knuje spisek na życie mego brata Idasa. Usiłuje z racji prywatnej urazy ściągnąć publiczne potępienie na najdzielniejszego męża wśród was. Czemu mamy odmawiać drogiemu Idasowi prawa do niewinnych żartów? Czyż nie zasłużył sobie na to, by mówić, co mu się podoba? Kiedy olbrzymi dzik zabił Idmona wśród trzciny nad rzeką Lykos i skrwawionymi szablami byłby pozbawił życia całą naszą załogę, kto celnie użył dzidy o szerokim ostrzu i powalił bestię? Odpowiedz mi, Peleusie, ty, który owego ranka znajdowałeś się w największym niebezpieczeństwie! Albo kto, kiedyśmy walczyli z Bebrykami, powiódł atak skrajem kotliny i zachodząc wroga z flanki rozbił go w puch? Odpowiedz mi, Długi Ankajosie, ty, który biegłeś dwa kroki za nim? Jeśli dla dobra ogółu należy ulżyć Argo o jednego męża, niechże nim będzie niewdzięczny nicpoń Kastor, którego serce kąsa za wiść, niczym szczur gryzący w kącie piwnicy poczerniały bukłak skórzany.

Linkeus z Idasem złapali za broń, to samo Kastor i Poli-

deukes, i wszyscy czterej usiłowali skoczyć sobie do oczu; lecz okręt rzucał i zataczał się tak gwałtownie, że nie mogli ustać na nogach. Inni Argonauci przytrzymali ich za chitony i rozbroili. Polideukes wszakże zdążył zbliżyć się do Idasa wystarczająco, żeby mu zadać potężny cios w szczękę. Idas wypłuł wybity ząb razem z krwią i rzekł: -Jak się ta podróż skończy, Polideuku, mój złamany ząb zażąda w odwet całej szczęki!

Zaczerwieniony z wściekłości Argos wykrzyknął: - Podróż skończy się tutaj i teraz, bezmóźnie tumany, jeśli natchmiast nie weźmiecie się znowu do czerpania. Odkąd wybuchła ta obląkana kłótnia, przybyło wody na dwa palce.

- To moja wina, Argosie - odezwał się Meleager. - Zawiñem nie wyrażając się dosyć jasno. Nie miałem w ogóle za miaru wzniecać niezgody między dumnymi bliźniakami. Chciałem właściwie zapytać całkiem o co innego, mianowicie, czy burzy i przecieku nie spowodował może jaki błąd ze strony Atalanty z Kalidonu. W Agrygencie, kiedyśmy wy siedli na brzeg, widziałem, jak szła gdzieś w krzaki z Melanionem...

Argos wepchnął mu do ręki brązowy kubek i wrzasnął:

- Czerp wodę, człowieku, i trzymaj swój przeklęty jęzor za zębami, jeśli chcesz jeszcze kiedykolwiek oglądać suchy ląd!

Lecz Atalanta podeszła, siadła obok Meleagra i rzekła półgłosem: - Najdroższy, pozwól mi wyznać, że kocham tylko ciebie, choć mnie dręczysz natręctwem i bezpodstawną zazdrością o poczciwego Melaniona. Widzę twoją rozterkę i nie będę karała cię dłużej. Chodź, kotku, uśmiechnij się do mnie i będziemy czerpali na zmianę.

Meleager się rozplakał i błagał ją o wybaczenie, którego mu udzieliła ze słodyczą. Czerpali wspólnie, ramię w ramię, on nabierał, gdy ona wylewała wodę, on wylewał, gdy ona

nabierała. I znów zapanował spokój na Argo, przerwany - ku ogólnemu zdziwieniu - przez Askalafa, syna Aresa, który głębokim, bardzo pięknym głosem zaśpiewał:

W ostatnią noc rzekł Tracki Ojciec mój:

- Zdejmijcie hełmy, rycerze!

Argo już cieknie, już nie ruszy w bój!

- Zdejmijcie hełmy, rycerze!

Nie groźna jest już wasza krwawa broń,

-Zdejmijcie hełmy, rycerze!

Zielona, chłodna pogrąży was toń,

-Zdejmijcie hełmy, rycerze!

I nie puchary win lemnijskich w garść,

- Zdejmijcie hełmy rycerze!

Ale czerpaki morskiej wody brać!

- Zdejmijcie hełmy, rycerze!

Te trzy zwrotki i następne w tym samym rodzaju dodały Argonautom sił do dalszego czerpania; melodia była z tych, co wpadają w ucho i niełatwo się ich pozbyć. Niebawem opanowali napływ wody. Argos wyszukał szparę, zatkał ją walcami nawoskowanej tkaniny i pozwolił im hołubić nadzieję, że dotrą do brzegu bez szwanku, jeśli tylko wiatr nieco osłabnie.

Rozdział 45

WYZBYCI NADZIEI

Trzeciej nocy ich niedoli, a dziewiątej od wyjazdu z Korkyry, między północą i brzaskiem Linkeus wachtujący na dziobie zawołał: - Rify przed nami! - głosem donośnym, aby wiatr go nie zdołał zagłuszyć. Na to prostoduszny Koro-nos z Gyrtanu odezwał się ze swego miejsca u rufy:

- Lękam się, towarzysze, że nadszedł czas, kiedy pełni smutku musimy się pożegnać, wybacząc sobie nawzajem wszelkie krzywdy i zniewagi, jeśli który chowa jeszcze w sercu ich nienawistne wspomnienie. Pamiętajmy tylko o czynach, jakich dokonaliśmy wspólnie; choćbyśmy bo wiem teraz zginęli, nikt nie śmie zaprzeczyć, że nasza nie zwykła wyprawa się powiodła i że zasłużyliśmy na sławę, co długo nie zblednie. Niestety jednak towarzysze nasi, Idmon i Tyfis, Ifitos, Kalais i Dzetes, ci, którzy padli po drodze, będą uznani za szczęśliwszych niż my. Spaliliśmy pobożnie ich kości i odprawili należne pogrzebowe obrzędy, gdy tymcza sem nasze ciała padną pastwą krabów, pełzających bokiem po pustynnym wybrzeżu Afryki; kto wie zaś, co spotka na sze duchy?

Jednakże czarownik Peryklimenos powstał, opierając się mocnym chwytem lewej ręki na okrężnicy, wyciągnął przed siebie prawą dłoń i tak oto poufale się zwrócił do swego ojca, boga Posejdona:

- Ojcze, jakiegokolwiek inne bóstwa rządząłyby wodami Mo-

rza Czarnego czy obszarem wokół Samotraki, tutaj władasz wyłącznie ty. Czyżbyś zapomniał o trzech mężach, których zaszczytasz mianem swoich synów, a którzy wiosną tego właśnie roku na ziemi Bebryków złożyli ci niebywałą ofiarę całopalną z dwudziestu czerwonych byków bez skazy? Ci sami trzej mężowie znaleźli się na tym okręcie. Ocal ich, błagam, wraz z towarzyszami i wysadź na ląd bez szwanku. Czyniąc to wyrządzisz przysługę swemu starszemu bratu, wszechmocnemu Dzeusowi, bo jego Złote Runo leży zwinęte bezpiecznie w skrytce pod siedzeniem naszego sternika. Jeśli Argo pójdzie na dno, Ojcze, a Runo z nią razem, nie będziesz się mógł tłumaczyć niewiedzą o tym wypadku. Gromowładny rozgniewa się i zażąda zadośćuczynienia, zwłaszcza żeśmy wywalczyli dlań Runo z nieopisanym trudem i ryzykiem. Oto podarek dla ciebie, Ojcze, podarek ode mnie - piękne tesalskie wędzidło i uzda, którym wygrał w kości od Kastora ze Sparty; ty bowiem pierwszy nauczyłeś mnie potrząsać kubkiem z kośćmi tak, aby mi były posłuszne i padały, jak zechcę. Przyjm ten dar i użyj go: okiełznaj swoje bezrozumne zielone rumaki, nie pozwól im cisnąć nas na zgubę na bezlitosne wybrzeża Afryki. Daję, abyś ty dał w zamian.

Nagle ktoś wykrzyknął: - O! - i wskazał palcem w stronę rufy. Bo zdawało się, że Bóg gardzi darem swego syna Peiryklimenosa i uwziął się na ich zgubę. Potwornie wielka fala, grzywacz nad grzywacze, która uniosła się ponad inne niaby śnieżny nawis górski ocieniający zieloną dolinę, potoczyła się ku nim ze straszliwą szybkością. Porwała Argo na barki i uniosła ze sobą. Argonaucci słyszeli ssący zgrzyt morskiego żwiru i w każdej chwili spodziewali się runąć dnem na skalisty brzeg; lecz kiedy grzywacz załamał się z hukiem i cisnął ich naprzód w białej kurzawie piany, nie uczyli w ogóle wstrząsu.

Argo z wolna traciła rozpęd: zupełnie jak by palce boskiej dłoni pochwyciły ją i zatrzymały w miejscu. Ta sama myśl przemknęła przez głowy wszystkich: „Umarliśmy. Tak właśnie jest, kiedy się umrze”.

Pod wpływem tej dziwnej myśli spokojnie posnęli, byli bowiem wyczerpani do ostateczności, a żaden się już nie spodziewał ujrzeć ognistego kręgu Słońca.

Gdy wszakże Jutrzenka różanymi palcami rozsunała szparko zasłonę ciemności, krzyk mewy obudził Małego Ankajosa, który otrząsnął się, wspiął na okrężnicę i rozejrzał dokoła. Argo spoczywała nieruchomo, umoszczona bezpiecznie na wielkiej kępie morszczyzny, nie postradawszy ani kawałka rzeźby rufowej. Zanim pobudził kamratów, by im oznajmić nowinę, Ankajos wziął sondę i przekonał się, że okręt pływa na parustopowej wodzie, ale poza zasięgiem fal, które dalej lamią się gwałtownie o parę strzałów z łuku za rufą.

Z początku nikt nie mógł zrozumieć, co zaszło. Niemniej Peryklimenos wstał przecierając oczy ze snu i mrukliwie podziękował ojcu za to cudowne ocalenie. Wkrótce potem wiatr zaczął ucichać po kilku jeszcze gniewnych podmuchach. W miarę jak słońce wznosiło się wyżej, w miejsce sztormu nastawała martwa cisza, choć morze nadal syczało w uszy Argonautom niby rozzłoszczona gęś. Gdy ochłonęli ze zdumienia i jęli się ciekawie rozglądać, zauważyli, że grzywacz przeniósł Argo nad rzędem raf - z których każda zgruchotałaby ją jak nadgniły orzech laskowy - i w końcu przerzucił przez rozległą wyniosłą lachę do zarosłego morszczyznem jeziora w głębi lądu, o brzegach oszroniałych od soli.

Ktoś zaczął się śmiać z niezwykłości tego wydarzenia i za chwilę rechotał cały okręt. Ale Nauplios ich pohamował.

- Towarzysze - rzekł - wcale nam nie do śmiechu. Głębi-

na przygarnęła już do piersi falę, co nas tu przyniosła, i choć zapewne kosztem wielkiego wysiłku mogliśmy w miesiąc przekopać tunel przez plażę z powrotem do morza, nigdy nie zdołamy dźwignąć Argo poprzez tamte rafy, co stercząc rzędami niczym ławy w zatłoczonej sali, zalegają obszar ładnych paru stajañ. Argo znalazła się w pułapce - wieloryb wyrzucony na ląd - i tu jej kadłub musi leżeć i gnić, a my z nim razem, chyba że jezioro łączy się z morzem jakimś nie znanym przesmykiem.

Jezioro rozpościerało się w głąb lądu aż po horyzont południowy i spory kawał na wschód, ale pas gruntu, który je odcinał od morza, ku wschodowi rozszerzał się stopniowo w szary kamienny płaskowyż; podczas gdy od zachodu, niezbyt daleko, opasywał je długi łańcuch piaszczystych pagórków.

Jazon zapytał Naupliosa: - Gdzie jesteśmy? Co to za jezioro?

- Nic mogę twierdzić na pewno - odparł Nauplios - bom tu jeszcze nigdy nie był. Wielkie jezioro leży w głąb Lądu od Hadrumetum, opodal którego się teraz znajdujemy, wedle mego rozeznania; ale mówiono mi, że leży ono w odległości wielu stajañ od morza, co mnie zbija z tropu. Spróbujmy od razu zepchnąć okręt na głębię i przebyć jezioro. Możliwe, że znajdziemy rzekę wypływającą stąd do morza.

Jak byli znużeni i głodni, Argonauci odwrócili wiosła w dulkach, zdjęli mokre ubranie zostawiając tylko przepaski, zleźli z okrętu i zaczęli go przepychać przez lepkie zielsko. Po paru krokach Argo utknęła na mieliźnie. Cofnęli ją i skierowali w drugą stronę, ale niemal natychmiast osiadła znowu. Morszczyń uniemożliwiał Naupliosowi zorientowanie się, gdzie głębia, gdzie płycizna. Nalegał tedy, by zaprzestali daremnych wysiłków i rozeszli się kołem na wszystkie strony, to on wtedy zobaczy zależnie od ich zanurzenia,

gdzie woda jest najgłębsza. Zrobili tak, i zdołał za pomocą wiosel wytyczyć kręty kanał; po czym zwołał wszystkich i zaczęli pchać Argo tym kanałem, choć kil co chwila zgrzytał na piaszczystym dnie. Lecz kiedy słońce znalazło się wysoko na niebie, posunęli się zaledwie o jakie sto kroków i byli kompletnie wyczerpani.

Jazon zbadał zapasy wody i wina. Wody znalazł trochę ponad galon, wina zaś mniej niż pół galona, by ugasić pragnienie trzydziestu dwu chłopca i czternastu kobiet. Gdy oznajmił tę nowinę Argonautom, na chwilę wszyscy zamilkli. Naplios rzekł:

- Miną ze dwa miesiące albo i lepiej, zanim na tej pustyni spadnie choć kropla deszczu. O ile nie zdołamy znaleźć wyjścia z jeziora, niebawem pomrzemy wszyscy z pragnienia lub wpadniemy w obłąd pijąc słoną wodę.

Na to Erginos z Miletu zwrócił się do Augiasza z Elidy i wrzasnął: - Na ciebie spadnie nasza przedśmiertna klątwa, chciwy złota Augiaszu, i czy wyżyjesz, czy zdechniesz, nasze duchy przez całą wieczność nie przestaną cię dręczyć. Dlaczegoś nam radził wyrzucić za burtę konwie z wodą, a oszczędzić te bezużyteczne wory skarbów? Byłem głupcem wsiadłszy znowu na Argo, skoro podczas podróży z Hellespontu dotknąłem już stopą bruku mego ukochanego Miletu. Czemuż nie udałem chorego, jak zrobił pomysłowy Orfeusz, i nie uniknąłem w ten sposób twego zgubnego towarzystwa, szaleńcze z Elidy? Lękam się, że nigdy więcej nad krętym Meandrem nie będę orał swą drewnianą sochą ani bronował broną cierniową żyznych pól pod jęczmień, gdzie w tłustym czarnoziemiu nie znajdziesz kamieni dość dużych bodaj do strzelania z procy, a pasikonik przygrywa całe lato. Lecz jakiś bóg zaślepił nas wszystkich; powinniśmy byli mieć więcej rozumu i nie słuchać ciebie, ty mięczaku, zwłaszcza po upokorzeniu, jakie ściągnęło na nas twoje

lenistwo na Żurawim Jeziorze.

Augiasz odparł żywo: - Mienisz mnie szaleńcem; ja cię nazwę durniem, durniem w pasiastej opończy. Skąd mogłem wiedzieć, gdzie twój ojciec Posejdon ciśnie nas dla zabawy? Wyraziłem po prostu zgodną opinię załogi, że byłoby nieroztropnie wyzbywać się skarbów, których mogliśmy jeszcze potrzebować. Gdyby nas wyrzuciło na jaki zwyczajny brzeg, moglibyśmy nabyć tyle wody i żywności, ile byśmy zechcieli, za garstkę złotego piasku. I czemu zwalasz na mnie winę? Jazon jest naszym dowódcą. Gdyby kazał cisnąć skarby za burzę, pierwszy bym go posłuchał. Zresztą nie umarliśmy dotychczas. Możliwe, że nasze złoto i srebro odda nam jeszcze usługi. W gruncie rzeczy jestem przekonany, że tak będzie; moje rzetelne serce upewnia mnie, że kres jeszcze nie nadszedł.

Autolikos wtrącił przedziutko: - Okaż ufność swemu rzetelnemu sercu, drogi Augiaszu, sprzedając mi dzienną rację wina i wody za garstkę złotego piasku. Jestem chętnym kupcem.

- To całkiem uczciwa oferta - dodał herold Echion - a ja zapłacę tę samą cenę za twoją jutrzejszą porcję.

Zmusili Augiasza, by uściskiem dłoni przypieczętował tę transakcję, lecz nim dzień dobiegł końca, gorzko tego pożałował; choć bowiem byli nieźle zaopatrzeni w chleb jęczmienny, suszone mięso, miód, marynaty i tak dalej, cokolwiek jedli bez popijania, stawało im kością w gardle. Oliwy został tylko dzbanuszek, a tłuszczu z delfinów ani kropli.

Słońce paliło nic do zniesienia i woda jeziorna, gęsta od soli, wysychając zostawiała na ich skórze biały nalot. Około południa gorący wiatr zamiótł pustynię i ujrzeni czerwone demony piasków roztańczone w zawrotnych spiralach; Idas wyruszył z dzidą przeciw demonom, ale umykały przed nim, aż na koniec wrócił do obozu ze śmiechem

triumfu; wtedy groźnie ruszyły w pościg, unosząc się wysoko nad nim.

Mnóstwo piasku dostało się do żywności Argonautów i zgrzytało im w zębach, gdy usiłowali jeść; lecz dwanaście dziewcząt feackich wcale nie uczestniczyło w posiłku. Stłoczone w łkającą gromadkę leżały rozciągnięte na wznak obok nieczulej Medei, która zażyła środek nasenny. Dyszała ciężko i od czasu do czasu wydawała cichy jęk; raz wybuchnęła namiętnym szeptem: - Przebacz mi, przebacz, Prometeuszu! Miłość i konieczność mnie przymusiły. Dam ci jeszcze zadośćuczynienie. Pewnego dnia odkupię winy!

Niezbyt odświeżeni południowym odpoczynkiem Argonauci dalej przepychali Argo przez morszczyzn i posunęli ją naprzód jeszcze o dwieście kroków, wzdłuż zachodniego brzegu; rozległa mielizna z lewej burty nie pozwalała im skierować okrętu ku środkowi jeziora. Wszyscy robili się coraz bardziej posepni i kłótlivi, tylko jeden Mopsos Lapita pozostał rozmowny, żwawy i wesoły. Kiedy Nauplios doradził, żeby odciążyć okręt, jak tylko się da, właśnie Mopsos wywiązał się z tego zadania.

Przyszedł najpierw do feackich dziewcząt. - Zostawcie waszą panią, drogie dzieci! - zawołał głosem rażnym, ale czułym. - Nie potrzebuje na razie żadnych usług. Jeśli pragniecie jeszcze kiedyś zobaczyć wewnątrz królewskiego pałacu i usiąść na miękkich poduszkach do wrzeciona czy krosien, mając pod ręką czarkę jagód ze śmietaną na złoconym stoliku, ano, w takim razie wstawajcie dzielnie, moje ślicznotki, cała dwunastka społem, i pomóżcie mi teraz!

Sklonił je, żeby zdjęły z siebie wszystko oprócz koszul i na swych delikatnych barkach nosiły na brzeg wielkie ilości zapasów i sprzętu, oraz całą zawartość prywatnych skrytek członków załogi, układając na plaży wszystko po porządku. Biedaczki potykały się pod ciężkim brzemieniem, płąta-

ły w morszczyźnie i chruście i wywracały co chwila, płacząc ze wstydu, gdy spod koszul błyskały im nagie pośladki, a Idas droczył się z nimi; lecz były robotne i okręt uniósł się na wodzie parę stóp, nim jeszcze wykonały zadanie. Mężczyźni zdjęli maszt, żagle, kamienie kotwiczne i w ogóle wszystko, co dla kobiet było za ciężkie do dźwigania, między innymi wory złota, z Synope.

Z trzech opróżnionych skrytek wyłoniły się na światło dzienne sekretne zasoby picia, stanowiące razem dwa razy więcej, niż zostało poprzednio zadeklarowane; Jazon je skonfiskował. Właściciele, to znaczy Peleus, Akastos i Dolopijczyk Eurydamas, wydawali się lekko zażenowani, ale twierdzili, jakoby zapomnieli, że zostało im więcej niż parę łyków, i udawali zadowolonych z odkrycia takiej ilości napoju.

Tej nocy Argonaucci spali na brzegu jeziora i z przyzwyczajenia rozniecili ognisko z suszu, ale brakło im zwierzyny, którą mogliby na nim upiec, ani nie mieli gdzie napełnić świeżą wodą kotła okrętowego, by przyrządzić polewkę z drobnych, ościstych rybek, jakich rękami nałowili w jeziorze. Następny dzień spędzili podobnie do pierwszego, lecz pragnienie i upał zaczęły już się na nich odbijać: jęczeli i postękiwali przy pracy, a późnym popołudniem stwierdzili, że Argo posunęła się zaledwie z pięć stajañ od miejsca, gdzie ją rzuciła fala.

Demony piasku tego dnia nie tańczyły, lecz w oddali dostrzegli fatamorganę: palmy i białe domostwa, i flotyllę trzech okrętów płynących do góry nogami. O zmierzchu feackie dziewczęta zaczęły cichutko popłakiwać; popłakiwały całą noc, bo gdzieś daleko wyl szakał i lękały się, że niezadługo będzie ucztował na ich własnych skurczonych zwłokach.

W południe dnia trzeciego rozdzielono resztkę wina i wody. Niektórzy wychylili swoją porcję jednym haustem, drudzy sączyli ją pomaleńku zwilżając dokładnie usta nabrzmia-

łym językiem; tylko Długi Ankajos w niezwyklej pokorze wylał swoją czarkę na piasek.

- Drogie bóstwo tej odległej krainy! - wykrzyknął. - Kimkolwiek jesteś, przyjm, proszę, z moich rąk tę obiatę, po mnie, jak cenny dar ci ofiaruję. Daję w swojej nędzy; ze chciej dać w zamian ze swej obfitości!

Paru innych poczuło się w obowiązku zrobić to samo, wśród nich Jazon, dowódca wyprawy. Ale Jazon, który już wylupiał własną porcję, wylał czystą wodę, odstawioną na bok dla Medei, żeby wypić, kiedy się obudzi; postąpił tak nie z braku życzliwości dla niej, tylko dlatego, że pełny kubek mógł łatwo przywieść towarzyszy do zbrodni.

Wieczorem udręczeni i milkliwi opuścili okręt i potykając się zaczęli łązić bez celu po nagiej pustyni. Mopsos nagle ryknął śmiechem i zawołał wesoło:

- Oho, towarzysze, na jakież ponure gęby spogląda Gwiazda Wieczorna! Można by wziąć was za błędne duchy albo za ludność potępionego miasta, w chwili gdy posągi na dziedzińcach świątynnych pokrywa krwawy pot, z sanktuariów dobiegają niewy tłumaczalne poryki, a ożywcze słońce zaćmiewa się powoli. Co wam się stało, na Apollina? Weźcie się w garść, towarzysze, ani Apollo, ani reszta bógów goślawionych Olimpijczyków nie zostawią nas chyba na zgubę, skoro przedtem wyprowadzili cało z tyłu strasznych niebezpieczeństw.

Lecz nie zdołał nikogo podnieść na duchu. Eurydamas Dolopijczyk powiedział do milkliwego Melampusa: - Przypuszczam, że Mopsos pierwszy opuści ten padół. Takie podniecenie stanowi niechybną oznakę nadchodzącej śmierci... omen, na którym bardziej można polegać niż na bezmyślnym ćwierkaniu pliszek, jaskółek, łuszczaków i innych ptasząt.

- W takim razie zazdroszczę mu - odparł Melampus. - Ten, kogo zmoże pragnienie i upał wcześniej niż pozosta-

łych, zyska najlepszy pogrzeb. Obawiam się, że będę miał nieszczęście przeżyć was wszystkich.

Wtem Argonauci, pchnięci jednym odruchem, zbliżyli się i zapatrzili na Runo, które leżało lśniąć łagodnie w gwiezdnyim poblasku. Ze czią dotykali ciężkiej złocistej frędzli i ogromnych złotych rogów. Erginos z Miletu powiedział:

- A jednak kiedy pewnego dnia znajdą tutaj nasze zwłoki, trupy wyschłe i szerniałe od słońca niczym egipskie mumie, znajdą także Runo i z tej racji wspomną nasze wielkie czyny. Urządzą godny pogrzeb, wszystkim pospołu, i kości złożą w jednym grobie... chyba że broń, odzież i odznaki wskażą, kim byliśmy, i zostaniemy przewiezieni na pochówek do ojczystych miast czy na wyspy. Żałuję, że pomstowałem na Orfeusza pomawiając go o udawanie. Cieszę się, że go nie ma z nami, że oszczędzono mu tej niedoli i powrócił do domu, do dzikich Kikonów trackich. Kiedy bowiem usłyszy wieści o naszym Losie od jakiegoś kupca albo wygnańca, czy może od wieszczego ptaka, zapłacze nad nami; nastroi lirę i do jej wtóru wyśpiewa, przez wiele nocy, wielki epos o wyprawie, którąśmy podjęli i odbyli w jego towarzystwie: pięknie ułożone heksametry, co się będą rozlegać po świecie przez tysiąc albo i więcej lat.

Z tymi słowy Erginos zaczął ścisnąć towarzyszy, jednego po drugim, prosząc o wybaczenie wszelkich krzywd, jakie im wyrządził, i udzielając go każdemu, kto tego odeń żądał. Potem pożegnał zebranych i oddalił się na pustynię, by umrzeć w samotności.

Za tym przykładem poszło kilku jego towarzyszy. Tylko Kastor i Polideukes odmawiali uparcie przyjaznego uściśnięcia dłoni Idasowi i Linkeusowi. Argos powłókł się na swoją ukochaną Argo, by skonać na jej pokładzie. A Mop-sos rozniecił wysokie ognisko na brzegu jeziora i wesolo tańcował wokół niego na cześć Apollina. Meleager zaś i Ata-

lanta, z dziwnie radosnym wyrazem twarzy, odeszli trzymając się za ręce w stronę morskiego wybrzeża i zniknęli z oczu tam, gdzie z sykiem rozbijały się drobne fale.

Co do Jazona, został, gdzie był, z Runem po prawej ręce i spokojnie drzemiącą Medeą po lewej. Tuż u jego stóp stłoczyły się feackie dziewczyny dygocząc niby biedne pisklęta, co wypadły z wysokiego gniazda i leżą na kamieniach, porzucone przez rodziców, niezdolne ani znaleźć pożywienia, ani odfrunąć.

Rozdział 46

OCALENIE ARGONAUTÓW

Jazon zakrył głowę opończą i zapadł w głęboki sen, z którego wyrwało go nagle szczególne zjawisko. Trzy koziogio-we niewiasty objęte ramionami ukazały się znikąd, uśmiechnęły do niego łaskawie i przemówiły jednym beczącym głosem:

- Jazonie synu Ajzona, jesteśmy Koziogłową Trójboginią Libii i wysoko cenimy pobożność, jaką okazałeś składając nam pożądaną ofiarę z czystej wody. Twoi towarzysze w swej niewiedzy lali wodę zmieszaną z winem, trujący napój, którego nie jesteśmy zdolne strawić. Niemniej jednak możesz ich powiadomić, że wszyscy oprócz jednego wyjdą cało z tarapatów; to znaczy wszyscy oprócz młodzieńca o rozszczepionym języku; on musi umrzeć tutaj, ponieważ nie lęka się śmierci i ponieważ zamiast nas czci Apollina, i ponieważ bocian przelotny ostrzegł go niegdyś, że w Libii napotka swój kres.

Jazon skromnie odwrócił oczy, kiedy Bogini czy też Boginie mówiły do niego. Potem spytał: - O, moje panie, co pozostali mają uczynić, aby ocaleć?

Bogini, scalona teraz w jedną postać, odrzekła: - Tylko żyć nadzieję. A skoro wreszcie wrócicie do ojczyzny, nie zapominajcie o mnie, jakeście dotąd zapominali. Czy ryknę na was jako lwica, czy zabeczę jako kozica, czy zakwilę jako ptak nocny, czy zarzę pod postacią klaczy, pamiętajcie: je-

stem tą samą, trojąką w jedności, nieprzejednaną Boginią -matką, dziewicą, nimfą - i choćbyście zdołali zwieść nieodpowiedzialnego Ojca Dzeusa, mysiiookiego Apollina, Aresa o przyciętych uszach czy bodaj Igarza z oplataną różdżką, Hermesa, boga heroldów: mnie dotąd nikt nie zdołał podejść, a przynajmniej nie uniknął kary za usiłowanie oszustwa.

W miarę tych słów między nią i Jazonem gęstniała mgła, kiedy zaś zrzędła, Bogini już nie było, on zaś spoglądał w ogromną żółtą tarczę księżycy. Potem usnął znowu, snem cudownej błogości.

Skoro się zbudził, skoczył na równe nogi i zakrzyknął na towarzyszy: - Argonauci, mili Argonauci, jesteście ocaleni! Sama Trójbogini objawiła mi się w widzeniu i wszystkim nam obiecała życie... właściwie wszystkim oprócz jednego!

Świt wstawał nad jeziorem w ognistej glorii zwiastującej jeszcze jeden upalny dzień. Samotny Argonauta, jak się okazało: Melampus, wytknął umęczoną głowę spod zwojów opończy i odezwał się ochrypłym głosem: - Nie przerywaj nam ostatniego snu, Jazonie, bezrozumnym wrzaskiem, śnij swoje sny, jeśli chcesz, lecz nas pozostaw naszym.

Jazon odszedł kawalek dalej i trafił na Linkeusa, którego zbudził opowieścią o swoim śnie. Linkeus zamrugał oczami i rozejrzał się wokół, nie pojmując jeszcze, co Jazon do niego mówi. Wtem zawołał: - Patrz, patrz! Wyciągnij rękę i powiedz mi, co widzisz o trzy palce w prawo od tamtej wydmy?

-Nic nie widzę - odrzekł Jazon.

-Ale ja widzę człowieka na gniadym koniu w galopie!

-krzyczał Linkeus. - Zbliża się ku nam!

Jego głośne słowa zbudziły dziesięciu czy dwunastu innych. Podeszli do nich z błędnym spojrzeniem i zapiaszczo-

nymi włosami. Ani jeden nie mógł dojrzeć jeźdźca. - To mi-
raż - oświadczył smutno Eufemos.

Ale niebawem paru obdarzonych lepszym wzrokiem roz-
różniło obłoczek pyłu w oddali, a potem ukazał się wyraźnie
jeździec i okrzyknął ich w języku, jakiego nikt nie rozumiał.
Nauplios rzekł: - To jest Tryton z plemienia Ansenów, są-
dząc po jego białych szatach oraz oszczepie z czerwonym
kutasem, a także kosmyku włosów nad brwią: Czyżby to do-
prawdy było Jezioro Trytona, daleko na południe od Hadru-
metum?

Echion już zamierzał wystąpić i byłby palnął jeźdźcowi
kwiecistą orację, gdyby go Autolikos nie powstrzymał mó-
wiąc:

- Szlachetny synu Hermesa, nie sądz, że pragnę ci odmó-
wić heroldowskiego przywileju reprezentowania nas
wszystkich. Lecz twoja niesłyszana wymowa przydaje się
tylko wówczas, kiedy ci, do których się zwracasz, rozumie-
ją choć trochę dialekt grecki, pelazgijski czy tracki: marnu-
je się zaś wobec dzikusów. Pozwól raz mnie zabrać głos.
Na Synope nabrałem dużej biegłości w uniwersalnym języ-
ku głuchoniemych.

Postawił na swoim. Podeszedł do jeźdźca, ujął go za prawą
dłoń i uścisnął; potem wykonał pantomimę picia, wskazał
na swoje spękane wargi i opuchnięty język i zaczął niecier-
pliwie przebiegać wzrokiem horyzont.

Tryton rozumiał. Powtórzył tę samą pantomimę picia,
skinął niewyraźnie w stronę pustyni i wyciągnął rękę po po-
darek.

Autolikos kiwnął głową potakująco, Tryton zaś wskazał
trójnóg z brązu, o połączonych nogach i siedzeniu, który le-
żał obok przewrócony; król Alkinoos ofiarował go Jazonowi,
aby ten po powrocie złożył go w Delfach.

Autolikos na migi odmówił rozstania z trójnogiem, lecz

w końcu obiecał, że Tryton go dostanie, skoro tylko zaprowadzi ich do wody. Tryton narysował w powietrzu łuk i trzykrotnie rozpostarł ręce z rozcapierzonymi palcami pokazując, że woda znajduje się w odległości trzech strzałów z łuku. Później wyprostował się na całą wysokość, wypiął pierś, naprężył mięśnie, ryknął jak lew i zaczął walić o skałę wyimaginowaną maczugą. Wreszcie zrobił palcami falisty ruch oznaczający wodę i chciwie się nachylił, niby że pije, wydając równocześnie dźwięk, który najwyraźniej naśladował grecki zwrot: „Na Świąte Wężę!”

Zaskoczeni Argonauci spojrzeli po sobie i jednym głosem wykrzyknęli: - Herkules!

Tryton kiwnął głową i powtórzył: - Herkules - potem łypnął na nich spode łba, znowu z wielkim wigorem zawołał: -Na Świąte Wężę! - i wybuchnął śmiechem.

Pokleпали go po plecach i żwawo ruszyli za nim ku wodzie. Kiedy niebawem do niej dotarli - przezroczy źródł tryskał z różowawej skały - znaleźli wielkie odłamy kamienia rozrzucone wokół po pustyni, odłupane niedawno ciosami jakiegoś potężnego narzędzia, niechybnie spiżem okutej maczugi ich kamrata Herkulesa. Ach, jakże łakomie pili z tego słodkiego, ożywczego źródła!

Potem zaczęli powtarzać jeden drugiemu: - Herkules ocalił nam życie, tak, to Herkules! - Później istotnie dowiedzieli się, że gdy Herkules żeglował na wyspy Hesperyd podczas wyprawy po święte pomarańcze, wiatr wyrzucił go na ląd nie opodal tego właśnie miejsca. Był równie spragniony jak oni, lecz zamiast z rezygnacją oczekiwać śmierci, poszedł w pustynię wężąc za wodą niby lew, skoro zaś uchwycił w powietrzu nikły ślad jej zapachu, zaczął walić maczugą o skałę, aż wypłynął z niej rwący strumień. Teraz już tropy zwierząt zewsząd wiodły ku niemu, a Tryton wymownymi gestami objaśniał, co to były za, zwierzęta: oto

malutki, wielkooki skoczek egipski, szakal, który się żywi padliną, jeżozwierz pokryty chrząszczącymi kolcami, wreszcie dorodne owce berberyjskie.

Autolikos podarkami i obietnicami skłonił Trytona, aby wrócił z nimi do obozowiska. Tam pokazał mu Argo pytając, czy da się ją w jakikolwiek sposób ściągnąć z jeziora z powrotem na morze. Tryton zapewnił ich, że to możliwe, bo o kilkadziesiąt stająń na wschód z jeziora wypływa rzeczka, Argo zaś znajduje się już na krętym kanale, co się z tą rzeczką łączy. Autolikos dał mu brosze i zausznice, które Argonauci chętnie odstąpili, a ponadto przyrzekł piękną czerwoną opończę, jeśli pomoże im się wydostać. Bardzo zadowolony, człeczyna wydal nagle głośny okrzyk, coś pośredniego między gwizdem a wrzaskiem. Natychmiast, jak na zaklęcie, zza niskiego łysego pagórka, odległego o trzy staje, wytknęła podstrzyżone głowy liczna gromada na pół gołych Trytonów, którzy pędem ruszyli w stronę Argonautów.

- Na łapy i ogon Rysia, ależ ze mnie głupiec! - wykrzyknął Linkeus. - Wczoraj w południe widziałem mężczyzn i kobiety przycupniętych na tej górze, lecz wziąłem ich za fatamorganę.

Ci Trytonowie, czyli Ansenowie, byli jaskiniowcami zamieszkałymi w głębokich podziemnych grotach z małymi otworami, na kształt wejścia do lisiej nory, zamiast okien oraz drzwi. Nikt przechodzący przez to wzgórze by nie odgadł, że stoi nad ludnym miastem; są to bowiem ludzie nieśmiali i rzadko się ważą ukazać cudzoziemcom. Ich wódz wiedziony ostrożnością podjechał do obozu Argonautów zupełnie z innej strony i niby z bardzo daleka.

Zarówno Ansenowie jak ich sąsiedzi Machlyjczycy (którzy noszą grzywkę z tyłu, a nie z przodu) czezą Trójboginię na sposób starożytny. Nie praktykują małżeństwa, tylko parzą się z sobą bez wyboru w obrębie określonych stopni po-

krewniństwa; co trzy miesiące zaś, na naradzie szczepu, wszystkich nowo urodzonych chłopców według pokrewiństwa przydziela się pod opiekę tym mężczyznom, do których zdaniem zebranych są najpodobniejsi. Kobiety wykazują wielką niezależność sądu; noszą broń i co roku w zacieklej bitwie pomiędzy sobą rozstrzygają, kto ma zostać kapłanką Księżycy, a żadnemu mężczyźnie nie wolno się wtrącać pod groźbą rozszarpania na kawałki. Dla Ansenów, tak samo jak dla wszystkich ludów nad Podwójną Zatoką, Słońce nie jest dobroczyńcą, lecz bezlitosnym tyranem; przeklinają je co dzień o poranku i obrzucają kamieniami.

Troski Argonautów minęły. Medea ocknęła się nagle z zamroczenia i powiodła feackie dziewczęta z pustymi dzbankami i bukłakami do źródła, skąd po chwili przyniosły je napełnione; i niebawem wszyscy z powrotem nabrali życia i wigoru. Anscnowic wytyczyli dalej kierunek kanału i z ich pomocą Argonauci, złożywszy znowu ładunek na pokład, powoli przepchnęli Argo tym kanałem, ogółem sto osiem stadiów; robiąc około osiemnastu stadiów dziennie, na koniec znaleźli się na głębokiej wodzie, gdzie mogli użyć wiosła. Jazon odpowiednio wynagrodził Trytonów paroma sztukami barwnej materii oraz innymi drobnymi podarkami, a ponadto trójnogiem, Argos wyrzył zaś na nim słowa wdzięczności i przyjaźni dla ich ludu. Trytoni popiskując z uciechy niczym nietoperze porwali trójnog pod ziemię do jakiegoś ukrytego przybytku Koziogłowej Matki, której potrójną postać Argos także na nim odmalował.

Argonauci przeszli w bród na wybrzeże i wzniesli ołtarz na pagórku tuż obok miejsca, gdzie rzeka, nazywana Gabes, wypływa z jeziora. Tam spiętrzyli postne dary dla Koziogłowych Bogiń. Na drugim wszakże ołtarzu złożyli Olimpijczykom w ofierze dwie spaśne owce berberyjskie, jakie Meleager z Idasem dogonili i wzięli żywcem, oraz gazelę, którą

Atalanta zraniła dalekim rzutem oszczepu.

Już z powrotem wsiedli na okręt, wdzięcznie pożegnali Ansenów i odpłynęli, gdy wódz przypomniał sobie o dwornym obyczaju, którego był zaniedbał: popędził galopem wzdłuż rzeki wymachując grudą ziemi. Pragnął, by ją przyjęli jako rękojmię, że ilekroć zechcą odwiedzić jego ojczyznę, będą w niej mile widzianymi gośćmi. Eufemos wciągnął wiosło, wyskoczył za burtę i popłynął odebrać dar, po czym wrócił o jednej ręce nie zmoczywszy go wcale. Potem słony nurt rzeki Gabes pochwycił Argo i poniósł ją szparko ku morzu, po dziesięciu dniach niewoli.

Medea wywróżyła Eufemosowi: - Mężu spod znaku Jaskółki, twoi potomkowie w czwartym pokoleniu będą władcami Afryki dzięki poręce tej bryły ziemi, o ile tylko zdołasz dowieźć ją bezpiecznie do świętego Tajnaron, twojej ojczyzny. Jeśli nie, Afryka musi czekać na plemię Eufemosa aż do siedemnastego pokolenia.

Ale czwarte pokolenie jego rodu, wywodzące się z syna, którego mu urodziła Lamache na Lemnos, miało jednak zostać wyzute z dziedzictwa; bo kiedyś ciemną nocą w drodze powrotnej grzywacz przewalił się nad Argo i rozpuścił grudkę w odrobinę błotnistej wody.

Tak to ocaleli wszyscy Argonauci oprócz Mopsosa Lapity, ten bowiem nie uniknął przepowiedzianego losu. Trzy dni przedtem, w południe, gdy błędził nad jeziorem, olbrzymi cień padł na jego ścieżkę. Podniósłszy wzrok dostrzegł brodatego sępa niebywałych rozmiarów, o zaostzonych skrzydłach i trójkątnym ogonie. Sęp krążył mu nad głową i nawoływał osobliwie błagalnym głosem, i wabił go gdzieś dalej od jeziora uporczywym okrzykiem: „Złoto, złoto!"; spodziewał się (jak można przypuszczać), że go znęci do jakiegoś niedostępnego i bezwodnego zakątka na tym pustkowiu, skoro zaś człowiek skona z pragnienia, będzie do syta uczo-

wał na jego zwłokach. Mopsos łatwo dał się oszukać. Ruszył pędem zagapiony w ptaka, lecz przebiegłszy zaledwie parę kroków nadepnął na ogon czarnego węża, który sennie wylegiwał się na słońcu. Wąż skręcił się i zapuścił zęby w jego kostkę, tuż przy gołeni. Mopsos krzyknął, a kamraci pospieszyli zewsząd zobaczyć, co się dzieje.

Usiadł na ziemi trzymając się za skaleczoną nogę i powiedział: - Żegnajcie, drodzy przyjaciele. Ptak przybiecał mi złoto, jeśli pójdę za nim. Teraz muszę umierać, lecz nie odczuwam zbytniego bólu. Sprawcie mi ładny pogrzeb i po śmierci nie mówcie o mnie źle. - Tymczasem paraliżująca trucizna rozeszła się szybko po całym ciele, mgła przysłoniła mu oczy i osunął się na wznak.

Pod upalnym słońcem Libii trup szybko się psuje; jad węża w członkach Mopsosa spowodował rozkład zwłok po prostu w oczach jego towarzyszy; włosy zaczęły wypadać. Prędko pożyczili łopaty od Ansenów i wykopali głęboki grób, podczas gdy nieboszczyk skwierczał na stosie, jaki przedtem ułożyli i podpalili. Skoro wszystko spłonęło, usypali kurhan nad jego kośćmi i trzykroć obeszl go wkóło z żalnym lamentem, wrywając sobie włosy garściami; a bezwstydnym sęp krążył nad nimi i skrzeczał, pozbawiony spodziewanej strawy.

Rozdział 47

POWRÓT ARGO

Pod koniec roku niebezpiecznie było podejmować podróż zakrojoną na dłużej niż dwa miesiące, lecz wiatry i pogoda okazały się nadzwyczaj przyjazne począwszy od dnia, kiedy Argonauci wypłynęli rzeką Gabes na Morze Libijskie, aż do momentu, gdy na koniec wylądowali w Pagazie. W ciągu przewlekłej żeglugi dokoła brzegów Podwójnej Syrty na żadnym miejscu postoju nie marudzili więcej, niż było konieczne; nie znalazłbys bowiem ani jednego ciekawego miasta czy innego obiektu na calutkim obszarze - nawet głośne osiedle Oja nie zasługiwało na zwiedzanie. Ziemie te należały do dzikusów nie mniej osobliwych niż ci, których widzieli na wschodnim wybrzeżu Morza Czarnego.

Wpierw, po kolei, odwiedzili Lotofagów, leniwych mieszkańców dużej skalistej wyspy Meninks, gdzie Argonauci wyszli na brzeg po wodę. Ci zjadacze lotosu, jak wskazuje ich miano, żyją głównie słodkimi jagodami rozłożystego srebrnolistnego lotosu czyli jujuby, co krzewi się bujnie w każdej szczelinie skalnej czy zacisznym zakątku. Hodują ponadto stada owiec, na mleko i weinę, lecz spożywanie pieczonej baraniny uważają za obrzydliwość, gorszą od ludożerstwa. Z jagód lotosu pędzą wino takiej mocy, że, jak powiadają, szkodliwie osłabia pamięć tych, co je piją: już po paru łykach zapominają imion przyjaciół, krewnych, a nawet błogosławionych bóstw. Na Meninks Argonauci znaleźli do-

brą wodę i skosztowali jagód lotosu zapiekanych w słodkim cieście; nie chcieli jednakże tknąć wina, bo ich Nauplios przed nim ostrzegał. Oduczyli się wreszcie ściągać na siebie kłopoty dzięki pochopnym eksperymentom.

Następnie Argo przybyła do kraju Lindanów pasterzy, koźlarzy i rybaków łowiących tuńczyki; także się karmiła lotosem, ale nie pędzą z niego wina. Tu po raz pierwszy Argonauci ujrzeli, jak rosną palmy daktylowe, niczym wysokie kolumny o pierzastych wierzchołkach, i spróbowali lepkich żółtawych owoców, co dojrzewają tak powoli. Kobiety tamtejsze noszą na kostkach nóg tyle płóciennych opasek, ile razy obcowały z mężczyzną, i są płcią dominującą, jako strażniczki studzien. Argonautom, których wysłano po wodę, nie chciały użyczyć ani bukłaka, póki się z nimi nie przespalili i póki każdy nie dostarczył swojej oblubienicy kawałka płótna na opaskę. Niewiasty były urodziwe, choć mocno brązowego koloru, i Argonauci pod wodzą Echiona radzi użyczyli im tak pożądaną przyjemności. Mężczyźni nie objawili zazdrości, tylko nieprzystojne zaciekawienie, i za nic nie chcieli się stamtąd oddalić; jednakże na prośbę Echiona kobiety zmusiły ich, żeby sobie poszli i wzięli morską kąpiel.

Brzeg zatoki, który teraz mijali, był płaski, piaszczysty i nijaki; rzadko gdzie można było dostrzec odrobinę zieleni. Siódmego dnia zawinęli do Oi, pośrodku Podwójnej Zatoki. Okazało się, że to raczej obozowisko niż miasto. Przestronny port, chroniony przez rafy przed gniewem wiatru północno-wschodniego, służy greckim kupcom, co przybywają po miejscowe produkty, a mianowicie strusie pióra, gąbki i ziele benzoesu (wyśmienita przyprawa; mogą tu niekiedy nabyć kość słoniową oraz inne obce towary, przywożone przez karawany egipskie. Karawany naciągają zimową porą, traktem, łączącym liczne oazy w głębi łądu, który tutaj

się kończy, a wracają o wczesnej wiosnie. Atoli, ponieważ tegoroczny sezon kupiecki już się skończył, Argonauci zastali w Oi wyłącznie tubylczych Makajów i ani jednego Greka czy Egipcjanina. Makajowie zapuszczają kosmyk włosów na samym czubku głowy, resztę zaś gołą. Czczą strusie i mieszkają w skórzanych namiotach.

W Oi Jazon obmył Runo w piątej z siedmiu nakazanych rzek, wąskiej Kynips, która wpada do Morza Libijskiego. Jego towarzysze zakupili ponadto ogromne greckie konwie na wodę i napełnili je w tym samym strumieniu.

Za Oją jeszcze przez dwa dni żeglowali wzdłuż dziedziny Makajów, a ku wieczorowi drugiego dnia dotarli do miejsca, co z daleka wydawało się trojgiem wysp; były to trzy urwiska skalnego cypla, upierzone palmami. Głębiej zobaczyli stado pasących się owiec, które wzbudziły w Argonautach nieposkromiony apetyt na pieczeń baranią. Trzej Synopijczycy, a z nimi Idas, Linkeus i brat Polifema, Kantos, wysłani przez Jazona, od razu poszli kupić od pasterzy dziesięć owieczek albo skopów - mniej by im nie wystarczyło. Dogonili stado o zmierzchu, lecz Makaje, odrzucając proponowane dary, odmówili sprzedaży bodaj jednej sztuki. W wynikłej stąd potyczce niebywale zwinni pastusi spisali się nad wyraz mężnie, we czwórkę przeciw sześciu; i zanim Idas ich zdążył po kolei nadziać na swoją dzidę o szerokim ostrzu, przywódca tamtych ugodził Kantosa kamieniem z procy, miotnąwszy go z wielką siłą i bardzo celnie, tak że trafił prosto w skroń i zgruchotał czaszkę.

Zmartwieni zabrali Kantosa i pochowali go na morskim brzegu, tańcząc zbrojno dokoła stosu i rwąc włosy z głowy. Co więcej, usypali nad jego kośćmi olbrzymi kopiec z białych głazów, tak by żeglarze przyszłych wieków mogli opodał wstrzymywać okręty i lać obiaty dla niego, Sami wreszcie nie czuli obawy przed duchem Kantosa; do syta ugasił

pragnienie krwią czterech adwersarzy a ponadto setki owiec, które choć chude, dosyć Argonautom smakowały. Objedli się pieczeni baraniej w sosie jęczmiennym i benzoesowym, jaki umiały przyrządzić feackie dziewczęta.

Następnie trafili na zalewy, słone mokradła i ruchome piaski, rozległe na bez mała tysiąc stadiów. Ta część zatoki ma wygląd osobliwie bezładny: ani to ląd stały, ani ustępliwe morze. Niektórzy poeci utrzymują, że podczas tworzenia świata uwagę bogini Eurynome zajęła na chwilę rogata żmija, którą niechcący powołała była do życia, pozostawiła więc Syrtę nieukończoną. Nauplios trzymał Argo z dala od tych zdradzieckich wybrzeży.

Potem przybyli do kraju śniadych Psyllów, którzy mają odwagę jeść węże i jaszczurki, a nawet, według tego, co mówił Nauplios, są odporni na jad rogatej żmii. Nauplios twierdził, że jeśli przypadkiem ich dziecko zostanie ukąszone przez tę żmiję i umrze, jego matka porzuca zwłoki na pustyni bez pochówku, bo to widać wyrodek, a nie prawdziwy Psyll. Medea wykpiła tę opowieść tłumacząc, że Psyllowie nie są bardziej niż inne ludy odporni na jad węży, tyle tylko, że potrafią je zaklinać oraz nacierają się sokiem odstrasżającym wszelkie gady. Oświadczyła, że podczas publicznych pokazów, kiedy Psyllowie sami zachęcają do ukąszeń wielkie okularniki, bez wątpienia oszukują widzów usuwając przedtem kły jadowe żmij przez gałganki, które im się wtyka pomiędzy zęby. Co do spożywania mięsa węzów, orzekła, nic w tym dziwnego, nie jest ono bowiem trujące, najwyżej niesmaczne, twarde i cuchnie. Argonaucci tedy darowali sobie odwiedziny u Psyllów, których dotąd mieli za wielką osobliwość. Płynęli dalej obok czerwonych urwisk i przepłatających je plaż o białym piasku, zamkniętych w głębi jednostajnymi, bezdrzewnymi pagórkami; porastała je przywiedła trawa. Od czasu do czasu mignęła im gazela, ale po-

za tym nie dostrzegli żadnych większych czworonogów.

Wreszcie znaleźli się na ziemiach Nasamonów, którzy zajmują mniej podmokle wybrzeża Wschodniej Zatoki. Nasamonowie różnią się od plemion żyjących dalej na zachód, czężą bowiem swego rodzaju Boga Ojca i uznają swego rodzaju małżeństwo. Mężczyźni wszakże nie strzegą zazdrośnie czci swoich kobiet; mąż pozwala weselnym gościom korzystać z wdzięków oblubienicy po kolei, wedle dostojęstwa, o ile tylko każdy przyniesie jej odpowiedni prezent ślubny. Bogacz posiada kilka żon; lecz ubogi, którego nie stać bodaj na jedną, odwiedza wszystkie wesela, nie jest przeto pozbawiony naturalnych uciech miłosnych. Jednakże Argonauci spotkali bardzo niewielu członków tego licznego plemienia, bo większość, dorocznym zwyczajem, spędzała lato w oazach palm daktylowych, rozsianych na pustynnym obszarze Libii niczym cętki na skórze lamparta; mieli powrócić dopiero, gdy deszcze zimowe znowu pokryją nadbrzeżne pagórki trawą i kwieciami, by wypasać tutaj chude krowiny.

Kiedy Argonautom raz jeszcze zabrakło wody i wysiedli na ląd obok znacznego osiedla na wschodnim krańcu zatoki, wódz garstki pozostałych Nasamonów nalegał, aby Echion, który wystąpił naprzód jako herold, zawarł z nim pakt przyjaźni. Nasamon pił wodę ze stulonej dłoni Echiona i sam dał mu się napić z garści. Echion uznał tę metodę zawierania układu za obrzydliwą. Nasamon miał brudne ręce pełne zadrapań, woda zaś, czerpana z dołków w piasku opodal plaży, była słonawa i paskudnie zajeżdżała siarką. Echion atoli zachowywał się z nieposzlakowaną dwornością, jak przystoi heroldowi.

Musieli tu czekać, dopóki wiatru zachodniego, co niósł ich tak bystro i tak daleko, nie zastąpi wiatr południowy; odtąd bowiem brzeg zakręcał ku północy. Nasamonowie karmili

ich tymczasem szczodrze, ale potrawy Argonautom wcale nie przypadły do gustu - paski wołowiny suszonej w słońcu i utarta na miazgę szarańcza ze sproszkowanym mlekiem. Szóstego dnia zadał wiatr południowy.

Wkrótce potem z przyjemnością osiągnęli żyzną Kyrenaikę, gdzie na pulchnej glebie rosną bujnie wszelkiego rodzaju drzewa i zioła. Kyrenowie, lud wykształcony i gościnni, rozumiejący nieco po grecku, podejmowali ich życzliwie, głównie dla cudownych opowieści, jakie snuli na temat swoich podróży. Jazon kupił tutaj zapasy na następny odcinek drogi, to znaczy na podróż do Grecji przez Kretę, a i on, i jego towarzysze po raz pierwszy od wyjazdu z Korcyry znów skosztowali świeżego jęczmiennego chleba. Miejsce, skąd ostatecznie odpłynęli, zwało się Darnis i właśnie tam obmyli Runo w szóstej z siedmiu nakazanych rzek, też Darnis, co wpada do Morza Kyrenajskiego. Ten słodkowodny strumień płynie w głębokim wąwozie, którego zbocza porasta dzika oliwka, sosna i cyprys. Znaleźli tu wypielęgowane sady figowe i świeżo zasadzone winnice, a podczas pożegnalnej biesiady Darnowie uwieńczyli ich girlandami kwiatów, nakarmili po dziurki w nosie tłustą wołową pieczenią i z początku nie chcieli żadnej zapłaty; lecz Argonauci wmusili im złoto na upiększenie świątyń.

Z Darnis, przy doskonałej bryzie południowo-wschodniej, dotarli na Kretę o brzasku trzeciego dnia i ocknąwszy się zastali górę Dikte wznoszącą się tuż przed nimi. Zamierzali wysiąść w Hierapytnie, warownym grodzie zbudowanym na płaskim przylądku; lecz najwyższy urzędnik miejski, w hełmie z brązu, brązowym puklerzu oraz brązowych nagołennikach, wlaź na czubek skały opodal miejsca lądowania i krzychał do nich, żeby się zabierali precz, bo okręty miamijskie nie są na Krecie mile widziane. Zbrojni mieszczanie stłoczyli się koło niego pobrzękując orężem i ciskali w Argo

zwirem i kamieniami. Argonauci debatowali, czyby nie napaść Hierapytny i nie wyciąć do nogi wszystkich mieszkańców, ale zwyciężyła rozważa, zwłaszcza gdy Medea ofiarowała się ukarać urzędnika nawet z pewnej odległości.

Cofnęli Argo o strzał z łuku, Medea wdrapała się na dziób. Zarzuciwszy na głowę rąbek fioletowej szaty odprawiała pod nią czary. Słysząc było, jak śpiewa i modli się na przemian, aż wreszcie wytknęła głowę i zrobiła do urzędnika minę tak przeraźliwą, zgrzytając zębami, wywracając oczyma i wywieszając język, że zemdłał ze strachu i spadł z wierzchołka skały, gdzie się był wgramolił. Złamał nogę w trzech miejscach, przeciął sobie główną arterię w kostce i w godzinę wykrwawił się na śmierć; mieszczanie bowiem, w strachu przed Medeą, nie śmieli biec mu na ratunek.

Argonauci powiosłowali na wschód, roześmiani z uciechy, i okrążyli poszarpany wschodni cypel Krety. Następnego dnia o świcie zawinęli do Minoi, której mieszkańcy świetnie znali Argosa, i tam zaopatrzyli się w żywność. Rzeka Minos, wpadająca do Morza Kreteńskiego, z siedmiu nakazanych rzek była ostatnią, gdzie obmyli Runo. Gruntownie oczyszczone, stało się miłe Dzeusowi.

W południe wyruszyli z Minoi i żeglowali całą noc, a wiatr południowy wydymał ich żagiel. Chmury zasnuły niebo i choć morze nie burzyło się zbyt, była to najciemniejsza noc w ciągu całej podróży, bez księżyca ani gwiazd, ani żadnego w ogóle światła. Właśnie wtedy Eufemos utracił świętą grudkę ziemi ofiarowaną mu przez wodza Trytonów, ponieważ około północy okręt nabrał mnóstwo wody. Niebiosa spuściły na nich czarny chaos i nikt nie miał pojęcia, gdzie Argo się znajduje i jakim podąża kursem; lecz ufnie płynęli dalej. O brzasku niebo nagle się rozjaśniło i kiedy pierwsze promienie wschodzącego słońca ozłociły łyse urwiska Anafe, zobaczyli, że jakieś bóstwo przeprawa-

dzilo ich pomyślnie między dwiema skalistymi wysepkami, które leżą o około trzydzieści pięć stajają od jej południowego krańca. Wysiedli na żółty piaszczysty brzeg i rozniecili ognisko z chrustu w nadziei, że albo kupią owieczkę, albo upolują kozę czy inne stworzenie na ofiarę dla Promienistego Apollina. Anafe jednak wówczas nie była zamieszкана ani przez ludzi, ani przez żadne ptaki lub zwierzęta zdatne na ofiarę. Argonauci musieli więc na płonące gałęzie łać obiady z czystej wody, co rozśmieszyło do łez feackie dziewczęta.

Idas powiedział: - Za to, że się z nas naśmiewacie, dam każdej klapsa w przeskromny tyłeczek!

Dziewczyny broniły się rozpalonymi głowniami i garściami piachu wśród powszechnej radości i wielkiego pisku; a Idas po kolei dawał pannom w skórę, choć go za te starania, porządnie poparzyły i omal mu nie zasypały oczu. Pobożni Anafje do dziś co roku ponawiają tę zabawę podczas beźmięsnej ofiary dla Apollina; i na cześć boga nadal się wesoło chłoszcze dziewczęta „ręką Idasa”.

Na tej samej Anafe dzięcioł zaprowadził Medeę do wypróchniałego drzewa, którego pień, dzięki zgrubieniom i guzom, wyraźnie przypominał kształtem tęgawą niewiastę. Medea znała mowę ptaków i za radą dzięcioła poprosiła Argosa, żeby ściął dla niej to drzewo. Usłuchał i za pomocą topora, dziegeciu oraz minii, według jej wskazówek, sporządził z pniaka przerażającą statuę trackiej Artemis, którą zaniósł na brzeg i otuloną w opończę umieścił na pokładzie Argo.

Z Anafe popłynęli wcale nie ku Ajginie, jak utrzymują niektórzy, tylko pomiędzy szczęśliwym Naksos i Paros o białych marmurowych urwiskach; nocą pozostawili Delos za sobą po prawej ręce za konchą rufy. Trzej najgorliwsi czciciele Apollina, Idmon, Ifitos i Mopsos, już w owym czasie nie żyli; w przeciwnym razie na pewno zmusiliby Jazo-

na, aby wsiąść na Delos i cały dzień tańczyć.

Tenos i Andros tak samo pozostawili za rufą i nie spotkała ich żadna więcej przygoda, kiedy żeglując wzdłuż świętego wybrzeża Eubei mijali ziemie Kadmejczyków, potem Aulidę, potem brzeg lokryjski, wreszcie okrążyli płaski i porosły pistacją przylądek Kenajon, gdzie Eubea się kończy; aż po przeszło siedmiu miesiącach od wyjazdu znów się znaleźli na wodach Zatoki Pagazyjskiej i śmiało zstąpili z okrętu na pamiętne piaski wybrzeża.

Rozdział 48

ŚMIERĆ PELIASA

Noc już zapadła; mimo to Jazon zażądał, aby kamraci bezwzględnie rozniecili ognisko z chrustu na opuszczonym wybrzeżu Pagazy, podczas gdy on się wystara o odpowiednie zwierzęta dla Apollina Boga Powrotów w podzięcie za szczęśliwy powrót Argo. Nie mogli się w ogóle doszukać suchego drzewa, ale za radą Argosa włamali się do składu okrętowego i zażegli wysoki płomień sycąc go wiosłami i ławami, jakie tam znaleźli.

Jazon poszedł z Peleusem do tej samej chałupy, skąd niegdyś przynosił wino dla Herkulesa, i głównią miecza zastukał do drzwi. Chłop, który z sierpakiem w ręku wyszedł im otworzyć, na widok gości zamrugał zmieszany, bo go wyrwali z pierwszego snu, najgłębszego i najśłodszego w ciągu całej nocy; lecz naraz wrzasnął piskliwie i próbował zatrzasnąć im drzwi przed nosem. Jazon wepchnął nogę za próg i zapytał: - Przyjacielu, czemu się wzdrygasz na widok Jazona, jedyne go syna twego monarchy Ajzona, i traktujesz go niczym nocnego opryszka?

Wieśniak drżąc i jękając się odparł: - O, mój panie Jazonie, tyś przecie umarł, czy nie wiesz o tym? Twój okręt się rozbił i utonął w powrotnej drodze z Sycylii, będzie z dwa miesiące temu. Jesteś tylko duchem Jazonowym, nie rzetelnym Jazonem.

Jazon się wściekł. Obaj z Peleusem pchnęli drzwi ramie-

niem, aż się otwarły na rozcień i wrędcę kułakami przekonali gospodarza, jak bardzo się mylił. Ciągłe trzęsąc się i dygocząc powiódł ich do swoich zasobnych obór, gdzie przy blasku latarni wybrali dwa dorodne młode byczki. Chłop ująwszy za kółka w nozdrzach zaprowadził je na zamgloną plażę, teraz oświetloną rzęsiście, bo Argonaucci podsycali ogień smołą, terpentyną i żywicą ze składu. Jazon bez zwłoki ofiarował je na tym samym ołtarzu, który wzniesli dla Apollina Władcy Korabi w dniu wodowania Argo.

Skoro poćwiartowali zwierzęta i mięso zaskwierczalo na roznach roztaczając smakowite wonie - nie mieli powodu przedjednywać boga ofiarą całopalną i śmiało mogli zasiąść jako zaprzyjaźnieni goście u jego stołu - wieśniak, co dotąd milczał, by ofiara nie poszła na marne wskutek jego złowróźbnych krzyków, odwołał Jazona na bok i oznajmił mu przykre nowiny. Opowiedział, że jego ojciec Ajzon oraz matka Alkimedea pomarli, ponieważ król Pelias ich zmusił do targnięcia się na własne życie, każąc wypić byczą krew. Nie koniec na tym: królowa Lemnos, Hypsipyle, niedawno zjawiała się w Jolkos szukając Ajzona, do którego Jazon (jak mówiła) kazał jej się udać, jeżeli kiedykolwiek spotka ją nieszcześnie. Została wygnana z Lemnos, ocaliła bowiem od zguby starego Toasa, swego wuja, po jednogłośniejszej uchwale, że trzeba wymordować bez litości wszystkich Lemnów; kobiety lemnijskie bowiem nie wiedziały o jej postępkach do chwili przybycia Argonautów. Skoro w świętej naiwności powiedziała Peliasowi, że spodziewa się dziecka z Jazonem, ten uprzytomnił sobie, że każde dziecko, jakie urodzi, będzie prawowitym władcą Ftiotis, i postanowił ją co prędzej zgładzić; w porę jednak uprzedzona o jego zamiarach uciekła do świątyni jolkańskiej Artemis, gdzie stara kapłanka Ifias udzieliła jej schronienia. Pelias wszakże sprzeciwił się temu tłumacząc, że skoro Jazon jak również Ajzon

pomarli, on jest najbliższym krewnym Hypsipyle po mieczu oraz jej opiekunem; po czym zmusił Ifias, aby mu ją wydała. I pozbył się jej; lecz jak i kiedy się to stało - chłop nie potrafił stwierdzić na pewno.

Łatwo sobie wyobrazić, z jaką zgrozą Jazon wysłuchał wieści o zamordowaniu rodziców i swego nienarodzonego dziecka. Zwołał do siebie towarzyszy i oświadczył: - Pozwólcie mi zadać ponure pytanie: pewien niecny uzurpator wysłał za morze rywala, syna swego niedołęznego brata, prawowitego władcę kraju; i krążą pogłoski, że zamordował nienarodzonego synka tego rywala; i wiadomo, że zmusił swego brata, a także jego żonę, do wypicia byczej krwi, bo im przeszkodził w domowej ofierze i zagroził, że sam ich zabije toporem, ciała zaś zostawi bez pochówku, jeśli odmówią. Na jaki los, towarzysze, zasługuje taki bratobójczy uzurpator?

Choć było niemożliwe, aby choć jeden Argonauta, nawet największy prostaczek, nie pojął, o którym królu mowa, wszyscy z wyjątkiem trzech odparli: - Na śmierć od miecza! - Milczenie zachował Akastos, syn Peliasa; Admetos, jego zięć; i Peleus Myrmidon, jego wasal. Jazon pytał każdego po kolei: - Czy się nie zgadzasz, że śmierć od miecza to właściwa kara za tak ohydne zbrodnie?

Akastos rzeki: - Niech Admetos za mnie mówi, żebym przez szczerą odpowiedź nie został osądzony winnym ojco-bójstwa i nawiedzany przez Erynie.

Admetos wyjaśnił, co następuje: - Poślubiłem córkę króla, który mógłby popełnić wszystkie czyny, jakie wymieniłeś, karmiła go bowiem półkwi wilczyca i z tej przyczyny odznacza się wielką dzikością. Lecz zanim wydam ten sam wyrok, co moi towarzysze, pozwól mi spytać, czy za wysłanie bratanka za morze powinno się podlegać karze śmierci, zwłaszcza jeśli bratanek wyrusza ochoczo, jako przywódca

najdzielniejszych osiłków z całej Grecji, i w krótkim czasie zyskuje nieśmiertelną chwałę? Po drugie, pozwól mi spytać, czy można mówić o zamordowaniu dziecka jeszcze przed jego urodzeniem oraz czy można kogoś sprawiedliwie skazać na śmierć za zbrodnię, której mu dotąd nie udowodniono? Wreszcie pozwól mi spytać, czy słusznie będzie karać kogoś jako zabójcę niedołęznego brata oraz jego żony, jeśli dobrowolnie rozstali się z tym światem. Gdyby nie brali poważnie jego pogroźek, może by żyli do tej pory; uzurpator dwakroć by pomyślał, zanimby przelał krew bratnią, w pełni świadom, że nabożni poddani odmówią bratobójcy posłuszeństwa. A na ile można dać wiarę historyjce, gdzie zniedołężniały rzekomo starzec składa domową ofiarę z byka?

Oracja Admeta sprawiła przyjemność paru jego towarzyszom, na pewno jednak nie wszystkim.

Zabrał głos Augiasz z Elidy: - Jazonie, przysięgaliśmy cię słuchać podczas wyprawy po Złote Runo i dotrzyaliśmy słowa. Skoro wszakże podróż dobiegła końca i jesteście wolni od zobowiązań, mogę mówić swobodnie. Oświadczam, że szaleństwem byłoby ze strony trzydziestu jeden ludzi napadać na warowne Jolkos w nadziei wzięcia pomsty na Peliasie. Ręczę, że bramy miasta są dobrze strzeżone; a gdyśmy tu przebywali ostatnim razem pięciuset chłopów Gwardii Królewskiej stało pod bronią. Niewątpliwie ich liczba wzrosła w dwójnasób od tamtej pory. Co do mnie, nie mam ochoty nadstawiać karku w zamachu tak lekkomyślnym, jak ten się zapowiada. Pomyślcie, towarzysze! Płomień naszego ofiarnego stosu z pewnością dostrzegli wartownicy na murach; zaś Pelias, jeśli ma choć krztynę rozsądku, odgadnie, że coś się tu dzieje w Pagazie, i pośle trębacza, aby zagrał do boju.

Jeszcze nie skończył, a już Idas przerwał mu krzyżąc:

- Mówiłem wam kiedyś, że Augiasz się urodził w noc bez-

miesięczną; przysłowie „bez księżycy nie masz męża”, potwierdza się na nim. Ale ja, na przykład, jestem gotów od razu iść z tobą, Jazonie, dopóki się Pelias nie dowie o naszej obecności. Zaskoczmy go zniemacka i splądrujemy ten okazały pałac. O ile on wierzy, jak zapewnia ten wieśniak, że nasz okręt uległ rozbiciu, blask ogniska go nie zatruwoży. Pomysli, sądząc po kolorze płomieni, że pożar wybuchł w którymś ze składów.

Kastor i Polideukes z miejsca przyklasnęli Idasowi; lecz Autolikos, w imieniu wszystkich Tesalczyków, rzekł: - Nie, nie! Chociaż trzymamy z tobą, Jazonie, na dobrą i złą dolę, nie mając tej wyprawy za ukończoną aż do chwili, gdy Runo powróci bezpiecznie na grzbiet świętego posągu Tryka na górze Lafistion, zaklinamy cię, bądź ostrożny. Nie wyruszajmy przeciw Jolkos w mściwym porywie, jak ongi siedmiu mężnych wyruszyło przeciw Tebom, aby polec za nasze cierpienia. Rozpętajmy raczej wojnę powszechną przeciw twemu okrutnemu wujowi, a najpierw niech każdy uda się do własnego plemienia lub miasta i tam zgromadzi liczny oddział ochotników, tak aby wiele kolumn jednocześnie ze wszystkich stron natarło na Jolkos.

Teraz odpowiedział Peleus: - Jestem księciem Myrmidonów, jak wiecie, i wasalem króla Peliasa. Nigdy się nie zgodzę wypowiedzieć mu wojny. Jeśli zamierzacie atakować Jolkos, musicie wpierw zabić mnie, ponieważ mam wobec Peliasa dług wdzięczności. Ma on naturę dziką i podstępną, przyznaję, lecz pomógł mi wiele lat temu, kiedy byłem w potrzebie, i nie chcę zasłużyć na miano zdrajcy występując przeciwko niemu. Ponadto jeśli parę potężnych armii najeździe Ftiotis, cóż za los czeka moje ziemie i nieszczęsnych poddanych, a także dziedzictwo mego miłego druha Akastosa? Czyście kiedy widzieli stado dzików ryjących zacisną dolinkę w poszukiwaniu cebulek lili? Sądzicie, że żołdacy

będą się w moim drogim kraju zachowywali z mniejszą chciwością i brutalnością, choćby byli najumiejtniej powściągnięci przez swoich zwierzchników?

Czarownik Peryklimenos zwrócił się do Peleusa tonem kpiącym, lecz z łagodną perswazją: - Kochany Peleusie, przypadek pozbawił cię przyrodniego brata, którego nienawidziłeś, oraz teścia, po którym odziedziczyłeś we Ftyi tytuł księcia Myrmidonów. Szkoda, Mróweczko, że śmierci Peliasa (a nigdyś nie udawał, że go kochasz) nie może spowodować następny taki przypadek.

Peleus odparł szczerząc zęby: - Z utonięciem Diktysa, kolchidzkiego wiceadmirala, trójca przypadków składnie się zamknęła.

Przez chwilę nikt się nie odezwał. Wreszcie Askalafos zapytał: - Medeo, powiedz nam, czemu przywiozłaś tutaj, tak daleko od Anafe, wydrążoną podobiznę trackiej Artemidy?

Bez namysłu odrzekła: - Dzieciotł zesłany przez Matkę polecił mi tak uczynić. A teraz, gdy spytałeś mnie o to, niechaj wszyscy zachowają święte milczenie póty, póki będę trzymała głowę pod opończę. Skoro ją znów odkryje, słuchajcie bacznie moich słów, które (choć w pierwszym momencie ciemne i zagadkowe) dadzą łączną odpowiedź na wszystkie pytania, co padły dzisiaj. Zamierzam poradzić się Matki.

Zarzuciła sobie na głowę fioletowy płaszcz i choć jego fałdy drżały, trzepotały i wydymały się co chwila, jak by je napępniał wiatr o wężowym ogonie, nie dobiegał stamtąd żaden dźwięk; niebawem płaszcz zafalował dokoła niej i jego zwoje naprężyły się sztywno niczym płachty namiotu, po czym z wolna opadły i ściśle ją otuliły. Byli świadkami tego zjawiska w świetle jasno płonącego stosu.

Po jakimś czasie wytknęła głowę i rzekła: - Oto są słowa Matki: „jutro około południa Pelias umrze krwawą śmiercią

z własnego wyboru. Krew jego nie spadnie na was, Argonauci; ja tylko wywrę należną mi pomstę. Wstrzymajcie się od wojny przeciwko Ftiotis, dzieci, i od wszelakich aktów gwałtu. Jedyna spośród was Atalanta z Kalidonu pójdzie do Jolkos, i pójdzie bez oręża, pod opieką mojej służebnicy Medei. Powiosłujcie z powrotem do Metony i tam wyciągnijcie Argo na brzeg; zamaskujcie ją ściętymi gałęziami dębu, a sami zaszyjcie się w gąszczu bacząc, aby jakiś przechodzień nie doniósł do Jolkos o waszej obecności. Cienki czerwony słup wzbije się z dymnika sali pałacowej, skoro dokonam zemsty. Wtedy wychodźcie spiesźnie, ruszajcie do Jolkos smagając wodę wiosłami i bez oporu bierzcie miasto w posiadanie".

Argonauci spojrzeli po sobie zdumieni, ale mieli już liczne dowody mocy, jaką rozporządzała Medea, i żaden bodaj przez chwilę nie wątpił, że to Bogini jej ustami wyjawia prawdę. Nie rzekli przeto ani słowa i kiedy Medea zaczęła pożyczać od nich strusie pióra, skóry niedźwiedzie, kolchidzkie przybrania głowy z piór ibisa oraz inne trofea z podróży, nikt jej nie odmówił, czego potrzebowała do wykonania swego zamiaru. Potem raz jeszcze wdrapali się na pokład Argo i odpłynęli o owiniętych wiosłach, stłumiwszy wpierw piaskiem ogień na ołtarzu; lecz Medea została na brzegu z Atalanta, dwunastoma feackimi dziewczętami oraz wydrażonym posągami Artemis.

Skoro Argo zniknęła z oczu, Medea rzekła do Atalanty. -Droga moja, zdaję sobie sprawę, że nienawidzisz Jazona, acz bez powodu, i gardzisz mną za to, iż go kocham; niech cię to jednak nie wstrzymuje od posłuszeństwa rozkazom Matki. Nie życzę ci źle, bo przynajmniej nie ubiegamy się obie o miłość jednego mężczyzny, i w najmniejszym stopniu cię nie winię za śmierć mego ojca Ajetesa, która była dziełem twojej pani, Artemidy.

Atalanta odparła z uśmiechem: - Medeo, jestem kobietą i choć może bez powodu nienawidzę Jazona, nie żywię w sercu nienawiści ani niewiary wobec jego żony. Wiem, że bożek miłości lubuje się w okpiwaniu najlepszych, najrozumniejszych i najwierniejszych przedstawicielek naszej pici.

Ucałowały się nawzajem w oba policzki i Medea wysłała Atalantę naprzód, z poufnym ostrzeżeniem dla Ifias; oto przybywa do Jolkos bogini Artemida we własnej osobie ukarać Peliasa za to, że pogwałcił jej sanktuarium, kiedy siłą stamtąd porywał królową Lemnos, Hysipyle - Ifias musi się oczyścić i zebrawszy wszystkie dziewice-Ryby czekać w pogotowiu, aby o brzasku powitać w mieście Boginię. Atalanta miała powiedzieć: „Nie lękaj się, Ifias, dziwów, jakich będziesz świadkiem. Bogini, która objawiła mi się we śnie, odznacza się bowiem przeraźliwym wyglądem. Nadchodzi z daleka, z mglistej ojczyzny wojowniczych, rudowłosych Hiperborejczyków, z ogromnej trójkątnej wyspy na północ od Galii, obfitej w czerwone bydło. A nie zdziw się, jeśli przemówi dwoistym językiem, udając uczucie i tkliwość dla zdziczałego Peliasa; Bogini mianowicie lubi podnosić wysoko, nim w dół ciśnie, tak aby upadek stał się dotkliwszy”.

Atalanta pobiegła i dostała się do miasta nie zaczepiona przez wartę; знаła ukryte przejście pod murami, które wiodło do świątyni Artemis. Uprzedziła Ifias, zgodnie ze wskazaniami Medei, czego ma oczekiwać o świcie.

Tymczasem Medea postarała się u wieśniaka z Pagazy o nieskazitelny baranka i uspiła go tym samym środkiem nasennym, którego użyła przeciw Wężowi Prometeusza; potem ukryła go w wydrążonym posągu, posąg umieściła na lekkiej kolebce wziętej ze składu okrętowego. Poprzebierała feackie dziewczęta w cudackie stroje pożyczone

od Argonautów, ubieliwszy im najpierw twarze gipsem, a dłonie i stopy smarując cynobrem. Później powiodła je w procesji nadbrzeżnym gościńcem z Pagazy do Jolkos, przy czym kolejno dźwigały Boginię na plecach, dopóki nie ujrzały murów miejskich.

Nikogo nie spotkały po drodze, była to bowiem noc zło-wróźbna dla Ftiotis - jedyna noc w roku, kiedy duchom wol-no wałęsać się, gdzie chcą, zaś żaden człek rozsądny nosa z domu nie wytyka. Lecz Medea przed duchami nie czuła lę-ku, więc o szarym świtaniu rozdzieliła dziewczętom do żu-cia bluszcz, który je oszołomił, sama wydała obłąkańczy pisk i powiodła je pędem ku bramie. Malowaną twarz posą-gu Artemidy krasił wyraz nieprzepartej wesołości a zara-zem wykrzywił nieubłagany gniew, Medea zaś wystąpiła w całym błyszczącym przepychu kolchidzkiej kapłanki Bri-mo i w złotej masce z dziobem kani. Pod maską atoli wyry-sowała sobie na twarzy zmarszczki, które upodobiały ją do stuletniej wiedźmy, i założyła perukę z włosów żółtawo-siwej barwy, jakie się trafiają tylko w nader podeszłym wie-ku; dłonie miała również pokreślone zmarszczkami i utyka-ła na jedną nogę. Przerażeni strażnicy z wrzaskiem uciekli z posterunku, lecz Ifias i jej panny-Ryby spiesznie wybiegły z przybytku odryglować wrota przed Boginią.

Medea skrzypliwym głosem wezwała mieszkańców Jol-kos, aby śmiało opuszczali domostwa i szli pokłonić się Ar-temidzie. Na jej zew tłum wyległ ze wszystkich drzwi i za-ułków wzdłuż całej ulicy wiodącej od bramy ku pałacowi i ukorzył się przed posągiem. Wszyscy na jej rozkaz zacho-wali święte milczenie, ona zaś, w obliczu zebranych, po-wiadomiła Ifias, że Artemida przybywa z mglistej krainy Hiperborejczyków, w pojeździe zaprzężonym w parę skrzydlatych węży (w tej chwili uwiązanych za bramą) nio-sząc pomyślność Jolkańczykom oraz ich monarsze. Potem

zachęciła ich do uciechy i tańca, a feackie dziewczęta wprawiły całe wyrwane ze snu miasto w szal religijny miotając się dziko wśród tłumu niczym członkinie argiwskiego związku Krów, gdy wykonują na cześć Hery taniec gza. Jolkańczycy walili w gongi, dęli w konchy, słowem zachowywali się jak pomyleni.

Medea pokuśtykała ku pałacowi, a skoro odźwierni uciekli z krzykiem, bez ceremonii wtargnęła do środka. Zastała tam Peliasa, w szlafmocy i niedbale narzuconych królewskich szatach, który rozpytywał zmieszany, co się wyrabia. Były przy nim jego cztery córki, równie jak on zdumione. Dziewczęta feackie wpadły do sali za Medeą i zaczęły wariacki płaś po stolach i ławach, dopóki ich surowo nie przywołała do porządku; następnie Ifias i dziewice-Ryby wniosły uroczyscie posąg Artemidy wyprostowany w swojej kolebce; ustawiły go na stole, na wprost Peliasa. Wielka ciżba pospółstwa przyciągnęła za nimi, lecz Medea wygnała wszystkich i zaryglowała za nimi drzwi.

Kracząc łamaną greką zwróciła się do Peliasa w te słowa:

- Peliasie, Peliasie, Peliasie, jam jest najwyższa kapłanka Artemidy, Niedźwiedzniczki, Pani Jeziora, Tropicielki Ruma-ków, Łowczyni, Bogini Dobrej Sławy, przybyłej właśnie do Jolkos z obfitującej w olbrzymy krainy Hiperborejczy-ków. W jedną noc ja i moje dziewczęta, dosiadłszy szeregiem pary skrzydlatych węzów, przeleciałyśmy nad Galią Druidów, nad Wysokimi Alpami, pagórkowatą Istrią; Epirem i żyzną Tesalią, podczas gdy Bogini przynaglając bez ustan-ku siedziała za nami w pojeździe podparta pod boki. Ha, py-tasz, co Bogini ma tu do roboty? Słuchaj, a ja ci to wyjawię. Słuchajcie, powiadam, i nie wierćcie się, cztery smukłe księżniczki, zbite w gromadkę wokół tronu Peliasa. Nie wierćcie się, mówię!

Równocześnie przeraziła córki Peliasa cisnąwszy im

nad głowy srebrne jabiko, co rozbiło się z tyłu o ścianę z piorunowym łoskotem i nappełniło salę kwaśnym dymem. Zdało im się, że białe węże o rozjarzonych oczach wiją się w powietrzu, pośród kłębow dymu. Były wystraszone do granic obłędu, lecz żadna nie śmiała palcem ruszyć, w obawie czegoś gorszego.

Medea ciągnęła dalej: - Bogini, której tytuły po części wam wymieniłam, i którą w naszym kraju zwiemy Samoteą, niedawno wezwała mnie do siebie i rzekła: „Zerknij w swoją kryształową kulę, najstarsze i najbrzydsze z moich dzieci, i powiedz mi, co tam dostrzegasz”. Zobaczywszy odparłam: „Widzę wszystko, co żyje, o Bogini. W szkłe tym mogę oglądać cały obszar zamieszkałego świata, twoje odwieczne państwo, osadzone niby połyskliwa wyspa w wirującym kręgu Oceanu”. Wtedy powtórzyła: „Raz jeszcze, moja córko o obliczu kani, spójrz przenikliwym okiem i dla mojej przyjemności wskaż dokładnie, gdzie w całym tym odwiecznym państwie można znaleźć najpobożniejszego ze wszystkich żyjących królów”. Szukałam, szukałam przez pięćdziesiąt dni i nocy, bez ustanku wpatrzona w kryształ, aż wreszcie wzrok mój, przebiegłszy wzdłuż wschodnich wybrzeży Grecji, od Lakonii, Argolidy, przez Attykę, Beocję i Lokris, trafił na królestwo Ftiotis i rozbłysnął ukontentowaniem na widok krytego pięknym dachem pałacu w Jolkos oraz urodzivej postaci białobrodego Peliasa, syna Posejdona. Oświadczyłam bogini Samotei: „Pelias jest najpobożniejszym spośród wszystkich żyjących królów. Ofiarował ci, pod imieniem Artemidy, świątynię, która do tej pory należała do bezwstydney Bogini Nimfy, narażając się w ten sposób na nielaskę tej bogini, nie prosząc cię atoli o żadną nagrodę. Składał ponadto ku twojej chwale niezliczone ofiary całopalne i czci twoje imię ponad wszystkie inne boginie, nie wyłączając nawet Hery, małżonki Dzeusa”. Samotea wtedy odparła:

„A więc dobrze, krogulczonoso! Wsiadajmy tedy na rydwan zaprzęzony w węże, lećmy przez pół świata do Grecji, odpowiednio wynagrodzić Peliasa. Niech za naszą sprawą porzuci obrzydły wiek starczy, niech jego ciało odzyska wieczną młodość, a zwiędły członek potencję, tak aby mógł bez końca panować w Jolkos i przeżyć co do jednego swoich monarszych rywali, jak również wszystkich poddanych. Niech weźmie w objęcia młodą żonę i spłodzi z nią lepszych synów niż Akastos, którego niedawno cisnęłam na skaliste wybrzeże Libii, karząc za niegodną syna ucieczkę”.

Pelias się zdumiał, lecz nie dowierzał - bo niełatwo staro-go wróbla wziąć na plewy - a wtedy Medea przypomniwała mu wiele osobliwych szczegółów z jego życia, jakie zebrała skrzętnie od Akastosa; i od Jazona; i od Peryklimenosa, syna Neleusa, a bratanka Peliasa; i od Echiona, syna Hermesa, którego fach (jako herolda) polegał na gromadzeniu i pamiętaniu wszystkiego, co mówiono na temat osobistego życia wybitnych mężów Grecji. W końcu rzekła:

- Ty wątpisz, Peliasie, ty wątpisz; czytam w twoich myślach. Nie wątp, to niebezpieczne. Atoli Bogini zgadza się łaskawie, abym ci dała widomy dowód jej potęgi, dokonując przeobrażenia na własnej osobie. Dziecko - zwróciła się do Alkestis, najstarszej córki Peliasa, małżonki Admeta - przynieś mi czystej wody w ofiarnym pucharze z malowanej glinki; moim wargom bowiem nie wolno dotykać metalu.

Skoro Alkestis przyniosła wodę w malowanej czarze, Medea postawiła ją przed posągiem Bogini i zaczęła się modlić w języku kolchidzkim, zaś Pelias wziął go za hiperborejski, nie znalazł bowiem żadnego z nich; z czary zdawały się buchać płomienie, gdy Medea piła haustami syczącą wodę. Wrzasnęła głośno i uciekła obok do małej komórki na wino, której drzwi stały otworem; zatrzasnęła je za sobą i dalej wyla okropnie, aż lzy trysnęły z oczu wszystkich kobiet na sali.

Niebawem krzyki ucichły, a zamiast nich rozległ się siodki, gardłowy śmiech. Medea wyszła młoda, piękna, złotowłosa, bez jednej zmarszczki na twarzy ani na rękach. Po prostu ściągnęła żółtawosiwą perukę i za pomocą resztek wody oraz libijskiej gąbki dokładnie się umyła.

Obecni westchnęli z głębokim podziwem.

Pelias odezwał się głosem drżącym z gorliwości: -Już nie wątpię. Rób ze mną, co chcesz, Świątobliwa! Zgadzam się w imię Bogini. Uczyni mnie znowu młodym!

Medea, już bez utykania, zbliżyła się do Peliasa i spojrzała na niego przeciągle. Zwężyła źrenice oczu, aż stały się małeńkie niby ziarnka sezamu, i dłońmi wykonywała kolo jego twarzy faliste ruchy, jakimi blade wodorosty kołyszą się łagodnie w nurcie strumyka. - Śpij! - rozkazała melodyjnym głosem.

Biała głowa Peliasa opadła na piersi i w mgnieniu oka usnął mocno. - Połóżcie go na królewskim posłaniu - zarządziła Medea. Księżniczki usłuchały, ona zaś weszła za nim do łóżnicy. Zamknawszy drzwi powiedziała cicho: - Dzieci, nie lękajcie się poleceń, jakie muszę wam teraz wydać. Zanim wasz ojciec zdoła się odrodzić młodzieńcem, trzeba go najpierw pokroić na kawałki i zagotować w kotle pełnym czarodziejskich ziół i korzeni. Konieczne jest, aby tego okrutnego czynu dokonały jego własne kochające córki, ponieważ nikt inny nie może sprawić cudu. Weźcie zaraz noże i tasaki i wyostrzcie je porządnie na oselce, tak aby żadne źle wymierzone czy poszarpane cięcie na jego dawnej cieleśnej powłoce nie zniekształciło nowej.

Córki, imieniem Alkestis, Euadne, Asteropeja i Amfino-me, zdrzały. Spojrzały jedna na drugą szukając otuchy i jednogłośnie odmówiły wykonania tych poleceń.

Alkestis rzekła: - Jestem Alkestis. Sprzeciwiam się. Nigdy nie przeleję krwi mego ojca... nie, choćby sam Ojciec

Posejdon raczył mi to nakazać.

Euadne rzekła: - Jestem Euadne. I też się sprzeciwiam. Wszystkim jednak wypadło się starzeć. Wzdragałabym się nazywać ojcem człowieka młodszego z wyglądu niż ja; przyjaciele by mnie wyśmiali. Poza tym kobiecie łatwiej cierpliwie znosić gderanie opryskliwego staruszka aniżeli gniew upartego młodzieńca.

Asteropeja rzekła: - Jestem Asteropeja. I też się sprzeciwiam. Ojciec zaraz by poszukał młodej macochy, żeby nas tyranizowała. W obecnym stanie rzeczy same zarządzamy królewskim gospodarstwem, pozostawiając ojcu tylko dogłądanie wina, zbrojowni oraz przedmiotów kultu; czemu miałybyśmy pragnąć tak dziwacznej odmiany naszych losów?

Wreszcie Amfinome rzekła: - Jestem Amfinome. Sprzeciwiam się również. Dlaczego to nasz ojciec musi zostać posiekany w kawałki niczym stary baran i ugotowany w kotle? Tobie wystarczyło po prostu popić parę łyków z pucharu syczącej ognistej wody, a następnie schronić się w komórce na wino; odmłodziłaś bez przelewu bodaj kropelki krwi.

Medea pozbyła się Alkestis mówiąc: - Tyś jest Alkestis, męzatka. Wynoś się z tego uświęconego miejsca. Tylko dziewicom wolno uczestniczyć w tajemnych obrzędach Artemidy. - Zauważyła, że jedynie Alkestis wzdragała się przed ohydny czynem z bojaźni bożej i miłości, gdy tymczasem pozostałe trzy nienawidziły starca.

Kiedy zmuszona do milczenia Alkestis odeszła, Medea powiedziała księżniczkom: - Wyjaśnię po kolei wszystkie wasze wątpliwości. Euadne, nie lękaj się nazwać młokosa ojcem. Bogowie są wiecznie młodzi, a Pelias, myślę, nigdy nie ubolewał, że jego ojciec Posejdon ma więcej męskości od niego i dotąd może płodzić synów i córki. Przyjaciele nie wyśmieją cię, tylko będą poważali. Poza tym jeśli Pelias często jest opryskliwy, to dlatego, że na skutek podeszłego

wieku cierpi okrutne bóle i strzykania; ręczę, że skoro odzyska młodość, stanie się równie łagodny jak ty. Asteropejo, nie lękaj się młodej macochy. Dopóki jesteś Peliasowi niezbędna do opieki nad jego sprawami, póty na pewno się nie zgodzi wydać cię za męża; kiedy wszakże znowu odmłodnieje, ręczę, że znajdzie dla ciebie wyśmienitą partię, odpowiednią do twego urodzenia, piękności i zalet. Zostaniesz królową i obejmiesz rządy nad bogatym ludnym krajem. Co do ciebie, Amfinome, powinnaś zrozumieć, że formuła magiczna, za pomocą której można odmłodzić starą kobietę, musi się różnić od formuły dla starego mężczyzny; a przeicie moje przeobrażenie też wcale nie było bezbolesne.

Amfinome milczała, nie chcąc obrazić kapłanki.

Wobec tego Medea dodała: - Amfinome, wspomniałaś o siekaniu starego tryka na kawałki. Powiedz mi teraz, czy nie ma tu w pałacu zgrzybiałego barana, świętego barana Dzeusa? Przyrowadź mi go z obory. Ja go zabiję, pokroję na części i ugotuję w kotle z czarodziejskimi ziołami. Zobaczysz wtedy, jak się narodzi jagnięciem, z czerwia życia, co się gnieździ wewnątrz jego kręgosłupa. Niebawem znowu będzie szczypał zieloną obfitą trawę pastwisk i soczyste pędy drzew terpentynowych; te same, od których odwraca się dzisiaj wzdychając ze znużeniem.

Amfinome odparła: - Jeśli zdołasz tego cudu dokonać na starym baranie Dzeusa, uwierzę, że możesz to samo zrobić z moim ojcem. Jestem jednak pobożną Achajką. Sama nie podniosę ręki na tryka, w obawie przed Ojcem Dzeusem.

Euadne przypędziła barana, szesnastoletnie zwierzę, prawie ślepe, bez przednich zębów, o sparszywiającej skórze i olbrzymich rogach. Do codziennych obowiązków Amfinome należało karmienie go kaszką na mleku, wyczesywanie i zamiatanie jego zagrody.

Medea zaprowadziła starego cuchnącego tryka do sali,

gdzie zawieszony na haku nad kominem kocioł czystej wody bulgotał na ogniu, gotów do uwarzenia rosolu z baraniny i jęczmienia na ranny posiłek dla królewskiego dworu. Był to ten sam kocioł, na którym Herkules zostawił wgnieciony ślad swego kułaka i który, nalany po brzegi, mieścił pięćdziesiąt galonów. Medea wyprawiła z sali wszystkich prócz trzech niezamężnych księżniczek. Kazała im pozamykać drzwi i mocno je zaryglować. Potem wygłaszając przeciągłe modły po kolchidzku posiekała barana w kawałeczki starym toporem z czarnego obsydianu i zgarnęła je do kotła razem z pękami wonnych ziół i korzeni, jakie wydobywała po kolei z haftowanej sakwy u pasa. Potem wywodząc inkantacje mieszała w kotle drewnianą warzączwią, aż wreszcie wydała radosny okrzyk i zawołała po grecku: - Patrście, patrście! Czerw podnosi łebek! Przeobrażenie się rozpoczęło!

Posypała proszkiem płonące polana, tak że trzaskając dzioko rozbłysły niezwykłym żarem. Krwawy blask nappełnił całą salę, kocioł zakipiał i gęsta para zakryła przed wzrokiem obecnych cały kąt opodal komina.

Skoro dym zrzędł, usłyszano nagle beczenie i sześcimosięczne jagniątko, z małymi różkami sterczącymi z łebka, w popłochu wyskoczyło i miotając się po sali; aż uciekło do Amfinome, jak do matki. Amfinome w podziwie spoglądała na jagnię, a potem pobiegła do kotła. Nic nie zostało na dnie oprócz odrobiny rosolu i paru mokrych kłaków starej wełny.

Medea znowu zwróciła się do księżniczek: - Eoadne, Asteropejo i Amfinome, byłyście świadkami cudu. Nie wahajcie się dłużej, tylko spełnijcie życzenie ojca i wykonajcie rozkazy Artemis. Bądźcie pewne, że skoro to uczynicie, poeci po wsze wieki nie zapomną waszych imion. Uderzcie przeto społem, tak aby żadna z was nie mogła później rościć sobie pretensji do zadania pierwszego ciosu; i pozostawcie nietknięty kręgosłup, między kośćmi biodrowymi i żebrami,

bo gnieździ się w nim czerw życia.

Śmiało wróciwszy do łożnicy, każda z ostrym toporkiem w rękę (wziętym ze zbrojowni, co przytykała do sali), wyszlifowały ostrza na oselce, podając ją sobie z rąk do rąk; i niebawem dobiegły uszu Medei upragnione odgłosy rąbania oraz przenikliwy wrzask Peliasa, kiedy się ocknęła ze snu.

Drzemiących o południu w dąbrowie Metony Argonautów zbudził głos Linkeusa: - Patrzcie, towarzysze! - wołał. -Czerwony dym wznosi się z dymnika pałacu Peliasa. - Wypadli z kryjówki, pobiegli do Argo, zepchnęli ją na wodę i po chwili wiosłowali w szaleńczym tempie ku brzegom Jolkos. Zbrojno wyskoczyli na ląd i zastali główną bramę miasta nie strzeżoną; Medea mianowicie rozkazała, aby nikt nie śmiał wchodzić w drogę Bogini; wkrótce zamierza ona wracać przez bramę, którą przybyła, zająć znów swoje miejsce w pojeździe zaprzężonym w węże, co tam na nią czeka. Wtargnęli do środka i popędzili główną ulicą cicho niby dobrze wyćwiczone psy gończe.

Mieszkańcy gapili się na Argonautów, nikt ich wszakże nie zaczepił, tak nagle się pojawili, i dopiero gdy znowu zniknęli z oczu, osłupiali ludziska zaczęli pytać jeden drugiego: - Czyś ty widział, sąsiedzie, to samo, co ja? Czyś widział, jak blade duchy Argonautów przemknęły zbrojną drużyną z Jazonem synem Ajzona i Akastem synem Peliasa na czele? Jakże to tak? Czy noc duchów nie skończyła się o brzasku, jakeśmy myśleli?

Kiedy weszli do pałacu, Medea osobiście otworzyła im drzwi do sali i wykrzyknęła: - Niestety, Argonauci, przybywacie za późno, aby ocalić Peliasa od zguby. Jego trzy córki popełniły ojcobójstwo. Posiekały go okrutnie na drobne kawałeczki i gotują teraz w kotle tak beztrosko, jak by przyrzędzają rosół z baraniny na królewskie śniadanie.

Rozdział 49

DZEUS ODZYSKUJE RUNO

Tego wieczora Argonauci ucztowali w pałacu Peliasa; wykadzili wpierw dobrze salę siarką i arabskim pachnidłem, spryskując mury z zewnątrz i od środka źródlaną wodą. Trzy toporki oraz kocioł ofiarowali bogini Persefonie, w której przybytku za miastem schroniły się już trzy księżęce winowajczynie. Nie śmieli nic zrobić Medei, lecz oprócz Jazona każdy - czy to mężczyzna, czy kobieta - unikał jej wzroku i jej towarzystwa! Ludzie bledli, jeśli bodaj cień Medei padł na ich ścieżkę. Mimo to przy wetach bardzo im się spodobało, gdy Medea wstała i zaczęła wobec wszystkich nakłaniać Jazona, aby zrezygnował bezzwłocznie i dobrowolnie z tronu Ftiotis na rzecz swego krewniaka Akastosa. Cóż mógł począć innego? Czy niegdyś wobec świadków na festynie ludowym nie zadeklarował, że nie rości pretensji do bogactw swego wuja? Król bez majątku - rzekła - jest niby ostrze włóczni bez drzewca, a ponieważ Akastos nierad by utracić swoje dziedzictwo, czy będzie rozsądnie i przyzwoicie ze strony króla Jazona chodzić w łachmanach i żebrać o skórki od chleba oraz ochłapy mięsa ze stołu zamożnego krewniaka? Poza tym, mimo że jej nie było w łóżnicy monarszej, kiedy topory zadały cios, nie może się narażać na niechęć pewnego ducha obierając sobie Jolkos na stałe miejsce pobytu.

Jazon zaszepił się i w pierwszej chwili nie chciał odpowie-

dzieć. Wreszcie gdy kamraci obrzucili go dla kawału skórka-
mi od chleba oraz okrawkami mięsa, oznajmił, że pójdzie
za jej radą, chociaż mu przykro porzucić swoją własność, co
wygląda, jak by lekceważył ojca, Ajzona, i dziada, Kreteusa;
w nagrodę tedy za swoją wielkoduszność wezwał towarzy-
szy, aby mu, jeśli trzeba, pomogli objąć tron Efiry - dla nie-
go i dla Medei. Jednogłośnie obiecali to zrobić, bo się bali
gniewu Medei w razie odmowy.

Na drugi dzień, zasiadłszy na tronie ftiotyjskim we wspa-
niałej koronie i szatach, z berłem Atamasa, zakończonym
baranią głową, które Jazon osobiście mu wręczył, król Aka-
stos zarządził świętą ciszę, po czym ogłosił wyrok skazują-
cy na wiekuiste wygnanie z Jolkos Medeę, Atalantę, Jazona,
Idasa, Kastora, Polideuka oraz Peryklimenosa, jako bądź in-
spiratorów, bądź współuczestników zabójstwa jego ojca; ta
sama kara spotkała same zbrodniarki: trzy siostry. Ten wer-
dykt nikogo nie zdziwił, ponieważ synowi nie wypadło wy-
dać żadnego innego; okazał zresztą niezwykłą łagodność po-
zwalając wszystkim winowajcom zostać w Jolkos, dopóki się
nie odbędą pogrzebowe igrzyska Peliasa.

Tegoż dnia Akastos uroczyście otworzył owe igrzyska i
patrzcie, kto się zjawia tuż przed rozpoczęciem, jak nie
Herkules, co właśnie powrócił z wyspy Hesperyd z koszy-
kiem świętych pomarańczy, które mu polecono dostarczyć
dla króla Eurysteusa. Argonauci od razu stłoczyli się przy
nim, całując go po wielkich brudnych kolanach i sławiąc
jako swego zbawcę od śmierci na pustkowiu Libii.

Z dumą pokazywał pomarańcze mówiąc: - Wąchajcie, to-
warzysze, jeśli chcecie. Zapewniają długowieczność. Tylko
nie dotykajcie ani bierzcie do ręki świętego owocu. - Her-
kules nie był pijany i do tej pory nie jadł obiadu, ale się zda-
wał łaskaw nad wszelkie pojęcie: wyrocznia Artemidy
oświadczyła mu bowiem, że niedługo spłodzi córkę. Wyglą-

dało, jak by zapomniał nawet imienia Hylasa, w ogóle o nim nie napomykał; uważali pilnie, by też tego nie zrobić. W parę godzin później, kiedy w pałacu porządnie sobie podjadł, zgodził się zostać przewodniczącym igrzysk.

Telamon z Ajginy wykonał najdłuższy rzut krążkiem; Meleager najdalej rzucił oszczepem; Eufemos z Tajnaron był pierwszy w wyścigu dwukonnych rydwanów. A Peleus wygrał w zapasach, bo Kastor, który na pewno zostałby tu zwycięzcą, wystąpił zamiast tego w wyścigu czterokonnych rydwanów: Peleus dwukrotnie powalił Jazona na ziemię okrutnym ciosem zwanym „fruująca kobyła” - teraz bowiem, gdy Argo bezpiecznie znalazła się w domu, nie musiał już okazywać swemu dowódcy względów ani litości.

Czterokonny zaprząg Kastora przegonił wszystkich jego tesalskich rywali; składał się jednak wyłącznie z tesalskich rumaków, którym nie dorównuje żadna rasa na świecie, nawet lakońska. Koryntczyk Glaukos także wziął udział w tym wyścigu. Jako syn Syzyfa, był stryjecznym bratem Medei. Do dziś nie wiadomo, czemu jego konie spłoszyły się przy pierwszym słupie i nie tylko wyrzuciły go z rydwanu, lecz dopadły i zaczęły żywcem pożerać. Niektórzy powiadają, że duch Peliasa spłoszył zaprząg; inni, że Glaukos obraził czymś Posejdona Opiekuna Rumaków; ale wśród ludu krąży pogłoski, że Medea podnieciła zwierzęta wyciągiem z łożyska ciężarnej kobyły w obawie, aby Glaukos nie był jej kiedyś zawadą na Koryncie, jeśliby zechciał pretendować do tronu Azopii. W każdym razie Glaukos zginął i od tej pory duch jego stale nawiedza Korynckie Międzymorze, z lubością płosząc konie podczas wyścigów czworokonnych rydwanów na Igrzyskach Istmijskich.

Polideukes wygrał w zawodach pięściarskich, lecz przyszło mu to zbyt łatwo, aby zadowolić wybredniejszych widzów, choć społeczeństwo ryczało z uciechy patrząc, jak krew

tryska z ust i nosów jego niewprawnych partnerów. Herkules żartami zgłosił swój udział w zapasach w stylu dowolnym, zaś Alkestis, dla której czuł głęboki szacunek, skłoniła go, aby darował życie przeciwnikowi, Centaurowi Nessosowi, skoro już złamał mu nogę oraz trzy żebra i tamten był zdany na jego łaskę. Faleros z Aten zwyciężył w zawodach łuczniczych, zmierzył się bowiem do słomianej kukły dynadającej z wiatrem na drzewie i przeszył jej gardło za pierwszym strzałem.

W biegach wystąpili Argios i Melanion, młodsi synowie Fineusa oraz dwaj cudzoziemcy: Ifiklos z Fokidy i niejaki Neoteus. Ifiklos dobiegł pierwszy zostawiając resztę daleko za sobą. Był Miniwczykiem, stąd jego wygrana w wyścigu skłoniła kilku poetów do mylnego podawania go za Argonautę, choć wcale nie uczestniczył w wyprawie; tak samo, jak - skoro o tym mowa - nie można zaliczać do załogi, jak to niektórzy robią, Ifiklosa, przyrodniego brata Herkulesa, ani Ifiklosa, wuja Kastora i Polideuka. Trzeba by nie lada floty, aby udało się pomieścić bohaterów, którym próżni potomkowie przypisują pyszne miano Argonautów.

Atalanta zgłosiła się do skoków; lecz kiedy Akastos odmierzył skocznię i kazał ziemię spulchnić, zagrabić i wyrównać, podniosła sprzeciw. Oświadczyła, że Herkules jako przewodniczący powinien się tego podjąć, zaś Akastos, chociaż to król Ftiotis, nie ma prawa się wtrącać do przygotowania jakichkolwiek zawodów. Herkules posłusznie wyznaczył nową skocznię, gdzie dalszy kraniec był przepisowe pięćdziesiąt stóp od linii odbicia, a bliższy - w połowie tej odległości. Lecz pięćdziesiąt stóp według Herkulesa stanowiło dwa razy tyle, co według Akastosa, który miał małe nogi. Atalanta udowodniła wkrótce słuszność swoich zastrzeżeń dając susa na sam koniec skoczni wytyczonej przez Herkulesa: gdyby wykonała tak długi skok od linii odbicia

ustalonej przez Akastosa, przeleciałaby kawał dalej i poła-
mała nogi na kamienistym gruncie, nie spulchnionym łopa-
tami. Ten niesłychany skok nie był dla niej niczym nowym,
bo przywykła utrzymywać sprężystość nóg za pomocą upar-
tych ćwiczeń, skacząc na natłuszczonej wołowej skórze i ko-
piąc się w pośladki to jedną, to drugą nogą: dochodziła do ty-
siąca razy i więcej, podczas gdy każdy przeciętny lekkoatle-
ta ześliznąłby się z tej skóry już za pierwszym czy drugim
podskokiem.

Walkę na miecze nad kurhanem Peliasa odbyli Jolkańczyk
imieniem Pilos i Askalafos, syn Aresa, Argonauta. Często
się zdarza w pojedynku tego rodzaju, że jeden z szermierzy
usiłuje wzbudzić zachwyty tłumu nacierając na drugiego ze
zbytym wigorem; i już gra idzie na ostre. W tym wypadku
Pilos z głupoty drasnął tamtego mieczom w udo, o włos chy-
biając genitalia; ból tak rozwścieczył Askalafa, że odparował
ciosem zamachowym i odrąbał w przegubie zbrojną w miecz
dłoń Jolkańczyka. Pilos umarł wskutek upływu krwi i z
gniewu, bo walczył dalej lewą ręką i nie pozwolił przyja-
ciółom podwiązać nieszczęsnego kikuta. Śmierć wywołała
ogólną uciechę, ponieważ Pilos nie miał krewnych, którzy
by go pomścili, zaś duch Peliasa napił się do syta tryskają-
cej krwi - co poświadczył bystrooki Linkeus.

Orfeusz zjawił się niespodzianie, pod koniec Igrzysk.
Cierpiał na przewlekłe schorzenia i jego głos nie brzmiał już
tak jak ongi. Odśpiewał jednak długą i pełną słodczy pieśń
o wyprawie Argo, nie łagodząc przykrych dni ani ośmieszają-
cych wydarzeń, jak uczyniło po nim wielu poetów; za po-
wszechną zgodą został ozdobiony wieńcem słodkowonnego
wawrzynu. Zachował, niby w miodzie, pamięć o niektórych
chwalebnych szczegółach, o jakich nawet sami Argonauci
prawie byliby zapomnieli. Atoli później kapłana Dodony na-
rzekali, że ta pieśń w pewnym stopniu obraża Dzeusa, i za-

bronili mu ją śpiewać pod grozą bożej niełaski; tak że do dziś przetrwała tylko we fragmentach.

Kiedy Igrzyska się skończyły, Argonauci odbyli ostatnią wspólną podróż, żeglując w dół Zatoki Eubejskiej aż przybyli do miasta Opus. Wówczas wysiedli, powierzyli okręt pieczy Opuntyczyków i szli piechotą przez pagórki aż do Jeziora Kopajskiego i do słynnego miasta Beocji, Orchomenos; tam się pokłonili białemu grobowcowi swego pradziada, Miniasa.

Z Orchomenos udali się na górę Lafistion, gdzie wreszcie Medea, w imię Prometeusza, zwróciła Runo dębowej podobnie Barana w jego świątyni opodal szczytu; podczas gdy pozostali palili bogate ofiary i śpiewali hymny. Dzeus atoli żadnym znakiem - bodaj odległym hukiem piorunu - nie raczył im okazać uznania ani wdzięczności, co wszystkich stropiło. Liczyli na jakieś niezwykle zrządzenie, wierząc w swojej głupocie, że skoro Dzeus bez wyjątku karze wiernych za wszelkie zło, które mu wyrządzą, czy to umyślnie, czy niechcący, okaże również wdzięczność za doznane korzyści.

Herkules wybrał się z nimi, po drodze do Myken ze świętymi pomarańczami, i choć się nie wspinał na górę Lafistion, to raczej właśnie on, bardziej niż Askalafos z Orchomenos albo ktokolwiek inny, nakłonił Radę orchomeńską do zwrotu synom Fryksosa dziedzictwa po dziadku Atamasie, przez co spełnił obietnicę Jazona. Synowie Fryksosa wdzięczni za tę uprzejmość wydali wielkie przyjęcie na cześć Herkulesa.

Potem nadeszła pora pierwszego rozstania Argonautów; ci z Tesalii i z Ftiotis powędrowali pieszo na północ, uściśnawszy ze łzami towarzyszy tyłu wspólnych niebezpieczeństw. Lecz Herkules, Jazon, Argos i reszta wynajęli beockich wioślarzy i przeprowadzili Argo przez Cieśninę Eu-

bejską. Oplynęli Attykę i wysadzili Falerosa w Atenach, gdzie z szacunkiem pokłonili się królowi archontów i królowej i udali się spolem do świątyni Ateny, dziękując jej pokornie za nieprzerwaną opiekę. Potem ruszyli dalej i ominąwszy wyspę Salamis dotarli na Korynckie Międzymorze.

Jazon zawinął do Kenchrei i Echiona jako swego herolda, wysłał naprzód, do mieszkańców Efiry, aby oznajmił im przybycie prawowitej królowej, Medei. Ta rola ucieszyła Echiona, ponieważ pragnął wcielić w życie łgarstwa, jakich nakładł mu w usta jego ojciec Hermes, kiedy wysiadł był na Przystani Królewskiej w Ai. Zadanie okazało się tym łatwiejsze, że tego lata na Koryncie panowała susza i zaraza, prawie tak, jak ongi twierdził, zaś Efiranom obrzydły surowe i samowolne rządy achajskiego uzurpatora, który przybrał imię Koryntos.

Echion stanął na rynku i oznajmił Efiranom, że Jazon, znakomity syn Ajzona, odbył wyprawę po Runo i na rozkaz wyroczni przywiózł do domu Medeę, złotowłosą czarodziejkę, córę Ajetesa, aby im panowała; i że dobrowolnie rezygnując na rzecz kogo innego ze swoich praw do tronu Lemnos oraz Ftiotis, Jazon postanowił poślubić Medeę i zostać ich kochającym królem. Potem jeszcze Echion powiedział, że Kastor i Polideukes, Atalanta i Meleager, Melampus i Peryklime-nos, Idas i Linkeus, a także sam wielki Herkules zbliżają się z Kenchrei z orężem w dłoni, dopilnować, aby sprawiedliwości - choć spóźnionej - wobec imienia Ajetesa stało się zadość. Efiranie wysłuchali tego radzi i z miejsca zrobili powstanie. Uzurpator Koryntos uciekł, a ludność wyległa na wybrzeże witać królewską parę.

Echion żałował tylko, że mieszkańcy korynckiej Azopii, dawnego państwa Syzyfa, w żaden sposób nie dali się namówić do buntu przeciw Kreontowi, swemu nieustępliwemu achajskiemu władcy, i do zjednoczenia w ten sposób podwój-

nego królestwa, jak on to przepowiedział; Kreon mianowicie poślubił Glaukę, córkę Syzyfa, i panował w jej imieniu.

Jazon postanowił ofiarować Argo, ze wszystkimi wiosłami i osprzętem, bogu Posejdonowi, w podzięcie za wielką falę, która ją ocaliła od skał na brzegach Libii. Pożeglował przeto na wschód od Kenchrei, ku najwęższej części Międzymorza, gdzie wprawnie wyciągnięto ją na ląd, umieszczono na okrągłakach i zatoczono wyżej, aż do przybytku Posejdona. Tam Argos z dumą pożegnał swój piękny okręt, na samym końcu schodząc z pokładu w chwili ostatecznego rozstania Argonautów.

Rozdział 50 DALSZE

LOSY ARGONAUTÓW

Akastos parę lat panował w Jolkos, lecz na koniec pokłócił się ze swym serdecznym przyjacielem Peleusem. Posprzeczczeni się o setkę owiec, które Peleus wpłacił jako odszkodowanie za przypadkowe zabójstwo syna Akastosa; nie sam Peleus wszakże zadał cios, tylko jakiś pijany Myrmidon z jego świty. Po drodze z Ftyi do Jolkos stado przetrzebiły wilki, tak że zaledwie kilka owiec ocalało. Kiedy Akastos domagał się nowych zamiast tych, co przepadły, Peleus odmówił dowodząc, że wilki natarły już pod Jolkos, a nie koło Ftyi. W wynikłej stąd wojnie Akastos został pobity, wzięty do niewoli i skazany na śmierć, a Peleus objął rządy nad całym Ftiotis; ale zwycięstwo zawdzięczał potężnemu poparciu Kastora i Polideuka, co sprowadzili rydwany ze Sparty. Peleus doczekał się sędziwych lat i przeżył swego sławnego syna Achillesa, adepta centauryjskiego bractwa Koni, który poległ podczas oblężenia Troi.

Jeśli chodzi o Atalantę, wróciła w towarzystwie Meleagra do Kalidonu, przez Arkadię - ze względu na łowy. Dotarłszy do przybytku Artemidy na górze Artemizjon, gdzie Herkules pochwylił był białą łanię Artemidy i w ten sposób dokonał swojej trzeciej Pracy, zrzekła się służby dla bogini, zawiesiła na kołku luk, oszczep i dziewiczą przepaskę, składając nienazwane ofiary. Nie opodał Kalidonu, w zaroślach na górze Tafiasos, obcowała wreszcie z Meleagrem, bo żą-

dza przynagliła ją wbrew jej woli. Akurat Melanion wędrował pieszo z Orchomenos do Kalidonu, zamierzając prosić Jazjusa o rękę Atalanty. Przypadkiem zaszedł Meleagra i Atalantę uśpionych w gąszczu; bał się jednak uczynić im krzywdę. Pospieszył dalej do Kalidonu, do pałacu króla Ojneusa, gdzie złośliwie opowiedział Kleopatrze, żonie Meleagra, co zobaczył. Kleopatra w furii pobiegła na pokoje teściowej, królowej Altei, której chwilowo nie było, i zaczęła szperać w jej skrzyniach, aż na koniec znalazła, czego potrzebowała: osmolone polano z orzechowego drzewa. Otóż gdy Meleager się urodził, wróżbita ostrzegł Alteę, że jej synek będzie żył tylko poty, póki pewna głównia nie spopieli się na palenisku; schwyciła ją, wyciągnęła i ukryła w skrzyni. Teraz Kleopatra, dotknięta do żywego, wzięła polano i z powrotem je cisnęła w ogień pod kuchnią; i oto Meleager, uśpiony w objęciach Atalanty pod fasolowym stogiem zaledwie o parę stajań, krzyknął w głos i zapłonął gorączką. Przed świtem skonał. Tak spełniło się prorocstwo Afrodyty mówiące, że pierwszy mężczyzna, dla którego Atalanta zdejmie przepaskę, umrze tej samej nocy.

Skoro Atalanta się przekonała, że jest w ciąży, zgodziła się poślubić Melaniona, nieświadoma, że to on był głównym sprawcą śmierci Meleagra; a ojcostwo dziecka imieniem Partenopajos, jakie jej się urodziło, przypisała Melanionowi. Lecz dowiedziawszy się od Altei, co zaszło, zaprzestała pożycia z nim i niewiele zyskał w tym związku oprócz jej nienawiści i pogardy. Niektórzy powiadają, że Melanion pokonał Atalantę w wyścigach, rzucając jej złote jabłka, aby je zbierała, i w ten sposób zdobył jej rękę; ale to jest wynik mylnego odczytania starożytnego fresku na temat pogrzebowych igrzysk Peliasa, umieszczonego w pałacu w Jolkos. Widnieje na nim Atalanta przykucnięta na ziemi, w chwili gdy zwycięża w skoku; tuż obok, na krześle, siedzi Herku-

les jako przewodniczący igrzysk, złote pomarańcze rozsypały mu się u stóp, tak że wygląda, jak by to ona sięgała po jedną z nich; zaś tuż przed nią odmalowano wyścig, w którym Ifiklos Fokijczyk przyszedł pierwszy a Melanion ostatni; wszyscy zawodnicy prócz Melaniona zniknęli z fresku, bo w tym miejscu wybito w ścianie nowe drzwi, więc się wydaje, jakoby Melanion wygrał w biegu z Atalanta. Tyle o tych zazdrosnych kochankach.

Kłótnia między Idasem i Linkeusem z jednej strony, a Kastorem i Polideukiem z drugiej, na jakiś czas uległa załagodzeniu, dopóki pewnego dnia wspólnymi siłami nie najechali Ankajosa z Tegei. Zrabowali sto jeden sztuk najlepszego bydła pod pretekstem, że Ankajos oszukał ich niegdyś u Beryków, kiedy dzielono pałacowe łupy, przywłaszczając sobie ze wspólnej zdobyczy cztery cenne naszyjniki z bursztynu, szmaragdów i złota. Ponieważ Ankajosa sumienie gryzło w kwestii tych naszyjników, nie wyruszył w pościg za braćmi, lecz zostawił pomstę swemu ojcu Posejdonowi, któremu obiecał być już w podarku dziesięć najlepszych byków ze stada.

Czterej rozbójnicy zasiedli społem w miejscu, gdzie się stykały granice Lakonii, Arkadii oraz Mesenii, i niezbyt przyjaźnie zaczęli ustalać, jak podzielią bydło między siebie. W końcu Idas powiedział:

- Zabawmy się, towarzysze. Rozkroję tego cielaka na cztery równe ćwiartki i upiekę je na rożnach, po jednej dla każdego. Niech ten, co pierwszy skończy swoją porcję i nie zostawi nic prócz gołych gnatów, dostanie pół stada, wybierając pięćdziesiąt sztuk, jakie mu najbardziej odpowiadają; a ten, co zje po nim, niech otrzyma pozostałe pięćdziesiąt.

Kastor i Polideukes zgodzili się: Linkeus jadł pomału, bo stracił przednie zęby w zawodach pięściarskich, więc obaj

bliźniacy uważali się za żarłoków lepszych niż Idas. Lecz za ledwie syczące poicie cielęciny zdjęto z rożna i przydzielono przez losowanie, Idas jął rozszarpywać swoją część zębami oraz sztyletem i łykać soczyste mięso prawie nie żując. Zmiotł wszystko co do okruszyny, a także wyssał kości szpikowe, zanim tamci na dobre zaczęli. Potem jako prawdziwie oddany brat przyszedł z pomocą Linkeusowi, krojąc mu mięso na wygodne kąski i drugie tyle pochłaniając sam; tak że Linkeus skończył następny, tuż przed Polideukiem, który wciąż jeszcze nie zdążył się uporać z paroma żeberkami i częścią flaków.

Idas i Linkeus wstali, napchani, ale bynajmniej nie nieruchawi, i z kpiarskim „do widzenia” zagarnęli stado. Polideukes z pełnymi ustami zawołał, żeby poczekał, bo przecież Linkeus nie zjadł całej porcji samodzielnie; lecz ich nie gonił, dopóki dokończywszy własnej ćwiartki nie udowodnił swoich praw do połowy bydła - nie zaprzeczał, że Idas sprawiedliwie zasługuje na prawo wyboru pierwszych pięćdziesięciu sztuk. Kastor wszakże, wściekły, że się okazał najpowszechniejszy z nich wszystkich, zostawił swoją część niedojedzoną i pobiegł. Obrął ścieżkę na przełaj przez góry i zasadził się na Idasa i Linkeusa, zaszyty w dziupli dębu poświęconego Dzeusowi. Wyliczył, że powinni przechodzić koło dębu: rósł tuż przy grobie ich ojca Afareusa, gdzie bez wątpienia zecheą lać sute obiady z byczej krwi.

Bystrooki Linkeus już o parę stajają odkrył jego kryjówkę, bo kitka łabędzich piór na czapce Kastora błyskała wśród gałęzi. Na migi kazał Idasowi popęznąć naokoło stada i zaskoczyć przyczajonego. Idas usłuchał; z nagła cisnął dzidą w drzewo i przebił pierś Kastora kładąc go trupem.

W tym momencie nadbiegł dróżką Polideukes i usłyszał śmiertelny jęk brata. Zamierzył się dzidą na Idasa, a ten, nie mogąc wyszarpnąć z dębu własnej, dał susa w bok i przy-

cupnął za mogiłą ojca. Odlamał nagrobek i oburącz wyrznął Polideuka gruchocząc mu lewy obojczyk.

Polideukes - choć tak ranny - dosłyszał, jak Linkeus z tyłu go atakuje, i odwrócił się, by go nadziać na ostrze dzidy. Linkeus padł z rozprutym brzuchem. Lecz Idas skoczył na przód, porwał dzidę brata, która leżała w trawie, z rozmachu przygwoździł nią Polideuka na wylot przez pośladki i przeciwnik zginął marnie.

Idas w triumfie zaczął tańczyć pod świętym dębem i bluźnić głośno Dzeusowi, ojcu poległych wojaków, śmiejąc się, aż skały odbrzmiewały echem, zaś pasterze zamieszkali opodal w szałasie zatykali uszy ze wstydu. Dalej tańczył, śmiał się i błąźnił, nieświadom nagłej burzy, co z pomrukiem nadciągnęła od północy, aż wtem oślepijąco zalśniła błyskawica i równocześnie huknęła okropny piorun. Błyskawica trafiła w grot dzidy, którą wymachiwał Idas, zwęgliła jego prawe ramię i do cna zdarła przyodziewek.

Pastusi znaleźli zwłoki, całe przyprószone liśćmi świętego dębu. Wielce się dziwowali, po czym ogrodzili miejsce, gdzie upadł, i uznali je za uroczysko; a zamiast spalić trupa, pochowali go, jak zwyczaj każe, kiedy kogoś porazi grom.

Tesalczycy: Admetos, Koronos i Eurydamas, wrócili do swoich trzód i stad i już do końca życia nie wzięli dobrowolnie udziału w żadnej przygodzie, osiągnąwszy dość sławy dla własnego ukontentowania. Wszyscy jednak pomarli gwałtowną śmiercią, bo Tesalia należy do krajów, gdzie nawet najspokojniejsi ludzie nie unikną wojen i zamieszek. Koronosa uśmiercił Herkules, gdy Dorowie wezwali go na pomoc przeciw Lapitom; Eurydamas i Admetos pozabijali się nawzajem w pojedynku.

Autolikosowi oraz jego braciom, Deilejonowi i Flogiosowi, obrzydła tesalska Trykka już drugiego lata po przyjeździe do domu. W towarzystwie Argiosa, syna Fryksosa, odwie-

dzili Samotrakę w porze Wielkich Misteriów i przyjęto ich do grona wtajemniczonych; po czym wrócili na Synope, gdzie pocchiwi Paflagonowie powitali ich ze łzami radości. Teraz, kiedy potęgę Troi skruszył Herkules, a potęgę Kolchidy osłabiła śmierć Ajetesa oraz utrata większości floty -bo ani jeden okręt nie powrócił z pościgu za Jazonem - Autolikos i jego bracia zapewnili sobie monopol na wschodnie towary i zbili nieprawdopodobny majątek. Po śmierci zostali wyrocznymi herosami.

Frontis i Kityssoros, starsi synowie Fryksosa, udali się do Jolkos prosić Peleusa o pomoc w pewnym swoim sporze z Orchomeńczykami; zaledwie jednak weszli do miasta, uwięził ich i skazał na śmierć. Oświadczył, że Ojcu Dzeusowi dotychczas nie spłacono dwukrotnego długu życia, który mu był winien ród Atamasa, odkąd Helle i Fryksos zbiegli po kryjomu z Runem, i że właśnie z racji tego nie spłaconego długu bóg zgotował tak chłodne przyjęcie Argonautom, gdy oddawali Runo jego wizerunkowi, a pewnie także dlatego deszcz we Ftiotis tak rzadko pada. Peleus tedy uwieńczył obu mężów i zwołał wszystkich lud, by ich siłą przegnano. Obywatele usłuchali i Kityssoros po chwili padł ukamienowany, ale Frontis uszedł pędząc wielkimi susami; a skoro wrócił do Orchomenos, złożył Dzeusowi, Bogu Ucieczek, barana w ofierze. Potem Peleus wystosował ostrzeżenie do wszystkich ocalałych potomków Atamasa, że czeka ich taki sam los, jeśli kiedykolwiek wybiorą się do Jolkos; dług wobec Dzeusa bowiem dzięki zwłóce wzrósł o lichwiarskie odsetki. Lecz Melanion mieszkał dalej, bezdzietny i nieszczęśliwy, pod jednym dachem z Atalanta, która gardziła nim, wyuczyla się natomiast pięknie haftować i bardzo się roztyła.

Faleros, łucznicz atęski, posprzeczał się o spizowy moździerz oraz tłuczek ze swoim ojcem, łucznikiem Alkonem,

który w dzieciństwie ocalił mu życie zastrzeliwszy węża, co go już oplatał; strzała, choć wysłana z daleka, nie zrobiła malcowi żadnej krzywdy. Faleros nie zwymyślał ojca ani go nie pobił, tylko po kryjomu opuścił Ateny i umarł na wygnaniu w eubejskiej Chalkis. Ateńczycy od jego imienia nazwali swój port Faleron i uroczyście czcili jego bohaterską pamięć; cenili go zwłaszcza za nadzwyczajny kunszt łuczniczy, dzięki któremu uratował Argo podczas przeprawy przez Symplegady, i uchwalili (choć tej sprawy nigdy nie poddano Areopagowi do rozpatrzenia), że miał rację żądając na własność zarówno tłuczka jak moździerza.

Melampus z Pylos został wieszczkiem zupełnie przypadkowo. Para węzów gnieździła się w drzewie koło jego domu i słudzy je pozabijali; on atoli pobożnie uchwalał całe wężowe potomstwo i trzymał je w swojej łóżnicy jako ulubieńców. Pewnego dnia, gdy się zdrzemnął po obiedzie, małe z wdzięczności wyczyściły mu uszy rozdwojonymi języczkami. Obudziwszy się stwierdził ze zdumieniem, że rozumie, co mówią jakieś korniki w belce nad głową, a właśnie jeden się odezwał: - Drodzy przyjaciele, jużemy podziurawili tę belkę jak sito. Zatańczmy teraz, aby uczyć nasze osiągnięcie; około północy belka runie i zdruzgocze Melampusa.. - Melampus podparł strop i w ten sposób ocalał. Niebawem przekonał się, że równie dobrze pojmuje język wszystkich owadów, robaków i ptaków. Ta wiedza zapewniła mu taki mir, że skończył jako władca dużej części królestwa Argolidy i zbudowano mu wyroczną świątynię w Ajgostenie w Megarze.

Askalafos, syn Aresa, utopił się niewiele później w Orchomenos w płytkiej sadzawce z karpiami: osobliwy kres, jak na kogoś, kto uszedł śmierci na tyłu niegościnnych morzach i groźnych cieśninach. Jego wnuk, o tym samym imieniu, podczas oblężenia Troi dowodził flotyllą złożoną z trzydziestu

minijskich okrętów i poległ z ręki Deifobosa, syna Priama.

Długi Ankajos po powrocie do rodzinnej Tegei zakładał tam sady figowe i winnice. Dobrotliwie udzielił przytułku Euadne, Asteropei i Amfinome, siostrom, które Akastos wypędził z Jolkos za zamordowanie ich ojca Peliasa, po czym wszystkie wydał za mąż. Pewnego dnia, gdy właśnie podnosił do ust pierwszą czarkę wina ze swojej winnicy i z satysfakcją mówił do żony: - Ano, wreszcie mam nagrodę za cały ten trud... - wbiegł pędem posłaniec. - Panie mój! - zawołał. Ogromny dzik pustoszy ci winnice! - Ankajos postawił czarę, złapał oszczep i pospieszył na ratunek; ale dzik niespodziewanie wyskoczył z gąszczu i wypatroszył go do cna. Tak powstało przysłowie: „Daleka jest droga między ustami a brzgiem pucharu”. Ludziska uważają, że dzika zesała Artemis, bo jej Ankajos zapomniał ofiarować pierwsze winogrona ze swego zbioru. Ale zyskał bohaterski grobowiec, tak czy inaczej.

Herold Echion zginął przypadkiem, gdy usiłował pośredniczyć między Arkadyjczykami, Lakończykami i Mesenami w sporze o bydło skradzione Ankajosowi przez Idasa, Linkeusa, Kastora i Polideuka. Cios padł z ręki Eufemosa, który ujrawszy, że zabił nietykalnego herolda, ze wstydem wrócił do swego Tajnaron, odmawiał wszelkiej strawy i w trzy dni umarł. Grób Echiona odwiedzały rzesze heroldów, a jeśli kiedykolwiek obrażono świętą osobę któregośkolwiek z nich, nagrobek Echiona zaraz pocił się krwią i roje skrzydlatych demonów na jego rozkaz wyfruwały od spodu dręczyć zbrodniarza.

Zanim Erginos Minijszyk dotarł z Grecji do Miletu, raz jeszcze próbował napaść na beockie Teby, dawno temu bowiem spod ich murów odpędził go Herkules. Wczesnym rankiem pospieszył tam z paru minijskimi kamratami, w przebraniu wieśniaczym i z produktami na jarmark. Lecz

Herkules akurat gości! w Tebach i strzałami wybił napastników do nogi, prócz samego Erginosa. Jego oszczędził, bo Erginos miał uzasadniony żal do Tebańczyków za zamordowanie ojca i okaleczenie poborców podatkowych. Potem Erginos i Herkules zawarli pokój i Erginos bezpiecznie wrócił do Miletu. Herkules mu towarzyszył aż do wyspy Tenos, gdzie postawił Kalaisowi i Dzetesowi pomnik, tak jak ich duchy we śnie zażądały. Sławi on jednak raczej krzepę i zręczność Herkulesa niż jakiegokolwiek zalety obu bohaterów: dwa olbrzymie giazы spoczywają jeden na drugim w tak cudownej równowadze, że górnym chwieje najlżejszy podmuch wiatru północnego, a jednak dwudziestu chłopca z łomami nie zdoła zepchnąć go na ziemię.

Argos wybrał się do Efiry naprawiać Argo, której deski, jak słyszał, zaczęły się paczyć i rozpadać na słońcu, bo kapłani Posejdona zaniedbali zrobić nad nią daszek. Zaczaili się nań zbóje i zabili Argosa u nasady Międzymorza, a poeci wymyślają bajdy, jakoby Argo jęknęła głośno na tę wieść i na skutek jej westchnień popękały wszystkie grube liny, jakimi ją opasano.

Nawigator Nauplios założył miasto Nauplia, blisko Tyryntu w Argolidzie. Umarł tam niewiele później, zaś argiwsy kapitanowie żeglugi czczą go ponad wszystkich herosów.

Małego Ankajosa z kwietnego Samos wypędzono z ojczyściej wyspy, ponieważ nie chciał tolerować religijnych nowinek swoich rodaków. Kiedy doroczny festyn dla synów tych samych matek zastąpiła uroczystość dla synów tych samych ojców, Ankajos wpadł w złość i bezskutecznie próbował przeszkodzić w ofercie na rozstajach. Udał się na wygnanie daleko na zachód, prawie do Hiszpanii, i uśmiercili go kozłarze z hesperydzkiej Dei na rozkaz Pomarańczowej Nimfy, jakęśmy już opowiadali. Niemniej uczciła go ona bohater-skim grobowcem.

Co do Herkulesa, nadal wykonywał Prace dla króla Eurysteusa z Myken, aż je wreszcie ukończył w ciągu wyznaczonego czasu Wielkiego Roku. Ostatnia jego Praca polegała na tym, że zszedł do Świata Podziemi przez rozpadlinę opodal Lykos w kraju Mariandynów i tam poskarżył się samemu Hadesowi na rzekome złe traktowanie ducha Ateńczyka Tezeusza. Na dowód, że wypełnił swoją misję, Herkules przyniósł z Podziemnego Jeziora jakieś ślepe, śnieżnobiałe dziwadło, które Eurysteus uważał za psa Cerbera, lecz które miało tylko jedną głowę i nie szczekało. Będąc tam na dole Herkules spotkał się z duchem Meleagra, ten zaś -pod warunkiem, że Herkules wybuduje dlań bohaterską świątynię w rodzinnym Kalidonie - zdradził imię jedynej kobiety, zdolnej urodzić mu córkę. Była nią Dejanira, rodzona siostra Meleagra. Herkules zobowiązał się zbudować przybytek natychmiast, gdy córka się urodzi; i dotrzymał słowa.

Kiedy Herkules pokrzepiał się winem na dworze króla Likosa, wysuszył go bowiem przeraźliwy chłód Podziemi, i pożerał olbrzymie ilości jadła, ponieważ roztropnie odrzucił był strawę umarłych, którą go Hades częstował, przystojna niewolnica podała mu chleb oraz pieczoną gęś na zimno. I zapytała: - Czy ta pieczona gęś równie ci smakuje jak tamta, którą ongi postawiłam przed tobą w sali obrad w lemnijskiej Myrinie, wybacząc, żeś mi cisnął grudę błota w twarz?

Była to wygnana Hypsipyle, skoro zaś pokazała Herkulesowi bliźniaków poczętych z Jazonem, Euneosa i Nebrofona, przypomniał sobie obietnicę, że jej pomoże. Kupił ją tedy od króla Likosa za złoty pas i wziął ze sobą na okręt, ale z nią nie obcował. Zawinąwszy na Lemnos znów ją osadził na tronie, skąd została wygnana przez swe poddanki. Zwolał ponadto swoich sześćdziesięciu dziewięciu trzyletnich syn-

ków, utworzył z nich oddział i kazał im zgodnie przysiąc, że będą posłusznie służyć Euneosowi, starszemu z bliźnięt, jako prawowitemu monarsze, oraz pomszczą wszelką krzywdę, która spotka jego matkę. To właśnie Euneos w wiele lat później zaopatrywał Greków w wino podczas oblężenia Troi pod wodzą króla Agamemnona. Lecz wyspę Lemnos nawiedzały bezustannie duchy mężów pomordowanych przez Hypsipyle z towarzyszkami. Na koniec Euneos ustanowił doroczny obrzęd oczyszczenia, trwający dziewięć dni. Wygasza się wszystkie ognie na wyspie i składa zmarłym krwawe ofiary; po czym okręt z Delos przywozi święty ogień z przybytku Apollina.

Kiedy Herkules wykonał Prace i znów stał się wolnym człowiekiem, przypomniał sobie, że król Augiasz z Elidy przyrzekł mu dziesiątą część swego bydła w nagrodę za oczyszczenie stajen, lecz wcale nie dotrzymał słowa. Zgromadził więc wojsko w Arkadii i napadł na Elidę, gdzie zabił Augiasza oraz wszystkich jego synów z wyjątkiem jednego, imieniem Fileos, który namawiał Augiasza, żeby spełnił tę obietnicę. Potem Herkules osadził Fileosa na tronie, a za pomocą łupów wziętych na Augiaszu ufundował Igrzyska Olimpijskie, które miano obchodzić stale co cztery lata. Następnie wykopał w Olimpii ofiarną jamę dla ducha Pelopasa, co stanowiło poniekąd obrazę dla Eurysteusa: mianowicie Pelops założył dynastię, jaką obalił ojciec Eurysteusa, Stenelos. Potem wyruszył przeciw Neleusowi, złowrogiemu bratu Peliasa, który mieszkał w piaszczystym Pylos i słał posiłki Augiaszowi; zabił Neleusa oraz wszystkich jego synów oprócz małego Nestora (brał on potem udział w oblężeniu Troi) i nie zawahał się zaatakować nawet kapłana Hadesa, co szedł do boju przebrany za szkielet, w nadziei że wzbudzi w jego sercu zabobonny lęk. Hades był wrogiem Herkulesa, odkąd ten zabrał mu Alkestis, żonę Admeta; lecz

Herkules, niestrwożony, cisnął weń świńską szczęką i zranił go w bok. W tej bitwie poległ Argonauta Peryklimenos: ani żadne jego sztuczki, ani zwodnicza odmiana postaci nie zdołały go ocalić od niechybnych strzał Herkulesa.

Sam Herkules zginął wskutek miłości do Dejaniry, którą, jak przystało, poślubił; na punkcie splodzonej z nią córki Makarii miał istnego bzika. Oto prawdziwa historia. Właśnie przystępował do uczyty w pałacu teścia, króla Ojneusa, kiedy niechący zabił kalidońskiego chłopca dla żartu podrzucając go w powietrze. Malec przed obiadem polewał wodą dłonie gości i ręce Herkulesa, nadzwyczaj poplamione i brudne, złał tak obficie, że ten ryknął śmiechem, aż echo odpowiedziało. W przystępie wesołości podrzucił chłopca do krokwi tak mocno, że dzieciak rozbił sobie czaszkę o więźbę dachu. Pełen skruchy Herkules udał się z Dejanirą na dobrowolne wygnanie. Kiedy przybyli nad wezbraną rzekę Euenos, Herkules przeszedł pierwszy z córeczką i całym dobytkiem, pozwalając, aby Dejanirę przeniósł ten sam Centaur Nessos, którego był pokonał w zapasach podczas pogrzebowych igrzysk Peliasa; bo obrał on sobie teraz zawód tragarza. Nessos usiłował zgwałcić Dejanirę w odwet za złamanie nogi, a Herkules przybiegłszy na odsiecz zastrzelił go z łuku. Lecz konający Nessos podszeptnął Dejanirze, że ma nabrać do buteleczki odrobinę jego krwi i zachować ją jako niezawodny lubczyk, co zapewni jej miłość męzowską. Tak też zrobiła i użyła później tego lubczyku, gdy jej się zdawało, że Herkules jest zakochany w dziewczynie imieniem Iole; dołała kilka kropel do wody, w której mu prała białą koszulę, jaką miał nosić podczas składania ofiar Dzeusowi na przyłładku Eubei. Krew była jadowita i wżarła mu się w ciało przyprowadzając o nieznośny ból; zdarł koszulę z przyklepionymi kawałami mięsa, udał się promem do Trachiny i oszalały wspiął się na górę Ojta; tam zbudował sobie

olbrzymi stos i sam go podpałił. Leżał na stosie rycząc z wściekłości, dopóki jego ciało do cna nie spłonęło.

Dusza Herkulesa uleciała w powietrze na skrzydłach ognia i dymu, a wiatr południowo-zachodni zaniósł ją na górę Olimp. Poeci prawią, że Herkules walił do drzwi Olimpu cieniem swej w spiż okutej maczugi i wystraszył Boską Rodzinę niemal do utraty zmysłów. Skoro nie zgodził się iść do Świata Podziemi i oddać się w ręce swego wroga Hadesa, najlepszym wyjściem było zaprosić, aby się przyłączył do nich jako Olimpicyk. Nie chciał jednak zostać Trzynastym bóstwem, twierdząc, że mu wystarcza posada odźwiernego u bramy, gdzie będzie się obżerał i pił do syta, jak robią wszyscy odźwierni. Hera, mówią poeci, wybaczyła mu w końcu i oddała rękę swojej córki Hebe. Jak się atoli rzeczy mają na Olimpie, nie dano wiedzieć śmiertelnym, choćby to byli najbardziej wiarogodni poeci; pewne jest tylko, że Dejanira powiesiła się z żalu usłyszawszy o śmierci Herkulesa, tak jak powiesiła się z żalu Marpessa na wieść o zgonie swego dzielnego męża Idasa.

Synowie Herkulesa ze wszystkich stron Grecji ściągnęli do stóp Ojty na pogrzebowe igrzyska ku czci ojca, a poznawszy, jak są liczni i silni, uknuli plan wielkiego najazdu na Mykeny; lecz król Eurysteus ich uprzedził szykując podstępnie zasadzkę i ci, co uszli cało, zbiegli do Attyki jako błagalnicy. Spotkali się tam z życzliwym przyjęciem. Kiedy Eurysteus ruszył na Attykę, synowie Herkulesa oraz Ateńczycy stawili opór i podczas bitwy pod Skałą Skejrona Hyllos, syn Herkulesa, odrąbał królowi głowę podobnie, jak on niegdyś Stenelosowi; lecz, by zwyciężyć, musiał ofiarować Persefonie własną siostrę Makarię. Taki więc był kres Eurysteusa; jego głowę, pozbawioną oczu, które Alkmena, matka Herkulesa, ostrożnie wydłubała członkiem tkackim, pogrzebano na jednej przełęczy, zaś ciało na drugiej, by odstraszyć nie-

przyjaciół od jakichkolwiek prób najazdu na ziemię attycką. Po Eurysteusie wstąpił na tron jego zięć Atreus, który wznowił dynastię Pelopidów i został ojcem sławnych królów Agamemnona i Menelaosa.

A oto jaki koniec spotkał Jazona i Medeę. Dostyc szczęśliwie żyli ze sobą w Efirze, dopóki obywatele nie zaczęli sarkać, że Medea usiłuje zapewnić nieśmiertelność dwojgu najmłodszym z pięciorga dzieci, które urodziła Jazonowi, wychowując je w świątyni Hery i nie pozwalając nosa wychylić na świat. Jazon próbował ją nakłonić, by zaniechała tak osobliwych zakusów, a gdy go wydrwiła, odmówił dalszego pożycia. Kreon, król Azopii, na wiadomość o tych niesnaskach pchnął do Jazona posłańca z zaproszeniem, żeby poślubił jego córkę Auge, dzięki czemu podwójne królestwo Koryntu połączy się pod jednym berłem wedle przepowiedni Echiona; bo Kreon się starzał i pragnął Auge oddać tron.

Jazon przyjął propozycję, niepomny, że nie ma w ogóle prawa do Efiry, chyba jako małżonek Medei. Publicznym dekretem rozwiódł się z nią i święcił zaślubiny z Auge. Medea zgodziła się na pozór potulnie i podarowała Auge na prezent ślubny prześlicznej roboty nocną koszulę. Gdy jednak Auge włożyła ją na siebie, koszula stanęła w płomieniach gubiąc nie tylko Auge, lecz także Kreonta, ponieważ próbował ugaśnić ogień własnymi rękami - oraz cały pałac królewski ze wszystkim niemal, co się w nim znajdowało: w tym dwu starszych synów Medei. Trzeciego syna, Tesalusa, uratował Jazon, bo z nim wyskoczył oknem i uszedł nietknięty. (Ten właśnie Tesalus po śmierci Peleusa objął rządy nad Ftiotis.) Wściekli Efiranie zemścili się na obu młodszych chłopcach, wychowywanych w świątyni Hery; i od tej pory musieli co roku odprawiać pokutę za to morderstwo.

Medea przypomniała sobie przekazaną przez Echiona obietnicę Herkulesa, że wspomże ją w każdej chwili

w ciągu najbliższych dwunastu lat, gdyby ją Jazon opuścił. Uciekła do Teb, gdzie wtedy mieszkał, i prosiła, aby odzyskał dla niej tron Efiry. Podjął się tego dokonać; ale gdy razem wędrowali przez Attykę, Egeus, król Aten, zakochał się w Medeji i skłonił ją, by się wyrzekła Efiry i została jego żoną; tam też, w Atenach, wobec Areopagu oczyściła się ze wszystkich zbrodni, jakie jej zarzucali korynccy posłowie. Wdzięczna Herkulesowi, co świadczył na jej korzyść, wyleczyła go z obłędu, czego nie potrafili zrobić kapłani Apollina w Delfach, mimo wszystkich swoich przechwałek.

Egeus wkrótce znudził się Medeji, a ona jemu, więc pewnego dnia posiała po Arasa, kolchidzkiego admirała, który nadal pełnił służbę u jej ciotki Kirke, królowej Ajai, z wiadomością, że ojczyzna go wzywa. Aras nie zwlekając przybył do Aten ze swoją flotą, a przynajmniej tym, co z niej jeszcze zostało, i Medea wyruszyła do Kolchidy, za którą tęskniła serdecznie od chwili wyjazdu. Bo nawet wówczas, gdy jej namiętność dla Jazona sięgała szczytu, nie chciała właściwie opuszczać Ai, zwłaszcza że była to przesliczna miejscowość, piękniej położona niż jakikolwiek gród w głębi Grecji i równie solidnej budowy jak Mykeny czy Teby. Z płaczem żegnała komnatę sypialną, kosztowne meble, draperie i ozdoby, jakich nie mogła wziąć ze sobą na okręt. Całowała łożę i dwuskrzydłowe drzwi, głaskała ściany i szafkę lekarską, i stół inkrustowany muszlami, aż wreszcie im przyrzekła: - Jeszcze powrócę do was, moje kochane - Z Arasem przybył także Peukon, obrany admirałem flotylli, którą Absyrtos powiodł niegdyś do ujścia Danuby. Długi czas przebywał z towarzyszami na wyżynie Epiru, naprzeciw Korcyry; nie śmiał bowiem jechać do Kolchidy bez kompletnego szkieletu Absyrtosa, a parę palców jego rąk i nóg przepadło gdzieś na amen. Tyle wszakże, ile znalazł, owinął w białą końską skórę i za zgodą Kirke powiesił na drzewie na Ajai, zwanej

odtąd Wyspą Absyrtosa.

Skoro Medea po udanej podróży zawinęła do Ai, odebrała rządy swemu tauryjskiemu wujowi Persesowi, wyszła za mąż za Idessasa, wiadcę Moschii, i aż do śmierci panowała nad połączonym królestwem; zaś Ajetes, syn tych dwojga, odziedziczył połączony tron. Nejaira, córka Fryksosa, piastowała w owym czasie urząd królowej Matki w Albanii i Kolchida prosperowała znakomicie dzięki przyjaźni łączącej domy królewskie, a ponadto dlatego, że Medea przejednała Węża Prometeusza wypędzając Taurów z przedsionka jego świątyni. Dynastia Ajetesa wciąż jeszcze dzierży kolchidzki tron.

W drodze powrotnej Medea, jak mówią, popasała w miejscu, gdzie Polideukes zabił Bebryka Amykosa, i znalazła tam laurowe drzewo, co wyrosło na jego grobie, jego liście zaś miały moc podjudzania do gwałtownych kłótni każdego, kto ich dotknął. Pęd tego Szalonego Wawrzynu, z grudą ziemi przylgniętą do korzenia, holowała aż do Kolchidy w malej szalupie za okrętem. Tam go zasadziła i ze znakomitym skutkiem używała liści do wzniecania niesnasek wśród swoich osobistych i politycznych wrogów.

Po śmierci czworga dzieci oraz Auge Jazonem owładnął smutek i małą dlań pociechę stanowił fakt, że został teraz bezspornym władcą podwójnego królestwa Koryntu. Raz wczesnym rankiem wybrał się na Międzymorze do świątyni Posejdona i leżał posępny w cieniu dziobu Argo otulony swoim haftowanym płaszczem, ani nie składając ofiar Posejdonowi, ani nie odzywając się bodaj słowem do kapłanów, choć wyszli go witać. Zauważyli, że go dręczy głęboki smutek, skąd wszakże mieli wiedzieć, co mu chodzi po głowie? Wreszcie jęknął głośno parę razy i wymamrotał, jak im się zdawało, imię Ifias, starej kapłanki Artemidy, którą wyszydził ongi na pagazyjskim gościńcu i której klątwa na koniec

tu go przywiodła. Choć bowiem nadal w kwiecie wieku, jeśli idzie o lata, Jazon posunął się znacznie od czasu kłótni z Medeą. Działła mu ropiały i kilka ostrych białych zębów wypadło; utykał wskutek reumatyzmu; zaś jego piękne włosy straciły już połysk i przyprószyła je siwizna.

Najwyższy kapłan zwrócił się do Jazona: - Dostojny panie, wysłuchaj zyczliwej rady! Nie siedź w zwątpieniu pod spróchniałym pomnikiem minionej chwały. Taka postawa szczęścia ci nie przyniesie. Wstań teraz, dzierżąc berło, bez lęku wyjaw swe żale Opiekunowi Rumaków, Temu Co Wstrząsa Morzem, Panu z Trójzębem. On je ukoi, ręczę, zwłaszcza jeżeli mu złożysz bogate ofiary z czerwonego bydła i nakarmisz jego kapłanów smaczną pieczeni, zostawiając dla niego wyśmienite kości udowe.

Jazon odwrócił się, ale nadal milczał. Jego oczy miały dziwnie osłupiały wyraz i otworzył usta jak dziecko, co się zaraz rozplacze; ale nie zapłakał.

Najwyższy kapłan odprawił pozostałych i zasiadł na czatach u wejścia do świątyni, bo serce go ostrzegło, że się tu szykuje jakieś niezwykle zdarzenie, którego nie zdoła ani odwlec, ani ponaglić; siedział tak, aż przeszła pora obiadowa, choć lał ulewny deszcz i osiem wiatrów o węzowych ogonach zdawało się gonić dla zabawy, dmuchając ze wszystkich stron jednocześnie.

Głowa Jazona opadła na piersi. Usnął. I niebawem najwyższy kapłan dostrzegł kątem oka coś, czego by nie zobaczył normalnie: blade cienie człowieka i psa, którzy spieszenie człapali traktem z Megary. Nie odwracał głowy w obawie, że zamąci jasność obrazu, a dwie zjawy zbliżały się ramię w ramię. Mężczyzna był ubrany w niewyprawną owczą skórę, jakie nosili Etolowie i Flegowie, a z grzbietu wiernego rudego wilczura sterczał cień ułamanej dzidy z brązu.

Pies zmierzał prosto do Jazona, stanął nad nim ze zjeżoną

sierścią, wyszczerzył kły i warknął; ale pasterz, niby jaszczurka po ścianie; wspiał się chyżo na dziób Argo.

Najwyższy kapłan patrzył z zapartym tchem, jak z całej mocy pcha ramieniem wygięty dziób; wyteżył siły, wparty stopami w słupek, i właśnie wtedy osiem wiatrów zaniechało zabawy, ruszając z rykiem wzdłuż okrężnicy po obu burtach okrętu.

Zaskrzypiało i rozległ się głośny trzask. Dumny dziób runął, pysk rzeźbionego Barana grzmotnął Jazona w głowę i zgruchotał ją na żalną miazgę. Jednak ostrożny najwyższy kapłan nie drgnął nawet, dopóki i pasterz, i pies nie nasycili się krwią oraz mózgiem wroga; bo gdyby ich spłoszył, zjawy zaczęłyby nieznośnie nawiedzać przybytek. Tak zaś oddaliły się całkiem zadowolone.

Podwójny tron koryncki przypadł synowi Glauka nazwanemu Syzyfem na cześć pradiadka; aliści Efiranie, wytrąceni z równowagi śmiercią Jazona, postanowili, że od tej chwili rufę Argo należy utrzymywać w doskonałym stanie i każdą nadpróchniałą deszczułkę czy linę ma zaraz zastąpić nowa -tylko dziób, publicznie skazany za zabójstwo, skonfiskowano i złożono w świątyni Persefony. Tak Argo zyskała nieśmiertelność i pozostała Argo Argonautów, aczkolwiek dziś już ani kawałeczek drewna nie jest oryginalny, od kilu do czubka masztu. Jak powiada przysłowie: „To siekiera mego dziadka: ojciec zrobił nowy trzonek, a ja dałem nowe ostrze”.

Orfeusz także zginął gwałtowną śmiercią. Pewnej nocy kobiety kikońskie rozszarpały go na sztuki podczas jesiennych orgii na cześć Trójbogini. Nie ma się czemu dziwić. Bogini zawsze tak wynagradza tych, co ją najbardziej kochają, rozprasząc krwawe szczątki po ziemi, by ją użyźniły, lecz łagodnie biorąc w opiekę strwożone dusze.

POSŁOWIE AUTORA

Wygląda na to, że cykl pieśni epickich o Jazonowych Argonautach i ich wyprawie w celu odzyskania Złotego Runa z rąk króla Kolchidy Ajetesa krążył po Grecji już w bardzo zamierzonych czasach, ale nie zachował się ani jeden wiersz, z wyjątkiem, być może, paru urywków, które wkradły się do *Odysei* Homera. Homer i Hezjod, dwaj najwcześniejsi poeci greccy, których dzieła dotąd przetrwały, wiedzieli obaj o podróży, a Homer mówi o niej, jako o „będącej na ustach wszystkich”. Następne wzmianki pojawiają się we fragmentarycznych pracach Eumelosa (II w. p. n. e.) oraz Mimnermosa, Symonidesa, Hekatajosa, Herodom i Akuzylaosa (VII i VI w.). W wieku piątym Ateńczycy Ajschylos, Sofokles i Eurypides kolejno obierają sobie poszczególne wypadki cyklu za osnowę do dramatów; Herodot w swojej historii powszechnej odwołuje się do niego kilkakrotnie; Ferekydes z Aten, w pracy na temat mitologii, z której ocalały tylko krótkie cytaty, był zapewne pierwszym pisarzem, który opowiedział to wszystko po kolei od początku do końca; zaś beocki poeta Pindar w *Czwartej Odzie Pytyjskiej* (462 p.n.e.) daje zwięzłe streszczenie całości, najwcześniejsze, jakie przetrwało nienaruszone.

Apolloniusz Rodyjczyk w trzecim wieku p.n.e. napisał epos o Argonautach. W Bibliotece Królewskiej w Aleksandrii miał dostęp do dzieł Pindara, Ferekydesa i paru nieznanych pisarzy traktujących o tym przedmiocie, których wymienia jego

komentator. Apolloniusz był dla mnie nie tylko najbardziej pomocnym autorytetem, lecz także najprzyjemniejszym w lekturze. Współczesny mu aleksandryjski poeta Teokryt uzupełnia ten epos pewnymi szczegółami w swoich *Idyllach* - o walce na pięści Amykosa z Polideukesem oraz o zaginięciu Hylasa. Apollodoros, gramatyk ateński, w suchym, lecz wiarogodnym streszczeniu legend starożytnych, zatytułowanym *Biblioteka* a napisanym około 140 r. p.n.e., dodaje ważne informacje, nikomu poza tym nie znane; tak samo bajkopis Hyginus, bibliotekarz cesarza Augusta, oraz współczesny mu poeta Owidiusz, autor *Metamorfoz*. Diodor z Sycylii, historyk żyjący w czasach Juliusza Cezara, daje bystre komentarze krytyczne na temat tej sprawy, o tyle, o ile ją znał; podobnie Strabon, Dionizjos i Pauzaniusz, rozsądni geografowie piszący za czasów pierwszych cesarów.

Pierwszy ocalały epos o Argonautach po łacinie ułożył około roku 93 Waleriusz Flakkus, kapłan rzymski należący do kolegium, które miało pieczęć nad Księgami Sybillińskimi i odpowiadało wobec cesarza za czystość obrzędów religijnych. Piśze ciężko i wymuszenie, ale ma wiele wiadomości i doprawdy szkoda, że tej pracy nie ukończył. Najwidoczniej prastara tradycyjna opowieść o Argonautach i Runie nadal wędruje przez stulecia, aż dociera do jedenastego wieku, kiedy to Jan Tzetzes, krewki Bizantyńczyk, pisze swoje chaotyczne *Chiliady* i z pomocą brata Izaaka komentarz do *Kassandrejczyków* Likofrona; kiedy równocześnie Suidas układa *Leksykon autorów starożytnych*. Wszystkie te autorytety przeczą sobie w niezliczonych kwestiach. Widać nawet niezgodność pomiędzy kilkoma pracami tego samego pisarza. Na przykład Sofokles opowiadając w swoich *Kolchidkach*, jak Jazon zamordował Absyrtosa, brata Medei, umiejscawia to zabójstwo w Kolchidzie; ale w innej sztuce, *Scytowie*, przenosi je gdzieś do Scytii. Owidiusz lokuje ten sam wypadek w Tomi, miejscu swego wygnania, położonym nieco na południe od delty Dunaju; Apolloniusz na Wyspie Artemidy opodal północnego uj-

ścia Dunaju; Hyginus na Wyspie Absyrtosa w północnym krańcu Zatoki Adriatyckiej. Niektórzy pisarze po prostu robią z Absyrtosa maie dziecko, które siostra Medea porywa jako zakładnika; inni uważają go za dorosłego mężczyznę wysłanego za nią w pogoń. Diodor i rzymski mówca Cyceron przemianowali go na Ajgialosa zamiast Absyrtosa; Apolloniusz wspomina, że niekiedy nosił imię Faetona; a jego matka nazywa się również rozmaicie: Ipsja, Idyja, Asterodeja, Hekate, Nejaira lub Eurylita.

Imienne listy załogi Argo u ApoUoniusza, Hygina, Apollodora, Waleriusza Flakka i Tzetzesza są nie do pogodzenia, a jeszcze więcej imion pojawia się u innych pisarzy. Ta obfitość sprzecznych szczegółów charakteryzuje całą legendę o Argonautach i usprawiedliwia mnie, gdy wybieram według własnego uznania taką wersję danego wypadku, jaka mi się wydaje najrozsądniejsza, a niekiedy nawet improwizuję, jeśli nie da się z istniejących materiałów sklecić kładki nad przepaścią. Na przykład odrzuciłem nieprawdopodobną informację Herodota, że Jazon, nim wyruszył w podróż z Jolkos, opłynął był Peloponez, aby zasięgnąć rady wyroczni w Delfach. Najoczywiej jego celem była wyrocznia w Dodonie, nie zaś w Delfach. Mógł pojechać do Delf drogą lądową znacznie bezpieczniejszą i prędszą. A ta wycieczka, którą Herodot pokręcił z powrotną podróżą Argo, niewątpliwie dała okazję do przygody Jazona z morskim potworem, o czym literatura milczy, ale napomykają czerwone małowidła wazowe.

William Morris wydał w 1867 r. *Życie i śmierć Jazona, lecz* angielskie poematy epickie wyszły z mody i dziś rzadko kto czyta Morrisa. Większość przeto ludzi mówiących po angielsku trafiła na tę opowieść jedynie w formie bajek dla dzieci Charlesa Kingsleya lub Nathaniela Hawthorne'a. Ci, co w szkole czytali klasyków, niewiele (jeśli mogą sądzić po sobie) górują nad resztą, ponieważ *Argonautika* ApoUoniusza nie figuruje w zwykłym kanonie klasycznych lektur. Zapewne z *Medei* Eurypidesa wiedzą coś niecoś o życiu Jazo-

na w Koryncie, gdy podróż już się skończyła, a ponadto zebrali parę dodatkowych informacji o niej samej z ozdobnej ody Pindara, ale cała wyprawa zachowała dla nich nadal ten sam beczasowy, nie umiejscowiony, alogiczny urok, jaki mają zapamiętane z dziecinnych wierszyków podróże Sowy, Kota Pufcia, Dżambli oraz Trzech Mędrców z Gotham. Przeczytanie *Życia i śmierci Jazona* raczej niewiele wpłynie na to, aby czar prysnął. Morris był romantykiem prerafaelitą; inaczej mówiąc uznał legendę za tym bardziej poetyczną, im więcej znalazł w niej tajemniczości a bodaj i nonsensu. Odrzucając niewątpliwą tradycję, że Argo wróciła do Grecji z podróży na Morze Czarne drogą, którą tam dotarła, to znaczy przez Bosfor, ochoczo podążył za twierdzeniem możliwie najfantastyczniejszym - znalezionym w anonimowych *Argonautiki* Pseudo-Orfeusza powstałych około 350 r. n. e. - co każe statkowi płynąć w górę niezidentyfikowanej rosyjskiej rzeki, miejscami toczyć się na rolnkach do Zatoki Fińskiej a stamtąd do domu trasą przez Bałtyk, kanał La Manche, Irlandię i Cieśninę Gibraltarską. Morris wykazuje także brak erudycji klasycznej opuszczając jedyny ewenement wyprawy, na jaki zgadzają się wszyscy autorzy - wesołe zaludnianie Lemnos - przypuszczam, że w obawie, aby nie urazić wiktoriańskiego dobrego smaku.

Grecy, ludzie na ogół zrównoważeni, uważali tę podróż za fakt historyczny, który się wydarzył na jakieś dwa pokolenia przed upadkiem Troi - i który umiejscowili słusznie w r. 1184 p.n.e. Wyprawa była więc dla Homera i Hezjoda znacznie bliższa czasowo, niż jest dla nas odkrycie Ameryki przez Kolumba; i chociaż w piątym wieku p.n.e. Tukidydes uznał tę opowieść za zbyt zagmatwaną, by ją umieszczać w księdze pierwszej swojej historii, żaden Grek, o ile wiem, nie odważył się nigdy zaprzeczyć, że Argo była rzeczywistym okrętem, co pożegłował z tesalskiego Jolkos do Ai nad kolchidzką rzekę Fazis - czyli z Volo we wschodniej Grecji do Kutaisi nad gruzińską rzeką Rion - i z powrotem. Przy-

znać trzeba, że znawcy antyku nadal wątpią w historyczność wyprawy: rzadko pozwalają sobie na coś więcej niż stwierdzenie: „opowieść zrodziła się zapewne z dziejów wypraw handlowych na wybrzeża Morza Czarnego, podejmowanych przez bogatych Minijczyków”. Ale dopiero w ostatnich czasach świadectwo archeologii kazało im potraktować serio Minotaura i podania o Grocie Diktyjskiej oraz uznać historyczność oblężenia Troi. Ponieważ wielu bohaterów Homera wywodzi się od ojców związanych z dziejami Argo - na przykład syn królowej Hypsipyle i Jazona, król Euneos z Lemnos, zaopatrywał Greków w wino podczas oblężenia Troi, a Peleus, ojciec Achillesa, był wybitnym Argonautą - nie ma chyba rozsądnego powodu, by wątpić, że wyprawa się odbyła, choćby pozostały o niej najbardziej sprzeczne sprawozdania, i to mniej więcej w tym czasie, jaki dla niej oznaczyli Grecy. Eratostenes, uczonek aleksandryjski, który obliczył szerokość stopnia geograficznego i stąd wyprowadził, z godną podziwu ścisłością, obwód ziemi, ustala rok 1225 p.n.e. jako datę podróży Jazona; nie wiadomo wszakże dokładnie, jak doszedł do tego wniosku.

Jeśli podróż była autentyczna, jak można wytłumaczyć opowieści o zjawiskach nadprzyrodzonych, włączone do tej legendy?

Jest na to parę wiążących się z sobą odpowiedzi:

A) Starożytni Grecy, podobnie jak czerwonoskórzy Indianie, utrwalali powszechnie znane wydarzenia za pomocą metody obrazkowej, zarówno w sztuce jak w poezji, a gdy po upływie pewnego czasu pierwotne znaczenie układu tych symboli ulegało zapomnieniu, nadawano im nowy sens, który zaspokajał ciekawość współczesnych. Taką poetycką pikto-grafię Grecy zwali „mitem”, ale słowo to nie miało posmaku nieprawdy, jakie we współczesnej angielszczyźnie zawiera przymiotnik „mityczny”.

B) Pierwotny cykl pieśni epickich o Argonautach nigdy za-

pewne nie został utrwalony na piśmie. Niektórzy śpiewacy wędrowni, *obnosząc go* po Grecji, zapomnieli jednych fragmentów, drudzy zapomnieli innych, a brakujące części zastąpili albo własnym zmyśleniem, albo przylatanymi urywkami z zupełnie odmiennej historii.

C) Pierwotny cykl pieśni nabrał po części charakteru obraźliwego wobec uczuć religijnych i poglądów politycznych późniejszych pokoleń, przerobiono go zatem lub okrojono.

D) Fragmenty satyryczne lub żartobliwe zarówno, jak opowieści o snach czy wizjach, ocalały z wersji oryginalnej, mogły w późniejszych wersjach przeobrazić się w część normalnej fabuły.

E) Począwszy mniej więcej od piątego wieku p.n.e. entuzjasci orficy uznali tradycyjne podanie, że Orfeusz był Argonautą, za dostateczny powód, by traktować podróż jako alegorię misteriów orfickich.

Nim rozwinę te kolejne odpowiedzi, muszę podkreślić, że Grecy nie byli romantycy w sensie wiktoriańskim: nieskory do wymyślania nieprawdopodobieństw; mogli wszakże zachować fantastyczną legendę ściśle w tej wersji, w jakiej do nich dotarła, w przekonaniu, że właściwie zrozumiana nabrałaby sensu. Na przykład choć wielu poetów odrzuca rozsądną opinię Homera (powtórzoną przez Herodota, historyografa z szóstego wieku), że Argonauty wróciły przez Bosfor, a zamiast tego proponuje dziwnie rozbieżne trasy powrotne przez Dunaj, Rion, Dniestr albo Don, to wcale nie dlatego, że się tak lubują w tajemniczości. Moim zdaniem odrzucają ją, bo silna przed-Homerowa tradycja utrzymuje, jakoby Runo nie powróciło do Grecji przez Bosfor, tylko przez Dunaj, Sawę i Adriatyk. Stwierdzili jednak, że Sawa nie wpada do Adriatyku, wpisali więc Pad zamiast Sawy; a gdy się później przekonali, że dolny bieg Dunaju był żeglowny *co* najwyżej na przestrzeni czterystu mil od Delt, z rąk Żelaznych Wrót, zaś Pad nie łączy się z górnym Dunajem, ktoś wpadł na po-

mysi, że Argo popłynęła w górę Rion; następnie odkryto, że Rion nie wpada do Morza Kaspijskiego ani Morze Kaspijskie nie łączy się z Oceanem Indyjskim, ktoś inny więc podsunął, że chyba chodziło o Dniestr; skoro się i to okazało równie niemożliwe, ktoś jeszcze sugerował Don.

Poeci moim zdaniem byli głupi. Żadnemu nie wpadło do głowy, że Jazon i Medea mogli z Runem podążyć do domu inną drogą niż reszta Argonautów i Argo - drogą, której okręt nie zdołałby przebyć; a istotnie musieli się rozstać, ponieważ zdradzieckie zamordowanie Absyrtosa nie pozwalało im wsiąść na pokład Argo, dopóki nie zostaną oczyszczeni. Skoro wiemy, że jedyną osobą, która mogła ich oczyścić, była jaśnowłosa Kirke, ciotka zabitego, Dunaj stanowił dla nich najprostszą drogę; kupcy handlujący bursztynem wprowadzili tutaj pewne udogodnienia dla podróżnych, a droga owa wiodła ku wyspie Ajai opodal Istrii, na północnym krańcu Adriatyku, gdzie mieszkała Kirke. Tą właśnie trasą przysyłane do południowej Rosji opłatane słomą dary „Hiperborejczyków” (ludów Brytanii?) przybywały do Apollina w Delos. Jakie to były dary, nie wiadomo, ale prawdopodobnie zawierały bursztyn używany podczas obrzędów ku czci Apollina, (por. Apolloniusz Rodyjczyk, Księga IV 611) i zapewne opłacano je obsydianem z Melos. Umieszczam wyspę Kirke raczej opodal Istrii niż w pobliżu zachodnich wybrzeży Italii (gdzie podobno w wiele lat później czarodziejka gościła Odyseusza), nie tylko dlatego, że istriańska Wyspa Absyrtosa znalazła się w podaniu o Argonautach, ale ze względu na tradycję, że Ajaja należała niegdyś do Chryzesa, ojca Jona Miniasa: prawdopodobnie Jonowie przybyli znad Dunaju do Grecji przez Istrię nie wydaje się, aby mieli obierać drogę przez Italię. Dziś ta wyspa nazywa się Lussin.

A) Obecnie metoda piktograficzna zachowała się w sztuce, rzadko jednak można ją znaleźć w literaturze. Nadal ma zastosowanie w klasycznych lub pseudoklasycznych malowidłach - na przykład freski w sali ratuszowej przedstawiające

Rolnictwo i Przemysł, które podają sobie dłonie wobec pulchnej matrony w kapeluszu na kształt wieżyczki - ale język literacki, który odpowiada temu stylowi w sztuce, od dawna wyszedł z mody. Z większym rozmachem korzysta z metody obrazkowej karykatura prasowa; i jedyny wypadek, jaki sobie przypominam, gdy gazetowa karykatura przeobraziła się w wiersz - poemat Nicholasa Vachela Lindsaya *Bryan, Bryan, Bryan* - zasługuje na uwagę wszystkich badaczy greckiej mitologii. Przypominając sobie młodzieńcze emocje podczas kampanii wyborczej Williama Jenningsa Bryana kandydującego na prezydenta USA w r. 1896, Lindsay miesza rzeczowe uwagi o sobie i swojej dziewczynie ze swoistym „pismem obrazkowym” zapożyczonym od karykaturzystów demokratów:

W czarnym kapeluszu „Stetson” Nad
księżym surdudem Chłostał plutokratów
Słonia Z Platte kolczastym drutem... ...
plutokratów... Ze znaczkiem dolara
w kłapie I w getrach na nogach.

To jest prosty mit do rozszyfrowania. Jasne, że Bryan tylko z pozoru nękał Mc Kinleya, Hannę i przywódców republikańskich; że słoń jest symbolem używanym przez karykaturzystów na oznaczenie Partii Republikanów; że drut kolczasty broni interesów wyborczych hodowców bydła z Południa i Zachodu - Platte leży w stanie Bryana: Nebrascie. Jasne również, że plutokraci rzadko nosili getry (które symbolizowały przesadę kultury angielskiej), a dolara na kłapie surduta wyhaftowała im bujna wyobraźnia przeciwników, aby urągliwie pokazać, że pieniąż jest bliższy ich sercu niż cokolwiek innego.

Greccy poeci posługiwali się dokładnie takim samym językiem i gdyby Lindsay był Grekiem z szóstego stulecia, jego

poemat w mitologii utrwalonej przez Hyginusa i Apollodora przybrałby tę mniej więcej postać:

„Lindsajos z Ochiańskiej Partenii, dytyrambista, opowiada o baśniowej walce pomiędzy Bryanejem, czarno odzianym obrońcą pasterzy bydła z dobrze nawodnionych równin Platos, jak niektórzy twierdzą, kapłanem półboga Stetosa, syna Dzeusa, a pewnymi bogatymi tyranami ze Wschodu, co wyruszyli przeciw niemu na słońcach. On używając jedynie bicia z żelaznego drutu, odparł od granic zachodniej krainy tych złowrogich tyranów, obutych w kierzce, jakie noszą górale, i strojnych w białe tuniki, na których wyszyto godło w kształcie węża oplecionego wokół podwójnej pałeczki; w tym znaku bowiem wyznawali oni Piekelnego Węża Plutosa, Dawcę Bogactw. Niemniej jednak Bryanejos zosta! na koniec pobity”.

Pierwotne znaczenie mitów i wszelkiego pisma obrazkowego wprędce ulega zapomnieniu. Na przykład mówiący po angielsku rodzice wciąż powtarzają potomkom dziecinny wierszyk o tym, jak Lew i Jednorożec walczyli o koronę; i choć wielu z nich zdaje sobie sprawę, że Lew i Jednorożec to podpory królewskiego herbu Anglii oraz Szkocji, niewielu by się znalazło takich, co nie uważają tego wierszyka za błąhą bajeczkę zrodzoną ze znaku heraldycznego. Jest to jednak prawie na pewno piktograficzny zapis wojny 1650 r., pomiędzy Anglią, heraldycznie reprezentowaną przez Lwa, a Szkocją, którą wyobraża Jednorożec. Walczyli o koronę, ponieważ Szkoci ambitnie koronowali Karola II nie tylko na władcę Szkocji, lecz także Anglii, chociaż Anglia ogłosiła się wówczas Rzeczpospolitą. (Można tu znaleźć równorzędne wytłumaczenie: że wierszyk uwiecznia zapomniany spór jakiegoś Lwa, przewodniczącego Heraldii, z Jednorożcem, jego najniższym urzędnikiem Kolegium Heraldycznego, w Edynburgu.)

Diodor wykląda znajomy, ale niepojęty obraz leżącego Barana, na którego grzbiecie Helle i Fryksos jechali do Kolchidy, jako chyży okręt z figurą dziobową w kształcie barana i sugeruje, jakoby upadek Helle w nurty Hellespontu znaczył

po prostu, że prąd przyprowadził ją o chorobę morską i wychylo-
na przez okrężnicę stoczyła się z pokładu. Dość prawdopodobne,
że się nie omylił co do barana, acz jego interpretacje in-
nych partii legendy bynajmniej nie budzą zaufania. Całkiem
wyraźnie schodzi na manowce twierdząc, że węzem, strzegą-
cym Runa, był oficer, który przypadkowo nazywał się kapitan
Wąż. Tak samo Dionizjos Skytobrachion, kiedy podsuwa, że
Złote Runo było w rzeczywistości skórą młodego pana, Bara-
na, giermka Fryksosa, którą Kolchowie wyprawili i pozłocili
po zamordowaniu właściciela. Tak samo Strabon, gdy powia-
da, że Argonauci płynęli na poszukiwanie złota, a Runo to było
aluwialne złoto Kolchidy trzymane przez Kolchów w skórkach
baranich celem płukania w wannach. Tak samo Suidas, gdy
mówi, że była to księga spisana na owczej skórze a dotycząca
tajników alchemii odziedziczonej przez Kolchów po ich
egipskich przodkach. Tak samo Charaks z Pergamonu, który
w pierwszym wieku n.e. dowodził, że był to zwój pergaminu,
co zawierał sekrety snycerskie. Jednakże wszyscy ci Grecy
wierzyli, że podróż istotnie się odbyła, a jej najdziksza symbo-
likę da się wytłumaczyć w zwykły, rzeczowy sposób: nie ucie-
kali się -jak niemieccy humaniści ubiegłego stulecia - do zby-
cia tej całej historii jako mitu słonecznego.

Może mimo wszystko musielibyśmy poprzestać na nader
wiarogodnej wersji Strabona - bowiem w Rion dotąd znajduje
się aluwialne złoto i metoda płukania go w owczym runie jest
do dziś praktykowana - gdyby tajemnicy tej historii nie zdrad-
zili Herodot, Apollodoros, Pausaniasz, a ponadto anonimowy
pierwszy mitograf watykański. Ten mitograf, choć piszący
w V w. n.e., najwidoczniej dotarł do bardzo wczesnych mate-
riałów źródłowych legendy: jest to jedyny autorytet, który
wzmiankuje, że Trojanie zakazali Argo wjazdu na Morze Czar-
ne*, co stanowi ważny element fabuły. Utrzymuje on, że Ru-

* Ponieważ „in portum ire non permisit Laomedon” odczytałem „in
Pontum ire”; inaczej nie ma sensu.

no było tym, „w którym Dzeus zwykł się unosić w Niebiosach”, i w ten sposób wiąże je, pewniej niż to czyni Pauzaniusz, z opowieścią o Bogu Baranie, Lafistiańskim Dzeusie, oraz z zamiarem Atamasa Minijczyka, aby złożyć w ofierze syna Fryksosa i w ten sposób skłonić Dzeusa do zesłania deszczu, gdy zawiodły urodzaje. Purpurowa barwa Runa, o której wzmiankuje Symonides; podkreśla ten związek: białe obłoki nie przynoszą deszczu, purpurowe tak; a więc dotyczyło również magicznego pożytku z białego oraz purpurowego runa. Stąd wynika, że Fryksos; chcąc uniknąć losu ofiary na cześć Boga Barana, ukradł purpurowe Runo (ze złotą frędzlą), święte i niezbędne narzędzie rytualne do sprowadzania deszczu, i uciekł z nim do Kolchidy, która leżała poza zasięgiem pogoni. Utrata Runa oczywiście wydała się Minijczykom złym omenem i w następnym pokoleniu Argonauci, sami Minijczycy, jeśli nie z urodzenia, to przez adopcję, wyruszyli, aby je przywieźć z powrotem.

B) Sądzi się obecnie, że ten czy ów z najbardziej nawet szczegółowo opisanych wypadków *Iliady* Homera stanowi wręt: na przykład niektóre pojedynki na polach pod murami Troi mogą należeć do innego cyklu eposów. Najwyraźniej zarówno rzekomego Trojanina Hektora jak i Opuntyczyka Patroklosa, którego tamten zabił, czczono w Beocji jako herosów, zanim wyprawa Agamemnona popłynęła pod Troję; ich starcie może zatem wyobrażać raczej konflikt szczepów, których byli założycielami; niż indywidualną walkę. Wydaje się tedy prawdopodobne, że cykl o Argonautach, nie ustalony w formie pisanej nawet już po powstaniu poematów Homera, zawiera jeszcze więcej wrętów. Wiele z nich widać od razu, bo to anachronizmy. Na przykład Tezeusz, o którym Apollodoros i inni wspominają jako o Argonaucie, należy do znacznie wcześniejszej epoki; jest związany z opowieścią o Dedalu, Ikarze i podboju Knossos, co się zdarzyło około 1500 r. p.n.e. Poza tym Argonauci w 1225 r. p. n. e. nie mogli łać obiat z wina bogom olimpijskim, co powtarza wielu poetów. Bogo-

wie byli konserwatywni i jeszcze w wiele wieków później odrzucali wszystko prócz „postnych ofiar”.

Pisząc na nowo tę historię byłem więc stale gotów usuwać jako zbędne wszelkie wypadki i szczegóły, które nie pasowały do reszty opowiadania, musiałem jednak uważać, aby nie odrzucać niczego zbyt pochopnie. Nie byłem pewien z początku; czy zaliczyć do Argonautów Herkulesa. Niektóre najbardziej czcigodne legendy łączą go z Tezeuszem, a nawet z okresem wcześniejszym. Jednakże żyło zapewne dwu, trzech czy bodaj więcej osiłków tego imienia* - a istotnie powiadają, że Pytia delficka oświadczyła Herkulesowi z Tyryntu, gdy przyszedł zasięgać rady, że nie po raz pierwszy odwiedza ją mąż tego imienia. Herkulesa Tyryntczyka, powszechnie uznanego za ostatniego i najslawniejszego z tych mocarzy, można śmiało umieścić w epoce Argonautów i zdaje się, że akurat na czas pożegłował do Troi z sześciu okrętami i paroma ludźmi (według Homera), aby Argo mogła bezpiecznie powrócić do domu. (Diodor i Waleriusz Flakkus najwyraźniej są w błędzie umiejscawiając ten wyjazd w czasie podróży w tamtą stronę, a nie a powrotem, podobnie jak Pindar, który lokuje epizod lemnijski wśród przygód drogi powrotnej zamiast drogi do Kolchidy). Wiadomości o wypadzie, nie należy go zaś identyfikować ze spalaniem piątego miasta Troi dwa wieki wcześniej, są dosyć wiarogodne: w towarzystwie Telamona z Ajginy, brata Peleusa a ojca Ajaksa, Herkules zabił króla Troi Laomedonta i posadził na tronie młodego Priama tegoż Priama, który był już starcem podczas upadku szóstego (homeryckiego) z rządu miasta Troi. Ponadto Eurysteus z Myken, zleceniodawca Herkulesa, nie jest władcą zbyt zamierzchłym, aby panować w tym okresie: następcą jego bowiem został zięć Atreus, którego synowie (albo przybrani synowie) Agamemnon i Menelaos dowodzili wojskami greckimi podczas Homerowego oblężenia Troi.

* Cycero mówi o sześciu, Varro o czterdziestu czterech.

Prace Herkulesa, jeśli je mamy pogodzić z przyjętą chronologią wydarzeń związanych z podróżą Argo, należy ułożyć w odmiennym porządku, niż to ustalili Rzymianie począwszy od mitografów aleksandryjskich. Ptaki znad Stymfalos (6), kłaczce Diomedesa (8), pas Hipolity (4) logicznie powinny iść przed dzikiem z Erymantu (4) oraz stajniami Augiasza (5); jabłka Hesperyd zaś (11) muszą następować bezpośrednio po dwu ostatnich. Ale kolejność czasowa tak legendarnych wypadków to beznadziejna płątanina, niemal jak gdyby się wydarzyły, zanim wprowadzono czas historyczny: na przykład w dziejach Argo pojawiają się anachronizmy, jeśli ktoś przypisuje podróży datę późniejszą niż łowom kalidońskim, a w opowieści o łowach - jeśli je uznać za wcześniejsze. Równą gmatwaninę przeciwieństw stanowią tradycyjne informacje na temat życia, rodowodu i pokrewieństw Eurysteusa, Syzyfa, Kreonta i innych. Jednakże jeśli najazd Achajów na południową Grecję nastąpił w połowie trzynastego wieku p.n.e., jak utrzymują później Grecy, zapewne Stenelos, ojciec Eurysteusa, i Kreon z Azopii byli obaj w rzeczywistości Achajami, a ze względów politycznych zapewnili sobie adopcję do starzych matriarchalnych rodów królewskich za pomocą zwykle groteskowego obrzędu powtórnych narodzin: to by tłumaczyło mnóstwo oczywistych sprzeczności. Syzyf, choć Ajol, na pewno nie był bratem Minijczyków: Atamasa, Kreteusa, Perieresa i Salmoneusa - jego koneksje z Koryntem wiążą go raczej z domem Ajetesa i Aloeusa; uczyniłem go tedy synem Aloeusa. Skoro syn Syzyfa miał na imię Glaukos, śmiało można przypuszczać, że Glauka, którą poślubił uzurpator Kreon, to jego córka.

Nie byłem na początku pewien, czy mam włączać do swego sprawozdania epizod z „ptakami Aresa”: o tym, jak u wybrzeży Armenii przeraziło Argonautów niebywale stado ptactwa i jak je odegnali krzycząc i dzwoniąc w tarcze. J. R. Bacon w *Podróży Argonautów*, krótkiej, lecz nader cennej książce na temat zagadnień historycznych poruszanych w legendzie, pisze:

„Prawdopodobnie ten epizod nie należał pierwotnie do opowieści o Argonautach, tylko jest erudycyjnym wtrętem Apollodora, który świadom, że podczas swojej Szóstej Pracy Herkules wygnał ptaki znad jeziora Stymfalos w Arkadii na odległą wyspę na Poncie Euksyńskim, uznał za potrzebne wprowadzić tę historię do dziejów podróży Argo”.

Na podstawie tego autorytetu byłem gotów wyrzucić epizod, zwłaszcza że nie ma on żadnego wpływu na akcję. Jednak pierwsze pytanie, jakie mi zadał mój przyjaciel Francis Hemming, przyrodnik, spojrzawszy na mapę morską Morza Czarnego wiszącą na ścianie mego gabinetu, brzmiało: „W jakiej porze roku Argonauci płynęli przez Zatokę Wschodnią?” Ciekawiło go, czy mogli trafić na wielką wiosenną migrację ptaków ciągnących milionową rzeszą z Palestyny i Syrii przez Azję Mniejszą, nad Morzem Czarnym do ujścia Wołgi. Odrzekłem: „W początkach maja, zdaje mi się”. Wtedy przypomniałem sobie o ptakach Aresa. Wiedziałem, że ptaki przelotne nocują na wyspach, a ponieważ na całej Zatoce Wschodniej są tylko cztery wyspy, żadna nie dość duża, aby się znaleźć na jakiegokolwiek zwyczajnej mapie, uświadomiłem sobie, że wędrownie ptaki, które zastały „Wyspę Aresa” przepełnioną” i zapewne nigdy przedtem nie widziały okrętu, mogły szukać miejsca do spoczynku na przepływającej obok Argo. Oczywiście zmieszanie i przestרח Argonautów - bo każdy z nich był swego rodzaju augurem - wzmogłyby się jeszcze, gdyby wśród ptaków było także ptactwo błotne tego gatunku, jaki Herkules wypędza! znad Stymfalos - sądzono, że te stworzenia przenoszą na piórach gorączkę bagienną. Hemming był łaskaw wtedy sprawdzić dla mnie fakty i szczęśliwie potwierdziły one moją teorię. Okazuje się z *Ptaków Egiptu* Nicolla

* Aleksandryjczycy utożsamiają ją z wyspą Puga (38°29' długości wschodniej) niedaleko od ujścia rzeki Keras, czyli Kassab. Leży ona dokładnie na szlaku przelotu ptactwa, a za nią znajduje się dogodny przesmyk w paśmie wysokich gór.

(wydanie Meinertzhagena), że w początkach maja Argonauci mogli *jeszcze* spotkać wędrowców, wśród których się znalazły „pustułki, skowronki, blotniaki, kaczk i brodźce”. Doszedłem do wniosku, że ptactwo błotne nocowało na mokradłach rzeki Kassab, a wróblowate i inne wolały wysepkę Puga.

Podobnie było z epizodem Fineusa i harpii. Na pierwszy rzut oka wydaje się bez sensu, ale Diodor przedstawia tło historyczne, z którego wynika, że złośliwa scytyjska połowica Fineusa, Idaja, skorzystała z jego ślepoty, aby go oszukać co do charakteru synów, grając rolę żony Putyfara. Do tego Diodor w ogóle nie wspomina o harpiach, co czyni jego opowieść tym bardziej autorytatywną: znaczy to bowiem, że nie wprowadził postaci Idai umyślnie, aby sugerować, że zwodziła tak, iż Fineusa wyimaginował sobie nadprzyrodzone stwory, które go trapiły.

Sam zrobiłem parę wtrętów pozwalając każdemu z Argonautów popisać się szczególnymi uzdolnieniami, jakie im przypisuje legenda. Na przykład: szybkołapy Kalais i chyży Dzetes, bystrooki Linkeus, pływak Eufemos, czarownik Peryklimenos, siłacz Herkules, zmyślny złodziej Autolikos (o którym Hezjod pisze: „Czegokolwiek dotknął, stawało się niewidzialne”), Orfeusz, którego gra na lirze zdolna była poruszać drągi i kamienie, mistrz pięściarski Polideukes, łucznic Faleros, nigdy nie chybiający celu, pszczelarz Bootes, nawigator Nauplios. Lecz w ocalałych wiadomościach o podróży wiele z tych talentów pozostało w ogóle nie wykorzystanych: Faleros, Peryklimenos, Bootes, Nauplios i Autolikos nie znaleźli dla siebie nic do roboty prócz wiosłowania. Przypuszczam, że w pierwotnej wersji wyprawy wszyscy okazali się użyteczni i odpowiednio ich zatrudniono - podobnie jak zdolnych towarzyszy podróży wciąż tego samego, tylko o różnych imionach, młodszego syna w tylu przygodach z ludowych baśni.

C) Nietrudno zauważyć, dlaczego pierwotne znaczenie Złotego Runa było tajemnicą już dla Greków epoki klasycznej,

przyjąwszy, że porwanie Runa stanowiło epizod w sporze religijnym pomiędzy obrońcami matriarchalnej bogini Księżycy Pelazgów a wyznawcami patriarchalnego Piorunowładcy Greków. Jeszcze przez sto czy dwieście lat po wyprawie Argo z pewnością można było mówić otwarcie o tym sporze, który wówczas nadal nie był zakończony pełnym i oczywistym zwycięstwem Dzeusa. Są tego ślady nawet w poematach Homera, mimo ich troskliwego zredagowania w szóstowiecznych Atenach czy trzecio-wiecznej Aleksandrii: ponieważ utarczki Dzeusa z Herą oznaczają dużo więcej niż tylko satyrę na niesnaski domowe w rodzinie greckiej - to konflikt pomiędzy przeciwstawnymi ustrojami społecznymi. Później Piorunowładny zyskał taką przewagę, a Boginię Księżycy tak ograniczono, że królów i herosów w rodzaju Salmoneusa, Syzyfa i Tantalą, do tej pory wspominanych z respektem i cieszących się honorami należnymi bohaterom, uznano za zbrodniarzy cierpiących w Piekło wiekuiste męki. To jest przypadkowe lub umyślne niezrozumienie wszystkich pikto-graficznych historii na temat Bogini Księżycy. Na przykład jej rytualne zaślubiny pod postacią Pazyfae („Ta Co Przyświeca Wszelkiemu Stworzeniu”) z Minosem Bogiem Słońca, któremu był poświęcony Byk, pisarze klasyczni interpretują sprośnie jako niezdrową namiętność Pazyfae, siostry Ajetesa oraz Kirke, dla świętego byka - z którego to związku zrodził się potwór o głowie byka, Minotaur. Iksjona zaś, pelazgijskiego herosa, którego atrybut stanowiło koliste krzesiwo, mylnie przedstawiano łamanego tym kołem w Piekło za karę, bo usiłował zgwałcić Herę, żonę Dzeusa. Kapłani Dzeusa zazdrościli wszystkim herosom związanym z rozniecaniem ognia -jednym z nich był Prometeusz - utrzymywali bowiem, że ogień pochodzi od błyskawicy, przywileju Dzeusa. Tak samo otaczali nienawiścią pamięć Salmoneusa (brat króla Atamasa), ponieważ naśladownictwem grzmotów sprowadzał deszcz. Pierwotne dzieje Argo zostały prawdopodobnie bardzo

zniekształcone przez bardów, co pragnęli rozślawić te czy inne rody lub miasta przedstawiając ich przodków albo założycieli jako Argonautów. Na przykład trzeba odrzucić argonautyczne pretensje Telamona z Ajginy: jeśli naprawdę pomógł Herkulesowi w napadzie na Troję, nie mógł równocześnie znajdować się na pokładzie Argo na Morzu Czarnym. Odrzucam także niepotrzebne zboczenie Argo z kursu pomiędzy Kretą i Jolkos, aby zawinąć na Ajginę. Apolloniusz twierdzi, że Argonauci stoczyli tam przyjacielskie zapasy o świeżą wodę dla okrętu, ale zdaje się, że ten epizod wprowadzono, by wytłumaczyć starodawne wyścigi na Ajginie, kiedy to młodzieńcy biegli z dzbanami wody na ramieniu. Przygoda na Anafe (rozdział 47) może być podobnym wtrętem dla wyjaśnienia szczególnych miejscowych obrzędów; ale przynajmniej jest wiarogodna i zabawna.

Historia Apolloniusza Rodyjczyka i napisanej przezeń pierwszej wersji eposu o Złotym Runie wydaje się podejrzana. Apolloniusz zwany podówczas „z Naukratis” zamiast „z Rodos”, urodził się ok. 280 r. p.n.e. Studiował literaturę w Aleksandrii i mając lat osiemnaście napisał swój epos. Gdy recytował go w całości czy bodaj urywkami w Sali Muz, przyjęto go głośnym psykaniem, kocią muzyką i zarzucono tabliczkami do pisania. Uciekł bez poważniejszych obrażeń, ale w strachu przed rozprawą sądową, ponieważ jego rywal, nadworny poeta Kallimach, napiętnował go jako „nieczystego ibisa”, zdecydował się na jakiś czas opuścić Aleksandrię. Zatrzymał się na Rodos i tam, konstatując, że aleksandryczków mniej interesuje prawda religijna oraz historyczna niż sztuka literacka, ujął opowieść w formę, która zdawała mu się bardziej dla nich odpowiednia. Po powrocie w kilka lat później odczytał publicznie poprawioną wersję, która zjednała mu taki poklask, nawet ze strony dawnych wrogów, że gdy wakoowało stanowisko dyrektora Biblioteki Królewskiej, król Ptolemeusz oczywiście powierzył mu ten urząd. Apolloniusz przybrał miano Rodyjczyka dla upamiętnienia swego długie-

go pobytu na Rodos, gdzie go uczyniono honorowym obywatelem. Pierwotna wersja nie ocalała, ale jej niedostatkami nie był chyba brak melodyjności czy nuda. Człowiek, który w młodości pisze nieskładnie i nudno, nigdy potem nie zdoła stworzyć tak świeżo i ładnie jak tworzył Apolloniusz. Bardzo prawdopodobne, że autor licząc na poparcie niewiast aleksandryjskich zbyt otwarcie pokazał w eposie, jak Bogini Księżycy ukorzyła Dzeusa, i w ten sposób oburzył ich mężów, czcicieli Dzeusa. Nie mogę się zgodzić z dr. Gilliesem, najuczestniejszym wydawcą *Argonautika*, że aleksandryjczykom nie spodobało się przystosowanie formy epickiej do romansu, zwłaszcza jeśli dokonał tego nieznanymi młodzik. Przepadali za powieściami, o ile były uczone i zręczne; a tradycja wiecznie młodego Apollina zawsze nastrojała wykształconych słuchaczy przychylnie dla młodych poetów, zwłaszcza tam, gdzie - jak w Aleksandrii - kobiety mogły wyrażać swoje zainteresowanie literaturą i sztuką. Jeśli mam rację, staje się zrozumiałe obelżywe słowo „ibis”: ten ptak nie tylko odznaczał się odrażającymi obyczajami, lecz ponadto był poświęcony egipskiej Bogini Księżycy Izydzie. I zapewne przemówienie Fineusa (Księga II, w. 311 - 316) należy odczytać jako prośbę o wybaczenie Dzeusa za niedyskrekcje wygłaszane przez samego Apolloniusza.

W epoce aleksandryjskiej Grekom przestało się podobać publiczne wyznawanie praktyk czy wierzeń, z których wyrósł, zarówno jak opowiadanie o starych skandalach, mogących posłużyć jako precedens do nowych. Zatuszowali pewne i sprawdzone opowieści o ofiarach z ludzi. Ifigenia, powiadali, nie została w Aulidzie naprawdę złożona w ofierze przez swego ojca Agamemnona, tylko obłok uniósł ją na Krym, podczas gdy zamiast niej zabito na ołtarzu niedźwiedzicę czy inne jakieś zwierzę. Helena, mówili, w rzeczywistości nie uciekła z Parysem do Troi - jego oblubienicą była fałszywa Helena lub zwodniczy sobowtór, a prawdziwa Helena pojechała do Egiptu i tam żyła cnotliwie, dopóki Menelaos nie przybył

znowu po nią. Twierdzić co innego - znaczyłoby znieważać Kastora i Polideukesa, jej braci półbogów. Tym sposobem również Pindar - opowiadając dzieje porwania Runa z Kolchidy - pod pretekstem, że czas nagli, krótko i bez okropnych szczegółów zbywa zamordowanie Absyrtosa przez Jazona: ponieważ przodkiem męża, któremu poświęcił odę, był Argonauta Eufemos z Tajnaron, uczestnik zbrodni.

Rzymianie nie byli tak pruderyjni i rzeźnicke opisy zabójstw i bitew, jakie pojawiają się w *Argonautica* Waleriusa Flakka, stanowiły dla mnie użyteczne przypomnienie prawdziwego okrucieństwa tej historii. Przeważnie jednak byli to ludzie o umyśle tępym i prozaicznym, a piktografy wprawiały ich w zakłopotanie, niekiedy nawet urażały. Horacy w jednym ze swych *Listów* zjadliwie krytykuje Centaury. „Kto kiedy widział półczłowieka, półkonia?” - pyta. Nie zdaje sobie sprawy, że Centaury, Sylenowie, Satyry i tak dalej byli po prostu Pelazgami, których w piśmie obrazkowym określano jako przynależnych do Koni, Kozłów i innych bractw totemistycznych.

Greccy kapłani bogów olimpijskich zawsze umieli znaleźć wytłumaczenie dla zamaskowania kłopotliwych zabytków historycznych: na przykład nazwę „świątynia pępka”, jaką nadawano białemu grobowcowi w Delfach, jeszcze długo potem, gdy ludzie Apollina zabili wyrocznego pytona, w którego wcieliła się dusza zmarłego właściciela grobowca, tłumaczyli w ten sposób, że przybytek leży w samym centrum Grecji, jak pępek pośrodku człowieczego brzucha lub guz ozdobny na środku tarczy. To znalazło aprobatę, choć Delfy nie leżały wcale w centrum Grecji i choć znano poza tym parę świątyń pępka w innych częściach kraju. Mykeńskie grobowce herosów były budowane z kamienia w kształcie pszczelego ula, który przypomina o ich afrykańskim pochodzeniu, i zdaje się, że naprawdę zwano je świątyniami pępka, bo zawierały nie tylko kość szczękową oraz genitalia danego bohatera, lecz także jego pępwinę, co w widoczny sposób pod-

kreślano, że został zrodzony z niewiasty, służy przeto Bogini Księżycy.

Najbliższym legendarnym ogniwem pomiędzy Grecją epoki heroicznej a Afryką jest opowieść o „synach Ajgiptosa”, którzy przemocą poślubili „córy Danaosa” lub, właściwie, „córy Danae”. Oczywiście byli to ci „Synowie Ajgiptosa”; czyli przybysze znad Nilu, którzy przynieśli z sobą do Grecji świątynię o ulowatym kształcie. Sir James Frazer w *Totemizm i egzogamii* pisze o królach Ugandy z plemienia Bantu:

„W świątyni-grobowcu króla Bagandy składano z zasady nie tyle jego zwłoki, co dolną szczękę i pępowinę; na tronie ocienionym baldachimem i ogrodzonym od pospólstwa balustradą z błyszczących włóczni te śmiertelne szczątki wystawiano uroczyście na widok publiczny, ilekroć poddani przychodzili na audiencję do wygnanego monarchy. Porozumiewał się z nimi za pośrednictwem natchnionego medium, swego kapłana; i tam, w towarzystwie żon i dostojników, co zamieszkiwali albo w grobowcu, albo w pobliskich domostwach, utrzymywał mglisty dwór, nikłe odbicie splendorów królewskich, co otaczały go za życia. Gdy jego wdowy umierały, brano na ich miejsce kobiety z tych samych rodów i dzięki temu zmarły król z pokolenia na pokolenie nadal rządził i ze swego grobowca udzielał porad jako wyrocznia.

Dziś te świątynie-grobowce władców Ugandy wydają się niczym więcej jak tylko wyolbrzymionymi i rozślawionymi kopiami małych chat, które plemię Baganda z zasady wznosi nie opodal grobu krewniaka dla wygody jego duszy i tych małych przybytkach, niekiedy wysokich na dwie lub trzy stopy a na dwie stopy szerokich, ci, co przeżyli, składają ofiary z jada, odzieży i drewna na opał, leją piwo na ziemię, aby zaspokoić pragnienie biednej duszy w grobie. Ale skoro świątynie-grobowce królów Baganda są po prostu powiększonymi wydaniami chat dla duchów pospólstwa, czyż nie jest możliwe, aby świątynie niektórych narodowych bogów Baganda miały to samo pochodzenie? Innymi słowy, czyż niektóre z tych naro-

dowych bóstw nie mogłyby być tylko, jak czczone duchy zmarłych monarchów, deifikowanymi nieboszczykami? Istotnie mamy niezbite dowody, że wielki bóg wojny Kibuka, jedno z najważniejszych bóstw plemienia Baganda, był niegdyś człowiekiem z krwi i kości; bo jego śmiertelne szczątki, w postaci szczęki, pępownicy i narządów płciowych, uzyskano parę lat temu od kapłana, który je troskliwie pochował, gdy mahometanie spalili świątynię boga, i znajdują się teraz w Muzeum Etnologicznym w Cambridge".

W tym samym ustępie Frazer wspomina o bogu plemienia Baganda Pytonie.

Jeśli mam rację przypuszczając; że dawniejszy przybytek w Delfach został urządzony w stylu Baganda; okaże się jasne, czemu kapłani uzurpatora Apollina, który był pierwotnie pokornym sługą Bogini Matki, opowiadali łągarstwa na temat świątyni pępka. Ponieważ jego wyroczne medium nadal powszechnie zwano Pytią, a samą miejscowość Pyto; należało te kłopotliwe terminy tłumaczyć raczej jako pochodne greckiego czasownika **πύθειν** {pythein - gnić} - wrogowie Apollina gnili rażeni jego mór niosącymi strzałami - niż pochodne rzeczownika **Πυθών** (python); podobnie pępownicę, pozostałość jego dawnej zależności od pierwotnej Potrójnej Muzy, trzeba było zamaskować fałszywą etymologią.

Jednym z ciekawszych problemów związanych z Argonautami jest drugi cel podróży, wymieniony przez Pindara - zapewnienie spoczynku duchowi Fryksosa. Zwyczajna opowieść według Apollodora mówi, że Fryksos zmarł w Kolchidzie śmiercią naturalną po wielu latach pogodnego żywota w roli zięcia Ajetesa. Nikt nie tłumaczy, czemu jego duszy należało koniecznie zapewnić spoczynek - prócz Hyginusa oraz Flakka, którzy utrzymują, że Fryksos został zamordowany przez Ajetesa i jego duch wołał do krewnych o pomstę. Sądzę jednak, że prawdziwe wytłumaczenie można znaleźć w ogólnym opisie Kolchidy Apolloniusza Rodyjczyka. Powiada on, niby mimochodem, że „do dziś dnia" Kolchowie brzydzą się pale-

nia zwłok i grzebania ich w kurhanach, chyba że chodzi o kobiety: „Mężczyzn owijają w niewyprawne skóry bawole i przywiązują na wierzchołkach łożyny, wierzb i innych drzew, z dala od miasta”. A zatem nie można mówić o wrogości Ajetesa wobec Fryksosa; Ajetes wyprawił mu przyzwoity pogrzeb wedle obyczaju Kolchidy, ale duch Fryksosa, niezdolny znaleźć spoczynku w bawolej skórze; mógł żądać spalenia kości i pochówku pod kurhanem na sposób grecki. Wydaje się przeto prawdopodobne; że w pierwotnej opowieści pretekstem, jakim posłużyli się Argonauci, by przyjechać do Kolchidy, była prośba o wydanie zwłok Fryksosa w celu pochowania ich gdzie indziej. Jeśli tak, udało im się; jak wiemy od Strabona: ciało na koniec zostało pogrzebane, tuż obok przybytku Białej Bogini Moschów, gdzie Fryksos za czasów Strabona był czczony jako heros i gdzie „nigdy się w ofierze nie składa barana”. To nie do wiary, aby Jazon przybył do Ai i śmiało poprosił Ajetesa o Runo, co sugeruje większość opisów. „Złowrogi” Ajetes, jak go nazywa Homer, zabiłby go na miejscu za tę bezczelność. A co więcej, zadanie pochowania Fryksosa w należyty sposób musiał, w pierwotnej wersji, nałożyć na Jazona nie Dzeus (który nienawidził Fryksosa i prześladował jego potomstwo), a Biała Bogini - Izyda -na której prośbę Fryksos wywiózł Runo. Śmiało można przypuszczać, że w Aleksandrii oficjalny zakaz dotyczący wszelkich publicznych wzmianek o tym, jak Biała Bogini upokorzyła lafistiańskiego Dzeusa, uniemożliwił opowiedzenie Apolloniuszowi, co spotkało ducha Fryksosa. Zdaje się, że krótki wstęp o kolchidzkich obrzędach pogrzebowych to wszystko, co ocalało z jego uczciwej pierwotnej wersji. (Ta sama Biała Bogini, zwana również Samoteą, nadała Brytanii jej dawną nazwę.)

Misteria, które uzupełniały przyjęty obrządek grecki w okresie klasycznym, wydają się ściśle wiązać z odkrywaniem tajemnic religijnych ludziom, na których można polegać, że nie spowodują publicznego skandalu zdradzając je;

w Misteriach Bogini Matka była najważniejszym z czczonych bóstw. Tych tajemnic nie było wolno zapisywać, chyba niezmiernie rzadko w formie zaszyfrowanej i to tylko fragmentarycznie. Dochodzę do wniosku, że podstawowym błędem Apolloniusza było to, iż recytował w publicznej sali odczytowej wersję dziejów Złotego Runa zaczerpniętą ze starożytnych źródeł, którą wtajemniczeni wzięli za profanację niektórych swoich najpilniej strzeżonych sekretów. Oficjalna wersja mówiła, że z pomocą swej beockiej matki Nefele Fryksos umknął śmierci na grzbiecie zaczarowanego barana i po przybyciu do Kolchidy pobożnie złożył go w ofierze Dzeusowi Bogu Ucieczek.

D) Naiwni bajarze często stosowali żartobliwą przesadę, by zabawić słuchaczy, zwłaszcza jeśli temat był nieco orgiastyczny. Seksualna krzepa Herkulesa, podobnie jak jego żarłoczność, zawsze się Grekom wydawała komiczna, a jego straszliwą kopulację z pięćdziesięcioma córkami Peneusa w ciągu jednej nocy można porównać z wyczynami takich sprośnych bohaterów ludowych jak francuski Marius, angielski John Stone-Cracker, amerykański Paul Bunyan czy wspomniany w *Życiu seksualnym dzikich* Malinowskiego Trobriander, którego członek był tak długi, że zwykł pełzać po wsi, gdy zmrok zapadł, i uwodzić nieświadome niczego dziewczęta. Rozpustna przygoda lemnijaska była pierwotnie na wskroś nieprzyzwoitą anegdotą; Apolloniusz zachowuje parę elementów komicznych, a to rumieńce Hypsipyle, gdy opowiada swoje łągarstwa, i wyrzuty Herkulesa pod adresem Jazona, że „cały dzień zmitrężył w objęciach Hypsipyle, dopóki znów nie zaludnił wyspy swoim męskim potomstwem”. Ale konwencja epicka pohamowała jego pióro. Absurdalna powiastka o tym, jak synowie Wichru Północnego ścigali harpie przez Morze Egejskie i Peloponez i wrócili po paru godzinach, najpierw zapewne także miała charakter komiczny: ich osławiona chyżość, jak bystry wzrok Linkeusa, czarodziejska moc Peryklimenosa i fatalna uroda Jazona - musiały stanowić ciągły

przedmiot żartów dla Argonautów. Możliwe również, że epizod nakładania jarzma na byki i zabijania Posianych Ludzi należał w rzeczywistości do snu Ajetesesa, a potem uznano go za historię samą w sobie.

E) Wątpię, czy powinno się Orfeusza zaliczać do Argonautów. Jednakże Ferekydes umieszcza go na liście, a pominąć Orfeusza - znaczyłoby wykreślić z planu podróży Samotrakę; poza tym kłótlivi Argonauci potrzebowali muzyka, aby utrzymywał pokój pomiędzy nimi, w równym stopniu, co sternika, Jazon zaś niezbyt się nadaje do żadnej z tych ról. Orfickie wierzenia religijne mogły z powodzeniem dotrzeć do Grecji na wiele stuleci przedtem, nim w szóstym wieku p.n.e. po raz pierwszy znalazły wyraz w literaturze: podobno Orfeusz odwiedził Egipt, ale nie sądzę, aby przeniósł misteria stamtąd. Metempsychiczna doktryna hymnów orfickich, która zawiera sporo terminów celtyckich, wydaje się raczej pochodzić od hiperborejskich druidów. Jego wskazania dla zmarłych, jak się mają zachowywać w Świecie Podziemi (rozdział 18), zostały zaczerpnięte ze złotych tabliczek z Petelii, Compagno i Timpone Granda, odczytanych przez profesora Gilberta Murraya. Uzupełniłem na podstawie mitologii druidycznej, która wykazuje dziwnie ściśle powiązania ze starożytnością grecką, brakujący ustęp o pouczeniach, jakie pozwolą duchowi odróżnić źródło pamięci od źródła zapomnienia.

Niektóre epizody w mojej opowieści mogą się na pozór wydać nieco zbyt nowoczesne, ale cywilizacja mykeńska późnego okresu minijskiego jest wyraźnie dużo bardziej rozwinięta niż cywilizacja epoki Homera. Po upadku Troi nastąpił w Grecji stopniowy upadek kultury, pogorszony jeszcze przez najazd Dorów około 1020 r. p.n.e. Uważam na przykład za prawdopodobne, że regulamin pięściarski trzynastego stulecia p.n.e. był daleko bliższy regulaminowi Queensberry niż regulaminowi z siódmego wieku. Zdaje się, że Kreteńczycy z zapalem uprawiali boks w przeciwieństwie do zapasów. Z całą pewnością, jak stwierdził w Knossos Sir Arthur Evans, rów-

niez urządzenia domowe były uderzająco lepsze technicznie.

Przyływy, prądy, stałe wiatry, punkty orientacyjne i porty wymienione w tej książce zostały sprawdzone ze starożytnymi i współczesnymi podręcznikami geografii oraz opisami podróży i z przewodnikami *Morze Czarne* i *Morze Śródziemne*. Podróż według mojego kursu dałoby się zakwestionować w wielu szczegółach, ale była na pewno jedynie możliwą dla galery wojennej o prostokątnym żaglu, obdarzonej łutem szczęścia i dobrym kierownictwem, w wymaganym okresie siedmiu miesięcy. Odrzucam tradycję podtrzymywaną przez Apollodora, że trwało to tylko cztery miesiące, chyba że ma on na myśli czas do momentu, gdy Argo po raz pierwszy wróciła na znajome sobie wody, i uważa przygodę afrykańską za odrębny wójaz; a także twierdzenie Teokryta, że Argo zwlekała z żegluga, dopóki nie weszły Plejady. Obalam również przypuszczenie, że miała pięćdziesiąt wiosel, choć okręty tej wielkości pojawiają się na wczesnych malowidłach kretańskich; trzydzieści było aż nadto dla zadań, jakie wyznaczono Argonautom.

Sojusz, którego istnienie zakładałam pomiędzy Kolchami i Trojanami, częściowo podsunęło mi podobieństwo geograficzne - Kolchida była bramą na Daleki Wschód, Troja wrotami na Zachód dla wszystkich ludów Morza Czarnego częściowo zaś pogląd Herodota, że porwanie Heleny do Troi stanowiło rodzaj odwetu za uwięzienie Medei do Grecji.

Nadałam dziejom Argonautów formę powieści historycznej, a w tym wypadku powieściopisarz zawsze powinien wyjaśnić, jaką epokę obiera sobie za punkt wyjścia. Byłoby nierozsądnie opowiadać tę historię jakoby z pozycji trzynastego wieku p.n.e.: to by zmuszało do pisania stylem poetyckich piktografów. Opisywać to z pozycji dnia dzisiejszego - znaczyłoby nie tylko nadawać dialogom kłopotliwie współczesny styl, lecz ponadto nie pozwoliłoby mi całym sercem uwierzyć w tę historię. Jedynym wyjściem było umiejscowić się w epoce, która nadal wierzyła, ale która osiągnęła niezbędną kry-

tyczną niezależność sądu oraz prosty, lecz dostojny styl w prozie.

Pozwoliłem tedy zwrotom „dotychczas” i „dzisiaj” pojawiać się tu i ówdzie w książce. Historycy wywnioskują z ostatniej strony, że „dziś” znaczy nie później niż 146 p.n.e., kiedy to Lucjusz Mummiusz zburzył Korynt: wówczas bowiem Argo, którą pozostawiono na widoku publicznym w świątyni Posej-dona na Międzyomorzu, odkąd Jazon ją tam ofiarował (wiek po wieku dokonywano koniecznych napraw), ostatecznie zniknęła - zapewne rozebrana na kawałki przez pijanych rzymskich żołnierzy*. Jak wiadomo z epigramatu Marcjalisa; jej części przywędrowały do Rzymu jako pamiątki tej kampanii.

Ostatnio pojawiły się znaki niebieskie, o których nie wspomnieć w tym miejscu byłoby niewdzięcznością: w konstelacji Argo ukazała się nova, czyli nowa gwiazda o wyjątkowym blasku. Argo, niekiedy zwana po prostu Okrętem, leży na nieboskłonie pomiędzy Centaurem, to znaczy wychowawcą Jazona Chejronem, a Wielkim Psem, niegdyś poświęconym Białej Bogini. Należy dodać, że nie tylko sama Argo, lecz także podróż, którą odbyła, została uwieczniona wśród gwiazd, ponieważ, jak kiedyś podkreślił Sir Izaak Newton, dwanaście znaków Zodiaku upamiętnia rozmaite epizody tej historii, od Barana o Złotym Runie począwszy.

Księżyc to nadal Biała Bogini, której przypisujemy pieńiądz, i w dalszym ciągu panuje powszechnie jako Rea, Artemida albo Mariana, zachowując większość pradawnych tytułów i atrybutów. Z tym tylko, że pierś Bogini została teraz osłonięta, nie ma prawie różnicy w wyglądzie pomiędzy wdzięcznie wysypaną muszelkami kapliczką, o którą trzy tysiące lat temu dbała królowa Hypsipyle w lemnijskiej Myri-

* Sądzę, że przechowywano tylko rufę, dziób bowiem był przeklęty za spowodowanie śmierci Jazona i z całą pewnością tylko rufa została uczczona jako konstelacja Argo.

nie, a jej nowoczesnymi odpowiednikami: będąc bowiem Królową Niebios Bogini w dalszym ciągu utrzymała jako atrybuty księżyc, węża, fetysz w kształcie krzyża, błękitną szatę, gwiazdy, lilie i Boskie Dzieciątko. Co więcej, mój przyjaciel, który niedawno był w Zatoce Pagazyjskiej, opowiada, że w pobliżu Afetaj, gdzie Argonauci składali pożegnalną ofiarę Bogini jako Królowej Wszelkiego Stworzenia, krew nadal płynie strugą z gardzieli owiec i kóz zarzynanych dla niej; i o tej samej porze kwitną szkarłatne zawilce. Na szczycie góry Pelion, w greckim kościele, jaki być może pobudowano na miejscu przybytku Kobyłogłowej Bogini - przybytku, z którego Fryksos i Helle ukradli Złote Runo - dzieci wciąż przechodzą przez jej spódnicę w prastarym obrzędzie powtórnych narodzin. To jednak przybrało charakter obrzędu wielkopiątkowego i spódnicę pochodzą z noszy pogrzebowych, na których jej zmarły syn spoczywa w majestacie; a jego ciało potem symbolicznie zostaje rozszarpane na kawałki, krew zaś przelana dla dobra kraju.

Trudno było zachować konsekwencję w zakresie imion. Gdzie tylko się dało, używałem form bardziej znanych: jak Herkules zamiast Herakles, Morze Czarne zamiast Morze Gościnne i Grecy zamiast Hellenowie - w istocie zresztą z tych dwóch „Grecy” to nazwa starożytniejsza.

R. G.

Galmpton-Brixham,
Devon.

NOTA OD TŁUMACZKI

Wielowątkowa w gruncie rzeczy powieść Gravesa - bo choć z pozoru autor mówi wyłącznie o wyprawie po Złote Runo, jednak okrasza tę historię szczegółami z życia poszczególnych Argonautów, ci zaś (osobiście lub pośrednio) zdążyli już wziąć udział we wszystkich prawie większych ewenementach swojej epoki - stanowi pewnego rodzaju antymitologię, prościej: próbę wytłumaczenia w kategoriach ziemskich, trzeźwych i politycznych tego, co znajdujemy w klasycznych mitologiach.

Graves - erudyta i zamiłowany badacz tych zagadnień - posługuje się olbrzymią ilością materiałów i tu się właśnie czynią kłopoty tłumacza.

Angielscy filolodzy imiona oraz nazwy geograficzne greckie czerpią z ich wersji zlatynizowanej, potem je nieco dostosowując do brzmienia swego języka. My używamy tych samych nazw spolszczonych bezpośrednio z greki, co daje rezultaty często zgoła odmienne. Nie mogąc korzystać z dzieł starożytnych, na jakich opierał się Graves, w ich oryginalnym brzmieniu, musiałam sięgnąć do rodzimych źródeł, czyli polskich mitologii oraz tłumaczeń autorów starożytnych.

Nazewnictwo jednak, jakie tam znalazłam; obfituje w niezliczone sprzeczności: zdarza się, że jedno i to samo plemię lub miejscowość występują w paru rozmaitych wersjach. Wynika to stąd, że autorami byli zarówno Grecy jak Rzymianie; po drugie pisownia w ogóle mogła się zmieniać, zależnie

od tego, skąd pisarz czerpał informacje; wreszcie zaważyła inwencja słowotwórcza poszczególnych tłumaczy. Przecież nawet imiona popularnych bohaterów *Starożytności bajecznej* Tadeusza Zielińskiego różnią się nieraz od imion tych samych postaci w *Mitologii* Jana Parandowskiego. Cóż dopiero, gdy w grę wchodzi nikomu nie znana wioska lub rzeczułka, której od wieków nie ma na mapie. Niech mi czytelnik wybaczy ewentualne błędy i nieścisłości nieuniknione w tych warunkach.

Język samej książki także obfituje w niespodzianki i trudności. W potoczystej, lekko spatynowanej prozie trafiają się raptem takie anachronizmy, że tłumaczowi dech zapiera. Antyczni Grecy, w 1225 r. p.n.e.; noszą szlafmyce, podkoszulki i gacie. Antyczni Grecy jedzą befsztyki. Antyczni Grecy - a któż wie naprawdę, jak to z nimi było - piastują funkcje admirałów, wiceadmirałów, podsędków itd. i tłumacz nie ma na to rady, jeśli chce uszanować tekst oryginalny. Tylko w jednym wypadku pozwoliłam sobie na odstępstwo od woli autora. Mianowicie Graves podaje odległości w milach angielskich; ja zaś, zamiast je zamieniać na swojskie kilometry, wolałam przeliczyć wszystko na stadia wg Eratostenesa (1 mila ang. ok. 9 stadiów; 1 stadion = 157, 5 m), zaś tam, gdzie odległość jest mała i określona ogólnikowo, stosuję dość niewymierne, a polskie, staje.

Halina Sibera-Breitkopf

SPIS TREŚCI

Pr o l o g : Ankajos w gaju pomarańczowym.....	7
1. Wyszuszony jęczmień	21
2. Runo utracone	36
3. Narodziny Olimpijczyków	49
4. Jazon pretenduje do tronu	62
5. Biała Bogini aprobuje wyprawę	76
6. Dzeus aprobuje wyprawę	84
7. Budowa Argo	95
8. Przybycie Herkulesa	109
9. Werbunek Argonautów	120
10. Spuszczenie Argo na wodę	129
11. Argo żegluje	142
12. Ogniska w Kastanai	159
13. Przez Atos ku Lemnos	168
14. Wyspa kobiet	178
15. Żegnaj, Lemnos	192
16. Orfeusz śpiewa o dziele stworzenia	202
17. Wielkie Misteria na Samotrace	212
18. Przez Hellespont	221
19. Uczta weselna króla Kyzikosa	229
20. Pogrzeb króla Kyzikosa	242
21. Hylas utracony	252
22. Polideukes walczy na pięści z królem Amykosem ...	267
23. Opowieść Orfeusza o Dedalu	278
24. Król Fineus i Harpie	287
25. Przebycie Bosforu	296

26. Pobyt u Mariandynów	303
27. Minijczycy z Synope	315
28. Opaśli Mosynojkowie i inni	324
29. Przybycie do Kolchidy	332
30. W górę rzeki Fazis	342
31. Król Ajetes przyjmuje Argonautów	358
32. Jazon rozmawia z Medeą	370
33. Zdobyć Runa	384
34. Ucieczka z Ai	397
35. Z Kolchidy	406
36. Pogoń	418
37. W pułapce	428
38. Rokowania	441
39. Kolchowie wyprowadzeni w pole	454
40. Jazon wygnany z Argo	466
41. Spotkanie w Ajai	478
42. Argo powtórnie pojmana	490
43. Kolchowie powtórnie wyprowadzeni w pole	500
44. Na Sycylię i ku południowi	511
45. Wyzbyci nadziei	522
46. Ocalenie Argonautów	533
47. Powrót Argo	541
48. Śmierć Peliasa	550
49. Dzeus odzyskuje Runo	567
50. Dalsze losy Argonautów	575
Posłowie Autora	593
Nota od Tłumaczki.....	620

